

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XII-A

1966

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postcomunistă. –

București : Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 12-A. : Perioada postbelică : 1966 ianuarie-iunie / coord. gen.:

Eugen Simion, coord. redacțional: Lucian Chișu. – 2017.

- ISBN 978-973-167-433-9

I. Simion, Eugen (coord.)

II. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Iulia BARNA, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BĂLBĂIE,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Viorel MORTU, George NEAGOE, Marija NENADIĆ, Ana Maria PĂUNESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XII-A

1966

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”



București, 2017

NOTĂ

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Luceafărul”, an X, nr. 1 (192); Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, format tipografic A1; 8 pagini; săptămânal; zi de apariție: sâmbătă; Comitetul de redacție este alcătuit din Eugen Barbu (redactor-șef), I. D. Bălan (redactor-șef adjunct), Marin Bucur, Constantin Chiriță, Mihai Negulescu, Al. Oprea (redactor-șef adjunct), Dinu Săraru (secretar general de redacție), Niculae Stoian, Violeta Zamfirescu; prezentare artistică: Eugen Mihăescu; prezentare grafică: D. Moldoveanu] Articolul dedicat anului literar 1965 consemnează opinii în dialog referitoare la evoluția creației literare românești (poezie, proză, dramaturgie) formulate de I. D. Bălan, Dragoș Vrânceanu, Al Oprea, Dinu Săraru, Cornel Regman, M. N. Rusu. ■ Dragoș Vrânceanu este de părere că „poezia a înregistrat într-adevăr anul acesta un proces accelerat de dezvoltare în unele sensuri, de exemplu în sensul exprimării indirecte (cum se întâmplă în poezia simbolică, aluzivă, sugestivă etc.). Aș semna trei culegeri reprezentative în acest sens: volumele *Viața deocamdată* de Ion Alexandru, *Poeme* de Marin Sorescu și *Ultrasentimente* de Adrian Păunescu. (...) Poeții mai tineri cultivă poezia indirectă, în cadrul unei tonalități oarecum abstractizante. Prin aceasta nu le facem un reproș. Mediul nostru de cultură specific devine din ce în ce mai dens, și el își impune în poezie legile lui. (...) Poezia simbolică, aluzivă, sugestivă, parabolică, s-a extins cu repeziciune și la tinerii care nu au dat încă nici un volum. Ne-o dovedesc paginile revistelor și ședințele *Cenaclului Nicolae Labiș*, unde în acest an și-au făcut apariția poete ca Victoria Raicev și Florica Mitroi, ori poeți ca Gheorghe Pituț, Adi Cusin, Marius Robescu, Ion Panait și alții. La toți aceștia din urmă predomină, în locul accentului abstractizant, unul mai liric. Întrebuițăm aceste calificative, firește, într-un sens pozitiv”. □ Referitor (tot) la poezie, Marin Bucur afirmă: „În ce mă privește, văd poezia noastră contemporană intrată în faza mare a unei epoci, într-o vârstă superioară de creștere. Un fenomen de primenire a modalităților, de renunțare la cele vechi. Poetul și-a dat seama de două lucruri: că poezia trebuie să fie poezie și să nu se substituie, altor discipline, că nu e versificație jurnalieră și nici versificație tematică, și că publicul mai mult decât oricând, a devenit un lector devotat poeziei. (...) Lirism mai substanțializat și parcă o fixare mai evidentă a stilurilor poetice la cei tineri s-a observat mai ales în ultimul an. E un an al succesului notoriu al lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, – ca și al unei mai dense configurări a lui I. Horea,

Tiberiu Utan". La proză, Marin Bucur amintește de Fănuș Neagu, care creează, în schițele sale, „o stare lăuntrică, și sunt sigur că în fond aici atingem un centru vital al literaturii noastre, una dintre determinantele ei. Nu e o rușine că sufletul nostru moștenește pe cel al creatorilor de legende. Nu stă rău unei literaturi dacă are prea multă poezie. Lipsa ei ar trebui să ne îngrijoreze. Un surplus de frumusețe nu strică niciodată” ■ În ceea ce privește cărțile de proză, Cornel Regman remarcă „unele afirmări care «sparg» dulcea monotonie instalată aici, precum și ierarhiile prea riguros stabilite. Astfel, anul 1965 a impus cu autoritate în literatură numele lui Ștefan Bănulescu, autorul nuvelor «de atmosferă» în volumul *Iarna bărbaților*. (...) Un alt nuvelist care s-a impus în acest an, chiar dacă mai puțin răsunător, este Ion Băieșu. Volumul de nuvele *Sufereau împreună* îl scoate definitiv pe autor din zona prozatorilor incerti, a anecdotiștilor. Schimbări spectaculoase de calificare au intervenit și în alte zone ale prozei. Constantin Țoiu, reporter alert, a dat un foarte promițător roman, *Moartea în pădure*. Iar Nicolae Breban prozator până mai ieri inexistent – este azi autorul *Franciscăi* și aceasta spune pentru mulți destul. Cu romanul acesta, proza tânără, prea mult pitorească, câștigă în adâncime și-și sporește aria de probleme. În ce privește volumul *Paznic la armonii*, de Nicolae Velea, până și cititorul naiv a prins de veste că e o simplă reeditare, astfel că e de reportat la succesele anilor trecuți”. □ Dinu Săraru observă că, spre deosebire de poezie și proză, bilanțul în creația dramatică nu este unul favorabil: „Peisajul dramaturgiei originale, cei puțin sub aspect cantitativ, ar părea că s-a îmbogățit în 1965 – și dacă ar fi să-l judecăm numai după criteriul pieselor publicate în revista «Teatrul» – sau jucate pe diverse scene din țară ar însemna să ne declarăm mulțumiți. După părerea mea, ar fi să facem, însă, o eroare. Și nu una de trecut cu vederea. Adevărul este că, lăsând la o parte excepțiile de care vom vorbi, puține, nu ne putem declara mulțumiți cu ceea ce stagiunile teatrale 1964-1965 (partea a II-a) și 1965-1966 (până acum) ne-au oferit sub acest aspect. Ambiționând, cum am mai spus, să publice număr de număr aproape, câte o piesă de teatru, revista de specialitate, prin forța lucrurilor, a trebuit să coboare ștacheta exigenței. Cu una sau două excepții, subiecte banale, dacă nu experiențe extravagante și, în ultimă instanță sterile, o rezolvare în planul artistic în cel mai fericit caz de o corectitudine care situează eforturile la marginea perimetrului artistic. Din acest punct de vedere nu pot să înscriu activitatea revistei „Teatrul” într-un bilanț prea pozitiv. Dar, în unele teatre din regiuni s-au înregistrat câteva premiere cu piese originale care n-au văzut încă lumina tiparului nici la revista «Teatrul». Ecourile lor nu sunt de natură să ne mulțumească prea mult. (...) Dintre piesele care sunt menite să rețină atenția, patru mi se par că pot fi numite, deocamdată. Mă gândesc la ceea ce este pozitiv în drama lui Horia Lovinescu, *Omul care și-a pierdut omenia*, cel puțin ca o bază pentru discuții creatoare, deși, din păcate, publicații ca «Gazeta literară» și «Viața românească» nu și-au spus încă un cuvânt, și au

trecut mai bine de două luni de la premieră, iar „«Contemporanul» s-a mărginit la o cronică evazivă în ceea ce privește abordarea unor probleme dificile, de conținut, ale lucrării, și asupra cărora cred că nu trebuie să ne ferim să ne spunem părerea cu toată rigoarea și răspunderea. Apoi, mă gândesc la piesa lui Paul Everac, *Simple coincidențe*, jucată până acum în vreo trei teatre din țară și aflată în fază de premieră la Teatrul Mic. Dar și în acest caz discuțiile au fost firave. (...) Foarte multe teatre au înscris în repertoriul lor, comedia *Sfântul Mitică Blajinul* de Aurel Baranga. Piesa se bucură de reale calități în planul satirei, implicațiile ei în realitate sunt demne de atenție și nu mă îndoiesc că exegeza critică va releva evoluția pozitivă pe care această lucrare o marchează în activitatea dramaturgului. În sfârșit, merită să fie relevată piesa de debut a Ecaterinei Oproiu *Nu sunt turnul Eiffel*. Dar, cum este lesne de observat, scena noastră nu se poate mulțumi numai cu atât. Interesul publicului pentru teatru a crescut enorm, ca și exigențele lui îndreptățite, numeroase sunt temele inspirate de viața poporului român aflat în plin avânt constructiv pe uriașul șantier al desăvârșirii socialismului, care își așteaptă reprezentarea scenică. În repertoriul dramaturgiei noastre socialiste sunt lucrări care, în decursul anilor, au fost confirmate de succese reale și remarcabile, încât mi se pare firesc sporul de exigență cu care spectatorul așteaptă și întâmpină noile, lucrări destinate teatrului”.

• [„Flacăra”, an XV, nr. 1(553); pe frontispiciu nu apare organul tutelar; format tipografic: A3; 24 pagini; săptămânal, ziua de apariție: sâmbătă; nu se precizează componența redacției] Radu Tudoran publică, pe mai multe pagini ale revistei *Jurnal de bord – Nopti la ancoră*, însoțit de ilustrațiile lui Romeo Voinescu.

• [„Glasul patriei”, an XI, nr. 1 (364); Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; Unica publicație pe frontispiciul căreia nu stă scris: *Proletari din toate țările, uniți-vă!*, ci: „*Te slăvim Românie, pământ părintesc*”; format A2; apare de trei ori pe lună; nu se precizează componența redacției; * printre colaboratorii publicației se numără foști deținuți politici; O parte dintre textele cu subiect cultural și literar este preluată, fără a se preciza acest lucru, din presa culturală] Acad. Victor Eftimiu semnează *În pragul noului an*: „1965 a fost un an de îndepliniri remarcabile. Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, care s-a ținut în vara anului încheiat, a statornicit directivele atotcuprinzătoare pentru continuarea operei constructive, condiția de bunăstare materială și spirituală a României. Ele conțin un bogat bilanț al izbânzilor șesenalului și concentrează energiile naționale spre înfăptuirea noilor planuri mari ale cincinalului care începe. (...) Noua Constituție a Republicii Socialiste România a dat poporului nostru adâncă rațiune de a-și iubi așezările și creațiile sale, a consacrat trăsăturile fundamentale ale orânduirii sociale din țara noastră, ținând seama de structuralele schimbări social-economice. Drepturile și îndatorările cetățenești,

așezate pe o bază socială sănătoasă, sunt lărgite prin participarea crescândă a maselor populare la treburile obștești, prin conducerea colectivă, corespunzătoare intereselor generale. Noua Constituție reflectă și sintetizează rezultatele unei vaste experiențe democratice și dă prezentului un conținut care ține seama de faza evolutivă actuală și, totodată, de perspectivele deschise viitorului. (...) Cu această viziune optimistă, justificată prin tot ce s-a făurit în ultimele două decenii, trecem pragul anului 1966: înfăptuirile șesenalului devin premisele etapei cincinalului, care continuă și sporește cuprinsul volumului de creație. (...) Poporul român cunoaște o epocă de înălțare, care nu se va opri însă aici, deoarece toate premisele arată că drumul pe care s-a angajat are un profil ascendent. Realizările de care țara noastră se bucură și pe care le trăim sunt cunoscute azi pretutindeni în lume.” □ Radu Gyr publică poezia *Cu steaua*. □ Constantin Prisnea semnează *Ion Creangă în documentele de arhivă*: „Gheorghe Ungureanu pornește cu modestie, ar și cuminenție, o muncă imensă și plină de adâncă dragoste pentru a lămuri origina humuleștenilor și a pipirgenilor. Cercetător neobosit, îndrăgostit de Creangă și de adevăr, Gh. Ungureanu cotrobăiește Arhivele Statului din Iași și din București, fondurile mănăstirii Neamțu și ale Ministerului Instrucțiunii, ale Visteriei Moldovei și ale Departamentului Treburilor Dinlăuntru, ale Isprăvniceii de Neamț și ale Mitropoliei Moldovei, descoperind documente privitoare la locurile copilăriei lui Creangă, despre întemeietorii Humuleștilor, «despre greutatea lor, despre lupta lor împotriva nedreptăților și exploatarea proprietarilor de moșii și a slugilor lor». (...) Fiecare capitol aduce o contribuție nouă și importantă. Și dacă studiul lui Gheorghe Ungureanu ar fi aruncat numai la o parte «vălul albastru» care acoperea adevărata stare a familiei lui Creangă, și tot ar fi fost destul. Dar «Ion Creangă – Documente» apărută în colecția «Studii și documente» a Editurii pentru literatură este mai mult decât o cercetare în arhive. Ea este o operă de dragoste pioasă închinată aceluia care cu «Amintirile» lui ne-a încântat și nouă, tuturor, copilăria.” □ Demostene Botez scrie despre *Poezia contemporană*: „De unde și cum și-a tras seva mlada aceasta nouă sub soarele meridianelor noastre, nu e prea greu de spus. Poate din nevoia de ceva curat și tânăr, din necesitatea de a găsi un alt limbaj pentru simțăminte noi și năvalnice, din entuziasmul fără margini al unei puternice bucurii de viață, din imboldul de contopire cu tot ce-i grandios, cu soarele, cu cosmosul, cu lumina, din elanul zburător al libertății depline și ca o reacție firească față de anii grei al copilăriei. Și ca totdeauna, din dragostea mărturisită sau abia presimțită, din încrederea în puterile minții și promisiunile viitorului. (...) Poezia noastră contemporană poate fi definită printr-un singur cuvânt: «viață», luat în cel mai larg sens, de bucurie de a trăi, de a crea. Mai convingător și mai deplin ar fi faptul simplu de a citi versuri din această poezie nouă pe care noi, cei îndrăgostiți de ea, o avem în auz. Dar cum nu putem cita mii și mii de versuri, și cum preferința arătată unor versuri le-ar nedreptăți pe celelalte, am ales la

întâmplare din noian, poezia lui Adrian Păunescu intitulată: *Oaspeți din istorie*. □ Nichifor Crainic publică *Satul de azi și de totdeauna*.

4 ianuarie

• [„România liberă”; an XXIV, nr. 6599; Organul sfaturilor populare din Republica Populară România, format tipografic: A1, cotidian; nu se precizează componența redacției] La secțiunea *Carnet cultural*, Paul Georgescu semnează articolul *Nu numai o formulă!*, prezentând personalitatea unuia dintre „tinerii” prozatori „care au rupt cu romanul monografic, în care fiecare categorie socială era reprezentată printr-un tip, în care se tindea spre o reflectare completă a societății”. Este vorba despre Nicolae Velea, și despre volumul de schițe *Paznic la armonii*. Pe lângă pretenția de a ilustra „un singur erou, într-un moment al vieții sale”, Paul Georgescu precizează că Nicolae Velea manifestă în scris dorința de a pătrunde „cât mai adânc în straturile ascunse ale conștiinței”, analiza psihologică fiind practică „cu finețe”. Protagonistul, eroul lui N. Velea, este „omul obișnuit, care nu se remarcă prin ceva deosebit nici în bine, nici în rău. El nu dezvoltă o mare energie, urmând cursul tumultuos al prefacerilor, dar mai încet, mai lent. Or socialismul (...) se ocupă de toți membrii societății, trezește în ei, la unii mai devreme, la alții mai târziu, conștiința, demnitatea, forța morală. Tocmai de acest proces de trezire, de formare a conștiinței se ocupă autorul. Unii dintre ei sunt copii, viitori oameni. (...) Dar chiar când eroii lui Velea nu sunt copii și adolescenți, ci oameni mari, prozatorul pornește, împreună cu ei, spre explorarea vârstelor fragede”. Din schițele acestuia „se desprinde ideea mai generală, aprobată de psihologia modernă, că individul lipsit de energie și inițiativă nu este așa prin natura lui, ci este o energie «întreruptă»; omul a făcut undeva o greșală, n-a știut să o depășească prin înțelegere și ea îi apasă, în continuare, existența, îi încetinește și îi falsifică reacțiile. Prin urmare, expediția în viața eroului, în sus, pe firul existenței (...) are un sens pedagogic înalt. Dar greșelile sunt uneori ireparabile”. Cu toate acestea, Paul Georgescu afirmă că „optimismul revoluționarului comunist nu provine din ignorarea greutăților reale, ci din conștiința că sensul istoric al umanității este ascendent, că este în puterea noastră ca prin efort lucid să înlăturăm greutățile”. În ciuda descrierii elogioase și a semnalării formulei literare inovatoare, dezvoltate de Velea în schițele sale, se disting, însă, două observații care vizează componenta etică și pe cea analitică a acestora: „Producțiile de chef duminical își au poate rostul lor, dar confuzia planurilor și a valorilor este inacceptabilă”, respectiv „Or, dacă finețea analitică a lui Nicolae Velea ar avea drept obiect conștiințe în mod natural îndreptate spre analiză, rezultatul artistic nu ar fi superior? Un răspuns pare a se schița din ultimele lucrări”

• [„Viața studentească” An X, Nr. 1 (166); Revistă a Asociațiilor Studenților din R. P. R.; format tipografic A 3, apare săptămânal, zi de apari-

ție: marți; Colegiul de redacție și redacția: Jean Livescu (adjunct al ministrului învățământului), acad. Gheorghe Mihoc, Costel Buzdugan, acad. N. Petruțian, acad. N. Teodorescu, Cornel Pacoste, Emil Ghițulescu, Fred Mahler, Gh. Mitroi, Carol Roman, Ion Bucheru (Secretar General de Redacție), Virginia Velcescu Pană (Redactor-șef)] Este redată Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., rostită la posturile de radio și TV cu prilejul Anului Nou. □ Dezbaterile din acest număr au ca subiect *Trecutul, prezentul și viitorul cărții. Cartea va dispărea sau se va transforma?* Răspund acad. prof. Alexandru Graur – *Limba orală și tipărită*, prof. Edmond Nicolau – *Umanismul ciberneticii*, conf. Ursula Șchiopu – *Cartea fonică, fotografică și cinematografică*, Mircea Tomescu (Director BCU) – *Istoria cărții românești*. Alte două rubrici, *File din istoria scrisului* și a cărții și *Cartea pe glob* sunt consacrate fenomenului care va purta numele de „galaxia Gutenberg”.

5 ianuarie

• [**„România liberă”**] În articolul *Colecția tinerilor aspiranți la literatură*, Boris Buzilă atrage atenția, în urma realizării unui bilanț, asupra numărului scăzut de titluri apărute în colecția *Biblioteca pentru toți*, ce își încheie al șaselea an de existență. Raportându-se, din punct de vedere „calitativ și cu titlu de beneficiu moral”, la anul 1960, când au apărut opere semnate de Șt. Bănulescu, Cezar Baltag, Nicolae Velea și Nichita Stănescu, autorul consideră că se poate formula reproșul referitor la puținătatea „apariției talentelor autentice”, chiar dacă ședințele cenaclului „Nicolae Labiș” sunt „generoase în promisiuni”. Găsind cauzele fenomenului în „rigiditatea organizatorică a filierei redacționale”, Buzilă recomandă „ținerea pasului cu realitatea literară”, pentru a putea oferi cititorilor „un tablou mai bogat al forțelor proaspete care vin în întâmpinarea frontului nostru literar”.

6 ianuarie

• [**„Albina”, an 67, seria a II-a, nr. 941; organ al Așezămintelor Culturale; format tipografic A3; săptămânal, ziua de apariție: joi, nu se precizează componența redacției; Totalul aparițiilor și serialitatea lor anuală este înregistrată cu cifre arabe]** Paul Anghel semnează editorialul *Semne bune, anul are*. □ Irime Străuș scrie reportajul *Arborii spun legende*, în care evocă „teiul din Copou și pădurea întreagă, cum bunăoară vestita Dumbravă Roșie, „stejarul prieteniei din parcul Herăstrău” și alți „copaci tineri, sădiți de oamenii zilelor noastre”. □ Gheorghe Dinu, îl prezintă cititorilor „Albinei” pe Jules Perahim în postura de ilegalist și grafician: „El a apărut printre noi de-a dreptul în frontul de luptă în care se angajaseră artiștii progresiști, pentru salvagardarea libertății, a justiției sociale, a demnității umane, împotriva cataclismului fascist care se ridicase ca o hidră deasupra civilizației și a umanis-

mului generos, apărute de conștiințele lucide, de imperativul istoric. Venise în front când se simțea cel mai mult nevoie; când partidul lupta în condiții grele dar eroice să spună maselor adevărul, să le antreneze la lupta sa, să demaște răul. Acestei cauze angajate Perahim se avântă cu întregul său elan, cu talentul său de autentic vizionar, dinamic, stârnind emoție, ură împotriva dușmanului comun. (...) În cei 35 de ani de continuu travaliu artistic, Perahim a construit o operă pe cât de originală, pe atât de diversă. Pictură de șevalet, ilustrație de carte, frescă, mozaic, scenografie, artă monumentală, tapiserie, cărora le-a găsit valențe noi, virtuți inedite. (...) Preocupat permanent de a reflecta, de a investiga cu o gândire și sensibilitate care te uimește domeniul plin de taine și de imponderabile al picturii, stăpânind o linie a desenului plină totdeauna de surpriză, Perahim fie că o transformă în pamflet și satiră, fie că exprimă prin ea un lirism de o emoționantă delicatețe; fixează portrete sau decorul de teatru. Perahim s-a impus ca un artist de seamă al epocii noastre”. □ Poeziile acestui număr sunt scrise sub semnul vigilenței față de inamicii țării și al simbolurilor păcii. În *Pământul meu știe*, Eugen Frunză declamă: „Pământul meu știe să fulgere,/ veghează un trăsnet pe orice făgaș; / fugi, nu te-atinge, te paște moartea,/ drumeț ucigaș!”. În schimb, Virgil Carianopol apelează la imaginea, frecventat utilizată în epocă, a transformării tunurilor în tractoare, ceea ce schimbă perspectiva, în poezia *Peisaj*: „Un tractor departe, se mai zbate,/ Noaptea-ntinde peste visuri punți,/ Sub o lună, numai jumătate,/ Ce-și ascute secera de munți.”.

• [„Gazeta literară”, Anul XIII, nr. 1 (687); Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română; format tipografic A 1; săptămânal; ziua de apariție: vineri; Comitetul de redacție: Tiberiu Utan (redactor-șef), Teodor Balș, Ov. S. Crohmăniceanu, Ștefan Gheorghiu (redactori șefi-adjuncți), Haralamb Zincă (secretar general de redacție), S. Damian, Eugen Simion, redactorii] Victor Felea se pronunță, asupra *Problemei diversității*. Pornind de la premisa că „Adevărata diversitate a structurilor artistice s-a precizat în literatura noastră în perioada dintre cele două războaie”, semnatarul articolului avansează opinia că puterile spirituale românești „izvorăsc din permanențele unui fond autohton de simțire și cugetare, că valorile create de noi pot sta cu cinste alături de consacratele realizări universale. Conștiința originalității și a fecundității geniului românesc s-a întemeiat tocmai pe marea varietate de structuri și de moduri individuale de creație, și critica literară n-a făcut altceva decât să înregistreze progresul survenit, să se adapteze noului peisaj”. Considerând că „literatura noastră de azi (...) a câștigat un teren tot mai larg”, V. Felea este de părere că diversitatea „suportă oricând ivirea unor nuanțe și orientări noi. De aici trebuie să conchidem că fiecărei formulă sau fiecărei modalități e relativă și limitată, că, în consecință, oricare altă formulă care vine cu ceva nou, în cadrele adevărului și ale autenticității, își găsește justificarea”. Motiv pentru care, în continuarea

articolului, V. Felea își propune să sublinieze „câteva obligații” aflate în responsabilitatea criticii. „Acceptând inevitabila limitare a naturilor artistice, critica trebuie să-și orienteze înțelegerea și exigențele în conformitate cu structurile, cu talentele particulare pe care le descrie și le analizează. Se formula, de exemplu, cu ani în urmă, un principiu al *oglinzirii totale*, a realităților noastre în opera fiecărui scriitor, făcându-se abstracție, de mijloacele de care dispunea, de înclinațiile lui intime, de structura aparte a talentului său. Diversitatea temelor abordate, aria lor, cât mai vastă, devenise chiar principalul criteriu valoric; invitațiile unor critici, adresate în special poezilor, de a fi cât mai diverși însoțeau ca un refren articolele și cronicile. Azi se vede cât se poate de clar caracterul eronat al unei atari exigențe. Acest punct de vedere îngust a fost în cele din urmă, abandonat, și critica noastră a refăcut în întregime mijloacele de investigare. Ea a început să privească scriitorii în specificitatea talentului lor. (...) În felul acesta, activitatea disciplinei a cunoscut reale progrese, atât în foileton cât și în studiul de mai mare întindere. Majoritatea scriitorilor noștri de seamă, vechi și noi, se bucură acum de comentarii nu numai adecvate, dar și interesante și substanțiale. Ideea diversității a suferit astfel o deplasare importantă; de la catalogul subiectelor ea a trecut la recunoașterea structurilor originale, a varietății de stiluri, de metode. (...) Critica salută azi pe scriitorul cu trăsături și preocupări care îl definesc și îl diferențiază, pe scriitorul care sporește cu o viziune proprie patrimoniul artistic existent. (...) A recunoaște, de pildă, talente atât de diferite ca A.E. Baconsky, Nina Cassian, Aurel Rău, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Petre Stoica sau Ion Alexandru înseamnă implicit a respinge orice rigiditate, înseamnă a te supune comandamentelor firești ale criticii. Dar dacă pe planul creației, perspectiva diversității e pe deplin câștigată, există un sector al activității scriitoricești unde lucrurile se desfășoară cu timiditate și, am putea spune, cu timorare. E vorba de domeniul ideilor literare. Aici, autorii nu-și exprimă până la capăt, cu consecvență, părerile câte decurg din însăși structura și formația lor artistică și intelectuală, ci adoptă fie un stil neutru, fie idei care nu îi reprezintă. Din când în când ies în arenă unii scriitori. Intervențiile lor sunt, desigur, teoretizări ale propriei lor viziuni artistice, ale propriilor gusturi și preferințe, dar tocmai acestea interesează în asemenea cazuri. Fără astfel de manifestări personale, în planul dezbaterilor literare, nu sunt posibile nici controversele, nici curente de opinii, nu e posibil, în fine, un climat literar viu și fecund. (...) Consecvenți cu ei înșiși, e necesar ca scriitorii să-și prelungească acțiunea *operei* și pe terenul discuțiilor literare, promovând ideile care îi reprezintă, care îi angajează, idei adeseori subiective, dar nu mai puțin stimulatoare. (...) Pentru ca diversitatea reală a personalităților creatoare să devină eficientă, fructuoasă, e nevoie de cât mai multe manifestări literare și publicistice, de un soi ele competiție – i-am spune romantică – a punctelor de vedere. Să nu lăsăm condeiele să lărgească în exerciții lipsite de convingere

și de elan. Critica dispune azi de numeroase concepte pentru a denumi varietatea fenomenelor care se petrec într-o literatură, într-o largă ambianță artistică. Termeni ca: formule, structuri, modalități, metode, stiluri, orientări, grupări, școli, curente etc. s-au născut tocmai din necesitatea de a preciza și a circumscrie multitudinea curenților ce străbat viața artistică și culturală a unui popor. Asupra lor ar trebui discutat mai mult, nu dintr-un pedantism oarecare și nu pentru a ajunge la definiții unice, necontroversabile, ci pentru a stabili mai riguros pe ce realități artistice se întemeiază. Ar fi interesant de văzut și în ce măsură asemenea noțiuni pot fi aplicate, cu succes sau fără, scrisului contemporan”. □ În tableta *Fântânile și străzile orașului*, Fănuș Neagu este preocupat de București, „cetate a naturii”, „pus în vadul de furtuni ale Bărăganului”, orașul „poartă în el istoria neamului nostru”. „Dar mi se pare că orașului nostru, îi lipsesc statuile – marii bărbați din istorie, cei ce și-au închinat viața ridicării patriei, își merită monumente în piatră care să fie amplasate în locurile cele mai umblate – și-i lipsesc și fântânile, acele fermecătoare împletiri de ape, murmur și șoapte lângă care inima și gândul se aștern visării. (...) E nevoie, totodată, ca să punem în discuție și problema firmelor. Multe din ele trădează prost gust și lipsă de fantezie. De ce toate magazinele de aprovizionare se numesc sec: Alimentara? Urât, plicticos, monoton. Apoi reclamele. Multe sunt slab luminate, cu text improvizat, unele litere, sau simboluri nu se aprind deloc sau fumegă cenușiu. (...) Prea puțină fantezie și, mai ales prea puțin umor. Barurile de zi, deschise în ultimii ani, curate, bine îngrijite, n-au primit nici un nume și atunci au fost botezate în fel și chip de către vizitatori. N-ar fi deloc rău, cred, ca Trustul alimentației publice să fixeze, deasupra intrării în aceste localuri, numele de-acum împământenite: *Cucu-bar*, *Jaluzelele albastre* etc. Despre numele străzilor. Și în acest domeniu fantezia serviciilor răspunzătoare operează șchiop, fapt care mă împinge să propun ca în grupul consultanților să fie incluși neapărat marii meșteri ai metaforelor: poeții. Cartierele noi, construite ca să răspundă cerințelor civilizației socialiste, trebuie integrate și ele, ca nume, tradițiilor orașului. Bucureșteanului îi place să evoce istoria, are fascinația ei retrospectivă – date, de altfel, specifice întregului nostru popor – de ce oare nu țin seama de acest lucru tovarășii de la Sfatul popular al Capitalei, care atârnă, pe câte o stradă nouă, firme cu nume ca: Fulgului, Penei etc. etc. Un nume de stradă, dacă nu evocă, trebuie cel puțin să sugereze ceva. Totdeauna când citesc sau trec pe o stradă, cum ar fi, să zicem, *Drumul sării*, mintea mea închipuie o poveste, se țese în mine o lume sau o întâmplare și mă gândesc că n-aș putea trăi într-un oraș în care străzile ar purta numere: aș avea impresia cumplită ca sunt și eu un număr. Îmi plac orașele cu nume de străzi pe marginea cărora poți broda povești”.

• [„Tribuna”, an X, nr. 1 (466); săptămânal de cultură, Nu se precizează afilierea instituțională; Format tipografic A 1, 12 pagini, săptămâ-

nal, zi de apariție: joi; Colegiul de redacție: Dumitru Mircea (redactor-șef), Ilie Balea, Teofil Bușecan (redactor-șef adjunct), Al. Căprariu (secretar general de redacție), Acad. C. Daicoviciu, Romul Ladea, Ion Lungu, Ion Manițiu, Ion Oarcăsu, Vasile Reboreanu, Mircea Zăciu] Al. Căprariu publică poezia *Noi*. □ S. Damian publică articolul *Călinescu și poemul dragostei conjugale. Recitind „Cartea nunții”*, în care stabilește, de la bun început, statutul de roman – epopee al cărții. Dacă plecarea lui Jim din casa mătușilor sale reprezintă, în opinia lui S. Damian, o „fugă din infern”, întreaga carte reprezintă o „cântare a amorului conjugal”, „pe care o celebrează litic”. „Demonstrând uniformitatea etapelor, G. Călinescu vrea să despartă amorul de mistica sacră. *Cartea nunții* este o polemică ascunsă cu retorica romantismului”, căci spre „ideea fecundității converg toate sensurile romanului”. □ Analizând *Patru poezii*, respectiv patru poeți, Ion Oarcăsu reține numele Angelei Marinescu, ca un „poet care își echilibrează cele mai puternice emoții prin gândire”, pe cel al lui Ion Rahoveanu – „voluptos și candid, poetul elogiază iubirea în versuri sincere și pătrunzătoare, cu simț pentru expresia elegantă și lapidară”, al lui Miron Scorobete – „cuvintele au la Miron Scorobete sensuri multiple, ironice, burlești sau tragice”, și pe cel al lui Teohar Mihadaș – „poet elegiac matur”, descendent din lirica barbiană. □ În cadrul *Cronicii literare*, Constantin Cubleşan analizează romanul de debut al lui Nicolae Breban, *Francisca*. Plasată în anii 50, după război, acțiunea romanului reunește personaje precum Francisca, descendentă a unei familii mic-burgheze de care tânăra se desparte categoric, secretarul de partid al unei uzine, Chilian, de care protagonista se îndrăgostește și lângă care își găsește echilibrul, precum și alte personaje – cuplul Ana și Virgil Petrașcu, care se retrage din lume pentru a-și proteja dragostea, sau țăranul sărac Cupșa, care se va angaja într-o uzină și se va autodescoperi în noua societate. Simbolic, comunistul Chilian refuză, în finalul romanului, căsătoria cu Francisca, întrucât consideră că între ei există o inegalitate socială ireductibilă. □ Teofil Bușecan publică *Întâlnirea*, un fragment din romanul *Paranteze*. □ Un grupaj de proze scurte reunește texte de Sivan Maximilian – *La „Stânca afumată”*, Grigore Beuran – *Soneria*, Ion Șeitan – *O noapte*, Dionisie Șincan – *La colț de stradă*. □ Un grupaj de versuri adună laolaltă poezii de Negoită Irimie: *Echilibru indiferent*, *Falsă acalmie*, *Contur de vultur*, *Împreună*, *Stampă festivă*, *Instantaneu*, *Ca Serghei Esenin*, *Răscruce*, *Autoportret*, *Regăsire*.

7 ianuarie

• [„**România liberă**”] Pornind de la romanul *Moarte în pădure* („cronica unei zile”) al lui Constantin Țoiu, Paul Georgescu semnează textul *Acțiune și analiză*, menționând că este o apariție ce „reușește, într-o măsură, să evoce atmosfera dramatică din primii ani de după război, perioadă a opțiunilor fundamentale, a luptelor politice dure, în care masele muncitoare, conștiente

de rolul lor social și patriotic, doresc și reușesc să-și asume răspunderea politică, înlăturând grupurile reacționare, bezmetice și inconștiente”. Aplicând legea clasică a celor trei unități, de spațiu, de timp, de acțiune, Țoiu „știe să dea relief personajelor”. În ciuda activității desfășurate, inițial, ca reporter, „cu umor și fantezie”, Țoiu apare în ipostaza de romancier, care, „probabil”, îl „definește cel mai bine”, dezvoltând „calități de analist” (investigația psihologică îi privește pe doctorul Braga, pe activista Constanța, pe Sandu și „drumul său spre partid”). Dacă vocile critice ale vremii au apreciat *Moarte în pădure* „drept proză obiectivă, cu acțiune pasionantă, aproape un roman polițist”, lui Georgescu îi pare această dominantă „mai puțin realizată, mai stângace, în timp ce meritele cărții, și capacitățile scriitorului, sunt în domeniul analizei psihologice, al cazurilor de conștiință, al problemelor morale”. Acțiunea se petrece „într-o zi de noiembrie din anul 1946, într-un orașel de la poalele munților, concentrat în jurul fabricii de cherestea”. Din firul epic se desprind două planuri narrative: unul ce vizează căutarea și descoperirea celor ce l-au asasinat pe inginerul silvic Teodorescu, „om de știință, pasionat de meseria sa, iubind pădurea și convins de dreptatea comuniștilor, tocmai prin cunoașterea practică a realităților economice”, și un altul, ce „se înnoadă în jurul fabricii; se-nfruntă muncitorii (ei reconstruiseră fabrica rasă de fasciști în retragere), conduși de comuniști”. Dintre firele subiectului prezentat, se remarcă faptul că patronul Pompiliu, „în fapt împuternicit (și acționar) al unei «societăți anonime» cu sediul în București, pe lângă (...) că organizează un adevărat jaf, caută să-i înfometeze pe muncitori și sabotează producția, cu intenția de a canaliza nemulțumirea maselor împotriva comuniștilor. Dar organizația de partid, ajutată de Constanța Cheroiu, delegată a ministerului, specialistă și activistă de partid cu experiență, îl demască pe patronul fabricii. În aceeași zi, grupul terorist ascuns în codru (asasinii lui Teodorescu) se riscă într-o acțiune armată, disperată și aventuristă, dorind să incendieze fabrica și să-i sperie pe cetățeni. Riposta e însă promptă și banda de reacționari este anulată”. Cu toate acestea, la nivelul construcției acțiunii, Paul Georgescu semnalează lipsa de suspans în identificarea criminalilor, considerând-o o neglijență: „în sfârșit, nu se explică prea bine modul de a acționa al comuniștilor, în condițiile date, deși scene caracteristice există”. Însă, „e de presupus că posibilitățile analitice ale scriitorului pot fi mai adânci și mai fine decât cele manifestate în primul său roman, unde s-a lăsa, probabil, obsedat de desfășurarea evenimentelor. Or, în literatură, faptele, evenimentele interesează doar în măsura în care ne descoperă felul de a fi al oamenilor. Acei cititori cu mintea leneșă care citesc ca să se distreze, să omoare timpul, căutând acțiuni palpitate, spectaculoase, trebuie pur și simplu ignorați de scriitorul de substanță ce vrea să comunice adevăruri însemnate despre natura umană. Între fapte și explicarea lor există un raport necesar; dacă proza subiectivă accen-

tuează pe fapt, analistul accentuează pe interpretarea lor, dar nici unul dintre cei doi termeni nu poate lipsi, totul este o chestiune doar de proporții”.

• **[„Scânteia”, An XXXV, nr. 6835; Organ al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român; format tipografic: A1, 4 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției]** La *Perspectiva bătrâneții senine* se referă Paul Anghel care salută, într-un articol de angajare socială, apariția Casei de pensii a membrilor cooperatori: „Societatea noastră socialistă, marea noastră familie umană, a asigurat prin însăși realitatea revoluției îndeplinite drepturile cardinale ale omului, dreptul la muncă, dreptul la sănătate, dreptul la odihnă, dreptul la bucurie și tinerețe, dreptul de a ne îndeplini visurile, vâslind cu certitudine spre viitor. Se soluționează acum în mod unitar și general încă un drept, refuzat în trecut unei însemnate categorii de oameni – oamenii ogoarelor – un drept ce se înscrie în categoriile fundamentale ale vieții, încununând ciclul unei vieți de muncă, dreptul la bătrânețe senină, lipsită de grija chinuitoare a existenței. Apariția proiectului de statut al Casei de pensii a membrilor cooperativelor agricole de producție poartă tocmai această semnificație, lărgind aria răspunderilor și drepturilor noastre sociale, asigurând nu numai omului din uzină, ci și celor de la sate perspectiva unei bătrâneți mulțumite, apărută de grija și tristețea caracteristice zilelor de ieri”.

• **[„Scânteia tineretului”, an XXII; seria a II-a, nr. 5175; Organ central al Uniunii Tineretului Muncitor, Format tipografic: A1; cotidian, nu se precizează componența redacției]** Versuri de Nichita Stănescu (*Marele tânăr, E-o pondere de vis, Adolescenții*).

• **[„Contemporanul”, nr. 1 (1004); Organ politic, social, cultural editat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; Format tipografic A1, (8 pagini); săptămânal, ziua de apariție: vineri; Colegiul redacțional: Aurel Baranga, Marcel Breazu, G. Călinescu, Roger Câmpeanu (secretar general de redacție), C. N. Constantinescu (redactor șef adjunct), Ion Drăgan (redactor șef adjunct), Virgil Florea, Ioan Grigorescu (redactor șef), Horia Hulubei, G. Ivașcu (director), Ion Mihăileanu (redactor șef adjunct), Szelmér Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea]** În cadrul cronicii literare, Nicolae Manolescu îi are în vedere pe Romulus Vulpescu, autorul unui volum de *Poezii*, și pe Constantin Țoiu cu romanul *Moartea în pădure* de. În lirica lui Romulus Vulpescu cronicarul observă „simțul limbii, plăcerea de a scorni vorbe noi sau de a le suna la ureche pe cele vechi, de a răsuci sintaxa (...) Modelele sunt aici Anton Pann, Mateiu Caragiale, Ion Barbu din *Isarlâk* și *Cântic de rușine*, Arghezi din *Flori de mucigai*”. La romanul de debut al lui Constantin Țoiu „remarcabilă nu e spontaneitatea, vocația epică, dar puțința de a țese o acțiune plauzibilă, de a întreține o minimă iluzie a autenticității. Romanul e constituit după un plan dar cu pricepere vizibilă”. □ La rubrica *Fișe de retrospectivă literară* Laurențiu Ulici analizează *Plantații* de Constantin Tonegaru și *Întunecatul April* de Emil

Botta. □ În eseu *Un poporanist proustian* Paul Georgescu oferă o imagine nuanțată a romanului *Adela* de Garabet Ibrăileanu. □ Mircea Alexandrescu analizează *Piese de lui Ionescu pe scenele noastre*: „Dramaturgia lui Eugen Ionescu este cunoscută pe scenele noastre prin patru lucrări ce reprezintă tot atâtea momente însemnate, etape în creația dramaturgului de mondială reputație: pentru că piesa *Cântăreața cheală* este mărturia debutului, *Scaunele*, a consacrării, *Rinocerii*, a orientării mai certe spre valorile umane apăsate de asaltul inumanului, iar *Regele moare*, care este și dintre ultimele în ordinea creației autorului, are deja o dimensiune clasică prin profunzimea și valoarea ei”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, an IV, nr. 1 (160) Publicație editată de Comitetul de cultură și artă al orașului București; format tipografic: A2; 4 p.; apare săptămânal (vineri); nu se precizează componența redacției]** În cadrul rubricii *Reflector* se titrează: *La Teatrul „Barbu Delavrancea” – Un nou debut în dramaturgie*: „Prozatorul Ion Băieșu se va prezenta în fața spectatorilor cu comedia *Ariciul de la „Dopul Perfect”*, lucrare ce a văzut lumina tiparului în revista «Teatrul», nr. 3 / 1965. Satiră la adresa unor mentalități retrograde, piesa își desfășoară acțiunea printre membrii cooperativei *Dopul perfect*, conducătorul căreia, Guzgărici, s-a înconjurat de o mulțime de rubedenii socotind locul de muncă un izvor personal de câștiguri. Toate peripețiile comice sunt declanșate de vizita unui inspector care, constatând starea de lucruri de la *Dopul perfect* atrage atenția lui Guzgărici că în unitatea pe care o conduce lipsește un arici, referindu-se metaforic la necesitatea ridicării conștiinței lor, fapt ce ar duce la sfârșitul potlogăriilor pe care le comit”.

8 ianuarie

• **[„Scânteia”]** Pe aceeași temă, a preocupării față de viața persoanelor vârstnice de la sate, scrie și Zaharia Stancu despre *Bătrânii satului*: „În cele două zile care s-au scurs de la publicarea lui, Proiectul de Statut al Casei de pensii a membrilor cooperativelor agricole de producție a fost citit și discutat cu însuflețire în cercurile sătești interesate și a produs pretutindeni satisfacții. Problema pensiilor pentru țăranii bătrâni, a cărei rezolvare era atât de așteptată în lumea satelor, a trecut de la faza de studiu la aceea de proiect”.

• **[„Luceafărul”, nr. 2]** Pe prima pagină sunt anunțate *Premiile revistei pe anul 1965*. Pentru poezie: Gheorghe Pituț, Victoria Raicev, Adi Cusin și Marius Robescu (în ordine valorică descrescătoare); Pentru proză: Gheorghe Suciuc și Constantin Stoiciuc; Marian Popa, pentru critică. □ Alfred Margul Sperber este prezent cu patru poeme în traducerea lui Al. Philippide. Mai semnează versuri: Dimitrie Stelaru, Smaranda Jelescu („... Asta este, oricum nu se poate lua tot./Lucrurile esențiale; o carte, diploma, conștiința cetățenească”), Al. Bârna și Gh. Anca. □ Sânziana Pop este autoarea povestirii *De*

la un capăt la altul. □ Având ca pretext cronică teatrală la piesa lui Camil Petrescu, *Jocul ielelor*, reprezentată la Teatrul Mic, Dinu Săraru face (multă) istorie pe marginea dramaturgiei camilpetresciene: „Irascibilitatea extremă a scriitorului în fața situației de a i se juca o piesă, explicată mai totdeauna printr-o exigență exacerbată, izvorând din grija (mai exact spaima) de a nu i se altera sensul vreunei replici, dacă nu intenția întreagă, urmărită, grijă justificată din păcate, în câteva rânduri, a făcut ca și **Jocul ielelor** să fie retrasă de pe scena Teatrului Comedia, cu numai 10 zile înainte de premieră. Ar fi avut o distribuție excepțională, cred, cuprinzând, printre alții, pe Lucia Sturdza Bulandra, Gh. Storin, Ion Manolescu, Ion Iancovescu etc., în regia lui Toni Bulandra. Motivul l-a constituit, cum singur declară autorul, refuzul de a modifica «unele replici» (trei-patru)! Și de aici, poate, sentimentul larg răspândit o vreme, și chiar și azi încă prezent la unii oameni de teatru, că dramele lui Camil Petrescu rămân interesante, «indiferent – cum zicea, de altfel, și Călinescu, în monumentală sa *Istorie a literaturii române – dacă sunt sau nu reprezentabile*”. Ceea ce, firește, a pus sub semnul întrebării ideea în sine a reprezentării lor. La care s-a adăugat consecvența unor continue rezerve de ordin strict teatral, venind să accentueze întrebarea dacă e vorba de un teatru propriu-zis sau de o literatură dramatizată cu inteligența sclipitoare a scriitorului. Adevărul este însă tot cel formulat de Călinescu, în aceeași operă și anume că piesele lui Camil Petrescu «cu toate marile lor însușiri, au rămas încă rău cunoscute». Chiar și prin reprezentațiile din ultimii ani. Nici *Act venețian*, nici *Suflete tari*, nici *Mitică Popescu* nu și-au aflat, trebuie să recunoaștem, o imagine scenică corespunzătoare tensiunii de idei și sentimente ce le animă. Cât despre *Danton*, piesa continuă să fie discutată, mai ales în particular, și fără perspectivă”. Trecând la concluzii, autorul arată: „Iată însă că **Jocul ielelor**, la Teatrul Mic, a fost îmbrățișată se pare, cu o seriozitate și o pasiune demne de luat în seamă. Chiar dacă, așa cum voi încerca să arăt, spectacolul nu convinge pe deplin în unele împrejurări, simt nevoia să recunosc că el reprezintă prima încercare de a descifra o piesă a lui Camil Petrescu, din ciclul scris între cele două războaie, fără nici un fel de prejudecăți, ba, dimpotrivă, cu o încredere în teatralitatea ei pe care o consider exemplară. (...) Experiența tragică a lui Gelu Ruscanu este raportată de Camil Petrescu la condiția umană și filozofică a unor oameni lucizi și robuști moral, dăruiți unei cauze înalte, pe care înțeleg să o traducă în viață cu consecvența strategului și tacticianului, pentru care umanitatea nu este o noțiune în sine, și nu poate fi redusă la condiția de viață a unui singur individ, umanismul adevărat fiind cel social și socialist. Iată ce n-au înțeles existențialiștii până astăzi, problema pe care n-au reușit s-o rezolve și pe care Camil Petrescu, în urmă cu 40 de ani a soluționat-o, cred, într-un spirit foarte apropiat adevărului și, respectiv, conceptului nostru filozofic, premergând, dacă vreți, înseși soluțiilor literaturii noastre socialiste”.

• [„**Flacăra**”, nr. 2] Revista anunță apariția a două noi volume semnate de Tudor Arghezi: „în seria *Scrieri* au apărut în volumul X romanul *Cimitirul Buna – Vestire*, iar în XI, *Lina*, alt roman relevant pentru calitatea scrisului în proză al maestrului.” Din sfera poeziei, este semnalată publicarea volumului de versuri, semnat de același autor, *Versuri lungi*. □ Eugen Frunză publică, la rubrica *Carnet de scriitor*, materialul *Prea ocupat?*, iar Ion Băieșu dă tiparului schița *În seara premierei*, cu ilustrații de S. Banu.

10 ianuarie

• [Glasul patriei, nr. 2] Apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou*. □ Alexandru Andrițoiu publică poezia *Patria*. □ Nichifor Crainic deapănă clipe din trecut în *Amintirea lui Ion Minulescu*: „Acum 85 de ani, în 1881, ianuarie 7, s-a născut în București, poetul care avea să aducă o muzică nouă în lirica românească, Ion Minulescu. (...) Temperament de exuberanță clocotitoare, bucurându-se ca un copil de tot ce i se părea strălucitor, exagerând teatral un fel de profetism al noutății, dar în fond un suflet bun și generos, recunoscând talentul de oriunde venea, Ion Minulescu făcea între confrăți figură dezarmant de simpatice cu toate rodomondele sale. (...) Pentru ei ce l-au iubit în viață, fiindcă era un artist pe care nu puteai să-l urăști, și pentru ei atât de numeroși care îl citesc azi fără să-l fi cunoscut, comemorarea nașterii lui e actualizarea unui dar ce s-a făcut poeziei românești”. □ Poezia *Cetăți Dacice* este semnată de Radu Gyr

11 ianuarie

• [„**Scânteia**”] Proiectul de Statut al Casei de pensii a membrilor cooperativelor agricole de producție devine campanie de presă. La articolele scrise de Paul Anghel și Zaharia Stancu, se adaugă *Realism și optimism în viața satelor*, semnat de Eugen Barbu: „Un idilism dăunător răzbate din unele reportaje scrise pripit și cam de departe. Documente recente de partid arată cu luciditate că în ce privește rezultatele muncii în agricultură s-au făcut destule, dar mai sunt încă neajunsuri; că deși s-au obținut progrese foarte mari, pământul ar trebui să fie mai bine lucrat; că utilizarea mijloacelor mecanice – care a crescut remarcabil în raport cu trecutul – nu a atins încă stadiul spre care tindem. În sfârșit, s-a spus că nu toate forțele de muncă sunt întrebuințate pretutindeni rațional și că există pe alocuri chiar o oarecare delăsare. În conștiința țărănimii și în relațiile de la sate s-au petrecut transformări adânci. Dar noțiunile de «individual» și «colectiv» se mai confundă de către unii cu bună știință și-atunci se trage spuza pe turta unora în dauna altora. Desigur, faptul că sentimentul proprietății particulare nu a dispărut cu totul nu e un secret, mai există unii care iubesc mai puțin munca în comun decât migala pe

petecul ce-l au în folosință. Cu o rară răbdare și înțelepciune partidul și statul pun în practică măsuri menite să ajute, să grăbească evoluția conștiințelor, perfecționarea relațiilor socialiste de producție sătească. În suita acestor măsuri elaborate în ultima vreme, se propune acum un statut de pensionare a țăranilor în cadrul cooperativelor agricole de producție”. ■ În același număr, dar la pagina culturală, Andrei Băleanu semnează cronică dramatică la piesele lui Eugen Ionescu, *Scaunele și Regele moare*. Comentariul se concentrează mai puțin asupra viziunii regizorale și a interpretării artistice, vizând mai mult decodarea simbolurilor din cele două reprezentări dramatice și manifestând o anume reticență de natură ideologică: „Începutul stagiunii – sărac în ansamblul său lipsit de varietate – ne-a oferit, printre puținele premiere bucureștene două piese de Eugen Ionescu: *Scaunele și Regele moare* la Teatrul Național (...) Tragismul unor vieți irosite se împletește astfel cu comicul grotesc al unei gândiri hrănite cu iluzii și al unui limbaj automatizat din pricina orizontului îngust pe care-l reflectă. Acesta îmi pare a fi conținutul omenesc autentic, al piesei. Un fond uman, pe care autorul a ținut însă să-l utilizeze pentru demonstrarea tezei inutilității și absurdității existenței în genere. Eugen Ionescu – dramaturgul este dublat de Eugen Ionescu-teoreticianul antiteatrului care-și transformă cele două personaje în simboluri ale omului dintotdeauna în ilustrări ale ideii că oamenii nu pot comunica între ei și sunt condamnați la singurătate. Mesajul bătrânului portar va fi deci transmis de un orator mut, care scoate sunete dezarticulate în fața unei adunări de... scaune goale. Astfel văzută poziția omului în univers concluzia filozofică a piesei e inacceptabilă, mai cu seamă în epoca noastră, care pune pe primul plan necesitatea solidarității oamenilor în eforturile și lupta pentru o lume mai bună – epocă în care ideile înaintate capătă o tot mai mare putere de comunicare și pătrundere în masele cele mai largi. Pentru a ajunge la concluzia sa descurajantă, autorul își claustrează eroii în mod artificial îi desprinde din relațiile sociale; el încearcă astfel să creeze un om abstract confecționat în laborator și derizoriu prin definiție, căci în măsura în care sunt priviți ca purtători de cuvânt ai genului uman cei doi bătrâni nu ne pot spune nimic despre complexitatea existenței reale, despre multitudinea de determinări ale omului care trăiește în lumea reală – iar nu retras pe o insulă stearpă înconjurat de apă stătută. *Regele moare* reia tema rostului și finalității existenței umane. (...) Piesa aduce un elogiu vieții și omului, care atinge momente de o rară poezie și care depășește punctul de vedere al eșecului și al singurătății iremediabile. Totuși, și aici sensurile filozofice sunt viciate, omului autentic i se substituie un om «în genere» moartea individului devine similară cu zădărnicia existenței «în genere»: critica la adresa egocentristului și mărginitului Béranger se transformă într-o critică a însăși speciei omenești, neputincioasă prin natura ei, incapabilă să domine propriul său univers și torturată de spaima în fața unei destrămări pe care n-o poate opri. Mai ales spre final, predica destul de banală a resemnării

în fața inevitabilului umbrește într-o măsură – din păcate – ceea ce pe parcurs s-a spus atât de inspirat despre frumusețea vieții și măreția omului”.

- **[„Scânteia tineretului”]** Sub titlul *Din literatura unionistă*, sunt publicate versuri de Vasile Alecsandri (15 Mai 1848), Eminescu (*Mira*) și Grigore Alexandrescu (*Unirea Principatelor*).

- **[„Viața studențească”, nr. 2]** Dezbateră cu titlul *Seminar colegial despre „Viața deocamdată”* (Ed. Tin., 1966) de Ioan Alexandru, îi are ca interlocutori pe Ion Pop, N. Prelipceanu, Horia Bădescu ș.a. N. Prelipceanu: „Ioan Alexandru a început să-și depășească deja acest al doilea volum, cu noile poezii, publicate recent, chiar în perioada apariției în librării. Al doilea volum al lui Ioan Alexandru (după *Cum să vă spun?*) impune o viziune dramatic-neliniștită asupra vieții sau, altfel spus, o lume văzută în neliniștea ei, în devenirea ei dialectică. Așa i se pare a fi – deocamdată – viața... Autenticitate, vigoare – iată calități incontestabile care, paradoxal, coexistă cu gesturi teribiliste și poze. Dar candoarea poetului, sinceritatea fac din ele gesturi și poze de artă – vulnerabile însă – concluzia ar fi că, de la exclamația adolescentină: *Cum să vă spun?* Ioan Alexandru a evoluat cu deosebire pe linia substanței liricii sale, volumul recent putând fi subintitulat și *Ce să vă spun*. Poetul are într-adevăr mult mai mult de comunicat cititorului: stări lirice, mai ales meditative și grave, uneori confuz-elegiace, dar totdeauna – cum am mai spus – autentice, viguroase, sincere. Și iarăși, titlul volumului poate fi parafrizat, deocamdată, are un sens în evoluția viitoare – o promisiune/ trecere spre esențele dezbinăte de concretul diurn, promițând parcă o decantare ulterioară a impresiilor lirice, spre idei”. ■ Ion Pop: „Față de primul volum, unde era vorba de descoperirea lumii de către un adolescent gata să se încante în fața tuturor lucrurilor pe care le vede, acest al doilea volum reprezintă un important salt. De data asta, fără o deosebită varietate tematică, poetul ancorează mai precis într-un univers care de-acum înainte îi va fi propriu, trasându-și granițele ținutului poetic în care va împărăți... Viața e cântată nu cu melancolie, ci cu o tristețe gravă... În acest volum se poate regăsi în modul cel mai just o anumită viziune care, fără a fi folclorică la modul citat, învăluie cu un aer folcloric simbolurile pe care le utilizează. Volumul este și prin aceasta un exemplu pentru poezia tânără, îndreptând-o spre descifrarea vieții noastre, a poporului român... «Pretutindeni ești tu pământule / ars de roci, frământat de lumini, supt de oceane / dar eu te știu / dintr-un anume loc / și timp anume”. Acest *timp anume* și *anume loc* sunt coordonatele poeziei lui Alexandru... Încă un lucru valoros: marcând o dată în poezia tânără prin seriozitatea viziunii și prin caracterul ei de puternică generozitate, Alexandru se încadrează într-o mare tradiție a poeziei românești. Mă refer la poezia lui Blaga, care era un contemplativ, văzând însă tot în mari simboluri existența noastră românească. Alexandru are o viziune dinamică și o tensiune mereu afirmată, care la Blaga se ghicea doar undeva, în subteran”.

12 ianuarie

• **[„România liberă”]** Rubrica intitulată *Carnet cultural* este dedicată *Luptătorilor pentru Unire*, figura centrală, descrisă de prof. Vasile Netea, fiind Nicolae Bălcescu: „Nicolae Bălcescu n-a ajuns să vadă proclamarea Unirii Principatelor și n-a putut să aducă în etapa finală a realizării ei contribuția hotărâtoare ce se putea aștepta de la patriotismul și energia lui. (...) Studiile și scrisorile sale dintre anii 1844-1852 au constituit pentru componența Unirii tot atâtea modele și îndemnuri de înălțător patriotism. Colaborator din 1844 al «Propășirii» de la Iași – alături de M. Kogălniceanu, V. Alecsandri și C. Negruzzi – și al «Foi pentru minte, inimă și literatură», întemeiată de George Barițiu la Brașov, redactor apoi al „Magazinului istoric pentru Dacia” (1845), Bălcescu s-a afirmat încă de la primele sale contribuții publicistice ca un însuflețit adept al principiului unității naționale, devenind, paralel cu orientarea sa socială, una dintre cele mai proeminente figuri românești ale epocii. El a dat principiului unității naționale cea mai limpede expresie. (...)”

13 ianuarie

• **[„România liberă”]** Ovidiu Papadima semnează articolul *Luptători pentru unire*, notând aspecte despre activitatea literară, dar și patriotică, a lui Vasile Alecsandri, respectiv a lui Dimitrie Bolintineanu, poeți „de prestigiu ai generației de la 1848 – unul din Moldova, celălalt din Muntenia, prieteni vechi, iluminați de aceleași idealuri: de unire a patriei, animați de aceleași încredere în progresul și viitorul ei – au înscris amândoi, cu focul acestor convingeri, – de mai multe ori în strânsă legătură unul cu altul, în lupta pentru pregătirea și înfăptuirea Unirii – pagini ce nu se vor uita niciodată”. Despre Vasile Alecsandri, se precizează că, „încă de pe când se afla la Paris, în 1851, împreună cu revoluționarii din Țara Românească, aflați acolo cu inima amară dar neînfrântă, a anilor de exil, (...) plănuiește scoaterea unei reviste în Moldova, care să oglindească înfrățirea ce se cimentase în acești ani între luptătorii pentru binele patriei din Țara Românească și Moldova, căliți în focul mișcărilor revoluționare din 1848. Întorcându-se pe Dunăre spre țară cu aceste planuri, soarta face ca să se întâlnească la Băile Herculane, aproape de hotarul Țării Românești, cu Bolintineanu, care aștepta zadarnic, acolo, să se revină asupra exilării lui. În martie 1852, primul număr al revistei plănuită era tipărit. Ea se numea *România literară*. Continua deci tradiția „Daciei literare”, a „Magazinului istoric pentru Dacia”, de a ridica prin însuși titlul ei ideea de Unire sădită adânc în inimile tuturor românilor. (...). „România literară” a putut vedea lumina tiparului abia în anul 1855. Zărilor erau încă tulburi, dar speranța poetului era mare.” Despre Dimitrie Bolintineanu, Ovidiu Papadima precizează că, la sfârșitul anului 1857, întors din exil, „se afla în Moldova, dornic să se sfătuiască cu Alecsandri, ca și cu ceilalți unioniști moldoveni. Ca să cunoască mai bine Moldova, asistă la dezbaterile de aici ale divanului ad-

hoc și întreprinde diferite călătorii. Aceasta îi întărește convingerea că ideea Unirii va izbândi. Cu această convingere, revine în 1858 în Țara Românească, unde – în 11 octombrie 1838 – începe și el lupta pentru Unire, prin ziarul său «Dâmbovița».,.

● **[„Albina”, nr. 942]** Cu mult înainte de 24 ianuarie, presa scrie la unison, despre evenimentul petrecut în 1859. Un exemplu îi constituie *Clăcașii către Divan*, o poezie de Victor Tulbure Fragmentul *Cuza – Vodă*, preluat dintr-un text sadovenian, ilustrează actul „micii” Uniri, de la 1859. □ O altă poezie, *Blocuri albe* este scrisă în vers și ritm popular. Autorul ei se numește Radu Boureanu: „Printre blocuri, printre stele/ Ard și ferestrele mele./ Și dacă se sting pe rând/ Le aprind din nou în gând”.

● **[„Gazeta literară”, nr. 2]** Revista găzduiește o amplă dezbatere consacrată, la început de an, activității și perspectivelor editoriale din 1966. □ În opinia lui Eugen Simion beneficiul financiar „trebuie pus totuși în slujba literaturii bune. Cred că orice editură, în afară de colegiul ei, ar trebui să aibă un corp permanent de lectori care să se ocupe de anumite perioade, de genuri de literatură semnalând editurii cazurile speciale. De altfel, deși la Editura pentru literatură s-a făcut mult în ceea ce privește critica și istoria literaturii, totuși regimul acordat nu este încă unul foarte favorabil. Mă gândesc totodată la Editura Tineretului, care a publicat de multe ori lucrări interesante de beletristică dar care a evitat, din motive pe care nu le cunosc, să editeze critică și istorie literară. În ultimii ani a inițiat o colecție care ar trebui, cred eu, discutată mai de aproape, o colecție oarecum interesantă, care vine în întâmpinarea unor cerințe, dar s-ar cere în această direcție niște inițiative mai serioase”. □ I. Bănuță, directorul Editurii pentru literatură, răspunde că în planul de perspectivă până în 1972, și care se va modifica după necesități, sunt incluși spre publicare scriitori precum Agârbiceanu, Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, Perpessicius, Ion Barbu. Pregătim *Istoria literaturii române* revizuită și mult adăugită, a lui G. Călinescu care va începe să fie tipărită în 1967. „Mai figurează în plan: Eliade Rădulescu, Alecsandri, Negruzzi, Delavrancea, Macedonski, Duiliu Zamfirescu, Titu Maiorescu, Slavici, Panait Istrati, Ion Minulescu, Voiculescu, Gib Mihăescu, și prin aceasta amintind desigur numai câteva titluri. Pregătim apariția lucrărilor lui Eugen Lovinescu pentru 1967. (...) În planul nostru figurează Zaharia Stancu cu *Vântul și ploaia* și *Şatra*, apoi noua carte a lui Titus Popovici, un roman al lui Marin Preda. Avem apoi pe Eugen Barbu, Fănuș Neagu cu *Steaua mâniei*, Șt. Bănulescu, D. R. Popescu cu un volum de nuvele, Szemplér Ferenc, Szabó Gyula, Pápp Ferenc, Oscar Walter Cisek și alții. La poezie va apărea un nou volum de Tudor Arghezi și bineînțeles, noi volume de versuri, aproape 50 la număr, datorate poezilor A. E. Baconsky, Radu Boureanu, Veronica Porumbacu, Nina Cassian, Aurel Rău, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, etc. Vor apărea, de asemenea, noi volume de critică și istorie literară. Într-adevăr, în privința colecțiilor și nu numai a colec-

țiilor, ci și a titlurilor noi suntem încă datori literaturii contemporane. O reușită a noastră este și colecția *Luceafărul*, care va apărea în anul viitor într-o nouă formulă grafică. Ne propunem înființarea unei noi colecții de largă popularitate, pentru critica și istoria literară. Ne gândim la o colecție de poezie contemporană, care din când în când să adune ceea ce este mai valoros în poezia noastră contemporană; dorim îmbunătățirea colecției de nuvele și de asemenea a unor colecții care privesc pe clasici. În legătură cu funcționarea colegiului și consiliilor: consiliile editurii sunt relativ bine organizate și funcționează eficient, în schimb, colegiul editurii se întrunește cam de două ori pe an, își duce munca, ce-i drept, cam formal și uneori neconcludent”. □ Ov. S. Crohmălniceanu este interesat să afle dacă editurile limitează accesul la publicare scriitorilor mediocri pentru a nu împiedica lucrul celorlalți. „E normal să fie refuzați categoric chiar autorii cu reputație, atunci când ei prezintă editurii o carte slabă”. □ T. Balș deplânge „indiferența și tăcerea criticii literare față de volumele mediocre sau proaste care mai apar. Nesanționarea insucceselor încurajează presiunea autorilor lipsiți de exigență asupra editurilor”. I. Bănuță se pronunță astfel asupra observațiilor făcute: „Rolul editurii, ca mijloc de selecționare a celor mai bune cărți, nu trebuie absolutizat, după cum nu trebuie absolutizată nici ideea că numai editurile ar fi vinovate atunci când în librării apar și cărți slabe. O carte bună nu se poate să nu învingă, oricâte piedici ar întâlni să zicem, în edituri. Sarcina principală însă, desigur, este ca o carte bună să apară în maximum două-trei luni. Și aici Editura mai are loc destul pentru reproșuri întemeiate. Folosind prilejul vreau să reamintesc totodată că în literatura noastră actuală trebuie pus un accent mai mare nu numai pe Universul scriitorului și al epocii noastre, dar și pe felul cum lucrurile acestea sunt spuse uneori. Mi se pare că este pe undeva, mai ales în poezie, care în treacăt fie spus a făcut progrese remarcabile, o oarecare eludare a marilor teme și un oarecare refugiu în fel de fel de întortocheri lirice în care până și poetul respectiv după o vreme uită ce a vrut să spună”. □ C. Măciucă, directorul Editurii pentru literatură universală, precizează: „Vom edita 152 titluri, însumând aproximativ 3000 coli editoriale, dintre care ponderea literaturii clasice este de 45% literaturii contemporane revenindu-i 55%. Această repartitie de coli editoriale este determinată de un ritm mai intens de editare a literaturii contemporane decât în anii precedenți. Din literatura universală vom reedita unele titluri foarte solicitate de cititorii noștri, aceste reeditări efectuându-se atât în volume independente cât și serii de opere. Eforturile noastre în toate sectoarele editurii vizează un obiectiv central: îmbunătățirea calității producției. În acest scop, printre altele, am hotărât inițierea unor noi colecții și serii. În afară de cele două colecții: *Clasicii literaturii universale* și *Meridiane*, cunoscute cititorilor prin tipărirea unor cărți de prestigiu, vor mai apărea în cadrul editurii noastre, și alte colecții și serii: o serie de teatru în care vom publica fie culegeri pe autori, antologii pe literaturi naționale, în cazul unor

literaturi puțin cunoscute sau antologii privind perioade literare. (Antologia teatrului american contemporan de exemplu.) Chiar în luna ianuarie va fi publicat primul volum din colecția *Poesis* în care vor apărea volume de circa 3-6 coli însoțite de studii introductive. (...) Mă folosesc de acest prilej pentru a pune în discuție o problemă care ne preocupă în mod serios și anume: aceea a calității traducerilor, a prefețelor și studiilor introductive, în general a aparatului critic al volumelor pe care le edităm. În ultima perioadă s-au înregistrat progrese sensibile. Cu toate acestea, colectivul nostru nu este satisfăcut de stadiul la care s-a ajuns și consideră că există încă resurse destul de mari pentru noi progrese. În acest scop legăturile noastre cu Uniunea Scriitorilor s-au intensificat în ultima vreme, lucru concretizat nu numai prin faptul că o serie dintre scriitorii semnează traduceri (...) ci și în sensul că la, realizarea unor volume mai dificile – cum sunt antologiile – am colaborat îndeaproape cu Uniunea Scriitorilor. Îmi pare rău că nu pot fi amabil cu gazdele noastre. Problema tălmăcirilor din literatura universală a fost cenușăreasa sectorului presă. De obicei revistele s-au limitat la publicarea unor scurte note bibliografice, anunțând apariția lucrărilor, dar nici aceasta n-au făcut-o totdeauna cu suficientă grijă pentru respectarea adevărului. S-au strecurat destule greșeli în notele bibliografice publicate de «Contemporanul» și de «Gazeta literară». Ceea ce reproșăm revistelor este că nu discută problemele cu adevărat majore și nu publică articole de sinteză care să dezbată problemele legate de calitatea și nivelul științific al prefețelor noastre. Solicităm și sprijinul dvs. și al celorlalte reviste pentru a veni în întâmpinarea preocupărilor de îmbunătățire a calității producției noastre sub toate aspectele”. □ Ov. S. Crohmălniceanu atrage atenția, în urma celor precizate, asupra a două aspecte. „În literatura contemporană există două domenii: unul care a devenit cvasi-clasic, cuprinzând opere literare contemporane dar care au apărut acum 20-30 de ani și trebuie să le cunoască un intelectual și este bine ca ele să se tipărească, și pe de altă parte altul cuprinzând opere care constituie în momentul de față obiect al dezbaterilor internaționale, adică în jurul lor se dă lupta de idei. Cred că ar trebui să faceți un echilibru judicios între asemenea opere care trebuie tipărite și între niște opere care astăzi se dezbate. Și dacă noi le neglijăm pe ultimele, pornim cu un decalaj simțitor în raport cu aceea ce se discută astăzi în presa mondială. Al doilea aspect este informația. Aici editura trebuie să aibă o linie precisă. Apar colecții de mici monografii de 70-80 pagini și în Franța și în Germania și în Anglia, și în Uniunea Sovietică – cu foarte multe fotografii, cu o foarte bună bibliografie, foarte ușor de tipărit și care oferă cititorilor o informare sistematică asupra unui autor contemporan. Asemenea monografii care să aibă caracterul acesta de informație imediată până să apară o carte erudită despre un autor sau altul, cred că ar fi binevenită. Ar fi necesar să examinați posibilitatea editării unei asemenea colecții de popularizare, cu lucrări de un foarte înalt nivel cultural care să pună la îndemâna publicului

cititor o bogată și solidă informație pentru că mulți dintre autorii contemporani rămân pentru publicul cititor încă într-o anumită ceață. Suntem datori să satisfacem foamea de informație a publicului. În acest domeniu ar intra și unele antologii, enciclopedii, dicționare”. □ O ultimă intervenție îi aparține lui Al. Georgescu, directorul Editurii Tineretului. „De la început aş vrea să spun că pentru anul 1966 Editura Tineretului va cunoaște o îmbunătățire substanțială a condițiilor materiale, respectiv hârtie, spațiu poligrafic, pentru editarea lucrărilor din plan. În anul viitor se vor edita 460 de titluri însumând aproximativ 3350 de coli, ceea ce însemnează o creștere de 50, 60 de titluri și numai 250 de coli. Tirajele noastre au crescut substanțial în domeniul literaturii pentru copii și în special în biblioteca școlarului. Se simte din ce în ce mai mult însă nevoia unei tipografii sau specializarea unor tipografii pentru editarea acestei literaturi. În această direcție editura ar putea să fie mai mult ajutată, în felul acesta putându-se să se ocupe mai mult de problemele care privesc conținutul cărților și realizarea lor. Este o doleanță pe care am exprimat-o de mai multe ori și cred că ar trebui să-și găsească rezolvarea prin acordarea unor mijloace care să permită editarea literaturii pentru copii și tineret și în mai bune condiții pentru ca astfel să putem fi și noi alături de cărțile pentru copii și tineret publicate în țări cu tradiție în acest domeniu și care sunt tipărite în condiții mult mai bune. În același timp, cartea noastră, editată în condiții bune, ar putea să treacă peste hotare și să fie cunoscută de cititorii din alte țări. În ceea ce privește unele lucrări noi cu care vom veni în următorii ani, aş vrea să spun că în 1966 „Biblioteca școlarului” va fi diferențiată pentru cele două vârste, prin lansarea colecției *Lyceum*. Intenționăm ca această colecție să fie mult mai cuprinzătoare, în sensul că vom căuta să includem în ea o parte din lucrările care nu se publică în alte colecții, cum ar fi de pildă, unele lucrări din colecțiile destinate popularizării științei. În anul viitor se va lansa o colecție, care urmează să apară bilunar, *Clubul temerarilor*. Vor fi cărți mici de cca 40 de pagini cu o literatură în genul celei de aventuri, care va putea să apară în broșuri numerotate. Ne preocupă publicarea criticii literare și seria de monografii inițiată anul acesta, din care n-au apărut decât 3 titluri va avea anul viitor 10 titluri. În ce privește seria de cărți de sinteză, în anul viitor numărul lor va fi de 2-3. Totuși, considerăm că nu am făcut încă suficient pentru a da cât mai multe lucrări în acest sens tineretului. Colecția *Cele mai frumoase poezii* va cunoaște și ea o dezvoltare. (...) Cred însă că editura a dat dovadă de prea puțin spirit de inițiativă când a fost vorba de fixarea tirajelor. Nu este însă mai puțin adevărat că în fixarea tirajelor are un rol important și difuzarea cărții, și cred că trebuie găsită soluția menită să înlăture aceste dificultăți pentru a se asigura promovarea literaturii de bună calitate. Cât privește publicarea cărților foarte valoroase, trebuie să asigurăm un număr mai mare de titluri nefixate, rezervate acelor lucrări care se ivesc pe parcursul anului, adică să existe o mai mare elasticitate a planului. Este în

interesul îmbunătățirii relațiilor editurii cu scriitorii, această problemă trebuind să stea pe mai departe în preocuparea noastră, a tuturor. Editura Tineretului vrea să dea în acest an o mai mare importanță colecției *Oameni de seamă*, publicând biografii ale oamenilor de știință români, care au fost mai puțin reprezentați în această colecție. Avem de gând să restructurăm colecția de reportaje care așa cum arată acum, nu ne mai mulțumește. O noutate a acestui an va fi seria de umor. În ce privește literatura pentru pioneri titlurile sunt numeroase, cu o tematică diversă. Dorința noastră a fost de a atrage scriitorii de prestigiu din țara noastră, și în acest sens am încheiat contracte cu scriitorii ca Vasile Rebreanu, Fănuș Neagu, Ion Băieșu. Aș menționa de asemenea volumele lui Eusebiu Camilar, Costache Anton, Alexandru Mitru cu *Legendele Olimpului*. (...) □ Mulțumind participanților la masa rotundă, tovarășul Ion Lăncrănjan a asigurat din partea conducerii revistei, că problemele discutate vor sta în atenția «*Gazetei literare*» care vrea, și pe această cale, să ajute la promovarea și popularizarea literaturii de calitate, a unei literaturi în care să fie predominante lupta și patosul contemporaneității, eroismul și optimismul poporului român, care își făurește sub conducerea partidului o viață nouă». □ Paul Georgescu prezintă *Un tânăr poet: Adrian Păunescu*: „Un puternic temperament poetic, o uzină de metafore, un optimism dinamic, traversat arareori de ușoară melancolie sau ironii senine: cam acestea ar fi, deocamdată, caracteristicile unui poet deosebit de înzestrat: Adrian Păunescu. Trupul său mare, voinic, de proporții ieșite din comun, pare amplificator violent al sentimentelor și senzațiilor tânărului poet. Adrian Păunescu pare a trăi neconținut «zile de mare emoție», emoție exteriorizată în gesturi largi; sau, prezentându-se singur, drept strănepotul lui Costache Păun. (...) De altfel, foarte tânărul poet pare să întrevadă în continuitatea biologică o justificare a optimismului: «Niciodată nu sfârșește șirul vieții bun,/ Știu că lutul cu o sevă enervată,/ Retezat de moartea celui mai frumos Păun/ Suie-n mine și învinge înc-odată» (*Fântâna cu chipuri*). Sentimentul continuității re apare și în epitalamul lăudat de critică (*Ezitatea*) unde nunta călătorește pe sub pământ, spre strămoși. Nota dominantă o dau certitudinea și mulțumirea de o agresivitate blândă. Poetul se simte bine că bea apă-n care s-a depus asfințitul soarelui și se culcă împăcat cu el însuși. (...) Energia se concentrează în trecerea la adolescență, e o smulgere ce pare a fi focarul psihologic al cărții (primul ciclu, de altfel, se și intitulează «smulgerea din părinți»). (...) Criza adolescentină se manifestă ca o afirmare a personalității, poetul trăiește sentimentul genezei proprii dar nu singular, ci în cuplu: «La-nceputul lumii noastre delirante,/ Când pământul se ținea de soare încă,/ Sau cu-o mare sau cu-o frică adâncă,/ Oh, doi tineri au ieșit frumos din plante». Temperamentul viguros se afirmă de la început fiindcă el s-a desprins dintr-un stejar (*Dat afară de o seva inegală*). De altfel, întreg volumul e mult mai puțin expresia unor ultra sentimente (de vreme ce ele ar fi nuanțe abia perceptibile), ci mai

degrabă, dimpotrivă, ale unui temperament poetic viguros. (...) Realul reflectă temperamentul trepidant al poetului. (...) Epoca noastră e văzută ca o mișcare tumultuoasă înainte: «În suflete vibrează încăierate unghiuri./ Se schimbă teritorii sub clime de idei,/ Arcușuri sar, din coame de cai, viori din trunchiuri./ În lacăte-i furtună de-nflăcărate chei». (*Intrare în viitor*). Matei Călinescu observa în *Prefață* că tânărul poet se află într-o continuă „explorare metaforică a realului”. „Starea de spirit definitorie pentru temperamentul poetului, adăuga criticul, e bucuria de a spune, de a numi lucrurile și relațiile dintre ele prin cuvinte cu răsunet nou, de a plasticiza și ritma lumea înconjurătoare”. Într-adevăr, vigurosul temperament poetic al lui Adrian Păunescu se exprimă printr-o explozie metaforică, de o spontaneitate și plasticitate cuceritoare. (...) Fluxul metaforic e impresionant. Viitorul unui poet atât de înzestrat depinde în exclusivitate de îmbogățirea și densitatea substanței”. □ La rubrica *Tineri poeți și prozatori*, Dumitru Țepeneag publică textul intitulat *Tânăr și distins*.

• [„**Tribuna**”, nr. 2] În articolul *Reportajul, o etapă depășită*, Vasile Nicorovici arată că acest tip de text, care prezintă „fenomenele de ordin major ce interesează întreaga cetate”, nu este primit cum se cuvine de către critica literară, ale cărei reacții negative se explică, pe de o parte, prin faptul că o serie de buni reporteri au migrat către literatura propriu-zisă – Alecu Ivan Ghilia, Nicolae Țic, fără ca alți reporteri tineri să le ia locul, iar pe de altă parte, prin șablonizarea discursului reportericesc și prin „dezinteresul revistelor literare pentru inițierea unor anchete-reportaj”. □ Victor Felea publică un grupaj de *Versuri: În noapte, Vuiet enorm, Într-o redacție lucra, Decembrie, Nostalgie, Autoportret*. □ În articolul *Recitind „Cartea nunții”* (urmare din numărul trecut), S. Damian identifică coordonatele pe care le consideră fundamentale pentru specificul acestui roman călinescian, respectiv „repulsia putrezirii”, pe care o simte mereu Jim Marinescu, agonia naturii, a arhitecturii și a umanului – se vestejesc, sunt cuprinse de somnolență și trec prin stări avansate de dezagregare, precum și figura dominantă a Tatălui – a cărei menire simbolică autoritară nu necesită prezența mamei – căreia romancierul nu îi acordă, în „Cartea nunții”, „niciun credit”. □ *Cronica literară* semnată de Al. Căprariu cuprinde un comentariu al celui de-al treilea roman al lui Ion Vlasiu, parte a unei trilogii cu relevanță autobiografică, din care mai fac parte *Am plecat din sat*, din 1957, *Drum între oameni*, din 1961, și această ultimă carte, *O singură iubire*. Autobiografi și cronică a României burgheze, trilogia ar trebui reeditată în totalitate, crede cronicarul literar, întrucât reunește idei precum importanța dragostei și a prieteniei, dar și „căutarea absolutului prin artă”. Cu un „profund sens etic”, romanul ultim arată „zbuciumul dublu al eroului ca om și artist, dramele personale, cu caracter strict intim, ale omului, dar care vor rodi semnificații deosebite, adânc revelatorii pentru dramele artistului, pentru înțelegerea misiunii acestuia”. □ Augustin Buzura publică un fragment din volumul de povestiri *De ce zboară vulturul*, în curs de apariție. □ Rubrica

Tineri poeți găzduiește versuri de Ion Mircea Suciu, *Trecătorule*; Emil Crăciun, *Călătorie*; Tatiana Maftaianu, *De dincolo de fum*; Iustin Moraru, *Noi suntem*; Adrian Popescu, *Febră*; Dinu Flămând, *Trenuri*.

14 ianuarie

• [„Scânteia”] Grigore Arbore prezintă, insistând și asupra unor aspecte criticabile, numerele din revista „Ateneu” de curând apărută în peisajul publicisticii culturale din țara noastră: „Printre noile reviste culturale apărute în anii din urmă în regiunile țării, care au suscitât interesul cititorilor, se numără și revista din Bacău, «Ateneu», continuatoare a publicației cu nume similar întemeiată în acel oraș de George Bacovia. (...) Cronici, recenzii, articole asupra literaturii noastre actuale, a vieții teatrale din regiune semnează tineri cu reale posibilități cum sunt Vlad Sorianu, Mihail Sabin, Sergiu Șerban, Traian Diaconescu. Printre reportajele atractive, prezentând aspecte ale transformărilor petrecute în anii din urmă în orașele regiunii, semnalăm pe cel al lui George Bălăiță intitulat *Cronică despre chimie* în paginile căruia narațiunea se îmbină fericit cu observația reportericească (nr. 11). (...) O preocupare pozitivă a redacției o constituie realizarea unor numere speciale cum este și acel dedicat unei mari personalități a culturii noastre: Vasile Alecsandri. Un articol substanțial și bine documentat, intitulat *Crezul literar al unui poet-cetățean* publică Maria Platon; celelalte articole relevă și ele amănunte inedite privind momente din activitatea socială și artistică a poetului. Credem că un articol care să se fi preocupat de actualitatea moștenirii literare a lui Alecsandri ar fi sporit interesul cititorilor față de numărul amintit al revistei. (...) O notă bună în acest context o aduce pagina dedicată poetului grec Giorgios Seferis, în care sunt grupate versuri străbătute de un profund umanism, traduse și prezentate de Aurel Rău. □ „Lipsa unui criteriu de selecție a poeziilor traduse se face însă simțită. (...) Lipsește și marea poezie pe teme sociale. (...) În domeniul promovării creației originale, al încurajării continue dar și exigente a tinerilor creatori, redacția, deși a vădit în unele numere o preocupare evidentă, a rămas încă datoare. Dacă proze interesante, schițe sau povestiri, semnează din când în când George Bălăiță, credem că totuși efortul redacției pentru atragerea de colaboratori care să ofere revistei proză artistică de bună calitate ar putea fi mai susținut. Unele poezii publicate alunecă spre gratuitate sau sunt de-a dreptul ininteligibile, cum este cea a tânărului Ioanid Romanescu, pe care o reproducem în întregime: «Amurgul desfrunzit de păsări / înclină pusta spre femei. / Conștiința se face a treia cizmă / și se lasă cu somn până la / periferia destinului. Târziu, / vinul se-ntoarce-n nicăieri pe toate cărările». (*Sâmbăta soldatului* – nr. 10). Publicând asemenea versuri lipsite de logică, expresie a teribilismului, versuri care nu spun nimic cititorului, redacția derulează pe tinerii autori ce trebuie îndrumați pe calea artei adevărate. Cu atât mai mult cu cât se pare că publicarea unor poezii

lipsite de fior artistic și care vehiculează banalități a devenit o obișnuință a revistei. Prezența efemeră în paginile sale a unor poeți tineri cu versuri care nu sunt la nivelul talentului lor – sau la valoarea poeziilor pe care aceștia le publică în presa literară centrală – trebuie, de asemenea, să dea de gândit redacției, să o invite la o și mai mare exigență. (...) Este păcat că preocupările membrilor redacției în loc să se fi orientat spre îmbunătățirea calității materialelor publicate, spre realizarea unui profil corespunzător, forțe destul de serioase au fost irosite, împreună cu spațiul respectiv, în polemici neprincipiale cu alte reviste, polemici care nu au contribuit în niciun caz la ridicarea prestigiului acestei publicații”. □ Tot în acest număr, preluând informațiile dintr-o recenzie apărută în revista americană „Newsweek” Al. Mirodan semnează textul *Moartea e meseria lor*: „A apărut de curând o carte închinată aceluia care a fost și, într-un fel, mai este, sir Basil Zaharoff (*Negustorul ambulant al morții: viața și epoca lui sir Basil Zaharoff* de Donald McCormick. Ed. Holt, Rinehart and Winston). Recenzând lucrarea, revista americană «Newsweek» subliniază că «ocupația pe care a avut-o (Zaharoff – n.n.) l-a făcut să fie unul din cei mai urâți oameni ai secolului». Ocupația... iată unul din cele dintâi cuvinte pe care le folosim atunci când vrem să știm cine este interlocutorul nostru. Ce face? Cu ce se ocupă? Basil Zaharoff se ocupa cu negustoria de arme. Pornind de jos (un tun mic, două-trei mitraliere, un vas de tonaj oarecare), înfruntând greutățile inerente începutului, el și-a croit drum în branșă și a ajuns, cu vremea, pe culmile profesiei, furnizând materie primă unui întreg război mondial (I-ul). E o performanță. Îl respectau mulți «în meserie». „A ajuns» se spunea despre el – «a ajuns». Cercetarea biografică a lui Basil Zaharoff este interesantă pentru că te ajută să înțelegi o epocă și, în cadrul ei, un caracter. (...) Vânzarea de arme a adus în ultima vreme industriei americane de «specialitate» beneficii care se cifrează la un miliard de dolari. Planificatorii exportului scontează ca la anul (acum, după revelion) valoarea acestui gen de marfă, trimis ambalat peste hotare, să se ridice la cinci miliarde și patru sute de milioane dolari, întrucât, după cum se știe, datorită tehnologiei înaintate, producția crește, crește neîncetat. Or, a dezvolta producția înseamnă – pentru directorii trusturilor de armament – a construi războaie. Existența lor este direct proporțională cu inexistența a nenumărați oameni”.

• [„Contemporanul”, nr 2] Geo Dumitrescu lansează la *Poșta literară* două „glasuri” noi: Ioana Diaconescu și Ion Covaci. □ Nicolae Manolescu analizează volumul *Aspecte literare* de Matei Călinescu: „Matei Călinescu e probabil, între tineri, singurul care continuă în mod decis (și conștient) tipul de critică reprezentat altădată de Tudor Vianu. (...) Poate și temperamental, în orice caz prin concepție și tehnică Matei Călinescu se apropie mai mult de Vianu decât oricare altul”. □ În articolul *Ar fi avut optzeci de ani* Victor Eftimiu îl evocă pe Ion Minulescu.

15 ianuarie

• [„Luceafărul”, nr. 3] Rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, înregistrează numele lui Nicolae Țic și pe cel al lui Sorin Titel. Despre cel dintâi, Sânziana Pop notează că, după un debut editorial încununat de succes (în 1957 cu volumul *A doua moarte a lui Anton Vrabie*) scriitorul experimentează (*Profiluri*, 1959) formula reportajului-portret: „Modalitatea e interesantă și ea se va prelungi în toată creația, autorului, dar mai ales în cele două romane *Ora 6* (1960) și *Anii tineri* (1961). O vădită atitudine polemică în raport cu tipul de reportaj grandilocvent-patetic determină cultivarea unor mijloace de expresie simple. Se naște astfel o nouă poezie a reportajului, sobră și austeră, de o tonalitate fericit răspicată. E momentul faptului divers, al eroismului simplu, cotidian, țâșnind din mijlocul evenimentelor. Scriitorul e călător, martor al unei realități socialiste geografice, poet al ei de dinăuntru. Consemnarea faptelor e internă nu exterioară, există modalitatea de a te situa în mijlocul evenimentelor, de a le considera firesc și a le consemna familiar. O anumită dezinvoltură e necesară, și Nicolae Țic o posedă. (...) Povestirile lui Țic sunt bănuite de o vitalitate copleșitoare. Tinerii au date temperamentale distincte, sunt firi entuziaste în care sentimentele irump năvalnic, e o bogată risipă de gesturi și vorbe, o dăruire totală muncii e curaj și luciditate, o țărânie sănătoasă, bolovănoasă și puternică”. □ Despre Sorin Titel, scrie Mircea Anghelescu: „Așa cum s-a observat de la apariția volumului de debut, personajele lui Sorin Titel aparțin unei tipologii relativ restrânse, care se pot circumscrie foarte bine unei scheme familiale, schițele alcătuind episoade disparate ale unui posibil roman. Această apariție a fost întâmpinată de critica cu o unanimă recunoaștere căreia i se adăugă, ca un supliment de elogi, mirarea în fața unui tânăr scriitor îndrăgostit de cotidian, respingând spectaculosul, neobișnuitul. De fapt, fără a încerca să diminuăm cu ceva meritele reale ale scriitorului, această aserțiune nu se verifică; Sorin Titel este un scriitor pasionat de spectaculos, substanța schițelor sale se nutrește din evenimente grave, ireversibile, punctează momente unice în traiectoria vieții eroilor săi. Numai că această pasiune nu se traduce printr-o epică spectaculară ci printr-o tensiune conținută, reprimată și cu atât mai profundă, printr-o „angajare” așa spune, în sens moral, a personajelor. Mișcarea nu este de domeniul grafic ci se consumă pe planul, infinit mai uman, mai cuprinzător, al eticii. Tocmai schițele în care epicul (pe care, nestăpânindu-l, autorul îl transformă în anecdotic) este preponderent sau mai exact spus acolo unde analiza, disocierea psihologică este insuficientă, sunt și cele mai slabe, mai adolescente; așa sunt *Pantera neagră*, *Trei săruturi pe o pagină*. Mutațiile pe care le suferă caracterele eroilor sunt imperceptibile pentru observatorul exterior, uneori chiar pentru ei înșiși, dar analiza lor, acumularea aceasta lentă și aparent nesemnificativă de amănunte cotidiene duce la construirea unei atmosfere dense, neobișnuit de apropiată, de integrată, încât mai de grabă simți decât sesizezi,

momentul saltului. (...) Așa cum observă încă din prefață D. Micu, punctul de plecare al tuturor acestor mutații, factorul care influențează direct sau indirect evoluția personajelor din acest prim volum, este noua realitate care îi înconjoară, iar această evoluție nu este decât reflectarea (artistică, desigur) a stabilirii unor relații noi în societate. Din această perspectivă se înțelege mai clar aspirația și împlinirea spre demnitate a mai tuturor personajelor lui Sorin Titel, năzuința lor spre puritate care se răspândește împrejurul lor, antrenând posibile evoluții și la cei pe care, pentru moment, îi lasă în urmă. Deși s-a subliniat o tendință pedagogică, didactică, prea manifestă în aceste schițe, cele mai bune dintre ele (am numit *Dimineața, Iarnă fierbinte, Gerul*) au o aparentă detașare, o lipsă de finalitate evidentă care vădesc o siguranță remarcabilă în obținerea efectului, fără a-i supralicita”. □ Se anunță concursul organizat *În întâmpinarea celui de-al IV-lea Congres al U.T.C.*, la categoriile „cântece de masa” (premiul I: 6000 lei), poezie și proză (premiul I: 4000 lei).

• **[„Flacăra”, nr. 3]** La rubrica *Memento*, secțiunea *Cartea*, apariția romanului *Viața la țară*, de Duiliu Zamfirescu. În sfera literaturii pentru copii, se anunță apariția pe tipar a următoarelor opere: *Ursul păcălit de vulpe*, de Ion Creangă, *A doua carte a Ralucăi*, de Victor Tulbure, *Azi Neptun și Nicușor vor să facă un vapor*, de Tudor Mănescu și Gh. Cernăianu și *Povestea numerelor*, de Florica T. Câmpan. Este evidențiată și publicarea volumului de versuri al lui Liviu Călin – *Spirale*. Despre Eugen Simion, se remarcă faptul că „și-a adunat în volum o serie dintre studiile, articolele și cronicile sale, sub titlul *Orientări în literatura contemporană*. Apărută la Editura pentru literatură, cartea marchează prezența unui critic avizat”. □ Cella Serghi publică materialul *Izvoare și chei*, un text ce are în vedere capitolul omonim al lui Mihail Sebastian: „Aici, în rândurile care urmează vrem să redăm tocmai acele puncte de pornire, întâmplarea reală, întâlnirea cu personajul sau faptul concret, care declanșează creația literară”.

• **[„Urzica” An XVIII, nr. 1; Revistă de satiră și umor; format tipografic: A 4, 16 pagini; bilunar, nu se precizează componența redacției]** Apar nume noi în sumar: Mircea Micu, cu *Parodii* (la D. Corbea – *Plăceri sublime*, Marcel Breslașu – *Fabula fabulei*, Nina Cassian – *Sărutul virtuos*, din care cităm: „Dragostea, liturghie târzie / Mă ucide și mă învie. / Iubite, fii sever cu mine / Nu lăsa să se ducă / fără întoarcere, clipa năucă... / Vino, e ultimul meu semn / Sărută-mă prelung, prelung și demn”).

16 ianuarie

• **[„România liberă”]** Este reprodus textul *Intrarea domnitorului în București*, de Nicolae Filimon, autor de secolul al XIX-lea, întemeietorul romanului românesc.

• **[„Scânteia tineretului”]** Ovidiu Papadima scrie despre Cezar Bolliac, în secțiunea *Unirea Principatelor – pagină luminoasă din istoria patriei*. □ Sunt

publicate poemele *Hora lui Cuza Vodă* de Vasile Alecsandri și *Răsunet la Hora Unirii* de V. Alecsandri de Cezar Bolliac.

19 ianuarie

● [**„România liberă”**] Odată cu împlinirea a 107 ani de la înfăptuirea Unirii Principatelor Române, Const. Antip detaliază, în articolul *Presa, militantă activă a unirii*, rolul pe care l-a avut publicistica în sprijinirea, acest eveniment istoric. „Sentimentul solidarității este evidențiat chiar în titlurile ziarelor și revistelor «Curierul românesc», «România», «Dacia literară», «Magazin istoric pentru Dacia», «România viitoare», «România literară», «Românul» și multe altele. Acestea au afirmat și au susținut „interesele și năzuințele poporului, emanciparea sa economică, socială, politică, militând pentru cultivarea limbii, progresul învățământului, culturii, publicațiile epocii legau toate acestea – implicit și explicit – de dezideratul Unirii.” Este menționată „concepția programatică a revistei «Dacia literară» (1840)... [care] viza dezvoltarea limbii și literaturii «comune pentru toți»; «Propășirea» (1844) declara că va lupta pentru „adevăratele interese materiale și intelectuale ale românilor”, «Gazeta Transilvaniei», prin suplimentul său, «Foaie pentru minte, inimă și literatură», sublinia, în 1844, că „tăria și puterea unui popor, baza sa..., prezentul și viitorul său zac în Unirea națională”. Cele mai prestigioase publicații în perioada amintită, adevărate exponente ale opiniei publice, au fost revista „România literară”, condusă de Vasile Alecsandri, „Steaua Dunării”, în frunte cu Mihail Kogălniceanu și „Românul” lui C. A. Rosetti. □ În același număr, Alecu Russo este prezentat de Rodica Florea ca „un neobosit patriot pașoptist”, ce n-a putut participa direct la pregătirea și înfăptuirea Unirii din cauza stării precare de sănătate. Cu toate acestea, autorul *Cântării României* transmite un mesaj: «Curaj, prieteni! Treziți patria, dacă vreți ca eu să pot adormi liniștit!», „Referindu-se la creația sa literară, notează: „Opera lui Alecu Russo este o exprimare directă a principiilor și idealurilor sale sociale și politice, o concretizare firească a activității sale culturale și revoluționare. Unul dintre aceste idealuri susținute cu convingere și consecvență este realizarea unității naționale atât pe plan politic cât și cultural, literar și lingvistic. Încadrat în curentul de idei al anului 1840, Alecu Russo militează pentru promovarea literaturii naționale, pentru inspirația din creația populară care, exprimând virtuțile poporului, este un mijloc de afirmare națională. Atât piesele sale *Băcălia ambițioasă* și *Jignicerul Vadră* (pentru ultima este surghiunit de către domnitorul M. Sturdza la Soveja), cât și lucrarea publicată postum *Poezia poporală* sunt o contribuție efectivă la curentul de creare a unui teatru național și de popularizare a folclorului, curent în plină afirmare în perioada prepașoptistă.” În ceea ce privește ideea unionistă, aceasta „revine stăruitor în toate scrierile sale. *România literară* îi publică în 1855 – cea mai fecundă perioadă din activitatea de scriitor a lui Alecu Russo – primele

fragmente din *Cugetări*, în care, purtând o discuție de ordin lingvistic, pleda pentru concordanța deplină între limba literară și limba întregului popor. Alecu Russo vedea realizabilă unitatea națională și prin mijloacele de comunicare între compatrioți. Poemul *Cântarea României*, tipărit într-o primă variantă la Paris în 1850, este, fără îndoială, opera care l-a impus definitiv pe Alecu Russo în câmpul literelor române. Dragostea de patrie turnată în fraze de o rară frumusețe se contopește cu dezideratele unioniste. De altfel, poemul este retipărit, cu începere de la 1 octombrie 1855, în „România literară”, revistă condusă de Alecsandri și care propaga ideea Unirii, de arzătoare actualitate”.

● **[„Scânteia tineretului”]** În secțiunea *Militanți ai Unirii*, V. Arachelian îl evocă pe *Dimitrie Bolintineanu*, personalitate care „are conștiința limpede a semnificațiilor istorice a acestui pas spre unificarea deplină a țării”.

20 ianuarie

● **[„România liberă”]** La rubrica *Luptători pentru Unire*, Teodor Vârgolici scrie despre contribuția lui Cezar Bolliac în această direcție. Autorul pornește de la cunoscuta poemă *Epigonii*, în Eminescu îl așeza pe Cezar Bolliac, cel ce „cânta iobagul ș-a lui lanțuri de aramă”, alături de alte „firi vizionare”: „Într-adevăr, alături de N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Alecu Russo, și alte spirite luminate de la mijlocul veacului trecut, Cezar Bolliac s-a identificat cu cele mai luminoase și înaintate idealuri ale vremii sale. (...) În timpul exilului politic din capitala Franței, după participarea sa activă la revoluția de la 1848, Cezar Bolliac, alături de ceilalți tovarăși de luptă, s-a străduit necontenit, și prin cuvânt și prin faptă, să dea viață ideilor patriotice de unitate națională care însuflețeau masele populare”. Mai apoi, „În revista «Republica Română», pe care exilații politici români o editează la Paris și apoi la Bruxelles, în 1851 și 1853, Bolliac publică articolul «Unitatea României», în care demonstrează cu date și argumente de ordin istoric unitatea poporului român din cele mai vechi timpuri, susținând cu înflăcărare ideea constituirii Principatelor Române într-o republică democratică. Întorcându-se în țară, în iulie 1857, Cezar Bolliac se alătură de îndată partidei unioniste, care-l propune candidat de Ilfov pentru Divanul ad-hoc al Țării Românești. În acest timp, autorul *Clăcașului* începe o largă și viguroasă activitate ziaristică în sprijinul Unirii, desfășurată în ziare ca «România», «Naționalul», dar mai ales în «Dâmbovița» lui D. Bolintineanu și «Românul» lui C. A. Rosetti.” De asemenea, „Ideile patriotice unioniste, reformele înfăptuite de Alexandru Ioan Cuza au aflat în Cezar Bolliac un apărător și un sprijinitor fervent, edificatoare în acest sens fiind numeroase articole, dintre care amintim *Monastirile din Țara Românească*, *Acțiunea română și reacțiunea boierimii antinaționale*, *Monstruoasa coaliție*, *Votul universal* și altele. Cezar Bolliac a desfășurat și o vie activitate literară în favoarea Unirii. Cităm poezii ca *Acvila străbună*, *La România*, *Țara Românească către*

Moldova și mai ales cea intitulată semnificativ *Răsunet la Hora Unirii* de d. V. Alecsandri, în care poetul muntean împărtășea, prin parafrizare, aceleași aspirații nobile ca și poetul moldovean, pledând cu pasiune pentru ideea unității naționale”.

● [„Scânteia”] În articolul *Simțul dreptății*, V. Em. Galan își exprimă profundul atașament față de aplicarea principiilor juste și în același timp exigente ale socialismului, de la care nu există abateri ori compromis: „Expresia simțul dreptății e relativ veche, există aidoma în multe limbi. Prezintă cândva mai ales în vocabularul cărturarilor progresiști, acum e tot atât de răspândită ca și lupta pentru dreptate socială a popoarelor de pretutindeni. (...) Marile, de secole și milenii, vechile aspirații spre dreptate, spre libertate reală a tuturor și egalitate reală în drepturi a tuturor, sunt traduse în viață, și-au găsit rezolvarea. Acționând de pe înalta platformă a socialismului construit, simțul dreptății, infinit mai sensibil și mai exigent decât în trecut, reprezintă o forță social-istorică (...) În socialism, principiile dreptății, clare și aceleași pentru toți, există prin și pentru aplicarea lor integrală în viața fiecăruia, în relațiile fiecăruia – de familie, de muncă, de prietenie. Și simțul dreptății – constituite, materializate, aș spune, în cazul societăți noastre – ne interzice, tuturor, jumătățile de măsură, ne interzice orice fel de compromis”. □ Sub genericul *Izvor inepuizabil, veșnic proaspăt, dător de viață al Marii Arte românești*, Valeriu Râpeanu arată că *Marii noștri artiști s-au întâlnit în dăruirea generoasă pentru idealurile poporului*: „Dar mai mult decât atât, ceea ce te impresionează ori de câte ori cauți să refaci căile de dezvoltare ale culturii române, ceea ce le reține cu o forță irezistibilă este prezența scriitorilor, artiștilor și savanților în toate momentele hotărâtoare ale istoriei patriei (...) Niciuna din personalitățile ce s-au înscris în pantheonul spiritualității românești nu a stat nici departe nici *deoparte* de viața celor din mijlocul cărora au pornit. Au considerat slujirea poporului, a țării, prezența și angajarea în marile lui bătălii ca suprema rațiune a existenței lor și au împlinit această datorie înfruntând adesea pericole, lipsindu-se de multe ori de bucuriile vieții și de tihnă. (...) Cultura românească a fost o cultură a cetății, scriitorii noștri înaintași au creat și au luptat în adevăratul înțeles al cuvântului. Au fost alături într-o splendidă și impresionantă unitate ori de câte ori țara a trecut prin momente de grea cumpănă. (...) Neconținut înaintașii noștri au sporit această zestre de aur a conștiinței civice, a prezenței permanente în viața poporului lor, alături de care inimile le-au vibrat la unison. Este o zestre pe care scriitorii și artiștii de astăzi au îmbogățit-o în ultimele două decenii cu infinite nuanțe, adăugându-i sentimentul participării nemijlocite la împlinirea unor năzuințe de veacuri”. □ Al Pirul face un „pas” mai departe, observând că *Valorile literare românești profund naționale au devenit universale*, aspect sub care sunt elogiuate inițiativele de partid și de stat: în aceeași pagină despre: „În raportul său la Congresul al IX-lea al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că

„artei și literaturii le sunt proprii preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică“ și că „trebuie înlăturată orice tendință de exclusivism sau rigiditate manifestată în acest domeniu“, dar că esențialul este ca în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea, fiecare artist „să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului“. În literatura română actuală pot fi semnalate progrese sau cel puțin căutări în direcția perfecționării mijloacelor artistice de exprimare, trecerea în poezie de la modul declarativ, la modul metaforic, adecvat conținutului. Nu au fost evitate însă complet obscuritatea, prolixitatea sau teribilismul, care țin de modalități poetice consumate, depășite chiar de cei care le-au cultivat odinioară la noi ca și aiurea. Și în proză, în afară de inovațiile de substanță, apreciable, ai constatăm și mimarea unor experiențe fie de mult abandonate, fie în curs de desfășurare, dar care n-au obținut decât azeziuni izolate. Abordarea unor idei și sentimente străine modului nostru de viață, precum ideea de necomunicabilitate între oameni, ideea de spaimă în fața universului, de neliniște metafizică, de tragism gratuit, de absurditate și iraționalitate radicală, nu poate duce în cel mai bun caz decât la pastişă și parodie și nu poate dura mai mult decât durează moda”.

• **[„Albina”, nr. 943]** Evenimentul sărbătorit peren la 24 Ianuarie este marcat în acest număr de contribuțiile lui Ion Bănuță, a cărui poezie *Cântec de Unire*, este atașat figurii lui Alexandru Ioan Cuza, din cunoscuta litografie a lui Carol Popp de Szatmary. Sub genericul *Unirea este actul energic al întregii națiuni române*, Vasile Netea evocă, iar Demostene botez scrie , tot evocativ, articolul În fața deputaților pontasi. Fragmente din *Hora Unirii*, a lui Vasile Alecsandri, și versuri populare despre subiectul în cauză completează numărul.

• **[„Gazeta literară”, nr. 3]** Axa tematica întregului număr o reprezintă Sărbătorirea Unirii Principatelor Române. □ În linia tematică stabilită apar publică *Balada Unirii* de Tudor Arghezi și *Jos la râul Milcov* de Șt. A. Doinaș. □ În linia tematică stabilită apar publică *Balada Unirii* de Tudor Arghezi și *Jos la râul Milcov* de Șt. A. Doinaș. Zoe Dumitrescu semnează articolul *Literatura și ideea unității naționale*. „Încă din vremea anilor revoluției de la 1848, barierele despărțitoare dintre cele două țări, Muntenia și Moldova, fuseseră date la o parte de cei mai îndrăzneți scriitori care se și adresau României și românilor în operele lor. Așa au făcut Alecsandri, Alecu Russo și atâția alții. În 1859, unii din ei nu mai trăiau. Bălcescu se stinsese departe de țară, dar ceilalți care rămăseseră au simțit în ei aceeași putere de atunci, de la 1848, reînnoită. (...) Populara figură a lui Alexandru Ioan Cuza, domnul sub care cele două principate s-au unit, a contribuit mai mult la entuziasmul general. Această zi, a împlinirii unui deziderat fundamental pentru dezvoltarea istorică a poporului nostru, fusese însă pregătită cu mult mai înainte. Cu câteva secole în urmă, diaconul Coresi ori mitropolitul Simion Ștefan, dând la iveală

texte în limba română, pomeneau de unitatea acestora în toate regiunile locuite de români, dovada dintâi, cea mai veche, și argumentul istoric suprem al unității noastre ca popor. Cu patriotism avântat, cronicarii au pornit apoi investigația mărturiilor unității. (...) În secolul al XIX-lea gândul Unirii propriu-zise devine unul dintre cele mai importante, mai des întâlnite în peisajul aspirațiilor obștești. Evenimentele se precipită, masele încep să frea-măte în așteptarea împlinirii sociale și naționale. (...) De altfel, spuneam mai sus, toată generația marilor luptători e prezentă în literatura Unirii. Și Bolliac și Kogălniceanu, oratorul cel mai strălucit al timpului, și Alecsandri, Andrei Mureșanu, George Sion și atâția alții, au lăsat mărturia participării lor la campania îndelungată pentru Unire, ca și la solemnitățile care au consfințit-o. (...) Și alți scriitori mai noi, dintre care se desprinde cel dintâi Sadoveanu, au exprimat admirația lor față de acel act atât de dorit și atât de necesar în istoria noastră care a fost Unirea. Poate din această cauză poezia lui Vasile Alecsandri *Hora Unirii* a fost primită cu atâta dragoste de poporul roman. Poezia lui Alecsandri a însuflit masele, cristalizând o stare de spirit colectivă. Un popor a găsit în versurile acestea concentrarea aspirațiilor sale din anii dinaintea Unirii. În această operă de mici dimensiuni care a avut însă un destin grandios din punct de vedere național, patriotic, Alecsandri a izbutit să scoată nota care, izvorâtă din tradiție și necesitate istorică, unește inimile spre faptele mari”.

- [Glasul patriei, nr. 3] Într-un număr dedicat Unirii, apar texte vechi precum *Hora Unirii* de Vasile Alecsandri și *Moș Ion Roată* de Ion Creangă. □ Radu Miroslav semnează *Antologia Iorga*: „La comemorarea amplă a lui Nicolae Iorga, după primul sfert de veac de la asasinarea lui, Editura pentru literatură participă cu o antologie de *Pagini alese* – 754 la număr în 50 000 de exemplare – din opera scriitorului. e un pios și mare eveniment literar și pentru vechii admiratori și pentru generațiile tinere dornice să-l cunoască nu numai din articolele entuziaste ce i s-au închinat în presă. (...) Antologia dă exemplare din portretistica sa fără egal, descrieri de lupte istorice, caracterizări critice despre Vergiliu, Dante, Goethe, pagini de ziaristică, fragmente din discursul de la Iași, din decembrie 1916, care a contribuit la schimbarea unei drame într-o speranță națională și se deschide cu memorabile episoade autobiografice. Peste tot e un scris de suflu oceanic, fie că se ridică în valuri cât corabia, fie că se domolește în unde spumoase ca bal ritmic în țarm”.

- [„Tribuna”, nr. 3] Prof. univ. dr. Ștefan Pascu semnează articolul *Temeiurile istorice ale Unirii*, identificând principalele etape ale formării conștiinței de sine a românilor, începând cu cronicarii, Dimitrie Cantemir, membrii Școlii Ardelene, și până în contemporaneitate. □ Liviu Maior semnează textul *Pașoptismul național și unitatea ardeleană*, în care este reprodusă o parte a „Foi pentru minte, inimă și literatură”, nr. 8 din 1859. □ Domițian Cesereanu analizează romanul lui Ben Corlaci, *Baritina*, în care identifică o „intrigă schematică, depășită”, o „limitată documentare reporteri-

cească” considerată obligatorie pentru un roman „de șantier”, a cărei temă este „întrecerea socialistă dintre muncitorii din localități petroliere”. □ În cadrul unei ample acțiuni de recuperare a lui Mateiu I. Caragiale, Liviu Petrescu semnează o *Comemorare. Estetica operei*, axată pe două idei principale, respectiv raportul dintre Mateiu și Ion Luca, tatăl său, și care ar fi direcția pe care o reprezintă în cultura română *Craii de Curtea-Veche*. La prima chestiune răspunde invocând opinia lui Vladimir Streinu, care arăta că cei doi, tatăl și fiul, sunt structuri artistice deosebite, iar la a doua răspunde situându-l pe Mateiu I. Caragiale în raporturile firești de înrudire creatoare și de opțiune artistică cu E. A. Poe, cu Villiers de Lisle-Adam, cu Barbey d’Aureville și cu J. K. Huysmans. Pornind de la diversitatea de opinii critice în ceea ce privește specificul scriiturii lui Mateiu I. Caragiale – Călinescu îl consideră hermetic, Streinu, decadent, iar Vianu, estetic, Liviu Petrescu identifică idealul estetic al scriitorului analizat cu *dandy*-ul. □ În articolul *Amintiri*, Petru Comarnescu analizează o serie de aspecte relativ la opera lui Mateiu I. Caragiale, la receptarea ei în epocă, coroborate cu tipul de personalitate umană și creatoare a scriitorului. Într-un demers de analiză concretă a operei arată că, „în limitele și cu perspectiva restrânsă a ei, epica lui Mateiu Caragiale este totuși o epică a inteligenței, ridică probleme morale și sociale, implică rolul conștiinței și al răspunderii, stârnește scârba și stimulează la adâncirea incongruențelor, foarte reale în lumea evocată de el”. Cu alte cuvinte, și Mateiu, ca și Ion Luca, își exprimă protestul, în felul său, față de inechitățile sociale. Pe de altă parte, Mateiu I. Caragiale este, în opinia lui Petru Comarnescu, printre primii scriitori români care folosesc mijloacele viziunii și compoziției expresioniste. Mai mult, în stilistica lui Mateiu I. Caragiale se regăsește „picturalitatea bizantin-românească”, iar „pitorescul de idei și sonorități folclorice s-au îmbinat cu procedee expresioniste, stabilindu-se o confluență de izvoare și orizonturi, în același timp națională și universală”. □ În articolul *Remember*, Olga Schina Adrian rememorează figura scriitorului Mateiu I. Caragiale. □ Constantin Cubleșan semnează articolul *Pajere*, în care comentează poeziile lui Mateiu Caragiale, apreciate de Eugen Lovinescu și de Panait Cerna, dar primite cu rezerve de Ibrăileanu, reținând faptul că scriitorul își transferă și explică în poezie „însingurarea și predispoziția pentru trecut”.

21 ianuarie

• [„**Contemporanul**”, nr 3] Număr dedicat integral *Unirii Principatelor*. George Ivașcu semnează articolul de fond *Unirea*. □ Victor Eftimiu publică poezia *Lampadoforii*: „Alecsandri, Kogălniceanu, Ghica / Și umbra lui Bălcescu, protectoare / Au pregătit măreța sărbătoare / Neștiutori ce-i șovăiala, frica...”. □ Demostene Botez publică *Un cântec al Unirii*: „Pentru cântecul Unirii, lira mea azi împrumută / Ca să fie ca ș-atuncea, stană veche de lăută (...)” □ Revista omagiază personalitatea Elenei Văcărescu, la un secol de

la naștere. □ Adrian Marino publică un amplu eseu *Literatura Unirii*: „Întregul său conținut ideologic și literar vine din tensiunea ideii, din vibrația colectivă pentru marele ideal al actului de la 24 ianuarie, 1859. De aceea, a citi această literatură, mai ales azi, cu un ochi dificil estetic este nepotrivit, în afara oricărei intuiții și judecăți de ordin istoric. Un fapt apare limpede: poezii și scriitorii Unirii nu făceau simplă «literatură», ci într-un înțeles înalt, «politică»,».

22 ianuarie

• [„**România liberă**”] Sunt publicate fragmente din textul lui I. L. Caragiale, *Peste 50 de ani*. □ Este reprodusă, de asemenea, poezia *Jurământ*, de Vasile Alecsandri, redactată la 25 mai 1856, cu prilejul unei întruniri unioniste. □ Din rândul martorilor la eveniment provine textul *O faptă însemnată din istoria românilor*, de Bolintineanu, articol inițial apărut în ziarul „Dâmbovița”, 28 ianuarie 1859. □ Stancu Ilin notează despre opere, periodice și oameni, în articolul *Mișcarea culturală în slujba Unirii*. Astfel, identifică dorința permanentă de uniune existentă în conștiința poporului încă de la vestita baladă *Miorița*: „Secole de-a rândul bărbați luminați au luptat cu arma sau cu pana pentru afirmarea ideii unității și pentru înfăptuirea ei. Amintind pe Mihai Viteazul și Dimitrie Cantemir, pe cronicarii Grigore Ureche și Miron Costin, pe străluciții reprezentanți ai Școlii ardeleni, Samuel Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, putem afirma că de-a lungul veacurilor s-a arătat neconținut că «de la Râm ne tragem» și că unitatea Moldovei, Valahiei și Transilvaniei a fost inseparabilă de destinul poporului român”. În continuare, afirmă că „Niciodată Carpații sau apa Milcovului nu au fost o piedică în calea circulației unei culturi comune între provinciile românești. Prima școală de limbă națională în Țara Românească este dominată de figura transilvăneanului Gheorghe Lazăr, gazetele lui Bariț la Brașov («Gazeta Transilvaniei» și «Foaie pentru minte, inimă și literatură»), a lui Eliade la București («Curierul românesc»), a lui Asachi la Iași («Albina românească») țin o strânsă legătură între ele, fac schimburi de articole între ele și propagă aceleași idei și sunt citite pretutindeni pe pământul românesc. În tipografia lui Eliade din București se tipărea în 1838 o traducere a comisului Vasile Pogor din Iași după *Henriada* lui Voltaire, iar G. Bariț îi publica lui Eliade o listă a cărților ce se găseau în tipografia sa.” Mai apoi, „Cu trecerea anilor, apar gazete care își pun tot mai deschis sarcina unirii tuturor forțelor în sprijinul mișcării naționale unitare. «Dacia literară», la 1840, își propunea să se îndeletnicească cu «producțiile românești fie din orice parte a Daciei». Aceste apeluri aveau un profund ecou în sufletele cărturarilor români de pretutindeni și drept rezultat apropierea și colaborarea lor devenea tot mai strânsă. De aceea, în 1844 îl găsim pe munteanul Ion Ghica la Iași ca profesor la catedra de geologie și matematică și colaborator la «Propășirea». La «Propășirea» colaborează apoi și alți munteni

– Bolliac, Voinescu și mai ales – Nicolae Bălcescu. Curând, Bălcescu însuși scoate la București o publicație intitulată «Magazin istoric pentru Dacia», la care își asociază și un transilvănean în persoana profesorului August Treboniu Laurian. Bălcescu publică aci *Puterea armată și arta militară la moldoveni și Despre starea socială a muncitorilor plugari în Principatele românești în deosebite timpuri*, iar A. T. Laurian va publica importantul studiu *Documente istorice despre starea politică și religioasă a românilor din Transilvania*”. În fine, „în 1855 M. Kogălniceanu scoate «Steaua Dunării», jurnalul Unirii, în care se spunea curajos că «Unirea Principatelor este dar dorința vie și logică a marii majorități a românilor»»,.

- **[„Scânteia”]** Tudor Șoimaru publică un fragment din viitorul său roman, *Cântece și focuri* „care își desfășoară acțiunea în Moldova secolului trecut și surprinde luptele duse de țărani și de spiritele luminate de pe atunci pentru îmbunătățirea sortii poporului și pentru unirea principatelor. Se precizează: „în acest fragment, cititorii fac cunoștință cu Ion Roată și tatăl său, Constantin Roată”.

- **[„Scânteia tineretului”]** „În secțiunea *Unirea Principatelor – pagină luminoasă din istoria patriei*, sunt publicate versuri de Ion Heliade Rădulescu (*O noapte pe ruinele Târgoviștei – fragment*), Iosif Vulcan (*Un râu ce se pornește*), Vasile Alecsandri (*Hora Ardealului și Hora Dobrogeană*), Cezar Bolliac (*Acvila străbună*), secvența eminesciană *Mândria de a fi român*, precum și textul „Și tatăl meu a fost unul dintre aceștia...” al lui Mihail Sadoveanu.

- **[„Cronica”, nr. 1; Săptămânal politic, social, cultural editat de Comitetul regional pentru cultură și artă – Iași, Format tipografic A3, 12 pagini, săptămânal; Colegiul de redacție: Nicolae Barbu – redactor șef adjunct, Otilia Cazimir, Constantin Ciopraga – Director, Ion Creangă, Al. Dima m. c. al Academiei, Republicii Socialiste Române, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Gavril Istrate, George Lesnea, Petre Milcomete. George Lesnea, Jules Nițulescu, redactor-șef adjunct; acad. Cristofor Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Ștefanache]** Semnalăm existența, în Biblioteca Academiei a numărului 1, datat 22 ianuarie. În opinia noastră, acest exemplar reprezintă un număr-pilot (așa-numitul „număr zero”), care a fost distribuit unui număr restrâns de cititori, dintre cei mai avizați, cărora li s-au cerut opinii cu privire la format, compoanță și tematică. De altfel, pe data de 12 februarie, este distribuit un nou număr 1 al revistei, conținând o mare parte din textele cuprinse în exemplarul „zero”. În consecință, data oficială de apariția a revistei „Cronica” este 12 februarie.

- **[„Luceafărul”, nr. 4]** Număr consacrat Unirii de la 24 ianuarie, căreia îi dedică versuri Grigore Hagiu (*Horele Unirii, Vodă-Cuza, Sentiment patriotic*), Nicolae Tăutu, Adrian Păunescu, Eugen Frunză și Ion Crânguleanu, George Lesnea, Al. Andrișoiu („Aceste trei ținuturi socialiste, vaste -, Cu câte o

culoare în tricolor rămân/ sunt vatra luminoasă a demnității noastre/ prin care apa trece, dar pietrele rămân”), Mihai Negulescu □ În perspectiva apropiatei sărbători a Unirii, Eugen Barbu semnează articolul de fond *Romanul Unirii*, în care își exprimă dorința de a citi povestea acestei sărbători „întemeiată pe datele ferme ale timpului trecut, împânzită cu mărturii cutremurătoare. Preludiul narațiunii visate de noi ar trebui să fie o evocare a documentelor elaborate la lumina luminării, în chilii singuratiche de către acei mari bărbați ai neamului nostru, care au vegheat ca nimic din ceea ce trăia poporul să nu se risipească în trecerea timpului nemilos. (...) Romanul Unirii pe care-l sugerez unor autori talentați ar putea începe după momentul 1848. Un scriitor francez, Le Cler, ce locuise mult timp în Principate, scrisese cuvinte aspre despre pătura stăpânitoare de atunci („un domnitor fără palat, un cler fără morală, o academie fără membri, locuințe mărețe și bordeie dezgustătoare laolaltă”). Thouvenel, prieten mai târziu al mișcării unioniste, rezuma cam astfel starea de lucruri din Muntenia: «Sultanul apăsa asupra Domnitorului, Domnitorul asupra boierilor, și boierii asupra țăranilor». Peste Principate căzuse blestemul birocrăției fanariote, deși Saint-Marc Girardin găsea că o diferență există încă: boierii din Moldova părându-i-se mai mândri și mai independenți. Un consul englez, Wilkinson, scria despre starea țăranilor: „Nu există poate nicăieri un popor mai asuprit și mai împovărat de impozite și taxe decât țăranii din Muntenia și Moldova, nici altul care să poarte jumătate din povara lui cu aceeași răbdare și aparentă resemnare”. Xenopol amintea undeva că „propășirea statelor române era opera câtorva individualități care voiau să improvizeze totul; școli fără profesori, fără cărți, fără local, teatru fără scenă, fără actori, fără repertoriu: propășire națională și renaștere patriotică fără libertatea necesară manifestării ei... „Mai târziu, apăruseră: o Academie la Iași și un Colegiu la București, privite bănuitor. Încă din 1571, Turcia se obligase să apere Moldova de cotropiri. Un contingent de moldoveni era furnizat armatei Sultanului, Principatele deveniseră grănarul Imperiului și toate nefastele înapoieri erau consecințele acestei dependențe. Abia prin Pacea de la Adrianopole, livrările de cereale încetară, dar se iviră alte greutăți: negustorii streini, stimulară pofta de câștig a marilor latifundiați de pământ”. □ Despre *Drumul glorios al Unirii*, luând-o de la începutul-începutului, scrie Ion Lăncrănjan: „Istoria poporului român, popor de baștină din aceste locuri, unde a trăit și a murit Decebal, este plin de frământări, de înălțări și victorii”.

• **[„Flacăra”, nr. 4]** Revista anunță apariția unui nou volum de proză aparținând lui Tudor Arghezi: *Răzlețe*. Se scrie, la aceeași rubrică de vești din literatura română a epocii, despre volumul de versuri al lui Ion Bănuță, *Lacrima diavolului*: „De la o carte la alta e de semnalat la acest poet continua ascendență, o creștere și o complexitate remarcabile. Volumul ultim diversifică și el profilul autorului, sugerând linii noi”. O altă carte de versuri la care se face referire este aceea a lui Ion Petrance, *Întâlnire de seară*. □ La rubrica sa

Carnet de scriitor, Eugen Frunză publică materialul *Pasiunea, o necesitate*. □ La rubrica *Cititorii întreabă*, la sugestia unui cititor, este oferită o scurtă biografie a lui Ion Păun-Pincio, precum și o scurtă analiză a literaturii oferite de acesta: „Poezia lui Ion Păun-Pincio, învăluită adesea într-o lumină melancolică, se remarcă prin gingășie și simplitate. Aproximarea de mișcarea muncitorească i-a fortificat opera printr-o nouă tematică și prin critica orânduirii capitaliste”.

23 ianuarie

- **[„România liberă”]** Sunt aniversați 107 ani de la Unirea Principatelor Române. Apar fragmente din *Marșul Unirii* de George Sion (București, 1857). □ De asemenea, sunt reproduse fragmente din *Hora Ardealului* de V. Alecsandri (foto din „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, 1848, nr. 24, 14 iunie). □ Este reprodus textul popular *A trăit omu-n năcaz*, poezie culeasă de la Ioana Florea Dan din comuna Crângeni, Argeș. □ Istoricul Vasile Netea semnează articolul *Alexandru Ioan Cuza, personalitate de seamă a Unirii*.

- **[„Scânteia”]** Dan Hăulică este semnatarul amplului text *Atunci am văzut ce va să zică bucuria unui popor*, apărut în pagina consacrată ecoului *Unirii în artă*. Dan Hăulică adaugă observațiilor sale din domeniul picturii și versuri asupra cărora se oprește analitic: „*Iar cealaltă smeadă, o față de foc plină, / O bravă Amazoană, și ochiul de vultur*”: „Comentariul versificatorului ne interesează, cu atât mai mult cu cât tabloul nu s-a păstrat. Și ne interesează fiindcă, prin mijlocirea lui, ne putem mai lesne reprezenta eficiența și sensul mobilizator pe care le căpăta orice înfăptuire a plasticii călăuzită de gândul Unirii. Devenea, precum tabloul tânărului Aman, prilejul unei exhortații, al unui strigăt cu: *Cuza Vodă în amintirea poporului român*“. (...) Evident, mântuitorii pensulei, ori ai creionului litografic nu puteau, prin chiar specificul mijloacelor de care dispunea arta lor, să năzuiască spre o asemenea operativitate. Și nici nu aveau încă suplețea trebuitoare, fiindcă plastica de spirit modern se înfățișa la noi, atunci, mult mai firavă decât literatura. Lupta lor pentru Unire se folosea de limbajul unor convenții care nu erau pe măsura unui conținut nou. Să privim desenul litografiat al lui Tattarescu de care a fost vorba mai sus. În primul plan, un bătrân stă lângă o urnă, în poza clasică a «fluviilor»: e Dunărea. Două figuri, Moldova și Muntenia, amplu drapate și încoronate cu lauri, se țin de braț. Una din ele are în mână un steag care se întinde, asemenea unui fond luminos, îndărătul celor două femei. Pe el citim «Unirea». (...) Să nu ne mirăm prea mult. Desenele și picturile acestea închinat luptei pentru Unire n-au fost servite, cele mai multe, de resursele unor firi de artiști tumultuoase ori măcar energice; n-au ieșit, întâmplător, din dispoziția unor anume temperamente...”.

- **[„Scânteia tineretului”]** În secțiunea *Unirea Principatelor – pagină luminoasă din istoria patriei*, Grigore Hagiu semnează o *Odă*), iar secțiunea

Milanți ai Unirii îi include pe Vasile Alecsandri și Costache Negri, sub semnătura lui S. Constantin și A. Vartan.

24 ianuarie

• [„Scânteia”] De ziua Unirii, Zaharia Stancu semnează textul *Marele, nepieritorul sentiment al poporului*: „În fiecare iarnă era «24 ianuarie» și de fiecare dată, la 24 ianuarie, învățătorul nostru evoca, cu glasul tremurat de emoție, mărețul act istoric al Unirii Principatelor Române. Ascultam noi, școlarii, și odată cu noi ascultau și cei câțiva bărbați ciuciți pe lângă ziduri cu cojoacele slinoase pe spinare și cu căciulile în mâini. Învățătorul rostea de obicei multe nume dar nu țineam minte decât câteva: Alexandru Ioan Cuza, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu... Evocarea se isprăvea cu cântarea în cor: *Hai să dăm mână cu mână/ Cei cu inima română...* (...) Unitar prin obârșia daco-romană, unitar prin limba și obiceiurile sale, – în ultimele două decenii, sub conducerea înțeleaptă a Partidului său Comunist, poporul român a devenit unitar și din punct de vedere politic. Aceasta face din poporul nostru harnic unul din popoarele cele mai dinamice ale lumii de astăzi, unul din popoarele care urcă tot mai cu spor, treaptă după treaptă, spre înșoritele culmi ale comunismului”. □ Apare grupajul *Cei cu inima română*, cuprinzând versuri de Al. Odobescu (*Oda României*), *Hora lui Cuza*, preluată din volumul *Istorisiri pentru popor*, 1909, articolul *Se ridicaseră sufletele*, încredințat de I. L. Caragiale ziarului „Universul” la momentul aniversar din 1909, textul memorialistic *O pagină a vieții mele* de N.T. Orășanu, precum povestirea sadoveniană *Domnitorul norodului*, preluată din volumul *Povestiri de seară*, din 1910. În centrul aceleiași pagini este inserat textul *Proclamației* lui Al. I. Cuza cu prilejul recunoașterii Unirii.

25 ianuarie

• [„Scânteia”] În cadrul rubricii *Puncte de vedere*, Andrei Băleanu arată că *Fără „marele repertoriu” teatrul se devitalizează*, situație în care nu pierde prilejul de a arăta, ca ori de câte ori scrie despre teatrul lui Eugen Ionescu, că unii comentatori (Al. Paleologu) manifestă superficialitate sau primitivism în interpretarea „contradicțiilor existente în viziunea acestuia”: „Alcătuirea echilibrată a repertoriului, pe baza unui studiu profund – și definitivarea lui din timp – este o chestiune de perspectivă, de cultură. Numai lipsa unei concepții clare despre țelurile, profilul, obiectivele teatrului, poate explica nehotărârea, incertitudinea, improvizația în alcătuirea repertoriilor, faptul că multe teatre nu știau încă la începutul stagiunii ce vor juca peste o lună sau două. Aceasta este, de altfel, și principala cauză a unor serioase neajunsuri organizatorice, a întârzierii multor premiere. Pe de altă parte, din pricina activității neritmice, nefavorabile creației de perspectivă, multe teatre s-au văzut nevoite să

contramandee sau să amâne reprezentarea unor piese «grele», care necesită pregătiri mai îndelungate și coordonarea forțelor de care dispune colectivul. (...) Se resimte tot mai puternic absența dezbaterilor critice profunde asupra dramaturgiei contemporane și îndeosebi a unei munci colective de concepție, de elaborare a repertoriului și de îndrumare în cadrul Consiliului Teatrelor. Unele teatre, care porniseră la drum cu un program limpede și major – acela de a promova pe prim plan dramaturgia originală, precum și un repertoriu străin de înaltă factură artistică, un repertoriu de idei – au început să cedeze în ultima vreme presiunilor modei, dorinței de a nu «rămâne în urmă» în însușirea unor descoperiri de ultimul moment, goanei febrile după «noutăți» în detrimentul principalelor valori menite să reprezinte «coloana vertebrală» a repertoriului. Și uneori, în pofida profilului teatrului respectiv. (...) În actuala stagiune, Teatrul Nottara a prezentat – aproape simultan cu *Scaunele* de Ionescu – două piese de Anouilh: *Antigona* și *Medeea*. Scrisă cu multă forță dramatică și nu lipsită de un sens protestatar, *Antigona* glorifică actul gratuit al morții ca manifestare supremă a libertății umane, iar *Medeea* (mult mai slabă, înecată într-o vorbărie grandilocventă) înfățișează revărsarea anarhică a instinctelor ca unicul mod de a „exista” cu adevărat. După părerea mea, ar fi fost preferabil ca înnoirea repertoriului teatrului să înceapă cu lucrări mai reprezentative, cu opere ale dramaturgiei realiste, înaintate a veacului nostru (...) Pe de altă parte, alegând piesele contradictorii amintite mai sus, teatrul putea, și avea chiar obligația să facă mai mult pentru a ajuta publicul să înțeleagă în adâncime concepțiile autorilor, limitele și erorile lor filozofice. (...) Iar dacă ne gândim și la slaba activitate teoretică de studiere a dramaturgiei străine (despre Anouilh, O’Neill și alți autori foarte «la modă» n-a apărut măcar un studiu cât de cât serios în revistele noastre) ne putem da seama că unei autentice prezențe în contemporaneitate i se substituie adesea un fel de grabă de «a înghiți» noi texte și autori, fără o bază temeinică de cultură. O asemenea superficialitate duce nu o dată la exagerări simplificatoare și interpretări primitive, cum întâlnim, de exemplu, în articolul *De la Caragiale la Eugen Ionescu și invers* de Al. Paleologu. Autorul scrie: „Faptul că Ionescu sau Beckett atribuie unei «condiții umane» în sine absurdul, incomunicabilitatea, vidul, fenomene generate de anumite condiții istorice sau relații sociale, nu afectează importanța temelor acestora și mesajul lor poetic”. Dar cum ar putea să nu le afecteze, când se știe că absurditatea existenței în *genere* constituie chiar punctul de plecare al creației celor doi scriitori (între care sunt de făcut, de asemenea, și delimitări importante)? Întemeiat pe o concepție atât de eronată despre teatrul lui Eugen Ionescu, articolul citat ignoră cu desăvârșire contradicțiile existente în viziunea artistică a acestuia. Și trebuie spus că acest text, apărut în *Studii și cercetări de Istoria Artei* (publicație a Academiei, ceea ce obliga la mai multă rigoare științifică) a fost reprodus parțial și într-un program al Teatrului Mic”.

• [„**Viața Studentească**”, nr. 4] Despre câteva *Examenе care nu se uită*, scrie Gh. Suciу evocându-l pe G. Călinescu în calitate de profesor examinator: „Examenеle cu G. Călinescu erau prelungiri ale prelegerilor de la curs, profesorul devenea acum mai exuberant, cuvântul lui sclipitor, cu toate că examenеle cu dânsul erau deschise, cu amfiteatrul plin de studenți și de profesori, știa să creeze o atmosferă intimă. Examenul se preschimba dintr-o întâlnire rece și didactică într-o conlucrare reciprocă dintre profesor și student, pentru că cel dintâi avea tactul de a-l ridica pe cel din urmă la calitatea de partener de discuție. Profesorul *deschidea* vorba asemenea omului din popor, firesc, franc: *De unde ești dumneata de loc?* Complexul de inferioritate al studentului se spulbera îndată... G. Călinescu stăpânea, asemenea unui vraci, tainele artelor și cunoștea legăturile secrete dintre ele. Mai mult poate ca oriunde, la examenе el își dezvăluia această știință. Când studentul citea o poezie, profesorul își agita mâna ca un dirijor: *Cântă! Cântă!* îndemna dânsul”. În același context, Al. Melian descrie examenul dat cu Tudor Vianu.

26 ianuarie

• [„**România liberă**”] Radu Popescu recenzează piesa *Cu cine mă bat*, de Aurel Storin, prezentând-o ca „în sfârșit, o piesă originală de actualitate”. Tânărul autor, care în urmă cu trei, patru ani, scrisese *O felie de lună*, îi pare că demonstrează ieșirea din perioada „uceniciei”, de altfel, promițătoare, prin abordarea „unei teme mai complexe, mai grave, mai îndrăznețe”. În *O felie de lună*, text dramatic de început, „era vorba de un prea cumsecade tată de familie care, în plin proces de formare morală a omului socialismului, continuă să dea copiilor săi o educație de pe vremea bunicuței: tema, în limitele autorului, nu bătea până la conflictul izvorât dintr-o gravă incompatibilitate cu forța nouă, dominantă, a societății, alimentând abia-abia, o comedie plăcută, dar cu dinți de lapte”. Spre deosebire de aceasta, criticul observă că în *Cu cine mă bat*, dramaturgul „a devenit mai temerar, adică mai matur: tema sa depășește sfera problemelor care pot fi tratate la mică adâncime și pe tonul glumeț, participând direct la problematica mai gravă și mai ardentă, și mai specifică a epocii noastre. E vorba, aici, despre răspundere, despre adevăr și dreptate în relațiile sociale, dar nu în cadrul acelor răspunderi care pot fi și sunt controlate prin însuși mecanismul activității sociale publice, ci în cadrul acelor a căror îndeplinire își află sursa de obligație morală numai și numai în conștiința individuală și în acțiunea ei cea mai intimă”. După prezentarea subiectului, în care criticul identifică „o vocație dramatică apreciabilă” (în ciuda calificării piesei de către autor drept o comedie), ce subliniază importanța „parcursului scriptic” al omului – inginerul Negulici are un dosar personal în care apar fapt neconforme cu comportamentul social cerut de partid, rezultate atât ca urmare a acțiunilor inginerului însuși, dar și a răutății celor din jurul său – se conchide că „prima datorie a omului nou, a omului socialist, este de a-și păstra

conștiința în stare de veghe permanentă, de a cultiva propria sa neliniște cu privire la adevăr și dreptate, căci această *neliniște* este luminoasă, creatoare și fecundă.” Comparând *Ștafeta nevăzută* a lui Everac cu piesa lui Storin, Radu Popescu notează că prima „planează pe undeva pe lângă lucrarea de care ne ocupăm”. Cu toate acestea, în comedia lui Storin „sunt multe lucruri neverosimile, (...) osatura dramatică este încheagată prin soluții simpliste, (...) drama însăși este mai curând o înșiruire de schițe portretistice”, mai ales, întrucât „un postulat moral (...) implică o vastă și complexă argumentație de idei și sentimente, și oricât răsunet ar avea, el nu se demonstrează, artistic, printr-o simplă enunțare. Mai trebuie ceva, ba chiar mai trebuie mult... Totuși, Aurel Storin este un talent promițător, mânuitor al unui dialog viu, al unei replici suple (cu toate că, uneori, paralizată printr-o intenție literaturizată prea ostentativă), un portretist bun, nu rareori ascuțit, cu o bună vână de umor satiric”.

27 ianuarie

- **[„România liberă”]** Sub titlul *Poezia unui etern sentiment*, Veronica Porumbacu recenzează volumul Mariei Banuș, *Poezia de dragoste a lumii*, identificându-l cu „o corabie navigând cu pasageri ieșiți din negurile vremilor și din toate unghiurile lumii. În acest volum de traduceri, poeta nu și-a propus să alcătuiască, în ciuda iluzoriilor repere geografice, un atlas al poeziei erotice universale, ci mai curând a urmărit niște corespondențe, niște preferințe prin timp, care merg de la anonimatul liric până la contemporaneitate. Singurele date sunt cele care indică locul și timpul în care s-au ivit, din milioanele de cuvinte tandre șoptite sau strigate de-a lungul veacurilor, acelea care au rămas în memoria lirică a lumii, într-un flux de continuitate uimitor”. Detaliind, recenzenta arată că „De la «cântecul de mare bucurie» al vechilor egipteni: «Iată, sunt șapte zile de când iubita nu mi-am văzut-o ! / Lingoarea s-a abătut asupra-mi. / Inima mi-e împovărată... / Vin vracii la mine, / Leacurile lor sunt zadarnice» – sunt milenii scurse, în care pietrele de prund devin *perfecte*, șlefuite de unde.” „Între *Prohodul lui Adonis* bocit de întreaga Cytheră (sec. III î.e.n.) și *Imnul către Luceafăr* de Anghelos Sikellianos (1884-1951), cele 26 de veacuri scurse înnoiesc cu tonuri moderne eternul sentiment al dragostei, pe coordonatele care continuă ființa unui popor de mai multe ori milenar. De la anonimii germani, trecând pe la Goethe și Heine, pe la austriecii Rilke și Trackl, la Günther Eich; de la sonetele cioplite în marmura Renașterii ale lui Petrarca și Gaspara Stampa, și până la poemele lui Montale și Quasimodo; de la Villon și Ronsard la Eluard și Aragon; de la școala lyoneză la Supervielle și Prévert; de la monumentul liricii universale care e *Cântarea Cântărilor* și până la delicatul «cântec de leagăn» al lui Levik – filele acestei cărți, pânzele acestei corăbii, sunt pretutindeni purtate de vânt.” Și enumerația continuă: „în fiordurile scandinave (Nils Collet Vogt și Sigbjörn Obstfelder), printre

irizările lunare ale cerului suedez (Erik Axel Karlfeldt și Gunnar Ekelöf, Pär Lagerkvist și Erik Lindegren), pentru a trece apoi mări și oceane către explozia de culori a graiului spaniol (Quevedo și Juana Inez de la Cruz, Antonio Machado și Cezar Vallejo, Rafael Alberti și Pablo Neruda, Juan Ramon Jienez și Octavio Paz), și a traversa apele între continentele în care se vorbește limba engleză (de o parte Shakespeare și Shelley, Keats și Browning, T. S. Eliot și Dylan Thomas, pe de alta Poe și Whitman, Sandburg și Ezra Pound, Frost și Cummings).” „Pe alte meridiane și paralele, Eros este însoțit de cânturile clasice ale lui Pușkin și Lermontov, de cele ale lui Maiacovski, Ahmatova și Evtușenko, alternând apoi versurile poloneze, de la Kohanowski la Tuwim, cu poeme iugoslave din Krleža și Vasko Popa, și poeziile bulgare de Bagriana și Al. Gherov, cu cele cehe și slovace de Nezval și Ivan Krasko.” Mai departe, „Extremul Orient își sună discret acordurile sale pătimașe, în anonimele improvizații chineze ca și cântecele lui Li Tai-Pe, în poemele japoneze și coreene, vietnameze și mongole. E imposibil să amintim, măcar pe sărite, tot itinerarul geografic care se întinde de la gheizerii Islandei la peisajul neo-zeelandez, și de la rafinata poezie a încașilor la clasicismul persan de acum câteva milenii.” În fine, „ceea ce merită subliniat în această călătorie lirică, pe care autoarea a pregătit-o timp de ani de zile, e timbrul atât de familiar și cald al traducerilor, care încep cu versurile: «Inima-mi bate mai repede / Când mă gândesc la cel pe care-l iubesc» și sfârșesc cu catrenul «La miezul nopții te trezești și simți; / spre patul tău o adiere gingașă palpită, / e duhul meu îndrăgostit – e suflul tău – / el leagănă, nopți după nopți, frumusețea ta adormită»,».

• **[„Scânteia”]** Una dintre temele de mare actualitate o constituie ascensiunea fără de oprire a mass-media în câmpul social și apariția fenomenului intitulat „cultura de masă” , care devine o alternativă la cultura propriu-zisă. Pentru a atenua efectele de mai sus în societate Zoe Dumitrescu Bușulenga face apel la *Discernământ în cultură*, articol în care se referă și la contradicțiile interne ale unor curente (culturale) la modă *în occident*: „Extensia mijloacelor de comunicație a atins în vremea noastră asemenea proporții încât prin publicațiile periodice, prin radio sau televiziune se poate asigura pe orice parte a globului o informație la zi. (...) Dar nu asta este tot ce se cere de la omul de cultură contemporan și mai cu seamă de la omul orânduiri socialiste. Informația oricât de întinsă nu constituie în sine cultura. Cultura presupune nu numai bogăție de material aperiectiv, brut, ci în primul rând selecție, atitudine critică, asimilare, stratificare, încadrare. Adică, întotdeauna o poziție critică indispensabilă înțelegerii fenomenelor literare și artistice contradictorii pe care le întâlnim. (...) Lucrurile sunt foarte de înțeles. A te afla la curent cu oricare dintre ultimele apariții este o necesitate în primul rând pentru specialiștii, critici și istorici literari, profesori, regizori, actori etc. Aceștia trebuie să aibă o exactă reprezentare a peisajului literar-artistic contemporan, pentru ca să stabilească acea ierarhie de valori cu care se trece în domeniul culturii. Firește,

și publicul larg are nevoie de informație, cernută însă prin criteriile criticii și bunului gust. La o privire științifică a problemei intervin însă câțiva factori ce trebuie neapărat ținuti în seamă: mai întâi, deosebirea ce se cere realizată între monezile artei pentru a o deosebi pe cea calpă de cea de aur curat. Apoi, nu putem face abstracție de factorul timp, a cărui curgere nu învechește, ci pune în evidență calitatea, valoarea, dar în schimb aruncă în coșul uitării lucrările mediocre. Fenomenul artistic contemporan occidental se caracterizează prin direcții și tendințe foarte numeroase și contradictorii. Curente sunt noi și derutante, oferind fețe înșelătoare. Ceea ce pare a fi expresia unei revolte și a unui spirit critic violent protestatar, pornește câteodată dintr-un searbăd plictis de viață sau dintr-un neconformism boem, superficial, dintr-un refuz abinent de a participa la îndatoririle și răspunderile inerente relațiilor uman-sociale. Astfel se arată parcă mișcarea literară *beat*, de care s-a făcut mult caz și care este pe cale să apună ca o simplă modă, la câțiva ani după apariție. Alte dăți întâlnim experimente noi, făcute de oameni cultivați și mânuind cu meșteșug mijloace cu aparențele artei de observație realistă. Alain Robbe-Grillet, de pildă, se numără printre aceștia. Și în «labirinturile» sale, ca și în «planetariile» Nathalie Sarraute, observația și analiza sunt săvârșite excelent la suprafață, într-un univers care, de fapt, reîntră în haos, pierzându-și sensul său rațional. Analiza subtilă făcută de Ovidiu Constantinescu în articolul *Microcosmul lui Robbe-Grillet* din «Gazeta literară», 16 septembrie 1965, analizează prin care se încearcă reconstruirea universului operei și sugerarea modalității creatoare a lui Robbe-Grillet, nu-și atinge țelul în ceea ce privește fixarea, delimitarea critică a fenomenului în vasta colecție de experimente și tendințe a literaturii occidentale contemporane. Existențialismul însuși, curent puternic și interesant, cu nenumărate ramificații, exercitând influențe chiar asupra literaturii unor scriitori realiști, are el puțin două aspecte fundamentale: unul valoros, de dezvăluire a autenticei drame umane, a tristei condiții aici sensul critic și realist al operelor trebuie despărțit de echilibristică, de jocul gratuit, de efectul original cu orice preț. Căci formulele se schimbă des în literatura occidentală de azi, chiar cu disprețul a ceea ce constituie, de obicei, pecetea personală a unui stil. Pe de altă parte, fenomenul se complică prin contradicții interioare, în sânul unor personalități sau opere. Utilul și dăunătorul, pozitivul și negativul se leagă intim. Din această pricină, criticul trebuie să opereze analitic disociativ, cu băgare de seamă, cu pondere în nisipurile mișcătoare ale unei literaturi din care însă, din fericire, solidul filon realist n-a dispărut. Însuși Pierre de Boisdeffre, critic francez de reputație europeană, vorbind despre fenomenul literar contemporan, sublinia, într-un interviu, coexistența «experiențelor cu solida literatură de compunere realistă». Nici operele marilor scriitori n-au o valoare egală, unele aducând contribuții de seamă la cunoașterea condiției umane în sec. XX, la investigarea peisajului social al vremii, altele aflate la antipodul concepției noastre despre lume și viață, semănând confuzia

și dezorientarea. Pentru că există pericolul răspândirii prin intermediul unor asemenea opere literare și artistice, a unor idei ce pot altera concepția despre lume și viață a unor cititori, pericolul propagării unor idei ce vin în contradicție cu sensul activ, optimist, al existenței noastre. Și aceasta cu atât mai mult cu cât ideile se înfățișează într-un mod disimulat, subtil, prin intermediul unor imagini artistice uneori emoționante. Camus merge în opera lui de la răzvrătirea cu rădăcini sociale din *Ciuma* până la tristețea sceptică, deghizată din *Cădere*. Opera lui Jean Paul Sartre are o structură bântuită de contradicții exterioare și lăuntrice are-o fa deosebit de originală, dar și extrem de contradictorie. (...) În acest sens, articolul lui Ion Caraion din «Contemporanul» (27 august 1965), intitulat *Câteva cuvinte despre teatrul lui Jean Paul Sartre* și pornit cu intenția unei analize de idei, nu izbuteste să treacă dincolo de o prezentare generală, rezumativă a pieselor aparținând scriitorului discutat, a universului operei lui dramatice. Noi suntem receptivi și trebuie să fim astfel, la nivelul epocii noastre. Dar nu orice tentativă de echilibristică senzațională trebuie primită cu admirație nelucidă. (...) Criticii îi este dat să facă acest oficiu de călăuză înțeleaptă, hrănită la școala mării culturi, pentru ca spiritele să nu se rătăcească în obscuritățile voite sau nu ale „modernismului“, mai ales dacă ne gândim la faptul că lipsa de discernământ poate avea un caracter dăunător, nociv, nu numai asupra cititorilor ci și asupra unor scriitori tentați să preia mecanic și fără discernământ procedee livrești. Datorită unor critici cucerite necondiționat de fenomenul pe care-l prezintă, se pot produce confuzii grave de valori. Nu trebuie să ajungem noi la excesul la care un cunoscut literat francez ajunsese când susținea că Adamov, Beckett și Ionescu, cei trei scriitori străini, de limbă franceză, sunt niște... Shakespeare. O astfel de judecată critică (doar dacă nu e numai o originală butadă), presupune o minimalizare surprinzătoare a culturii europene și o răsturnare de valori. Pe de altă parte, se mai ivește, din când în când, și pericolul unei supra-aprecieri a unor valori mai mărunte, care și ea poate dăuna gustului public. Un elogiu al lui Francisc Carco, din «Luceafărul» – 18 octombrie 1965, face din plăcutul scriitor al boemei pariziene un mare artist («un pictor desăvârșit» – paginile sale «nu mai puțin desăvârșite» etc.). Judecata de valoare excesivă păcătuiește împotriva bunului gust fixat pe o temeinică ierarhie de valori și dă scriitorului un loc pe care nu-l poate păstra. De aceea critica trebuie să fie călăuzită de simțul răspunderii față de cititor: să nu îl facă să ia drept bune lucrări lipsite de valoare. Criticii i se cere tocmai să înlăture de pe operă vălurile iluzorii ale senzației, modei, gustului extravagant sau prostului gust, să-i explice nucleul valoros etic, sensurile filozofice, sociale și umane și haina estetică originală și în special să se refere la condițiile specifice de apariție ale unei astfel de opere în sânul societății respective. (...) De aceea se cuvine să facem loc, în critica fenomenului literar contemporan occidental, nu goanei după nume cât mai noi și procedee cât mai excentrice, ci unei înțelepte măsuri drămuitoare care a

caracterizat întotdeauna spiritul critic al poporului nostru”. □ În legătură cu articolul semnat de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Al. Oprea atrage, şi el, atenţia asupra escaladării experimentelor în literatură, altfel spus asupra „importurilor” de mode occidentale. Intervenţia sa se numeşte *Experimentul şi finalitatea literară*: „În ultima vreme se discută despre experiment ca atare, despre finalitatea unor încercări literare. (...) Lupta împotriva oricăror tendinţe de exclusivism, de impunere a unor gusturi şi preferinţe subiective, despre care se vorbeşte în Raportul la cel de al IX-lea Congres al P.C.R., este de o actualitate continuă. Ştiind că drumul creaţiei unui scriitor nu este întotdeauna rectiliniu, ci însumează adeseori dibuiri, sinuozităţi, reveniri numai aparent sau chiar real contradictorii, e firesc să existe momente în care un autor simte nevoia ca, înainte de a-şi realiza opera, să «tatoneze». El întreprinde cu alte cuvinte explorări parţiale, care, dacă sunt judecate în sine, pot provoca exagerări în concluzii. De exemplu, în urmă cu câţiva ani, Ştefan Bănulescu ne-a surprins prin publicarea unui ciclu de versuri – prelucrări din folclorul dobrogean – în care abundau motive de sorginte arhaică. Unii s-au grăbit să le considere, printr-o forţată generalizare, drept expresie a unor preocupări cu caracter periferic. A trebuit să treacă puţină vreme, să apară *Iarna bărbaţilor*, ca să vedem că un asemenea experiment l-a ajutat pe autor să creeze unul dintre cele mai interesante volume de nuvele din ultimii ani, în care semnificaţiile istorice sunt încorporate organic prin intermediul expresivelor reprezentări metaforice. (...) Ca să spun pe nume cusurului principal al muncii noastre, trebuie să accept că, uneori, ne este teamă să anticipăm verdictul posterităţii. Orice experienţă cuprinde, într-adevăr, un număr de imponderabile pe care desigur numai viitorul le clarifică definitiv, dar formularea unor puncte de vedere precise, curajoase, impulsionează actul critic de totdeauna. Încercând să introduc în discuţie elemente concrete, citez exemplul cărţii lui Vasile Rebreanu, *Călăul cel bun*, asupra căreia s-au afirmat puncte de vedere deosebite în presă. (...) Cronică din «România liberă», bunăoară, intitulată *O experienţă interesantă*, discută *Călăul cel bun* făcând totalmente abstracţie de faptul că Vasile Rebreanu a mai publicat şi înainte, prin reviste, un număr de schiţe (provocând discuţii furtunoase) care dovedeau adoptarea, aproape în mod programatic, a unei atitudini estetice. Ar fi fost de lămurit dacă lucrurile stau aşa sau altfel. Cronicarul (Paul Georgescu) nu crede că există o legătură între slăbiciunile acestor schiţe (unele critici aduse vizau tocmai excesul de experimentalism literar) şi slăbiciunile din *Călăul cel bun*? Iată întrebări care au rămas fără răspuns. (...) Un fenomen real, despre care se discută de mai multă vreme, este acela al imitaţiilor frecvente în proza tinerilor. (...) Astfel, putem observa la un număr de autori tineri un fel de cult al bruionului. (...) Sunt autori care-ţi dau impresia a se grăbesc să publice ciorna unor exerciţii, iniţial făcute pentru a-i ajuta să-şi dezvolte arta dialogului, sau să-i obișnuiască cu procedee de tehnică literară nouă – şi toate acestea cu sentimentul apăsător şi

exclusivist al omului care pronunță ultimul cuvânt al artei moderne. Schița *O zi ca altele, pentru mine asta...* («Gazeta literară» – 14 octombrie 1965) de Iulian Neacșu (tânăr cu o certă vocație literară) este alcătuită mai mult de dragul experimentării unui mod tehnic de alternare a narațiunii obiective cu monologul interior. (...) În rândul prozatorilor tineri se manifestă dorința de a împlânta cât mai departe drapelul literaturii în inima unor «pământuri necunoscute» – oferite, cu atâta generozitate, de realitatea zilelor noastre. Mă gândesc la povestirile *Fătu* și *Pisica* sau la *Acceleratorul*, din volumul lui Ion Băieșu *Sufereau împreună*, la nuvela lui D. R. Popescu *Dor* din volumul *Somnul pământului*. Sau, dintre bucățile apărute în revistele literare, cele semnate de Ion Lăncrăjan. Acesta din urmă a publicat, în ultimii ani, un ciclu de schițe – scrisori ale unui prieten, I. J., activist de partid, care împărtășește din bogata și adesea dramatica sa experiență de viață – precum și nuvele care abordează complicatele forme ale luptei dintre nou și vechi (în *Dimineața unui președinte* este analizat zbuciumul interior al unui președinte de cooperativă agricolă care, în urma intrigilor nepotiste inițiate de rudele soției, se trezește dintr-o dată înstrăinat de masa țăranilor din sat; în *Pe tăcute* se descifrează disoluția morală a unui țăran, fost chiabur, care nu se poate adapta lumii din jurul său devenită liberă). Orbiți de focurile bengale ale unor experimente, noi n-am știut întotdeauna să încurajăm, cu răspunderea necesară, asemenea preocupări, să le includem în mod curent în dezbaterile noastre literare. Numai așa se și explică o seamă de insuficiențe sau aspecte unilaterale din proza care poartă această orientare. Bunăoară, unele schițe ale lui Ion Băieșu, deși abordează o problemă acută, nu au întotdeauna un ton pe deplin personal, specific manierei artistice folosite. (...) În actuala etapă de dezvoltare, reazimul obiectiv, stimulentele vitale sunt marile fapte de creație ale poporului român. De-a lungul revoluției socialiste din țara noastră am acumulat o bogată experiență umană care permite scriitorilor să aducă un punct de vedere particular și inedit în dezbaterile marilor probleme ale lumii contemporane”.

● [„Albina”, nr. 944] Mircea Iorgulescu recenzează romanul *Liniștea* de Costache Anton, al cărui subiect este inspirat din viața oamenilor de la țară: “ceea ce reține în primul rând atenția, este actualitatea strictă a problemelor puse în discuție. Realizând o imagine complexă a satului contemporan, *Liniștea* evidențiază noile conflicte condiționate istoric și consemnează în același timp, dispariția sau modificarea unor situații tradiționale. Eroul cărții este o colectivitate umană”. □ Despre *Luna cărții la sate* scrie și Ion Crânguleanu, în timp ce în centrul reportajului *Puterea apelor*, realizat de Eugen Luca, se află un inginer hidroameliorator. □ În rubrica rezervată prezentării tinerilor scriitori, George Muntean îl prezintă pe Ioan Grigorescu, tânăr cu înfățișare hirsută din cauza/ datorită podoabei capilare. □ Poezia numărului aparține lui Horia Zilieru și se numește *Lauda mâinilor*: “Un veac de slavă vouă, mâini gingașe/ ce izvoiți iubirilor sălașe”.

• [**„Gazeta literară”, nr. 4**] Eugen Simion oferă câteva *Sugestii editoriale*. Arătând că discuțiile cu privire la „actualitatea clasicii” sunt necesare și îndreptățite, căci „o epocă își organizează energiile spirituale proprii în funcție și de valorile trecutului”, criticul apreciază „eforturile depuse, în această direcție, în epoca noastră. (...) Este firesc, în acest caz, a discuta despre metodologia istoriei literare. Utilă poate fi și o discuție despre modul cum edităm clasicii. Unele intervenții critice mai noi (Victor Felea, Adrian Marino și Mircea Zăciu în «Steaua», precum și recenta discuție cu directorii editurilor de literatură, organizată de «Gazeta literară») pun, cu îndreptățire, problema unor ediții cuprinzătoare din clasicii. E un deziderat ce n-ar avea nevoie, s-ar părea, de pledoarii speciale. Totuși, acestea sunt necesare: nu toți par convinși de utilitatea și, mai ales, posibilitatea de a realiza ediții ample din operele clasicilor, sperându-se de dificultățile pe care le ridică unele texte. (...) Ne lipsesc unele ediții de texte fundamentale din clasicii români, fără de care orice studiu serios al literaturii noastre, pe toată întinderea și cu toate formele ei de relief, nu poate fi conceput. (...) Se întâmplă însă ca noi să realizăm opere de adevărată subtilitate tipografică, să publicăm scrierea fragmentară a unui autor într-o ediție de lux, într-un format grandios, cu ilustrații bogate, înainte însă de a avea o ediție mai modestă, dar bogată din opera autorului respectiv. Colecția *Scritori români*, revăzută, concepută ca o ediție de texte fundamentate, cu un aparat științific întocmit fără împovărătoare și specioasă erudiție, ar putea, impulsivă, să umple golurile planului de editare. Un spirit sănătos, avizat, trebuie să ordoneze această activitate, indiscutabil de cea mai mare importanță. Sugestiile, în această privință, pot fi utile. (...) Dintre poezii de la începutul secolului XX, Petică și Anghel ar fi de dorit să fie editați, mai repede, cu scrierile lor cele mai interesante. Petică, poet preraphaelit, bine orientat literar în epocă, e unul dintre primii și substanțialii noștri simbolisti. Împreună cu D. Anghel prefigurează o direcție de poezie suavă, delicată, orientată, în ordinea naturală, spre universurile imaculate, în cadrele simbolismului românesc. Culegerea întocmită mai de mult de N. Davidescu, trebuie reluată și completată. O fatalitate urmărește pe D. Anghel. Posteritatea lui literară nu e mai fericită decât scurta și dramatica lui existență. Culegerile din scrierile sale nu l-au impus. Nici studiul, pătrunzător, de altfel, semnat de Șerban Cioculescu (1945), apărut în împrejurările tulburi de după război, nu a schimbat prea mult destinul poetului *florilor*. E necesară o ediție cuprinzătoare din poezia, proza și publicistica lui. Anghel fantazează, sugerează toate relațiile posibile ale obiectului, definind totul în legătură cu propriile stări afective. (...) Alți poeți, D. Iacobescu, autorul volumului *Quasi*, Artur Enășescu, Voiculescu, Vineă, Voronca, Ion Barbu (cu o ediție mai bogată decât cea apărută), Emil Botta etc. ar putea sta în atenția editurilor. Trecând la prozatorii din secolul XX, câteva absențe sunt dureroase. Dacă publicăm pe Basarabescu, Brătescu-Voinești, Gîrleanu, pe ce criteriu excludem pe C.

Sandu-Aldea, despre care Lovinescu, atât de sever cu semănătoriștii, îl găsea interesant. (...) Ar fi de dorit ca editurile să acorde o mai mare atenție criticii literare din trecut. Despre necesitatea de a publica volume cuprinzătoare din Maiorescu, N. Iorga, Ibrăileanu, Lovinescu, G. Călinescu, P. Zarifopol, Pompiliu Constantinescu, Vianu, Perpessicius, D. Popovici s-a mai discutat și altă dată. Este surprinzător că nici Ibrăileanu, despre care s-a scris în epoca noastră mai multe volume, n-a fost editat decât prin câteva culegeri neelocvente pentru posibilitățile criticului. Ca și Lovinescu, el trebuie însă cunoscut în totalitatea operei sale. (...) Sunt, firește, și alți autori ce merită a fi amintiți. Mulți dintre ei pot fi editați în antologii mai largi, pe genuri sau pe curente literare. O antologie a poeziei românești, sever selectivă prin forța lucrurilor (parte realizată), ar constitui un ghid prețios pentru marele public. Studiarea literaturii clasice și moderne impune și realizarea a ceea ce se cheamă instrumente de lucru: bibliografii, documente etc. Până la apariția unei reviste de istorie literară, sarcina de a publica texte inedite, documente, memorii, corespondențe etc. cade în seama Editurii pentru literatură. O colecție cu această destinație a fost înființată și în cadrul ei au apărut documente privitoare la Ghica, Alecsandri, Odobescu, Caragiale, Creangă etc. Principiile editoriale care prezidează această colecție sunt însă vulnerabile. Mai întâi, față de necesitățile actuale ale istoriei literare, apariția sporadică a volumelor (2-3 pe an, în cea mai fericită împrejurare) înseamnă prea puțin. Stranie e și hotărârea de a publica aceste documente în ediții de lux, foarte costisitoare. Prețul unui volum de acest fel echivalează cu prețul a trei-patru volume de literatură originală, ceea ce, din orice punct ai privi lucrurile, nu are nici o justificare. O colecție de lucru, cu o strictă periodicitate (un volum pe lună), cu prețuri moderate, accesibile, ar putea pune la dispoziția specialiștilor, profesorilor etc. un bogat material de istoriografie literară, împiedicând, pe această cale, fărâmițarea, risipirea documentelor în diferite publicații. Pășind în acest domeniu în care susceptibilitățile sunt, cum se știe, mari și tenace, trebuie să ținem neclintit dreapta cumpănă care ne permite să observăm realele necesități ale culturii noastre, în faza ei actuală de dezvoltare, ocolind excesele, înfrângând inerțiile”. □ Publică versuri Nichita Stănescu, *Elegiaoului, a noua*, Cezar Baltag, *Monada*, Gheorghe Pituț, *Bătrânul*.

• [„**Tribuna**”, nr. 4] În articolul *Realism și diversitate de stiluri*, Domițian Cesereanu invocă definiția maioresciană a frumosului, imediat corelată cu un citat din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de cultură și artă, potrivit căruia opera este valabilă esteticeste dacă „exprimă realitățile în care trăiește” artistul, iar „slujirea poporului” este favorabilă „diversității stilurilor”. Corelativ teoriei diversității stilurilor, datorată progreselor științelor sociale și psihologiei, se arată că „inflexibili și refractari în expresia lor individuală, scriitorii atât de deosebiți ai unui popor creează împreună literatura națională a acestuia, caracterele ei specifice, fundamentale, definind

tipurile umane ale unui anume orizont spațial, viziunea și reacțiile lor în fața vieții”. □ Poemul amplu al Mariei Banuș, *Diamantul*, autobiografic și liric, este un „elogiu al solidarității umane de-a lungul istoriei”, crede cronicarul literar Ion Oarcășu. Simbolul central al cerbului se asociază, în poem, ca „dedublare a poetei și impuls vital”, istoriei contemporane. Deși „diversitatea registrului liric pune în lumină însuși neprevăzutul vieții”, se înregistrează și o serie de defecte de compoziție – „schelăria compozițională” este fărâmițată, precum și o „tensiune lirică redusă”. □ Dumitru Mircea publică un fragment din romanul *Această parte a pământului*, în curs de apariție la Editura pentru literatură. □ Un grupaj de versuri îi reunește pe Ion Rahoveanu, care publică poeziile *Tăcere melodică*, *Autohtonă*, *În fața casei*, *De iarnă*, Nichita Stănescu – *Baladă de iarnă*, *Cântec (I)*, *Cântec (II)*, Gabriel Pamfil – *Limpede*, *Prefaceri*, *Piatra*, Bazil Gruia, *Castelul*, *Basmul inimii*, *Pădurea mea*, *Veghe palidă*, Nicolae Prelipceanu, *Constelația ciobanului*, *Banchiza*. □ Rubrica Debut găzduiește cele *Cinci schițe* ale lui Ion Cazan: *Oglinda*, *Balada*, *Gînduri*, *Destăinuire*, *Insomnie*. □ Se inițiază rubrica *Colocvii*, în care Teofil Bușecan încearcă să afle opiniile cititorilor despre articolele oferite de revista „Tribuna”.

28 ianuarie

- [„**Scânteia**”] În cadrul rubricii *Note de lector*, Pompiliu Marcea recenzază primul volum din Al. Odobescu, *Opere*, de curând apărut: „Ediția de față își sporește valoarea prin grija competentă și prin aparatul critic riguros, bogat și substanțial, fără de care nu se poate concepe o ediție într-adevăr științifică. Lucrările lui Odobescu, mai ales cele de început, au apărut într-o perioadă de instabilitate filologică, edițiile folosite conțineau inconsecvențe și inadvertențe grafice, erori de tipar, scăpări. De aceea, editorul (G. Pienescu) a recurs la principiul transcrierii prin interpretare fonetică, stabilind câteva norme pe baza confruntării manuscriselor din edițiile îngrijite de autor, reușind totodată să se apropie cât mai mult de textul real”.

- [„**Contemporanul**”, nr. 4] Apariția revistei studențești „Amfiteatru”, este privită ca un eveniment major, drept pentru care se face urarea de a deveni „o oglindă a creației literare și artistice a întregului tineret universitar”. □ Apariția primului număr al revistei studențești *Amfiteatru* este salutăată de dascălii Facultății de limbă și literatură rămână: I. D. Bălan, Al. Piru, George Ivașcu. În primul număr semnează poezii: Gheorghe Lupașcu Marchidan, Constanța Buzea, Grigore Hagiu, Ion Chiriac, Nicolae Prelipceanu, Gabriela Melinescu, Gheorghe Istrate. Mai semnează Mircea Martin, Mihai Ungheanu, Maria Luiza Cristescu, Natalia Stancu. ■ În cronica literară Nicolae Manolescu analizează *Orientări în literatura contemporană* de Eugen Simion: „A debutat ca și Matei Călinescu cu un serios studiu despre Eminescu (proza) (...). Eugen Simion este persecutat de un adevărat demon al prezenței. Partici-

parea lui la viața literară e dintre cele mai susținute. El are o disponibilitate evidentă pentru aproape toate speciile de critică și-l descoperim scriind cronică dar și studiu monografic, trecând ușor de la autori actuali la istoria literară, când «publicist», când «universitar», știind să facă lucrurile utile oriunde. E la mijloc lecția lui Călinescu, desigur poate și un anumit temperament, însă nu mai puțin ambiția de a nu rămâne străin de niciuna din satisfacțiile pe care critica le oferă”. □ La rubrica *Meridiane* Eugen Luca scrie despre *Centenarul lui Romain Rolland*. Autorul nu amintește în niciun fel despre Panait Istrati.

29 ianuarie

- [„**Scânteia**”] Prilejuit de centenarul nașterii lui Romain Rolland, Silvian Iosifescu evocă figura marelui scriitor francez, amintind câteva dintre cele mai reprezentative scrieri ale sale, între care *Jean Cristophe* și viețile lui Beethoven, Haendel, Michelangelo, Tolstoi. Niciun cuvânt despre Panait Istrati.

- [„**Flacăra**”, nr. 5] Se anunță apariția „volumului lui Matei Călinescu *Aspecte literare*, volum ce conturează un profil de critic remarcabil, bine informat, cu un gust literar ales, cu aptitudini de analist promițătoare (mai puțin cele de sintetizator), cu un scris mai totdeauna adaptat obiectului cercetat”. La aceeași rubrică, este semnalată publicarea monografiei *Gheorghe Șincai*, de Mircea Tomuș.

- [„**Lucefărul**”, nr. 5] Având ca pretext lectura și fișarea operei lui Goethe (se află deja la cel de-al treilea episod), Eugen Barbu oferă cititorilor săi propriul spectacol de personalitate: „Să ne înțelegem, nu am nici o părere despre Goethe! Sunt un colportor de știri vechi despre autorul lui Faust și nici măcar nu încerc să pun ordine în aceste «fișe». Din afirmațiile culese de la alții, cititorul e liber să aleagă ce vrea, nu vreau să fac din Goethe *un caz*. (...) Ce să înțelegem? Că orice încercare de a gândi universal în mod deliberat, de a forța porțile notorietății generale se izbește de un refuz implacabil. Transmutarea de filosofii, de mode, de unghiuri de vedere nu duce la nimic. Existăm artisticește în funcție de plămada fundamentală, de matcă, copierea de motive, psihologii și stiluri este refuzată de istorie. Un timp, un public snob, gata să accepte mai ales ce aparține vecinului, poate îmbrățișa un autor să spunem aservit metodei dostoevskiene, metodă pentru care avem o deosebită prețuire, dar care a fost exercitată asupra altui popor, asupra unui alt individ, altfel constituit moralicește; dar cine ne poate garanta că după o vreme, acest pâlț redus de profesioniști ai curiozității nu va fi dezmințit și că adevăratul purtător de literatură va constata cu durere că a fost mințit, că i s-a prezentat într-un ambalaj atrăgător o literatură contrafăcută? Un scriitor nu poate rămâne surd la aspirațiile, filozofia și istoria propriului său neam sub scuza că trebuie să iubim mai întâi lumea și apoi pe noi înșine. Chiar Goethe spusese odată, în tinerețe, că fericirea universală începe de la construirea propriei fericiri”. □ În

Probleme de estetică. Unele trăsături ale adevărului artistic Gh. Stroia își continuă seria de intervenții în chestiunea esteticii și a adevărului/ realității în artă. Spre a ilustra complexitatea artei în contextul comunicării valorilor ei estetice, autorul apelează la un exemplu preluat de la Lucian Blaga: „Ca unitate organică a afectivului și intelectualului ce se realizează în însăși celula ei de bază – imaginea artistică, arta acționează asupra întregii personalități umane. Fiind în același timp reflectare și creație, exactitate și născocire, experiență socială și trăire personală, veridicitate și verosimilitate, opera de artă oferă nenumărate posibilități de reflexie intelectuală, de îmbogățire a fondului de idei și sentimente, prilejuind o ridicare neconținută a spiritualității noastre, spre cunoaștere și acțiune, spre frumos și adevăr. Atrăgând atenția asupra caracterului profund filozofic al creațiilor sale poetice, Lucian Blaga prevenea împotriva unei înțelegeri de simplă vibrație a sensibilității în fața naturii, mărturisind că «dacă lirica sinceră, directă și pasionată ar fi adevărata poezie, atunci mugetul cerbilor, în anumite ceasuri ale toamnei ar face de prisos toate antologiile»”. □ *La Cronica literară*, Ion Dodu Bălan se bate de la literatură spre reportaj, comentând cartea lui Mihai Stoian, *Reporter în anchetă*: „Îmi permit să sugerez părinților, profesorilor și altor factori răspunzători de educația și instruirea intelectuală a tineretului, ca și criticilor și reporterilor literari o dezbatere concretă asupra acestei cărți, cu convingerea că ea va fi folositoare tuturor. N-ar trebui să lipsească de la o asemenea dezbatere tineretul însuși și tinerețea, principalul erou al cărții. Editura Tineretului și-a făcut o plăcută îndatorire publicând lucrarea valoroasă a lui Mihai Stoian”. □ Sunt prezenți cu versuri Ion Brad (*Aici; Vânătoare albă*) și Gheorghe Tomozei (*Călătorie în icoane tracice; Culoarele cu degete strivite*). Dragoș Vrânceanu face o prezentare, prisositoare în laude, *Un nume nou: Mihai Teclu*. Numărându-se „printre cei mai tineri poeți”, acesta vine „cu un vers îndeajuns de ascuțit, în imaginile sale, dar încă fără urmă de cerebralitate, trezindu-ne prin aceasta cea mai legitimă atenție. Este vorba de o linie pe care poezii cei mai tineri, de obicei năvalnici, o urmează mai rar. Nu e vorba încă de nici o cenzură a culturii poetice, deși, vădit, Mihai Teclu cunoaște unele experiențe recente ale poeziei franceze. El nu a împlinit încă douăzeci de ani. Este de altminteri elev de liceu. Siguranța cu care mânuiește uneltele sale ca și intuiția sa complexă – prinzând, bine împletite, pe omul obiectiv și un sentiment subiectiv, – se strevăd limpede”. Alături apar trei poezii de Mihai Teclu: *Acarul; Celestul amor; Seara aceea*. □ Prozatorii acestui număr sunt: Stelian Dumitru, Eugen Teodoru (*Directorul de teatru*), Stelian Gruia și Ilie Ristea. □ Poezii de Rainer Maria Rilke apar în traducerea lui D. Marian și a Violetei Zamfirescu. □ La rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană* Marina Popa scrie despre Cicerone Theodorescu: „Trecând prin experiențe de viață variate, prin mode și modalități variate, Cicerone Theodorescu a ajuns să scrie astăzi o poezie simplă și directă. Claritatea și simplitatea nu-i susțin

totdeauna ideile. Pierzând confuziile de concepție, Cicerone Theodorescu a pierdut – se pare - și unele procedee formale eficace. Să fi crezut poetul că prin anumite procedee lirice se pot exprima numai obscurități filozofice? Cicerone Theodorescu a tradus bine din Maiakovski. Strădaniile sale în acest domeniu reprezintă un important act de cultură și cititorul nu-i poate fi decât recunoscător”.

[IANUARIE]

• **[„Amfiteatru”, an I, nr. 1; Revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studențești din Republica Socialistă România; format tipografic: A 2, apariție lunară, 16 pagini; Colegiul de redacție: Ion Băieșu (redactor-șef), Ana Blandiana, Ion Chiric, Dumitru Constantin, Vasile Crețu, Adi Cusin, Kikeli Pall, Laskai Adriana, Nicolae Manolescu, Costin Mioreanu, Adrian Păunescu, conf. univ. Al. Piru, Andrei Șerban, Ioana Vlasiu, conf. univ. Mircea Zăciu]** Din luna ianuarie este prezentă în peisajul revuistic românesc o nouă „publicație (lunară) scrisă de tineri”, „Amfiteatru”. Editată de Uniunea Asociațiilor Studenților din R.S.R., apariția este „corolarul intensificării fără precedent a activității literare studențești, cercurilor de iubitori ai literaturii și artei din institute și facultăți. ■ În articolul-program: «Amfiteatru» își propune să ofere în paginile sale un câmp larg de afirmare acestor speranțe vii ale literaturii și artei românești; nu ca o simplă gazdă – deși, desigur, extrem de primitoare – a producțiilor respective, ci, mai ales, ca un îndrumător entuziast și exigent, apropiat și obiectiv, dornic să deschidă, în mod real, în fața prietenilor săi, porțile de aur ale afirmării. Îndeplinirea acestui deziderat este condiționată de crearea acelor opere literare și artistice mereu mai strâns legate de realitățile acestor timpuri și ale acestui pământ, opere oglindind dinamicele prefaceri pe care le cunoaște țara noastră, recolta succeselor obținute prin elanul, hărnicia și talentul întregului popor, sub steagul de luptă al comuniștilor. Avem deplina credința că, aflând aici izvoare nepuizabile de inspirație, hotărâți să afirme cu mijloacele artei ideile și idealurile nobile care guvernează eforturile celor ce muncesc, ucenicii din amfiteatre ai literaturii și artei nu-și vor precupeți strădaniile pentru ca să adauge rânduri vii la cronica sensibilă a României socialiste. Prin tot ce va întreprinde, «Amfiteatru» își impune ca sarcină de onoare să reflecte profilul tânărului intelectual din epoca noastră, devotat trup și suflet poporului său și la care setea de cultură, aspirația spre frumos, combustia spirituală bogată au ca unică linie de perspectivă servirea cauzei Partidului Comunist Român. Trăiri adânci, capabile să declanșeze uriașe elanuri creatoare, dragostea fierbinte pentru patria socialistă, încrederea în înaintarea României spre culmile civilizației și progresului – iată firul roșu al activității noastre, numitorul comun al celor 16 pagini. Aprindem astăzi o nouă făclie în concertul de lumini al culturii românești. Fie ca în cercul ei de raze să

cuprindem nu numai toate amfiteatrele țării, ci și idealurile generoase ale acelor care, plecând din aceste amfiteatre, vor duce cunoștințele și energia lor clocotitoare spre toate zărilor patriei”. □ Sub titlul *Un sunet al nostru*, Al. Piru publică un comentariu privind specificul național, prin care autorul înțelege „particularitățile psihice dobândite de un popor de-a lungul evoluției sale istorice, fizionomia proprie a creațiilor lui spirituale. (...) Există în creația oricărui mare artist un sunet aparte care e semnul originalității lui, dar și o notă comună artiștilor aparținând aceluiași popor determinată de condiții de spațiu și timp. Poetul, putem spune altfel, se exprimă pe el însuși, dar exprimă în aceeași vreme epoca și țara sa, modul de a fi și de a gândi al său, dar și modul de existență și gândire al comunității din care face parte. Știința a infirmat supoziția că specificul național ar fi un dat fatal, biologic, condiționat de culoarea pielii sau compoziția sângelui (rasă), dar a recunoscut că existența în anumite condiții economice și politice dă naștere unui anumit fel de a privi și interpreta fenomenele care nu-i altceva decât specific sau caracterul național”. Oferind exemplul unor înaintași care au pus problema caracterului național (M. Kogălniceanu, Alecsandri, Negruzzi, Titu Maiorescu, Eminescu), Al. Piru consideră: „Dacă astăzi nume ca acelea ale marilor clasici amintiți, la care putem adăuga altele ale scriitorilor contemporani (M. Sadoveanu, Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Lucian Blaga, G. Călinescu) au un ecou tot mai mare peste hotare, au devenit sau sunt pe cale de a deveni scriitori universali, faptul se explică și prin specificul românesc al creației lor care începe să aibă o fizionomie proprie și să vorbească în chip familiar străinilor. Faptul că se fac din ce în ce mai multe traduceri din literatura română, că opera scriitorilor noștri e studiată de străini (cărțile lui Alain Guillerrou și Rosa del Conte despre Eminescu, de pildă), că unele opere sunt trecute de UNESCO pe lista scrierilor reprezentative ale lumii (ca *Ion* de Liviu Rebreanu sau *Baltagul* de Mihail Sadoveanu), dovedesc că literatura română are un ecou internațional din ce în ce mai viu. O condiție pentru ca literatura actuală să mențină acest răsunet este ca opera scriitorilor români să fie originală, să oglindească realitățile naționale și sufletul nostru, într-un cuvânt ceea ce se poate numi specificul sau caracterul național. Este ceea ce poezii și prozatorii noștri contemporani, un Arghezi, un Călinescu, un Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici și atâția alții s-au străduit și se străduiesc să realizeze în creațiile lor”. □ În contribuția sa, prilejuită de apariția primului număr, I. D. Bălan se referă la *Modă și modern*. Luându-și drept călăuză *Raportul* prezentat de Nicolae Ceaușescu la al IX-lea Congres al P.C.R., din care citează copios, I. D. Bălan salută „preocupările pentru descoperirea timbrului propriu, pentru afirmarea unei personalități originale, pentru contactul cu stilurile cele mai diverse, pentru cunoașterea datelor noi și esențiale privind universul social și moral al omului contemporan. În acest sens, tinerii scriitori, printre care și studenți, au adus și aduc

contribuții de seamă la dezvoltarea literaturii noastre socialiste”. Dodu Bălan face însă o observație, menită a pune în surdină cel de-l doilea termen din titlul articolului său: „Arta și tinerețea sunt incompatibile cu rutina și anchilozarea. Ele se caracterizează printr-o receptivitate față de nou și înnoire, printr-o dorință arzătoare de a fi în pas cu epoca, de a fi moderne, adică în spiritul contemporaneității. Acest atribut vital, comun tinereții și artei, comportă, însă, adeseori și un risc: fetișizarea modernității, confundarea ei cu moda. Atributul modern pare că înlocuiește în judecățile de valoare ale unora orice alt criteriu. Nimic nu mi se pare mai simplificator și mai simplist. (...) Joris de Bruyne scria odată că „epitetul *modern* nu este o măsură a grandorii, este chiar foarte adesea, vai, contrarul; și dacă cuvântul *modern* trebuie să fie sloganul magic prin care cineva vrea să ne facă să acceptăm bâiguilele oratorilor și micile șiretenii ale genilor, noi avem datoria de a protesta împotriva acestei farse de prost gust”. De aceea mi se pare ciudată ușurința cu care unii poeți și prozatori tineri sacrifică totul: idei profunde și clare, sentimente puternice, date interesante ale experienței nemijlocite, pe înșelătorul altar al falsei modernități, riscând să-și piardă originalitatea. Ispita modei e adeseori sesizabilă în scrisul unor tineri care și-au mulat rând pe rând sufletul și expresia artistică după modele străine. A fost cândva în proza tinerilor moda Steinbeck, Faulkner, apoi Camus și Eugen Ionescu, și-acum, în toiu iernii, se poartă mai cu seamă Kafka și Joyce. Așa se explică în proza unor tineri scriitori de la noi prezența eroilor plictisiți, obosiți, contorsionați sufletește, ciudați, străini cu desăvârșire de gândirea tineretului sănătos, optimist, încrezător în înfăptuirea idealurilor sale, serios, comunicativ, înclinat spre muncă, având sentimentul răspunderii față de marea operă a construirii unei lumi noi, socialiste. Așa se explică devitalizarea unor poezii, rarefierea substanței lor sociale și ideologice, ineficacitatea finalității lor estetice. Imitând niște prozatori și poeți care sunt într-adevăr moderni și care au avut ceva de spus în țara lor, exprimând realitățile cu care ei au venit nemijlocit în contact, scriitorul tânăr de la noi se înregimentează în modă, dar nu poate aspira să fie modern. Se poate realiza o modernitate calendaristică, o ultra-modernitate, care nu asigură însă formarea unei personalități artistice”. Se precizează că „modernitatea unui scriitor de la noi rezida la capacitatea lui de a oglindi cât mai divers, mai adânc și mai complex, într-o formulă artistică corespunzătoare, esența vremii noastre, socialismul, noua fizionomie spirituală a contemporanilor săi, idealurile și viața lor, noile conflicte, specifice acestei vremi. (...) Moda literară uniformizează stilurile, nivelează personalitatea, ucide originalitatea, creează hibrizi artistici de modestă dăinuire. Adevărata, prețioasă modernitate e străină de modă. Substanța ei stă – cum observa odată Liviu Rebreanu – „în râvna de a produce valori estetice îmbrăcate în spiritul timpului, dar cu un nivel mai înalt decât al epocii precedente». (...) Fondul literaturii noastre actuale este și trebuie să fie expresia vieții de astăzi, cu problemele ei atât de originale și de

specifice, cu ritmul ei atât de modern, în toate sectoarele de activitate. «Avem o țară frumoasă și bogată – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al C.C. al P.C.R. la Congresul al IX-lea al partidului – un popor harnic și cutezător, care timp de peste două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, râurile și văile și-a apărât glia, iar acum, sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă. (...) Putem spune creatorilor de artă: alegeți tot ce credeți că este mai frumos în culoare, mai expresiv în grai, redați realitatea cât mai variată în proză, în poezie, în pictură, sculptură și muzică, cântați patria și poporul nostru minunat, pe cei ce și-au închinat viața României socialiste». Colaboratorii revistei «Amfiteatru», poeți, prozatori, dramaturgi, critici, fii ai acestui popor și ai acestei patrii, vor face, nu mă îndoiesc, tot ce stă în putința talentului și priceperii lor ca să răspundă acestei înalte chemări patriotice, ca să contribuie la înflorirea culturii și dezvoltarea artei noastre contemporane». □ George Ivașcu scrie cu lux de amănunte (*Prima treaptă*) despre activitățile cenacliere ale studenților filologi: „Necesar e doar acel sâmbure de inițiativă și de interes din partea studenților înșiși și a cadrelor didactice – cele chemate să dea credit și prestigiu promovând un climat de veritabilă efervescentă creatoare. Organizat fără prejudecăți instituționale și condus fără morgă, cu o autoritate ca de la sine, în așa fel ca prestigiul să vină nu de la «prezidiu», ci din chiar substanța creației și nivelul dezbaterii, un asemenea cenaclu se impune de la început nu ca un «bâlc al vanităților», ci ca o reuniune între egali, cu posibilități obiectiv deschise tuturor celor dăruți cu talent în poezie, proză, dramaturgie sau măcar cu vocație în ce privește critica. Debutanți dar și consacrați ai unui volum sau chiar două, numitorul comun fiind doar vârsta universitară, cenaclul acesta respiră un aer de familie. Ca atare, Gabriela Melinescu și Adrian Păunescu s-au prezentat anul trecut în fața propriei familii, cu volumele lor de versuri, *Ceremonie de iarnă* și, respectiv, *Ultrasentimente*. Dezbaterile a fost fără alt protocol decât cel colegial, deși cu o finalitate certă: aceea a unei confruntări de opinii în chiar mediul coordonatelor de vârstă și de preocupări pe care o asemenea reuniune le presupune și le valorifică. (...) O și mai semnificativă anticipare pe scara de valori a constituit-o apoi reuniunea cenaclului consacrată poetului Ion Alexandru, al cărui volum *Viața deocamdată* avea să consacre, alături de altele, tocmai poeziile elogiare de colegii lui, studenți, în dezbaterile lor tinerească dar și competentă. (...) Cu un veritabil festival de poezie a echivalat întâlnirea câtorva studenți-poeți din Iași cu colegii lor din București. Ieșenii Adi Cusin și Paul Drumaru s-au relevat atunci alături de Constanța Buzea și Adrian Păunescu – acesta din urmă prezent, de altfel, pe ansamblul activității cenaclului, mereu în vervă creatoare, fie ca autor de producții lirice, fie ca debater critic. La activitatea cenaclului în acest an universitar m-am referit deja într-un editorial din «Contemporanul». Ea mi s-a părut a căpăta crescând semnificații pe liniile convergente ale preocupării de îmbogățire a profilului

umanist pe care învățământul – și cu atât mai mult cel filologic – se cuvine a-l avea în efortul general de desăvârșire a societății noastre. În această perspectivă, literatura se înscrie ca un factor de raportare majoră la viziunea de multilaterală dezvoltare a personalității umane, viziune pe care Congresul al IX-lea al Partidului o implică și o îmbrățișează. Am ascultat – în cele trei reuniuni din noiembrie și decembrie – cu sporită atenție pe poeții George Alboiu și Gh. Pituț, pe Gabriela Melinescu și Petru Popescu, pe Constanța Buzea și Luiza Cristescu, talente de dimensiuni și experiențe felurite, unele doar desprinzându-se de pe treapta debutului, altele cărora li s-au deschis mai de mult și larg porțile *Artei literare*”. Precizând că la facultatea de limbă și literatură română au avut loc permanent întâlniri cu creatorii înșiși, George Ivașcu promite că acest lucru se va întâmpla și în viitor. ■ Cronica literară, scrisă de Nichita Stănescu la volumul de versuri *Vânătoare în vis*, anticipează apariția acestuia, aflat deocamdată în tipar. Cronica se deschide cu imagini... combătute de I. D. Bălan, în paginile aceleiași reviste: „Poezia Gabrielei Melinescu, după părerea mea, este secret substantivă în esența ei, posibilă numai de mereu schimbate înfățișări într-o imensă varietate de oglinzi ale stadiilor de înțelegere, mereu reluate, ale unuia și aceluiași lucru. Un motan încălțat cu cizme de data aceasta se va încălța cu idei și, brusc, ideile poetice vor avea un anume fel felin al lor de a se arcui. *Vânătoare în vis*, noul volum de versuri al poetei, urmând să se înfățișeze cititorilor ei în cursul acestui an, mărește, la modul lupelor de microscop, până la analitic revelațiile formulate numai, dar nedesfășurate, din volumul *Ceremonie de iarnă*. Moleculele primei cărți sunt ridicate în a doua la rangul unor sisteme solare, electronii și nucleele la rangul planeteilor și soriilor. Lumile sentimentelor melancolice sau dominate de o secretă speranță sunt investite cu dimensiunile tragicului sau ale grotescului. Este ca și cum ai mări masca unui actor al teatrului tragic antic până acolo încât poți stabili în ea numărul de elemente tragice și optimiste care o compun; la fel și masca unui actor comic al teatrului antic până acolo încât poți stabili numărul de măști surâzătoare și triste care o compun. Oniricul este numai un pretext sau numai o cochetărie suavă care dă un luciu și un timbru directe. Oniricul în această poezie are mai degrabă însușirile aerului boreal decât acele ale somnului rațiunii care naște monștri. E un act de conservare a copilăriei până dincolo de adolescență, sugerând vitalitatea albului sclipitor. Este o invenție a mirării compusă din particule ale reflecției, este o victorie a candorii în pofida amplelor eposuri care i se subsumează”. □ Sub titulatura *Tinerețea poeziei militante*, Constantin Stănescu și Matei Călinescu își afirmă convingerile cu privire la „misiunea activă... care străbate ca un fir roșu evoluția literaturii române, cu putere maximă în creațiile reprezentative ale ei”. C. Stănescu vede în condiția poeziei militante „ideea unei literaturi patriotice, adică inspirată din tezaurul de semnificații pe care le au viața și înfăptuirile poporului. Poeții contemporani au conștiința timpului, năzuiesc la convertirea

istoriei în lirism. Tratarea lirică a miturilor e un aspect. Dar și mărturisirea directă a unui crez poetic structurat pe datoriile civice ale artistului duce deseori la o poezie viguroasă, adevărată. O lectură globală a tinerilor poeți face pregnantă voința de concentrare a forței lirice în simbolul patriei. Sentimentul patriei este o noțiune, în lirica tânără, în jurul căreia se poate medita cu infinit folos. La un tânăr poet el e numit prin cel mai mare poet național, Eminescu, urmărindu-se o definiție a spiritului românesc. Exemplele pot fi multe. Important e faptul că tinerii poeți, fiecare conform structurii lui, își acordă «arta poetică» cu viața poporului, năzuind să creeze opere durabile, inspirate din această istoric contemporană”. Matei Călinescu notează: „Vorbind despre caracterul militant al poeziei, m-aș referi în aceste rânduri la poezia tinerilor, fenomen al vieții literare actuale care trezește un interes viu și larg.(...) Aș socoti tinerețea o vocație, capabilă să se elibereze de fatalitatea limitelor cronologice și să-și creeze un alt regim al duratei, superior. (...) Diversitatea tinerei poezii (care a fost de mai multe ori remarcată) nu trebuie să ne surprindă. Ea este firească și necesară, căci acea vocație a tinereții despre care vorbeam presupune originalitatea, nonconformismul fertil, dinamismul creator al personalității, toate realizate bineînțeles, fără nici o crispare, ci cu o dezinvoltură și cu o grație victorioasă, cu acea sugestie de forță și ușurință aproape volatilă pe care ți-o poate da un mare dansator. În fața unei atari situații ar trebui să ne mire o concepție destul de răspândită între critici, o prejudecată (poate neexprimată ca atare) a evoluțiilor mecanice, «cuminți» și «domoale», în virtutea căreia tot ceea ce face un tânăr trebuie neapărat să se înscrie în ordinea speranțelor și promisiunilor, căci împlinirile vin totdeauna «mai târziu». Din exces de pedagogie sfătoasă unii par a uita că, la urma urmelor, o bună parte din marea poezie a lumii a fost făcută de tineri. (...) și că se poate întâmpla ca tinerețea unui poet să fie atât de intensă și de bogată pe planul creației, încât «maturitatea» lui (în accepție cronologică) să-i fie inferioară, să ilustreze un proces involutiv. Nimic mai normal deci ca aceia dintre tinerii poeți care au vocația tinereții să aibă o puternică, ireductibilă personalitate și trebuie să mărturisesc că uneori am o ușoară teamă, în legătură cu unul sau altul dintre ei, că nu se va putea depăși. Aleg totuși mereu alternativa optimistă. Ceea ce-mi dă, în ciuda riscurilor, o mare încredere în poezia tinerilor este stadiul înalt de diversificare la care a ajuns într-un răstimp foarte scurt, de numai câțiva ani, și văd în această împrejurare o fericită conjugare între înzestrarea lor naturală și condițiile stimulatoare ale vieții noastre intelectuale. Labiș a fost heraldul acestei dimineți a poeziei românești, al acestei proaspete dimineți de luni. Nu e vorba aici de vreo influență (deși unii dintre tineri, relativ puțini, au continuat direcții ale poeziei lui Labiș) ci de ceva poate mai frumos: de o solie. Și ceea ce anunța Labiș se împlinește splendid sub ochii noștri. Personalitățile poeziei tinere sunt astăzi într-un proces de impetuoasă afirmare și oricât aș detesta bilanțurile literare sau

înşiruirile de nume, mă văd silit să accept acest «rău necesar» pentru a-i reaminti aici pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag şi Ion Gheorghe, pe Grigore Hagiu, Ilie Constantin şi Marin Sorescu, apoi – *lust but not least* – fermecătoarea pleiadă de poeţi care n-au părăsit încă epoca studenţiei: Ion Alexandru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Constanţa Buzea – şi încheind enumerarea sunt sigur că am uitat câţiva dintre cei pe care am vrut să-i numesc. Una dintre caracteristicile comune ale poeziei lor – care este în acelaşi timp o calitate – mi se pare comunicarea luptelor, dilemelor, descoperirilor şi victoriilor unei formări interioare, săvârşindu-se, desigur, altfel la fiecare. Avem de-a face deci, cu o poezie a revelaţiilor (Nichita Stănescu îşi intitula un amplu ciclu din ultimul său volum, *Dreptul la timp*, chiar *Timpul revelaţiilor şi a prospecţiunilor*. Mişcarea intimă a acestei poezii, sensul ei prospectiv indică o altă dimensiune esenţială a tinereţii, şi totodată a personalităţii, care, dincolo de vârstele biologice, se formează mereu pe sine”.

□ Publicaţia se încheie cu o rubrică dedicată umorului, Aici apare şi o poezie-parodie de Romulus Vulpescu: „Coca-cola în tevatură, cinci cow-boy căzuţi/ Urechile cailor bing-bung şi bing-bang,/ Doamne-dumnezeule suntem dispăruţi –/ Un australian şi-a cumpărat un nou bumerang”. □ Claudia Samoilă prezintă *O revelaţie*, adică pe Andrei Şerban, tânărul regizor care a pus în scenă piesa *Şeful sectorului suflute*: „Un spectacol creat din joc dezinvolt şi pantomimă subtilă, din gesturi cu semnificaţii precise, din cuvinte şi tăceri nuanţate, o viziune îndrăzneată asupra reprezentaţiei, ca o asociaţie complexă de invenţii scenice, ca o suita de momente comice şi lirice, care, simultan şi total, să acţioneze asupra sensibilităţii spectatorului. La cea de a cincea ediţie jubiliară a Festivalului Teatrelor studenţeşti, desfăşurat între 4 şi 11 septembrie 1965 la Zagreb, *Şeful sectorului suflute* a fost distins cu „premiul pentru cel mai bun spectacol”. Aprecierile publicului: 11 chemări la rampă. Specialişti şi-au spus cuvântul în declaraţii măgulitoare. Nicola Yelnik, preşedintele festivalului, a mărturisit în aceeaşi seară că «am avut satisfacţia să asist la cel mai frumos spectacol din toate cele cinci ediţii ale festivalului, la o demonstraţie excelentă în favoarea teatrului ca artă progresistă». Buletinul oficial al festivalului suna: «Iată o experienţă completă de teatru total, pe care o aşteptam de ani de zile. Inventiv, cu o cultură scenică de necrezut şi un stil foarte limpede, spectacolul s-a ridicat la un nivel la care fiecare teatru tinde să ajungă. (...) Personalitate artistică într-o rapidă devenire, la 22 de ani, Andrei Şerban are în urma sa o activitate care începe să-l definească şi intenţii de viitor care vădesc o îndrăzneală îmbucurătoare. Cu doi ani în urmă s-a impus printr-o montare spectaculoasă, de substanţă, a piesei lui Osvaldo Draguno *Omul care s-a transformat în câine*, iar la sfârşitul anului doi, în iunie 1965, a dat spectatorilor o viziune personală asupra bizarei vieţi a lui *Ubu*. Admirator al lui Stanislavski, Meyerhold, Peter Brook sau Roger Planchon, ale căror principii de organizare scenică le-a asimilat, intenţiile sale viitoare se îndreaptă şi către

film. ‘Prin rafinamentul tehnic și artistic de care beneficiază, cinematografia mă atrage foarte mult. E vorba de posibilitatea de a înregistra pe peliculă cele mai subtile stări psihologice, de a surprinde marile amănunte semnificative, fără a modifica dinamica reprezentăției. Mă atrage libertatea de expresie a unui Antonioni, Bergman sau Alain Resnais, pe care îi consider puncte de reper în cinematografia contemporană.’ De bună seamă că anii și experiența vor filtra frenezia juvenilă, dându-i echilibrul și luciditatea maturității. Proiecte de viitor? Un spectacol cu *Iulius Caesar*. Asupra lui Andrei Șerban se îndreaptă foarte multe priviri și speranțe”.

• [„Ateneu”, an III, nr. 1 (18); Revistă de cultură editată de Comitetul regional pentru cultură și artă Bacău, format tipografic A 3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Radu Cârneci (redactor-șef), Victor Enăsoaie), Iulia Hălăucescu, Olimpiu Hrișcă, Victor Kernbach, Stelian Nanianu (secretar general de redacție) , Alexandru Radian] □ Prima pagină se publică poezia *Hora Unirii* de Vasile Alecsandri, iar paginile doi și trei cuprind versuri semnate de Ioanid Romanescu, Ovidiu Genaru, Mihail Sabin, Radu Cârneci, Platon Pardău, Constantin Scripcă și Ion Potopin. □ Vlad Sorianu semnează cronica dramatică la două piese de teatru: *Simple coincidențe* de Paul Everac și *Sfântul Mitică Blajinul* de A. Baranga. *Simple coincidențe* este o piesă care „pune încă o dată chestiunea contradicțiilor dintre vârste, problemele specific diferitelor generații”, toate acestea aflându-și în piesa lui Paul Everac „un numitor comun în imperativul recunoașterii necesității de a evolua, de a crește, ridicat la rangul de criteriu moral. Remarcând jocul actorilor și afirmându-și preferința pentru anumite personaje, cronicarul e de părere că „regia ar fi putut adăuga un plus de omogenitate ritmului, dacă ar fi suprimat momentul, fără însemnătate scenică, al intermezzo-ului din partea întâi (eventual, să fi găsit o altă soluție, deoarece aceasta e prea convențională) și dacă ar fi renunțat complet la episodul discuției dintre moș Florică și Daniela, care nu-și are altă justificare, decât de a anunța moartea profesorului Coman și întâlnirea cu Sorin. Asemenea literaturizări, ca în aceste două fragmente, găsim și în alte locuri, ceea ce rărește textura dramatică a lucrării altfel, după cum s-a văzut, bine gândită scenic.” □ În cea de-a doua piesă – *Sfântul Mitică Blajinul* – cronicarul e de părere că „satirizarea e paroxistică, frizând un grotesc de natură să acuze fără cruțare”. Sub raport tematic, se consideră că „e vorba de variații cromatice pe aceeași temă: a potlogăriei șmechere, care mimează tot mai dificil corectitudinea, a servilismului carierist, care e luat tot mai rar drept atașament.” În ceea ce privește regia piesei, realizată de „debutantul Gh. Miletianu”, cronicarul apreciază că aceasta „s-a menținut în datele textului”, acesta fiind motivul, crede cronicarul, pentru care „unele personaje nu și-au găsit relief scenic”. □ La cronica literară, Constantin Călin prezintă două volume: *Viața deocamdată* de Ioan Alexandru și *Continentele ascunse* de Grigore Hagiu. Despre *Viața*

deocamdată se afirmă că: „Oroarea de locuri comune mi se pare a fi trăsătura izbitoare a acestei frumoase cărți de versuri, spiritualicește juvenilă, însă cu mari semne de talent în cuprinsul ei. (...) El vine cu un fond primar de percepții, de extracție rustic, fascinant prin vigoare; vine cu un apetit grozav al concretului, cu toate canalele senzoriale deschise, și – ceea ce-i mai important – cu aptitudinea de a-și organiza impresiile într-o matrice, altfel spus, vine cu o viziune personală.” „Viața deocamdată” are semnificația „unui îndemn și, în același timp, a unei negații. Cartea impune un barem valoric ridicat, autorilor și criticilor. (...) În planul estetic, Ion Alexandru este (...) «un presupus răzvrătit». În final, recenzentul este de părere că evoluția ulterioară a scriitorului se va înscrie „dinspre romantismul tulbure și expresionism înspre solemnitatea clasică.” □ Volumul lui Grigore Hagi trebuie citit cu „răbdarea unui radiolog, datorită proteismului sub care se ascunde eul poetului.” *Lirica* sa se remarcă „atât prin acuitatea și mobilitatea notațiilor, dar mai ales prin finalitatea explorărilor.” Sub aspect tematic, „cartea configurează un program etic generos, care vizează «geneza interioară» a omului contemporan.” *Lirica* sa este o „lirică de idei, în accepțiunea notorie a expresiei. Remarcabilă se pare aptitudinea sa de a plasticiza stări morale, (...) de a discerne în ordinea afectivă perisabilul de rezistent, de a înregistra cu sensibilitate mutațiile ideilor. (...) Poetul face dovada unei sensibilități elevate, se exprimă însă prudent; o infuzie de vitalitate ar da *Continentalor ascunse* așteptata consistență și un relief impresionant.” □ Ion Apetroaie semnalează, în articolul *Între istorie și critică literară*, apariția unui studiu de sinteză istorico-literară, semnat de profesorul D. Micu, al cărui obiectiv central a fost de a surprinde „ecranul primelor două decenii literare ale veacului nostru. (...) D. Micu întreprinde un examen sistematic asupra curentelor, a publicațiilor și a poeziei (vol. I) urmate de unul asupra celorlalte genuri (vol. II) din literatura primelor două decenii ale veacului nostru”. Ultimul tom cuprinde etapa literară (1900-1918) și „suscită interesul prin abundența și adâncimea problemelor, prin strădania scriitorilor de a reflecta mai viu aspirația spre un stil nou”. Recenzentul consideră că „preocuparea istorico-literară a autorului s-ar fi cerut mai viu simțită în fixarea seriilor istorice de scriitori, în raportările acestora la anumite curente ori sublinierea direcțiilor stilistice mai importante”. Cercetarea este organizată în „sinteze în bună măsură personale, de un real folos pentru tinerii cititori cărora se adresează în primul rând.” Considerând lucrarea drept „un bun îndreptar în studiul unei etape literare”, Ion Apetroaie apreciază volumul ca fiind „structurat cu grija informării exacte, a comentariului consistent și totodată limpede, cu atenție față de treptele valorice ale operelor considerate.” Micile erori semnalate nu sunt decât „însule cu totul singurate pe întinderea unei sinteze nu numai de pionierat, dar și de calitate”. □ „Ateneu” conține versuri semnate de Iordan Lucaci, Paul Drumaru, Victor Nistea, Vasile Bușan, Nadina Cordun. □ La proză, Sorin Titel este prezent cu fragmentul

Despărțiri definitive (ilustrat de Ciprian Radovan), iar Ovidiu Genaru cu nouă schițe. În acest număr debutează Eugen Uricaru, cu schițele *Casa din Brăila* și *Porumbei sălbatici*. □ În articolul *Calistrat Hogaș – primul director al gimnaziului din Piatra Neamț*, I. Nacu evocă perioada în care autorul a fost „profesor și director la gimnaziile din Piatra Neamț, Tecuci, Iași, Roman etc.” unde „și-a adus, încă din tinerețe, contribuția la procesul de luminare a nenumăratelor serii de elevi. (...) Cu toate greutatea și mijloacele materiale extreme de reduse, gimnaziul din Piatra condus în faza sa de început de tânărul scriitor moldovean, a constituit un mare pas înainte în opera de luminare a poporului. Impetuoasa dezvoltare a actualului liceu «Petru Rareș» din Piatra Neamț își are originea în modestul gimnaziu condus de Calistrat Hogaș.” □ Despre *Lucian Blaga – memorialist*, scrie/recenzează I. Sârbu volumul de amintiri *Hronicul și cântecul vârstelor* (Ed. Tin. 1965), în care are loc „consemnarea și, în același timp, interpretarea lirică a unor evenimente de epocă, raportate la vârstele interioare ale poetului”. Structural, volumul este „prin excelență poetic: un mare liric își analizează retrospectiv anii de formare, cu intenția implicită de a-și explica sieși și altora drumul de mai târziu al operei. (...) Ca orice mărturie confesivă, întreprinsă în lumina unei sincerități absolute, *Hronicul* contribuie la întregirea profilului lui L. Blaga cu trăsături mai puțin cunoscute, sau altele care abia ar fi putut fi bănuite. (...) Arcuit pe spațiul primelor 24 de vârste din viața poetului (1895-1919), acest edificiu biografic, pe care Blaga îl așează asemenea unui memento la intrarea monumentalei sale opere, impune prin varietatea arhitectonicii, la care își dau concursul materiale din cele mai diferite, toate trecute prin filtrele unei remarcabile sensibilități lirice”. Apreciindu-i valoarea literară, I. Sârbu consideră că, deși „divers în privința procedeelelor compoziționale, *Hronicul* aduce o multitudine de situații și evenimente din care se încheagă treptat și unitar profilul unui scriitor și al unei vremi.” □ În *Evocare: Ștefan Petică*, Nae Antonescu „reconsideră opera poetică a lui Ștefan Petică” care a rămas „o problemă nerezolvată a cercetătorilor de istorie literară. (...) Poezia lui Petică este o incantație lirică, mai mult sugestivă decât aplicată spre valorile picturale descriptive, de largi acorduri muzicale.” Alături de creația lirică „compunerile în proză sunt o altă față poetică a autorului” și reprezintă „scurte notații lirice, fără viziune epică obiectivă, mai mult amintiri și evocări ale unui trecut, de multe ori îndurerat.” În calitate de „doctrinar și ideolog artistic”, Ștefan Petică „dovedește o bogăție de informație, pe mai multe planuri.” În această calitate, Petică „elogiază activitatea lui Maiorescu de harnic plivitor de buruieni din grădina literaturii române”, iar interesul său vizează în special „apărarea poeziei simboliste de multiplele atacuri.” Fără a considera definitiv demonstrația sa, Nae Antonescu concluzionează: „iată numai câteva idei și fapte în care a crezut cu pasiune Ștefan Petică. Acestea și altele vor trebui studiate cu atenție pentru a contura fizionomia unui poet nedreptățit de soartă”. □ În *Primele*

versuri ale poetului, Liviu Macedonescu evocă perioada școlară în care l-a avut coleg pe Ștefan Petică: „Pe Ștefan Petică l-am cunoscut în luna septembrie 1892, când a venit și s-a înscris în clasa a V-a a Liceului „N. Bălcescu”, clasă în care intram și eu.”. Devenindu-i prieten apropiat, semnatarul articolului ne oferă o altă perspectivă asupra poetului, mai ales că a avut posibilitatea de a-l cunoaște mai îndeaproape pe poet căci „prietenia noastră a crescut pe tulpina unei preocupări comune: literatura. O prietenie strânsă care avea să dureze până la moartea lui. Pentru comunitatea de idei și preocupări pe care le-am avut în tot timpul cunoștinței noastre, Ștefan Petică mă numea *alter ego* al său”.

• [„Cinema”, an IV, nr. 1 (37); revistă de cultură cinematografică editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; format tipografic: A 4, 32 pagini; apare lunar, Redacția: Ecaterina Oproiu (redactor-șef), Vlad Mușatescu (redactor artistic)] La *Raidul-anchetă al revistei „Cinema”*. La ordinea zilei: *Actorul*, realizat de Valerian Sava, răspund Ștefan Ciobotărașu, Victor Iliu, Ion Popescu-Gopo, Marga Barbu, Irina Petrescu, Ana Szeles, Ion Besoiu, Toma Caragiu, Dinu Cocea George Constantin, Mircea Mureșan, Amza Pellea, Geo Saizescu. □ Prof. dr. Mihnea Gheorghiu, Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, acordă revistei interviul intitulat *Ne preocupă un succes de natură fundamentală*. La întrebarea cu privire la „atragera scriitorilor în câmpul acestei arte, pentru dobândirea unor scenarii din calitate”, interviueatul răspunde: „Un număr tot mai mare de scriitori sunt atrași de cinematografie: acesta e un fenomen propriu dezvoltării în comun a filmului și literaturii contemporane. În toate țările cu o producție cinematografică recunoscută. Primejdia literaturizării peliculei, existentă și la noi până nu demult, a dispărut. Scriitorii au înțeles acest limbaj nou care li se pretinde și au constatat că el nu presupune obstacole artistice insurmontabile. Cu o oarecare aproximație pot spune că majoritatea scriitorilor noștri, atrași de «stilul cinematografic», colaborează cu studiourile. Totuși problema scenariului de film continuă să ne preocupe și anul acesta; dar în profesia noastră e o problemă universală”. □ Un al doilea interviu din acest număr realizează Eva Sârbu cu Al. Mirodan, prezentat cititorilor revistei în termenii următori: „Că oamenii de teatru se lasă greu ispitiți de cinematografie, o acceptă cu neîncredere și o privesc cu scepticism a devenit aproape un loc comun. Exceptând excepțiile. Nici Al. Mirodan nu este îndrăgostit de film. (...) Dar, din capodopera cinematografică, tot ce rămâne cu timpul, este tot partea literară, cuvântul, ideea. Ceea ce se pierde prin demodare, este tocmai specificul cinematografic, imaginea, montajul, jocul actorilor, costumele. Nimănui nu i-ar trece prin minte să-l rescrie pe Balzac de exemplu”. În fața constatării că „*toată problema... pare că stă tocmai în găsirea aceluia regizor...*”, Al. Mirodan dă o soluție surprinzătoare: „Ar mai exista soluția – pe care n-am inventat-o eu, o consemn numai, dacă tot căutăm soluții – a scenariului colectiv. Hai să spulberăm și noi

ideea că scenariul este un act individual. Dacă filmul este o operă colectivă, la urma urmelor de ce n-ar fi și scenariul. Să ne căutăm sau să ne formăm specialiștii pentru fiecare operație pe care o necesită un scenariu. De la idee la construcție, dialog, finisaj... Pe ideea că fiecare poate să aducă un plus de calitate, de valoare. În cinematografia mondială, scenaristul singur dispare în majoritatea cazurilor, filmul devenind din ce în ce mai clar fie operă de autor, fie operă colectivă de la început – adică de la scenariu – până la sfârșit.” □ Valerian Sava semnează cronica *Duminică la ora 6*, despre filmul cu aceleași nume: „*Duminică la ora 6* a fost gândit de scenaristul Ion Mihăileanu, în colaborare cu Lucian Pintilie, simplu, linear și simetric – fără să fi reliefat acele date individuale ale unuia sau altuia dintre eroi care, intervenind, le-ar fi putut influența destinul”. □ Călin Căliman semnează cronica *Șah la rege*, un film de Haralambie Boroș, cu scenariul de Al. Andrițoiu și N. Ștefănescu: „Dacă povestea filmului are coeficientul necesar de veridicitate, îi lipsește însă cel al atractivității. (...) Piese albe sunt foarte albe, cunoscute ca atare de spectatori și identificate timpuriu de adversari. Piese negre sunt foarte negre, cunoscute ca atare de spectatori și identificate la rândul lor de adversari. Nu intervin surprize, desfășurarea filmului capătă doar formal atributele genului și, ceea ce este și mai stânjenitor, *Șah la rege* este lipsit de suspense”.

• [„Familia”, Seria a V-a, An 1, nr. 1 (5); Publicație editată de Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Crișana; format tipografic A 3, 24 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Traian Blajovici, Emanoil Enghel (redactor șef-adjunct), Horvath Imre, Mircea Malița, Iosif Pervain, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Gheza Vida] M.N. Rusu prezintă, la rubrica *Vitrina cu cărți* un volum de versuri de Romulus Vulpescu care a „deconcertat pe mulți cumpărători, obișnuiți cu „ștanțarea” unor volume, nu mai puțin însă și pe câțiva critici, obișnuiți cu poezia așa-zis serioasă, netedă ca un text din revista «Limba română». Aceștia s-au și grăbit să-i acorde gradul de călinescian, ceea ce la urma urmei nu-i rău, ba chiar e foarte bine, ca familie de spirite dar și pe acela de poet în accepțiunea clasică, viscerală. Din acest unghi de vedere, procustian, e și firesc (dar cât de comod!) să recunoști că «versificațiile» lui Romulus Vulpescu sunt, totuși «traversate câteodată de delicate efluvii lirice» (N. Manolescu) sau să acuzi că la el «cuvintele prea clipească pentru cititor din toți ochii, pentru ca efluviul liric (ah, efluviile, ce ne-am face fără ele în explicarea poeziei, n. n.) să nu sufere întrucâtva, să nu iasă micșorat» (C. Regman). Singur I. Negoitescu a văzut în R. Vulpescu mai puțin un liric și mai mult un ironist și adeseori, un auto-ironist. Căci poetul nici nu poate fi considerat altfel. Ar fi să dovedim opacitate la flexiunile lingvistice, la ironia imperceptibilă pe care o extrage din acestea, la darul lui de a mistifica, demitiza și mimetiza artistic. Dar ironia ori ideile disimulat persiflante, vin dintr-o sorginte mult mai temeinică decât extraordinara capacitate a lui

Vulpescu de a trezi în cuvinte și concepte genealogia lor cea mai îndepărtată. Intelectiv, autorul cărții este un non conformist. Modul lui fundamental de manifestare fiind, bineînțeles, nu teribilismul gesticular, ci subtilitatea ironică, adică rafinamentul inteligenței. Rafinament care ajunge uneori până în apogeul lui, – cinismul (*Poezie, Balada asului de pică*). Ori dacă acesta există în versurile sale mai ales ca atitudine meditativă, colorată abil cu nostalgii, el există mai cu seamă în nuanțe. Poezia lui fiind de altfel un cumul al nuanțelor detonante, al subtilităților spirituale și al aluziilor echivoce. Nu al comunicării prin emoție. În acest punct Vulpescu este și un antisentimental. Preferă autoflagelarea afectelor, a propriei biografii literare, decât restaurarea lor lirică. (...) Poeziile sale grupate în două cicluri ar cuprinde – primul e intitulat *Ontogeneză* – «poeme de infiltrație» (1948 – 1960), iar al doilea, «poeme prezumtive» (1960-1963). Împărțirea nu apare în actualul volum, dar caracterizarea succintă a versurilor nu rămâne mai puțin sugestivă și mai puțin îndrăznească. O îndrăzneală pe care amuzat, poetul o numește «impertinență». De fapt e o raritate estetică printre tinerele talente poetice. Raritate ce sub pana criticii, după cum s-a văzut, s-a transformat într-o cuminenție, cu «câteva» versuri «frumoase». (...) Poetul a îmbrăcat uneori vestminte ilustre, tocmai pentru a rămâne el însuși: mefistofelic. De aceea poeziile lui R. Vulpescu nici nu pot fi reproduse fragmentar. Li s-ar răpi poanta risipită în toate articulațiile prozodiei, răsturnările finale, nuanțele ironice care se acumulează de la vers la vers, li s-ar decapita sensul polemic. Căci o altă ipostază a non conformismului artistic este «războiul subteran». Vulpescu polemizează axiomatic cu sine, cu magistria, cu generația sa, cu universul și cu anonimatul. El trebuie citit și, eventual, înțeles”. □ O cronică literară la romanul lui Mateiu Caragiale, ***Craii de Curtea-veche***, scrie Gheorghe Grigurcu. Scriitorul, consideră semnatarul cronicii, „face parte dintre acei autori ce ne oferă, seducător, pe lângă spectacolul operei cel al personalității. Maska glacială a scriitorului, buzele strânse ca o parafă a disprețului, privirea, distantă și totuși plină de ceața unei grele neliniști, e în perfectă consonanță cu ceea ce acesta a vrut să fie. O primă trăsătură a sa care trebuie subliniată o alcătuiește felul elaborat al personalității; artificiu, desigur, însă de un tip superior, depășind mimetismul prin intensitatea unei vocații. Aproape nimic din reacțiile spontane, elementare ale insului nu răzbat, documentar, până la noi. O voință tenace a unei restructurări estetice dar și morale s-a îndârjit în a-și compune o imagine definitivă, de la restrânsa creație încredințată tiparului, până la notațiile de jurnal intim, impunătoare prin luciditatea ce spulberă aparentul cabotinism. (...) Ce a păstrat Mateiu Caragiale din firea ilustrului său părinte? S-ar părea că aceasta i-a stârnit o perpetuă reacție negativă: în locul boemei, un aristocratism livresc, în locul unei generoase vieți publice, o rezervă sensibilă de inadaptabil, în locul unui realism divizat în nenumărate solicitări momentane, retragerea într-o atmosferă unică de vis și mit. Orgoliul incitat fără îndoială de gloria paternă a

primit o marcă proprie, de conștiință a unei înaintări subterane, de raportare la un ideal inalterabil prin timp. (...) Cu nuvela *Remember* pătrundem în universul mateian, legat fără îndoială de câteva nume străine (Edgar Poe, Barbey d'Aureville, Villiers de l'Isle Adam), dar atât de congruent personalității scriitorului nostru încât îl putem socoti în realitatea sa intrinsecă". Această nuvelă „este doar un preambul la capodopera scriitorului, romanul **Craii de Curtea-veche**, în care mijloacele artei sale se distilează până la esențe. Încadrarea de către G. Călinescu al lui Mateiu Caragiale între „suprarealiști” deși neașteptată nu e lipsită de noimă, într-un anume fel autorul continuă descripția realistă a Bucureștilor pe linia lui Filimon, dar cu o voluptate a culorii, cu o pasiune a atmosferei, cu o asemenea pondere a elementului oniric, încât îl scutesc de observația sistematică. (...) Arta mateiană acordă lumii de coșmar în care mișună o puzderie de declasați o verosimilitate a ficțiunii la care contribuie un stil uimitor, lucrat cu o minuție de bijutier, ce îmbină vocabulele distinse cu expresiile argoului. Fraza luxoasă a romanului, de o cadență impecabilă, cu o fosforescență care e când a putreziciunii, când a celui mai înalt elan spiritual, ține ea însăși de viziune. Asemenea marilor scriitori, Mateiu Caragiale a avut privilegiul de a crea vorbe memorabile: „La mai mare, solzășia ta...”; „...o luași pe coarda razachâe, cu sacâz dulce, ușor”; „Montaigne e drăguț, are părțile lui”. □ Un **Scurt bilanț** al manifestărilor teatrale românești face Dumitru Chirilă. El remarcă o consolidare a prestigiului internațional ca urmare „turneului încununat cu lauri la Paris al Teatrului de Comedie” a premiului „obținut la Zagreb de către formația studentască condusă de Andrei Șerban”. De asemenea se precizează că unele „spectacole de înaltă ținută artistică realizate pe diverse scene ale țării sunt indicii că mișcarea noastră teatrală a atins un înalt nivel de cultură, dovedind vigoare și dinamism. Avem regizori, scenografi și actori de primă mână, capabili să pună arta românească a spectacolului teatral în rândul celor mai de seamă valori mondiale. Nu putem fi însă indiferenți la faptul că doar un număr redus dintre spectacolele noastre de succes au fost obținute pe baza unor texte aparținând dramaturgiei originale. Arta spectacolului a ajuns, într-adevăr la un nivel mondial. Dar dramaturgia?”, se întreabă D. Chirilă. Pentru a răspunde, el face trimitere la un articol publicat de Horia Lovinescu în primul număr al revistei „Teatrul” din anul 1965, în care se „întreprinde în acest articol o lucidă analiză critică (și autocritică) a stării dramaturgiei noastre, reproșându-i – cu puține excepții – caracterul ocazional, caducitatea, plutirea la suprafața fenomenelor vieții noastre contemporane, provincialismul sau opusul său, tendința de imitație. Încercările de a da unor fenomene accidentale caracter general și de a le conferi o încărcătură estetică, când de fapt era vorba de elemente extra-estetice, au dus la această stare de lucruri”. (...) Slaba audiență a unora din piese în repertoriul teatrelor dovedește elocvent lipsa lor de valoare. Publicându-le, revista Teatrul n-a făcut decât să încurajeze această exagerată

orientare spre comedia ușoară, și implicit a lucrărilor de un nivel și mai scăzut care au ajuns în ultimii ani pe scene, e drept fără mijlocirea revistei (vezi *Dragoste, poveste nouă, Căsnicia nu-i o joacă* și altele). Citindu-le sau vizionându-le, rămâi cu falsa părere că viața noastră ar fi alcătuită din mici sau mari coțcării, adultere, eterne certuri între soți și îndrăgostiți, plus o și mai dezolantă părere a unui îngust mod de a gândi al oamenilor noștri. În realitate e vorba de îngustimea viziunii autorilor în cauză, care nu izbutesc o soluționare artistică a veritabilelor și fundamentalelor aspecte ale zilelor noastre. (...) Nici în 1965 dramaturgia noastră nu a făcut saltul așteptat. Poate că de vină sunt și teatrele, care uneori primesc cu timiditate piesele de substanță, preferând lucrările mai subțirele, dar care nu creează «probleme». Dramaturgilor le revine însă datoria «urnirii pietroiului», pentru că majoritatea producțiilor dramatice ale anului 1965 sunt tributare unei viziuni înguste asupra omului contemporan, în ele spectatorii teatrelor”. □ Revista orădeană alocă o pagină publicării unor creații aparținând lui George Macovescu (*Cântece de mamă tânără*), Șt. Augustin Doinaș (*Sonetul scoicilor albastre*), Aurel Rău (*Fugind după himeră*), Doina Sălăjan (*Partinitate, Recomandație, Povestea unui ban necheltuit*), Ileana Mălăncioiu (*Odă recoltelor, Cosașii*), Damian Ureche (*Nodul gordian*). □ Victor Crăciun aduce în atenția cititorilor revistei prețuirea pe care poetul T. Arghezi și-a exprimat admirația pentru Eminescu „în câteva din prozele sale dinamice, vânoase și erudite”. „Când în 1914 se împlineau 25 ani de la moartea poetului, Tudor Arghezi publica articolul **Admiratorii** în care dinamita falsa admirație față de Eminescu, omagiind marea operă pe care acesta o lăsase, întrebându-se «Ce-i vinovat Eminescu că puterea lui de scriitor întrece pe a tuturor?». Arghezi îl situa de fapt pe treapta cea mai de seamă a poeziei românești. De altfel, mai departe în cuprinsul tabletei, ideea avea să fie exprimată direct, în legătură cu lipsa de înțelegere a contemporanilor și urmașilor față de Eminescu. «Cel mai mare scriitor al românilor a fost sluga unei trude mărunte și îndelungate. Nimeni, și nici domnul Maiorescu n-a zărit în ochii lui Eminescu privirea lui însuși dumnezeu... Omagiile contemporanilor nu ne mișcă afară din cale, astăzi, când a nu respecta pe Eminescu este o dovadă de imbecilitate» Referitor la volumul publicat de Arghezi, în 1943, *Cartea cu vieți ilustre*, V. Crăciun notează că aceasta „dezbate câteva probleme de seamă în legătură cu poezia eminesciană. Mai întâi, consecvent înțelegător al universalității lui Eminescu, Arghezi dezbate problema imposibilității traducerii perfecte a poeziei în general și a liricii poetului român în special. «Fiind foarte român – precizează autorul volumului – Eminescu e universal. Asta o știe oricine citește; cu părere de rău, că lacătul limbilor nu poate fi descuiat cu cheile străine». Mărimea lui Eminescu, poet național și universal, este în accepția argheziană aceea a unui munte în plin șes, care poate fi escaladat din toate părțile însă nu are poteci. (...) Arghezi definește apoi poezia prin însuși exemplul eminescian. Pentru autorul *Cuvintelor potrivite*

poezia e ca o ceață, și ca un ecou: o stare sufletească. De aceea, la Eminescu «cuvântul bate odată cu ideea». De aici concluzia firească: «Eminescu nu a scris o carte, el a suferit-o; ruptă din el». Așadar, poezia fiind o stare sufletească, exprimă însăși viața creatorului și cum viața lui Eminescu, în condițiile în care a trăit, a însemnat o cumplită suferință fizică și morală, poezia lui este «ruptă» din această suferință. (...) Arghezi discută pe larg erotica eminesciană, ajungând din alte unghiuri de vedere la concluzii asemănătoare cu ale lui George Călinescu. Punctul de plecare al autorului *Istoriei literaturii române* în explicarea poeziei erotice îl formează «concepția lui țărănească despre femeie» și influența folclorului. Arghezi dovedește același lucru plecând de la viața interioară a creatorului de geniu, cu mistuiri sfâșietoare comparativ cu omul de rând. (...) Toate aceste idei din cartea despre Eminescu au fost preluate de Arghezi în tableta sintetică cu același titlu, publicată în 1957, folosită ca prefață la mai multe ediții Eminescu din „Biblioteca pentru toți” și retipărită în „Lume veche, lume nouă” și „Tablete de cronicar”. Într-o altă tabletă din 1956, intitulată *Mărturisiri*, Arghezi apropie ca realizare artistică *Luceafărul de Miorița*: „Neștiutori de carte, plugarii și ciobanii au scris cu bățul pe nisip *Miorița*. Eminescu a dus-o mai departe în *Luceafărul*. Scriind că *Luceafărul* continuă, mai departe, *Miorița*, este suprema recunoaștere pe care o acordă lui Eminescu, este mai mult decât a-l socoti un rege al poeziei. Parcurgând paginile despre Eminescu descoperi în Arghezi pe lângă un subtil evocator și un critic literar erudit, vibrant, susținându-și judecățile de valoare prin analize profunde”.

• **[„Iașul literar” An XVII, nr. 1; Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., format tipografic: A 5; apare lunar; 96 pagini; Comitetul de Redacție al revistei este format din Andi Andrieș, N. Barbu (redactor șef-adjunct), Dumitru Ignea (redactor-șef), Florin Mihai Petrescu și Horia Zilieru]** Sub semnătura „I.L.”, este publicat editorialul *Unirea*, în care se evocă dubla alegere, din 1859, a lui Al. I. Cuza în Moldova și Valahia. În text sunt prezente o seamă de clișee despre această temă: „În fiecare an, la 24 ianuarie, poporul nostru sărbătorește cu respect și mândrie un eveniment de seamă al istoriei sale: Unirea – urmarea firească a luptei de veacuri dusă de poporul român. Astăzi, după mai bine de un secol, când România socialistă urcă cu demnitate treptele civilizație și progresului, consolidându-și independența și suveranitatea națională, sărbătoarea unirii Moldovei cu Țara Românească capătă semnificații dintre cele mai adânci. Lupta pentru formarea statului național român a fost lungă și grea. Pentru ideea de unitate națională au militat de-a lungul veacurilor voievozi vestiți, oameni politici și cărturari de seamă. Deși numai pentru puțin timp, Mihai Viteazul a izbutit să cucerească independența politică a țării. Țelul luptei lui Mihai Vodă s-a încrustat adânc în amintirea și în inima poporului, întărind conștiința demnității, a unității și râvna pentru libertate.” Sunt invocate apoi numele câtorva cărturari care, de-a

lungul secolelor, ar fi exprimat, sub diverse forme această dorință: Nicolaus Olahus, diaconul Coresi, Grigore Ureche, Dimitrie Cantemir, Iancu Văcărescu, M. Kogălniceanu, C. Negri și Nicolae Bălcescu. La finalul articolului aflăm și intenția subiacentă cu care a fost scris: „Astăzi, când sărbătorim 107 ani de la înfăptuirea Unirii, poporul nostru cinstește pe cei ce au luptat cu abnegație pentru formarea statului național român și se mândrește cu prezentul care situează România printre țările civilizate ale lumii. strănepoții târgoveților și clăcașilor de la 1859 – muncitori, țărani și intelectuali, conduși cu înțelepciune de Partidul Comunist Român, consolidează prin munca lor de fiecare zi, patria socialistă și prin aceasta independența și suveranitatea națională. Constituția Republicii Socialiste România are în vedere caracterul unitar al statului și subliniază că poporul – deținător suveran al întregii puteri – este stăpân pe soarta sa, pe bogățiile țării, făurindu-și în mod conștient propria istorie. În aceste zile când poporul își manifestă respectul și admirația pentru trecutul istoric și prezentul socialist, peste așezări și oameni, peste munți și ape, pare să răsună cu ecou amplificat, rotund ca însăși hora românească: *Hai să dăm mână cu mână/ Cei cu inima română*”. □ N. Crețu recenzează volumul de povestiri D.R. Popescu, *Somnul pământului* (Editura Tineretului, 1965). Este suficient să menționăm primele două paragrafe, referitoare la valoarea scriitorului în contextului noul val șaizecist: „S-a observat încă mai de mult contribuția remarcabilă a prozatorilor tineri la reînflorirea genului scurt în proza nouă. Printre cei cărora critica le-a recunoscut un timbru personal în volumele de schițe, nuvele și povestiri publicate se numără și D.R. Popescu, alături de N. Velea, Fănuș Neagu și V. Rebreanu. Noul volum al prozatorului, care între timp a publicat și două romane, întărește o certitudine fixată încă de culegerile sale, de proză concentrată, *Umbrela de soare* (1962) și *Fata de la miază-zi* (1964): D.R. Popescu are o reală capacitate de a concentra în spațiul relativ restrâns, la care obligă genul scurt, un material de observație dens, valorificat în sensul portretisticii tipologice și al atmosferei anumitor medii sociale și psihologice. O anume mobilitate a proporției între epicul obiectivat și lirismul substanțial caracterizează proza sa, constituind farmecul distinct al celor mai bune pagini ale scriitorului. Reafirmând, în ceea ce are mai bun, aceste calități recunoscute volumul *Somnul pământului* reia în mare principalele direcții tematice ale volumelor anterioare; evocarea anilor de război, surprinderea momentului de desprindere din mentalitatea vechii lumii și a dobândirii unei noi demnități umane, satira tipurilor și a mediilor legate de o concepție despre lume și viață depășită sau izolată, care le plasează în afara curentului sănătos al noului”. N. Crețu va reveni în nr. 4/ 1966 cu unele considerații pe marginea cărții: „Cu *Somnul pământului* D. R. Popescu a continuat să persevereze în sensul aprofundării virtuților acelei sinteze de mișcare epică, sugestie analitică și proiecție lirică ce-i este specifică, reușind să realizeze câteva proze de un nivel superior, aflate și ele – în liniile lor esențiale – în prelungirea tradiției

realiste a trecutului. Cele mai remarcabile piese ale volumului sunt *Bâlc și doctorul pleacă la vânătoare* – pentru subtilitatea definirii «întârziate» a eroului din perspectiva unui final simbolic revelator; *Grădinile fericirilor* – pentru sugestia de bizar a atmosferei morale în care itinerariul interior de limpezire incipientă a unei conștiințe (Ana) se conturează, cu spaimile ei ascunse, pe fundalul sonor al replicilor – de un automatism disimulator – ale surorilor Mia și Vasilica (cuplu marcat de un amestec grotesc de ipocrizie și cruzime rapace); pagina lirică *Somnul pământului* și povestirea *Soldatul necunoscut*, care apelează la simbol pentru a sugera fiorul atmosferei de calm neobișnuit a primei clipe de pace și, respectiv, absurditatea brutală a războiului; *Dor*, nuvela cea mai întinsă din volum și totodată una din piesele sale de rezistență, confirmare a capacității autorului de a explora curajos și convingător conflictele epocii noastre. Reconstituind, din perspectiva complexă a unei sugestii analitice întretăiată de pasaje lirice, drumul lăuntric al limpezirii de conștiință parcurs de Lena până la înțelegerea omeniei adânci a tatălui ei ucis și la hotărârea de a se smulge din mlaștina morală a promiscuității și compromisului, D.R. Popescu face și în acest volum (în care sunt însă și numeroase piese nerealizate despre care am vorbit cu alt prilej) dovada înzestrării cu un registru multiplu, mergând de la satiră până la narațiunea dramatică, de la mijloacele simple ale crochiului și portretului tipologic până la modalitatea simbolică a iluminării sensului, de la mici «instantanee» satirice până la compoziții complexe în care invenția epică, sugestia analitică și viziunea lirică se asociază în serviciul aprofundării realităților contemporane. Toate acestea fac și din autorului *Somnului pământului* un prozator în egală măsură aflat în prelungirea realismului «tradițional» și deschis căutărilor înnoitoare.” □ Istoricul Gh. Buzatu contribuie cu medalionul *Personalitatea lui Nicolae Iorga*, atrăgând, de la început, simpatia decidenților ideologici, folosind încadrări tipologice și formulări adevărate, dar, pe alocuri, corupte de interesele discursului oficial: „Prin activitatea sa multilaterală și prodigioasă, N. Iorga amintește de titanii Renașterii. Dovedind o putere de muncă excepțională, manifestând o curiozitate nepotolită de a ști și de a înțelege, ajutat fiind de o memorie ieșită din comun, Iorga s-a impus ca una din figurile proeminente ale științei și culturii românești în prima jumătate a secolului nostru. Istoric prin formație el a cuprins în sfera preocupărilor sale tot ceea ce putea să-l intereseze pentru a arunca o rază de lumină asupra trecutului zbuciumat al omenirii fără deosebire de timp și spațiu.” Articolul intră în categoria intervențiilor menite să reconsidere moștenirea culturală, sistematizând contribuțiile cărturarului: „Nu vom aminti aici zecile de studii și monografii consacrate marilor figuri politice ale trecutului nostru (Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, C. Brâncoveanu, Al. I. Cuza), unor evenimente cruciale din istoria patriei (răscoala lui T. Vladimirescu, Unirea Principatelor, războiul pentru independență) și nici pe acelea referitoare la istoria literaturii, a

bisericii, armatei, comerțului și artei vechi românești. Privind procesul istoric ca un tot unitar, Iorga a dezvoltat în cel mai înalt grad spiritul sintezei istorice.” Gh. Buzatu se oprește asupra preocupărilor care ilustrează universalitatea lui Iorga: „În virtutea pregătirii sale și a postului pe care-l ocupa la Universitate, N. Iorga a întreprins fructuoase cercetări pe tărâmul istoriei universale, care i-au adus un prestigiu european. Iorga a studiat istoria tuturor țărilor europene, insistând îndeosebi asupra legăturilor (economice, politice și culturale) care au existat în trecut între poporul nostru și celelalte popoare. El a devenit un specialist de primă mână în domeniul spațiului sud-est european, ce alcătuia în viziunea lui cadrul natural în care a trăit și s-a dezvoltat poporul român. Iorga a subliniat rolul important jucat de către popoarele din sud-estul continentului în istoria Europei și a dezvoltat teza interpenetrării Occidentului cu Orientul. Ca în cazul istoriei românilor, Iorga a manifestat interes pentru toate perioadele istoriei universale. El rămâne, însă, înainte de toate, specialist în istoria Evului Mediu general. În acest domeniu contribuțiile lui la studierea imperiului otoman, a Bizanțului și cruciadelor sunt fundamentale și astăzi.// Iorga ne-a lăsat, de asemenea, studii prețioase relativ la istoria Americii, Asiei și Africii. Manifestând și în domeniul istoriei universale aceeași preocupare permanentă pentru întocmirea unor vaste sinteze, Iorga a scris câteva lucrări de mari proporții consacrate istoriei lumii”.

• **[„Lupta de clasă”, Seria a V-a, an XLVI, nr. 1; Organ teoretic și politic al C. C. al P. M. R.; format tipografic A4; 128 pagini;** nu se precizează componența redacției] Nina Façon semnează articolul *Dante și epoca sa*, organizat în secțiunile: *Ultimul poet al Evului mediu și în același timp primul poet al epocii moderne*, *Evoluția epocii a influențat îndeaproape cursul vieții poetului*, *Implicațiile sociale și politice ale operei lui Dante*, *Divina Comedie – sinteză a culturii medievale, a poeziei și gândirii epocii, anunțând în același timp Renașterea*, *Câteva date cu privire la exegeza operei lui Dante*.

• **[„Orizont” An XVII nr. 1 (141); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R. Timișoara; format tipografic: A4 (tratat academic) 96 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ion Arieșanu, Nicolae Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu (secretar general de redacție), Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin]** Paginile revistei stau sub semnul emblematic și istoric al Unirii Principatelor Române. Remarcabilă este arheologia documentară din studiul *Paul Vasici și Principatele Române – Un capitol inedit din biografia iluministului timișorean Paul Vasici* a lui Octavian Metea. □ Maria Banuș apare (alături de incontestabilii Dim. Rachici, Anghel Dumbrăveanu, George Suru) cu poemul epico-discursiv *Casa de la marginea mării*. □ Nichita Stănescu păstrează misterul curgerii timpului și al vieții în *Cântec de drum*: „O să fugă câmpul înapoi/ către ieri, către alaltăieri./ Tu ai să stai la o fereastră de tren/ și ai să zici: uite...”. □ O proză despre singurătatea și tristețile unui licean căruia zăpada îi stârnește sentimente contradictorii aparține lui Sorin

Titel, ***Mi-am amintit de zăpadă***. □ Nicolae Ciobanu creionează, la profiluri literare, universul prozei lui Ion Băieșu și încheie: ■ „Îndrăzneala prozatorului de a se emancipa de sub tirania rutinei, a locului comun și a banalității (cum s-a văzut, încununată de multe ori de succese excepționale) se cuvine a fi conjugată cu satisfacerea neabătută a câtorva din legile inalienabile ale reflectării artistice realiste, legi pe care, nu încapă nici o îndoială, teoretic, Ion Băieșu le cunoaște foarte bine”. □ Geo Dumitrescu traduce din versurile unei poete iugoslave, Florica Ștefan. □ Virginia Wolf suscită interesul la rubrica „orientări” cu un medalion despre creația și viața ei cât comentarii la romanul *Flush*: „În deceniul maximei înfloriri a romanului biografic, supunându-se cu rafinament și ironie capriciilor tiranice ale marelui public, Virginia Woolf scrie romanul *Flush*. Izvoarele istorice ale cărții le indică pe ultima pagină: în primul rând corespondența romanticului cuplu Robert Browning și Elizabeth Barrett. Pentru zugrăvirea cartierelor de săraci din Londra este citată ca referință lucrarea...” (*Flush de Virginia Woolf*). □ G. Ivănescu atacă poziții teoretice ale structuralismului lingvistic contemporan în articolul *Un aspect eronat al structuralismului lingvistic contemporan*. □ La cronică literară, Cornel Ungureanu comentează debutul editorial a lui Nicolae Breban cu romanul ***Francisca***: „Câteva fragmente (...) ale romanului prevesteau un prozator cu bune mijloace de analiză. Debutul editorial nu dezmințe. Într-adevăr, romancierul e un analist de anvergură și puținătate relativă a epicului propriu-zis, e compensată din plin de intervențiile analistului. Cronici anterioare îl descindeau pe romancier din Camil Petrescu, Hortensia – Papadat Bengescu, Marin Preda, Faulkner, G. Călinescu (***Scrinul Negru***), prozatorii ardeleni. Simpla înșiruire de autori ține de un anumit snobism critic, mai ales că, în fața acestei avalanșe de nume prestigioase, meritele debutantului sunt, dacă nu sufocate, simțitor minimalizate”. □ De un nou volum al lui Ion Alexandru, ***Viața deocamdată***, se ocupă, într-un stil alert, erudit și plin de savoare, Șerban Foartă: ■ „Solist, desigur și în primul său volum vocea lui Ion Alexandru era totuși acoperită uneori de un cor puternic în care se distingeau când zurgălăii sau armonica lui Esenin, când lira boemă a lui Rimbaud cu strune din elastic de ghetă sparte, când toba lui Beniuc, când clinchete din Labiș (...) Blagiană, (însă organică prin folclor) este și perseverența cu care Ion Alexandru caută un au-dela lumii fenomenale, caută (cum zicea Eugen Simion) «sufletul universului mineral și vegetal». Poetul este un animist (...)”. □ La rubrica artă teatrală, Petru Comarnescu face o paralelă între concepții teatrale și idei regizorale în *Controverse regizorale între Camil Petrescu și Ion Sava*.

• [„**Ramuri**”. An II, nr. 1 (18); Revistă de cultură editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Oltenia (Craiova); Format tipografic: A 3, 24 pagini; apare lunar; Colegiul de redacție: C. Baban, I. Bârzu, Călin Florian, Eug. Constant, Sina Dănciulescu, Petre Dragu, I. Firu, I. Giubelan, Ilarie Hinoveanu, Mircea Opreanu, C.D. Papastase, C. S.

Nicolăescu-Plopșor (membru corespondent al Academiei R. P. R.),. Ilie Purcaru (redactor șef), S. Pușcașu, I. Schintee] Revista comemorează 24 ianuarie, *Unirea cu Poezia epocii* de Mihai Zamfir: „Deosebiți prin temperament, talent și crez poetic, scriitorii contemporani Unirii au vibrat pentru o clipă împreună; de aceea, poezia lor, în alte zone extrem de felurită, poartă, în tema Unirii, trăsături comune. Sistaseră la un eveniment crucial – ultimul eveniment care va plasa, în aceeași tabără, frontul larg al scriitorilor patru-zecișioptiști și al urmașilor lor direcți.”). Documentul *O scrisoare inedită a lui Alexandru Ion Cuza* este comentat de prof. dr. Aurel H. Golimaș: „Scrisoarea inedită din 31 octombrie 1844, pe care o reproducem mai jos este menită, după părerea noastră, să clarifice poziția lui Alexandru Ioan Cuza în anul de acerbă persecuție a opoziționiștilor regulamentarului Mihai Sturdza. Scrisoarea este redactată în Galați (Galatz le 31 Obre 1844) și adresată Ecaterinei-Catinca Negri la Mânjina (â madame Catherinè de Negri)”. □ Radu Tudoran este prezent cu *File din jurnalul de bord. Apare Insula*, schiță de Mihai Pelin. □ Savei Pătuleanu, frezor la *Electroputere*, propune rubrica *Portret în oglindă – Autori despre cărțile lor*: [rubrica] „ne-a fost sugerată de corespondentul nostru ca o «modalitate de cunoaștere a universului intim al poezilor». Pentru început – la dorința corespondentului nostru – ne-am adresat poetului Grigore Hagiu, al cărui ultim volum, *Continentele ascunse*, a suscitat un viu interes din partea iubitorilor de poezie”. Grigore Hagiu spune: „Astăzi, la noi în țară, se scrie poezie foarte bună, la un înalt nivel intelectual, și a nu ține pasul cu acest nivel înseamnă degradare sigură. Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Adrian Păunescu, Ion Alexandru, Marin Sorescu sunt câțiva din poezii pe care îi amintesc în acest sens. Editurile ar trebui să acorde un spațiu mai larg generației de scriitori tineri. Volumele să apară anual, și nu la distanțe atât de mari de timp între ele – de trei, patru ani. Există o concepție foarte învechită, potrivit căreia la noi nu se citește poezie. Poate pentru asta Editura pentru literatură, la acest volum, mi-a acordat un tiraj de 1 300 de exemplare, ceea ce, practic, înseamnă un tiraj fantomă. Dacă nu suntem ipocriți, relația autor-cititor devine în felul acesta inexistentă, se sură fără drept de apel. Țara noastră este o veche și tradițională receptare de poezie, și ea nu-și poate schimba structura de la o zi la alta. Și noi scriem convinși adânc și de acest adevăr”. □ În *Cărți – Reviste – note – comentarii – atitudini* Ion Trăistaru semnează articolul *O monografie despre Slavici*: „Cu câteva luni în urmă s-au împlinit patruzeci de ani de când a plecat dintre ai săi, sărac și lipsit de onoruri, lăsând moștenire familiei doar câteva manuscrise, una dintre cele mai mari personalități pe care le-a dat cultura noastră, Ion Slavici. Opera lui, printr-o concepție etică sănătoasă și prin imaginea veridică, plină de dramatism a satului ardelean din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când relațiile capitaliste pătrund în sate, este unanim recunoscută ca una dintre valorile de bază ale literaturii noastre. Și toate acestea, exceptând contribuțiile unor

istorici literari ca N. Iorga, G. Călinescu, I. Breazu, opera sa literară nu s-a bucurat nici pe departe de atenția cuvenită. Astfel stând lucrurile este cu atât mai mare meritul valorosului istoric literar Pompiliu Marcea care, în cele peste patru sute de pagini ale monografiei (I. Slavici, E.P.L., 1965), reușește să dea o imagine unitară, exactă și nuanțată despre personalitatea și vasta operă a scriitorului ardelean. (...) Mai puțin realizate ni se par capitolele despre piesele și romanele scriitorului, în care elementul descriptiv este precumpănit. Pompiliu Marcea reușește să fixeze locul marelui scriitor în evoluția prozei noastre și să scoată în evidență rolul lui Slavici în dezvoltarea epicii realiste, cartea sa constituind un succes pe linia valorificării moștenirii noastre literare.”); □ Este salutăată apariția unei noi serii din revista „Familia”: „Nu se putea aduce un omagiu mai nimerit la aniversarea a o sută de ani de la apariția primului număr al revistei «Familia» decât prin gestul de reeditare a ei, într-o serie nouă”. □ În cadrul articolului *Evenimente și profiluri lirice*, Tudor Stănescu face inventarul producției editoriale din anul 1965: „Rămasă pe primul loc, într-o competiție oarecum arbitrară, în ansamblul literaturii noastre contemporane, poezia s-a bucurat din plin de avantajul, lesne de înțeles, al unei spontaneități care nu poate fi nici neglijată și nici trecută la rang de principiu, suport pe care proza și dramaturgia nu și-l pot aservi fără riscuri deosebite.” □ Și Vartan Arachelian se ocupă retrospectiv de același subiect în **Redescoperirea prozei**: „Dacă poezia a cunoscut în ultimul timp un eveniment marcat prin entuziaște aprecieri critice, nu-i mai puțin adevărat că anul recent intrat în domeniul istoriei literare a fost generos pentru proză. Cel puțin două volume (*Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu și *Francisca* de Nicolae Breban) au făcut din anul literar 1965 o dată de istorie literară tot atât de valoroasă ca aceea de acum un deceniu, când vedea lumina tiparului excelentul roman, surprinzător prin dimensiunile și detașarea valorică de tot ceea ce se publicase atunci, *Moromeții* de Marin Preda. (...) Recapitulând, anul 1965 a confirmat în primul rând ascensiunea din ce în ce mai matură a celei mai tinere – acum câțiva ani – generații de prozatori. Semnificativ este, mai ales, faptul că cele mai bune cărți ale anului sunt totodată două mari debuturi: Ștefan Bănuțescu și Nicolae Breban. Îmbucurătoare este și constatarea că ele depășesc, prin maturitatea viziunii epice, prin abordarea unor modalități de proză modernă, simple, și în cele mai dese cazuri efemerele, promisiuni literare.”; □ La prestația din anul precedent a criticii literare se referă C. Stănescu sub titlul *Efemeritatea criticii curente?*: „Adesea, eficiența criticii actualității literare e comparabilă cu succesul, chiar dacă memorabil, al unui spectacol teatral care dăinuie cât există, adică preț de o ediție. De vreme ce criticul nu este el însuși un judecător ci mai degrabă un judecat al cărui proces e amânat la un termen neprecizat, definițiile lui au un caracter limitat acceptabil ori pot fi de-a dreptul ignorate. Vicisitudinile criticii curente (numim așa de obicei critica oarecum concomitentă operei) nu țin de exactitatea formulărilor care, oricum, nu e

sesizată, ori prea puțin, decât mai târziu, ci de tulburătoarea prejudecată a valorii instanțiale a timpului.”); □ De *Posibilitățile istoriei literare* se ocupă Mihai Ungheanu: „Cercetările de istorie literară ale anului 1965 au relevat cel puțin două direcții fructuoase de lucru. Este vorba, mai exact spus, de un stadiu care, mai bine cristalizat, face posibilă observarea diferențelor. Fenomenul este mai vechi și comentariul nostru se va referi la cărți care nu trec, cel puțin formal, de hotarele anului 65. Prima este continuarea seriei de monografii ale scriitorilor români. Specia aceasta de studiu exercită o atracție veche asupra cercetătorului de literatură, prin avantajele pe care le oferă: ea accentuează meritele întreprinzătorului și aduce o experiență concretizată într-o formulă pe care o urmăresc toți cercetătorii.”) ■ În rubrica *Reevaluări* D. Țepeneag scrie despre *Actualitatea estetică a lui Matei Caragiale*: „Datorită originalității sale izbitoare, Matei Caragiale a avut de la început admiratori și detractori îndârjiți. (...) Realitatea convențional-obiectivă e neconținut subminată. Intuiția lui G. Călinescu, după care proza lui Matei Caragiale poate fi așezată în grupa suprarealiștilor, e remarcabilă. Nu pentru că ar fi cu adevărat suprealistă. Elementul intențional e hotărâtor în cazul acesta. (...) Matei Caragiale (ca și I. Barbu) crede în cuvenit, mai precis spus, în sintagmă, pentru el cuvântul nu e un vehicul al sensului: cuvântul are o viață a lui, e un receptacol de viață, nu o simplă etichetă pe obiect, iar asocierile posibile creează acel subtext misterios care l-a făcut pe Călinescu să se gândească la suprealism.” ■ Ion D. Sârbu publică *Teatru-literar sau teatru-teatru?*: „Suntem obligați, la această oră a evoluției noastre literare, să recunoaștem autonomia genului dramatic ca gen literar în primul rând și ca gen de spectacol în al doilea rând. Dar în timp ce proza și poezia cunosc o largă răspândire în atenția editurilor, a criticilor literari, a publicului chiar – literatura dramatică a devenit un gen de care se apropie, îndeobște, numai profesorii de specialitate (în cadrul catedrei lor) și oamenii de teatru; aceștia din urmă citind textele cu ochelarii interesului pentru eventualitatea unui viitor spectacol. În felul acesta, valoarea literară devine, volens-nolens, tributară, vasală a scenei. (...) Să ni se permită câteva propuneri: 1) Credem că a sosit momentul ca Uniunea Scriitorilor să ia în discuție problema literaturii dramatice – încercând să-și definească raporturile și obligațiile sale nu atât față de oamenii de teatru cât față de un gen literar, major și autonom. 2) Trebuie găsite mijloace spre a se lărgi posibilitatea de a se publica texte dramatice și în afara celor care au trecut prin consacrarea lor scenică. (În această privință, munca pe care o duce Casa centrală a creației populare poate servi de exemplu: păcat că această editură s-a specializat, aproape exclusiv, dacă nu total exclusiv, doar în direcția pieselor într-un act, concentrându-și eforturile spre a satisface nevoile caselor de cultură și ale echipelor de amatori. 3) Ar fi salutară o întâlnire pe țară a secretarilor literari: eventual, o anchetă întreprinsă între ei cu scopul de a se vedea în ce raport stau cu autorii dramatici. S-ar putea să avem revelația unor

fertile surprize. Și, la această oră, imperativul evoluției noastre culturale ne pretinde tot efortul spre a se găsi o soluție practică și salutară.” □ În *Consonanțe italiene* apare *Vittorio Sereni între „lucruri” și „cântec”* de D.[ragoș] V.[rânceanu]; textul este urmat de două poezii (*Somnambula* și *Cenușa*) în traducere aceluiași Dragoș Vrânceanu. □ La rubrica *Ecuatii critice* apare Ion Biberi cu *Sofocle în românește*: „După mai multe tălmăciri a operei lui Sofocle în românește, dintre care o transpunere integrală a lucrărilor rămase (datorită lui Eugeniu Dinescu, 1909 – 1910), întreprindere care a însuflețit mai mulți heleniști, dintre care și actualul traducător, tragediile lui Sofocle apar într-o nouă transpunere românească, datorată lui G. Fotino. (...) Traducerea lui George Fotino dezvăluie o perspectivă asupra destinului uman, așa cum a fost înțeles în poezia teatrului grec.” □ Sub semnătura T.M. apare *Pro și contra Albert Camus*, cu citate din ancheta săptămânalului parizian *Arts* cu următoarele întrebări „I. De unde vine, după părerea dv., interesul tineretului pentru Camus? II. Împărtășiți și dv. acest interes?”

• **[„Secolul 20” nr. 1; fără însumarea numerelor din anii anterioari; Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din R. P. R.; format A 5, 192 pagini, apare lunar; Comitetul de redacție: Acad. Al. Philippide, Marcel Breslașu (Redactor-șef), Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef adjunct), Tatiana Nicolescu, Flirian Potra (secretar general de redacție)]** Primele pagini din noul an sunt dedicate Unirii Principatelor Române. Al. Piru semnează studiul *Literatura română în epoca Unirii*.

• **[„Steaua”, an. XVII, nr. 1 (192); Revistă a Uniunii Scriitorilor; format tipografic A 4, 128 pagini;* numerele 1 și 12, primul și ultimul calendaristic, sunt editate cu un supliment de pagini care conține sumarele anului precedent (nr. 1), respectiv anului curent (nr. 12); apare lunar; Comitetul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Radu Enescu, Victor Felea, Aurel Gurghianu, (redactor-șef adjunct), D. R. Popescu].** *Cuprinsul revistei pe anul 1965*, este redat nu cronologic (număr după număr), ci tematic, în secțiunile: *Poezie; Proză-Teatru-Reportaj; Articole; Aniversări; Studii, Cronica literară; Cronica ideilor; Cronica științifică; Viața artistică; Viața cărților; Confluențe, Agenda, Documente, Mențiuni și opinii*, precizându-se în dreptul autorului, titlul și numărul în care a apărut textul. □ Cu documentele de partid în față, Leon Baconsky amintește de *O tradiție luminoasă*, în numele căreia evocă actul Unirii de la 24 ianuarie și pe cel de la 1 decembrie 1918: „În condițiile de afirmare plinară și nestingherită a tuturor valorilor, pe care ni le asigură noul nostru stat socialist, făurit el însuși prin lupta unită a forțelor celor mai înaintate ale societății, vechile idealuri de unitate și progres își mențin actualitatea. «Dezvoltarea națiunii, întărirea statului socialist – arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la cel de-al IX-lea Congres al P.C.R. – corespund cerințelor obiective ale vieții sociale; aceasta nu numai că nu vine

în contradicție cu interesele internaționalismului socialist, ci, dimpotrivă corespunde pe deplin acestor interese, solidarității internaționale a oamenilor muncii, cauzei socialismului și păcii». De aceea și ziua de 24 ianuarie trebuie cinstită cu fiecare nou prilej ca simbol mobilizator al unității de acțiune și a solidarității naționale indestructibile a poporului nostru”. □ Constantin Cubleșan scrie cronică literară la Ion Brad, *Fântâni și stele* (ELU, 1965): „Evoluția poetică a lui Ion Brad s-a desfășurat de-a lungul anilor fără nimic spectaculos, și mai ales fără nimic ostentativ. Începuturile sunt în bună măsură tributare unei literaturii tradiționale ardelenesti, poetul filtrând în cântecele sale, *Cântecele pământului natal*, un timp istoric perceput aproape senzorial, cu dramele țărănești pentru moșie înțelese dintr-o perspectivă evoluată. În poezia sa se face puternic simțită o conștiință istorică a prezentului, a unui timp social precis determinat, a cărui rădăcini se ridică din pământul natal al Transilvaniei. Dar, dincolo de aceasta, el rămâne un atent interpret al oamenilor și faptelor lor prezente, un *resonneur* fidel al timpului său. Ion Brad – spunea undeva George Călinescu – are „senzația prezentului și capacitatea de a descoperi feeria realității”. Volumele ulterioare, *Cu timpul meu* (1958) și *Mă uit în ochii copiilor* (1962), confirmă din plin acest lucru. O evoluție în perceperea lirică a realității, pe linia poeziei de idei, bogată în sugestii și nuanțe, se descifrează în recentul său volum *Fântâni și stele*. Titlul însuși sugerează acea tendință de coborâre spre esențe, spre adâncimile pure ale ideilor, dublată însă de o sete a marilor înălțimi care să-i permită perspectiva amplă, viziunea sintetică, generalizatoare, asupra lumii.(...) Eroul liric al versurilor lui Ion Brad este omul contemporan, acel *homo faber* preocupat să pătrundă spre esența lucrurilor, călăuzit mereu de înaripatele idei înnoitoare, când „vulturii gândurilor” nu-și odihnesc zborul și „în inimă par neclintite/ Toate,/ De-atâta încordată/ Claritate”. (...) În liniile sale dominante, poezia din *Fântâni și stele* se circumscrie unei lirici de idei, în care ponderea este acordată însăși ideii de cunoaștere umană. Sentimentul purității și al lucidității se conjugă aici cu o puternică legătură a poetului cu pământul natal, într-o viziune dialectică a istoriei sociale exprimată cu gravitate. Uneori însă, asistăm la o abstractizare artificială, forțată, (v. unele din poeziile cu dedicație, precum și altele din primul ciclu). De remarcat limbajul simplu, colorat cu aceleași elemente, tradiționale pentru poet, de proveniență rustică; termenii plastici de comparație, de exprimare metaforică a ideilor fiind împrumutați din lumea satului și armoniilor campestre. Aceasta dă poeziei o anume notă de simplitate și căldură interioară bine venită”. □ La rubrica de *Poezie și proză*, este publicată povestirea inedită *Sakuntala* de Vasile Voiculescu, cu o continuare în numărul viitor.

• [„Tânărul leninst”, nr. 1; fără însumarea numerelor din anii anteriori; Publicație a C. C. al U. T. M. adresată activiștilor U.T.M., secretarilor și membrilor comitetelor și birourilor organizațiilor U.T.M., pro-

pagandiștilor; format A4; apare lunar; nu se precizează componența redacției] Apare textul intitulat *Oameni noi* scris de Al. Andrițoiu, pus pe muzică de Doru Popovici: „Un cântec celor ce ne dau cărbune/ Un cântec celor ce ne dau oțel/ Un cântec celor ce dau țării pâine/ În drumul nobil către țel./ Refren: Oameni noi, cu sufletul fierbinte/ Voi, ai muncii pașnice eroi,/ Ai lui august fii, mereu-naînte/ Din victorii în victorii noi,/ în victorii noi./ Ne-a dat partidul zestre-o nouă țară/ Ne-a dat partidul inimi tinerești/ Să fim urmașii celor ce luptară/ În gărzile muncitorești”.

• [„Teatrul”, an XI, nr. 1; **Revista editată de Comitetul de Stat Pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R. P. R.; Format tipografic A 4, 96 pagini; apare lunar; nu se precizează componența redacției]** Comemorarea a 107 ani de la unirea Principatelor Române se deschide cu textul *Evocare*, semnat de acad. Victor Eftimiu: „Roadele Unirii s-au văzut foarte repede, prin ea punându-se bazele statului național român. S-au ameliorat stările sociale și economice. O primă reformă agrară, dezvoltarea culturii, chemarea poporului la viață obștească, intensificarea luptei pentru independență – toate aceste forme ale progresului se datoresc evenimentului de la 24 Ianuarie 1859. Cărmuirea de azi a țării duce mai departe aceste forme înaintate ale propășirii. Partidul Comunist Român și guvernul, într-un nou și impetuos avânt, merg spre cuceriri din ce în ce mai ample, în toate domeniile, dând cinstea și importanța cuvenită marelui fapt care s-a împlinit acum o sută șapte ani, comemorându-l cu respectul și recunoștința datorite premergătorilor. Spre cinstea breslei din care fac parte, intelectualii adevărați au stat totdeauna în slujba ideilor de patrie, libertate, pace și progres. Iar cei care nu au vibrat alături de mulțime, cei care nu și-au pus talentul în slujba revendicărilor populare, au rămas în uitarea și oprobiul care acoperă pe orice dezertor. Înclinându-ne fruntea în fața celor ce-au pregătit și au împlinit visul generațiilor, să închinăm, în graiul veacului nostru, un imn de slavă măreței sărbători de la 24 ianuarie 1859.” □ Alte articole de aceeași sorginte, mai noi sau reeditări, sunt cele aparținând lui Florin Tornea (*Spiritul Unirii și teatrul*), secvența din *Viitorul României*, din trilogia în versuri a lui M. Pascaly, *Imn de Matei Millo*, fragmentele *Moș Trifoi sau Cum-ți așterne așa-i dormi* de Iorgu Caragiale, cel aparținând actului al II-lea, tabloul 4 din piesa *Cuza Vodă* de Mircea Ștefănescu. □ V. Mândra semnează *Redescoperirea unui dramaturg – Nicolae Iorga*: „Paradoxal, monumentalitatea operei de istoric a lui Nicolae Iorga, venerat ca savant, a creat prejucții judecării calme a creațiilor sale literare. Dramaturgia mai ales (marele om a scris aproximativ cincizeci de piese) a întâmpinat zâmbetul circumspect al istoricilor literari, înclinați să treacă, fără efortul unei lecturi atente, peste maldărul de texte dialogate. A contribuit poate la acest consens depreciativ și reprezentarea neîngrijită a majorității dramelor lui N. Iorga, incluse convențional în repertoriu unor teatre oficiale din trecut, jucate, cu puține excepții, fără credință și fără disocierea

necesară, în câte două sau trei reprezentații de obligație. Izvorul principal al atmosferei de neîncredere stabilite în jurul operei dramatice a lui N. Iorga stă însă în covârșitoarea inegalitate a respirației artistice, în iritarea pe care o poate provoca drumul șerpuit de la tragediile de o intensă poezie la dramoletele improvizate inabil, iremediabil ratate. Firește, asupra acestui compartiment contradictoriu și de multe ori vulnerabil al unei opere altminteri eminente s-a exercitat din plin atacul înverșunat al inamicilor profesorului și ricanările acestora s-au adresat mereu întregii sale creații teatrale, cu o înveninare alimentată de ignoranță și rea-credință. Mult rău a făcut teatrului lui Iorga și plecăciunea ipocrită a unor comentarii care au evitat, ceremonios și grav, analiza deschisă și specializată a unor texte care merită întreaga noastră considerație.” □ Valentin Silvestru semnează *Răsfoind vechi reviste de teatru românești*, unde, printre altele, se regăsesc și informații despre un articol al lui Liviu Rebreanu, apărut în „Teatrul”, nr. 2, august 1914 și despre un pamflet al lui Mihail Sebastian apărut în „Viața Românească”, 1939, nr. 8, august.

• **[„Viața militară”, an XIX, nr. 1; revistă ilustrată de literatură și artă editată de Ministerul Forțelor Armate, Consiliul Politic Superior; Format tipografic: A 4; 32 de pagini; policromie; apare lunar; Colegiul de redacție: Gheorghe Bejancu, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Goga Octavian, Gheorghe Gomoiu, Gheorghe Ionescu, Ion Ionescu, Florea Nicolae, Aurel Martin, Adrian Mierlușcă (redactor-sef adjunct), Nicolae Mărgeanu, Dumitru Rădulescu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Nicolae Tăutu, Ilie Ungureanu (redactor-șef), Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Traian Uba, Haralamb Zincă]** La invitația redacției un grup de scriitori (Nicolae Jianu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Romulus Zaharia, Haralamb Zincă) a participat la o aplicație, textele fiind publicate în «Viața militară» nr 1, anul XIX, ianuarie 1966 sub genericul *Sub cerul iernii*. În același număr publică versuri: Ion Bănuță (*Grivița 1966*), Nicolae Dumbravă (*Pe Valea Prăhovei*), Alexandru Andrițoiu (*O clipă*), Dragoș Vicol (*Călătorie*), Victor Tulbure (*Poporul domnitor*) proze: Nicolae Jianu (*Noapte adâncă*), Aurel Mihale (*Grupa de asalt*), Nicolae Mărgeanu (*Șarpele piere în amurg*), reportaje: Ben Corlaci (*Inteligență, pasiune, știință*), Ion Costea (*Răspundere*), Tita Chiper (*Politehnica*). □ *Carnetul plastic* este semnat de Petru Comarnescu despre *Picturile lui Ion Țuculescu*. În *Cronica literară*, Cornel Regman comentează două volume apărute în editura militară: *Poeme* de Teodor Balș și *Ei iubeau viața* de Mihnea Moisesescu. □ Foiletonul rubricii *Din lună în lună*, semnat de Nicolae Tăutu, intitulat *Start*, precizează cititorilor la ce să se aștepte de la textele satirice în care autorul va strecura „și o notă de umor și voioșie”, precum și mentorii săi în domeniu: Chamfort, La Bruyère, Horațiu.

• **[„Viața Românească”, An XIX, nr. 1, Revistă a Uniunii Scriitorilor din R. P. R.; format tipografic: A 5, apare lunar; Colegiul redacțional: Acad. Tudor Arghezi, Aurel Baranga (redactor-șef adjunct), Acad. Mihai**

Beniuc, Acad. Geo Bogza, Demostene Botez (redactor-șef, membru corespondent al Academiei R. P. R.), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Acad. Iorgu Iordan, Acad. Athansie Joja, Acad. Al. Phipippide, Acad. Zaharia Stancu, D. I. Suchianu] Număr tematic dedicat Unirii. Șerban Cioculescu semnează articolul *Vasile Alecsandri și Unirea*: „Făuritor de istorie și poet militant, Vasile Alecsandri a luat parte activă la înfăptuirea Unirii, pe care o vestise cu mai mulți ani în urmă, propagând-o cu înflăcărare peste munți, și dincolo și dincoace de Milcov. Într-adevăr, încă din 1848, după eșecul revoluției de la Iași, Alecsandri a preconizat, în «Prințiipiile noastre pentru reformarea patriei», la punctul 6: Unirea Moldovei și a «Valahiei într-un singur stat neatârnat românesc». (...) Trecând munții și refugiindu-se în Ardeal, unde se pregătea istorica adunare populară de pe Câmpia Libertății, de lângă Blaj, Alecsandri publică în „Foaia pentru minte” din Brașov, la 14 iunie, sub semnătura «un român», poezia cu titlul *15 mai 1848 (Hora Ardealului)*. Este întâia formă a celebrei *Hora Unirii*, tipărită în «Steaua Dunării», ziarul lui Kogălniceanu, la 9 iunie 1856. (...). Poetul care a avut, dintre cei dintâi compatrioți din vremea lui, o viziune politică cu o rază atât de lungă, nu era la prima lui compunere de acest gen. De la primele lui poezii publicate de la întoarcerea lui în țară (1839), fără simțul clar al misiunii lui, Elena Negri îi atrăsese atenția că titlul literar suprem, pentru un inspirat al muzelor, este acela de a fi un poet popular și național. De aici inspirația *Doinei* din 1842”. ■ Alte prezențe: Paul Georgescu (*M. Kogălniceanu și Unirea*): „Dacă generația care a realizat Unirea Principatelor se numește pașoptistă, anul care i-a cristalizat ca echipă este 1840. Acest an, pe care Grigore Alexandrescu îl deplânge drept un sfârșit, era de fapt un început; el avea să-i solidarizeze pe tinerii scriitori în jurul unui program pentru întreaga viață, iar acest program ce conținea principiile esențiale și directoare, este cel al «Daciei literare», redactat de Kogălniceanu. E de subliniat faptul că programul constructiv al pașoptiștilor cuprindea un ansamblu de realizări, care a și fost îndeplinit în parte de ei, în parte de generațiile următoare, cu alte cuvinte, Unirea Principatelor era numai un punct dintr-un program vast. O caracteristică a programului lor este și aceea că împletea foarte strâns revendicările naționale cu cele sociale și de structură economică; (...) Întemeind «Dacia literară» Kogălniceanu mută lupta de pe terenul politic pe cel literar dar, când împrejurările i se par favorabile, reaprinde bătaia politică. (...) Coerența în gândire, claritatea scopurilor, e impresionantă încă de la elaborarea proiectului de program de la «Dacia literară», cum e impresionantă și ideea că întemeierea unui stat unit, independent și puternic, reclamă o altă structură socială”. □ Tudor Arghezi (*Note de viață*): „Au trecut mulți ani de atunci... Să fi fost prin 1907, 1908 sau mai târziu? Nu mă obișnuisem să notez evenimentele personale. Eram la Geneva în Palimpalais, unde aveam, la poșta cartierului o «căsuță» (case), execrabil diminutiv. Și

aveam și cheița ei, a căsuței... Mă duceam dimineata să-mi iau corespondența din țară. Eveniment istoric, într-o zi am găsit o piesă de 5 lei, de la Demetrius, smulsă din mizeria lui. N-am compensat niciodată, nici într-un fel, această sfâșietoare dovadă de prietenie. Nicu Cocea, tot atât de mare prieten, dispunea de un altruism mai măsurat. [...] Deocamdată, îmi dau seama că încep fără să vreau un lucru de care m-am ferit cu dezgust până acum, Memoriile. Le voi creiona pe sărite și după cum vor veni nechemate. Însă vor fi exacte și adevărate. La 86 de ani nu mai am ce ascunde și nici trebuință de a face plăcere”. □ Versuri semnează Mihai Beniuc (*Autorii, În infinit*), Virgil Gheorghiu (*Umbra, Sonet, Strofe adolescente, Mărturia, Poem*), Ion Pogan și Mihai Ungureanu. Un fragment din romanul *Zodia înstrăinării* de V. Em. Galan reprezintă proza. □ În articolul comemorativ *Necunoscutul Matei* [sic] *Caragiale* (30 de ani de la moartea scriitorului), Ion Bălu subliniază importanța volumului de poezii *Pajere*, dar și a prozei scurte, creații ignorate de critica literară: „Poetul înțelege evocarea trecutului istoric ca o dramatică trăire interioară și două sunt atitudinile favorite, aparent romantice: contemplarea apusului solar și, a doua, visarea, noaptea, sub coroana străvechilor stejari. În aceste forme, Matei Caragiale toarnă un conținut nou și *Clio*, ars poetica ce deschide volumul de *Pajere*, ne relevă un poet ce meditează cu foarte multă gravitate asupra artei sale. (...) Necunoscută suficient, restrânsă cantitativ, poezia lui Matei Caragiale a trecut neobservată, umbrită de capodopera *Craii de Curtea – Veche*. Totuși puțina poezie rămasă de la fiul marelui dramaturg evidențiază o sensibilitate mai puțin întâlnită. Nu izvorul de inspirație îl singularizează în lirica dinaintea primului război mondial, ci unghiul foarte personal de abordare a materiei. Înaintașii: Bolintineanu, Alecsandri, Coșbuc realizează îndeosebi virtuțile eroice ale trecutului; Matei Caragiale privește același trecut exclusiv pe *latura tragică*. Acesta este și motivul pentru care lirica lui Matei aspiră spre poezia substanțială. (...) Cu *Remember* – Cultura națională, 1924 – Matei Caragiale aducea în nuvela românească aerul misterios, intriga plină de neprevăzut și personajele stranii ale lui Poe. Cadrul însuși respiră un discret parfum nordic, detaliile sunt șterse, contururile estompate și, compozițional, nuvela e alcătuită cu o simetrie remarcabilă. (...) Imaginea preferată este, deci, a insului solitar, rătăcind gânditor printre pini străvechi, ori a individului abstras din contingentele realului care, desprins de prezent, își retrăiește încordat trecutul și trece, aparent nepăsător, prin mijlocul semenilor asemeni Luceafărului. Atitudini uzate de romantici, Matei Caragiale le ilustrează pe amândouă. Însă în proză, ca și în poezie, numai culoarea e romantică. Procedeele de investigație sunt moderne și disocierea stărilor sufletești, sondarea zonelor interioare refulate, încercarea de a găsi un sens manifestărilor tulburi subconștiente, relevă în Matei un analist fin (...) Dacă *Remember* a fost stânca de unde Matei Caragiale a urcat spre piscul *Crailor de Curtea-veche*, *Sub pecetea tainei* dezvăluie

intențiile probabile ale autorului. Personaj inedit în literatura noastră, excelent criminalist, Teodor, licențiat în drept la Paris, renunță la o posibilă și fructuoasă carieră politică numai din pasiune pentru ancheta penală. Îmbinând intuiția cu analiza psihologică, investigarea directă cu cercetarea cea mai discretă, «conu Rache» este un Maigret român în stare embrionară. Puțină, impopulară la data apariției, proza lui Matei Caragiale nu a avut, practic, nicio influență asupra literaturii române; recită astăzi, ea își dezvăluie neașteptat tonuri moderne”. ■ Mihail Petronov semnează articolul „*Craii de Curtea – Veche*” sau motivul eșecului: „Citind în *Craii de Curtea – Veche* încarnarea deplină a temei eșecului – obsesie a vieții și a scrisului lui Matei Caragiale -, nu ne propunem a alimenta cu dinadinsul divergențele experților în evaluarea bijuteriei lucrate de «aurfaurul» Matei Caragiale. Perspectiva aleasă, integrând opiniile existente întrucât ele ilustrează o latură de adevăr, permite, credem, elucidarea unui mesaj atât de contradictoriu tălmăcit, într-un mod mai adecvat intențiilor artistului pe de o parte, iar pe de alta, reliefaarea unității unei producții care, eterogenă ca mijloace, este nu numai prin sigiliul stilului dar și prin structura intimă cel mai armonios hibrid al literaturii române. (...) Dacă prin latura de taină (al cărei mecanism a fost descompus cu precizie de Ov. S. Crohmălniceanu) și cu deosebire prin estetism *Craii de Curtea – Veche* rămâne dator curentelor epocii, simbolismului și romantismului întunecat, opera este a timpurilor moderne prin autenticitatea sa, ascunsă prin aspecte artificioase, și mai ales prin sensul ei de simbol sau, cu un cuvânt oarecum forțat, de parabolă a condiției umane. Desigur, examenul acesteia este întreprins din perspectiva unui ideal aristocratic, măsura aspirațiilor, a realizării și eșecului omului este cea «feudală» și, de aceea, perspectiva cărții este îngustată, poartă o amprență de clasă, pe care nu putem să o estompăm. Dar, fie și printr-o lentilă deformată, autorul ne-a revelat câte ceva din zbuciumul, din tensiunea umanității. Alături de farmecul tulbure, «decadent», alături de solemnitatea, de ritual voluptuos, a cărții, să-i înregistrăm timbrul de gravitate amară: indiciu al tragediei surde pe care o conține”. □ În *Duiliu Zamfirescu, poet*, Ion Negoitescu prezintă principalele attribute ale universului liric al poetului menționat în titlu: „La rândul său cu puțini ani mai tânăr decât patronul „Literaturului”, se poate spune că prin cele patru decenii de activitate literară paralelă, Duiliu Zamfirescu este, de-a lungul întregii lui cariere, contemporanul lui Macedonski. Și totuși, chiar în poeziile sale de nuanță epigonică, ori cele străbătute de un lirism retrograd, fruct al sensibilității unei epoci anterioare magistrului trădat, el se leagă din punct de vedere istoric de poezia nouă, sămănătoristă-tradiționalistă, căci ajunge să facă figură comună cu un Iosif, un Goga, un Topârceanu; pentru ca, pe de altă parte, depășind momentul macedonskian, dar profitând de orizonturile estetice deschise de «Literaturul», să descopere zone lirice pe care și le vor apropia mai târziu un Adrian Maniu sau Ion Vinea. Iar dacă, dincolo de acest caleidoscop al vârste-

lor, al generațiilor care se suprapun, se întretaie sau se despart, poezia lui Duiliu Zamfirescu se identifică în cele din urmă cu simțământul liric ce o individualizează, – bogăția confluențelor, ca și filtrarea înceată și avară a sensibilităților proprii, merită să fie elucidate și puse în valoare. (...) Apropiindu-se prin plămădirea însăși a sensibilității de orizonturile și climatele cântate de autorul *Macedonenelor*, Macedonski, Duiliu Zamfirescu a fost în mod firesc atras de temperamentul și viziunile bucolice ale contemporanului și maestrului său de o clipă, Macedonski. Ponderea sa ambițioasă, ca și armonia lăuntrică împinsă la pedanterie și chiar suficiență, l-au ținut însă departe de fantasmagoriile, de donchihotismul senzorial, de contradicțiile scump plătite ale generosului șef de școală și emul. Din această cauză, zona macedonskiană a operei poetice a lui Duiliu Zamfirescu e alcătuită îndeosebi din versuri care răsfrâng o natură fericită, beată de frumusețea propriei existențe, într-un decor clasicizant, în care exotismul Mediteranei se convertește la familiaritatea peisajului autohton (...). Nu numai o fină melancolie, citită ca scepticism, nu numai o rară discreție a sensibilității, citită ca seninătate, se recunosc în lumea poeziei lui Duiliu Zamfirescu, dar și o tristețe suavă și totuși pătrunzătoare a peisajului și decorului, cromatismul pălit al declinului, aprins brusc de însângerarea de foc a unui astru, desprinderea florală și muzicală de lumea aceasta. Un crepuscul de floride lămâi, de țipăt de cocoare, de palori feciorelnice ale morții”. ■ În articolul *Momente și moduri lirice (II)*, Ion Caraion face referire la universul liric al lui G. Călinescu, al lui Lucian Blaga sau al lui Zaharia Stancu, subliniind totodată și originalitatea folclorului românesc: „Nu cu ostentație, dar în orice caz fără reticențe, dezinvolt, Călinescu și-a putut în pace da poemelor titluri ca: *Electrificare, Cu cei care muncesc, Tractorul, Tot înainte, Laudă materiei, Raport, Agricultură* (...) Interesul dilatat față de orice, suprafața preocupărilor și a pasiunii de abordare (...) (*Cu cei care muncesc*) l-au trimis și invitat la investigații inepuizabile, sporindu-i încrederea în facultatea de absorbție a intelectului și în perspectivele ilimitării umane (...) Călinescu e eruptiv și contaminat: «Ce dacă părul mi-este de aur/ *Gaudeamus igitur*». Rezolvându-se reflexiv, pe etape și tresăriri continui, revelația și exploziile de acest gen lipsesc din universul lui Blaga, dar mirarea și fuga după chipurile oricărui fruct care să sature, când nimic nu mai satură – acestea nu. «Făptura fără ieri», parte fără de care n-am fi întregi și fără de care nu e liniște, nici echilibru, perechea e anevoie de întâlnit (...); însă ea e și mai anevoie de reținut. Ca un dat ancestral, efortul trebuie reînnoit mereu, întocmai unei solii fără de care păstrarea acestei plâsmuirii din fără timp, zilnic realcătuată și alta într-una, ivită în ceas de irizări matinale, n-ar fi posibilă altcum. (...) Înainte de 1930, nu mult după ce poetului V. Voiculescu îi apăreau *Poemele cu ingeri*, Zaharia Stancu, tânăr, își tipărea – însă fără rechizită și condimente celeste, – întâile sale versuri, intitulate potolit: «Poeme simple». Respirând de sănătate și naturalețe, fidele cu denumirea lor, ele au surprins prin puterea de concentrare,

cam neobișnuită pe atunci la colegii de generație și aproape singularizându-l. E o însușire care n-ar strica nici succesorilor și pe care Zaharia Stancu și-a știut-o conserva. Cartea debutului oferă o paletă de tonuri senzuale, un lirism discret și ciufulit, se scâlda în lumină și aromă de soare câmpenesc, avea interogații blânde și neliniști tolerante. (...) *Poemelor simple* li s-au adăugat cu anii, *Albe*, *Clopotul de aur*, *Iarba fiarelor*, *Pomul roșu*, *Anii de fum*, experiența de concentrare și sintetizări, de adunare a ideii poetice într-un spațiu de restrângeri poetice. (...) Cu precădere ochii generațiilor vârstnice pot simultan cuprinde și compara atât roadele contemporane cât și distanța notabilă dintre indiferența oficialităților de ieri pentru ridicarea omului la bunurile de cultură și avalanșa de realizări actuale, care își au în ele însele attributele caracterizării cuvenite, însumând interesante procese surprinse atât în evoluția cunoștințelor cât și în aspirațiile proaspetelor contingente de scriitori. (...) Suntem una din țările cu cel mai succulent folclor din lume și cu o contribuție neobișnuit de bogată în diversele spețe de artă populară. Ia, fota, ițarii, cămașa, înflorite cu acul, ca și celelalte veșminte (...) mărturisesc o preocupare statornică pentru frumos. (...) Din strigături și doine, din versuri de leagăn și stihuri de înstrăinare, din cântece de revoltă și de jale, din bocete de înmormântare sau orații de nuntă, din colinde și balade, din proverbe și cimilituri se împletește – zbuțumată – epopeea acestui neam. Amestec de duioșii, de scrâșnete, de împăcări și de avânturi, din toți troienii ninsorilor viscolite de veacuri se încheagă odiseea românească”. □ La *Condiția estetică a epicii scurte* se referă N. Ciobanu: „Dacă în ce privește teoria romanului studiile de specialitate sunt multe la număr, unele dintre ele aparținând unor nume celebre ale criticii moderne (...) în ce privește teoria epicii scurte, izvoarele sunt mult mai reduse. S-a pornit probabil, de la ideea că, fiind vorba de un gen spontan, lucrurile nu sunt chiar atât de complicate, încât să necesite o cercetare atentă, specială. Când a fost vorba de nuvela mai amplă, s-a zis, de asemenea, de multe ori, că, de fapt, avem de-a face cu un roman în miniatură, mai scurt, ceea ce, dintr-o dată ar simplifica chestiunea. Interesant de reținut este și un alt aspect. Atunci când totuși s-a încercat cât de cât o cuprindere teoretică globală a problemei, cuprindere care, la rândul ei să implice clasificări pe baze analitice, nu s-a avut în vedere personalitatea unui creator în întregul ei și nici nu s-a procedat la disocieri ale căror puncte de plecare, teoretic, să-l constituie elemente implicate în însăși structura particulară a genului, ci s-au avut în vedere categorii estetice mult mai largi, general valabile pentru întregul fenomen artistic. (...) Evitând orice rigiditate, trebuie spus că, în esență, genul epic scurt, teoretic poate fi definit din două perspective, a căror valabilitate, cred, e demonstrată prin verificări practice, aplicative. O perspectivă ar fi aceea a privirii fenomenului epic scurt din însuși interiorul structurii sale, structură care, deși relativ unitară în liniile ei generale, învederează aspecte distincte ce pot fi relevate cu real folos practic, analitic și clarificator. Cealaltă perspectivă

este deschisă de raportări atente, diferențiate și suple, la alte genuri literare, și în primul rând la roman, fără ca prin acestea să se negligeze punctele de tangență cu teatrul sau cu reportajul literar, de pildă”. ■ Eugen Luca are în vedere, la cronica literară, *Trei romancieri – Nicolae Breban: «Francisca» – C. Țoiu: «Moartea în pădure» – Costache Anton: «Liniștea»*): „Spectaculos, debutul editorial al lui N. Breban cu masivul roman *Francisca*. Nu fiindcă autorului i s-ar putea reproșa neajunsuri ce țin de filosofia înseși a cărții ca și de ținuta ei stilistică; de lipsa de contur a unor personaje cu pondere în desfășurarea acțiunii, ca și de înclinația de a atribui mai tuturor eroilor săi calități care nu constituie chiar un bun comun și, de aici, nevoia de a construi uneori situații mai puțin convingătoare. (...) În pofida acestor neajunsuri, debutul editorial al lui N. Breban e spectaculos. Cartea se citește pe nerăsuflăte și senzația că ne aflăm în fața unui romancier autentic și viguros nu ne părăsește nici după ce îi închidem copertile. Firescu cu care scriitorii se mișcă în medii sociale dintre cele mai diferite, a căror atmosferă o intuiește cu precizie și o zugrăvește cu sobrietate; darurile sale portretistice, virtuțile sale de analist al unor exemplare umane aparent numai simpliste, în realitate, foarte răsucite, cum ar fi Cupșa – reușită excepțională –; interesul acordat dialecticii sentimentelor (etapele formării Franciscăi, transformarea subită a lui Mănescu, deșteptarea lentă a lui Cupșa); (...) aburul de poezie care plutește asupra unor pagini evocând vârsta de aur a copilăriei sau dragostea cuplului Pătrașcu – Mănescu, într-o romantică moară țărănească; știința folosirii amănuntului semnificativ – prăjiturile d-nei Pătrașcu sunt bune, excelente, dar foarte urâte, cum urâtă e însăși viața micii burghezii tihnite din provincie – toate acestea nu explică decât parțial farmecul romanului. (...) Constantin Țoiu e – și el – un scriitor care face parcă tot ce-i stă în putință ca să deruteze și pe care cu greu îl putem fixa într-o formulă. *Moartea în pădure* e, într-un fel, – cum indică și titlul – un roman polițist gândit și redactat ca atare. Are o acțiune strânsă ce se desfășoară într-un ritm nervos, sacadat; tehnica suspansurilor, a urmăririlor și înfruntărilor spectaculoase e utilizată din plin. Și să nu-i pomenim pe eroi. Ei au un foarte pronunțat gust al aventurii, al căutărilor, trădat până și de alura lor sportivă. (...) Carte de debut, *Moartea în pădure*, nu e, desigur, scutită de unele neajunsuri lesne detectabile. Ele se datoresc de obicei unei slabe rezistențe scriitoricești la clișee. Legătura amoroasă dintre Mișu și bătrâna baroană e un astfel de clișeu menit să compromită sub toate aspectele un personaj și așa compromis. (...) Procedee asemănătoare sunt folosite și pentru caracterizarea soției farmacistului. Deficiențe remarcăm și atunci când lirismul autentic și sobru al autorului se diluează în sentimentalism. (...) Costache Anton nu mai e demult un debutant, dar recentul său roman, *Liniștea*, confirmând calitățile pe care i le cunoaștem cu toții, de bun observator al mediului țărănesc, dezvăluie altele pe care foarte puțini le bănuiau; (...) Indiferent la cursa, copilărească, după o originalitate în care sunt angrenați cu toată ființa lor mulți dintre

confrății săi de generație, el nu organizează zgomotoase spectacole experimentale care să atragă atenția asupra-i. Dimpotrivă, e, se pare, profund convins, că epica realistă, practică de cei mai buni prozatori români interesați de lumea satului, nu și-a epuizat încă toate posibilitățile, că schimbările profunde din universul rural nu reclamă neapărat abandonarea unei tehnici verificate în timp, că reînnoirea prozei noastre nu e în funcție numai de adoptarea unor noi tehnici narative, ci, în primă și ultimă instanță, o problemă de conținut, de îmbogățire a problematicii, a fondului ei ideatic. Eforturile sale într-acolo converg, iar rezultatul e că ne aflăm în fața uneia dintre cele mai interesante lucrări literare despre noul sat socialist, în fața unui roman de existență căruia vom fi obligați, într-un fel sau altul, să țină seama toți cei care vor scrie în viitor despre noile realități sătești”. ■ În cadrul secțiunii *Miscellanea*, Șerban Cioculescu atrage atenția supra apariției unei părți din opera lui Mateiu Caragiale în colecția BPT, într-o ediție îngrijită de Perpessicius. Articolul se numește *În jurul lui Matei I. Caragiale*: „Matei I. Caragiale în Biblioteca pentru toți. În cursul lunii noiembrie au apărut în această colecție *Pajere, Remember, Craii de Curtea – Veche* și *Sub pecetea tainei*, ediție îngrijită și prefătată de Perpessicius. Tot lui Perpessicius îi datorează volumul un foarte util și excelent întocmit *Tabel Cronologic*. Se știe că sub îngrijirea sa au apărut, în anul morții lui Matei, poemele și sonetele din *Pajere*, iar apoi, ediția splendidă de *Opere*, în Editura Fundațiilor, cuprinzând pagini în jurul scriitorului, în limba franceză, precum și reproduceri în alb și negru, și în culori, după miniaturile aceluiași. Tirajul cel nou pe care Matei nu și l-ar fi visat niciodată, este de 100 160 exemplare!”.

1 februarie

- [„**România liberă**”] Colectivul redacțional anunță, în perioada 1-28 februarie 1966, *Luna cărții la sate*, o sărbătoare a culturii „menită să reamintească și să pună în lumină faptul că producția editorială de toate genurile, cartea politică, beletristică, științifică, nu este un oaspete ocazional în viața satului, ci o prezență de toate zilele, un prieten de nădejde al fiecărui lucrător al ogoarelor”. În plus, se menționează că „nu ne mai uimește faptul că putem discuta cu orice locuitor al satelor despre filme sau chiar despre spectacole de teatru pe care a avut prilejul să le vadă la el acasă. Asemenea acestora, cartea îi stă la îndemână, în cele peste 6000 de biblioteci sătești și comunale în standurile cooperativelor, în «vitrinele cu noutăți» amenajate anume, la sediile cooperativelor agricole de producție, în casele oamenilor sau pe ulițele satelor, în panouri vizibile. Acestea sunt realități trainice, în peisajul cultural al satului socialist, iar organizarea sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și ale Uniunii Centrale a Cooperativelor de Consum a *Lunii cărții la sate* nu răspunde doar scopului intensificării muncii de difuzare a cărții în mediul rural, ci reeditând o manifestare de mare popularitate, este chemată să

antreneze activități mai bogate și mai diverse”. „Ca și altădată, în spiritul manifestărilor tradiționale, «producătorii» de carte, scriitorii și editorii vor avea prilejul să angajeze dialoguri directe cu destinatarii producției tipărite, fie că va fi vorba de întâlniri cu cititorii sau de consfătuiri ale reprezentanților diferitelor edituri. (...)”.

• **[„Scânteia tineretului”]** Sub titlul *Tineri critici*, C. Stănescu recenzează exegezele critice lui Matei Călinescu (*Aspecte literare*) și Eugen Simion (*Orientări în literatura contemporană*). În viziunea lui C. Stănescu, „Matei Călinescu e de o remarcabilă finețe intelectuală și intuițiile lui nu se transformă nicicând în exclamații, acest spirit critic supunându-se unei neîntrerupte pânde a lucidității”. C. Stănescu consideră că, pentru Eugen Simion, „rațiunea cronicii e plăcerea analizei”.

• **[„Viața Studențească”, nr. 5]** Începând cu acest număr, redactorul șef al revistei devine Nicolae Stoian. □ Anchetă nostalgică *Eheu fugaces... vacanțele*, la care oferă răspunsuri acad. Theodor Ionescu și Traian Gheorghiu, Ștefan Ciubotărașu, Oscar Han și Eugen Barbu, îi displace celui din urmă: „Idea unor *amintiri* nu-mi surâde deloc, asta e un semn de bătrânețe și n-am chef să par bătrân, când nici nu sunt măcar. Dar pentru că revista voiește să ne readucă *pe băncile universității*, să încercăm...”. □ George Ivașcu semnalează, sub forma unei cronici literare, apariția volumului îngrijit și prefăcut de el însuși: Lucian Blaga, *Poezii*, aflat în curs de apariție (EPL, 1966): „Editarea într-un volum de ansamblu a creației poetice a lui Lucian Blaga era resimțită demult ca un act de cultură, a cărui largă comunicare nu mai putea aștepta. Peste patru decenii de activitate literară a unuia dintre cei mai reprezentativi poeți ai noștri trebuiau să-și afle deplina oglindire în tezaurul marilor valori lirice ale secolului XX... Prezentarea unui asemenea ansamblu – care să înfățișeze o asemenea operă completă impune editorului sarcini multiple. Mai întâi – un studiu aprofundat asupra vastei bibliografii determinată de aparițiile succesive ale atâtor culegeri de versuri între cele două războaie. Unul din cei mai prezenți în constanța literară a epocii, Blaga a fost și unul dintre cei mai discutați poeți. Rând pe rând, toți criticii noștri de prestigiu de la Lovinescu și Iorga la Streinu, poeții Ion Barbu, Demostene Botez, apoi Mihail Sebastian, Ion Breazu, O. Șuluțiu, P. Comarnescu și numeroși alții și-au spus cuvântul despre creația lui Blaga, au iscat controverse, au polemizat... Această vastă bibliografie (aproape 2000 de fișe) necesita, deci, o sinteză de semnificații care să-l înscrie pe Blaga în epocă, în coordonatele românești și pe meridianele literaturii europene. *Modernismul* poetului trebuia astfel explicat și explicat. Am încercat-o în cele 150 de pagini – cât numără prefata și notele – spre a înlesni cititorului însuși discernământul critic și opțiunea de gust... În acest fel, unul dintre cei mai reprezentativi scriitori ai literaturii noastre își înscrie prezența vie în contemporaneitate”.

• **[Glasul patriei, nr. 4]** Alexandru Hodoș scrie despre *Rășinarii lui Octavian Goga*: „Aici s-ar fi convenit, poate, să odihnească, printre ai lui, și

Octavian Goga, mortul singuratic din cripta cu mozaicuri de pe malul Crișului. Acolo, la Ciucea, s-au prăbușit în tragică dezamăgire, erorile omului politic; poezia, mereu trăitoare, a lui Octavian Goga, a pornit în lume, de la Rășinari.”

□ Radu Gyr publică poezia *Teiul lui Eminescu*.

• [„**Urzica**”, nr. 4] Cuprinde poeme de Alexandru Andrițoiu – *Glumă și Sonet*: „Mă doare inima de-atâta vers / O, câte poezii mai sunt pe lume, / atâtea cât nici stele-n univers / și nici în calendare sfinți și glume!”.

FEBRUARIE

2 februarie

• [„**România liberă**”] În articolul *Amintirea lui Mihail Kogălniceanu*, Ion Pas, arată: „în evocarea și omagierea hotărâtorului eveniment care a înscris în cartea poporului român unul dintre cele mai însemnate capitole – Unirea – s-a conturat încă o dată personalitatea masivă și complexă a lui Mihail Kogălniceanu, prieten, sfetnic și sprijinitor întru toate cele bune, al Domnitorului”. În alte condiții sociale și politice, „într-o mai puțin tumultuoasă și dramatică epocă decât aceea în care a trăit, cu un mai limitat spirit de dăruire interesului general, el s-ar fi putut consacra numai cercetării istorice. Vocație avea și pentru literatură – mărturie fiindu-ne paginile de beletristică pe care le-a lăsat: o nuvelă și un roman nedus până la capăt. Ar fi fost și un plin de cumpănire îndrumător al creației altora, căroră le arăta că istoria patriei și realitățile înconjurătoare oferă destule subiecte de scris pentru a mai avea nevoie să împrumutăm de la alții. De aceea milita pentru «compuneri originale», evident bune, și se declara împotriva acelor discuții «ce ar putea să se schimbe în vrajbă», literatura, mediul literar având «trebuință de unire, iar nu de dezbinare». Dar el, ca și Bălcescu, Eliade, Ion Ghica, Alecsandri și alții au dat exemplul identificării cu suferințele păturii asuprite și cu imperativul emancipării patriei și ridicării ei pe treptele progresului. (...)”

• [„**Scânteia**”] Petru Vintilă scrie, absolut idilic, despre *Farmecul orelor de clasă*: „L-am auzit pe profesorul Mihai Roșca de la școala de 8 ani din Peceneaga scandând din *Ponticele* lui Ovidiu, recitind versurile *Scrisorii a treia* [sic] a lui Eminescu sau citind evocări istorice de Sadoveanu. L-am văzut luând din frumoasa lui bibliotecă, tomuri mari cu stampe colorate, îmbogățindu-și astfel lecțiile cu imagini și fotocopii de urice, incunabule și monumente”.

3 februarie

• [„**Albina**”, nr. 945] H. Zalis îl prezintă – în cadrul rubricii *Scriitori contemporani* pe Ion Pas: „De curând ziarele au mărturisit că Ion Pas a împlinit 70 de ani, ceea ce, firește, pare cam neverosimil față cu tinerețea

spirituală și prospețimea artistului. Ne-am întrebat cu acest prilej ce răsună mai viu și mai acut în noi, recitindu-i opera și am constatat că Ion Pas, deși vădit un sentimental și un evocator, seduce mai cu seamă prin umor, bună voie și încredere în ziua de mâine. (...) Operă de clară și frumoasă ținută, mărturisind 50 de ani de strădanie, de sacrificii și de certitudini luminoase, ea se vede încununată cu binemeritate distincții, răsplătită de cititori. Este privilegiul artei care se adresează poporului și crede în destinele lui!”. □ Victor Tulbure este prezent cu poemul *Câmpie românească*: „Străbuna noastră maică, pe arșițe și moine/ Răzmerițelor leagăn și vatră vechii doine/ I-e dat azi fericirii în tine s-odrăsească”. Ion Mihale, un specialist în proza militară, semnează povestirea *La cazărmi*.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 5] O *Pledoarie pentru varietate* ține Virgil Ardelean. Dezamăgit de poziția luată de Marin Preda împotriva celor ce practică o proză lirică, autorul articolului își susține opinia contrară formulând o serie de argumente: „Se știe, de pildă, că Lovinescu nu acorda credit decât prozei obiective, acea lirică reprezentând, după opinia sa, o fază retardată (justificată, în bună parte, prin inflația prozei lirice semănătoriste). Directorul «Sburătorului» nu și-a aplicat însă în mod mecanic teza și atunci când a discutat opere capitale, *Hanu Ancuței* sau *Baltagul*, n-a ezitat să afirme că Mihail Sadoveanu este un mare scriitor. Prin urmare, Lovinescu, teoreticianul subiectivității în «poezia lirică» și al obiectivității în «poezia epică» a manifestat receptivitate față de varietatea fenomenului literar, nuanțând (înțelege: «revizuind») uneori principiile lui directoare iar «posteritatea» nu-l condamnă pentru acest act. Dimpotrivă. Iată însă că, recent, unul dintre marii noștri scriitori preia cunoscuta teză, formulează rezerve capitale despre proza lirică. De fapt despre toată epica, deoarece Eugen Barbu, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Vasile Rebreanu practică în genere o proză străbătută de lirism, iar acesta nu are valoare, e doar produsul unor «făcători de cuvinte». Trecem peste faptul că e cel puțin discutabil să susții primatul unei anume modalități (o formulă este la fel de bună ca oricare alta, valoarea ei rezidând în talentul cu care e abordată), vrem să reamintim doar un singur lucru. Proza contemporană (romanul îndeosebi) a ajuns să înglobeze aproape toate genurile și speciile literare. Arareori vei mai găsi un roman (am în vedere scrierile prestigioase) care să nu fie și obiectiv, și liric, și cinematografic, și eseistic etc. Atunci ce rost are să reactualizezi un principiu infirmat nu o dată de realitatea artistică, ce rost are să lupți împotriva lirismului în proză, cu deosebire în cazul când acesta a dat rezultate valoroase, infinit superioare unor volume de poezie? M-am oprit asupra acestui moment «polemic», de altfel încheiat cu bine, întrucât atitudinea «intransigentă» în problema prozei lirice poate fi observată, oarecum asemănător, și atunci când e vorba de căutările tinerilor. Unii abia așteaptă o proză mai netradițională ca să se lanseze de îndată în considerații despre formalism, despre teatrul absurdului, despre

kafkianism ș.a.m.d. Cred că e greșit. Nu pledez câtuși de puțin pentru pastișă. (...) Dar nici nu pot să fiu de acord cu aceia care din comoditate, sau pur și simplu din neaderență, ținesc la stâlpul infamiei toate încercările de inovare ale tinerilor. Notițele critice strecurate prin ziare și reviste nu au decât valoarea unei plicticoase dădăceli. De ce, de exemplu, să-l tot tragem de urechi pe Buzura, să-i tot arătăm, pe schițe, că plonjează în «psihologism», când, în fond, e vorba de o «tipică» analiză. De ce, dacă vrem să-i arătăm neapărat slăbiciunile și, vorba ceea, să-l ajutăm, să nu-i spunem că greșeala sa nu constă nici pe departe în psihologism, ci într-o analiză uneori forțată, în dorința obstinată de a diseca totul, chiar și stările «în sine», adică acelea insuficient determinate sub raport «faptic». Și aceasta deoarece se cuvine să avem în vedere faptul că literatura este un proces organic, în permanentă evoluție. Condamnând o direcție nouă, poate încă difuză, și afirmând în schimb o alta, temeinic verificată, s-ar putea crede că pledăm pentru o singură modalitate, deci pentru o literatură monocordă. Lăsăm la o parte faptul că nimeni nu ne îndreptățește să ne asumăm o atare răspundere. Sigur este însă că diversitatea expresiei contribuie din plin la îmbogățirea artei, la armonizarea ei. Iar și mai sigur este că literatura adevărată izvorăște firesc din realitățile naționale, însă se și formează în conexiune directă cu mișcarea universală a literelor, prin aportul specific al fiecărei generații scriitoricești. (...) Se înțelege că pledând pentru diversitate, pentru o cât mai mare varietate a formulelor artistice, nu pledăm pentru anularea spiritului critic. Orice literatură și din orice timp a manifestat și tendințe care nu s-au convertit în opere notabile. Au existat chiar curente care au abătut literatura din drumul ei firesc, au oprit-o în loc. Asemenea direcții dacă se fac simțite în câmpul prozei contemporane, trebuie; nici vorbă, sancționate. Criticii, îndeosebi, trebuie să discearnă experiența interesantă de «noutatea» gratuită și s-o încurajeze, desigur, numai pe prima. Sunt acestea adevăruri prea bine cunoscute. Le-am reamintit totuși pentru a le transforma într-un argument *ad-hoc* în favoarea tinerilor noștri care în ultimii ani vădesc laudabile eforturi în primenirea prozei. Unii au și ajuns, de altfel, la rezultate notabile. Astfel trebuie apreciate eforturile lui N. Breban pentru a da la iveală o proză care se diferențiază de cărțile obișnuite. El a intuit coordonatele prozei din zilele noastre și a realizat în *Francisca* un roman contemporan nu numai prin materialul abordat, ci, ceea ce la noi e cam de mult un deziderat, și prin modul cum e conceput. Vorbind mai direct, aș spune că nu pot avea decât cuvinte de laudă pentru faptul că autorul, fără să aibă o experiență deosebită în genul proteic, și-a compus cartea de așa manieră încât lăsând, justificat, deoparte capitolele expozitive a notat doar punctele de plecare pe marginea cărora a inițiat discuții din diverse optici și nu o dată la nivel intelectual, a elaborat în fond numeroase pagini analitice, care chiar dacă n-or fi dezvăluind abisul, sunt, adesea, memorabile prin puterea lor de pătrundere, prin calitatea lor de a evidenția fațete diverse ale unor stări aparent

amorfe sau rectilinii. (...) Datorită structurii sale mai puțin obișnuite, *Francisca* împrumută oarecare varietate prozei noastre. Și nu putem decât să salutăm faptul că aceeași realitate social-spirituală este investigată de unii scriitori cu mijloacele analizei, iar de alții prin intermediul viziunii poetice. Spun viziune poetică și nu mijloace ale poeziei pentru că un prozator cum e, de pildă, D. R. Popescu își infuzează paginile cu un autentic lirism nu doar printr-un stil metaforic, ci mai cu seamă grație unghiului său «sensibil» de a scruta elementele contingente. La el lirismul e cumva ascuns și se convertește în forme epice. Nu e prin urmare vorba de calofilia în care de obicei poezii care scriu și proza, și care e de-a dreptul reprobabilă, ci de un fel propriu, în cazul de față poetic, de a privi lumea. De aceea, cred, cărțile sale și-au câștigat o unanimă apreciere. De aceea, și plasez ideea într-o ordine «teoretică» se cuvine ca pe lângă cele două principale modalități ale prozei, analitică și obiectivă, s-o acceptăm și pe cea lirică. Respingând-o pe aceasta din urmă, comitem un act arbitrar, ignorăm unele dintre cele mai bune cărți ale noastre: *Groapa*, *Prânzul de duminică*, *Umbrela de soare*, *Somnul pământului*, *Iarna bărbaților*, *Cantonul părăsit*, *În plină zi* și multe altele. Cred însă că remarcând virtuțile și eficiența fiecăreia dintre aceste formule, n-am spus încă ultimul cuvânt în problema diversității. La urma urmei proza modernă de oriunde e obiectivă, analitică și lirică iar varietatea ei, acolo unde e cazul, nu rezidă în acest fapt, ci în multitudinea expresiei artistice. (...) Reluând acum ideea de mai înainte, vreau să spun că ceea ce constituie un deziderat, la ora actuală, e diversitatea expresiei. Puțin interesează dacă proza noastră se cuvine a fi, în întregime, obiectivă și analitică, așa cum cere Marin Preda. Interesează însă în cel mai înalt grad ca în limitele fiecărei modalități să se înscrie cărți a căror valoare să fie conferită de o cât mai evidentă pecete personală. Numai în felul acesta vom scăpa de clișeele care au compromis aproape toate reportajele noastre, și o bună parte din proza contemporană. Numai în felul acesta vom ajunge la o literatură cu adevărat valoroasă. Într-un atare context, criticilor le revine o misiune de mare însemnătate. Ei trebuie să încurajeze diversitatea modurilor de gândire (bineînțeles, e vorba de gândire artistică), să comenteze cu înțelegere tendințele de inovare. Să nu fim robii formulelor consacrate, să nu judecăm noul după criteriile formate prin frecventarea doar a unei anume literaturi. Să deschidem larg poarta experiențelor creatoare, căci numai aceasta asigură dezvoltarea literaturii”. □ Volumul *Aspecte literare* de Matei Călinescu este analizat de Valeriu Cristea: „Trebuie afirmat de la început că autorul – incontestabil unul dintre cei mai buni critici ai generației sale – este un adevărat, «creator de puncte de vedere noi în raport cu o operă», că descoperă adică perspective inedite și revelă o personalitate. Paginile sale impun cititorului confruntări și rectificări succesive, propun amendamente, uneori esențiale, imaginilor și noțiunilor noastre literare. (...) Inteligența ascuțită, mobilă a lui Matei Călinescu știe să descopere în imaginea statuară a

clasicilor, mișcarea vie iar în conturul nestatornic, de abur al debutanților – structurile tari determinative. Asociațiile, filiațiile disocierile și precizările criticului sunt aproape întotdeauna interesante iar uneori captivante, memorabile, deschizătoare de noi perspective. (...) O polemică cu G. Călinescu (exemplară prin seriozitatea argumentelor și prin logica strânsă a demonstrației) se deschide în legătură cu „punctul de vedere al lipsei de intenționalitate umoristică” (la Ion Minulescu n.n.). (...) Matei Călinescu subliniază, pentru întâia oară cu atâta energie, importanța și chiar prioritatea elementului umoristic în destinul general al operei pe care ne-a lăsat-o autorul Romanțelor pentru mai târziu. (...) Discursul critic al autorului se remarcă prin claritatea stilului și a concepției preliminare, prin rigoare logică, prin schema simplă, aproape didactică, a paragrafelor, printr-un mod de expresie lipsit de artificii, în care se topește firesc un limbaj tehnic de remarcabilă complexitate, prin precizie, printr-o erudiție nespectaculoasă, asimilată, filtrată în gustul ales și în siguranța judecății, întemeiată – aceasta din urmă – și pe un simț nedezmințit al relativității, fără de care activitatea critica nu poate fi imaginată, prin pondere, prin decizia cu care merge direct la obiect, prin rezistența la entuziasmul facil, prin obiectivitate, printr-o vădită înclinație polemică verificată cu succes în câteva temerare controverse în care se opune unora dintre corifeii criticii literare românești (vezi de pildă, mai sus amintitul studiu intitulat *Ion Minulescu sau resursele umorului liric*). Matei Călinescu e o structură carteziană, limpidă; e plin de idei, și aceste idei îi vin probabil spontan, în convoi nesfârșit, desfăcute din nebuloasa lor primitivă, curate, distincte. Le comunică febril, cu o ușoară nepăsare stilistică, privilegiu al celor ce se simt bine acoperiți de aurul ideilor. Preocupările lui Matei Călinescu, nu foarte diverse în acest volum, se îndreaptă, cum este și firesc, spre creația lirică, autorul fiind un critic mai ales de poezie. Studiile, articolele și cronicile adunate de autor în volum se grupează aproape de la sine în trei cicluri mari – semnificative într-o anumită măsură pentru orientarea globală a cercetării sale critice – și care ar putea eventual purta următoarele titluri: *simbolismul (Universul liric al lui Bacovia, Ștefan Petică sau poezia muzicii, Ion Minulescu sau resursele umorului liric)*, mari scriitori afirmați în perioada interbelică (Camil Petrescu, Lucian Blaga, Tudor Vianu, George Călinescu, Tudor Arghezi) și poeții spiritului juvenil (Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu). Au rămas în afara clasificării studiul intitulat *Poezia lui Miron Radu Paraschivescu* (studiu indispensabil ca și cel despre Minulescu oricui se va ocupa de aici înainte de acești poeți) și câteva cronici (despre Mihai Beniuc, Geo Dumitrescu, Nina Cassian și Veronica Porumbacu). Cu excepția ultimului text celelalte sunt, în nota întregului volum, foarte interesante, bogate în sugestii. Cartea se încheie cu câteva *Gânduri despre critica literară*. După cum arătam mai sus, lectura volumului produce în noi mici turbioane de idei.

Aș fi preferat însă ca textele critice ale lui Matei Călinescu să răsfrângă o vibrație pasională mai intensă. Precizez că nu încep acum obișnuita listă finală a obiecțiilor, ci vreau să expun doar un punct de vedere personal care însă nu poate fi transformat în normă generală de apreciere. E vorba deci mai curând de o delimitare decât de o imputare. Despre Matei Călinescu se poate afirma că oferă în articolele sale un interesant «spectacol de idei», desfășurat într-un decor boreal. Autorul pare a fi – impresia e de ansamblu – un temperament britanic, impasibil, punând între el și obiect mari spații glaciale, care măresc detaliile și ușurează percepția – ca niște lentile de telescop – dar rețin totodată într-o anumită măsură iradiațiile emise constant de corpul operei literare. Critica lui Matei Călinescu scufundă mai întâi bulgărul de foc al operei de artă în ape limpezi și reci și apoi îi cuprinde sfera în puternicul inel al inteligenței. Actul critic include însă, după opinia mea, concomitent, explicarea literaturii, trăirea ei și răsfrângerea acestei trăiri în afară. Demonstrația trebuie expusă, cred, în murmurul afectelor. Critica e totodată judecată și metaforă a impresiei, analiză a operei literare și sugestie a sentimentului produs de ea. La Matei Călinescu exercițiul critic e până la un punct însă un act de detașare de propria subiectivitate. (...) Dotat cu multiple calități, dispuse în jurul unei solide armături logice, critic ce aprinde parcă fără efort – aplicând lama fină a inteligenței sale pe sfera operei de artă – scânteietoare jerbe de idei, Matei Călinescu, deși preocupat mai puțin să transcrie muzica structurilor literare știe, în schimb, să obțină configurațiile și adesea formula lor de cristalizare cu un desen uimitor de precis și cu o forță de pătrundere rară. □ La aceeași rubrică, apare și o cronică semnată de Lucian Raicu la volumul *Orientări în literatura contemporană* de Eugen Simion: „Există o artă a criticului și aceasta e revelată în paginile de efervescentă disimulată la un registru al răcelii analitice, consacrate de autorul ei Orientărilor lui Eugen Lovinescu, Zarifopol, Perpessicius. În locul unui strigăt de entuziasm, avem o metodică radiografie, în formulări supravegheate, o expunere istorică, o trecere în revistă a fazelor succesive și compartimentelor activității, întreprinsă cu o voință tenace, a demistificării, dar dincolo de cursivitatea premeditată, în formele mai rezistente ale «studiului» se bănuiesc o afectuoasă participare la drama subiectului, o emoție împiedicată să se manifeste nemijlocit. Complicatul filtru al exegezei, egalitatea de umoare câștigă treptat încrederea cititorului care înțelege că flacăra pusă la adăpost, pregătită din vreme, întreținută cu grijă, nu se va stinge la cea dintâi adiere. Elementele unui, «program» devin explicite în portretul, făcut lui Lovinescu. Ceea ce îl preocupă înainte de toate este «determinantul» fiecărei opere analizate, desprins până la urmă prin exercitarea într-o direcție solidară a unor mijloace multiple tinzând la afirmarea unui ideal de critică plenară, completă. Dar odată desfășurate fazele preliminară, apare în primul plan adevărata obsesie, situarea în planul ferm estetic, comunicarea verdictului, tentativa autorului de a se sustrage, de a se ridica deasupra jocului

factorilor variabili, care relativizează, pentru a numi cât mai exact gradul de valabilitate, ponderea reală, rezistența estetică a operei discutate. În centrul acestor cronici iradiază sentimentul unei responsabilități, dintr-o perspectivă artistică mai largă. Altfel spus scriitorul și opera sunt priviți de la înălțimea unei virtuale și posibile istorii literare, printr-o voită distanțare de obiect, ca și cum acesta nu s-ar fi revelat astăzi sub ochii noștri, ci într-o durată anterioară care să îngăduie reculul necesar caracterizării detașate. Este de subliniat în majoritatea acestor, cronici, unele concepute ca adevărate capitole de istorie literară (despre Al. Philippide, G. Călinescu, Tudor Arghezi, Marin Preda, Eugen Barbu, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, N. Velea, Cezar Baltag, Al. Andrișoiu) capacitatea de a construi solid, buna distribuire a accentelor, știința de a fi laconic întrucât privește aspectele secundare, reprimarea divagației. (...) Omogenitatea ideistică se prefacă uneori în relativă monotonie. Criticul cultivă un tip personal de cronică nu însă întotdeauna cu suficientă elasticitate. Aș fi preferat o mai mare disponibilitate, stilistică. Detașarea, voința de luciditate etc. duc uneori la estomparea vibrației, la întreruperea temporară a curentului de simpatie creatoare, punte mobilă de legătură între critic și scriitor. (...) Pentru că Eugen Simion prețuiește cu dreaptă măsură spiritul critic, detașarea sarcastică, îmi îngădui să-i semnalez că s-ar fi convenit să includă în selecția sa și cronici «negative», funcții ale unei opere de salubritate intelectuală absolut necesară. Calitățile de polemist distant, impersonal, operând parcă peste capul adversarului nemijlocit – nu-i lipsesc – se vede aceasta chiar într-un articol de senină sinteză și directivă: *Faza monumentalului*. Eugen Simion este un exponent al unei remarcabile echipe tinere în stare să reactualizeze linia majoră a criticii românești, din rasa acelor critici care întrețin într-o epocă literară climatul de idei și conștiința valorilor autentice”.

• [„**Tribuna**”, nr. 5] Sunt publicate câteva postume ale lui Eusebiu Camilar, respectiv *Crai nou*, *Ștergar bucovinean*, *Cocoșul*. □ În cadrul rubricii *Opinii*, Al. Dima semnează articolul *Specificul național în literatura română*, în care discută chestiunea din perspectiva universalității literaturii române și, concret, „problemele specificului național”. După ce inventariază studiile în domeniu – aparținând lui Tudor Vianu sau, mai recent, lui Athanase Joja – *Profilul spiritual al poporului român*, publicat în „Steaua”, nr. 9 pe 1965, Al. Dima trasează un istoric al afirmării specificului poporului român, inclusiv prin limba sa literară. □ Articolul *M. Dragomirescu și poezia eminesciană*, semnat de Titu Popescu, propune o recuperare a criticului junimist prin prisma spiritului său materialist care, în pofida „crezului său estetic” idealist, se asociază unui „sistem critic original”. Deși teoria capodoperei este „dogmatizată”, „impusă ca unic sistem de referință în judecățile literare”, observațiile sale critice, în special cele referitoare la poezia eminesciană, sunt corecte. □ Apreciind editarea *Crailor de Curtea-Veche* de către academicianul Perpessicius, Ion Vlad publică articolul *Comentarii la un poem*. Considerată

pseudo-roman, scrierea este comparată cu un triptic reunind o serie de „semnificații simbolice”, „experiența prozei simboliste” și „romantismul prelungit dincolo de timpul estetic al acestui curent”. Criticul constată, totuși, în linia ideologiei de partid, existența mărcilor realismului clasic, căci, „la Mateiu Caragiale, poate împotriva intențiilor sale, sensul tragic al agoniei și al dispariției acestei lumi nu se realizează, imaginea devenind, în virtutea unui adevăr artistic superior, grotescă”. □ Al Căprariu analizează al treilea volum de versuri publicat de Tiberiu Utan, *Carte de vise*, în care identifică un filon folcloric corelat cu „deplina participare politică (...) la realitățile lumii socialiste” și cu un „acut sentiment al naturii”, peisajul devenind un „element catalitic datorită căruia câștigă consistență definitivă simboluri de aspră semnificație etică”. □ Un grupaj de poezii reunește texte de Ion Pop – *Balada vântului albastru*, Corneliu Udrea, *Prânz cu cartofi*, Iudith Vadim, *Mișcare*, Gheorghe Pituț, *Clădirea*, Marta Bărbulescu, *De-ar fi un ornic vrăjit*, Nicolae Stoe, *Vulturii*, Gheorghe. D. Vasile, *Ceasul privighetorii*, Gheorghe Lupu, *Prolog*. □ Sub titlul *Opt schițe de Vasile Rebreanu* sunt publicate textele: *Somnul de la zece la douăsprezece ziua*, *Mobila*, *Pe terasă, cu fața spre musafiri*, *Nevastă tânără*, *Muta pământului*, *Ordalii*, *Schiță*, *De supus*. □ Articolul *Blaga în ungurește*, semnat de Ion Oarcășu, apreciază publicarea unor poeme blagiene în volumul *Mágikus virradat (Răsărit de soare)*, la editura Europa, sub îngrijirea lui Domokos Samuel, care semnează și Prefața volumului. Ion Oarcășu remarcă atât poeziile bine sau excelent traduse, cât și eșecurile.

4 februarie

- [**„Contemporanul”, nr 5**] Adrian Marino publică la rubrica *Meridiane* eseuul *Jarry și sensul farsei*.

- [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 5**] Radu Rupea este autorul articolului *Dezbateri etice semnate de Paul Everac* : „Dramaturgia lui Paul Everac (*Ferestre deschise*; *Costache și viața interioară*; *Explozie întârziată*) vădește o permanență a preocupărilor de etică socialistă. Fiecare dintre piesele amintite are caracterul unei dezbateri, dar fiecare dintre ele avându-și propria moralitate estetică de exprimare: de la caracterul de mozaic în care fragmentele colaborează întru crearea unei imagini de ansamblu a *Ferestrelor*, la grotescul lui Costache și retrospectiva cu care se confruntă prezentul în *Explozie întârziată*. Piesa în două părți și un intermezzo *Simple coincidențe* – aflată la ora aceasta în repetiții la Teatrul Mic – continuă dezbaterea: «Am scris această piesă, declară Paul Everac, propunându-mi mai puțin o înșiruire strânsă, coerent – dramatică de fapte de viață, cât mai ales o analiză nuanțată de concepții de viață... Piesa încearcă să arate cum comunicarea este posibilă și activă în cadrul orânduirii noastre ca rezultat al unui efort neobosit de înțelegere, de nuanțare, de adaptare la condiții cât mai complexe»”.

5 februarie

• [„Scânteia”] Eugen Barbu semnează fragmentul *Întunecatul februarie*, din romanul în pregătire *Strada*, cu un subiect previzibil, de vreme ce apare în această lună. □ Zaharia Stancu scrie despre *Sentimentele opiniei publice românești*, un text politic în care comentează declarațiile Ministerului Afacerilor Externe al R. S. R. în legătură cu reluarea atacurilor aeriene ale S. U. A. asupra R. D. Vietnam.

• [„Flacăra”, nr. 6] La rubrica *Miniaturi*, apar scurtele materiale aparținând lui Lucian Zatti: *Mâinile lui Mihiu, Fiindcă pereții încă mai râd, Stejarul vrăjit, Suflul femeii*. □ La rubrica sa, Eugen Frunză semnează materialul *În jurul unui cric*. □ Supratitlul *Foiletoane* introduce spre cititor textele *Parada timpului... pierdut*, de Cornel Bozbici, *Acoperiri descoperite*, de Bazil Dunăreanu și *Dentistică*.

• [„Lucefărul”, nr. 6] Articolul de fond, *Izvorul demnității*, semnat de Constantin Chiriță vizează două teme: victoria socialismului asupra regimului burghezo-moșieresc și înființarea partidului comunist, cu 45 de ani în urmă: „De la începutul existenței sale, poporul a simțit în acest partid organizatorul altei lumi bazată pe justiție socială, pe demnitate, pe adevăr și cuvintele lui treceau ca un curent generator prin inimi și întăreau brațele și aliau gândurile cu îndrăzneala, cu temeritatea și cutezanța, pentru că erau îndemnuri la luptă, pentru că prevesteau greutăți, pentru că declarau deschis adevărul că o țară independentă, puternică, patria, se clădește prin muncă, prin muncă, prin muncă. (...) Poporul suferea cumplit; i s-ar fi înecat și visurile în dramele și tragediile la care-l obligau inconștiența și egoismul și rapacitatea și nimicnicia regimului burghezo-moșieresc, dacă n-ar fi existat comuniștii, partidul comuniștilor. Prin însăși activitatea sa și esența acestei activități și siguranța și trăinicia acestei activități, partidul comunist a imprimat istoriei altă caligrafie, aceea care își modelează literele după contururile patriei”. În articol, sunt aplaudate cu frenezie moralitatea luptătorului comunist, dăruirea și sacrificiul său pentru țară, hotărârea de a transforma România dintr-o țară agrară, într-una puternic industrializată, neacceptând «predarea economiei noastre capitalului străin». (...) Privite de pe cota demnității, independenței și suveranității pe care s-a înălțat astăzi ferm și definitiv patria noastră, luptele petroliștilor și ceferiștilor din ianuarie-februarie 1933 capătă o însemnătate excepțională. Durerea, eroismul și semnificația acelor zile au traversat istoria ultimelor trei decenii ca un fulger care a generat și întetit fără încetare energii și conștiințe; demnitatea și puterea patriei noastre socialiste își au în luptele eroice de acum 33 de ani unul din izvoarele lor nepieritoare”. □ Sub titlul *Jurnal*, M. R. Paraschivescu amendează, ironizează și dezavuează activitatea literară a lui Eugen Ionescu laolaltă cu personalitatea sa: „Vechiul și agreabilul meu prieten din copilărie, Puiu, azi reputatul autor dramatic Eugen Ionescu, ajuns din păcate sclav al propriului său succes, s-a apucat, după giumbușlucurile care-i stăteau atât de bine, să

filozofeze, mă rog! Acest însetat de libertate – scrisă așa între ghilimele, o libertate fără prea mult eroism și fără conștiință – acest campion al bunului plac și jemanfișismului universal, care se deroba atât de dezinvolt că nu vrea să salveze omenirea, își închipuie despre el că i-ar putea sta bine și tragicul. Se înșală și se crede, evident. Gelozia lui pentru genul serios și grav al lui Beckett, adică al adevăratului mare talent al tragicului pe care l-a dat literatura occidentală în ultimii ani și cum nu mai cunoscuse ea de la Malraux încoace, gelozia asta, așadar, făcându-l pe Eugen să se hazardeze în târâmurii voit adânci pentru care nu am impresia că ar fi prevăzut în dimensiunile lui spirituale. Lamentațiile și cazul pe care-l face de angoasa morții, în filele de jurnal publicate în revista «Preuves» din septembrie trecut ar putea fi ilustrația cea mai vădită a facilității speculației, devenită la el o a doua natură aproape. N-am – Doamne ferește! – nimic de împărțit cu acest distins și spiritual autor de teatru pe care am avut plăcerea să-l cunosc de când el era în clasa cincea liceală și eu într-a doua; acuma, după biografiile ad-hoc pe care i le citii, aflu că ar fi cu un an mai mic decât mine și zâmbesc amuzat de asemenea cochetării pe care poate le pretind exigențele vedetei și ale afișului. Poate că ele sunt și unul din comandamentele dictate de angoasa morții. Că-l torturează așa devreme n-ar avea de ce să ne mire dacă, efectiv, tragicul ar fi avut de jucat vreodată un rol în viața lui clădită din poante și piruete. Pe el, într-adevăr, nu tragicul, ci hazul l-a prins. Ca și pe celălalt antecesor al său pe care și-l luase de model, Caragiale, și care, îndată ce s-a abătut de la Eugen Ionescu. De la bibelourile delicate din *Elegii pentru ființe* mici până la admirabila bășcălie din *Nu* (mă și întreb de ce nu se reeditează, într-adevăr, această carte care, ea, mai mult decât toate piesele lui de succes mondial, ilustrează cred cel mai bine geniul lui Eugen Ionescu) sau până la persiflarea amuzantă, în ton de țafă, pe socoteala bătrânului Victor Hugo pe care o făcea în revista «Ideea românească» a nu mai știu cărui rinocer legionar – totul atestă că umorul, subtilitatea, inteligența și talentul fostului meu amic din copilărie își găsesc cea mai exactă expresie în comic și nu în tragic. Gelos și neadecuat, Eugen s-a vrut și hăituit de tragic. Rezultatul: contorsiunile de dureri colice, din «Preuves». Că hâr – că mâr, c-o fi și-o păți, că moartea e-n mine, că nu e-n mine, că se plimbă prin mine, că a ieșit din mine și alte asemenea profunde cugetații pe care mă mir că niște, capete deștepte ca, al lui Jean Bloch-Michel le-au mai putut tolera în mijlocul unui secol și al unei culturi care l-au cunoscut în fond și pe Kirkegaard, și pe Unamuno. Afară numai dacă n-ar fi vrut să-l facă de răs pe umoristul nostru, lăsându-l să sucombe pe propria-i limbă”. Indignarea lui M.R. Paraschivescu este declanșată de o afirmație ca următoarea: „Acest fals filozof, atât de urât la față, atât de nesuferit ca personalitate, care n-a adus nimic în filozofie fiindcă a încercat să împace existențialismul cu marxismul (și care, trăind într-o țară ce admite opoziția, a putut să facă opoziție fără nici o primejdie, în toată libertatea, dar mai ales de comentariile elogiase despre

pușcărie, din jurnalul său. Când un intelectual ajuns să afirme și să subscrie în seninătatea inimii și a cugetului asemenea lucruri, consideră M.R. Paraschivescu, însemnează că el și-a pierdut sau și-a uzat unele facultăți ce țin de intelect, că din pricina acestei uzuri el nu mai e capabil să judece nici viața reală, nici propriile sale judecăți: când un intelectual a ajuns să facă elogiul constrângerii polițiste și al închisorii, e limpede că el a devenit un aliat al poliției și al puterii coercitive, că nu se mai poate vorbi despre el ca despre un intelectual, adică un om care vorbește în numele inteligenței și demnității omului în deplină libertate. Pe urmă ce însemnează confuzia asta, aproape voită, între închisoare și asceză? Păi cum? La închisoare ești osândit și păzit de alții, – pe când la asceză te hotărăști și te exerciți singur. Asceză – chiar asta însemnează pe grecește: pregătire, exercițiu – nu osândă. Dar, încă o dată, să sper că Eugen a fost furat de condeiul lui mult prea facil și nu și-a mai dat seama că există reclusiune și reclusiune; una voluntară, – alta involuntară, și-l rog să reflecteze ceva mai serios la sentimentul vieții neratate pe care-l poate încerca un om ieșit după douăzeci de ani din pușcărie, ca să afle că i-a murit mama și sora, fără ca ele să-și fi putut lua rămas bun de la el, fără ca el să fi vegheat la căpătâiul lor de muribunde... Domnule Puiu, domnule Puiul fii, te rog, dragule și bagă-ți nițel mințile-n cap și învață-te să gândești lucrurile nu numai în senzațiile și angoasele foarte literare pe care ți le dau, nici în speculațiile și efectele lor scenice, dar în materialitatea lor directă și brutală de care mă bucur că ai știut întotdeauna să te derobezi spre norocul tău și spre bucuria spectatorilor care aplaudă și râd la piesete tale numai într-atâta cât se simt liberi să râdă”. □ În *Despărțirea de Alberto Giacometti*, Eugen Mihaescu, artist plastic și ilustrator de reviste, își manifestă regretul de nu fi mers în întâmpinarea șansei de a-l fi cunoscut pe marele sculptor, cu atât mai mult cu cât pașii lor se intersectaseră prin aceleași locuri: „Poate că dacă aș fi știut – și cui i-ar fi putut trece prin cap un asemenea gând absurd? – că avea să lunece atât de curând peste apa Styxului, într-o luntre subțire asemenea sculpturilor lui, l-aș fi căutat”.

6 februarie

• [„România liberă”] Boris Buzilă este autorul anchetei *Printre cărți, bibliotecari și cititori*, realizată în mediul rural, în scopul de a evidenția importanța acțiunii *Luna cărții la sate*. □ Mariana Pârvulescu abordează tendințele literare, cu precădere pe cele teatrale ale vremii, în articolul *Un spectator neglijat*, sesizând numărul redus de spectacole adresate tineretului. Astfel, precizează: „Orice s-ar spune, există o vârstă a «cavalerului Pardaillan». (...) Este vârsta când se râde fără reticențe și se aplaudă fără fățarnicie. Vârsta aceasta îl preferă în literatură pe Al. Dumas, pe Jules Verne, pe Fenimore Cooper, romanele istorice ale lui Mihail Sadoveanu. Iar la teatru ar putea să vadă la infinit: *Cidul* și *Cyrano de Bergerac*, *Apus de soare* și

Vlaicu Vodă, Fântâna Blanduziei și Bălcescu. Or, există directori de teatru care se consolează cu ideea falsă că necesitatea de a pune în scenă spectacole pentru tineret, este o «falsă problemă». Tineretul, după părerea unora, vine la orice spectacol, înțelegând prin tineret numai pe cei trecuți de douăzeci de ani”. În urma unui sondaj realizat în repertoriile stagiunii în cauză la teatre din București, se inventariază „ce poate vedea astăzi (...) un adolescent”: „Vlaicu Vodă (care se joacă foarte rar), Doamna lui Ieremia, Maria Stuart, Apus de soare (în medie o dată pe lună), Cuza-Vodă (o dată pe an) și Regele Lear (și el, din când în când, spectacol de jubileu) la Teatrul Național «I. L. Caragiale»; Intrigă și iubire (un spectacol slab), Comedia erorilor și Tache, Ianke și Cadâr la Teatrul «Lucia Sturdza-Bulandra»; câte un spectacol rătăcit pe la Teatrul Muncitoresc C.F.R. sau pe la Teatrul «Barbu Delavrancea».” De asemenea, „În ceea ce privește teatrele din regiuni, lucrurile nu stau mai bine. Un Apus de soare și D-ale carnavalului la Naționalul clujean sânt departe de a trezi interesul pentru teatru al celor câteva zeci de mii de adolescenți din acest oraș, Într-un ceas bun la Craiova, Chirița în provincie și Bălcescu la Iași, Vlaicu Vodă la Bacău – iată un număr prea mic de piese, care pot contribui la educarea tinerei generații, care o pot influența moral, care îi pot completa cunoștințele căpătate în școală. Nici prevederile repertoriului din cea de a doua parte a stagiunii nu promet să îmbunătățească cu mult situația”. În acest sens, se notează că: „tineretul are nevoie, venind la teatru, să se entuziasmeze pentru calitățile eroice ale unor personaje, pentru faptele, pentru atitudinea lor; eroii de pe scenă trebuie să devină exemple demne de urmat, de la care se poate învăța cu plăcere. Din acest punct de vedere, fără a fi exclusiviști – mai ales că exclusivismul se manifestă în sens contrar –, ne putem întreba ce ideal de viață reprezintă Bătrânul din Scaunele de Ionescu, Iason din Medeea de Anouilh și alții – oricâte calități literare indiscutabile ar avea operele respective! (...) în teatru, în afara unor spectacole vechi pe care le-am citat la începutul acestui articol, lucrurile stau pe loc. Fiecare teatru este bântuit într-o prea mare măsură de pasiunea experimentului, uitând că acesta se adresează unui public relativ restrâns de inițiați”.

- [„Scânteia”] Declanșarea, în întreaga țară, a concursurilor de specialitate (literatura română, matematică, fizică și chimie) îi prilejuește lui Eugen Jebeleanu articolul *Olimpiada spiritului*. Autorul speră că „participanții de azi ai Olimpiadei spiritului vor putea îmbrățișa planeta cu versuri și povestiri sublime ... iar oamenii de știință vor născoci cartușe făcute din boboci de trandafir care – proiectate în inimă – vor face să înflorească prelungind viața oamenilor și umplând-o de iubire față de semeni, fără de margini”.

8 februarie

- [„Viața Studențească”, nr. 6] La rubrica *Ce recomandați studenților pentru această săptămână?* Se conformează (literar) V. Râpeanu: „Recomand

cartea lui Mihai Stoian – *Reporter în anchetă* (o schimbare în peisajul reportajului românesc, un fel de anchetă socială à la Gusti), plus volumele 10-11 din *Scrieri* de Tudor Arghezi (cuprinzând romanele *Cimitirul Buna Vestire* și *Lina*), romanul *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu – roman care la prima ediție, din păcate, nu s-a bucurat de tratamentul meritat din partea criticii. Personal, cred că, prin această carte, ciclul *Desculț* este continuat în pagini de un intens dramatism și că ideea de roman modern în literatura română câștigă odată cu *Jocul cu moartea* noi argumente... la întrebarea: „Viziunea picarescă a romanului corespunde mai bine structurii literare a autorului?”, V. Râpeanu răspunde: „Nu atât autorului cât însăși etapei în care se găsește eroul ciclului; este momentul în care – ca și în *Pădurea nebună* – eroul își lărgeste aria cunoașterii în viață și trăiește experiențe inedite. Fatal, viața sa va fi aceea a unui Picaro, favorizată fiind și de epocă. *Pădurea nebună* și *Jocul cu moartea* sunt două etape în evoluția eroului, care deocamdată, învață încotro nu trebuie să meargă”.

9 februarie

• [„**România liberă**”] Radu Popescu dezvoltă opinii despre piesa *Sfântul Mitică Blajinu*, analizând, totodată, montarea acesteia la Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra”. Prezentarea este elogioasă încă de la începutul cronicii: „Într-o emulațiune de cadență și de fecunditate în care, fără nici o supărare, nu prea are cu cine se întrece, Aurel Baranga se întrece cu sine, se ajunge din urmă și se depășește”. Din referințele analitice referitoare la opera în sine, se disting următoarele: „într-un fel, cu *Mitică Blajinu*, Baranga simplifică schema fundamentală a comediei sale, complicată, în ultimul timp, și nu fără certe rezultate de îmbogățire, printr-o dezvoltare a elementului sentimental ori a melodiei acestuia. Ceva amor există, desigur, și aci, căci nu se mai poate, pare-se, comedie, și nici măcar farsă, fără o umbră măcar de Colombină și o umbră de Pierrot. Lucru ciudat, în actuala comedie a lui Baranga, cei doi amorezi au vârsta la care, de obicei, oamenii au rezolvat de mult, și au și uitat, frământările de sentiment, fiind, mai ales din punctul de vedere al iubirii, francamente bătrâni. Acum, iubirea nu mai dislocă acțiunea, nu mai creează conflicte, și nu-i mai dinamizează pe eroi, ci numai îi conturează pe aceștia, prin acea bună trăsătură umană care este fidelitatea față de vechi, curate sentimente și visuri”. Fapt important, „satirizarea anumitor fenomene negative, care se mai produc, izolat, dar uneori destul de virulent, pe suprafața întinsă și în structura foarte complexă a vieții noastre sociale, se realizează în *Mitică Blajinu* din plin”. În ceea ce privește personajele, „directorul Cristea este, din punct de vedere psihologic, un ipocrit, din punct de vedere caracterologic, un demagog, omul formei fără fond, și, în esență, al formei împotriva fondului, care-și acoperă cu formule spuse fără convingere, adică fără fond, egoismul sordid, lăcomia, indiferența absolută față de tot ce se petrece nobil, fecund în jurul lui. În

scopul realizării unei murdării de interes personal – înlocuirea a doi modești dar valoroși funcționari, cu doi favoriți lamentabili – el ține un discurs de incoerențe răsunătoare și găunoase.” „Omenește, afirmă cronicarul teatral, „eroii sunt foarte bine portretizați, în bunătatea, modestia, hărnicia, devotamentul lor fără pretenții, în cinstea lor fără pată și fără șovăieli. Dar ca forță specifică a noului, ce aduc ei oare, spre a se opune forței specifice a vechiului, adusă de grupul negativ? S-ar părea că destul de puțin. Nuanța lor se precizează în aceea că ei se racordează, instinctiv și tacit, la această mare forță care i-a cuprins, chiar dacă ei n-o reprezintă în datele ei cele mai directe și mai grandioase. (...) Nu Mitică și Adela decid de continuarea sau de retezarea huzurilor și matrapazlăcurilor grupului negativ, ci acțiunea implacabilă a forței noului în întregul ei: cei doi sunt numai instrumentul, unul din instrumentele, acestei forțe și a dreptății ei. Mitică și Adela sunt chemați a dovedi că e suficient a fi cinstit și harnic, și mai ales a fi devotat fără rezervă, cu totală dăruire, binelui obștesc și societății socialiste”. Așa stând lucrurile, cronicarul arată că „Baranga încearcă, după opinia mea, cu succes, să evoce forța noului, să afirme acțiunea ei invincibilă, fără a proceda la prezența ei directă în personaje concludente și reprezentative, temându-se, poate, și de riscul clișeistic care se deschide încă în fața unor asemenea tentative. Impresia de exagerare neverosimilă, nereală, a grupului negativ, dilatarea sa aparent excesivă, trebuie cercetată prin această înțelegere exactă a fondului comediei, și înțeleasă prin fatalitățile satirei. Construcția comediei nu e lipsită de unele defecte, cu toate că Baranga este un virtuos constructor, care continuă să clădească, în evantai, pe schema tradițională a dramei. Începutul e lent, finalul actului trei scade sub raportul tensiunii, există o contradicție în conducerea farsei pe care cei doi eroi o înscenează pentru demascarea negativilor, perechea celor doi tineri colegi și pupili sentimentali ai lui Blajinu, e abia schițată, și nu cu creionul cel mai inspirat etc.”. Cu toate acestea, „în verva torențială, nesecată, a lui Baranga, apar uneori expediente verbale, facile. Există, deci, defecte, și nu le ascundem autorului, și autorul însuși nu trebuie să și le ascundă, pentru că perfecționarea trebuie să rămână obsesia permanentă a oricărui scriitor, și mai ales pentru că aceste defecte se pierd în tensiunea puternică a șuvoiului satiric principal, în forța comică a totalului, care este irezistibilă”.

10 februarie

• [„**Scânteia tineretului**”] Ovidiu Papadima surprinde *Substanța poetică a mitului folcloric*. Perpetuarea ei printre scriitorii contemporani pare înțeleasă drept sarcină de partid: „A sublinia că literatura noastră s-a dezvoltat – încă de la începuturile ei, de la *Psaltirea* lui Dosoftei, de la psalmii săi în versul poeziei noastre populare și cu imagini din lumea ei, și de la *O samă de cuvinte* a lui Ion Neculce, primele pagini de proză literară românească – ca tematică în cea mai strânsă legătură cu bogatul nostru tezaur folcloric – însemnează a

spune încă o dată un adevăr cunoscut de noi toți, încă din școală. A reaminti că și astăzi această legătură nu trebuie să fie uitată și că ea trebuie să continue a deveni *faptă* literară, însemnează iarăși a repeta un act de necesară grijă față de propriul destin al literaturii noastre. Îndemnul tovarășului Nicolae Ceaușescu *de a merge la izvor, nu la ulcior* a răsunat – cu rezonanța lui lapidară – în conștiințele scriitorilor noștri, ca și în inimile cititorilor noștri. (...) Pe calea deschisă de Eminescu a mers toată literatura românească de valori înalte. Ceea ce a realizat Eminescu în poezia lui, a înfăptuit Mihail Sadoveanu în proză. Astfel au ales să meargă la izvorul folcloric un Octavian Goga, un Tudor Arghezi, un Lucian Blaga: identificându-se cu profunzimile substanței și nu doar cu particularitățile exterioare ușor de imitat, ale poeziei populare.”

• **[„Albina”, nr. 946]** Poezia lui Mihai Beniuc, *Hârnicie*, se încheie cu îndemnul: „Pământule, fii pumn înțelept/ La toți să împarți bucatele drept”. Versuri semnează și Vlaicu Bârna, intitulate *Odiha*: „Prea lungul somn al holdei, noi puteri/ în rădăcini și-n fire strânse-n taină”. Proza și reportajul acestui număr aparțin lui Aurel Leon (*Parmen auriu*), și Mihail Sevasos cu *Luieru, azi*: „Poftit de Gh. Cunesco, un cărturar care lucrează de ani de zile la monografia lui Gala Galaction, am poposit la Luieriu câteva săptămâni, depănând împreună amintiri despre marele scriitor. Satul acesta, cu vreo trei sute de «fumuri», apare pentru întâia oară în documente în epoca medievală (1228). Locul spânzurătorilor din coasta lui, – numit și astăzi de luiereni *La Căstăi*, – poartă mărturia jertfelor românești din timpul răzmeriței lui Horia. (...) În răstimp de câteva săptămâni am băgat de seamă în Luieriu moravuri și obiceiuri pe care încerc să vi le înfățișez în rândurile de față. În satul acesta magazinele cu grâne ale oamenilor nu-s închise cu lacăt. Chiar casele rămân descuiate în lipsa gospodarilor. O fată a uitat pe înserat o pătură pe malul Mureșului, unde se duse la spălat rufe, și a găsit-o tot acolo a doua zi dimineată. (...) Sunt de remarcat bluzele și fotele, un cumul de arte băștinașe, precum și cămășile naționale bărbătești, ca înflorituri măiestre, pe care oierii luiereni – stăpâni a peste 3 000 de oi – le poartă cu fală, mândri de straiul popular ca și de ocupația lor de predilecție: oieritul, vestit prin faima cașului și a urdei fără rival în toată regiunea”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 6]** Dumitru Micu polemizează cordial cu „bunul său amic de la „Tribuna”, Vasile Nicorovici în chestiunea reportajului, mai precis dacă acesta este și gen literar sau numai publicistic. Textul se numește *Disocieri* și adună mai multe argumente contra decât pro. Reproducerea unor pasaje mai ample de text (cu care Dumitru Micu își îmbracă argumentele) devine utilă de vreme ce, în epocă, această chestiune a devenit subiect al discuțiilor dintre lingviști, doar un număr restrâns dintre aceștia admitând existența unui stil publicistic. Multe dintre observațiile lui Dumitru Micu se regăsesc și în dezbaterile lingvistică pe același subiect (de atunci), revenită în zilele de acum pe buzele numeroșilor profesori de jurnalism care văd în genu-

rile publicistice, în pofida faptului că acestea ar trebui să reflecte realitatea și să ofere comentarii în legătură cu ea, genuri de creație. Textul lui D. Micu, redat amplu, constituie un prilej de reflecție pentru evoluția creației literar-artistice și a celei jurnalistice (reportajul în speță) în momentul actual. Dincolo de comentariul teoretic, D. Micu afirmă că „harul” /darul înăscut/ „talentul” suplinește, în orice domeniu, ceea ce teoria, deși bine asimilată, nu poate să dea: „Genuri, specii, curente, perioade, clasificări sunt niște frumoase generalități, cu care se obțin «titluri științifice» și, implicit, dreptul de a iscăli «dr.», fapt nu fără urmări pozitive în statele de salarii. Astfel de abstracțiuni dau însă nu puțină bătaie de cap nu numai spiritelor docte, dar și unor literați. Spre a nu merge prea departe, iată-l pe bunul meu prieten manifestându-și – într-un articol de perfectă urbanitate – constatarea că, într-o «încercare de sinteză», cineva (de fapt, sunt doi, cum se poate vedea pe copertă) concede spiritelor dogmatica nobila preocupare de a stabili dacă reportajul e gen sau specie. Mai mult însă, infinit mai mult îl întristează afirmația că reportajul e creație artistică, în măsura în care își depășește condiția, perspectiva literaturii fiind antireportericească. Nu rezist impulsului interior de a mărturisi că, de când a apărut articolul său în «Tribuna» nutresc și mai multă stimă pentru prietenul meu. A-ți iubi profesia, a-ți apăra cu fermitate și promptitudine domeniul în care lucrezi este, evident un lucru mai mult decât lăudabil. Ceea ce mă intrigă, nu în cazul de față, ci în genere, e obstinația multora de a gândi aproape exclusiv categorial. (...) „În procesul percepției artistice, concretul capătă o însemnătate primordială, chiar exclusivă. Nu admirăm genuri, specii, curente, școli sau perioade, ci tablouri, simfonii, poeme, statui. Nu genul, curentul, perioada, conferă valoare și viabilitate operei, ci dimpotrivă acestea se justifică prin capodoperele lor reprezentative. (...) Am mai invocat și voi invoca de câte ori va fi necesar autoritatea lui Goethe în sprijinul convingerii mele tenace că – nu numai în artă, dar mai cu seamă aici – „personalitatea este binele suprem”. (...) În artă, ca în toate domeniile, creația începe acolo unde apare o vibrație personală, inedită și irepetabilă, unde se constituie o viziune originală a lumii. Fără aceasta, opera nu ia ființă, rezultă cel mult, homunculi(...). Se afirmă că reportajul nu e literatură, și, totuși, i se consacră un capitol într-o încercare de istorie liberară. Inconsecvența e numai aparentă. Prin însăși definiția lui, reportajul implică raportare la anumite realități precis determinate, redare, reconstituire a acelor realități. Deci, nu creație, ci în cazul cel mai bun recreație de realitate. Altfel zis, document, fotografie. Creația literară e, principal, cu totul altceva. Romancierul sau povestitorul cel mai realist nu redau o realitate sau alta, ci, pornind de la fenomene obiectiv existente, inventează o realitate nouă, mai plauzibilă (în operele viabile) decât realitatea primă, ce îl va fi inspirat. Reporterul de geniu e un Columb. Romancierul, când se numește Balzac, este Demiurgul. Hotărât, reportajul autentic, reportajul-reportaj nu e o specie a literaturii, ci a publicisticii. Lucrurile ar fi

limpezi ca lumina zilei, dacă existența reală s-ar încadra perfect în categoriile logice, stabilite de cugetarea noastră. În realitate, granițele dintre literatură și publicistică, dintre invenție și descoperire, creație și reconstituire – întocmai ca acelea între un curent și altul, o perioadă și alta, un gen literar și celelalte – nu sunt nici pe departe atât de fixe ca în gândirea sistematizatoare a profesorilor. Reportajul aparține, negreșit, publicisticii, însă publicistica poate deveni, și devine, adesea literatură. Depinde cine o scrie: „omul sfințește locul». Autorul posedat de demonul literar prefăce în literatură tot ce atinge. (...) Rezultă din cele spuse o subapreciere a reportajului? Ar fi o nerozie! Scrisul poate fi înnobilit («sfințit») nu numai din punctul de vedere al literaturii, ci și din acela al publicisticii. În timpurile noastre, reportajul cunoaște o dezvoltare fantastică, el răspunde unei insașiabile nevoi a omului modern de a cunoaște documentar lumea, umanitatea, N-ar fi exclus ca, din această pricină, soarta romanului realist tradițional, ca și în general soarta artei întemeiată pe mimesis, să fie definitiv pecetluită. Dar asta nu înseamnă că reportajul devine automat literatură. Și dacă nu devine? Sufletul nostru are multiple nevoi, nu numai artistice. Un autor care îmi satisface setea de cunoaștere, să zic, panoramică a lumii nu e mai puțin vrednic de admirație decât unul care îmi propune o viziune proprie a universului omenesc lăuntric și în tot cazul nici unul din aceștia nu-l poate suplini pe celălalt. Emoția de o natură cu totul specială pe care mi-o procură cărțile lui Kafka nu-mi fac ilizibile magistralele reportaje ale lui Egon Erwin Kisch. (...) Totul e a nu amesteca, a nu confunda valorile. (...) Spre a nu întinde vorba, reportajul nu e literatură (în sensul estetic al noțiunii), însă devine, dacă este profesat de scriitori. Reportajul-literatură (care, în această ipostază, își depășește condiția, devenind expresie lirică, epică sau dramatică: poem, narațiune, spectacol nu poate fi socotit principal superior reportajului-reportaj, tot astfel cum un roman istoric excelent nu are căderea de a revendica o mai mare prețuire decât o substanțială monografie istorică. (...) Detestabil, în cazul nostru, devine numai «reportajul literar», acest hibrid oribil, nici reportaj, nici literatură, acest impostor care, spre a apărea drept altceva decât ceea ce este (descripție plată), cată a se înnobila prin literaturizare convențională: șoarece care își pune aripi, ca să pară șoim. «Reportajul literar» voiește să devină literatură și nu va deveni niciodată. Reportajul literatură este reportaj numai în punctul de plecare (v. *Cartea Oltului*). Reportajul-reportaj – floare minunată a publicisticii (când e de calitate, firește) – nu se vrea literatură, și în aceasta constă originalitatea, demnitatea, aș spune măreția lui. ...Aș aplauda cu entuziasm constituirea unei puternice secții de reportaj în cadrul Uniunii Ziaristilor și editarea sub egida ei a unei publicații intitulată, să zicem, «Reporter», care – dacă ar fi bine scrisă – ar concura cu succes revistele literare”.

• **[Glasul patriei, nr. 5]** Din lirica lui Octavian Goga este reproducă poezia *Așteptare*. □ **Aniversarea lui Romain Rolland** este o știre despre conferința lui Șerban Cioculescu: „În cadrul marilor aniversări culturale recomandate de

Consiliul Mondial al Păcii și de U.N.E.S.C.O., comitetul național pentru apărarea păcii din Republica Socialistă România, Institutul român pentru relații culturale cu străinătatea, Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comisia Națională a R.S. România pentru U.N.E.S.C.O. au organizat în ziua de 2 februarie 1966, la Casa de cultură a Institutului de răspândirea culturii, festivitatea consacrată aniversării centenarului nașterii scriitorului francez de renume mondial, *Romain Rolland*. A vorbit prof. Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R.S.R., redactor șef al revistei «Viața Românească». Conferențiarul a înfățișat într-o documentată și sugestivă expunere, viața și opera marelui scriitor, reliefându-i polivalența spirituală și originalitatea gândirii sale a romancier, eseist, muzicolog, istoric al artei și muzicii, militant dârz pentru ameliorarea condițiilor de existență a maselor populare, pentru cauza păcii și înlăturarea dezastrelor prilejuite de războaie. (...) În finalul conferinței sale, prof. Cioculescu a relevat tipărirea de către Editura pentru literatură universală – în tălmăcire românească – a monografiilor și romanelor scriitorului francez: *Inimă vrăjită, Jean Christophe, Colas Breugnon, Michelangelo, Beethoven* ș.a.; de asemenea, a amintit de corespondența – cuprinzând 96 scrisori, dintre Romain Rolland și Panait Istrati, prozatorul descoperit și impus atenției mondiale de autorul lui Colas Breugnon”.

• [„**Tribuna**”, nr. 6] În acest număr se continuă studiul lui Al. Dima, *Specificul național în literatura română*, criticul identificând și explicitând macrotemele care susțin și legitimează, în opinia sa, acest specific: natura, obiceiurile, structura socială, istoria, procesul revoluționar. „Sentimentul naturii” este definit ca „tendința de a îmbrățișa mental vastitatea cosmosului”, și ilustrat prin textele scriitorilor pașoptiști, dar și prin cele ale lui Labiș, Nichita Stănescu, Goga, Sadoveanu etc. Însemnând „relațiile de clasă, vicisitudinile unei istorii zbuciumate”, identificabile la nivelul nuvelei, al romanului și al dramei istorice, mai cu seamă, istoria este ilustrată de Negruzzi, Delavrancea, Camil Petrescu, Sadoveanu etc. Se adaugă, aici, „reprezentarea în literatură a structurii psihice și a concepției de viață a poporului român”, în raport cu „mediul natural și social în care trăiește”, precum și cu evoluția istorică, ca și „dârza conștiință a originalității noastre culturale și literare”, corelată cu „setea de cunoaștere a valorilor universale” și „caracterul militant al literaturii naționale”. □ Al Căprariu publică poeziile *Nescrisul timp, Despre turnirul ideilor, Caii*. □ Constantin Cubbleșan comentează studiul călinescian *Estetica basmului*, apreciind cercetarea comparată a motivelor literaturii populare prezente în basme, relația cu psihologia poporului care le-a prelucrat și cu specificul național. Comentariul călinescian al basmelor este „mai întâi descriptiv și abordând didactic, în parte, fiecare element ce intră în compoziția basmului românesc”, apoi „procese de corelație între ele”, precum și „șabloanele specifice folclorului nostru” și cercetarea lor comparată. □ În articolul *Editarea clasicii*, Elena Stan discută

despre acest proces editorial insistând pe necesitatea alcătuirii unor ediții științifice. Se pronunță, în acest sens, arată autoarea articolului, Perpessicius, care arată importanța publicării integrale, cu respectarea strictă a textului original, a operelor literare, Adrian Marino, care arată necesitatea alcătuirii unui plan editorial și a unor colective de cercetători din instituțiile Academiei, Mircea Zăciu, care cere constituirea unei comisii naționale, gestionate de Academie, care să asigure caracterul unitar al acestor ediții. Chiar dacă s-ar utiliza metodele de editare folosite deja de nume ilustre – G. Călinescu sau Tudor Vianu, pentru edițiile de opere I. L. Caragiale sau Al. Odobescu, rămân de rezolvat o serie de probleme, precum: modul de grupare a materialului, criteriile de restabilire a textului autentic, ordinea așezării variantelor, datele despre geneza, cronologia și apariția operei, argumentarea paternității, acolo unde este cazul; apoi, prezentarea caracteristicilor tematiche și formale, precum și a receptării. □ Nicolae Jianu publică fragmentul de roman *Pământul era viu*. □ Vasile Rebreanu publică povestirea *În pădure*. □ Un grupaj de versuri reunește poeziile: *Ah, cum pădurea uită*, de Horia Furtună, *Poetul*, de Al. Andrișoiu, *Scuză*, *Culorile*, *Poetul*, de Nicolae Tăutu, *Pârâul*, de Platon Pardău, *Vreau să alerg*, de Ion Mircea Suciu, *Digul și marinarii*, de Cornel Udrea, *Secetă*, de Ion Sângereanu, *Autobiografie*, de Vasile Pop, *Primăvară*, de Dumitru M. Ion, *Acești războinici*, de Nicolae Stoe, *Altfel nu*, de Petru Anghel, *S-a dus*, de Angela Marinescu, *Paradox*, de Gheorghe Grigurcu, *Vânătoare de iarnă*, de Emil Bunea, *Elevație*, de Ion Sofia Manolescu, *Portret*, de Mihai Cupcea, *Ce minuni sunt fântânile*, de Ion Iuga, *Măinile*, de Mircea Marian, *Poezia*, *Miorița*, de Victor Tulbure.

11 februarie

- [„**Scânteia tineretului**”] este semnalată reeditarea – la editura Tinerețului – a romanului scris de G. M. Vlădescu, *Moartea fratelui meu*, o carte de „epică auto-confesivă, (...) o pledoarie antirăzboinică. Scris la o notabilă temperatură umanistă, romanul devine în zonele lui superioare un înflăcărat imn durat frumuseții umane în ciuda vicisitudinilor produse de flagelul războiului sau de lumea strâmb alcătuită”.

- [„**Scânteia**”] Adrian Anghelescu recenzează romanul *Călăul cel bun*, de Vasile Rebreanu: „Povestire simbolică, *Călăul cel bun* nu se bazează așadar pe procedeele construcției tradiționale. Modalitatea aleasă implică totuși anumite elemente de compoziție și impune organizarea lor în jurul unei idei metaforice care se cere cu consecvență reluată pe tot parcursul scrierii. Or, în noul roman, autorul nu respectă întotdeauna această logică internă a ideii. Apar, cum s-a mai remarcat în unele cronici, momente și episoade care nu corespund sensului fundamental al întregii metafore. Prozatorul introduce elemente anecdotice, uneori cu totul gratuite. (...) Utilizarea frecventă a unor asemenea procedee de expresie diluează substanța romanului, zdruncină unitatea de compoziție. (...)”

Se creionează pe alocuri o atmosferă sumbră, de coșmar (...) Toate acestea fac ca romanul, deși redus ca întindere, să se citească pe alocuri cu greutate, să pară încărcat, inegal... *Călăul cel bun* nu reușește totuși pe deplin să contureze o viziune artistică profundă, inedită asupra vieții și realității înconjurătoare”.

• [„Contemporanul”, nr 6] La rubrica *Meridiane* Sorin Alexandrescu scrie despre François Mauriac. □ Analizând *Evoluția recentă a romanului nostru* Paul Georgescu consideră că „se poate observa desprinderea de narațiunea descriptivă și ilustrată, îndreptarea tot mai accentuată spre investigația în profunzime și spre problemele acute ale omului contemporan, chiar când eroii evoluează în alt veac decât al nostru.” □ La rubrica de *Critică literară* Nicolae Manolescu analizează *Cartea de vise* de Tiberiu Utan.

12 februarie

• [„Scânteia tineretului”] Secvența eseistică *Curajul pe care îl respectăm* poartă semnătura lui Ion Băieșu. □ Pornind de la faptul că, în critica literară contemporană „piesa de teatru este simțită drept altceva decât literatură și ca urmare criticul literar o neglijează cu regularitate”, Mihai Ungheanu propune o discuție despre *Consecvența ideilor*. În consecință, apariția *Literaturii române de azi*, scrise în tandem de D. Micu și N. Manolescu, care include un capitol despre dramaturgie, este salutăată, dar și supusă criticilor recenzentului: „Literatura dramatică e privită mai ales prin prisma capacității ei de a reflecta socialul, evenimentele perioadei, și din acest punct de vedere efortul autorilor este meritoriu. Turul de orizont realizat de critici este însă superficial, atenți cu precădere la amplexarea tematică și mai puțin la valoarea în sine a pieselor despre care se rostesc concluzii globale și adevărate (...) analiza putea fi mult mai aplicată. Mă gândesc la faptul că autorii procedează ca niște îndrăgostiți de lectură, indiferenți – atunci când își comunică observațiile – la genul parcurs. Or, în cazul literaturii dramatice sunt de observat și acele elemente care pot face piesele viabile nu numai la lectură dar și ca spectacol, cadența actelor, ritmul lor, articularea situațiilor, arta replicii. (...) În ansamblul volumului, capitolul despre dramaturgia originală este discordant – criticii n-au fost consecvenți criteriului propus – reflectând de fapt situația specifică a dramaturgiei în contextul cultural”.

• [„Cronica”, an I, nr. 1, Săptămânal politic, social, cultural editat de Comitetul regional pentru cultură și artă – Iași, Format tipografic A3, 12 pagini, săptămânal; Colegiul de redacție: Nicolae Barbu – redactor șef adjunct, Otilia Cazimir, Constantin Ciopraga – Director, Ion Creangă, Al. Dima m. c. al Academiei, Republicii Socialiste Române, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Gavril Istrate, George Lesnea, Petre Milcomete. George Lesnea, Jules Nițulescu, redactor-șef adjunct; acad. Cristofor Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Ștefanache] Apar două scurte poezii ale Otiliei Cazimir, *Toamna într-o gară*: „Pe dealuri strâmbe, neguri grele cad./ Un tren

de marfă țipă lângă noi/Și lasă-n urma lui, pornind greoi, /Parfum de brad...” și *Primăvara la Bârnova*. □ Const. Ciopraga, îi face un portret poetului matematician Ion Barbu/Dan Barbilian folosind „creionul” cu care E. Lovinescu îl schițase în amintirile sale: „Un tânăr matematician și poet român, Dan Barbilian, se găsea în 1921 la specializare în algebra axiomatică într-un oraș universitar german. Debutase ca poet la «Sburătorul», cu cinci poezii însoțite de un articol de «lansare» semnat de E. Lovinescu. ... Poetul «subțiratic, tip oriental, smolît», cum a rămas fixat în savuroasele *Memorii* ale criticului, era un personaj voluntar și hotărât, nedispus la concesii; de cele mai multe ori nu admitea decât propria-i viziune; își susținea punctul de vedere cu aceea neclintită încredere în sine, care, până la un punct, la anumiți oameni – în special la creatori – nu e atât de rară”. □ La *Cronica artelor* apare articolul *Monografie despre Iași*: „În textul ce însoțește bogata ilustrație, Aurel Leon a știut să îmbine lirismul evocator al Iașului din trecut cu optimismul viguros pe care îl respiră orașul nou din zilele noastre, – deopotrivă cetate universitară, inimă a științei și centru industrial cu mari perspective”. □ Monografia *Aglae Pruteanu* îi stărnește patriotismul local lui N. Barbu: „Ultima monografie artistică prezentată de editura Meridiane e consacrată uneia dintre cele mai strălucite reprezentante ale teatrului românesc de la finele secolului trecut, actrița ieșeană Aglae Pruteanu”. □ Același deținător al rubrici dramatice, N: Barbu, se întreabă *Ce fel de critică facem?*: „Cea mai recentă discuție despre critică se referă la receptivitatea fenomenului teatral. Revista de specialitate «Teatrul» a publicat o anchetă continuată în mai multe numere. Și-au spus cuvântul regizori, actori, în ultimă instanță și criticii de teatru – prin urmare oameni de specialitate, în general interesați într-un fel sau altul de progresele profesiei lor”. □ Se produc cu versuri Corneliu Sturzu, Ion Chiric și Adi Cusin. Poemul lui Corneliu Sturzu se intitulează *Blocul turn*: „Zgârie tencu-ielile ploii, lumina / (...)// ... plasma cimentului / trece ca zvâcnetul caprelor negre prin defileuri...”. □ În calitate de reporter, Mircea Radu Iacoban se prezintă în *Primele ore la fundătura îngerilor*: „Nu-i chip să-mi încep reportajul astfel, deși imensa majoritate a reportajelor despre medicii de țară debutează cu o descriere întunecoasă a unei nopți de viscol... La dispensarul din fundătura îngerilor, primul care a bătut seara la fereastră, a fost... reporterul; abia coborâse, la «capul liniei», dintr-unul din vagonașele trenului miniatural...” □ Adrian Marino consideră *Modern [o]– noțiune imprecisă...*: „Cine ar căuta o definiție mai mult sau mai puțin limpede a modernismului” la Michel Butor, adept reputat al «noului roman francez», ar fi dezamăgit, căci o astfel de preocupare nu există. A scrie o carte întreagă, admitem inteligență, perspicace, în jurul unei idei imprecise, subînțelese sau pur și simplu inexistente, folosind ideea de «modernism» doar ca simplă etichetă convențională, nu este încă un semn al extremei imprecizii care continuă să dăinuie în jurul acestei noțiuni?”. □ C. Virgil trage următoarea concluzie în articolul *Izvoarele*

vehemenței lirice: „Nu ne mai rămâne decât să-i invidiem pe tinerii poeți bucureșteni care, viețuind în capitală, au un lesnicios «acces la neologism» și «pot deprinde» vehemența de la mai vârstnicii confrăți”. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Mihai Drăgan scrie despre *Hronicul și cântecul vârstelor*, al lui Lucian Blaga: „Întreaga perioadă de formare a individualității scriitorului e un laborator cu elemente în neorânduială, adesea divergente, dar în care putem descifra atâtea virtualități. Un prim factor esențial în evoluția sa etică și intelectuală este, ca și în alte cazuri, copilăria, mediul în care se nasc primele avânturi spre cunoașterea și înțelegerea tainelor lumii. Prin tatăl său, provenit dintr-o familie de cărturari, Lucian Blaga se apleacă, de timpuriu, asupra cărților, inițiindu-se mai cu seamă în cultura germană. Mama, «întrupare a duioșiei și a grijii», o ființă «cu instincte materne și feminine preistorice», «în sensul deplinătății vitale», i-a deșteptat viitorului poet și filozof prin «cunoștințele ei folclorice deosebit de bogate», interesul pentru mit și legendă, pentru forțele misterioase ale lumii și întinderea fabuloasă a mediului rural”.

• **[„Flacăra”, nr. 7]** Este salutat numărul din „Revista de istorie și teorie literară” dedicat în totalitate memoriei lui George Călinescu, iar numerele din „Contemporanul” și „Viața Românească”, dedicate aceleiași mari personalități literare sunt, de asemenea, consemnate. □ Scriitorii Marcel Breslașu și Ștefan Luca răspund anchetei revistei, anchetă intitulată *De bună voie și nesilită de nimeni...*

• **[Luceafărul, nr. 7]** Rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană* îi aduce în atenția cititorilor pe Nicolae Velea și Petru Vintilă. Despre primul scrie Mircea Anghelescu, la cel de-al doilea se referă criticul și universitarul ieșean Mihai Drăgan. Demne de interes sunt argumentele lui Mircea Anghelescu cu privire la descendența literară a lui N. Velea din... Marin Preda: „Aceeasi bucurie plinară, aceeași satisfacție de a descompune rotiță cu rotiță mecanismul psihologic al personajelor, are alte mijloace de realizare la Velea. Candoarea, ingenuitatea cu care acesta descoperă viața prin prisma fiecărui personaj al său, este de esență adolescentină; observația s-a mai făcut, dar trebuie dusă până la ultima ei consecință. De aici, din acest punct de vedere, trebuie înțelese toate ciudățeniile care au alimentat prea multe discuții oțioase despre caracterul „ciudat” al personajelor sale. Privite, retrospectiv desigur, prin prisma copilăriei, a adolescenței prelungite în ingenuitate» faptele și oamenii capătă contururi disproporționate, greu reductibile la o realitate ternă, Velea este indiscutabil un analist, însă în aceeași măsură este și un moralist în sens clasic, un alcătuitor de portrete morale. Personajele sale sunt ilustrate, mai întotdeauna, ca tipuri cu caracteristici dominante și determinante pentru evoluția lor, chiar dacă aceasta este în primul moment, mai ales pentru ele, imprevizibilă. (...) Din toate manifestările pitorești ale personajelor sale, Velea insistă mai ales asupra reacțiilor stârnite de evenimentele cruciale, de momente-limită. (...) Tehnica povestirii lui Velea e colocvială în cel mai înalt

grad, reflectând la fiecare pas drumul sinuos al înțelegerii personajelor. Este evidentă preocuparea personajelor pentru a se analiza ele însele, pentru a se defini în raport cu realitatea, a-și confrunta înțelegerea lor cu a lumii înconjurătoare. (...) Toate procedeele de care aminteam și care alcătuiesc într-o măsură explicația personalității particulare a scriitorului, converg spre conturarea unei lumi pe care literatura noastră a explorat-o deseori. Respingând însă epica largă, spectaculoasă, Velea practică o proză de observație, căreia îi circumscrie un spațiu relativ restrâns; epica de fapt este interioară, este dinamica proceselor intelectuale și psihologice și autorul relevă întâmplări banale, adică obișnuite, normale, supralicitând în ele latura senzațională. De aceea, proza sa nu este cum s-a spus, pur analitică, ci reclamă în primul rând acuitatea observației. Acestea nu înseamnă că personajele sale ar fi lipsite de conflicte interioare, ci că, în general, conflictul aparține momentului în care eroul e constrâns să accepte fățiș o realitate (psihologică) pe care o ocolise sau care îl ocolise multă vreme”. □ Din prezentarea lui Mihai Drăgan sunt de reținut următoarele: preferința prozatorului Petru Vintilă pentru oameni puternici, interesul pentru „viața și tabieturile micii burghezii provinciale pe care o sondează din perspectiva vremii noastre”, „un debit verbal apreciabil , care-l duce uneori la inflație”. „Narator spontan și reporter cu bogată și meritoasă activitate, Petru Vintilă s-a cam obișnuit să povestească fără pauze, substituind, când nu te aștepți, arta adevărată cu dezinvoltura gazetărească. O proză de mai mică suprafață epică și de mai mare adâncime artistică, bogată în idei inedite, ar acoperi întrutotul remarcabilele sale posibilități de povestitor”.

15 februarie

- **[„Viața Studențească”, nr. 7]** Despre *Nemuritorul februarie* [de la Uzinele Grivița, 1933] scrie Eugen Barbu: „Aici, la Grivița Roșie, și nu numai aici, se născuse Împotrivirea. Aici, în acest loc sfânt, clasa muncitoare română, printre primele în lume, a dat o replică hotărâtoare fascismului ce-și întindea ghearele nesățioase asupra Europei. A fost un loc al sângelui și al faptei eroice, un loc al conștiinței muncitorești reunite sub ploaia de foc a morții. Ne aflăm cu 11 ani înaintea Eliberării. Partidul Revoluției răsună cu primele acorduri în aceste locuri și noi înțelegeam asta... Să ne descoperim, să păstrăm un moment de reculegere în cinstea comuniștilor... Nemuritorul februarie să zidească în inimile noastre noi forțe pentru ridicarea României pe culmi tot mai înalte, pe calea spre bunăstare și progres”.

17 februarie

- **[„România liberă”]** În articolul *Alternarea legendei cu realitatea*, Paul Georgescu vizează romanul *Asklepios* al lui Horia Stancu. După studiul amplu despre Cezar Petrescu și două piese de teatru, Georgescu consideră că scriitorul, „obișnuit cu tehnica literară”, abordează „genul care i se potrivește

cel mai bine, narațiunea extinsă”, romanul confirmându-l „cu claritate ca scriitor”. Astfel, se notează că: „*Asklepios* povestește într-un mod captivant de la început până la sfârșit, viața jumătate legendară, jumătate istorică a lui Esculap, întemeietorul medicinei. Cum autorul este medic, interesul său pentru fondatorul științei sale e de înțeles. (...) Pot de aceea afirma că *Asklepios* este un roman de aventuri, în înțelesul bun al cuvântului.” Mai mult, „destinul și caracterul l-au făcut pe Esculap să călătorească mereu, iar meseria i-a creat situații neașteptate și primejdioase din care doar o iscusință afară din comun l-au putut salva. Copilăria, ciudată și ea fiindcă șeful familiei se afla în război, departe de casă, când Esculap fusese conceput și născut, – altfel zis, «copil din flori» – e într-un continuu dezacord cu mediul. Este trimis spre Troia, cu marea armată, nu fără a fi intrat în conflict cu celălalt tată, al armatei, viteazul Agamemnon, care hotărăște și el să scape de un tânăr ce știa prea multe. Întâmplarea îl salvează, căci vântul târăște corabia în Egipt, dar pentru a-l pune în situația neplăcută de rob. (...) creându-și mereu o situație favorabilă prin știința lui de a vindeca oamenii, el și-o periclitizează, intrând pretutindeni în conflict cu șeful comunității în care se află, fiindcă acesta vrea să-l amestece în complicate și ticăloase intrigi de palat, dar ceea ce am numi azi etica profesională, îl face să se opună tiranului, opoziție ce-i pune în primejdie viața.” Referitor la maniera de elaborare a textului, cronicarul literar reține faptul că „autorul are o documentare temeinică și cunoaște problemele. E important însă că toate aceste date au fost topite în epica antrenantă a cărții, nu apar ca insule didactice în fluxul narativ. Informația se face plăcut și pe nesimțite, de unde și utilitatea cărții (...); în acest sens, profesorii de istorie pot recomanda elevilor lectura romanului.” Strategiile la care autorul recurge sunt semnalate și analizate în termeni fermi: „una dintre preocupările autorului e demitizarea. Ironia lui nu e de cuvinte, nici exterioară, ci operează prin disocieri mai adânci, reducând supranaturalul la o explicație raționalistă și materialistă. În locul Ifigeniei e jertfită altă fată, Hercule nu ucide un centaur ci pe zeul Kiron care aleargă pe cal, în noapte. Calul troian n-a existat, Agamemnon a cumpărat pe câțiva troieni nemulțumiți ce i-au deschis, noaptea, poarta cetății etc. O idee interesantă care circulă prin întreaga carte este a raportului deosebit de complicat și primejdios ce se stabilește între omul de știință și potențați, exponenții puterii absolute. Aceștia foloseau priceperea savantului, încercându-l de onoruri dar și căutând să-l implice în crima lor. Horia Stancu reliefează în personalitatea lui Esculap această caracteristică a cinstei profesionale și a dragostei față de oameni.” Ceea ce nu-i place cronicarului literar este faptul că „într-o carte sobră, uneori chiar severă, cum este *Asklepios*, povestea de dragoste cu Madula, fata neagră, [este] cam sentimentală, nepotrivită nici cu sentimentele epocii, nici cu tonul general al narațiunii. Dar, desigur, e vorba de gust. Dar nu se poate afirma că prozatorul abuzează de stilul înflorat, oriental. Din când în când, autorul improvizează

versuri în metru epicele homerice, cu ușurință și pricepere.” În fine, după cum remarcă în mod corect Paul Georgescu, „Esculap trebuie să lupte permanent cu credințele în supranatural, cărora le opune concepția lui raționalistă: «La Ake oamenii așteptau de la mine minuni nemaivăzute: o ploaie bine-făcătoare, corăbii încărcate cu grâne, pești zvârcolindu-se singuri în năvoade. Eu nu le-am dat decât încrederea într-înșii, leac bun împotriva descurajării». Horia Stancu insistă asupra «miracolului elin» – cum a fost denumit de istorici și filozofi – și care este încrederea în rațiune și în forța omului”.

• **[„Scânteia tineretului”]** Sunt prezentați *Trei tineri scriitori*, cărora li s-a acordat Premiile Uniunii Scriitorilor în anul 1965: Ion Alexandru (pentru C. Stănescu, este „autorul, poate, al celui mai substanțial volum de versuri din ultimii ani”, „un temperament dramatic ce simte copleșitor povara răspunderii de a trăi purtată cu o demnitate orgolioasă, zâmbind numai acolo unde, și atunci când este cazul”), Șt. Bănulescu (pentru M. Ungheanu, „creația lui Ștefan Bănulescu e în grad înalt livrescă și măiestria lui e de a subtiliza cu artă nucleul ideologic”) și Marin Sorescu (în viziunea lui Nicolae Dragoș, „poetul știe să se împace cu verdictele implacabile pentru că are – moștenire de la folclorul organic asimilat – sentimentul neezitant că nimic nu este gratuit în natură, că totul se înlănțuie într-o firească și armonioasă continuitate”).

• **[„Albina”, nr. 947]** Sub titlul *Chipuri și priveliști*, Barbu T. Arghezi scrie despre „grădina țării, îmbogățită și înfrumusețată de harnicii ei gospodari, care oferă pictorilor și tuturor celorlalți artiști, priveliștile ei de basm, de legendă și de adevăr”. Ion Istrati, în calitate de autor de proze scurte, este prezentat de L. Dumbravă. La *Poșta redacției*, Eugen Frunză convorbește cu despre poezie, între alții, cu tinerii George Coandă (din Târgoviște) și Anatolie Paniș (Snagov), viitori ziariști și prozatori.

• **[„Gazeta literară”, nr. 7]** Se anunță, prin intermediul unui *Comunicat*, încheierea plenarei comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, desfășurată în zilele de 11 și 12 februarie: „Au participat ca invitați conducători ai revistelor literare, redactori din presa literară și edituri, numeroși scriitori. Criticii Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Cornel Regman și Dinu Săraru au prezentat referate pe teme privind creația literară din 1965 în proza, poezie și dramaturgie; în cadrul discuțiilor au luat cuvântul scriitorii Matei Călinescu, Ion Lungu, Nicolae Breban, Adrian Păunescu, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, Nichita Stănescu, Violeta Zamfirescu, Nicolae Ciobanu, Teodor Balș, Eugen Barbu, Demostene Botez, Mihnea Gheorghiu, Alexandru Andrițoiu, D. Costea, Alexandru Oprea, Fănuș Neagu, Titus Popovici, Ion Lăncrăjan, Zaharia Stancu. Referenții și vorbitorii au analizat aspecte ale creației literare din anul 1965, reliefând apariția unor lucrări cu reale calități artistice, care înfățișează în stiluri și forme literare variate viața și preocupările poporului nostru. Comitetul de conducere a satisfăcut cererea scriitorului Demostene Botez de a se retrage din funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor din motive de

sănătate. Comitetul a ales pe acad. Zaharia Stancu în funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor, iar pe Létay Lajos în funcția de vicepreședinte. Cu același prilej au fost acordate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1965. Premiul de poezie: Ion Alexandru, pentru volumul *Viața deocamdată*, Marin Sorescu, pentru volumul *Poeme*; premiul de proză: Ștefan Bănuțescu, pentru volumul de nuvele *Iarna bărbaților*; premiul de critică și istorie literară: Eugen Simion, pentru volumul *Orientări în literatura contemporană*; premiul de reportaj și publicistică: Mihai Stoian, pentru volumul *Reporter în anchetă*; premiul de literatură pentru copii și tineret: Constantin Chiriță, pentru ciclul de romane *Cireșarii*; premiul de traduceri: Frányo Zoltán, pentru volumul în limba maghiară *Barangolás (Drumeție) – Antologia poeziei românești*. ■ Comunicatul reproduce de asemenea, o serie de opinii și intervenții ale premianților. Ion Alexandru se pronunță energic în favoarea permanentei înnoiri: „În momentul în care idealul meu de împlinire, de perfecționare mă va părăsi, voi părăsi literatura. Până atunci sunt viu, de față, în stare să mă războiesc cu rutina, preocupat mereu cu sondarea adâncimilor umane și cu descifrarea sensurilor multiple ale vremurilor pe care le trăim”. ■ Marin Sorescu: „Sunt pentru poezia lucidă, poezia de idei, contra infantilismelor și obscurităților goale. Contra versurilor care parcă şuieră de lumbago, stau țepene și nu se pot întoarce pe celălalt sens – dacă-l au – decât cu țipete înspăimântătoare în presă”. ■ Ștefan Bănuțescu își dorește ca premiile acordate să contribuie la unitatea de breaslă: „Sentimentul continuității, al legăturii temeinice cu cele mai bune tradiții literare și de cultură a devenit o prezență intimă și la masa de lucru a celor mai tineri dintre scriitori, ne putem desfășura activitatea solidară în climatul nou și larg de comunicare și de serioase confruntări cu valorile autentice ale altor literaturi, ceea ce cheamă condeii la mari răspunderi față de rosturile artistice și cetățenești ale cărților noastre viitoare”. ■ Eugen Simion consideră că un critic modern „e mai mult decât un glosator pe marginea operei literare, un foiletonist dezghețat, amabil sau malițios, plutind pe deasupra operei, preocupat să creeze numai un regim favorabil pentru lectură, o bună sau, dimpotrivă, rea voință în fața scrierii noi. Există o realitate ascunsă a operei, un univers fascinant al ei, pe care criticul e chemat să-l descopere și să-l explice. Cerința ca opera literară să cuprindă o soluție, filozofică și morală, în dezlegarea marilor probleme ale existenței, aduce după sine necesitatea ca și critica literară, (în țara noastră subordonată idealului comunist), să-și adapteze mijloacele ei. (...) Criticul nu rămâne, în exclusivitate, comentatorul celor zece-cincisprezece scriitori care supraviețuiesc debutului. Acțiunea lui în cultură nu se poate însă înțelege în afara luptei pentru impunerea unor talente nerecunoscute. Aria lui de observație trebuie să se lărgască până a cuprinde întreg relieful literaturii naționale. De la un timp, zicea G. Călinescu, citești nu opere, ci scriitori și literaturi. Fenomenul interesant în critică, la ora actuală, e tendința de diversificare stilistică, paralel cu procesul de

întărire a autorității critice prin diagnosticarea exactă a fenomenului literar. Cum am mai spus cu alt prilej, acțiunea viitoare a criticii n-o văd detașată de lupta împotriva mediocrității literare, în forme mai explicite și mai directe ca până acum, și, totodată, de luptă împotriva confuziei de valori”. ■ Mihai Stoian aderă, în intervenția lui, la cele afirmate de Dumitru Micu referitor la reportajul literar. „Până nu de mult circula părerea că reportajul este desconsiderat de criticii literari, că ei i-au pus gând rău acestui gen, subgen sau modalitate. Recent, într-o intervenție extrem de sinceră, în «Gazeta literară» [nr. 6], criticul Dumitru Micu spune lucrurilor pe nume: nici vorbă de o desconsiderare, depinde cine scrie, cu ce grad de talent, cu ce acuitate a cunoașterii realității. Votez pentru acest punct de vedere”. Făcătorii de reportaj «literar» n-au decât – și spun asta cu maximum de responsabilitate și modestie – să-si revizuiască cinstit propriile lor mijloace, să tragă concluzii realiste. Și atunci sunt sigur că reportajul românesc va avea numai de câștigat de pe urma muncii și talentului tuturor”. ■ Constantin Chiriță se referă la sensul etic al ciclului *Cireșarii*. „Am vrut să-i pun pe tineri în fața unor modele, să-i obișnuiesc cu generozitatea, prietenia, solidaritatea, curajul, inventivitatea, tenacitatea, cutezanța, să plantez aceste modele în lumea reală, pentru ca apropierea de ele să fie posibilă. Întâmplările și aventurile la care participă cireșarii mei se petrec pe pământul patriei noastre. Eu cred că o asemenea literatură (pentru tineret) trebuie să fie o pledoarie pentru realism și posibil. Cu eroi maturi sau chiar tineri, trimiși printr-o a doua convenție în nu știu ce ținuturi exotice, se poate foarte ușor ajunge la absurd și neverosimil la îmbolnăvirea fanteziei, la tentații maladeive, opuse moralei și educației comuniste, ca să nu mai discut facilitatea manoperei. În această direcție suntem încă foarte datori tineretului, noi scriitorii. Distincția acordată mă obligă și mă leagă și mai strâns de acest gen de literatură căreia îi voi dărui încă multe zile și încă și multe nopți”. □ Al. Piru expune câteva dintre ideile enunțate cu ocazia dezbaterii de la Casa Universitarilor, ținută sub egida Ministerului Învățământului și cu participarea a numeroase cadre din instituțiile de învățământ superior și mediu, a altor instituții de cultură, presă și edituri, referitoare la proiectul Programei de istoria literaturii române pentru facultățile de filologie întocmit de Facultatea de limbă și literatură română a Universității București: „Actuala dezbatere, dovedită deosebit de utilă, era necesită de importanța tot mai mare care se dă studiului literaturii naționale la universitate, expresie a preocupării continue a partidului și guvernului pentru educarea tinerei generații în spiritul patriotismului și umanismului socialist, pentru dezvoltarea științelor și învățământului în țara noastră, implicând și progresul cercetării literare. (...) Deși prin dimensiunile lui limitate, proiectul de programă nu putea să abordeze și probleme de metodologie, autorii s-au străduit să ofere, și din acest punct de vedere, sugestii folosind în expunerea materiei, principiile istoriografiei literare marxist-leniniste, cu evitarea sociologismului mecanic ca și a estetismului

scos din orice determinație de loc și timp. Una din obligațiile esențiale ale istoriografiei literare științifice este să delimiteze valorile artistice; în funcție de criterii adecvate, estetice, și să le încadreze în seriile istorice, numai după ce le-a evaluat ca atare. Sub acest raport, proiectul de programă, ținând seama de toate rezultatele la care studiile de valorificare a moștenirii literare au ajuns până în prezent, a restituit în drepturile lor scriitori și opere ce realmente îmbogățesc patrimoniul creației spirituale a poporului nostru. Evident, cum a arătat dezbaterea, proiectul, având în vedere și timpul care s-a scurs de la încheierea lui, este perfectibil, fie că urmează să fie degajat de unele amănunte, fie că trebuie să i se adauge la bibliografie puncte noi. De altfel, o programă nu este un tratat, și conține, prin firea lucrurilor, referiri mai mult sau mai puțin generale, fără a epuiza întreaga bogăție a datelor. Proiectul de programă, ca și discuțiile, au pledat în sensul acordării unei atenții sporite scriitorilor noștri reprezentativi, ale căror opere se înscriu atât printre creațiile de prim ordin ale literaturii române, cât și printre capodoperele literaturii universale. Specificul românesc a început să se facă tot mai mult cunoscut peste hotare, marii noștri clasici fac obiectul unor studii monografice în diverse țări, se traduc în limbi de circulație mondială opere care înfățișează modul nostru de a fi și a gândi. Accentul în predarea literaturii române la universitate trebuie să cadă pe autori și opere care, prin calitatea lor, dovedesc înalta înzestrare artistică a poporului nostru, puterea sa de creație la nivelul permanențelor, ilustrată de poezia lui Eminescu și Arghezi, proza lui Creangă, Sadoveanu și Rebreanu, teatrul lui I. L. Caragiale. Alte probleme, aduse în discuție, au privit eșalonarea istoriei literaturii române pe anii de studiu, raportul potrivit între orele destinate cursurilor, seminariilor și cursurilor speciale existente sau care urmează să ia ființă, modul de predare a materiei la anii unde există cursuri tipărite, perspectivele ce se deschid cursurilor speciale în momentul când cursurile generale vor fi în întregime redactate și publicate. Întrucât, până la această din urmă etapă, programa analitică va juca încă un rol important de îndreptar, s-a hotărât constituirea unei comisii formate din reprezentanți ai tuturor facultăților de filologie în vederea îmbunătățirii și definitivării actualului proiect. Bineînțeles, comisia va ține seamă de toate observațiile participanților la dezbateri care s-au dovedit întemeiate, judicioase. Predarea istoriei literaturii române la secțiile de limbi străine a suscitat nu mai puține intervenții, considerându-se că actuala programă de istoria literaturii române – specialitate principală – necesită o structurare a cursului pe curente și mari personalități, metoda de tratare fiind aici sinteza. Dat fiind apoi că la secțiile de limbi străine se lucrează cu studenți care studiază și alte literaturi la cursul de istoria literaturii române s-ar putea folosi metoda comparatistă, puțin practică, pentru moment, la cursul de bază, ca și la cursul de literatură universală. În general, dezbaterea pe marginea proiectului de programă și a ale predării istoriei literaturii române în învățământul superior a prilejuit o analiză cuprinzătoare a situației prezente a sarcinilor și

perspectivelor de viitor, o confruntare rodnică de opinii”. □ Un fragment din romanul *Strada*, de Eugen Barbu, apare în acest număr.

• [„**Tribuna**”, nr. 7] Domițian Cesereanu semnează articolul *Profiluri. Augustin Buzura*, în care comentează volumul de debut al prozatorului, *Capul Bunei Speranțe*, publicat în urmă cu câțiva ani, răstimp în care a traversat un „proces de individualizare artistică”. Specificul prozei lui Buzura constă, în opinia cronicarului literar, în aceea că „nici o punte de legătură nu apropie scrisul lui Augustin Buzura de proza lirică”. Emil Bratu publică articolul de atitudine *Reportajul întră în istoria literaturii?*, în care începe prin a remarca faptul că acest tip de discurs continuă să rămână vitregit, în condițiile în care nu există o istorie a presei românești, nu există nici o carte depre norme de scriitură ale reportajului. De asemenea, arată că nu sunt cunoscuți importanți autori de reportaje valoroase, precum C. Dobrescu Argeș, „unul dintre pionierii publicisticii noastre”, sau A. C. Constantinescu, gazetarul „care a militat pentru triumful ideilor progresiste, în vremea de vitriol a fascismului”. □ În cadrul *Cronicii literare*, Ion Lungu prezintă volumul *Literatura română de azi*, al criticilor Dumitru Micu și Nicolae Manolescu, identificând, mai întâi, părțile pe care le consideră bune, ca studiile dedicate lui Arghezi, Blaga – relativ la creația lor de după eliberare, sau Mihai Beniuc. Referirile la Petru Vintilă, Aurel Mihale sau V. Em. Galan sunt considerate „interesante”, însă poeți buni, precum Ion Alexandru, Miron Scorobete sau Adrian Păunescu sunt prezentați „superficial”. Explicația cronicarului literar este aceea că operele nu sunt, în astfel de cazuri, agreate de critici. Mai mult, cronicarul literar este de părere că Nicolae Manolescu falsifică conceptul de *mimesis*, identificat eronat cu realismul – și cu un anume „realism constatativ”, sau, în cazul poeziei, cu versificația. În opinia autorului articolului, însă, „teoria reflectării este suficient de cuprinzătoare și elastică pentru a sta la baza interpretării materialist-dialectice a întregii realități”, în toate genurile literare. □ Teofil Bușecan publică un fragment din romanul *Paranteze*. □ Vasile Rebreanu publică povestirea *Singur*. □ Negoită Irimie publică poezia *Mioriță de iarnă*. □ Nicolae Pîrvu publică poeziile *Ceasuri*, *Testament*, *Buletin meteorologic*, *În grădina iubitei*.

18 februarie

• [„**Contemporanul**”, nr. 7] George Ivașcu amintește de momentul sărbătorec *Brâncuși, la 90 de ani de la naștere*: „Atelierul lui de *Vulcan mitologic* – cum scria Cassou – dar cu vatra tracică, mai presus opera lui constituie săgeata către înalt a geniului pe care, în semnificația lui universal umană, l-a proiectat cu forța creativității românești. «E pură bucurie ce vă dau». A spus-o Brâncuși”. □ La rubrica *Meridiane* Elena Zaharia prezintă volumul *Cuvintele* de Jean Paul Sartre. □ George Munteanu demonstrează ce se poate spune despre *Poezie și Transfigurare*, cu exemple din Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ion Alexandru.

• [„Scânteia”] Reportajul *Istoria veche și contemporană și patriotismul*, scris de Ștefan Bănuțescu în preajma primirii premiului pentru proză al Uniunii Scriitorilor, poate fi interpretat ca o lecție de educație culturală, istorică și patriotică, dar și ca un gest de grațitudine: „Prin anul 1960, câțiva studenți filologi, medici și politehnicieni au făcut o călătorie pe care din bravadă juvenilă o numiseră, încă de la plecare, «istorică». Ceva era adevărat, călătoria lor prin țară avea drept scop vizitarea locurilor memoriale istorice. Au început cu Transilvania, itinerarul lor trecea prin vechile cetăți dacice și pe rețeaua drumurilor romane, prin Câmpia Turzii cu amintirea lui Mihai Viteazul, de aici la Câmpia Libertății de la Blaj cu memoria lui 1848, neocolind bineînțeles centrele și mulțimea de localități cu o bogată și rezistentă tradiție culturală pe care le aveau de străbătut până să facă un popas mai lung la Alba Iulia, orașul în care mulțimile sărbătoriseră, cu decenii în urmă, cu adâncă seriozitate cetățenească, unirea tuturor românilor. De acolo urmau să se îndrepte spre nord, în locurile natale ale lui Coșbuc și Rebreanu, pentru a dezlega «enigma»: cum s-a întâmplat ca aceleași locuri să dea pe «cel mai avântat poet», dar și pe «cel mai sobru și mai măsurat povestitor»... Vroiau să treacă apoi pe la Rodna Veche, în Moldova, coborând printre monumentele lui Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș și Vasile Lupu, spre Mărășești. Călătoria avea, spuneau ei nu fără mândrie, idei poetice, și își notaseră ca deosebit de importante punctele atinse de Eminescu în adolescența sa, constatând cu surprindere entuziastă că aceste puncte eminesciene sunt tocmai punctele de răscruce ale existenței istorice a țării. Observația aceasta nu e, desigur, inedită, dar faptul că o căpătaseră prin propriul lor efort – în împrejurări contemporane de efervescență culturală – le-a devenit fundamentală în înțelegerea vieții poetului. Călătoria lor, o dată începută, s-a complicat. Și ca spațiu și ca timp. Evenimentele de istorie actuală cu sensuri cuprinzătoare se dovedeau a fi esențiale pentru desprinderea înțelegerii asupra celor vechi. (...) Călătoria noastră studențească de atunci a fost, desigur, sumară – îmi mărturisea unul din tinerii călători, devenit azi inginer. Foarte multe, cele mai multe «locuri memoriale» au trebuit să le lase pe seama călătoriilor din anii următori, când fiecare avea să se așeze într-o parte sau alta a țării, să-și exercite profesia, să-și împlinească rosturile existenței năzuite, să ridice valorile de cultură și civilizație asimilate în spiritul unei continuități istorice de mari răspunderi socialiste. Deși preocupările, profesiile, locurile diferite care i-au chemat i-au despărțit într-un fel, ei și-au continuat călătoria istorică, într-un mod direct și creator, și-au întretăiat și unit mereu drumurile, prin evenimentele de lucru și de răspunderi socialiste zilnice. Au intrat pe drumurile active, esențiale, ale istoriei de azi care le cere toate puterile de muncă și de creație, dobândind matura virtute civică ce înnobilează preocupările, profesiile, strânge într-un singur tot constructiv dragostea de trecutul istoric, de valorile înaintașilor și contribuția neobosită, de mare preț, la edificarea construcțiilor

vaste și pașnice ale țării noastre socialiste, pentru a desfășura și împlini cu temeinicie rosturile istorice superioare de azi ale poporului nostru”. □ Adrian Anghelescu se ocupă de *Contribuția* lui Z. Ornea la *studierea junimismului*: „(...) Spre deosebire de vechile teorii ale unor istoriografi burghezi care explicau junimismul dintr-un unghi îngust și unilateral, referindu-se aproape exclusiv la opera și activitatea lui Titu Maiorescu, critica și istoriografia noastră literară atribuie fenomenului o sferă mult mai amplă și mai complexă, pe care creația maioreșciană o reprezintă numai parțial. În cartea sa, Z. Ornea accentuează de la început asupra acestui aspect, lărgind aria obiectului de studiu și sporind în acest fel zonele de investigație critică. Junimismul este conceput ca un curent de idei deosebit de complex și de contradictoriu, care a exercitat o considerabilă influență în ideologia și cultura românească din acea vreme și chiar ulterior, după destrămarea grupării care l-a generat. (...) Lucrarea certifică o cunoaștere temeinică de către autor a peisajului politic și social al epocii, fapt care îi permite să se orienteze cu competență și siguranță într-un atât de bogat și nuanțat material faptic și teoretic pe care îl implică cercetarea fenomenului respectiv. (...) Modul în care «Contemporanul» a combătut junimismul de pe alte poziții, dezvăluind deficiențele și contradicțiile de neîmpăcat ale unor principale teze maioreșciene ar fi putut să se bucure de o analiză mai aprofundată. Lucrarea ar fi avut de câștigat dacă autorul ar fi subliniat cu mai multă insistență semnificația acestor confruntări de opinii. Observația este valabilă și pentru acele pagini în care se urmărește manifestarea junimismului pe plan literar unde problemele abordate sunt tratate într-o manieră mai mult expozitivă decât analitică”.

19 februarie

- **[„România liberă”]** În volumul lui Teodor Balș, *Poarta soarelui*, scriitor care a debutat cu o carte de versuri intitulată *1907*, Boris Buzilă vede „consacrarea unui poet, a unui ins înzestrat, descins din școala «poetilor – rapsozi» Coșbuc și Goga, Victor Tulbure, Alexandru Andrițoiu, Miha Dragomir. Volumul proaspăt apărut continuă atât tematic volumul anterior, cât și din perspectiva modalităților de expresie: pentru fiecare text, un nucleu epic este asociat cu «vibrația artistică» purtată de «meditația lirică» ce «dezvăluie semnificații ale contemporaneității noastre». În ultimul ciclu de versuri, în care predomină lirica erotică, și care este, în opinia recenzentului, cel mai reușit, se remarcă aspirația spre o «poezie clasică», precum și «efortul de esențializare a poeziei».

- **[„Scânteia tineretului”]** Nicolae Țic semnează articolul programatic *Lumina a pornit din adâncuri*, o descriere în registru ideologizant a vieții minerilor: „Cine n-a coborât în minele din Valea Jiului în urmă cu douăzeci de ani – fie la Lonea, fie la Lupeni ori Petrila – nu va putea să mai reconstituie niciodată, cât de grăitoare ar fi documentele, viața de subteran a minerilor:

cum lucrau, sau, mai exact, cum mureau minerii. Dar de dincolo, din adâncuri, s-a făcut auzit glasul lor de revoltă; de acolo a pornit lupta lor, sub conducerea comuniștilor; de-acolo, din adâncuri, a pornit lumina... Burghezo-moșierimea le-a răspuns cu teroare și gloanțe. (...) În anii noștri, modernizarea Văii Jiului a început acolo, în adâncuri din marea grijă pe care partidul și statul nostru o au pentru om. (...) Minerii Văii Jiului au fost mereu printre primii care au răspuns chemărilor partidului pentru ridicarea productivității muncii, pentru o înaltă calificare, pentru aplicarea celor mai valoroase inițiative. Efervescenta muncii creatoare, care a adus la atâtea realizări de seamă în fosta Vale a plângerii, este rezultatul firesc al atașamentului bravilor noștri mineri față de partid, a mândriei lor de constructori socialiști.” ■ M. Ungheanu și C. Stănescu îi prezintă pe doi dintre tinerii scriitori premiați de Uniunea Scriitorilor, Fănuș Neagu și Paul Anghel (au mai fost premiați D. R. Popescu și Nichita Stănescu). C. Stănescu remarcă faptul că „a spune despre proza lui Fănuș Neagu că evocă subiecte și figuri baladești într-o manieră pitoresc folclorică, e un mod de a-i minimaliza cel puțin intențiile chiar dacă, actualizând nepotrivit, comentatorul supralicitează semnele exterioare, factice ale prezentului. Nu ajunge să vezi în personajele tânărului prozator naturi umane viguroase ori să te încante aerul spectaculos al actelor săvârșite de ele deși, indiscutabil, acestea sunt reale. De extremă actualitate este însă zona morală în care se înscriu eroii mai tuturor acestor povestiri desfășurate, epic, în Bărăgan și balta Brăilei. (...) Pledoaria pentru rectitudinea morală, conform unui sistem de virtuți străvechi cultivate de popor, e conținută peste tot, călcarea acestor virtuți ducând totdeauna la dramă. Resuscitarea unei asemenea idei morale e în cea mai deplină concordanță cu un sistem etic actual, în care atitudinea exemplară în orice împrejurare exprimă cerințele unui umanism înaintat”. □ Pentru M. Ungheanu, Paul Anghel este „un reporter puțin obișnuit, amator de literatură superioară. (...) *Arpegii la Siret* urmărește colaborarea dintre geografie, om și istorie, rezultată în așezări și obiceiuri durabile. Pagina, plină de referințe, ia aspect livresc (în aparentă contradicție cu tonul general de descărcare afectivă) căci reporterul mânuiește cu ușurință, când are nevoie, cunoștințe de istorie locală, arheologie, literatură, etnografie, artă plastică veche, informație rară, creând impresia a ști totul despre teritoriul descris. Reportajul este astfel un pretext pentru digresiunea culturală adâncă, care interpretează peisajul și istoria, devenind eseu”.

• [„Cronica”, nr. 2] *Patria*, din poezia lui George Lesnea are în definiție: „... mândria scrisă de destin pe frunți / Și cotnarul verde și pufoasa pâine”. Publică versuri Nicolae Tatomiș (Amforă), Ion Omescu (*Hamlet* și *Don Quijote către Sancho*) și Aurel Rău (*Vilegiatură* și *Fântâna*) □ Corneliu Ștefănaș semnează schița *Blana de căprioară*. □ Gr. Botez și M. Bordeianu prezintă o scrisoare inedită a lui Maiorescu, ce „vine să întregască cunoștințele noastre despre maniera de a lucra și a scrie a distinsului critic și animator

al literaturii și culturii noastre moderne.” În scrisoare, „Maiorescu face, cu un talent remarcabil, într-un ton savuros și plin de ironie fină, un istoric al oratoriei parlamentare române de la 1366 la 1884 și de la 1884 la 1899, continuând până la data redactării studiului.” □ În secțiunea *Note și comentarii* D. R. Popescu publică schița parabolică *Mărul*: „Ce lege grozavă descoperi mărul! El descoperi întâi fuga, mărul dulce. Codița lui era tare și el era tânăr, de abia se copsese și de atâta sănătate râdea roșu, mărul”. □ Gheorghe Drăgan recenzează, fără menajamente, *Portret interior*, de Nicolae Tăutu; „Noul volum de versuri al poetului, dramaturgului și prozatorului Nicolae Tăutu, păcătuiește printr-un exces de retorică și un vag sentimental exprimat mai ales în versul liber. Creionările palide, nu lipsite de o anumită finețe, alternează cu poezii de o nostalgie senină. Autorul are uneori predilecție pentru rememorarea unor imagini istorice, cu actualizări în final, sau pentru invocarea de peisaje nordice, care favorizează risipirea în vis, melancolie și fuga de idei majore, sub aparența unui vizionarism optimist.” □ Același Gheorghe Drăgan face și recenzia *Umbra plopilor*, de Ion Horea: „Ultimul volum vine cu câteva noutăți în tematică și meșteșug, unde este evidentă tendința de concentrare a expresiei, încercarea unei muzicalități de esență clasică, cât și o anume discreție a sentimentelor”. □ Volumul *Între două trenuri*, de Corneliu Omescu, este prezentat de Corneliu Lămătic: „Proza lui Corneliu Omescu are caracterul unei interpolări patetice între act și semnificație. De aici, uneori, tendința manifestă de a spune direct, aproape sentențios, ceea ce trebuie comunicat altfel, prin întreaga scriere”. Maria Platon comentează opiniile lui *Eminescu despre roman*, arătând că „definiția romanului, schițată în aceste rânduri, reia, în fine, pe cea formulată în primele pagini ale *Geniului pustiu*. Citându-l pe Dumas, după care romanul a existat întotdeauna, ca «metaforă a vieții», poetul descoperea, încă o dată, dincolo de acest aforism, caracteristicile romanului obiectiv, hrănit de cea mai obișnuită și banală proză a vieții”. □ Venera Sofian este îngrijorată de (dis)funcțiunile normative în articolul *Limba literară. De ce?:* „Nu ne încumetăm să căutăm motivele ce conduc la răspândirea unor asemenea norme, fiindcă nu vrem să afirmăm că autorii respectivi nu ar cunoaște o elementară regulă ortografică a limbii române; le atragem doar atenția ca, atunci când scriu, să aibă ceva mai multă grijă.” □ Din *Elegie pentru ființe mici*, volumul de debut al lui Eugen Ionescu sunt selectate și publicate versuri: „Și calul blând, de lemn vopsit, / încet în gândul lui nechează / și plânge-amar bufonul mut, / decoloratul arlechin”. □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține recenzia realizată de Aura Pană asupra volumului de versuri *Viața deocamdată*, de Ion Alexandru: „Există în personalitatea acestui poet ceva din siguranța și temeritatea exploratorului prin vocație, o râvnă mistuitoare în scormonirea rădăcinilor existenței, o voluptate a dificultăților artei și un neconformism nativ care, chiar dacă uneori frizează teribilismul, definește, în esență, un spirit sfredelitor, o aptitudine polemică în

fața vieții, toate străbătute de un frison dramatic al propriului destin poetic, de o neliniște gravă a responsabilității”.

• **[„Flacăra”, nr. 8]** Cu entuziasm, este anunțată cea de-a doua ediție a volumului *Jocul cu moartea*, al lui Zaharia Stancu, despre care se menționează, în plus, că a fost tradus în mai multe limbi străine. Se anunță publicarea romanului *Trandafirul alb*, de Constantin Chiriță, iar „Remus Luca, impus mai ales ca nuvelist și povestitor, vine în întâmpinarea cititorului cu un roman intitulat *Cu ce se șlefuiesc diamantele*.” □ Ion Rusu Șirianu publică schița *Primul salariu*, iar Eugen Frunză își completează colecția de colaborări cu o *Notiță muzicală*.

• **[„Luceafărul”, nr. 8]** Decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1965 este un prilej pentru Dragoș Vrâncănu de a glorifica saltul uriaș pe care l-a făcut România în 20 de ani. „Momentul acesta de încununare a unei munci literare reprezentative și valoroase a îmbrăcat o semnificație deosebită prin succesele adevărate pe care le-a înregistrat în ultima vreme creația literară și artistică a tuturor generațiilor de scriitori români. După două decenii de rodnică desfășurare a vieții noastre literare, acei mînuitori ai condeiului care s-au format într-un tot în climatul construcției socialismului, ies la meridian cu o putere de personalitate pe care am putea-o denumi din capul locului remarcabilă și care ne bucură nespus. (...) Pe baza perspectivei largi deschise de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, vieții și culturii naționale, prin grija și dragostea părintească cu care partidul urmărește cultivarea și înălțarea neconținută a conștiinței omului nou – de două ori tânăr, în cei tineri – viața literară românească cunoaște astăzi o însuflețire și o înflorire în care converg sevele cele mai bogate ale trecutului și ale prezentului național. Semnele concrete ale acestei stări de lucruri sunt astăzi vizibile la fiecare pas în paginile revistelor noastre, – care s-au înmulțit pe tot pământul țării, – în cărțile numeroase care se publică, în pasiunea curată și aprinsă cu care reprezentanții tuturor generațiilor de scriitori participă la făurirea acestei noi epoci, cea mai strălucitoare dintre toate, a literaturii românești. (...) Tinerii scriitori, în general, și împreună cu ei, cei care au fost obiectul premiilor Uniunii Scriitorilor, sunt astăzi în raza privirii întregului nostru public, marii mase a tuturor celor ce muncesc, a societății românești contemporane, care înregistrează astfel pulsarea lor inițială și îi îndeamnă în continuare la muncă și exigență artistică. (...) Atât poeții Ion Alexandru și Marin Sorescu, cât și prozatorii Ștefan Bănuțescu, Mihai Stoian, Constantin Chiriță, precum și tânărul critic Eugen Simion dau cele mai bune probe și speranțe în ce privește resursele lor de inteligență, fantezie, sensibilitate și cultură, de talent și aplicare a vocației lor înnăscute. Nu putem uita – alături de ei – figura mișcătoare și luminoasă a bătrânului traducător al poeziei noastre în limba maghiară, Zoltan Franyo, care a fost cinstit pentru uriașa sa activitate în slujba literaturii române. Revista ... se bucură cu atât mai mult de aceste distincții acordate

scriitorilor amintiți, cu cât primii patru pot fi socotiți fii ai acestei reviste, în care au lucrat sau lucrează și au publicat multe din operele lor. □ Este salutată apariția noii reviste literare de la Iași „Cronica”, fiind apreciate varietatea subiectelor abordate și colectivul de redacție „prestigios” condus de profesorul universitar C. Ciopraga: „Orientarea revistei către actualitate este vizibilă în fiecare pagină și apreciem promptitudinea cu care revista se integrează atmosferei generale din publicistica noastră. La *Cronica artelor* se disting opiniile lui Petru Comarnescu referitoare la raportul dintre universalitate și specificul național”. Apreciind drept o izbândă primul număr redacția «Luceafărului» adresează «Cronicii» „cele mai călduroase urări de succes”. □ Despre rolul poeziei în socialism se pronunță, scorțos și greu de oprit, Gheorghe Achiței: „Pornind de la recunoașterea rolului transformator, educativ pe care l-au avut întotdeauna literatura și arta în viața societății, marxismul acordă acestora o deosebită importanță în lupta pentru construirea societății noi. Ar însemna să ne luptăm cu morile de vânt afirmând că o literatură cu un bogat conținut de idei nu poate avea valoare educativă dacă nu este înainte de toate cu adevărat literatură. Niciodată estetica marxistă nu s-a împăcat cu ideea simplistă, vulgarizatoare că valoarea unei opere literare constă numai în intențiile, în conținutul de idei pe care artistul își propune să-l transmită cititorului, indiferent de gradul de realizare artistică a operei sale. Conținutul de idei al literaturii poate fi pus în discuție din momentul în care se lucrează pentru construirea societății noi. (...) Conținutul de idei al literaturii poate fi pus în discuție din momentul în care acceptăm că este vorba despre literatură și despre intenții literare, din momentul în care acceptăm că ne aflăm în fața unei opere literare și nu a unei scheme, Prin urmare, discutând despre funcția educativă a literaturii, excludem de la ordinul acesteia producțiunile subliterate, rebuturile, schemele, scrierile mediocre. Luată în accepțiunea sa adevărată, literatura este chemată să influențeze masele pe căi multiple, realizându-și funcția educativă, începând cu educația gusturilor și terminând cu educația morală și cetățenească, prin cultul anumitor caractere, de la preocuparea pentru înțelegerea anumitor modalități poetice până la promovarea, prin intermediul imaginilor plastice, a idealurilor sociale înaintate. Dintr-un asemenea unghi de vedere, literatura apare ca un proces extrem de complet, desfășurat pe planuri diverse, în care fiecare gen, specie, fiecare curent, stil, tendință, formulă artistică, fiecare opera, în ultimă instanță, exercită o acțiune specifică – toate laturile completându-se într-un tot armonios, care îndeplinește global funcția pozitivă de intervenție asupra publicului. O asemenea concepție estetică largă ce și-a găsit expresia în documentele Congresului al IX-lea al partidului nostru, referitoare la problemele artei și literaturii, mi se pare greu compatibilă cu unele încercări de a interpreta arbitrar dezvoltarea poeziei noastre, contribuția generației tinere la dezvoltarea acestei poezii, vizibile în momentul de față. Avem într-adevăr un peisaj poetic variat, cu prezente poetice diverse,

cuprinzând deopotrivă pe Ion Alexandru și Mihai Beniuc, pe Nichita Stănescu și Victor Tulbure, pe Ana Blandiana și Eugen Jebeleanu, pe Marin Sorescu și Maria Banuș ș.a. Mi se pare, însă, cel puțin riscantă orice încercare de a demonstra că în acest peisaj poezia adevărată este numai aceea în care realitatea nu transpare în formele sale direct recognoscibile ci e «substanțializată», «esențializată», devenind «intimă». Cine ne dă dreptul la o asemenea diferențiere? Pe baza căror criterii ne putem desfășura o asemenea demonstrație. Evident nu pe baza unor criterii impuse de starea de fapt a poeziei noastre. Au existat, de bună seamă, în trecut destule producții, apreciate câteodată pe nedrept, care se mențineau la nivelul generalităților versificate. Nu putem aprecia însă două decenii de poezie numai prin prisma unor atari producții. (...) Istoria literaturii reține din perioada de după eliberare creații remarcabile, fără de care actualele reușite ale unor poeți tineri ar fi de neconceput. Demne de reținut mi se par aceste creații și nu experimentele, mai mult sau mai puțin sterile, improvizatiile lozincarde, lipsite de sentiment. Dar întâlnim câteodată, în unele articole un patos, demn de o cauză mai bună, îndreptat împotriva a ceea ce trecutul ne oferă ca experiențe nereușite. Se trece cu ușurință peste momentele pozitive din evoluția poeziei românești de după eliberare și se stabilesc relații nemijlocite cu poezia interbelică. (...) Poezia, noastră contemporană se definește nu numai prin apropiere cu unele fenomene ale literaturii interbelice, dar și prin opoziție cu ele. În nici un caz nu vom putea deduce ceea ce aduc specific poeziei de azi în comparație cu predecesorii lor, dacă nu vom proceda la o atare opunere. Vedem în felul acesta că ceea ce impune, încă de la primele sale manifestări, poezia românească nouă sunt: ținuta ei combativă, efortul de a contribui cât mai eficient la înfăptuirea revoluției socialiste, de a se apropia de simțirea maselor, de a exprima, în forme variate, idei și sentimente contemporane. Prea puțină importanță are faptul că unii poeți transfigurează realitatea, iar alții o prezintă sub o formă mai brută. Esențial este că poezia își propune să devină o forță socială activă și se străduiește, să fie apropiată publicului. Aceasta o caracterizează în raport cu poezia dintre cele două războaie mondiale”. Gh. Achiței mai precizează: „Scopul prezentului articol nu este însă de a stabili profilul specific al liricii românești contemporane. Noi ne-am propus să arătăm doar că acest profil nu poate fi determinat fără a se ține seama de aportul poezilor actuali la îmbogățirea peisajului literar românesc cu noi elemente, cu noi probleme și că în fond nu este vorba despre o simplă revenire la cuceririle liricii dintre cele două războaie ci de o dezvoltare a lor într-un sens condiționat de realitățile socialiste. Numai delimitându-se de momentele lirice precedente creația poetică de azi se regăsește în ceea ce ea are specific. Nu putem așadar face abstracție, oricât ne-am strădui, de problemele de ordin social și politic, implicate, într-un fel sau altul, în evoluția literaturii române de după 1944. Dimpotrivă, într-un anumit sens de la ele trebuie să pornim căci ele determină, în ultimă instanță, trăsă-

turile definitorii ale fenomenului discutat. La modul teoretic e unanim recunoscută valabilitatea unor principii după care s-a călăuzit creația poetică din ultimii douăzeci de ani: principiul partinității, al patriotismului, al democratismului. (...) Când întreprinzi analiza creației poetice, pe parcursul a două decenii și nu selectezi ca poezie valabilă decât lirica erotică, notațiile intimiste, poezia angoaselor, a frământărilor cât mai îndepărtate de social, sub pretextul că aici poezia se *substanțializează*, depășește *anecdoticul*, *evenimentul*, nu faci decât să infirmi propriile tale afirmații. Dacă recunoaștem ca valabil principiul partinității comuniste, va trebui să analizăm poezia noastră de azi și prin prisma lui, să ținem seama de rolul mobilizator îndeplinit de poezia acestei perioade. Altminteri, vorbele nu au nici o acoperire. Poezia românească actuală oferă cercetătorului suficiente elemente pentru a o distinge, în ceea ce are specific, iar nu în ceea ce are comun cu alte perioade. Iar caracterul ei partinic, profund național, patriotic și democratic sunt elemente care intră în structura cea mai intimă a acestui specific, elemente care formează condiția poeziei românești actuale. Marxismul s-a impus în istorie ca filozofia care și-a fundamentat în cel mai înalt grad constatările pe analiza cea mai obiectivă a datelor realității, ca filozofia care a disprețuit dintru început speculațiile sterile, metafizice, interpretările unilaterale. Critica literară marxistă, în măsura în care se pretinde astfel nu se poate sustrage de la ținuta generală a filozofiei din care se inspira. Concesiile făcute spiritului speculativ, constatărilor pur impresioniste, cad în afară marxismului”. □ Printre semnatarii poeziilor din acest număr se află Demostene Botez, Sandală Movilă, Gheorghe Pituț, Ileana Mălăncioiu, Ovidiu Genaru și Marius Robescu. □ Având drept subtitlu *Simbolul unei tragedii*, Teodor Vârgolici evocă istorico-literar pe *Artur Enășescu*. Sorin Alexandrescu realizează la rubrica *Dicționar de istorie literară contemporană*, un profil biobibliografic *Ion Vinea*

20 februarie

- [Glasul patriei, nr. 6] Virgil Carianopol semnează poezia *Țara mea*. □ Radu Gyr publică reportajul *Prin târgul lui Negru Vodă*.

22 februarie

- [„Viața Studențească”, nr. 8] Răspunzând la întrebarea *Ce recomandați studenților pentru această săptămână?* Matei Călinescu indică monografiile *Alexandru Macedonski* de A. Marino și *E. Lovinescu* de Ileana Vrancea. Prima reușește o reconstituire estetică a vieții poetului „în spiritul celui mai bun biografism, inițiat la noi de G. Călinescu”. „De altfel, A. Marino a fost cândva asistentul lui Călinescu, este un istoric și critic literar format la școala lui... Cartea Ilenei Vrancea e o contribuție binevenită la opera de continuare a personalității marelui nostru critic și care, desigur, va suscita numeroase discuții și completări”. Matei Călinescu nu recomandă cartea lui Irving Stone

[*Agonie și extaz*], „industriaș biograf”, despre Michelangelo – o „romanțare căreia îi lipsește profunzimea”.

23 februarie

● [**„România liberă”**] Cronica teatrală a dramei *Insula* (neterminată, dar completată cu „un epilog” de Mircea Ștefănescu), de Mihail Sebastian, montată, la Teatrul de Comedie, este semnată de Radu Popescu. Cronicarul face în interiorul textului o întreagă pledoarie pentru recuperarea documentară a piesei și lansează „ideea firească de scoatere la iveală a «postumelor», prin răscolirea arhivei de manuscrise a scriitorului (operațiune întreprinsă, de altfel, pe linia activității lor curente, de către istoricii literari și editori) și prin aducerea pe linia de plutire a scenei a operei *nefinite*, a unor opere pe care autorul nu le-ar fi făcut niciodată publice, *tale quale*. Inițiativa editării postumelor a fost discutată, în utilitatea și *pietatea* ei, de mult, și a fost definitiv omologată la noi, în legătură cu cazul cel mai ilustru, cazul lui Eminescu”, adaugă Radu Popescu. „, (...). Publicul nu vine la teatru pentru a lua cunoștință de documente de istorie literară și în scop de studiu, ci pentru a lua cunoștință de opere întregi, pentru a urmări o acțiune, un conflict și un deznodământ. Așadar, dacă teatrul vrea să facă asemenea acte de fidelitate și de dragoste postumă pentru un autor, hotărând reprezentarea unei opere pe care acesta nu a apucat s-o încheie, el trebuie să-și pună problema foarte delicată, foarte spinoasă, a terminării acestei opere. El trebuie, deci, să provoace o experiență literară foarte hazardată, aceea de a antrena un scriitor să continue și să găsească încheierea unei opere începută de altul, întreprindere în care scriitorii nu se angajează mai niciodată în mod spontan. Eu înțeleg foarte bine sfielnica și stânjenitoarea stare de spirit în care s-a aflat Mircea Ștefănescu, chemat să încheie *Insula*, iar mica sa confesiune publicată în programul spectacolului, mi se pare momentul cel mai impresionant al acestei colaborări postume”. Totuși, „poate că bunul nostru dramaturg se va fi simțit încurajat și de faptul că încercarea sa nu era cea dintâi, căci *Insula* a mai fost completată odată, acum aproape douăzeci de ani, tot în vederea reprezentării, cu un act scris de către omul de talent multilateral care este Mircea Șeptilici, în versiunea actuală numai interpret al unuia dintre rolurile principale”. Cronicarul teatral enumeră, apoi, avatarurile continuării piesei: „sarcina a fost cu atât mai grea, cu cât cele două acte ale lui Mihail Sebastian nu cuprind câtuși de puțin o sugestie fermă asupra dezvoltării conflictului și a deznodământului, lăsând deschise o serie de întrebări, printre care cea dintâi: a fost *Insula* numai întreruptă de catastrofa care l-a ucis pe autor, sau a fost abandonată în drum de către însuși Sebastian? Există impasuri în creația oricărui scriitor, și n-ar fi de loc neverosimil ca Sebastian, cu dezvoltatul său simț critic și autocritic, cu finețea sa, cu exigențele sale, să fi considerat că a ajuns într-un asemenea impas, după cele două acte scrise, oricât spirit, oricâte

amuzante situații cuprind ele.” Ipotezele continuă: „(...) ce putea face Mircea Ștefănescu cu aceste date neprecizate și cu aceste două acte fără dezvoltare și conflict? Căci aci nu poate fi vorba de «epilog», cum anunță programul teatrului, ci de o adevărată dezvoltare și încheiere a conflictului, a dramei și a ideii.”. Însă, Mircea Ștefănescu „a procedat cu maximum de prudență și de onestitate, adaptând soluția pe care i-o propunea, cu unică certitudine, întreaga operă de până atunci a lui Sebastian: el a făcut să se risipească iluzia, sub presiunea implacabilă a vieții reale (risipind astfel și iluzia posibilă a unui mare capitalist care se poate înfrăți și egaliza cu oamenii altei lumi), dar a păstrat și chiar a dat mai multă vigoare ideii că visul acesta poate da o anumită noblete vieții, și că realizarea lui poate trece din sfera poeziei în sfera realului. Se putea sau nu se putea face mai mult, e o problemă oțioasă. Deocamdată, noi avem a-i recunoaște că el a dat teatrului încă o operă a lui Sebastian, care, dacă nu are calitățile celorlalte, merită totuși a fi cunoscută, și conține momente de reală valoare. Cu toate acestea, el a justificat pe deplin și experiența îndrăznească a Teatrului de Comedie, care a lărgit, astfel, repertoriul nostru original”.

- **[„Scânțea”]** Paul Everac scrie despre *Relații și corelații*. Autorul consideră că „viața modernă nu e posibilă în afara unui sistem cât mai armonios de relații, a unei corelări cât mai inteligente” Ideea finală este că „azi nu mai avem dreptul să rămânem în urmă cu niciun sector de informație științifică și tehnică”. În același număr al ziarului, Dan Grigorescu semnează articolul *Urmașul cioplitorilor din Gorj*: „La 90 de ani de la nașterea lui Brâncuși, poporul nostru, căruia i-a încheiat profetic *Coloana fără sfârșit*, simbol al ascensiunii neîntrerupte spre lumină, îi cinstește memoria și marea lui artă”.

24 februarie

- **[„România liberă”]** G. C. Nicolescu comentează monografia *Ioan Slavici*, realizată de Pompiliu Marcea, pe care îl consideră unul dintre istoricii literari „cei mai înzestrați”, mai ales pentru că el „preferă drumul greu al documentării îndelungate și temeinice, parcurgând zeci de reviste și ziare, broșuri și cărți, manuscrise, corespondență sau chiar prăfuite arhive, acumulând teancuri masive de fișe, pentru a arunca lumina înțelegerii depline asupra operei și personalității unor scriitori mai puțin cercetați sau încă neepuizați în toate semnificațiile lor. (...) Alegerea lui Slavici pentru a-i consacra o cercetare monografică a fost bine venită. Considerat unul din marii noștri clasici, autorul *Marei* este totuși insuficient cunoscut și insuficient valorificat.” Apreciat pentru multitudinea activității sale, „povestitor, nuvelist, romancier, dramaturg, critic literar și dramatic, traducător, conducător de reviste, îndrumător literar de mare importanță chiar, cum a fost când s-a aflat la «Tribuna», contribuind în mod hotărâtor la reînvierea literaturii române în Transilvania, autor de studii istorice, etnografice, politice și sociale, de manuale didactice,

memorialist de mare valoare, Slavici a lăsat o operă vastă și valoroasă sub diverse aspecte, în bună măsură astăzi ignorate de mulți din cauza inadmisibilei întârzieri a apariției unei ediții mai cuprinzătoare, dacă nu complete, a studiilor sale.” În ceea ce privește „planul monografiei”, acesta „este judicios și bine realizat, proporționând echitabil capitolele. (...) Credem că așezarea capitolului asupra teatrului înaintea celui asupra povestirilor era de preferat, că o anumită adâncire a problemelor povestirilor și a raporturilor lor cu activitatea de nuvelist a lui Slavici era posibilă, după cum socotim că la capitolul consacrat nuvelei era necesară (...) o perspectivă a dezvoltării speciei, îndeosebi în Transilvania, până la apariția scriitorului cercetat, lipsă pe care Pompiliu Marcea într-o măsură o compensează însă în capitolul final”.

• **[„Albina”, nr. 948]** Conține versurile intitulate *Clipe de neuitat*, de Marcel Breslașu, unul dintre cei peste o sută de scriitori care au poposit în satele țării în această lună a lui Făurar, sub semnul luminos al «cărții». Aceste «clipe de neuitat» vor rămâne adânc înfipite în memorie. Însoțindu-și articolul de câteva aforisme ale marelui sculptor Constantin Brâncuși, Tudor Arghezi în face un portret de artist. Două dintre aforisme rețin în mod special atenția: „Lucrurile nu sunt greu de făcut. Ceea ce este cu adevărat greu, este de a ne pune în starea de a le face” și „A vedea în depărtare este o problemă, dar a ajunge acolo este o altă chestiune”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 8]** Analizând creațiile anului 1965, Cornel Regman observă care sunt *Tendențele prozei*, și constată că „revirimentul” din ultimii ani „se datorește în bună măsură apelului mai insistent și mai cutezător la fantezie și invenție; Autorul se oprește asupra mai multor prozatori și volumelor acestora găsindu-le , de fiecare dată, cusururi: (...) Mistica faptelor de viață interesante prin ele însele, care nu așteaptă decât să fie «redate», operează din fericire tot mai puțin asupra scriitorilor noștri. Prozatorul e mai ales un potențator, el gradează și nuanțează în vederea unui scop. Aglomerările epice informe, neorganizate în jurul unui centru de energie, despre care n-ai ști să spui pe temeiul cărui fapt s-au acumulat, de ce tocmai atâtea și nu mai multe sau mai puține, au ajuns să fie tot mai rare. Ani de zile s-a folosit impropriu, pentru a califica acest gen de nerealizare artistică, termenul de schematism, uitându-se faptul esențial (lucrurile mai fost de altminteri remarcat) că epoci sau orientări artistice foarte viabile au construit și construiesc mai aproape de schemă. Azi ne dăm perfect de bine seama că neajunsul mai grav de care sufereau de fapt toate acele scrieri era absența ideii artistice, înlocuită abuziv printr-o idee și o organizare extraliterară. Nu e un joc de cuvinte a spune că prozaismul a operat mai ales în proză. Stăruim asupra acestor lucruri, deoarece rămășițe ale unui astfel de mod de a concepe rosturile creației epice, în forme desigur modificate, se mai pot vedea, și nu muzeistic, ci în creații apărute în cursul anului 1965. Bunăoară, *Orașul cu o mie de blesteme*, roman de Nicolae Țic, nu lipsit de o seamă de însușiri, este mai ales o scriere superficială, una

din acele cavalcade de-a lungul unei realități de panoramă, în care totul e enunțat și nimic n-are timp să se fixeze. Prea exterioară ca să se realizeze într-o structură, scrierea dă pe față o îndemânare care se impunea să fie cheltuită în acțiuni mai ambițioase. (...) Ceea ce-i caracterizează mai ales pe prozatorii din categoria ce-l cuprinde și pe Nicolae Țic (Radu Cosașu e unul din aceștia, autor și el al unui roman apărut în 1965, *A înțelege sau nu*) este un fel de precipitare reportericească și jocul interminabil constând în manevrarea obiectivului epic, devenită preocupare în sine. Cu *Baritina*, romanul lui Ben Corlaci, ne întoarcem de asemenea la practici de creație pe care le credeam depășite. Lipsa organicității e mai ales vizibilă în arbitrarul cu care faptele le urmează, cartea sporind prin concreșteri anarhice. Și totuși, un început de nucleu exista în acest roman, prea anemic însă pentru a domina și organiza vastul material. (...) Vorbind despre cărțile în care se încheagă, chiar dacă mai firav uneori, structuri organice, e cazul – credem – să le numim înainte de toate pe acelea care, după un consens mai larg, reprezintă realizările cele mai semnificative ale anului 1965. E vorba de volumele de nuvele *Iarna bărbaților*, al lui Ștefan Bănuțescu, și *Sufereau împreună* al lui Ion Băieșu și de romanul *Francisca* al lui Nicolae Breban. Sunt cărți care și prin sensurile pe care le închid se deosebesc întrucâtva de realizările anilor anteriori, realizări de care amintesc volume ca *Paznic la armonii* al lui N. Velea și *Somnul pământului* al lui D. R. Popescu, apărute de asemenea în cursul anului trecut. Terenul pe care s-au afirmat ultimii doi, cărora le-am adăuga pe Fănuș Neagu, era mai ales acela al intuițiilor subtile – în continuarea psihologiilor moromețiene – cu privire la modificările care au loc în structura satului actual în mentalitatea oamenilor lui, în special a tineretului. De aici o seamă de originalități și ciudățenii, care – atâta vreme cât nu erau speculate arbitrar de scriitor, de dragul efectului și al pitorescului în sine – îndeplineau în acest tip de literatură un rol de caracterizare ce nu trebuie subapreciat. (...) Cu Nicolae Breban și Ion Băieșu aria investigațiilor în realitatea socială și morală se lărgește sensibil și – ceea ce-i mai important – pe direcții care mențin legături destul de slabe cu idila și pitorescul. Nimic nu anunța în scrisul celor doi – destul de neconcludent – pe niște exploratori atât de hotărâți ai realului, cu rezultate care depășesc în însemnătate multe inițiative anterioare. La Breban se remarcă înainte de toate studiul minuțios al tipurilor, iar dintre toate, figura expresivă a lui Cupșa Ion, țăranul nu prea luminat, devenit muncitor, în sufletul căruia, sub acțiunea noilor raporturi sociale și umane, are loc o «explozie a individualității», care ar fi putut duce la dezechilibru, dacă socialismul n-ar proteja și canaliza și atari izbucniri întârziate. (...) Din păcate, prin expresie și tehnică, romanul e mai puțin îndrăzneț decât am fi dorit-o, ba chiar tinde a literaturiza ceea ce în general ar fi trebuit să fie comunicat pe o cale mai directă, mai genuină. Tot expresia e latura deficitară și în nuvelele lui Ion Băieșu. Scriitorul e până într-atâta convins de noutatea și forța de izbire a nuvelor sale, încât

neglijează aproape cu totul latura expresivă a limbii, stilul său fiind prea gazetărește expedit. Din cauza aceasta, o nuvelă foarte interesantă, *Fătu și Pisică*, pare a se desfășura într-un mediu fără atmosferă, deși cei doi protagoniști sunt țărani get-beget. Nuvela pare din cauza aceasta o traducere nu prea izbutită dintr-o limbă străină, în care traducătorul a fost atent numai la noțiuni, nu și la cuvinte. Trecând peste acest inconvenient, se poate spune că trei cel puțin dintre narațiunile lui Ion Băieșu se situează prin ceea ce cuprind la antipodul literaturii convenționale. (...) Cea de a treia realizare din grupul celor amintite, volumul de nuvele *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu, se situează nu la antipodul celorlalte, dar într-o ordine de preocupări în care predominantă este căutarea de tonuri noi, de tehnici ale punerii în scenă narative, cu alte cuvinte, experimentarea. Nuvelele care alcătuiesc volumul urmăresc să realizeze o atmosferă, o tensiune particulară, prin procedee de încadrare, dintre care unele sugerate de arta filmului. Povestirea tradițională (...) suferă o întreagă gamă de transformări, timpul narativ e dilatat sau comprimat, universul descris e golit de obiecte sau dimpotrivă suprapopulat, gesturilor li se imprimă o încetineală de ceremonial etc. Toate acestea urmăresc, fără îndoială, un scop: în genere, acela de a înfățișa dramatic o lume întoarsă de la rosturile ei firești (*Satul de lut*, *Mistreții erau blânzi* etc.). O experiență numai parțial reușită ni s-a părut, în schimb, *Călăul cel bun*, micul roman-parabolă al lui Vasile Rebreanu. Subtilitatea întreprinderii este trădată aici de superficialitate și improvizatie. Cartea ar vrea să fie, o alegorie poetică pe tema câștigării sau păstrării candorii ca un bun esențial al oamenilor, dar autorul a pierdut din vedere – cum a făcut-o și Gopo de altfel, care i-a sugerat numeroase procedee, – că între *Scurtă istorie* și *De-aș fi Harap Alb* s-a interpus industria de gaguri. Structura și sensul inițial al parabolei sunt întunecate, înăbușite de concrescențe, efectul a tot atâtea ecouri de lectură suprapuse. Am vrea să reiasă clar din toate acestea că nu însăși ideea unui poem parabolic e vulnerabilă, ci doar insuficiențele grave ale realizării. Cu puține excepții, critica a apărut, mai mult decât o merita, cartea, încercând să «salveze» intenția. E încă una din stângăciile criticii, mijloc sigur de discreditare în fața cititorilor. Și e păcat pentru câte calități ale operei meritau cu adevărat să fie puse în valoare și mijlocite cititorului, căruia însă era necesar să-i fie indicate – în antiteză – și insanitățile. N-am putea încheia acest capitol al experiențelor, fără să arătăm că preocupări în această direcție manifestă și o seamă de tineri talentați care s-au impus mai ales în cursul anului 1965. Nici unul dintre ei n-are volum tipărit, dar câteva nume sunt bine cunoscute chiar de pe acum cititorilor, în special tineretului: Sînziana Pop, Dumitru Țepeneag, Iulian Neacșu. Mai sunt și alții. Experiențele care-i preocupă privesc mai puțin planul compoziției sau al modalităților literare. Cei mai mulți scriu schițe, uneori nici atât: simple secvențe, frânturi de amintiri etc. Preocuparea lor centrală, privește mai ales limbajul, mijloacele de

comunicare, iar nemulțumirea lor cea mai mare e stârnită, pe cât se pare, de caracterul prea discursiv al narațiunii tradiționale; ceea ce reclamă ei e o comunicare și o notație mai sincopată și mai sintetică, mai în măsură să surprindă procesele reflecției interioare. Nu e un dicteu automat, pentru că tinerii în cauză narează, ei vor să transmită mesaje cu sens, sau – cu alte cuvinte – să structureze ceva. În genere credem că trebuie evitate sentințele când e să calificăm atari preocupări. E și prea devreme pentru aceasta. Deocamdată ne găsim într-o fază când înșiși prozatorii în cauză se caută, se limpezesc. Nu le putem pretinde s-o facă după canoanele știute, pentru că orice sensibilitate nouă vine cu legile ei neîncepte. O recomandare totuși li se poate face. Aceea de a înlocui odată crochiul infantil-autobiografic cu proiecte mai mature. De a înfrunta așadar subiecte mai ample, de o mai mare complexitate. Impresia noastră este că se exagerează totuși într-o proză prea mult subiectivă și senzorială, iar autorii se simt prea repede cuprinși de blazare ori de câte ori li se face invitația de a aspira la mai mult. Am vrea – mai ales – să vedem la acești tineri o deschidere spre probleme contemporane reale, să vedem formându-se la ei, mai puțin ezitant, acea atitudine de responsabilitate profesională, care deosebește pe scriitorul adevărat de simplul amator de literatură oricât de inteligent. (...) Firește, anul 1965, chiar pe planul epicii, a fost mai bogat decât a reieșit din această prezentare. Au apărut, printre altele, în versiuni îmbunătățite, romanele *Risipitorii* de Marin Preda și *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu. Critica încă nu și-a luat osteneala să analizeze în ce constau îmbunătățirile și care e profilul nou al cărților în urma reelaborării. Legat de aceste două ultime creații, am vrea să facem remarcă, din care vom deduce apoi și concluziile, că interesul de dată mai veche al prozatorilor noștri pentru secțiunile longitudinale în epocă, de felul romanelor *Facerea lumii*, *Cordovanii*, *Risipitorii* chiar, adevărate monografii ale unor perioade, precum și pentru celălalt tip de monografie, a unui eveniment istoric hotărâtor în devenirea noastră (*Setea* etc.) începe să fie „concurat” (termenul nu e poate cel mai potrivit) – la prozatorii mai tineri – de preocuparea pentru prezentul nemijlocit, pentru o pulverulență de aspecte și manifestări, din care se încheagă totuși o imagine a prezentului. Nutrim convingerea că această îndrumare nu e mai puțin firească și sănătoasă, ea completând cu un alt fel de studiu, cu un alt tip de generalizări cele dobândite anterior. Secționarea oblică în trunchiul copacului este, se pare, des folosită în practica altoirii pomilor și nu vedem procedeu mai potrivit de a ne introduce și în studiul altoiurilor umane, al trăsăturilor morale noi mai cu seamă. Cât privește secțiunile transversale, ele au avantajul de a oferi o imagine simultană a succesiunii și totodată de a ne introduce într-un nex complex de relații și semnificații sociale umane de cel mai larg interes pentru cititor. De altfel, proza modernă a găsit și găsește mijloace tot mai nuanțate de a îmbina în cadrul aceleiași investigații a prezentului toate tipurile de studiu. În această direcție se deschide în fața

prozatorilor noștri un larg câmp de experimentare verticală și orizontală. Totul e ca, în ceea ce are să ne spună, prozatorul să nu piardă din vedere că opera lui e datoare cu câteva dezvăluiri, fără de care ea nu poate pretinde să fie altceva decât un neînsemnat număr statistic. În privința aceasta, prezentul pe care-l trăim e și foarte pasionant și îmbietor. Sub ochii noștri se plămădește, se modelează psihic și moral un om nou, cu o viață sufletească bogată. Pentru scriitorul adevărat, cu spirit de răspundere e deschis un câmp vast de observație și de meditație (căci artistul trebuie să fie și un gânditor), precum și terenul de afirmare al celor mai neașteptate soluții artistice”. ■ La rubrica **Delimitări**, Eugen Simion polemizează cu N. Manolescu. „De când am fost somat, de colegul și amicul meu, N. Manolescu, să-mi explicitez concepția critică, să detaliez de ce procedez într-un chip și nu altfel, de ce încep cu ideile generale ale operei pentru a ajunge la structura ei intimă și nu altminteri, simt din ce în ce mai imperios nevoia confesiunii. Dar cum am, în această privință, anumite reticențe, considerând că mărturisirile trebuie să fie lăsate pentru mai târziu, când o personalitate critică s-a configurat deplin și a indicat toate posibilitățile ei, caut o formulă de compromis și o găsesc în examinarea conceptului de critică modernă, nu cu altă intenție decât aceea de a lămuri câteva din condițiile mai generale. Discuția despre posibilitățile criticii poate începe prin a răspunde la întrebările esențiale ale literaturii (ce e opera literară? în ce raport se află ea cu alte valori spirituale? etc.) dar, pe această cale, riscăm să ne pierdem într-o pădure de judecăți, generale, fără a ajunge la ținta mai modestă a disciplinei noastre și fără a lămuri, mai temeinic, vreuna din condițiile ei”. Acceptând numai parțial ideea lui N. Manolescu că „opera există, dar nu obiectiv”, lansată de Gaëtan Picon, E. Simion spune: „Pentru a spune lucrurile mai direct și fără aer paradoxal, ar trebui pornit de la adevărul că opera există obiectiv, indiferent de condiția critică și că ea nu trebuie justificată, din moment ce nimeni n-o contestă ca valoare, ci numai tradusă în intențiile ei intime, supusă analizei sistematice, pentru a-i explica originalitatea, viabilitatea, nervurile ideologice și psihologice în trupul ei de marmură. Fiecare epocă caută puncte de contact și înțeleșuri vii în capodoperele literaturii și această permanentă confruntare constituie condiția de longevitate a operei. Iată de ce, spre deosebire de N. Manolescu, consider că funcția explicativă nu e numai posibilă, dar și necesară în contextul unei literaturi în plină afirmare, pândită, în anumite zone ale ei, de confuzia de valori. Există, de bună seamă, preferințe, posibilități variate, după cum există o infinitate de moduri de a te apropia de literatură. E un exagerat orgoliu de singularizare a considera că poți ajunge la inima operei literare numai într-un anumit chip, pornind de la particular la general, de pildă, de la amănunt la sistem, de la rimă la simbolul poeziei, când faptul elementar e să accepți că și drumul invers e posibil. În discuție nu poate intra decât efectul analizei: dacă a fost intuită sau nu nota particulară a operei. Și, firește; judecata critică. (...) Interesant e de

văzut direcția de evoluție a criticii. Se vorbește, insistent, în alte părți de metamorfoza criticii, se pun sub semnul îndoielii vechile metode. Secretele biografice și familiile de spirite, „cartografia” literară, treptele ascezei spirituale, condiționarea și evoluția istorică a genurilor, descoperite și ilustrate, cu strălucire de Sainte-Beuve, Taine, Thibaudet, Du Bois, etc. par insuficiente, și Picon descoperă o posibilitate a criticii actuale în psihanaliza creației (actul critic esențial ar consta în descoperirea indicilor unei atitudini globale în operă). Esențial e de observat, dincolo de sisteme și metode critice, evoluția spre comprehensiunea largă, prin armonizarea mai multor criterii. Critica marxistă are, în această metamorfoză mai generală în cultură, posibilități ce ar trebui mai bine determinate într-o discuție în care miturile false și orgoliile personale ar trebui să dispară. Departe de a considera opera de artă un simplu „avatar al raporturilor de producție”, cum crede Gaëtan Picon, departe de a fi și ceea ce cred spiritele dogmatice, o metodă imuabilă, supusă sociologiei – critica marxistă, evoluează, cred, sub semnul diversificării de stiluri individuale, năzuind să fie într-un înțeles special al noțiunii, o critică totală, completă, esențială. Ce înțelegem prin aceasta? Nimic altceva decât că, fiind umbra sau conștiința unui fenomen atât de complex, de divers, ca cel al literaturii contemporane, critica nu mai poate rămâne nici sociologică și psihologică, impresionistă cu sistem, estetistă sau pur filozofică, supusă unui unic criteriu. Supunerea reală e față de obiectivul operei. Analiza unui roman cu intenții monografice reclamă, neapărat, în judecata estetică, și criteriul sociologic. **Bietul Ioanide, Moromeții, Desculț, Groapa** nu pot fi judecate, ca opere literare, fără a le considera în raporturile lor cu lumea – pe care o reconstituie. Alta e condiția poeziei. Aici definirea simbolurilor, a miturilor proprii, dacă e cazul, impune alt unghi de observare. Să nu ne temem de termenul intuiție. (...) Există așadar, o realitate ascunsă a operei, un univers în care ceea ce a scăpat intențiilor creatorului capătă o realitate artistică mai puternică poate decât cea dorită. Pe o cale sau alta, criticul trebuie să ajungă la ea. Nici unul din mijloacele criticii nu trebuie să-i lipsească, numai astfel el poate supune realitatea rebelă a operei, structura ei amăgitoare de Fata morgana, ascunsă ochiului obosit. Iată de ce criticul modern trebuie să tindă spre totalitate, spre comprehensiunea largă, substituindu-se cum cerea Ibrăileanu, celor mai diverse formule, pentru a le putea judeca din punctul lor de vedere. Numai atât? Sunt și alte aspecte, dar esențial e că examenul unei opere nu poate fi decât global, complet și din orice direcție te-ai apropia de simbolurile fundamentale trebuie să ajungi la ele, folosind toate datele creației. «Tehnica» diferă, de la un critic la altul și nu are valoare decât în condițiile impuse de un talent incontestabil. Și aici, ca și în alte genuri, vocația e hotărâtoare: tehnica, metoda nu creează un critic, după cum cunoașterea prozodiei nu aduce nimic veleitarului fără har. Venind vorba de metodă, constat că N. Manolescu, ale cărui reflecții mi-au prilejuit însemnările de față, optează pentru o critică

unilaterală (v.«Contemporanul», 28 ian.1966) zicând că și criticul, ca și poetul, are preferințe pentru idei, le primește sau le respinge, de unde posibilitatea ca el «să-și gândească articolul unilateral». Fie, dar să vedem efectele, sporul de profunzime, accentele în plus pe care le capătă comentariul critic prin ignorarea altor zone ale operei literare. Critica unilaterală se apropie, dacă înțeleg bine, de formula foiletonului mai vechi, impresionist, obsedat de calitatea dominantă a operei, grăbită să creeze o altă operă pe marginea celei reale. (...) A privi opera de sus, luând ca punct de vedere piscul, e o posibilitate, dar contactul mai intim cu literatura impune metode mai sigure, minuțioase, sondaje și măsurători speciale. Opera are un relief ce trebuie cunoscut în totalitatea elementelor lui. Numai astfel judecata se apropie de adevăr, intuiția critică merge în direcția a ceea ce noi considerăm a fi, într-un roman sau într-un poem, esențialul. Ocupându-se de critica pe care o fac, N. Manolescu îmi reproșează, pe lângă ambiția, vinovată, de a îmbrățișa toate datele unei cărți, o alta, la fel de discutabilă, de a explica de ce o scriere bună e bună și de ce una proastă e proastă, Trec peste tonul discuției (îl pun pe seama orgoliului juvenil!) și observ că rezervele formulate de G. Călinescu față de critica unui confrate sunt, toate, aduse aici, chiar dacă și obiectul și subiectul diferă. Închei zicând că multe lucruri se potrivesc, că tipurile de obiecții, ca și modelele ilustre, circulă de la o epocă la alta. (...) Mă limitez să examinez ideea ca atare, gândind că N. Manolescu a adus-o în discuție din necesități absolut metodologice, din nevoia, observ acută, de confesiune critică. A dovedi că o carte e bună și o alta e proastă, și de ce e așa și nu altfel, mi se pare, când e vorba de un critic la începutul activității sale, o obligație elementară, mai mult: o dovadă a aptitudinilor sale analitice, a posibilităților sale într-o disciplină care respinge agreabila superficialitate. Pentru a spune numai da sau nu despre o carte trebuie ca autoritatea criticului să fie în afară de orice bănuială. Judecata aforistică e justificată acoperită de un lung, enorm șir de analize concludente pentru gustul sigur și obiectivitatea criticului, Sainte-Beuve însuși nu și-a permis niciodată să renunțe la comentariul justificativ, iar E. Lovinescu. pornea, metodic, pedestru aproape, de la tema, motivul cărții pentru a sugera, printr-o descripție adecvată, universul și condiția estetică a operei. Judecata finală astfel pregătită, susține pe creatorul autentic sau cade ca o ghilotină asupra impostorului. Ce impresie de seriozitate ar lăsa un tânăr care, judecând scriitorii din epoca sa, ar publica propoziții ultimative, prăpăstioase, declarând genii sau impostori? Și dacă are totuși această ambiție, unde e publicul care să-l ia în seamă? Cu riscul de a părea pedanți și universitari (un atribut, pentru unii, infamant, descalificator), ar trebui să considerăm că actul critic e plin de răspundere și gravitate, că posibilitățile creatoare ale criticii n-o absolvă de examenul atent și de judecata rece a operei literare”.

• **[„Tribuna”, nr. 8]** Constantin Cubleşan publică articolul *Este reportajul literatură?*, în care arată că acest tip de discurs nu implică prezența ficțiunii,

căci trebuie să reflecte aspectele noi ale societății, preluate ca atare, din realitatea nemijlocită, dar poate interfera, în ceea ce privește modalitățile de elaborare, cu celelalte arte. În opinia lui Cubleşan, reportajul – „literar, plastic, cinematografic” este „o unitate artistică”, și poate fi inclus în câmpul literaturii „în măsura în care reporterul se folosește de mijloacele scriitorului, fără a se substitui integral acestuia, căci atunci el încetează de a mai fi reporter”. □ Domițian Cesereanu abordează, în *Cronica literară*, volumul de versuri al lui Grigore Hagiu, *Continentele ascunse*, arătând că poetul „se mai menține, uneori, în zona superfluă a expresiilor generale”, dar „încearcă să le devanseze printr-un efort spre individualizare”. Versurile „corespund unui univers sensibil”, și „dobândesc culoare, fluentă, armonie, închipuind ipostazele vii ale lumii care le inspiră”. □ Se aniversează 40 de ani de la apariția publicației democratice *Korunk (Epoca noastră)*, „revistă de știință și cultură”.

25 februarie

- [„Scânteia tineretului”] V. Arachelian scrie despre *Ficțiune și exercițiu critic* în „două tablouri de epocă” – *Iubita lui Bălcescu* și *Catina damnatul* de G. Călinescu, în care „mecanismul de refacere a unor psihologii trecute, ca fapt obiectiv, dar fulgurante în elaborarea operei artistice poate fi mai ușor desfăcut”.

- [„Contemporanul”, nr 8] În editorialul consacrat *Întâlnirilor cu țara*, referitor la *Vizita conducătorilor de partid și de stat în regiunile Crișana și Banat* se arată: „Cu mic cu mare, tineri și vârstnici, mulți în costume naționale, cu brațele încărcate de flori locuitorii acestor străvechi meleaguri românești au ieșit în masă să întâmpine din toată inima pe oaspeții dragi”. □ La rubrica *Meridiane* Ștefan Augustin Doinaș scrie despre *Un eveniment literar: Noua traducere a Divinei Comedii*: „Traducerea Etei Boeriu, cinstind precum se cuvine împlinirea a 700 de ani de la nașterea marelui florentin, se înscrie ca o izbândă a limbii române”. □ La cronică literară, Nicolae Manolescu scrie despre *Hronicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga: „Între toate, paginile despre copilărie sunt cele mai uimitoare. Este și aici adevăr biografic? Da, dar într-un sens special. Se observă numaidecât că autorul își privește copilăria nu la modul real, autobiografic, ci la modul mitologic, fabulos. O comparație cu Creangă devine cu puțință din clipa în care alunecăm din planul curatei evocări în acela al invenției, din real în posibil. (...) În aceste pagini la fel de memorabile ca și *Amintirile* lui Creangă, hronicul încetează și se aude cu adevărat cântecul vârstei dintâi”. □ Paul Georgescu scrie despre *Proza eseistică* făcând referiri la *Câteva ore la Snagov* de Al. I. Odobescu.

26 februarie

- [„Scânteia”] Sorin Movileanu analizează literatura reportericească a lui Romulus Rusan, Mihai Negulescu, Paul Anghel, Traian Filip, Vasile

Nicorovici, Mihai Stoian, Ion Rahoveanu și Petre Pintilie. Cărțile *Reporter în anchetă* de Mihai Stoian și *Călător pe 5000 de străzi*, de Vasile Nicorovici i se par cele mai reușite: „...volumele la care m-am referit relevă, dincolo de unele neîmpliniri, preocupările existente în momentul actual în acest domeniu de creație, demonstrând necesitatea căutărilor îndreptate spre aflarea unor căi noi, a unor modalități cât mai interesante, apte să surprindă diferit cele mai diverse probleme ale contemporaneității” □ *Primăvara urcă în zarzări*, reportaj liric, aparține lui Fănuș Neagu: „Gândurile așternute aici se leagă de o recentă călătorie în câmpie. Într-o seară, din această primăvară timpurie, am luat trenul și-am plecat în satul părinților. Dimineța, am avut în față colina cu caiși (în copilăria mea era acoperită cu cimbri și-mi plăcea să mă întind acolo și să ascult trenurile care treceau departe, spre Brăila) și cocoșul de lemn din poartă, cu vopsea de ștearsă de ploi și zăpezi, m-a salutat cu aripile strânse. Eram acasă și era primăvară. Pământul, cuprins între Dunăre și Munții Râmnicului, înălțați tocmai acolo unde se termină dansul amăgitor al Fetei Morgana, populat de oameni aspri, reprezintă pentru mine, ca scriitor, principala sursă de inspirație. Pasiuni, dorințe, bucurii, dureri, așteptări și împliniri – toate acestea se adună aici în întâmplări, cel mai adesea vijelioase, ca într-un șir lung de înțelesuri deschise ori pline de taină, care mă cheamă și mă subjugă. Găsesc în ele umbra aurită a legendelor moldovene – Siretul e pe undeva pe aproape, în nopțile de vară liniștite auzi, așa cum povestesc bătrânii, pasul trosnit al căzuților în bătălia de la Mărășești și Nămolosa, care încearcă să se întoarcă acasă, dar nu vor mai ajunge niciodată – și sufletul îndârjit al celor din câmpie, coborători din vechime cu turmele și cu cântecul spus pe fluier de soc. Această zonă de lut, ocolită de ploi, dar iubită de viscole, poartă în adâncuri o istorie sumbră, scrisă cu așchii de os, smulse primăvara de plug. Între movilele risipite pe zare s-au sfârșit generații de umilințe. Țăranul român de dinainte și din preajma celui de-al doilea război mondial trăia cu apăsarea pământului, sfâșiat de setea de pământ. Zguduitoare pagini de literatură ni-l înfățișează torturat de această patimă, trăind numai și numai pentru împlinirea ei și neajungând să și-o împlinească. Socialismul, cooperativizarea agriculturii făurită de partidul comunist, au făcut să dispară firesc din suflete această patimă. Tot ce s-a păstrat este dragostea pentru pământul care aparține tuturor, sentiment ce capătă mereu rotunjime și frumusețe. Copiii de astăzi, ...și chiar tinerii în jurul vârstei de douăzeci de ani, pricep foarte puțin din acea cumplită dramă pământului, trăită de părinții lor, și, pe măsură ce timpul trece, li se pare tot mai străină. Înnoirile fundamentale din lumea satului cer scriitorului contemporan care încearcă să le transpună în literatură spirit de observație diversificat, adâncă putere de pătrundere. Disparația temelor care alcătuiesc plasma operei lui Rebreanu sau Sadoveanu a marcat începutul unei revoluții hotărâtoare pentru istoria noastră; din momentul izbucnirii ei și până astăzi, țăranul român s-a transformat structural, în psihologia lui s-au produs mutații structurale, umbrele îndoielii,

teama și neîncrederea l-au părăsit pentru totdeauna și în locul acestora în sufletul lui au urcat bucuria, înțelegerea, dragostea și simțul dăruirii totale cauzei partidului comunist. Zi de primăvară în satul meu, pus în miazănoaptea Bărașanului, sub vântul ce curge de la Dunăre. Privesc colina cu caiși, lângă care ciobanii numără mieii care tot întind botul să prindă firele de otavă, ascult cântecul tractoarelor ieșite să are lângă râu și văd în zarea amintirii o altă zi de primăvară. E mult de-atunci, dar eu îl văd aievea pe tata care se tocmește cu vecinul pentru o căpiță de fân. Am ieșit în primăvară, caii rod ieslele dacă nu-i hrănești cum trebuie, se vor culca pe brazdă și pogoanele noastre vor rămâne nesemănate, pentru că, întâi de toate, tata e nevoit să are pogoanele luate în dijmă de la curte. Pe cer trec nori cenușii, va ploua și se va desfunda pământul, și-n tot satul e o frământare neagră: cutare nu are cal, ălălalt nu are plug, mulți n-au pământ și nu pot lua nici în parte, fiindcă nu au nici vite de muncă. Aerul pe ulițe pare lănced, otrăvit, palele de vânt, cu miros de pelin, nu-l înviorază. Dinspre râu trece prin dreptul porții noastre doamna notar, citind dintr-o carte cu coperte lăcuite. „Asta o să-nebunească, spune o femeie, are ochii rătăciți și citește ca o bezmetică. Ehe, cartea te strică, te smintește, (Doamna notar avea să înnebunească, într-adevăr, dar cu totul din alte pricini). Imaginile de demult se șterg, fug în negură. Rămâne colina de caiși și șirul de tractoare, înaintând pe lângă plopii unde în nopțile de martie, cocoșii de lemn se strâng și zboară în stol, conduși de o rață sălbatică. Azi noapte, inginerul agronom (fost profesor de mecanică la Brăila, care a cerut să lucreze la sat) a dat semnalul începerii campaniei de primăvară; președintele e acum în muchea malului de la râu și urmărește atent lucrul mecanizatorilor (opt băieți din sat), între canalele de irigație de sub malul pe care e așezat satul, oamenii din brigada legumicolă împrăștie mranită pe locul unde vor planta fire de roșii timpurii; pescarii din brigada flotantă câtrănesc bărcile îngrămădite într-un fund de ulicioară; copiii de la grădiniță, în costume albastre, cântă cu glasuri ascuțite un cântec despre albine și livezi, iar bibliotecara căminului cultural (soție de tehnician, mi se pare) privește nerăbdătoare în lungul uliței, pe unde trebuie să apară mașina cu care trebuie să plece la raion, să ridice cărțile comandate cu o săptămână în urmă și să ridice rolele cu filmul programat pentru seriile următoare. În dreptul porții noastre se oprește un om între două vârste: – Eu l-am făcut, spune el, arătând spre cocoșul de lemn. (Apoi): Cât rămâi pe la noi? (Nu așteaptă răspunsul). Dacă stai până duminică, duminică dimineața te ducem noi la gară cu mașina. Suntem vreo cincisprezece inși care avem copii la liceu, la Brăila, și directorul școlii ne-a chemat la o consfătuire cu părinții. Înțelegi, trebuie să fim acolo neapărat. Și se depărtează pe uliță, cu veșmintele mirosind a lemn și a ierburi fragede. Iar în jur, pe hotare, primăvara urcă în zarzări”.

• [„Cronica”, nr. 3] Apare poezia lui Ion Chiriac, *Demnitate*: „Dintre toate umbrele, umbra norului / Suferă cel mai mult prin viață; / Cade mereu mai sus decât altele / și nici măcar nu se poate-ntâlni / Vreodată cu soarele față în

față”. Sub titlul *De vreme ce-am prins a cânta...*, apar poeziile *Patria în sunete*, de Nicolae Turtureanu, *Pământ tânăr*, de Nadina Cordun, *Proiecte*, de Al. Protopopescu, *Transhumanță*, de Gheorghe Drăgan, *Tot ce rămâne*, de Paul Drumaru, *Poem de logodnă*, de Elena Cătălina Prangati, *Marin*, de Silvia Ștefănescu și *Magie*, de Ioanid Romanescu. □ Gr. Radu Stănescu publică *Copilul fără localitate* □ Victor Leahu scrie *Întoarcerea* și Al. Andriescu semnează *Proză și antiproză*: „Proza actuală a devenit. În ultima vreme, un câmp larg pentru cele mai variate experimente stilistice. Încercarea unor scriitori tineri, îndeosebi de a găsi noi mijloace de exprimare, neconforme cu normele consacrate de proza tradițională, sânt tot mai evidente și forțează atenția criticii. Nu putem reține, în cadrul acestei discuții, prea multe nume de autori, din numărul mare al acestora care ar trebui menționați pentru evidentele lor tendințe de înnoire a prozei sub un raport strict tehnic în primul rând.” □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține recenzia asupra volumului republicat *Estetica basmului*, a lui G. Călinescu, realizată de V. Adăscăliței, „În concepția călinesciană, basmul are dreptul la un tratament fundamental revăzut, pe care, simțindu-l necesar, în acest studiu, nu face decât să-l prescrie în liniile cele mai generale. Noutatea, ca și realismul acestui tratament sunt datele care îl fac atrăgător. În planul autorului, basmul este considerat, în generalitatea lui, aproape ca o sumă a prozei folclorice; cum se lasă de înțeles, ca o sumă a romanelor care-i corespund în literatura cultă.”

● [Flacăra, nr. 9] Este semnalată împlinirea a 100 de ani de la debutul revistei de cultură *Familia*, mențione însoțită de un facsimil al poeziei *De-aș avea...*, de Mihai Eminescu. □ La capitolul dedicat săptămânal cărții, se anunță apariția volumului lui Valeriu Râpeanu, *Vlahuță și opera sa*, „un studiu remarcabil prin rigurozitatea documentării și justetea interpretării.” Sunt anunțate, în aceeași coloană de text, și cele două volume ce îi aparțin lui Barbu Ștefănescu (*Opere*). □ La rubrica *Microfoleton*, C. N. Constantiniu publică textul *Schimb de locuință*, iar Bazil Dunăreanu oferă cititorilor rubrica *Foileton* și materialul *Colecționez brichete!*. Eugen Frunză își continuă *Carnetul de scriitor*, prin textul *Cei cu apa și cu piua*.

● [„Luceafărul”, nr. 9] Petre Nicolau ia în discuție *Critica literară și poezia tinerilor*. Articolul este scris de pe pozițiile conflictului dintre generație, cu multe reproșuri critice și insinuări ideologice: „Există, fără îndoială, multe intervenții critice demne de a fi semnalate pentru modul în care pun și dezbat problemele cele mai actuale, pentru ținuta și nivelul lor teoretic. Dar printre numeroasele articole consacrate tinerilor, își fac loc și suficiente improvizații, afirmații nefondate, teorii nedemonstrate și nedemonstrabile. Intră în atribuțiile criticii literare, alături de îndrumarea poeziei tinere, efortul de a explica cu discernământ fenomenul poetic actual, de a educa publicul în spiritul unei cât mai mari receptivități față de el, în limitele conștiinței estetice socialiste. Critica literară nu se poate lăsa depășită de problemele pe care le

ridică literatura, de dinamismul evoluției ei”. Semnatarul articolului dezaprobă „tonul unor prefețe și recenzii” apărute mai cu seamă pe marginea volumelor din colecția *Luceafărul*. Considerând oportună aprecierea încurajatoare, atunci când ea este justificată de conținutul cărții, Petre Nicolau consideră dăunătoare exagerarea nelimitată a meritelor: „Modul în care a fost receptat de către critică volumul lui Adrian Păunescu exemplifică poate cel mai bine această atitudine. În cadrul colecției, *Ultrasentimente* rămâne, indiscutabil, unul dintre volumele cele mai bune, fără a depăși însă nivelul debutului. În consecință, păstrarea simțului proporțiilor reale se impunea. Matei Călinescu, semnatarul prefeței, nu se sfiește totuși să meargă cu laudele până acolo încât devine imposibilă stabilirea vreunei ierarhii între lirica lui Păunescu și creația oricăruia dintre scriitorii de prim rang ai literaturii noastre”. La fel de entuziasmat îl găsește și pe Paul Georgescu, într-un articol din „Gazeta literară” din 13 ianuarie: „Fenomenul acesta al renunțării la obiectivitate în fața scriitorului tânăr discutat nu e nou, iar noi nu suntem primii care îl observăm. El cunoaște însă aspecte ridicole atunci când, într-un portret din categoria celor pomenite, se fac, bunăoară, asociații între un poet aflat încă foarte aproape de începuturile sale literare (N. Preliceanu) și Mihai Eminescu (Ion Oarcăsu, în «Tribuna» din 10 februarie). Iar, după ce ne sugerează destul de limpede că superioritatea se află de partea lui Preliceanu, criticul încearcă să ne convingă că acest lucru se datorește înrudirii lui temperamentale cu Geo Dumitrescu. (...) Răsfățarea, oportunismul critic, lipsa de exigență manifestată de către unele redacții față de creația celor care urmează să intre în circuitul literaturii și care au nevoie de o îndrumare serioasă și plină de răspundere, riscă să creeze în rândurile acestora o atmosferă de îngâmfare, de suficiență față de moștenirea literară, întreținând un spirit avangardist rău înțeles. În locul unei analize atente și la obiect a poeziei tinere, în locul unei îndrumări competente, unii critici își creează tot felul de false probleme, inventează situații și cazuri estetice, pe care își propun să le explice. (...) Ar trebui să se renunțe definitiv la practica încurajării unor producții poetice, în esență mai mult decât cuminiți, dar privilegiate de o oarecare obscuritate, la inventarea unor false probleme și false teorii în jurul producțiilor pretențios ermetice. Numai discuțiile prompte, concrete, purtate cu obiectivitatea necesară și conform concepției marxist-leniniste despre literatură, pot contribui cu adevărat ca poezia tinerilor, aflată în plină efervescență, în plină mișcare și devenire, să sporească tezaurul marii tradiții a poeziei românești”. □ Adrian Păunescu, Florin Mugur, Tudor George, Mihai Negulescu semnează versurile numărului. □ La *Dicționar de istorie literară contemporană*, I. Negoitescu scrie despre **V. Voiculescu**, iar Mircea Anghelescu despre *Dragoș Vicol*.

28 februarie

• [„Scânteia”] În cadrul rubricii *Note de lectură*, Grigore Arbore scrie despre apariția monografiei *Gheorghe Șincai* de Mircea Tomuș, căruia îi face

reproșul: „că problemele de interpretare, foarte dificile și vaste, ridicate de cronică rămân uneori în monografie în stadiul de enunț, argumentația nefiind susținută destul de temeinic. Neadâncită rămâne, de pildă, afirmația că *Hronika Românilor* nu oferă indicii asupra climatului de idei european. De asemenea, problema surselor este aproape trecută cu vederea”.

[FEBRUARIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 2] Despre *Cultura în universitate*, „noțiuni ...[care] nu sunt și nu pot fi decât stric interdependente”, scrie George Ivașcu: „Un curs, un seminar, o cercetare de laborator, un examen, un colocviu, o dezbatere studențească, un cerc științific, un cinaclu literar sunt în mai mare sau mai mică măsură tot atâtea aspecte ale vastului fenomen pe care-l reprezintă cultura în Universitate. Aceasta prin însăși apartenența oricăreia din asemenea activități la domeniul spiritului uman, prin sfera și funcția intelectuală pe care o reprezintă și prin însăși participarea la un act de inteligență organizat într-o anume finalitate. Ceea ce vrem să subliniem este însă modalitatea și cu ea gradul de contribuție personală a celui care, prin chiar exercitarea funcției sale didactice sau prin simpla participare la viața universitară, ca beneficiar al ei, devine un vehiculator de idei, un factor de îmbogățire a spiritului, un stimulator al lui”. În acest sens este dat ca exemplu profesorul Al Philippide, de vastă „cultură enciclopedică”, Ibrăileanu, „prodigios asociativ, lăsând totdeauna deschise încă și alte posibilități de relaționare ale spiritului nostru cu multiplele aspecte ale fenomenelor literare expuse. (...) Seminariile lui Ibrăileanu erau o veritabilă sărbătoare a spiritului, ele transmițând acea undă de umanitate prin care fiecare – dintr-o dată – se simte el însuși elevat, el însuși investit cu forța trăirii pe marile înălțimi ale cugetării, capabil de a rezolva – și el ca și profesorul – cele mai complexe și subtile probleme. (...) Prin contrast, în amintirea noastră apar și acele prelegeri uscate, plate, parcă ținute de roboți intelectuali sau dimpotrivă, în aparență luxuriante, dar în fond superficiale, înecate într-o spumă retorică de locuri comune, într-un verbiaj de duzină care – și unele și altele – nu numai că ne sugerau o imagine de sărăcie spirituală dar nu ne stimulau pe noi înșine. Și, spunând aceasta, ne vin în minte – prin contrast – prelegerile de literatură ale lui G. Călinescu la care sala era totdeauna mai mult decât neîncăpătoare, lecțiile de prestigiu într-adevăr academic ale lui Tudor Vianu, expunerile fermecătoare ale lui Mihai Ralea. (...) Sunt doar câteva exemple din ceea ce înseamnă cultura în Universitate. Le-am dat pentru a sugera multipla și generoasa condiție a spiritului pe care Alma Mater o presupune. Și o solicită”. □ Sunt redată primele ecouri ale apariției revistei, venite din partea presei și a cititorilor: „Scânțea tineretului”: „...sumarul evidențiază o varietate tematică bine marcată, proză și poezie originală valoroasă, intervenții teoretice de ținută, articole și reportaje de real interes”; „Tribuna”: „Frumos grafic și variat sub aspectul preocupărilor,

primul număr (...) merită toată atenția cititorilor”; „Informația Bucureștiului”: „primul număr al revistei lunare «Amfiteatru» se anunță deosebit de interesant; George Ivașcu, în „Contemporanul”: „Bucurie a ochilor, prin înfățișarea ei gingaș înfăptuită, dinadins pentru a proiecta lumina efervescentei creatoare...”; Petre Paulescu: „Vă felicit pentru «Amfiteatru». E admirabilă revista. Dacă ar fi avut și adresa redacției, ar fi fost impecabilă. Mă uit la ea și îi spun: *Să trăiești!*; Damian Ureche: „Mi-a plăcut în mod deosebit formula artistică și grafică a primului număr (...) mă simt mândru de apariția acestei reviste a tineretului studios”. Răspunsul redacției la elogi este prompt: „... [ele] ne obligă și creează un precedent căruia am dori să-i rămânem consecvenți. Așa cum ne obligă, în mai mare măsură, criticile și observațiile pe care le-am primit sau pe care le vom primi, socotindu-le îndreptare rodnică pentru mai târziu. «Amfiteatru» se va strădui să nu-i dezamăgească pe cei ce ne-au salutat cu încredere la acest început de drum. □ Ana Blandiana îl prezintă pe tânărul Nicolae Prelipceanu: „De cele mai multe ori poezii sunt copii sau adolescenți, ființe care își traversează anii neajfuite de încărcătura primelor vârste – de ingenuitate, de uimire, de plăcerea *Jocului*. Până la moarte ei rămân copii ai veacului, nu prea luați în serios, dar ascultați totuși în virtutea unei credințe care pretinde că numai copiii spun adevărul. Neintegrat acestei reguli, tânărul poet Nicolae Prelipceanu este un adult, un om care și-a depășit cu grabă primele compartimente ale vieții sau a evitat să le străbată. Poetul, tânăr, are aerul unui om trecut de prima tinerețe, care nu numai că nu-și permite exultări, dar nici nu le are. Sensibilitatea sa nu se mai uimește de lumea înconjurătoare, ci o dezvăluie cu luciditate și altora. Această dezvăluire este făcută fără mișcări festive, fără izbucniri solare, aproape fără gesticulație din partea poetului, care își permite cel mult un rictus în linia gurii. Temperamental este un reținut. Patetismul, chiar și atunci când există, este camuflat minuțios, reflexele lui putând fi cu greu descoperite în ironie sau în tonul ostentativ alb. Acestui fel de a fi îi corespunde un stil sobru până la uscăciune, cu metafore disimulate în vorbirea obișnuită, cu străluciri pe care poetul încearcă să le aducă la mal. Impresia produsă este excelentă. Printr-un paradox, aş spune că acestei poezii grave îi este paralel pe alt plan umorul sec. Autorul își impune cu duritate starea de spirit cititorilor. Adevărul pe care îl spune pretinde să fie ascultat cu gravitate și încordare – este concluzia unui proces de cunoaștere dramatic. În nici o cută a versului său nu se ascund candori și gingășii neajunse la lumină. Niciodată poetul nu-și va pierde viața din delicatețe. Poezia practică de el e nereverențioasă. Condiția umană și condiția socială se întrepătrund aici cu moleculele unor plăci de aur și plumb, supuse presiunii într-o celebră experiența de fizică. Volumul de versuri care îi va apărea lui Nicolae Prelipceanu, în cursul acestui an, la Editura Tineretului, se numește *Turnul înclinat*. Nici o metaforă nu putea fi mai perfect suprapusă poeziei sale. Această construcție, care nu cunoaște cele mai elementare legi ale zidirii sau

care le cunoaște atât de bine încât poate să nu țină seama de ele, acest turn din fața căruia vizitatorii nu vor să plece așteptând să asiste la iminenta lui prăbușire. (...) Alegându-și un drum prea direct ca să nu fie greu, prea simplu ca să nu fie suspectat de nefrumusețe, prea adâncit ca să i se mai ureze maturizarea, e dificil de conturat traiectoria viitoare a lui Nicolae Prelipceanu. Credința mea este, însă, că un turn care a avut îndrăzneala să fie înclinat, nu se va prăbuși”. □ Confruntare de opinii cu întrebarea *Ce poate literatura?* inițiată de tineri intelectuali francezi „goșiști” face obiectul grupajului realizat de Maria Luiza Cristescu: „Organ al Uniunii studenților comuniști francezi, revista „Clarté”, al cărei nume învie amintirea grupului reunit în jurul lui Henri Barbusse prin 1925, a organizat o confruntare de opinii cu întrebarea; *Ce poate literatura?* Declarată de Yves Buin, redactorul-șef al revistei, ca o «tentativă de confruntare între oameni ale căror răspunsuri explicite sau implicite în opera sau prin opera lor la problema pusă sunt diferite», dezbaterea se vrea o discuție care să depășească obișnuitele granițe legate de problemele tehnice ale scrisului și limbajului. Convingerii despre marea putere a literaturii i s-a opus însă și sceptica idee despre neputința totală a scrisului”. (...) Jorge Semprun: „Burghezia a luat cunoștință de capacitatea de rezistență și de absorbție a societății pe care ea o domină, pe care ea își pune amprenta. A mai înțeles că trebuie să neutralizeze principala putere a literaturii, aceea de contestație, de adevăr. De aici sprijinirea absolută, prin mijloacele aparatului de stat, a acelei artificiale culturi «pentru mase», care este negația însăși a culturii și perfecționarea organizării raționale a distracțiilor celor mai alienante pentru ele. De aici și atitudinea sa nouă față de scriitori, ambiția sa de a-i integra, de a-i asimila. Orice mijloc este bun pentru a face ca scriitorii să devină, în sfârșit, respectabili. Orice mijloc, inclusiv premiul Nobel. De fapt, se pare că literatura a pierdut vechea sa putere de incitație. Toate revoltele literare, individuale, eșuează într-un banc de nisip, la câteva luni sau ani după consacrarea oficială. Burghezia a învățat mult. Dar este un lucru, unul singur, pe care ea nu-1 va suporta: să i se ia puterea. Acesta va fi, într-adevăr, singurul scandal cu care ea nu se va împăca. Ei bine, să facem ca acest scandal să sosească”. Jean Ricardou: „Da, literatura, literatura, mai mult decât oricare artă, poate mult: ea poate transforma omul... Dar aceste considerații au vreo valoare într-o lume căreia i-e foame? În interviul din «Le Monde», Sartre asigură cu tărie: «În comparație cu un copil care moare, *La Nausée* nu cântărește nimic». Să nu sofisticăm prea mult: nu ne pare foarte îndreptățită această balanță care pune într-un talger cărți și în altul copii morți. (...) Literatura, prin simpla sa existență, este cea care face ca foamea oamenilor să fie un scandal”. Simone de Beauvoir: „S-a discutat mult în acești ultimi ani despre raportul scriitorului cu realitatea. (...) S-a întrebat dacă, de exemplu, Robbe-Grillet se distanțează în raport cu realitatea, dacă și-o apropie mai mult sau mai puțin ca Balzac, care crede că ne-o oferă cu obiectivitatea sa. (...). Altă dată se vorbea de viziune

asupra lumii. (...) Dar dacă vorbim de situația de față, putem lua ideea acestei singularități a lumii propusă fiecărui scriitor și de fiecare scriitor. (...). Oricum, ceea ce mă interesează pe mine, cititorul, e să fiu fascinat de o lume inedită care se întretaie cu a mea și totuși este alta. Astfel se pune problema identificării. Există o tendință, în literatura de astăzi, de a se refuza identificarea cu personajul și, mai mult, de a se refuza însuși personajul. Găsesc această discuție de prisos pentru că, oricum, dacă există un personaj sau nu, pentru ca lectura să prindă, trebuie ca eu să mă identific cu cineva: cu autorul. Trebuie să intru în lumea lui și aceasta să fie acea lume a lui care devine a mea”. Jean Paul Sartre: „Este evident, cartea de literatura n-are utilitate practică directă: o știm. Este sigur – nu e nici o nevoie s-o zicem atât de des, și e sigur că nu există o carte care să fi împiedicat un copil să moară. Problema nu e aceasta... Întrebarea este să știu ce cere de la mine lectorul. Sunt eu un mijloc, un colaborator, sau un creator? (...) Ce să fac atunci? Încerc să-mi imaginez că sunt propriul meu cititor, toți ceilalți fac aceasta; a scrie înseamnă a te strecura ideal și critic în pielea altuia, a cititorului, care este în fond cel care va sesiza obiectul în totalitate sau cel care va fi creatorul. Adică vreau să zic: autorul scrie o partitură, dar executantul, cel care va realiza fragmentul de concert, este cititorul: autorul, tot ceea ce face el aici, scapă întotdeauna, în timp ce acela care ia cartea, care îl ignoră, care primește fiecare frază ca o experiență nouă pe care, în consecință, poate s-o sesizeze în adevărul ei concret, este evident, întotdeauna, cititorul. (...) E vorba de a-i da un fel de sens total de sine însuși, cu impresia că e asigurat, că a trăit un moment de libertate, scăpând și înțelegând mai mult sau mai puțin clar condiționările sale sociale și pe celelalte. Dacă a trăit acest moment de libertate, adică, dacă un moment a scăpat – și prin carte – forțelor de alienare sau opresiune, fiți siguri că n-o va uita niciodată. Aceasta, literatura o poate, cred, sau cel puțin o anumită literatură”.

• [„Ateneu”, nr. 2] Prima pagină cuprinde poemul *Chipuri din lut* de Radu Cârnci. □ D. Vatamaniuc publică articolul „*Telegraful român*” din Sibiu și moldovenii, în care, sprijinindu-se pe o bibliografie de specialitate, menționată la final, realizează un istoric al acestui ziar punctând rolul important pe care acesta l-a avut în contextul istoric al vremii: „Menirea ziarului era – se arată în *Prenumeratiune* – să «pună poporul român în relațiune cu lumea și cu tot ce se întâmplă într-însa, spre a i se înălța și lui spiritul și spre a i se deștepta puterile sufletești și trupești ca să știe ce și cum trebuie să lucreze pentru cultura și fericirea sa.», □ Pentru o monografie Artur Gorovei pledează Al. Bardieru. Acesta surprinde personalitatea celui care „după sporadice încercări – mai întâi cu caracter liric, apoi epic – pe la diferite publicații ale vremii, se va regăsi în studiile de etnografie și folclor.” Amintind activitatea desfășurată în paginile revistei de folclor „Șezătoarea”, Al. Bardieru enumeră și exemplifică cu titluri reprezentative domeniile de interes ale lui Artur Gorovei. Astfel, sunt amintite: domeniul folclorului și al studiilor de folclor, domeniul studiilor de istorie

literară și culturală, lucrările de popularizare în domeniul folclorului și scrierile literare. În finalul articolului se dau informații despre jurnalul zilnic pe care l-a ținut cu consecvență scriitorul și vasta corespondență „adunată și păstrată cu grijă în câteva zeci de mape masive”, care „studiate, ar constitui un foarte prețios izvor pentru istoria noastră literară”. □ Cronica literară a lui Vlad Sorianu se referă la *Două romane – două etape ale epicii noastre actuale: Francisca* de Nicolae Breban și *Moartea în pădure* de Constantin Țoiu. Demersul privește contrastiv cele două cărți „(...) fie și pentru că abordează perioade ale formării conștiințelor și orânduirii noi, diferite. Ca să nu mai amintesc de concepțiile cu totul distanțate ale celor doi autori asupra rigorilor romanești”. Astfel, la Nicolae Breban autorul identifică „o filogenie prestigioasă, cu rădăcini în romanul psihologic dintre cele două războaie mondiale; unele câștiguri de tehnică din proza faulkneriană aduc acea notă de tablou sinoptic al mișcărilor de conștiință”. Pentru Vlad Sorianu, *Francisca* este un roman care „vine într-un moment de relativă penurie a reușitelor exemplare în domeniul romanului”, este „un fel de bilanț al experiențelor de până atunci”. Pe de altă parte, romanul lui Constantin Țoiu aparține „unei perioade anterioare, de cristalizare a prozei contemporane”. În romanul său, Țoiu folosește „conflictul central – angajat între forțele pozitive și cele ale reacțiunii – drept punct de plecare pentru incursiuni ample în trecutul unor personaje”. În ceea ce privește formula romanului la care apelează scriitorul, Vlad Sorianu e de părere că avem de-a face cu „un mod conștiințios de a povesti cât mai mult despre cât mai multe. Adică, materialul de viață nu e explorat *intensiv*, vertical, ci *extensiv*”. □ În recenzia *Tendințe actuale în proza noastră științifico-fantastică*, semnată de Voicu Bugariu, se fac comentarii pe marginea locului nedrept pe care-l ocupă acest tip de literatură în ierarhia literaturii române, fapt determinat de „apariția nemeritată a unor producții facile, șablonarde, străine de orice tangență cu arta autentică”. Dezvoltarea științei și tehnicii în civilizația secolului nostru nu putea să nu se reflecte în literatură având ca efect dezvoltarea literaturii de tip science-fiction atât pe plan internațional, cât și național: „Scriitori ca Miha Dragomir, Adrian Rogoz, Ion Hobana, Sergiu Fărcășanu, Vladimir Călin, Camil Baciuc, Radu Nor, Gh. Săsărman, G. Anania, R. Bărbulescu sunt autorii unor povestiri sau romane științifico-fantastice remarcabile prin efortul și reușita lor de a sluji dezideratele majore ale literaturii noastre actuale”. Sunt identificate două tendințe majore care se manifestă în literatura română de tip science-fiction: „prima este ilustrată de proze scurte, intens lirice, emoționante variațiuni anticipative pe teme etern umane. (...) A doua tendință cuprinde povestiri și romane ce aduc în dezbatere, pe căile alegorice specifice genului, aspecte esențiale ale evoluției umanității printr-o prismă filozofică.” Concluzia recenzentului este că „succesele prozei noastre științifico-fantastice sunt numeroase (...) Povestirile și romanele științifico-fantastice apar în tiraje mari

și sunt citite cu predilecție de adolescenți și tineri ce au gustul artistic în formare”, iar acest aspect „trebuie avut în vedere de autorii unor astfel de lucrări.” □ George Pătrar prezintă romanul lui Vasile Rebreanu, *Călăul cel bun*, în care descoperă „o suită de alegorii în care mijloacele literare recunoscute sunt abandonate dintr-un spirit ostentativ de înnoire a expresiei. Vasile Rebreanu pornește de la concepte morale (inocența, cinismul, iubirea, fericirea etc.), personificându-le”. Lucrarea cuprinde „elemente și procedee ale basmului popular, divagații metaforice și simboluri care amintesc de primele poeme în proză ale autorului. (...) «Romanul» este susținut de talentul incontestabil al autorului, însă nu creația primează aici, ci experimentul. Dialogurile copiază ceea ce-i exterior (maniera) în dialogurile personajelor lui Eugen Ionescu, și nu au darul să intereseze. (...) Desele aluzii la evenimente istorice și literare dau cărții un caracter abstract. (...) În ansamblu, romanul dă impresia de ceva fabricat în laborator, artificial”. Pornind de la opinia lui G. Călinescu despre esența procesului de creație (enunțată în *Cronicle optimistului*, E.P.L., 1964, p. 320): „Creația este o clarificare a unei ordine întrevăzute în natură (...) ceea ce te izbește într-o adevărată operă de artă este claritatea ei globală unită însă cu impresia spontaneității.”), George Pătrar punctează tot ceea ce, consideră el, îi lipsește romanului lui Vasile Rebreanu. □ Ilie Dan prezintă istoricul revistei „*Însemnări ieșene*”, apărută la Iași după mutarea „*Vieții românești*” la București, în 1933. Demersul intelectualilor, grupați în asociația ieșeană *Prietenii Universității*, viza „înființarea unei mari reviste literare și științifice în genul acelorora cu care Iașul a putut să se mândrească până mai ieri, o revistă care să cuprindă toată mișcarea intelectuală a țării și pe cea străină”. Programul a fost redactat de Mihail Sadoveanu, iar principalele linii directoare ale acestuia erau: „punerea în valoare a specificului nostru în cultură; unificarea sufletească a neamului; sporirea valorii umane în toate direcțiile; educarea tineretului; spiritualizare fără dogmatism”. Literatura pe care o promovează revista „are un caracter umanist și militant, e legată de năzuințele celor mulți și obidiți, având rădăcini trainice în realitățile românești.” Domeniile variate abordate în paginile revistei „au solicitat colaborarea majorității intelectualilor ieșeni” alături de poeți și prozatori. Având o existență scurtă (apariția revistei a fost suspendată în același timp cu cea a «*Vieții românești*», în 1940), „*Însemnări ieșene*” a avut „un profil democratic, formulând revendicări în numele celor mulți, a promovat arta realistă, specificul național și limba populară în literatură”. Revista s-a remarcat printr-o „atitudine hotărâtă contra fascizării țării și contra curentelor decadente, iar prin ceea ce are valoros „a contribuit la dezvoltarea presei progresiste interbelice”. □ În *Glose critice*, Vasile Sporicu comentează pe marginea „revirimentului pe care l-a cunoscut proza noastră în decursul anului trecut”. Autorul remarcă „o tot mai accentuată «desepicizare», prin renunțarea treptată la anecdoticul baroc, la discursivitate și explicativ” și „o

diversitate apreciabilă a modurilor de exprimare, a stilurilor, o efervescență înnoitoare”. Este remarcat interesul tinerilor pentru „preluări din nume ilustre: e de dorit, firește, ca tinerii noștri prozatori să cunoască și să valorifice, în spațiul spiritual al literelor românești, și superioara virtuositate lingvistică a autorului lui «Ulysses», și analitismul asociativ al creatorului lui *Swann* și subtilitatea problematic nediscursivă a Nathalie Sarraute și densitatea intelectuală, fecundată de umanism a lui Camus, Ionescu etc... Dar în același timp avem obligația (...) de a evidenția în faptele de artă propriul nostru aport, individual și național la făurirea valorilor autentice”. Se au în vedere „producțiile literare în genul scurt” care „se înscriu sub aceeași frământată zodie a căutărilor”. Debutanții dovedesc „mai mult discernământ”, iar responsabilitatea lor în fața cititorului anunță „nu numai talente, ci și conștiințe civice lucide.” Sunt amintite prozele care cultivă „modalități diverse, dar întâlnindu-se pe un ridicat plan valoric.” Alături de aceștia, Vasile Sporicu îi menționează pe cei care formează o „pletoră de reformatori și inovatori ad-hoc, pentru care lumina tiparului a răsărit prematur.” Finalul articolului invită la reflecție: „Nu se pot da nici un fel de rețete, dar se poate reaminti tinerilor prozatori care-și caută profilul, că acesta este o chestiune de talent, de cunoaștere a vieții, a poporului, de cultură complexă și nu una de mimetism cu orice preț”. □ C. D. Papastate se documentează în subiectul *Vasile Alecsandri și „Jurnalul său intim”* în care se fac o serie de observații privind acest subiect mai puțin cunoscut de publicul larg. Tipărit în 1947, manuscrisul jurnalului fusese scris cu o sută de ani înainte când, „în plin elan al tinereții, poetul cunoștea una dintre cele mai mari iubiri pe care le-a încercat în decursul vieții sale”. Intervalul temporal pe care-l cuprinde jurnalul este „7/19 iunie 1846”, data plecării lui Alecsandri din Iași, și „se sfârșește la 4 mai 1847, data morții Elenei Negri”. Jurnalul cuprinde „impresii, frământări sufletești, uneori dramatice (...), pagini cu adevărat umor pe care poetul știe să-l plaseze cu bun simț, justețea observației satisfăcând spiritul, iar poanta neașteptată creând o atmosferă de destindere”. Finalul articolului afirmă oarecum premonitoriu observația că „«Jurnalul» cuprinde în germene elementele care vor împodobi mai târziu, creația literară a poetului”. □ Istoricul literar Al. Săndulescu participă la realizarea acestui număr cu articolul *Duiliu Zamfirescu – contribuții biografice* din rubrica *Portrete de familie*, în care, plecând de la documentele vremii, surprinde istoricul descendenței cunoscutului scriitor. Demersul autorului pare justificat mai ales că „după deconcertatul discurs de recepție la Academie, rostit în 1909, originea socială a lui D. Zamfirescu a constituit obiect de atac și controversă”. Consultând arhivele și familia, se reconstituie „arborele genealogic a trei generații de ascendenți ai scriitorului, încercând astfel să clarificăm controversele nu o dată oțioase”. Rezultatul acestei analize evidențiază faptul că „Duiliu Zamfirescu provenea dintr-o familie cu o statornică tradiție de cultură din partea tatei și cu remarcabile

predispoziții artistice din partea mamei. (...) Nepot al doctorului Anastase Lascăr și al lui Gheorghe Zamfir, doctor în filozofie, nepot al pictorului Ștefan Mincu, D. Zamfirescu s-a născut într-o familie pentru care cel mai de seamă preț a fost pus cu consecvență pe bunurile culturii și frumusețile artei. Acesta este adevăratul act de noblete al originii sal.” □ Versuri semnează Mihail Sabin, Laurențiu Ciobanu, Dumitru M. Ion, Ion Lazu și Ion Panait iar proză Stelian Baboi. □ George Cuibuș realizează un interviu cu scriitoarea germană Gisela Elsner, autoarea romanului *Piticii uriași*, un roman care a primit premiul Formentor în 1964, din care apare fragmentul *Procesiunea*. Traducerea și prezentarea aparțin lui Mihail Sabin.

● [„Cinema”, nr. 2] Valerian Sava semnează cronica „Răscoala” și *sinteza genurilor*, la filmul realizat după romanul lui Liviu Rebreanu: „Răscoala dovedește că filmul românesc tinde să realizeze, în structura intimă a peliculelor sale, acea sinteză a genurilor artistice care a marcat adevărata naștere a cinematografului. (...) Romanul lui Rebreanu oferă și el un material epic dispersat pe o multitudine de planuri sub forma unei narațiuni lente, aproape egale și a unor descripții obiective, reci. (...) O acută sensibilitate contemporană transfigurează în acest film sugestiile materialului literar, purtând peste jumătatea de secol revoluționar ecoul tragediei eroice a acestui pământ din care s-au întrupat nădejtile de omenie ale unui popor, ca țipătul final, pur și copleșitor, al femeii strigându-și pe neașteptate bărbatul, târziu, când uitasem de el și când peste imensitatea câmpiei acoperită cu trupurilor celor căzuți coborâse liniștea.” □ Despre același film se pronunță Ion Frunzetti și Ada Brumar, primul scriind o cronică a imaginii, Ada Brumar una, fără titlu, despre muzica filmului. □ Filmul turnat după cartea *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu, este prezentat de Gelu Ionescu: „Filmul (ca și cartea de altfel) nu are neclarități. El se constituie pe locuri comune, căci i s-a ales din carte tot ce era mai cunoscut, mai bățut, mai obișnuit, fie din literatură, din teatru sau chiar din filmul inspirat de epocă. Nici o clipă de strălucire sau de revoltătoare eroare. Greșeala este a studioului că a admis un astfel de scenariu lipsit de intenționalitate și care dincolo de acțiunea lui mai lasă să pătrundă, din când în când, și reflectele pseudo filozofice pe care autorul însuși le cultiva din ambiția de a dubla romanul de acțiune cu un debil fond filozofic.” □ Cronica la *Proces alb*, film scenarizat de Eugen Barbu după propriul roman *Șoseaua Nordului*, este semnată de Ion Frunzetti: „Dramatizarea unui roman cunoscut obligă. Scrierea unui cine-roman, chiar dacă pornit de la o narațiune știută, permite celui ce-și retopește materialul romanului restructurarea lui după cerințele noii grafii. Nu mai știu care din marii regizori spunea că stiloul lui e camera operatorului. Eugen Barbu s-a folosit bine de acest stilou, prin intermediul unui regizor cu știința meseriei.” □ Radu Cosașu revine, la *Contracronică*, cu textul *Urcând „colina”*, despre filmul *Colina* de Lumet. □ În cadrul rubricii *Scriitorii români și filmul*, B.[ujor] T. Râpeanu publică *George Călinescu*

despre a 7-a artă folosindu-se de citate călinesciene despre obiectul cinematografului, esența cinematografului, metaforă, actor, feerie cinematografică, desen animat.

• **[„Familia”, nr. 2]** Povestirea *Fereastra* este semnată de Nicolae Balotă. Pot fi citite versuri aparținând poezilor, Gheorghe Tomozei, Al. Jebeleanu și Constantin Tonegaru.

• **[„Iașul literar”, nr. 2]** Ion Apetroaie adună o serie de observații, sub titlul *Sensuri ale dezvoltării literare de azi*, încercând să intre în vasta discuție privind „moștenirea culturală”, „dedogmatizarea literaturii” și „noul val de scriitori”. Studiul său este amplu, redundant pe alocuri, dar e ilustrativ pentru modul în care critica își recăpăta, în etape, dreptul de a separa apele. Stilul șovăielnic, uneori debitor clișeele referitoare la „greșelile trecutului” (i.e. impunerea realismului socialist), primește inflexiuni elogioase, odată ce se constată deceniile scurse de la momentul 23 August 1944 și schimbarea actorilor principali ai P.M.R., devenit P.C.R.: „Încercarea de clasificare riguroasă în cadrele literaturii contemporane este pândită de un schematism primejdios. Dezvoltarea tuturor genurilor și speciilor, interferența neașteptat de complexă și elasticitatea lor în marginea aceleiași opere nu îngăduie încercări de simplificare. Scriitori din toate generațiile, într-o neascunsă emulație, atrași de luminile sigure ale noii ideologii, introspectează realității pentru a le capta semnificațiile cele mai cuprinzătoare. Așa se face că, fecundând trainice tradiții, cu toate forțele descătuse, literatura ni se înfățișează azi ca o componentă de seamă a dezvoltării generale după Eliberare. Iar prestigiul în creștere ce-l dobândesc și peste hotare scrieri ce aparțin lui Sadoveanu, Arghezi, Camil Petrescu, Z. Stancu, Marin Preda dă măsura înaltă a zestrei noastre literare”. Alte succese relevate din articol ar fi implicarea deplină, asumată, a intelectualului în viața cetății: „Principiul actualității, unul dintre cele mai vii ale literaturii, accentuat încă foarte energic încă de Gherea, trebuie înțeles în semnificațiile lui complexe. Pulația vieții autentice, deci a unui anumit moment al istoriei, este surprinsă de scriitor numai când el o trăiește efectiv; când se umple de ea și simte irezistibil necesitatea de a o închide în formele perene ale artei. Pentru scriitorii noștri asimilarea marilor idei și năzuințe contemporane este înlesnită de cunoașterea ideologiei marxist, iar puterea de înrăurire a scriitorului asupra societății este astăzi asigurată și de împrejurarea că el se adresează unei imense colectivități averse de cultură, de frumos. Audiența scriitorului la public este, principial, foarte largă, nesperată altădată.” Temele impuse de propagandă în deceniul al șaselea sunt amintite fugitiv, fiind sugerată absența factorului estetic. Gazetarul recunoaște, eufemistic, folosirea discursului literar ca armă de agitație în perioada 1948-1962: „Să se observe că eroul-masă este preponderent, că, cel puțin în primii zece-cincisprezece ani de după Eliberare, socialul domină deschis scena literară, iar pozitivul, element de avangardă socială, capătă dimensiuni de

prim-plan. Tema muncii constructive abundă, iar eroul literar se definește, obiectiv, în raport cu marșul spre înfăptuiri de anvergură. De aici, înflorirea necunoscută altă dată, a romanului cronică, menit să cuprindă vaste panouri, a reportajului, a poeziei cotidianului, iar în dramaturgie a dezbaterii colective, de tribunal. Este efortul oarecum evidentă spre înnoiri oarecum tranșante, într-un fel distanțarea programatică, uneori primejdioasă, față de vechile formule și modalități care, se știe, au generat creații viguroase. (...) Dislocați *sine ira* dintr-un vechi sedentarism, scriitorii au fost o vreme surprinși, receptând cu uimire, cu frenezie, cu un vălmășag de sentimente, spectacolul precipitant al prefacerilor social-morale, îngăduindu-și cu greu răgazul meditației îndelungi al gestației anevoioase. A fost o literatură, să-i spunem metaforic, «de front». S-au scris sincer multe semne exclamatorii care mai țineau și loc de substanță. Pe de altă parte, scriitorii au preferat cu deosebire autenticul cu sentimentul că limba, chiar în marile combinații, suferă de puținătate față de măreția tabloului ce se cerea transfigurat.” Ion Apetroaie îi enumeră pe Arghezi, Blaga, Camil Petrescu și Al. Philippide pentru a ilustra unirea eforturilor condeierilor de a se încadra în prioritățile climatului socialist: „Fără a se opune rigid, schematic, sugerând pe undeva vreo disociere tranșantă de trecut, ci, dimpotrivă, vom constata că una dintre direcțiile literare de azi este polemica implicită sau deschisă cu o anumită literatură anterioară. În cazul scriitorilor vârstnici asistăm la procesul instructiv de autpolemică. Dialogul pornește fie dintr-o atitudine mai generală, din nevoia de primenire, care merge apoi până la modalități și poziții nuanțate pe un teren mai restrâns. Aceasta decurge dintr-un context ideologic, din dobândirea unei optici științifice despre lume și, concret, dintr-un ascuțit simț al istoriei. De remarcat, astfel, o energică «demitizare» a lumii trecutului, divorțul violent, arghezian am spune, de urmele unor prejudecăți și afirmarea francă adevărului fără confuzii sau compromisuri ca în chiar opere valoroase interbelice”. Revitalizarea poeziei și renunțarea la antiteza agresivă pozitiv (comunist) – negativ (burghez) e ilustrată mențiuni vagi sau cu nume de autori mai vârstnici sau recent confirmați: „În ultimii ani, reflectarea oarecum epopeică, de peste un deceniu, a unor prefaceri uimitoare din afară, recunoaștem bucuroși înclinația predilectă a scriitorilor spre investigarea adâncă a conștiinței, în unele zone psihice ignorate, și, în genere, tendința de a surprinde mai nuanțat însuși complexul reacțiilor individuale. În poezie, reportajul liric se restrânge sensibil, se dezvoltă generos confesiunea și meditația, forme contemporane ale sintezei lirice. Lirica filozofică, bazată pe sugestie și simbol – acesta foarte frecvent – capătă o mare vigoare cu volumele senectuții luminoase ale lui T. Arghezi, cu bucuria înaltă a marelui val de tinerețe revărsat în lirica de după 1960 (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana etc.). Aceasta este, considerăm, o linie firească a evoluției poetice și perspectivele ei sunt pline de făgăduințe”. Spre finalul articolului *Sensuri ale dezvoltării literare de azi* sunt semnalate, potrivit protocolului perioadei,

câteva lipsuri: „Nu avem încă romanul sau piesa de anvergură a satului cooperativizat, dramaturgia, s-a arătat adesea, nu ne reprezintă la nivelul valorilor moderne, existența editorială este totuși modestă”.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 2]** Gh. Achiței și Gh. Stroia semnează articolul *Considerații asupra unor preocupări actuale în critica și istoria literară*, constatând că „în linii generale, momentul actual al cercetărilor în domeniul istoriei literare marchează evident o multilateralitate de preocupări și un mare număr de participanți provenind din toate generațiile, o activitate dezvoltată la școala celor mai valoroase tradiții ale criticii românești, o activitate desfășurată în lumina cuceririlor esteticii marxist-leniniste”. Se recomandă aplicarea, în critica literară, a principiului „orientării artei către marile aspecte ale existenței, către ceea ce e fundamental în realitate”, autorii identificând câteva momente-cheie care au anticipat această „axiomă”. „Critica lui Gherea a constituit, pe bună dreptate, un punct de atracție pentru critica literară în perioada imediat următoare eliberării țării; acesta a fost un fenomen firesc, prin excelență pozitiv, răspunzând din plin exigențelor noi ridicate de problemele și idealurile epocii. Dacă valorificarea criticii științifice gheriste a constituit și constituie un act de cultură, cu urmări salutare pentru evoluția criticii literare de după eliberare, eludarea aproape totală a valorilor lăsate în istoria literaturii de critica maioreșciană, de critica literară a unui E. Lovinescu, G. Călinescu, T. Vianu din perioada interbelică a dus, în mod evident, la îngustarea artificială a tradițiilor criticii românești, la respingerea simplistă a unor valori fără de care evoluția culturii românești nu poate fi concepută.” „Nici unul dintre marii noștri critici nu a practicat în epoca de maturitate a carierei sale un descriptivism calofil, nici unul nu a rămas la periferia marilor zone ale dezbaterii de idei, ale implicațiilor sociale, filozofice ale literaturii. În lumina celor mai bune tradiții ale criticii noastre literare, alunecarea la suprafață și descriptivismul minor practicat în destule cronici nu fac decât să pună și mai puternic în relief faptul că oricâtă vivacitate și talent s-ar cheltui în eșafodajul stilistic al cronicii – aspect, firește, important, dar departe de a fi esențial – critica este, în accepțiunea ei fundamentală, judecata de valoare, concepție asupra artei și numai prin exercițiul acestei funcțiuni își poate justifica menirea. Discordanța dintre eseistica atât de frecventă în ultimul timp în domeniul cronicii literare și exigențele reclamate de stadiul actual al cercetării moștenirii literare apare și mai evidentă dacă examinăm faptul că foarte puține dintre articolele consacrate lucrărilor apărute în ultimul timp încearcă o examinare analitică de fond a problemelor cărții. Rareori meritele și deficiențele operelor literare se bucură de o analiză argumentată, iar divagațiile lipsite de legătură cu cartea ocupă nu o dată, jumătate din spațiul cronicilor.” În egală măsură, consideră autorii, „citind multe dintre cronicile apărute în ultimul timp pe marginea studiilor de istorie literară, ai impresia că o dată cu volumele respective începe istoria literară propriu-zisă, că nimic mai strălucit

nu a existat înainte. Se trece, după părerea noastră, de la atitudinea extremă de acum câțiva ani, când epoca criticii interbelice, atât de bogată și de fertilă, era condamnată în bloc la o elogiare declarativă, lipsită însă de un suport concret, de o studiere și o apreciere a valorilor ei esențiale”.

● [„Orizont”, nr. 2] Punând în discuție conceptele și clasificările istoriei și teoriei literare, Nina Cassian trage concluzia: „Capodoperele au echilibrul lor perfect și singular, independent de dominantele temperamentale care i-au dat naștere. Dacă prințul Mișchin suferă de aceeași boală cu autorul, romanul *Idiotul* este, în schimb, perfect sănătos și echilibrat. Nu cunosc capodopere bolnave”. □ Traian Liviu Birăescu semnează studiul *Marginalii la valorificarea moștenirii literare a lui Lucian Blaga*, semn că, după recuperarea deplină a autorului, din anul 1961, odată cu apariția volumului de Poezii, începuse și operațiunea de reconsiderare teoretică a poetului și filosofului din Lancrăm. ■ Din nou o postumă a lui Vasile Voiculescu cu un titlu și un conținut spectaculoase pentru vremurile optimismului înflăcărat: „Tristețea umbla-n țară drumuri arse, / Adapă călătorii la fântâni, / Domol adie-n ochi de vite stoarse” (*Tristețea umblă-n țară*). □ S. Damian investighează romanul călărescian *Cartea nunții* în studiul *Centripet și centrifug*. □ I se dedică un medalion evocator lui Pompiliu Constantinescu, mort în urmă cu douăzeci de ani, și i se publică o pagină inedită despre Aurel Vlaicu. □ Pasionat comentator al prozei scurte, Nicolae Ciobanu analizează universul creației lui Teodor Mazilu: „În cazul acestui prozator, una din ciudătenii stă în faptul că aptitudinea sa pentru proza scurtă este demonstrată nu numai de cele trei culegeri de schițe satirice (...), ci și de activitatea sa de romancier și dramaturg”. □ Andrei L. Lillin dezbate *Sensul existenței în concepția lui Romain Rolland*. □ Din lirica universală sunt reținuți Paul Valéry, Jacques Prévert, Robert Desnos și Pierre Jean Jouve în traducerea lui Modest Morariu, Nicolae Țirioi și Vasile Nicolescu. ■ Acest număr sărbătorește 75 de ani de la nașterea lui Adrian Maniu – un alt gest recuperator, printr-un articol al lui S. Mioc care începe cu un citat din poetul *Salomeei*: „Încă din anii debutului, A. Maniu a teoretizat necesitatea originalității în artă: «S-a zis că e rușine să vrei să fii original; – e una mai mare: să nu vrei și să nu poți». S-a dezvoltat în atmosfera grupului de poeți macedonskieni afișând bătaios atitudini lirice de frondă și nonconformism”. □ La cronică literară, Alexandra Indrieș scrie despre prolificul Mihai Beniuc și *Pasiunea confruntării poetului cu lumea obiectivă*, iar Șerban Foartă descoperă publicului amator de poezie *Continentele ascunse* ale unui poet moșit în ascendența lui Labiș, Grigore Hagiu. □ La rubrica artă, cinematografică de data aceasta, sunt notate convorbirile lui Michael Marian cu Ion Popescu-Gopo și Liviu Ciulei. □ Cărțile și revistele consemnate sunt: *Thomas Mann* (Ion Ianoși), *Fratele meu*, *Omul* (Henriette Yvonne Stahl), *Doi nuvelişti – Emil Gârleanu și I.A. Bassarabescu* (T. Virgolici), *Vendeta* (Petru Vintilă), *Lumină* (Agatha Grigorescu-Bacovia). □ Se consemnează apariția

revistei „Amfiteatru” nr. 1/ 1966 despre care aflăm: „O revistă studențească de literatură și artă vine să împlinească un vechi deziderat. Afirmă «Amfiteatru» premisele unei publicații tinerești, de efervescență intelectuală, de inteligență fantezie și spirit? Primul număr este de bun augur, deși ni se pare cam amestecat, cam crispat”. □ Din rubrica *Miniaturi critice*, ase desprinde comentariul despre *Premiile Uniunii Scriitorilor* după cum urmează: premiul de poezie a fost acordat lui Ion Alexandru pentru volumul *Viața deocamdată* și lui Marin Sorescu pentru *Poeme*; premiul de proză l-a primit Ștefan Bănuțescu pentru volumul *Iarna bărbaților*; lui Eugen Simion i s-a conferit premiul de critică și istorie literară pentru volumul *Orientări în literatura contemporană*; Constantin Chiriță premiul de literatură pentru copii și tineret, pentru ciclul de romane *Cireșarii*

• [„Ramuri”, nr. 2] Revista publică poema *Noapte feroviară* de Constant Tonegaru, cu următoarea precizare: „Una din creațiile inedite ale regretatului poet Constant Tonegaru, aidoma unei oglinzi curgând din trecut printre trenurile unei nopți feroviare... Auziți cum bat clopotele literelor, onorul de dimineată? Poezia a fost scrisă în jurul anilor 1942-1943.” □ Mai multe rubrici de poezie, populate cu versuri ale unor poeți din toate zonele țării, unii foarte cunoscuți, alții de-a dreptul anonimi, se regăsesc și în acest număr: G. Chirilă (*Când mă despart de un prieten...*, Premiul III – Concursul «Ramuri», poezie 1965), Nicolae Dragoș (*Pescăruș*), Ilarie Hinoveanu (*Anotimp interior*), Mariana Costescu, I. F. Greblescu, Victor Nistea, Mircea Ivănescu (*Scară de lemn*), Dan Mutașcu (*Cântec numai pentru tine*); Victor Rusu, Vasile Pătru; Valeriu Secureanu (*Marilyn Monroe*); Ion Dianca; Dumitru Udrea (*În trecere*); Gheorghe M. Popescu. □ Apare *Sfârșit de vacanță*, povestire de Vlad Rodnei. □ Adrian Păunescu se destăinuie, la rubrica *Portret în oglindă*, „despre cum a scris și a tipărit volumul său de versuri *Ultrasentimente*”: „Cred că procesul editorial trebuie să decurgă mai simplu, mai sincer, mai direct. Precauții inutile stau uneori pe post de redactor la editurile noastre. (...) Îmi amintesc, e pildă, că de la editură mi s-a propus să renunț la câteva poezii «mai neinspirate», și mi s-au indicat titlurile lor. Eu am renunțat la titluri, le-am schimbat adică, dar n-am renunțat la poezii, pe care le-am retranscris, și ele, în noua caligrafie, s-au bucurat de un nemăsurat succes. Asta mi-a plăcut! În ce privește structura cărții: ea a vrut să se organizeze, într-adevăr, pe schela unor sentimente deosebite, numite «ultrasentimente». De altfel, nu cred că volumul meu e atât de subtil, că e azvârlit în ultimul orizont de profunzime, încât să justifice adnotații chiar ale autorului. Fiecare poezie vrea să spună exact ce spune”. □ Vasile Băran semnează *O raită prin pădurea de întâmplări*. ■ La rubrica *Ecuatii critice*, despre G. Călinescu, *Opere*, vol. I, C. Stănescu semnează articolul *Spectacol și opțiune în „Cartea nunții”*: „Procedeu e același de la un capăt la altul al cărții și poate fi lesne urmărit în fiecare împrejurare. Aglomerarea detaliilor în schema largă a opțiunii e covârșitoare. Totul e văzut cu minuție și

dilatat la proporții cosmice pentru plăcerea sancționării prin evidența monstruosului. Mineralizarea alimentelor – aici ca și în versuri – nu mi se pare că ar face parte dintr-o viziune dialectică a universului, ale cărui regnuri sunt interferente și fără demonstrația criticii pedante. Dilatarea la proporții cosmice a stagnării e o poziție convenabilă estetic de a sugera monstruosul conținut de un spectacol consonant cu un mod de existență”. □ În secțiunea *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini*, Ion Trăistaru recenzează monografia lui D. Păcurariu, *I. Ghica*: „Pe baza unor prospecțiuni documentare, care largesc orizontul cercetărilor, D. Păcurariu reliefează activitatea multilaterală și complexă a lui I. Ghica, ca scriitor profund original, om politic, om de știință și de cultură. Istoriografia rezolvă, de asemenea, unele probleme de istorie literară, ca aceea legată de paternitatea romanului *Istoria lui Alecu*”; D. Țepeneag îl reevaluează pe Eusebiu Camilar și îl consideră un sadovenian: „Eusebiu Camilar și-a publicat primele scrieri în proză într-o perioadă tulbură, neprimitoare; ecoul în conștiința literară a vremii a fost slab. Scriitorul a fost etichetat de către criticii, grăbit ori poate și obosit de evenimente, drept sadovenian. Judecata aceasta superficială care, conține o ușoară notă de dispreț, pentru că implică epigonismul, s-a transformat cu timpul într-o prejudecată. (...) Mihail Sadoveanu are temperament de clasic și imaginație romantică. Eusebiu Camilar – temperament romantic și tehnica expresionistă”. (*Reevaluări- Un Sadoveanu?*) □ „Cu reeditarea acestei frumoase și utile cărți, Editura tineretului a săvârșit un act inspirat”, afirmă M. Vasile în cronica consacrată celei de a II-a ediții a monografiei lui P. Comărnescu, *Luchian*: Petru Comarnescu excelează în arta portretului. Cu o singură frază creionează un chip, smulge imagini din zonele cele mai intime ale personajului vizat, îl referă la ambianța socială și încadrează precis în ea. (...) Inadvertențele stilistice, repetițiile și lungimile imputate de unele cronici – există, dar numai la partea introductivă a cărții; ulterior, autorul se găsește pe sine, stilul a căpătat culoare și puteri expresive. □ *Nicolae Filimon inedit?* se întreabă și comentează Teofil Moreta textul unei nuvele a lui Nicolae Filimon, aproape necunoscută, editată în „Viața românească” (nr. 11, 12/1965). Întrucât nuvela *Câte odată invazia morții* purta supratitlul *Studie historice* în periodicul de unde a fost luată, inedit ar trebui înlocuit cu sintagma „mai puțin cunoscut”. □ Un *Profil liric: A.I. Zăinescu* este, în pofida semnării lui numai cu inițialele C. S.[tănescu], foarte generos: „Obsesia pământului pare a prefigura un motiv liric aparte, indicând vag și o genealogie umană rădăcinoasă, pulsând de seve pe care poetul încearcă să le capteze răscolindu-le cursul. Dar de la genealogie la profil e... un pas pe care n-am voi să-l facem înainte de vreme, impunând, vrând-nevrând, poetului soluții asupra cărora numai el poate decide. Datoria noastră e numai de a-l remarca, între alții, plăcându-ne calmul încordat – efortul arcașului în ochirea țintei! – cu care un tânăr poet talentat se aliniaza generației lui”. Aceluiași S.[tănescu] Constantin îi place *Cronica literară [d]in*

„Familia”: „Un cronicar cu siguranța comunicării, pledând direct pentru o critică a adâncurilor creației, ni se pare a fi G. Grigurcu, susținătorul cronicii literare a revistei orădene «Familia». (...) Tonul sentențios nu trebuie să neliniștească pe nimeni și, în fond, el e potrivit cu iluzia deținerii adevărului pe care se întemeiază, între altele, autoritatea criticii. Cronicarul «Familiei» e, după părerea noastră, un critic autentic, talentat, care pare a citi în cărțile comentate înțelesuri ascunse spiritului comun doritor de evidențe neîndoielnice”. □ „Amfiteatru” – *Revista studenților* se intitulează prezentarea primului număr al recent ivitei publicații: „Apariția unei noi reviste de artă e de natură a stimula cursul creației noastre contemporane, oferind publicului cititor încă o posibilitate, alături de numeroasele existente, de a dialoga cu folos asupra problemelor e care se arată interesat. Faptul merită subliniat cu atât mai mult cu cât această nouă revistă, căreia-i salutăm apariția, e destinată a dialoga cu un cititor exigent și multilateral pregătit, atras cu sporită pasiune în câmpul controversat și controversabil al discuțiilor de artă și literatură: studentul.”) ■ La rubrica *Ecuatii critice* apare comentariul *Travestiul poetic călinescian* de Vartan Arachelian, la G. Călinesuc, *Opere*, vol. II: „Poezia lui Călinescu se interferează cu cea minulesciană nu numai prin similitudinile ce se pot ușor depista în muzicalitatea versului, în metafora livrescă, dar mai ales în destinația lor comună: spectacolul, mica înscenare, declamația în ața unui auditoriu inițiat și care, neapărat la Călinescu, acceptă convenția: condiția primară a artei – jocul. (...) La Călinescu, tenta care-i originalizează poezia este gestică emisiei lirice. De aceea și poezia lui – care-l indică drept eroul propriei sale opere, sinteză personală definitivă – este inimitabilă și nu poate genera epigoni”. ■ Mihai Ungheanu se ocupă, la cronică literară, lde cartea lui Matei Călinescu, *Aspecte literare*: „Un critic adevărat este condamnat însă să nu poată evita fascinația definițiilor sintetice, și nu numai Matei Călinescu este o «victimă» a acestei inevitabile fatalități a inteligenței scormonitoare. S-a spus despre astfel de definiții că răpesc din profunzime scriitorului studiat, că au oarecum un caracter reductiv. Impresia – în cazul unui sistem bine aplicat – e de suprafață. (...) Criticul caută o ipoteză, cea mai plauzibilă cu putință, pe care apoi o justifică prin valuri de argumente, construind lent, meticolos, clar. Înălțimea acestui fel de a construi se observă anevoie, căci construcția se dezvoltă mai întâi în lături și abia atunci când fundamentul a fost pus edificiul va crește la adevăratele proporții. Activitatea de critic și istoric literar a lui Matei Călinescu poate fi pusă toată sub semnul acestei imagini. E nedrept a cere cuiva să creeze obeliscuri când a și început a croi arhitecturi mai vaste Acest volum de critice, unul dintre cele mai bune din câte avem, e, sper, abia începutul.” □ Pe marginea *Jurnalului* lui Pepys, apărut pentru prima oară în românește, Ion Caraion publică un *Un domn englez din secolul al XVII-lea*. □ Prezențele *Din lirica universală* se numesc: Edgar Allan Poe (*Către Helen*, în românește de Alexandru Pop) și Che Lan Vien, R.D. Vietnam (*Ca mâine!...*,

în românește de Petre Pascu), *Poeți flamanzi*, de Ion Biberi. ■ Întrucât între 1-28 februarie s-a desfășurat *Luna cărții la sate*”, revista lansează o anchetă, pornind de la întrebările: „1. Ce s-a întreprins pentru asigurarea bunei desfășurări a *Lunii cărții la sate*? 2. Care este schema rețelei de difuzare a cărții prin cooperativele de consum? 3. Ce metode se folosesc în difuzarea cărții la sate? 4. Cum sprijină unitățile difuzoare învățământul agrozootehnic de masă? 5. În ce mod sunt atrași cititorii să-și spună cuvântul asupra cărților nou apărute? 6. Ce realizări s-au obținut până la ora de față? Care sunt perspectivele?”. Răspund acestei „sarcini” ideologice Anibal Stănescu, vicepreședinte al Uniunii regionale a cooperativelor de consum-Oltenia și Maria Spătaru, șefa Serviciului de difuzare a cărții. Interviuul a fost realizat de George Niță.

● [„Secolul 20”, nr. 2] Publicația se deschide cu editorialul *Gloriosul octombrie*: „Mai ne despart doar doi ani de aniversarea unei jumătăți de secol de la mărețul eveniment care avea să însemne o nouă etapă în istoria omenirii: triumful celei dintâi revoluții a proletariatului, înfăptuirea primul stat socialist. Țarismul, cel mai puternic reazem al reacțiunii europene a fost sfărâmat, a fost răsturnată dominația capitaliștilor și a moșierilor. Muncitorii și țăranii din Rusia, conduși de partidul bolșevic, pe care îl făurise și îl educase Vladimir Ilici Lenin, au instaurat, pentru întâia oară în lume, orânduirea socialistă, visul de milenii al omenirii. (...) În marea familie a statelor socialiste, statul nostru condus de Partidul Comunist Român, și-a cucerit stima, respectul și autoritatea în rândul popoarelor și partidelor frățești, prin politica sa justă și consecventă prin atașamentul său la înaltele principii ale patriotismului socialist și ale internaționalismului proletar, prin substanțiala contribuție la realizarea și întărirea unității și coeziunii dintre partidele comuniste și muncitorești, în problemele fundamentale ale luptei împotriva imperialismului, pentru pace, pentru victoria cauzei socialismului”. □ Numărul este dedicat lui Serghei Esenin; apar poeziile scriitorului (*Versuri, Ceaslovul satelor, Stanțe*), în românește de Ioanichie Olteanu. În continuarea paginilor consacrate lui Esenin apar *Scrisori*, semnate de acesta către I. I. Șneider, G. A. Benislavskaia, N. K. Verjbițki, A. M. Gorki, E. A. Esenin, P. I. Ceaghin – scrisorile apar în traducerea Madeleinei Fortunescu. Alte evocări poartă semnăturile Alexandrei Esenin, (*Meleaguri dragi*), Galina Benislavskaia (*Amintiri*) Ilia Șneider (*Ruptura*). Șerban Cioculescu semnează textul *În memoria lui Serghei Esenin*: „Esenin a cucerit tânăra noastră lirică prin legătura sa, aș zice, placentară cu pământul țării lui, cu pomii, vitele și vietățile mici din băătăură, prin afirmația uneori brutală a disprețului său față de civilizația marilor orașe, prin afișarea unui cinism e neadaptat, în realitate pavăza timidității sale, a «complexelor» lui. Mai este nevoie să stărui asupra patosului mesajului său, de revoluționar prin temperament, adept așadar entuziast al marelui Octombrie, dar și în dilema tragică de a se ști «ultimul poet al satului» din era patriarhal feudală, asistând la procesul de mecanizare al agriculturii și la schimbările structurale ale satului

rusesc? Pentru aceste motive și desigur pentru altele, de intimă consonanță individuală, Esenin a fost la noi cel mai iubit dintre poeții europeni, cel mai aproape de inima rapsozilor noștri agresati, a lectorilor săi din aceeași largă matcă, precum și a degustătorilor de esențe și de «buchete» tari”. A. Kövary întreabă *Vă place Esenin?*: „În preajma aniversării a șaptezeci de ani de la nașterea lui Esenin, am avut prilejul să discut despre creația marelui liric cu câțiva literați și poeți sovietici.”; sunt intervievați: Korneli Zelinski, Rimma Kazakova, Andrei Voznesenski, Robert Rojdestvenski, Evgheni Vinokurov, A. Prokofiev. La rubrica *Mărturii*, Tatiana Nicolescu scrie despre *Poezia lui Esenin în România*: „Interesul viu manifestat față de creația lui Esenin a fost desigur determinat de cauze complexe și multiple care s-au juxtapus și conexas. Mai mult decât curiozitatea firească pentru un fenomen literar nou – pentru poezia sovietică și pentru Esenin a exponent al ei, a promotor al unor căutări poetice inedite – sunt e luat în considerație cauze intrinsec legate de viața literară, decurgând în mod organic din procesul literar, din mișcarea literară românească a vremii, ca și din contextul social politic. (...) Șerban Cioculescu a explicat răsunetul puternic al creației eseniene în țara noastră prin înrudirile, afinitățile de temperament, de vibrație artistică cu unii dintre poeții noștri printre care se numără și cei mai de seamă tălmăcitori ai săi: Zaharia Stancu și George Lesnea. Cu o intuiție sigură, criticul a relevat diferitele ipostaze concrete ale acestor tangențe poetice și spirituale (tematica agresată, cântarea naturii, zbuciumul dezrădăcinării cu tristețea neîmplinirilor, protestul individualității rănite”. Alte contribuții, dintre care unele în traducere, sunt: John Lewis, *Esenin din punct de vedere britanic*; Pavel Matev, *Personificarea poeziei*; Jan Zabrana, *Poetul clarificator*; Dragoș Vrânceanu, *Esenin în Italia*. □ Nikola Vapțarov semnează poezia *Cinema*, în românește de M. Fortunescu. □ Este comentată drama *Dies Irae* de C. Th. Dreyer, în românește de D. Ștefan. ■ Despre arta cinematografică, văzută prin ochii scriitorilor, Emil Manu semnează articolul *G. Călinescu Camil Petrescu Tudor Vianu despre a 7-a artă* („Tudor Vianu a intenționat să fixeze un capitol special de estetică a cinematografului; Camil Petrescu a vorbit de a șaptea artă în paralelă cu teatrul. G. Călinescu a cultivat problemele filmului ca un divertisment estetic necesar evoluțiilor profesionale ale criticului”. Un colaj intitulat *Scriitori români prieteni ai filmului* conține citate din Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Paul Zarifopol, Ion Marin Sadoveanu, Felix Aderca. Cunoscut pentru preocupările sale protocroniste, Edgar Papu semnează *Cinematograful și literatura prefilmică*: „Când se vorbește de stabilirea unei relații între arta filmului și literatură, oricine are în vedere, cum e și firesc, literatura contemporană. Faptul se datorește conștiinței precise să cinematograful prezintă un fenomen exclusiv al veacului nostru. Cum în fiecare epocă există o unitate stilistică a tuturor manifestărilor cuprinse într-însa, unitate hotărâtă de aceiași factori sociali, prima asociere venită în

minte va apropia invariabil arta filmică de cea literară actuală sau, în orice caz, din secolul XX. (...) Pentru geneza cinematografului, un rol deopotrivă de important deține în veacul trecut romanul istoric și poi cel arheologic de tip *Salambô*; atmosfera istorică, cea iubită de Eisenstein, creează, prin cufundarea ei parțială în uitare, acel vâl de sugestii, necesare pentru reproducerea unui climat de epocă, în care filmul își va găsi o formă atât de înrudită cu propria sa latură sugestivă, căutătoare a unui fond integrator dincolo de limita imaginilor. Dar nu numai începuturile, ci și cinematografia actuală întreține certe legături de structură cu literatura pre-filmică. Este suficient să amintim doar de cazul neo-realismului, curent ce se autorizează de la un scriitor ca Giovanini Verga, a cărui operă, datează, în cea mai mare parte, din veacul trecut”. □ Romulus Vulpescu este autorul textului *Aventura – magnifica modalitate a mitologiei*: „Mitologiile sunt, într-un sens, proiecții supradimensionate ale fanteziei, ale cărei rădăcini obiective reprezintă aspirații spre desăvârșiri ulterioare. Comprimând adevăruri milenare, experiențe generalizate, fabulosul adoptă – ca să convingă – vocabularul firesc al cotidianului. Calea pe care devine accesibil este întâmplarea excepțională, dar posibilă, numită aventură”. □ Articolul *Regizorul de film și compozitorul* de Serghei Eisenstein, este însoțit de următoarea notă: „Rândurile de față reprezintă extrase din stenogramele a două cursuri, ținute de Eisenstein în martie 1947, studenților de la facultatea de regie a Institutului unional de stat pentru cinematografie. E vorba aici de problemele care l-au frământat cel mai mult pe Eisenstein în ultimii ani ai vieții sale: sinteza diferitelor mijloace de expresie în cadrul filmului, stăpânirea deplină a oricăror mijloace de exprimare, în deosebi muzica și culoarea. Ele sunt publicate cu intervenții redacționale minime. Stenogramele n-au fost finisate de autor, întrucât nu a stat în intenția lui să le tipărească. Prin aceasta se și explică «sfâșierea» stilului, a frazei sau a legăturii logice”. □ În *Cadran mondial*, printre altele, citim: „Interesul manifestat pentru literatura română de către vecinii noștri este în permanent și continuu progres. Recent au apărut în Uniunea Sovietică noi traduceri din opera lui Mihail Sadoveanu, dintre care trebuie îndeosebi semnalată tălmăcirea romanului *Strada Lăpușeanu*. Traduceri noi din opera lui Tudor Arghezi și Liviu Rebreanu se pregătesc în URSS, Cehoslovacia, Bulgaria. (...) Astfel, la a VI-a conferință de slavistică din RSS Ucraina, o serie de referate și comunicări au fost consacrate problemelor privind relațiile dintre literatura română și literaturile slave vecine ei (rusă, ucraineană, sârbă etc.). (...) Revista *Literaturen Front* din Bulgaria a închinat numărul său din 16 septembrie literaturii și culturii române. Numărul se deschide cu articolul de fond conținând extrase ample din raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al IX-lea al P. C. R.”.

• [„*Steaua*” nr 2] Radu Enescu semnează articolul *Valoarea umanistă a tradiției*. În lumina documentelor de partid, autorul emite puncte de vedere critice și vine cu propuneri referitoare la progresul științelor: „... pentru noi,

cetățeni ai unui stat socialist, știința constituie o forță cu o adâncă finalitate umană. Umanismul socialist, care animă fiecare gest și hotărâre a partidului și statului nostru, care implică o dezvoltare plenară și armonioasă a personalității umane, consideră știința, luminile și puterile ei, drept un factor component, activ, primordial în crearea condițiilor materiale și a fizionomiei spirituale a omului nou. (...) Analizând temeinic, riguros, cu o strânsă logică situația existentă în cercetarea științifică, secretarul general al partidului a trecut în revistă o serie de realizări valoroase în diferite domenii de activitate, a adus un cald omagiu reprezentanților de frunte ai științei românești, a elogiat vechile ei tradiții, a arătat insuficiențele care mai persistă încă, precum și măsurile concrete și operative necesare pentru eliminarea lor. Munca științifică, desfășurată la diferite niveluri, în cadrul unităților Academiei, a institutelor de învățământ superior, a institutelor departamentale și a laboratoarelor uzinale, a fost profund analizată. Cu toate succesele obținute, aceste foruri și unități de cercetare științifică nu și-au exprimat întreg potențialul lor creator, întreaga lor capacitate de creație. (...) Academia nu a acordat întotdeauna importanța și ponderea cuvenită științelor tehnice, uneori și-au făcut loc concepții rigide, dogmatice, de preluare mecanică a unor concluzii neștiințifice în legătură cu unele fenomene noi, fondurile alocate dezvoltării științei au înregistrat o creștere insuficientă în raport cu nivelul mondial al științei, potențialul științific nu a fost repartizat în felul cel mai judicios din punct de vedere teritorial, tinerele elemente nu au fost promovate întotdeauna cu destulă atenție și sollicitudine. Față de aceste lipsuri, Partidul prin glasul secretarului său general a propus remedii hotărâte care tind să fructifice la maximum inteligența de care dispunem, să scurteze la maximum durata cercetărilor. (...) Este necesară o îndrumare și coordonare cât mai sistematică, organizată și rațională a dezvoltării științei. Crearea unui for superior, Consiliul Național al Cercetării Științifice pe lângă Consiliul de Miniștri, devine astfel o necesitate imperioasă. Acest nou organ are o serie de atribuții menite să îndrume, să coordoneze și să stimuleze activitatea științifică din România socialistă. (...) Savantul solitar și neînțeles, claustrat în laborator sau camera sa de lucru, este o apariție care aparține definitiv trecutului. Dispunând de o bogată bază materială, constituiți în echipe, generoși și pasionați, oamenii noștri de știință, savanți cu o îndelungă experiență sau tineri cercetători animați de curaj novator, au contribuit și contribuie la rezolvarea unor probleme de acută importanță teoretică și aplicativă, la ridicarea prestigiului științei românești, la prosperitatea materială și eflorescența spirituală a patriei noastre. Consiliul Național al Cercetării Științifice va constitui organul central care va coordona elanul și ascuțimea atâtor inteligențe într-un efort convergent, pe baza liniilor directe de dezvoltare ale întregii noastre societăți. (...) Inteligența, factor esențial în cercetarea științifică, înseamnă și dăruire, generozitate, omenie. Acest apel la pasiune și elan, la generozitate și simț de răspundere străbate ca un fir roșu

director întreaga expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Activitatea științifică trebuie mai bine organizată și îndrumată, deci îmbunătățită simțitor, tocmai în vederea eficienței ei umane, a sporului de valori civilizatoare și culturale pe care ea o implică, deci a asigurării fericirii și demnității omului. Adoptarea măsurilor organizatorice preconizate, aplicarea lor cu succes va atrage după sine un nou avânt al cercetării științifice, va asigura un viitor deosebit de fertil științei românești, va spori rolul ei de factor dinamic component al desăvârșirii construcției socialiste. Pentru ca știința să-și îndeplinească într-adevăr misiunea nobilă ce-i incumbă depinde în ultimă analiză de abnegația și perseverența, generozitatea și îndrăzneala, simțul de responsabilitate și umanismul tuturor acelor care formează numeroasa armată științifică a țării”. □ La rubrica *Mențiuni și opinii* este salutată apariția publicației „Amfiteatru”, revista literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor studenților din Republica Socialistă România, cum scrie pe frontispiciul ei. Apariția acestei noi reviste, editată de tineri și pusă la dispoziția tuturor talentelor studențești e un eveniment pe care îl salutăm cu bucurie. O revistă care oferă cu generozitate loc pentru inițiativele și afirmarea tinerilor studioși e, în toate privințele, binevenită. Vârsta aceasta – a anilor douăzeci – e poate cea mai efervescentă, cea mai plină de elanuri și de căutări și a-i da posibilitatea să-și canalizeze în mod optim energiile înseamnă un punct de înțelegere și de înțelepciune. (...) Tinerii vor putea să-și publice mai susținut producțiile și astfel își vor preciza mai repede înclinațiile, profilul literar. Ar fi păcat însă ca paginile „Amfiteatrului” să constituie numai o antologie lunară de poezie și proză, plus câteva articole de îndrumare semnate de „bătrâni”. Conducerea revistei trebuie să-și creeze colaboratori la toate rubricile – și nu ne îndoim că o va face – în spiritul îndemnurilor de altă dată ale lui Călinescu de la «Jurnalul literar». (...) Tinerii creatori au datoria să-și exprime părerile, preocupările, atitudinile, să dezbată cu sinceritate problemele care îi frământă, numai în felul acesta vor crea un climat artistic sănătos și stimulator, care să însemne ceva pentru mișcarea literară din țara noastră. (...) Am dori, prin urmare, nu doar o revistă zglobie lângă celelalte mai solemne, ci una într-adevăr tânără, ambițioasă, cu o concepție clară a rosturilor ei. Sumarul unu al «Amfiteatrului» e vioi și variat, cu o bogată recoltă de poezie și proză, nu lipsesc nici discuțiile, atitudinile, interviurile, humorul. Am fi vrut, însă, ca numele care dau tonul în aceste pagini să nu fie, cu preponderență, ale unor consacrați, ci să aparțină celor care abia se afirmă. Revista să fie în primul rând a studenților, nu a mentorilor lor sau a celor răsfățați de alte publicații. În ce privește ținuta grafică, e regretabil că nu se diferențiază de cea a noilor lunare din provincie, «Ramuri», «Ateneu», «Familia». E monoton să mai vezi încă o revistă în aceeași uniformă, chiar dacă, pe ici pe colo, croiala diferă”. □ Continuă, cu cea de a doua parte, povestirea inedită *Sakuntala* de Vasile Voiculescu, începută în numărul precedent.

• **[„Tânărul leninist, nr. 2]** Textul *Înălță-te frumoasă țară*, de Eugen Frunză, apare pus pe muzică de Ioan D. Chirescu: „Salut partid al tinereții!/ De drum și zbor deschizător;/ Sub steagul tău se-avântă brațul/ Și geniu-ntregului popor./ Urcăm spre țel, sădim poeme,/ Și rodul crește an cu an,/ Și cresc orașele semețe,/ Și spicul plin în Bărăgan./ Înălță-te frumoasă țară!/ Tu, leagăn de nădejdi și cânt;/ Trăiască visele-ndrăznețe,/ Trăiască pacea pe pământ! „,

• **[„Teatrul”, nr. 2]** Dezbaterea *Cum stăm cu critica teatrală?* se apropie de final. Articolul de față cuprinde appendicele *În loc de concluzii*: „Trăgând o linie de adițiune sub răspunsurile pe care le-am primit și îndepărtând ceea ce era nesemnificativ în ele, nu credem că este potrivit să recurgem la formula stereotipă a «rămânării în urmă»; socotim însă că, în condițiile marelui avânt al mișcării teatrale românești și în contextul cristalizării și dezvoltării unor unități de creație puternice, cum sunt teatrele noastre bune, critica este în chip firesc chemată să dea mai mult decât a dat până acum, urmând să-și cucerească o poziție mult mai activă în raport cu creația și spectatorii, să exercite înrâuriri mai puternice și mai consecvent orientate ideologic, atât asupra artei teatrale cât și în aria generală a vieții noastre culturale.” □ Apare știrea: „Pentru cel mai bun spectacol cu o piesă de actualitate în anul 1964, premiul *Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă* a fost acordat colectivului *Teatrului Mic*, care a participat la realizarea spectacolului cu piesa *Oricât ar părea de ciudat*, de Dorel Dorian, în regia lui Radu Penciulescu”. □ Al. Mirodan face o *Propunere concretă*: „Răsfoind (operațiune pe care o recomand călduros cititorului) culegerea de folclor contemporan, intitulată *Folclor poetic nou* și alcătuită prin truda, anii cheltuiți și spiritul selectiv al poetului Ioan Meițoiu, am încercat senzația, clasică probabil în lumea geologilor, când aceștia – călătorind cu aparatele de detectare pe terenuri – nimeresc, dintr-o dată, un nebanuit zăcământ. (...) Inițiativa Casei Centrale a Creației Populare, editorul antologiei (să nădăjduim că rezultatul a stimula energiile instituției pe drumul cutezanțelor, prea rar bătuți până acum), ne îndeamnă a sugera un alt pas acuma, un alt efort încurajat și – consecință – un alt, la fel de prețios, volum: cu teatru, de data aceasta. (...) Asemeni *Folclorului poetic nou*, cartea denumită *Folclorul teatral nou* ar fi să numere 500 de pagini, plus ilustrații, și un tiraj de 7.000 de exemplare.” □ Revista publică *Anonime*, comedie în trei acte de Al. Voitin. □ Sub titlul *Calitatea sentimentului și înțelesul de astăzi al „Patimei roșii”*, Ana Maria Narti scrie despre comedia tragică a lui Mihail Sorbul: „Istorie a unei crime pasionale, povești de dragoste și de moarte, situată precis într-un mediu specific burghez, *Patima roșie* așază interpretările de astăzi la întretăierea mai multor direcții de interes din cultura contemporană – între ceea ce numim refuzul melodramei și atitudinea creatorilor moderni față de sentiment, între raportul individual-social, studiat în planul existenței erotice, și preocuparea pentru generalizări care depășesc sfera vieții individuale. Toate acestea se complică și mai mult, datorită limbajului foarte dificil, foarte precis localizat în

timp, în care este scrisă piesa: încărcat cu expresii care ni se par, astăzi, de o prețiozitate adeseori ieftină, cu formule patetic-romanțioase și flori de retorică ostentative, dialogul sună îndepărtat de stilul vorbirii noastre curente și ridică dificultăți speciale în calea regizorului și a interpreților”.

• **[„Viața militară”, nr. 2]** Octavian Barbosa (ciclul *Brâncuși – inscripții pe statui: Cocoșul, Pasărea măiastră, Masa tăcerii*), Teodor Balș (*Inima*), Victor Tulbure (ciclul *Letopiseț: Condeiele lui Negru Vodă, Numărătoarea lui Ion Vodă*), Ion Horea (*Drapelul nostru*), Nicolae Stoian (*Tinerețe de aur*), N. Dumbravă (*Citind din Eminescu, Și iar...*) reprezintă „plutonul” de poeți din paginile revistei cu profil militar. □ Reportaje semnează Nicolae Jianu (*Bărbații și apele*), Nicolae Mărgeanu (*Aceeși voință*), Ștefan Luca (*Satul urcă trepte noi*), George Dan (*Hronicul marinarilor*), Eugen Teodoru (*Crâmpie*), proze: Dragoș Vicol (*pasărea cu clonț de fier*), Jean Gheliuc (*Revedere*). □ Nicolae Mărgeanu continuă serialul (*Șarpele pierde în amurg*), un fragment din romanul de spionaj în curs de elaborare. □ Numărul include o un grupaj închinat lui Brâncuși la 90 de ani de la nașterea lui în care sunt cuprinse și câteva aforisme ale artistului: „Simplicitatea nu este un scop în artă. Se ajunge, fără voie, la simplitate, apropiindu-te de simțul real al lucrurilor”; „Când nu mai suntem copii am murit de mult”; „În toate lucrurile există un scop. Pentru a ajunge acolo trebuie să te eliberezi de tine însuși”; „Lucrurile nu sunt greu de făcut. Ceea ce este cu adevărat greu este de a ne pune în starea de a le face”. □ Scriitorul Nicolae Stoian participă la o masă rotundă a redacției cu tema *Armata – școală a caracterelor* iar publicistul și prozatorul Dumitru Corbea rememorează un episod petrecut în calitate de corespondent de război la începutul anului 1945. □ Constantin Cubleşan, Domițian Cesereanu, Elisabeta Grozea scriu în recenzii despre volumele: *Balade eroice* (Gh. Bulgăr), *Ordinul “Stejarul” în acțiune* (Haralamb Zincă), *Săgeata* (Lucian Dumitrescu). □ Foiletonul rubricii *Din lună în lună*, semnat de Nicolae Tăutu intitulat *Aviacup* ironizează lăudăroșenia unui pretins aviator de performanță.

• **[„Viața Românească”, nr. 2]** În revista apar poezii semnate de: Gheorghinescu Vania (*Claviaturi; Întâmpinare*), George Dan (*Praznicul de elefanți* – fragment de poem), Violeta Zamfirescu (*Semne pe mare, Inima, Pasăre iar*), Damian Necula (*Peer Gynt, Cosmica, Trezire*), Eugen Tode (*Universul meu*); la nivel de proză se remarcă: V. Em. Galan (*Zodia înstrăinării II*), Victor Kernbach (*Oglinzile paralele* – nuvelă); la secțiunea *Poezii lumii*: Georg Trakl: *Helian* (în rom., de Petre Stoica). ■ Matei Călinescu face **Însemnări despre proza și teatrul lui Ion Minulescu – 85 de ani de la nașterea scriitorului**: „Încă de la începutul carierei sale literare (1905), Ion Minulescu se simte atras și de proză. Fragmentele publicate în «Viața nouă» sub titlul *Din jurnalul unui pribeag* au o marcantă factură lirică, păstrată și în prozele care compun volumul *Casa cu geamuri portocalii*, apărut aproape simultan cu *Romanțele pentru mai târziu*, în 1908. Lipsit de o adevărată

vocație epică, scriitorul încearcă s-o suplinească, pe o direcție de altfel frecvent explorată de simbolism (care tinde să liricizeze proza și, în același timp, să-i confere și dimensiunea unui rafinat comentariu *estetic* și chiar *filosofic*), prin sugestia enigmaticului și straniuului, teoretizat cu un fel de programatism care descoperă în tânărul autor, un zelos neofit al «decadentismului». (...) Cu inconsecvențe și fluctuații valorice, proza lui Ion Minulescu reprezintă totuși o contribuție relevabilă în cadrul literaturii noastre de umor și fantezie, *Roșu, galben și albastru*, *Corigent la limba română*, câteva dintre povestirile fantastice – emană și astăzi un farmec special, care e al voiciunii de spirit, al exuberanței, al unei jovialități care nu exclude melancolia sau, alteori mărturiile unei duioșii discrete. (...) Cronicar dramatic mulți ani, înzestrat el însuși, după mărturiile contemporanilor, cu un remarcabil dar actoricesc cheltuit în interpretarea propriilor versuri sau în improvizații pline de haz, Ion Minulescu a sfârșit prin a se lăsa sedus de prestigiile teatrului, căruia i-a închinat, din 1920-1921, o bună parte din energiile sale creatoare. Producția dramatică este destul de abundentă și, deși inegală, ca și epica sa de altfel, merită atenția criticului literar cu atât mai mult cu cât în contextul vieții teatrale a epocii reprezintă un efort de îmbogățire a mijloacelor de expresie comică prin asimilarea unor elemente grotești și a unor procedee mecanice, vizând efecte de umor abstract în linia unora dintre preocupările teatrului modern. (...) Piese cum sunt *Pleacă berzele*, *Lulu Popescu*, dar mai ales *Manechinul sentimental* și *Amantul anonim* (din care s-ar putea păstra pentru spectacol doar excelentul act I) sunt, după părerea mea, demne de luat în considerare la alcătuirea repertoriilor teatrelor noastre. Desigur însă că, nici contribuția prozatorului, nici aceea a dramaturgului nu au nici pe departe însemnătatea contribuției minulesciene la diversificarea liricii noastre din primele decenii ale secolului al XX-lea. În istoria literaturii române, Minulescu rămâne în primul rând ca poet”. □ Eugenia Tudor scrie despre volumul de versuri *Diamantul* de Maria Banuș: „Poezia Mariei Banuș, aflată în plină maturitate creatoare, se desfășoară azi pe coordonatele spațiu-timp, proiectate în zona superioară a istoriei. În buna tradiție a valoroaselor sale poeme: *Ție-și vorbesc*, *Americă* și *La porțile raiului*, *Diamantul* marchează o aprofundare, o reconstituire, mai din afund, și dintr-o perspectivă a vârstei pe care poeta a prefigurat-o în *Țara fetelor*. Schimbarea de substanță și de perspectivă, *Diamantul* reia tematic, dar amplifică și îmbogățește așadar poezia vârstei, în care începe să se desfășoare drama atât de delicată și de specifică a cunoașterii. Căci *Diamantul* este un poem dedicat adolescenței, cu neliniștile și căutările ei înfrigurate, pe drumul necurmat al descoperirilor”. ■ Despre cartea lui D. Micu, *Opera lui Tudor Arghezi* se exprimă, într-o cronică, Mihail Petroveanu: „Destinată clarificării profilului sufletesc al poetului, cartea se organizează conform etapelor sau, după metafora autorului, potrivit vârstelor interioare ale creației. Ispită poate supremă a oricărei exegeze, refacerea biografiei operei

este în cazul lui Arghezi, o operație plină de riscuri. Se știe, și Dumitru Micu ne previne la rândul său, că artistul rezervat, până la tăcere absolută, în și cu viața lui personală, ostil confesiunilor angajante, încurcă parcă înadins sarcina istoricului, nu numai prin deplasarea multor poezii dintr-un ciclu ori chiar dintr-un volum într-altul, cu prilejul diverselor ediții, dar și prin misterul Țesut în jurul momentului elaborării. (...) Arghezi văzut de Dumitru Micu se recompune cu pasul măsurat, în unitatea fundamentală a personalității sale, contrastante dar nu antinomice, pierzându-se în tentațiile mistice și regăsindu-se în propria vitalitate euforică. Dramatismul periplului este uneori estompat, datorită poate înseși metodei de cercetare, obsedată de necesitatea îmbrățișării până la epuizare a materiei. În schimb, omogenitatea creației se dezvăluie și se impune crescând. Inegală până sub raportul examenului strict artistic (cele mai dense capitole din acest punct de vedere ni s-au părut cele dedicate *Florilor de mucigai* și perioadei din preajma și în timpul războiului, alături de explorările unor poeme ca *Focul și lumina*), întreprinderea care este cartea lui Dumitru Micu are dreptul la stimă ca una din porțile cele mai largi de acces în labirintul arghezian". ■ Ion Bălu recenzează *Hornicul și cântecul vârstelor* de Lucian Blaga: „În esență, noua scriere postumă a lui Blaga – apărută sub îngrijirea lui G. Ivașcu, care semnează și o substanțială prefață -, este «hornicul» formării unei personalități intelectuale din primele două decenii ale acestui veac. Cartea nu are adâncimea, să zicem, a *Cuvintelor* lui Sartre, ori a amintirilor Simonei de Beauvoir; totuși pentru cunoașterea liniilor de dezvoltare spirituală a unuia dintre marii poeți și dramaturgi dintre cele două războaie, scrierea e de o importanță covârșitoare și, pentru perioada amintită, literatura română – cu excepția primelor date biografice dezvăluite de G. Călinescu în *Rememorări, Naștinea*, 1947 – nu cunoaște o lucrare cu caracter asemănător. [...] Dincolo de consemnarea unor amănunte insignifiante, din *Hornicul și cântecul vârstelor* se încheagă imaginea tulburătoare a unui intelectual hotărât să lase poporului său un «monumentum aereperennius»,.. □ Cornelia Ștefănescu se oprește la *Romanele de aventuri ale lui Haralamb Zincă*: „În calitate de autor de romane captivante, Haralamb Zincă ambiționează să creeze un erou pozitiv a cărui calitate fundamentală să fie încrederea în rațiunea umană, un om drept, brav fără bravadă, acționând cu luciditate dar și cu pasiunea proprie apărătorului cuceririlor poporului. Scopul clar și precis pe care-l urmărește acest erou îl deosebește de la început de detectivul de altădată care se arunca în aventură de dragul aventurii. Nu întotdeauna însă intenția autorului se împlinește artistic. Față de personajele negative care au ieșit din anonim, prin câteva caracteristici bine puse în valoare, personajele pozitive sunt mai șterse". □ *Despre Întâmplare în deșert* de Al. Philippide se ocupă Sorin Alexandrescu, care face analiza poemului menționat în titlu, valorificând toate straturile expresiei – sonor, morfologic, sintactic, lexical, semantic, simbolic-, ajungând la următoarea concluzie: „Analiza acestui poem conturează un poet clasicizant și de

înalță intelectualitate. Alegoria, tonul impersonal, savanta elaborare a tuturor detaliilor la toate nivelele expresiei, perfectă lor convergență, refuzul deliberat al emoției ca atare, situează pe Philippide în afara zonei romantice. Peisajul inițial al poemului este un peisaj alegoric chiar dacă are unele implicații onirice, suprarealiste, amintind peisajele stranii, (...) dezolate cu câte un detaliu insolit, din tablourile lui Salvador Dali, Chirco sau alții. Nu visul este aici domeniul poetic prin excelență al poetului, ci reflexivitatea, luciditatea rațiunii sigură de rolul ei. Atitudinea poetică nu este romantică ci rafinat academică, în sensul bun al cuvântului, sintetiză de cultură umanistă și echilibru clasic. Cred că acestea caracterizează de altfel întreaga producție poetică a lui Philippide după război când părăsește treptat filonul romantic al volumelor antebelice, deja cenzurat din ce în ce de spiritul critic”. ■ În cadrul secțiunii *Masa rotundă a „Vieții românești”*, romanul *Francisca* de Nicolae Breban, este întors și analizat „pe toate părțile”. Sunt amplu prezentate opiniile criticilor Matei Călinescu, Eugen Simion, Valeriu Cristea, Horia Bratu, N. Manolescu, Paul Georgescu, Șerban Cioculescu. Despre romanul scris de Nicolae Breban se exprimă, mai întâi, Matei Călinescu: „Aș începe prin a face o constatare care constituie în același timp o explicație a convocării acestei «mese rotunde». Romanul *Francisca* de Nicolae Breban mi se pare una din acele cărți care (...) are capacitatea de a stimula discuții, de a incita la un dialog intelectual. (...) Multe dintre revistele de literatură sau de cultură, ca și unele ziare, s-au pronunțat în privința acestei cărți apărută cu câteva luni în urmă: «Contemporanul» (prin N. Manolescu), «Luceafărul» (prin Cornel Regman), «Gazeta literară» (prin Lucian Raicu), «Ramuri» (prin M. Ungheanu), «Familia» (prin G. Grigurcu). (...) Cei care au analizat cartea au fost de acord, în genere, că este vorba despre unul din romanele cele mai interesante și valoroase din ultimii ani. Cred că toți cei prezenți aici sunt și ei de acord cu acest lucru, precum cred că vor fi de acord să trecem peste, inevitabilă într-o cronică, descripție critică a romanului, spre a putea lua în dezbatere probleme mai importante de construcție și tehnică literară, de structură a personajelor etc. (...) De pildă, luând unul din personajele romanului, pe Cupșa, unii dintre cei care au scris despre carte, chiar dacă n-au declarat-o pe larg, au avut un sentiment de jenă estetică din faptul că acest personaj este înfățișat și analizat dintr-o perspectivă oarecum exterioară lui. Adică, în prezentarea lui Cupșa, în relatarea acțiunilor și gândurilor lui se simte foarte pregnant intervenția autorului, care folosește chiar și o terminologie diferențiată, o terminologie pe care n-ar fi putut-o folosi un astfel de personaj. Chiar atunci când îi reconstituie gândurile, seriile de intenții, de reflecții și senzații, autorul folosește un limbaj analitic cu multe neologisme, într-un fel de stil «indirect liber», și pe un astfel de temei unii dintre cei care au scris despre carte au considerat că prozatorul adoptă o manieră artificială. (...) Mie personal mi se pare că o astfel de procedură este perfect justificată din punct de vedere artistic și că (în

absența unor prejudecăți favorizate de literatura mai veche a secolului al XIX-lea, în care tipul descris de prozator trebuia intuit și reconstituit «pe dinăuntru») Nicolae Breban a izbutit, pe de o parte, să contureze în Cupșa un personaj viu, cu puternice trăsături individuale, și, pe de altă parte, să analizeze dintr-un punct de vedere intelectual și modern un caz semnificativ – pentru că Cupșa reprezintă, ca erou literar, poate prima încercare serioasă de a reconstitui procesul de adaptare la normele vieții actuale ale civilizației socialiste a unui om venit din cu totul altă sferă. (...) Remarcabila autenticitate a celor două personaje se datorează, în parte, poate și acestei proiecții (respectând legile stricte ale epicului, dar introducând și o anume tensiune poetică), căci simțim mereu că autorul este implicat atât în destinul Franciscăi cât și al lui Cupșa. Cred că problemele pe care le ridică raportul între scriitor și personaje ar merita să fie discutate mai pe larg. Oricât de obiectiv și impersonal ar dori să fie un scriitor, destinul unora din personajele sale importante trebuie să-l implice personal, într-un anume fel greu de definit. Nu mărturisea oare chiar imparțialul Flaubert: *Emma c'est moi*, făcând nu doar o simplă butadă, ci o afirmație grea de înțelesuri”. ■ Eugen Simion: „Ceea ce N. Breban publicase în presă până la acest roman nu era concludent și chiar discuțiile particulare avute cu prozatorul mă duceau mai degrabă la concluzia că am de-a face cu un veleitar cu păreri foarte singulare despre literatură, nu odată stupefiant pentru spiritul meu critic, format în cultul pentru valorile clasice. Constat că m-am înșelat, ceea ce, firește, nu poate decât să mă bucure, pentru că este mai bine pentru literatură să se înșele un critic și să apară un talent adevărat. (...) Legat de acest aspect surprinde și metoda foarte modernă a lui Breban de a face proză. Breban utilizează – cum s-a spus aici – analiza psihologică în tradiția Hortensiei Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, însă într-un chip special, așa spune la ei. De pildă așa remarcă varietatea unghiurilor de vedere asupra aceluiași fenomen sau asupra unui personaj. Această metodă vine din proza modernă, de la Proust până la Thomas Mann; individul este privit și descris odată din unghiul unui personaj, altă dată din unghiul altui personaj, pentru ca la sfârșit autorul să-și definească atitudinea proprie. (...) Așa considera romanul «Francisca» romanul unor destine esențiale. De fapt ambiția lui N. Breban este de a reconstitui o epocă, urmărind traiectoria unor destine, cum spuneam, fundamentale. Cupșa reprezintă acea structură care se suprapune vieții socialiste, prelungirea unui mod vechi de existență în lumea civilizației socialiste. Chilian ilustrează valorile acestei civilizații, iar Francisca, prin confesiunea ei tulburătoare, destrămarea micii burghezii și detașarea forțelor capabile de înnoire. Putem astfel urmări în romanul lui N. Breban evoluția câtorva categorii sociale.”; Valeriu Cristea: „Nicolae Breban se diferențiază de confrății săi printr-o dublă facultate analitică aplicată concomitent mișcărilor sufletești și ideilor, originalitatea izbitoare a cărții sale dezvăluindu-se dintr-un nucleu puternic de intelectualitate. (...) Nicolae Breban este nu numai un subtil

analist ci și un ingenios dialectician în sensul antic al cuvântului. Acestei remarcabile înzeestrări în direcția prozei de analiză și de idei i se adaugă o serie de alte importante calități, specifice autorului Franciscăi într-un grad cu totul deosebit: capacitatea de a crea personaje vii, memorabile, de mare densitate lăuntrică, tăiate de o mână fermă într-o rocă durabilă, confirmând întru-totul prin dialog, gest și mișcare afirmațiile pe care scriitorul le face, în prealabil, în legătură cu ele, puterea de a plăsmui reliefuri acute al fenomenului, bogăția concretului, perspicacitatea cu care e observat reflexul actualității pe fondul temelor etern umane, tonul grav, meditativ al narațiunii”. ■ Horia Bratu: „Aici se relevă o particularitate de creație care apropie, tipologic, romanul într-o măsură cu mult mai mare de tipologia romanului german contemporan (în primul rând Thomas Mann) decât de cea a romanului francez. Într-adevăr, Breban nu urmărește o logică cauzală vizibilă a personajelor, acea claritate carteziană care dezvăluie, în romanul moralist francez, legătura dintre cauză și efect, ci urmărește fenomenul de rezonanță, fenomenul de repercutare, urmărește fenomenul acre găsește un ecou neașteptat și surprinzător, care se repercutează asupra întregii sfere, întregului ansamblu de fenomene, schimbându-i pe neașteptate calitatea. Amplitudinea deplasărilor psihologice pe care le provoacă venirea lui Penescu se relevă astfel nu numai în noua coloratură și în noua semnificație pe care o ia legătura dintre Ana și Petrescu, dar și în ipostaza lui Mănescu din a doua parte a romanului. (...) Roman al energiilor, roman al realizării personalității, roman al desprinderii, al unei desprinderi care cel puțin în sfera Franciscăi este impregnată de o dimensiune morală, chiar moralistă, romanul Franciscăi mă face să-mi pun următoarea întrebare: În ce cred personajele? Adică: în ce cred, în afara propriei lor realizări, în afara propriei lor opere, în afara propriilor lor energii, în afara propriilor lor «desprinderi»? (...) Francisca este un personaj care «aspiră» către o lume mai bună, către un ideal. Care este această lume mai bună? Orice «desprindere» presupune implicit un anumit ideal. Orice modalitate presupune un anumit ideal, un anumit corp de aspirații. Orice scriitor, oricât de raționalist, oricât de tenace realist, are un ideal, o utopie în raport cu care-și definește personajele. Aici nu este o obiecție ideologică propriu-zisă, fiindcă Breban face un roman în care se simte forța noului. E vorba mai mult de «filosofia personală», de orizontul propriu-zis al personajelor, implicit, de filosofia specifică autorului. Francisca și Cupșa, personaje fundamentale, se mișcă într-un vacuum și acest lucru se simte”. ■ N. Manolescu: „Eu sunt puțin stingherit de turnura pe care ar putea-o lua discuția prin intervenția lui H. Bratu, fiindcă pe mine, când l-am citit, romanul m-a izbit – dacă se poate spune așa – prin *existența* lui, și mi-a fost mai greu poate să-mi explic motivele, structura, modalitățile. În general mi-e foarte greu să găsesc structura didactică și obiectivă a unei cărți. În cazul *Franciscăi* s-ar putea ca romanul să nu fie impecabil construit, sau s-ar putea ca anumite episoade să fie de prisos, ca de pildă, ceea ce se întâmplă cu Cupșa

să fie adăugat. Fapt este însă că romanul se impune, *există*, și cea mai bună dovadă este că atâția oameni ne rotim în jurul lui, îl luăm ca atare. De unde mi-a venit sentimentul acesta că romanul există? (...) Cu *Francisca* am avut sentimentul că autorul își creează tema lui. Sigur că recunoaștem în povestea Franciscăi niște elemente existente și în alte cărți, că problema Cupșa este aceea a evoluției mentalității, de la cea țărănească la cea orășenească, socialistă. Cupșa este aceea a evoluției mentalității, de la cea țărănească la cea orășenească, socialistă. Dar abia în momentul când autorul ne înfățișează aceste lucruri *ca ale lui*, el devine un creator. (...) Astfel, mi se pare că n-ar fi drept să spunem că «Francisca» este un roman pe tema eliberării unor personaje de o mentalitate veche. Nu. «Francisca» este pur și simplu un roman. Problema este prima dată pusă de Breban, se poate spune, căci autorul și-o apropiază, face din ea o problemă a lui. Mi se pare că în structura romanului, cea mai bună parte este aceea cu Francisca și nu cu Cupșa, care nu zic nu, este interesantă și ea. Am și aici sentimentul de realitate, de existență, dar și că sunt folosite mai multe clișee dincolo”. ■ Paul Georgescu: „Întrebării care-l frământă pe Horia Bratu i-aș răspunde astfel: personajele centrale din *Francisca* sunt sau aspiră să devină comuniști, iar comunismul nu e o credință, ci o înțelegere. Una din ideile importante ale acestei cărți mi se pare a fi de natură politică: aici problema comunismului nu se mai pune în termenii de acum două decenii, adică am depășit faza literaturii de opțiune. Oamenii nu se mai zbat pentru a alege între două căi; există o singură cale și mergem pe ea, în mod firesc, se cunoaște deci că este o carte scrisă mai de curând, exprimând starea generală morală a oamenilor. Pentru eroii lui Breban, și nu vorbesc numai de Chilian, dar și de Cupșa sau Francisca, nu se pune problema a fi pentru sau împotriva comunismului. El este singura realitate rațională și este acceptată ca atare. (...) Într-adevăr acesta este un roman al energiilor, în linia lui Filimon și Slavici. Aproape toate personajele importante reprezintă o încărcătură mare de energie care se dezvoltă, dar nu în afară de societate, ci tocmai în raport cu modificarea socială. Eroii sunt hipnotizați de ascensiunea socială! Problemele sociale sunt foarte prezente aici, pentru că energiile nu concurează în vid, ci într-o societate concretă. De aceea romanul – care cred că ar putea fi, pentru utilitatea discuției, împărțit în două: unul l-aș numi *Moara cu nenoroc* și altul *Romanul lui Cupșa* – prezintă desfășurări și explozii de energie. Un prim caz, mama Franciscăi, și un al doilea caz, Cupșa; dar aceste energii, de un individualism sălbatec, se desfășoară în condiții social-istorice foarte deosebite, care fac ca o energie, cum este aceea care o reprezintă mama Franciscăi, să duc la un eșec total, la o frângere spectaculoasă, întâi a ei apoi a soțului ei, resuscitat; iar energia pe care o reprezintă Cupșa să înceapă să se manifeste în cu totul alt climat social, care nu numai că îi îngăduie, dar îi suscită această iscare de energie. Cum va evolua Cupșa, este altă problemă”. ■ Șerban Cioculescu: „Ne aflăm în fața unui roman excepțional, fără îndoială.

Aș spune că nu este un roman de debut, ci de-a dreptul al unei maturități. Cartea este atât de bună încât mă întreb: o va putea depăși al doilea roman al său? Interesant este că această operă, din punctul de vedere al tehnicii, nu este inovatoare./ De la *Contrapunctul* lui Huxley, deci de 40 de ani încoace, foarte mulți romancieri au scris romane în care un personaj apere într-un capitol, să zicem în capitolele fără soț (1, 3, 5, 7 etc.) iar în capitolele cu soț (2, 4, 6 etc.) se desfășoară alte acțiuni. Foarte originală nu este nici tema principală a cărții – și când zic temă principală mă gândesc la cea epică, fiindcă în fond noi avem aici romanul unei iubiri. Dumneavoastră vorbiți de declanșarea unor energii; este și aceasta. Dar este romanul unei iubiri pe care noi o presimțim din prima scenă; în penultimul capitol bănuim că îndrăgostiții se vor căsători; această iubire prevedem că se va termina cu happy-end, exact ca în romanul neterminat al lui Stendhal, *Lucien Lewen*. (...) Ceea ce izbește din primele pagini ale confesiei Franciscăi este intelectualitatea ei deosebită. Ea vorbește ca un mare om de cultură, dar în același timp are și un simț foarte ascuțit al vieții și a ceea ce este actul trăirii. Această sinteză între inteligență și viață, între actul gândirii și al trăirii, constituie originalitatea personajului Franciscăi și în același timp și talentul cel mare al romancierului. (...) Or, la modul în care «se face» astăzi «dragostea», – o igienă sexuală la absolută egalitate de sexe – problema iubirii aproape nici nu se pune; aici, dimpotrivă, vedem că și Francisca și Chilian trăiesc aproape un mister al dragostei; iar în acest cuvânt noi vedem un lucru foarte grav: un destin reciproc, care se săvârșește până la capătul cărții. Ei bine, iubirea recapătă în acest roman foarte modern vechiul sens al misterului, pe care îl are de la Tristan și Isolda încoace. (...) Tovarășul H. Bratu vorbește de lipsa unei conștiințe morale. Dar conștiința morală o reprezintă aici în romanul acesta Chilian și etica socialistă. Acest Chilian vorbește puțin dar este pretutindeni; el merge la congrese, la ședințe, este peste tot; el are ubicuitatea însăși a partidului; el este ochiul și mâna partidului în roman; și el este viu, nu e o abstracție. Există o pagină unde el însuși se vede că gândește; nu este numai un activist care primește instrucțiuni și le aplică; este el însuși un interpret al fenomenelor sociale și al evoluției care se desfășoară în jurul lui”. □ Șerban Cioculescu semnează secțiunea *Miscellenea*, în care se evidențiază două consemnări. Prima se referă la ***Răzlețe*** de Tudor Arghezi: „Un nou volum masiv de proză al marelui poet Tudor Arghezi este un eveniment literar. Cu atât mai mult, cu cât cartea, intitulată *Răzlețe*, în Editura pentru literatură, nu mai strânge la un loc un număr de tablete, adică de mici poeme lirice în proză, ci schițe și povestiri, crâmpoie de viață, reală și imaginară. (...) Nerezumabile, ca și poezia, *Răzlețe* alcătuiesc una dintre cele mai originale culegeri de schițe din literatura noastră. Ele întregesc imaginea complexă a marelui poet, care ne-a dat în *Cartea cu jucării* și în *Ce-ai cu mine, vântule?* Alte aspecte ale viziunii sale poetice, mereu împrăștiate. Izvor de apă vie, literatura lui Arghezi își confirmă încă odată virtuțile creatoare și

recreative”. Cea de a doua se intitulează *Geneza Mănușii*” lui Schiller: „*Mănușa* lui Schiller a fost tradusă de mai multe ori în românește. Întâia oară, în cadrul unei transpuneri în 12 limbi, în Schalkbibliothek din Lipsca. Mai bună decât traducerea lui Eminescu mi se pare aceea de St. O. Iosif. Oricum ar fi niciunul dintre exegeții români ai lui Eminescu nu au dat referințe despre izvorul «baladei» lui Schiller”. □ Edgar Papu scrie articolul *Rubén Dario, 50 de ani de la moartea poetului*: „Curentul ne solicită în momentul de față atenția, fiindcă el își află inițiatorul tocmai în Rubén Dario, marele poet nicarguan, al cărui semi-centenar de la moarte, îl comemorăm. Stins din viață relativ tânăr, la 49 de ani, autorul *Azurului*, al *Prozelor profane*, al *Cântecelor de viață și speranță* și al *Cântului răătăcitor* – primul poet latino-american cu răsunet mondial – a avut totuși timp să desfășoare toate strălucirile sale pe plan de imagini și de versificație. Modernismul său, prin care el proclamă un «spirit nou» în poezie, și care a avut o posteritate atât de îmbelșugată în literaturile de limbă spaniolă, pleacă nu numai de la simbolism, ci și de la parnasianism, și chiar de la procedeele formale ale lui Hugo. Asocierea punctului său de plecare cu aceste din urmă surse adaugă (...) tonuri simboliste un accent amplu, răsunător și violent colorat. Faptul îl situează într-un registru corespunzător celorlalți poeți străini influențați de simbolism, făcându-l să se regăsească în materia unor vechi contribuții naționale”. □ La secțiunea *Cărți noi* semnează recenzii: G. F. Țepelea, Rodica Florea, V. Carianopol, Valentin Berbecaru. G. F. Țepelea (G. Spiridon și I. Domșa, *G. Coșbuc: Bibliografie*: „Pe măsura îmbogățirii patrimoniului cultural, bibliografiile devin instrumente de lucru indispensabile atât pentru cercetători cât și pentru marele public. Suntem atât de convinși de utilitatea biografiilor încât vom înregistra cu bucurie apariția unor asemenea lucrări, chiar atunci când ele vor prezenta o organizare a materialului cu care nu suntem de acord sau vor conține omisiuni ce puteau fi evitate. Acesta e și cazul bibliografiei *Coșbuc*, apărută în anul 1965, la editura Academiei R.S. România. *Bibliografia Coșbuc* corespunde unei necesități reale în cultura noastră și e cu atât mai bine venită cu cât în anul 1966 se vor împlini 100 de ani de la nașterea poetului și deci bibliografia va pune la îndemâna cercetătorilor – mai mulți de astă dată – informații pe care le-ar fi obținut cu o mare risipă de energie pentru cercetare individuală.”; V. Carianopol recenzează volumul de versuri *Soare pe zăpezi*, de Camil Baltazar: „Autor al mai multor volume, de poezii de răsunet în viața literară dinaintea celui de al doilea război mondial, Camil Baltazar a intrat de mult în istoria literaturii române, pe porțile cele mari, deschise de E. Lovinescu și G. Călinescu. Camil Baltazar a adus în lirica veche sentimente umane, asupra cărora până la el nu s-a aplecat nimeni. De-atunci până astăzi poetul a fost mereu prezent în toată frământarea noastră literară. Vibrând continuu la viața nouă a patriei noastre, el a scris poezii în care a cântat eforturile oamenilor muncii, elogiind patria și dragostea de om și de frumos. Cu ultimul volum de

poezii *Soare pe zăpezi* poetul se înscrie încă o dată alături de toți scriitorii noștri cântând patria și oamenii ei”. □ Valentin Berbecaru scrie la Jean Paul Sartre, *Cuvintele*: „Sartre scrie că dând lucrurilor un nume le creezi și le iei dar, când este vorba de potențialul cuvântului, adică de verb și imagine, ele devin un pericol. Cuvântul își proiectează umbra pe obiect, într-un sens cuvântul face spectacolul existenței. El este fluent, alteori mai bogat decât îl cunoști, el face și desface micile drame pe scara rece, speculativă, a motivului de cultură pe care îl radiază. Copilăria lui Sartre începe izolată într-o bibliotecă. Primele percepții se calchează pe ilustrații, primele gânduri pe conștiința culturală a unei copilării mereu comentate. Jocul devine din ce în ce mai exterior, maimuțăresc și autorul declară mândru: Sunt o paiată”. □ Ion Caraion (*Peisaj liric englez*) prezintă antologia de poezie britanică realizată de Kenneth Allott: „Conținutul uneia dintre ultimele antologii de poezie britanică, aceea alcătuită, prefată și adnotată de Kenneth Allott și cuprinzând aspecte exemplificative din lirica insulei cu începere de la sfârșitul primului război mondial până în 1960, își împart atențiile, spațiul și comentariile între câteva zeci de poeți englezi, irlandezi ori scoțieni. Unii dintre aceștia sunt de mult nume de circulație universală, cu câte un Nobel sau cu câte o suită de titluri naționale și internaționale și de medalii în buzunar, alții duc pe umerii poverilor de prestigiu ale unei consemnate paternități artistice ori morale sub care au evoluat generații succesive, câțiva nu mai sunt în viață, în sfârșit despre o bună parte se știe mai puțin la noi”. □ În secțiunea *Caleidoscop* se evidențiază două texte. Primul aparține autorului care se semnează cu inițialele D. B și se numește *Modernism*: „A devenit modern să vorbești de modernism. În sărăcia de teme actuale pe care și le propun – probabil din obsesii reacționare – discuțiile iau și reiau pe toate meridianele globului «criza romanului» și «modernismul». (...) Întrucât, după cum se pare, inițiativa temei modernismului aparține continentului american, acesta s-a pus și sub aspectul unei competiții gen sportiv, ca un fel de cursă de cai, cu jochei preferați, câștigători sau păgubași. Sub titlul de *Mișcarea modernă*, «Sunday Times» a cerut d-lui Cyril Connolly să indice o sută de cărți apărute între anii 1880-1950 care, după aprecierea d-sale, constituie cărțile cheie ale Angliei, Franței și Americii. (...) Lista conține, ieșite la cursă în prima sută de tomuri, 27 de cărți franceze aparținând la 24 de autori, – ceea ce, dat fiind originea arbitrului și, precum, un mic spirit de protecție națională, este un mare succes. (...) Ar fi apoi și mai interesant de știut dacă în eliminarea acestora a jucat un rol esențial modernismul sau ne-modernismul operei lor, sau alte criterii, desigur subiective, de preferințe, ceea ce firește este altceva decât criteriul obiectiv de valoare care implică și situarea operei în momentul istoric al apariției precum și măsura în care reprezintă acel moment”. Cel de-al doilea se referă la *Retrospectiva Marcel Proust* și poartă semnătura lui Mihai Atanasescu: „La împlinirea a 40 de ani e la moarte, Marcel Proust rămâne vedeta actualității

literare franceze, fiind omagiat prin publicații inedite, recenzii, studii etc. În prima categorie se înscrie un mic text, anterior ciclului *À la recherche du temps perdu* cu titlul *Somnolența (Somnolence)* publicat în numărul 15 din «Bulletin de la Société des amis de Marcel Proust et des amis de Combray», în care tema somnului este tratată cu mijloacele proustiene de investigație. Omagiul Pleiadei a constat din editarea unui album Proust care cuprinde 412 ilustrații alese și comentate de Pierre Clarac și André Ferré, care parcurge retrospectiv, în imagini scurta cale a vieții și succesiunea principalelor momente de gestație ale unei opere cu implicații pe cât de adânci pe atât de controversate”.

MARTIE

1 martie

● **[„România liberă”]** În cadrul rubricii *Carnet cultural*, Radu Popescu semnează articolul *Trei piese – de G. Călinescu*, redarea acestora realizându-se la Teatrul Radiofonic. Despre Călinescu, în calitate de dramaturg, se menționează că „a simțit, mai ales în ultimii vreo zece ani, o puternică atracție spre dramaturgie, prevestită, acum vreo douăzeci și ceva, de scrierea lui *Șun*. Teatrul, în general ingrat, nu s-a grăbit să-i răspundă după cum se cuvenea, și (...) a murit fără a avea bucuria de a-și vedea reprezentată măcar o operă dramatică. Ceea ce ne-a dat acum radio-difuziunea este debutul și botezul teatral – din nefericire postume – al lui Călinescu, – și dacă n-ar fi decât atât, încă e un merit ce trebuie subliniat. Prezintă piesele, cronicarul dramatic arată că „aci, avem, de fapt, trei dialoguri – abia punctate, din când în când, de intervenția unui al treilea personaj, sau al unei mase foarte estompate – de inspirație istorică și de intenție moralistic – ironică, având drept eroi: primul – pe Voltaire; celelalte două – pe Napoleon”. Detaliind subiectul pieselor, cronicarul comentează, totodată, construcția și modelele acestora: „*Răzbunarea lui Voltaire* ni-l prezintă pe ilustrul scriitor, la înaintată bătrânețe, în criză de acută gelozie, cauzată de ochii «alunecoși» ai prea tinerei Toinon, mult preocupată de un chipeș ofițer”. Filozoful, cu concursul regelui însuși, este pe punctul de a se răzbuna în mod nemilos pe adversarul său, dar se lasă înduplecat în ultimul moment de bun simț și de duioșie. E tema ce poate rezulta „din combinarea lui Arnolphe al lui Molière, cu Horațiu al lui Alecsandri, și cu Voltaire însuși, atât de preocupat, sub pseudonimul de Ioanide, de tristul eșec și de trista morală a acestor amoruri pătimase, la vârsta senectuții, cum ar fi spus el.” „Cele două dialoguri napoleoniene (*Napoleon și Fouché sau despre mânia și Sfânta Elena*) ni-l prezintă pe faimosul general și împărat cu o ironie care devine adevărată satiră, sub acea latură definită de Talleyrand: «mare om, atât de prost crescut».” În fine, „meritul și farmecul acestor dialoguri (dintre care primul este în versuri) stă în dramatismul replicii,

în caracterul ei spiritual, ironic, în rezonanța ei istorică și poetică, trăsături cu care Călinescu izbuteste să facă să trăiască ideea printr-un portret, și portretul printr-o idee care duce la o concluzie ascuțită și cuprinzătoare. Se întâmplă ca acest pur dialog al ideii (Călinescu a practicat întotdeauna această specie literară clasicizantă, și nu cu intenții dramatice) să nu corespundă aproape perfect necesităților unui specific scenariu radiofonic, titlu sub care teatrul radiofoniei tinde să-și creeze propria sa specie de dramaturgie”.

• **[„Viața Studențească”, nr. 9]** Revista deschide cu articolul *Tradiții și inovații*, un text despre mărtişoare și ghiocei, semnat de Marcel Breslașu: „Departate de mine gândul de a schița măcar... o monografie a mărtişorului, urmaș laic, succedaneu profan al talismanului și amuletelor menite să-l păzească pe purtătorul lor de nevăzutele puteri potrivnice; de la mânia capricioasă a zeilor... până la deochiul azvârlit de un mereu rival gelos; strămoșii mărtişorului de astăzi erau dăruiți bărbaților de către mamele, soțiile, logodnicele lor... Când ei porneau la bătlie ori la îndelungate peregrinări prin țări și peste mări străine. La început au fost legate aceste semne numai de primejdiile războiului, de urgiile zeului Marte, de la care își trag și numele. Cu luna consacrată sângerosului stăpân al oștilor începea anul în antichitate... Cu vremea, pare-se, cei care plecau au prins să dăruiască, la rândul lor – iubitorilor ce rămâneau acasă, asemenea mici... scuturi magice, pentru a-și asigura fidelitatea lor în răstimpul absenței”. □ În cadrul devizei *Ce recomandați studenților pentru această săptămână?*, I. Biberi îi sfătuiește pe studenți să frecventeze teatrele: „Un cronicar dramatic judecă o piesă, dar nu recomandă o alegere, căci în acest moment intervin preferințele individuale ale fiecărui iubitor de teatru. În această ultimă orientare, îndeletnicirea cronicarului dramatic încetează. Idealul ar fi ca fiecare student să se orienteze singur în activitatea noastră teatrală și să nu asculte pasiv. În această privință, cronicile dramatice ale revistelor pot alcătui un mijloc de confruntare cu propriile păreri. Socotesc deci că singura recomandare pe care o pot face studenților este dezvoltarea unei judecăți proprii și a unei orientări personale. Dacă, totuși, stăruieți într-o orientare mai precisă, m-aș opri asupra spectacolelor de la Studioul de teatru al I. A. T. C. (două exemple: *Ondine*, sub conducerea regizorală a lui G. Rafael, respectiv dramatizarea unei schițe de Cehov – regia Ion Olteanu)”.

• **[Glasul patriei, nr. 7]** Apar poeziile *Patria* de George Lesnea și *Drum*, din volumul *Ora fântânilor*, de Ion Vinea și *Orașul nou*, de Radu Gyr □ Vladimir Streinu semnează *La 145 de ani de la moartea lui Petru Maior*: „Conștiința națională a românilor este anterioară față de conștiința lor culturală. Ea aparține unei istorii nedocumentare de secole și se dovedește puternică și activă de câte ori o atacă foarte istorice din afara ei. Reforma religioasă, husită, luterană sau calvină, în căutare de prozeliti printre românii transilvăneni, a vrut să lucreze chiar asupra realității ei colective pe calea

primelor traduceri românești, manuscrise sau tipărite. Dar conștiința noastră națională, reținând numai introducerea și folosirea limbii române în scris, a rămas nu numai neștirbită, dar și cu un nou mijloc de susținere proprie. Petru Maior este unul din iluminatii acestui moment”. □ Nichifor Crainic semnează textul *Muzeul George Enescu*.

2 martie

- [„Scânteia”] Reportajele despre noile realități ale satului abundă în imagini și motive literare. Un astfel de exemplu oferă Ștefan Luca în *Secvențe din satul de azi* : „Țăranii cooperatori din Păulești au hotărât să nu dărâme ultima casă de chirpici, acoperită cu paie, ultima rămasă din întreg satul, transformând-o în muzeu. Plecasem la drum cu un anumit țel. Să închei o imagine a satului românesc în pragul primei primăveri a cincinalului. Mă urmăreau versurile lui Coșbuc și Goga, picturile clasicilor, cărțile lui Rebreanu și Pavel Dan, destinul lui Moromete, în noua realitate”.

3 martie

- [„Albina”, nr. 949] Mircea Iorgulescu vizitează CAP Văleni – Podgoria și scrie despre *Stimularea producției*. Victor Tulbure semnează poema *Patria*: Înălță-te puternică și dreaptă !/ Partidul ți-este spada și făclia!/ Un viitor de aur te așteaptă/ Republica Socialistă România”.

- [„Gazeta literară”, nr. 9] Revista adună un grupaj care anticipează *Congresul țăranilor de la București*. Fănuș Neagu semnează, în acest sens, la rubrica *Azi*, scrierea poetică *Pământ al liniștii*, având drept pretext „un sat din câmpia Stăvărăștilor”, surprinzând atmosfera de muncă și de tihnă din gospodăria agricolă colectivă, dar și portretul unei delegate la viitoarea conferință, președinta G. A. C. – ului din localitate, surprinsă în timp ce-și repeta discursul: „Tata a murit în ’907, bărbatul meu s-a stins pe front, departe...»,„. Relatarea ficțională propusă de Fănuș Neagu seamănă, în intenții, cu o nouă facere a lumii, asemănătoare cu cea de după potopul lui Noe: „Femeia din câmpia Stăvărăștilor, ajutată de cei aproape două mii de oameni pe care-i conduce, a plantat la Neliniște, butași de viță altoită. În câmpie, butașii se numesc ciocâdei. Și locul pustiu a căpătat un nume nou: *La vie*”. □ Tot un prozator tânăr, promițător în acei ani, Alecu Ivan Ghilia, vorbește, în rubrica *Martorii istoriei*, despre o *Întoarcere în timp*, rememorând „rezultatele”, uneori epopeice, ale campaniei de colectivizare încheiate în urmă cu trei ani: „Între plenare Comitetului Central din 3-5 martie 1949 și Sesiunea Extraordinară a Marii Adunări Naționale din primăvara lui 1962 am fost martorii, părtașii și făuritorii unui capitol esențial din istoria României, ai transformării și înnoirii satelor noastre. Conștient sau nu, dobândind acest sentiment de parcurs, tresărind la precipitațiile și suflul uneori aspru, plin de bărbătească poezie a evenimentelor, fie că ne-am aflat în centru sau în periferia lor, istoria

ne-a cuprins pe toți mai devreme sau mai târziu în cadența ei ireversibilă”. □ Poeziile incluse în sumar abordează tematica renașterii naturii primăvara, cu tainele rodirii și cu accente de iubire a pământului românesc: Ștefan Aug. Doinaș, *Cadențe* („Toate sunt tinere. Toate se coc în veghere./ Toate își au rădăcina-mplântată-n ogor/ și fruntea-ntre sfere -./ O, pace și lauda lor!// Numere orfice, voi intervale precise! Oare aveți voi măsuri pentru om și erou/ când fapte și vise/ îl nasc zi și noapte din nou?// Nu. În adâncuri, în clocotul inimii sale,/ tainic și trainic, ca-n piatra ce arde sub brazii,/ vâpăi virginal/ consumă pe omul de azi.// Toate minunile lumii sunt ritm și veghere./ Toate își au rădăcina înfiptă-n popor/ și fruntea-ntre sfere,/ O, pace și laudă lor!”). Un alt poem de reținut este *Fecunditate* de Ion Alexandru: „Fecund e fiecăre cuvânt. În orice urmă orbecăie/ sămânța cu labe reci de cârțiță/ La subțioara lunii un roi de ciocârliei/ s-au strâns să-și distileze gușile acrite/ Oglinda înfloarește în mucusul lumânării/ păcatele de două mii de ani./ Cetatea-și vede-n apă sora ireală/ rupând ca vipera din temelia ei./ Ce poți să faci când după zi e noapte/ și paște seceta orice belșug./ Se străduie pământul în mișcare găfâind/ să nu-și înjghebe noaptea sura rădăcină./ De-atâtea legi se ține cont în aer/ că n-am văzut vreodată doi vulturi într-un trup/ prin urechea acului n-a străbătut nicicând/ măcar copita de cămilă.” □ *Cronica literară*, susținută de Valeriu Cristea, este dedicată romanului *Liniștea* de Costache Anton (EPL, 1965), carte care, la data respectivă, reținuse atenția. Reținem concluzia articolului: „Dotat cu un simț al măsurii care face mai persuasivă fraza sa, intuind psihologiile individuale și de grup, și izbutind totodată să retransmită întregul fascicul de impresii și de senzații pe care îl primește de la obiecte, – adică să creeze atmosferă, voind să pună o pecete de gravitate pe fiecare pagină scrisă, Costache Anton ne-a dat cu romanul *Liniștea* o imagine vie a satului românesc de astăzi. Și poate că și o carte polemică, vizând exagerări opuse. Căci satul nu este nici un blestemat loc geometric al tuturor inerțiilor, dar nici un podium cu ghirlande și entuziasme facile, oe care se înfăptuiesc rapide, totale metamorfoze.” □ Adrian Marino comentează lucrarea *Literatura română de azi: 1944-1964* de D. Micu și Nicolae Manolescu (Editura Tineretului, 1965) în studiul *Noi aspecte critice: D. Micu – N. Manolescu* (din rubrica *Discuții*), intervenție care se înscrie într-o mai lungă dezbatere din nr. 6/ 1966 al *Gazetei literare*. Binevoitoare sunt observațiile inițiale despre „intenția deliberată de a da judecăți literare, ferme și sistematizate, despre ultimele două decenii de literatură română, operație pe care destui critici maturi n-au îndrăznit-o. Și, apoi, nu este vorba de un «compendiu» oarecare de tip vechi, sec, didactic și conformist, ci de o lucrare de personalitate, gândită și scrisă cu spirit de inițiativă, care încearcă să deschidă nu puține drumuri noi și să propună – am atins, poate, punctul cel mai sensibil – ierarhii noi, în funcție de o serie de criterii ideologice și estetice foarte precise. În sfârșit, autorii noștri n-au introdus nici cel mai mic capitol despre... critică, mulțumindu-se doar să citeze, ce-i drept în

contexte și dozaje foarte savante, pe mai toți confrății, cum s-ar spune, de breșă. Deci acte... temerare, în serie, aproape aventuroase.” Surprinde plăcut amabilitatea, cu multe note elogioase, din tonul lui Adrian Marino, al cărui stil s-a consacrat prin lipsa de concesie. Totuși, vom remarca ușor, spiritul destins, eseistic, creator, înclinat spre asocieri (așadar călinescian!) din acest articol, vorbind despre profilul fiecăruia dintre autori: „D. Micu fuge de complicații, ar vrea să ducă o existență discretă, consacrată exclusiv studiului și meditației, fără tulburări, antagonisme și polemici. Și cu toate acestea, întâmplare nu lipsită de ironie, acest critic eminamente pacific, s-a pomenit atacat cu violență, nu o dată. Morala fabulei este simplă: nu este posibil să faci critică literară, și încă de cea mai vie actualitate, și să fi scutit din oficiu de «supărări», așa cum nu poți faci omletă fără să spargi ouă. A-ți imagina, de pildă, că un studiu consacrat *Literaturii române de azi*, unde se dau zeci și sute de judecăți, nu va produce iritări și contestații, unele foarte legitime, mai mult sau mai puțin exprimate sau acoperite, este o iluzie. Dar cineva trebuia să preia acest risc și să încerce o nouă evaluare, fie ea și provizorie, a unei variate și deosebit de abundente activități literare, de însemnătate capitală, în istoria literelor noastre. De aceea, oricâte aspecte discutabile se vor constata în acest eseu critic, meritul pionieratului său rămâne indiscutabil, și el revine, în egală măsură celor doi autori. (...) De un alt temperament este N. Manolescu, descoperit și «lansat» de «Contemporanul». Aparent sfios și totuși intransigent, cu mult spirit de independență, în forme sociabile, personalitate evidentă în curs de rotunjire, în ochii săi mari, negri, lucește acel reflex ciudat, imposibil de pus pe hârtie, care se numește «vicație». Există la N. Manolescu o febrilitate interioară, uneori și o precipitare învăluită de gesturi suple și caline, o tensiune spirituală, o încredere în sine pusă pe mari fapte, imediat perceptibilă. Criticul este conștient de chemarea sa, și-o cultivă, are unele ușoare și simpatice alintări. Noțiunea succesului îi este vie, curată, formă a unei ingenuități spontane. O oarecare tendință spre frondă ține, de asemenea, de vârsta sa spirituală, dar – deocamdată – un N. Manolescu «prudent» și blazat nu ni-l putem imagina. În critică el aduce finețe, o reală și tot mai adâncă sensibilitate și receptivitate, intuiții adesea sclipitoare, mai ales în direcția poetică, talent de formulare, gust și idei critice”. □ Mihai Ungheanu se întreabă dacă există *Canoane critice?*, privindu-le cu îndoială și, refuzând, totodată, unele dispute, pe care le consideră nejustificate sau, cel puțin, irelevante: „Pusă pe temeliiile dilematice «critică creatoare sau necreatoare», polemica pleacă, cred, de la false premise. În fond de ce ar fi nevoie de una și nu de cealaltă? Detașarea discuției de căutarea motivelor care impun un gen sau altul poate împinge schimbul de opinii în impasul sterilității. Experiența e cea care ne-o spune: cazul nu e nou și se naște după cât se pare dintr-o dorință de «sincronism» cu discuții de aiurea. Nu tocmai de mult, câțiva combatanți făceau o problemă capitală a cinematografiei românești din dilema «scenariu literar ori

cinematografic?», când chestiunea era de a avea sau forma scenariști, după cum aproape simultan se punea întrebarea dacă reportajul trebuie să fie literar ori ziaristic, când esențial era de a avea reporteri de talent (promovarea speciei sau genului, cum vrem s-o numim, în literatură devenim atunci normală.)”.

• **[„Tribuna”, nr. 9]** Ion Istrati publică comedia într-un act *Surpriza*. □ Vasile Rebreanu publică schița *Dimineață cu tineri*. □ Al. Căprariu prezintă, în cadrul *Cronicii literare*, monografia pictorului Ștefan Luchian, realizată de Petru Comarnescu. □ În articolul *Receptarea reportajului*, Constantin Călin continuă discuțiile legate de statutul și specificitatea acestui tip de discurs, menționând, mai întâi, opinia lui Radu Popescu, din volumul *Însemnări pe marginea unor cărți de reportaje*, care include reportajul în câmpul literar, și opinia celor doi semnatari ai volumului *Literatura română azi*, Dumitru Micu și Nicolae Manolescu, care nu îl acceptă în literatură. Pentru Constantin Călin, important este ca „reporterul să dețină o viziune estetică asupra realității”, precum și „aptitudinea de a selecta elementele vieții și de a le organiza conform principiilor unanime despre frumos”. „Azi – opinează Călin – noua orientare calitativă a literaturii noastre nu presupune trecerea reportajului în ariergardă. Progresul speciei va fi determinat de abilitatea cu care reporterii vor ști să scruteze tectonica timpului lor, de felul în care ei vor asimila influențele celorlalte genuri literare și artistice”.

4 martie

• **[„Contemporanul”, nr 9]** Sub titlul *O monografie E. Lovinescu*, Nicolae Manolescu comentează monografia Ileana Vrancea, *E. Lovinescu, critic literar* (EPL,1965): „Autoarea a procedat la un examen global, înlăturând judecățile parțiale, adeseori eronate, de până acum, urmărind permanent să restabilească adevărul cu o aplicație și o meticulozitate foarte lăudabile”. □ Ion Pascadi scrie la rubrica *Din tradițiile axiologiei românești* despre *Caracterul succesoral al valorii la Mihai Ralea*.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 9]** E. Comarnescu – „Ciocoi vechi și noi” pe scenă: „Romanul realist românesc *Ciocoi vechi și noi*, opera de căpătâi a lui Nicolae Filimon, a constituit pentru poezii Ion Pillat, și A. Maniu obiectul unei ample dramatizări pe care au intitulat-o cu numele eroului central al cărții, *Dinu Păturică*. Urmărind firul acțiunii din roman, versiunea scenică cuprinde episoadele caracteristice pentru înfățișarea moravurilor societății românești din primul sfert al secolului trecut. Axate pe ascensiunea lui Dinu Păturică, cele patru acte reușesc să fie o frescă socială a epocii, preocuparea autorilor fiind de a scoate în evidență aspectele de puternică critică socială existente în roman. Astfel, dramatizarea zugrăvește cu autenticitate tabloul unei societăți în descompunere, în care vânzarea slujbelor, jaful nerușinat al țării și înspăimântătoarea sărăcire a țărănimii constituiau bazele formei de guvernământ din vremea lui Caragea Vodă”.

● [„Scânteia”] Încercând să răspundă la întrebarea dacă în artele noastre s-au făcut toate eforturile pentru susținerea tradiției, dacă avem de pe acum acele romane, acele tablouri sau compoziții care să lege într-un stil propriu vechea noastră cultură de cultura socialistă, Eugen Barbu schițează în articolul *Creația artistică și cultivarea patriotismului*, un adevărat proiect tematic pentru literatura momentului, pornind de la observațiile șefului statului: (...) nu au trecut multe luni secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a atras atenția asupra faptului că în literatură nu trebuie să imităm fără discernământ (...) Nu sunt alarmist, n-am nici motive pentru asta, dar să ne înțelegem. În literatură, de la Camil Petrescu niciun literat de anvergură nu s-a încumetat să abordeze temele istorice ale trecutului. Scriam undeva că un tânăr talentat ar trebui să scrie «romanul Unirii». Nu ne-ar strica, zic eu, ca un scriitor să reabordeze viața lui Tudor Vladimirescu și să ne prezinte imaginea literară a epocii 1800-1821. Merg mai departe și cred că n-ar strica să reluăm biografia marelui Domn Mihai Viteazul”. Textul continuă în aceeași manieră, de la Constantin Brâncoveanu, Horia, Cloșca și Crișan, până la *Miorița* și *Meșterul Manole*.

5 martie

● [„Cronica”, nr. 4] Al. Andriescu publică un articol comemorativ la împlinirea a 60 de ani de la apariția „*Vieții românești*” care a însemnat „un salt comparabil doar cu cel realizat de „Dacia literară”, de „Convorbiri” și de „Contemporanul” în secolul trecut, răspunzând unor nevoi reale în dezvoltarea culturii și literaturii române, care nu mai puteau fi satisfăcute nici de „Sămănătorul”, nici de „Viața Nouă”, cele două direcții mai importante, la începutul acesta de veac, în literatura română, la fel de unilaterale, deși diametral opuse, în exclusivismul lor rural sau urban.” □ Const. Ciopraga semnează *Un sentiment lucid: G. Ibrăileanu*: „sentimentalul Ibrăileanu găsea în exercițiul acesta cotidian sensul superior al existenței; marea lui luciditate nu era decât nostalgia perfecționării, a ceea ce biologia formează în fondul nostru original. Înnobilate prin reflecție și voință, pasiunile pot înfrumuseța lumea; cel puțin în una din ipostazele ei, pasiunea înseamnă comprehensiune, acord deplin, consonanță cu ceva respectabil; la Ibrăileanu, pasiunea se confundă cu umanismul”. □ La rubrica *Cronica literelor*, apar poeziile: *Lección de naturale* și *Pasărea moartă-n fântână*, de Nina Cassian, *Motive de seară*, de Platon Pardău, *Menire*, de George Popa, *Clipă suspendată*, de Florin Mihai Petrescu, *Flacăra albă...*, de Aurel Butnaru, *Cântec de adolescență*, de Constantin Ștefuriuc, *Floare*, de Ion Chiriac și *Roua*, de Șt. Ciubotărașu. □ Vasile Rebreanu publică schița *Așteptarea*. □ Secțiunea Cartea include articolul *Ion Apostol Popescu – Ion Pop Reteganul*, semnat de V. Ad. În care prezintă „o monografie despre cărturarul atât de activ și de prețuit”. □ C. Virgil face o scurtă recenzie a celui de al doilea volum de versuri al lui Grigore

Hagiu: *Continentele ascunse*, care este o „metaforă – hiperbolă” ce sugerează spațialitatea pe care se întinde lumea interioară ascunsă în sentimentele poetului – lume determinată de confruntarea dintre eul autorului și realitatea noastră contemporană.” □ Gr. Botez și M. Bordeianu semnează *O scrisoare inedită a lui Rebreanu adresată lui Ibrăileanu*. □ Adrian Marino, în articolul *Definiția poeziei în critica actuală*, face „o primă observație cu privire la sensul general al meditației estetice, care a depășit, pare-se definitiv, formalismul, dogmatismul, sociologismul, înțelegerea poeziei ca simplă „ilustrație” de idei.” □ Rubrica *O carte pe săptămână* conține articolul semnat de N. Barbu, *G. Călinescu, poetul*: „Lirismul, obiectivat într-o anume viziune estetică a lumii, sub aspectul ei material și spiritual, a stat permanent în centrul creației scriitorului, ca o constantă a structurii sale sufletești și intelectuale.” □ La secțiunea *Cadran*, A. Mg. Vorbește despre nr. 2000 al săptămânalului francez „Les Nouvelles littéraires”, care „vrea să ofere cititorului o sumă a contribuțiilor sale în cei 23 de ani de apariție.” □ H. P. semnează *O antologie a literaturii americane*, care este destinată mai cu seamă unui public alcătuit din studenți: „Ca orice antologie, și culegerea de față este, într-o oarecare măsură, expresia gustului personal al autorului.” □ Sub titlul *Coincidență*, Al. Cerbu concluzionează: „S-a văzut, în schimb, cum arată puritanismul și înaltul spirit etic al amorului oficial Pretoria – Salisbury: este rasismul, cu variantele sale, la care se adaugă, desigur, interesul de a obține petrol și armament, – fiindcă orice compliment făcut de Smith reprezintă o investiție.”

• **[„Luceafărul”, nr. 10]** La rubrica *Dicționar de literatură contemporană*, Mircea Anghelescu observă modalitatea ironică a poeziei lui Romulus Vulpescu: „Poemele sale. – «poeme de, infiltrație», cum singur și le numește undeva, – nu sunt altceva decât flagelări persiflante ale propriilor lui idei și sentimente lirice ori ale altora depozitate în cultura tradițională și universală. Este vorba aici de o răzvrătire împotriva stagnării a încremenirii. Mitul, bunăoară, fiind cunoaștere încremenită. Cu toate acestea poetul nu este un simplu ironist, cum s-ar putea crede. Adică unul de umor. Ca și la Marin Sorescu, dispoziția lui ironică e dublată de o anume gravitate, asociind idei de o subtilitate deconcertantă, aici nostalgică, aici tristă, aici jubilantă. Cert este că ambii poeți, deși structuri diferite, au o puternică percepție a perisabilului, de unde și nevoia de a se echilibra în ironie și cinism. De a se echilibra în certitudini. Chiar dacă această certitudine se numește relativitate și repetabilitate. Tot atât de important este și faptul că iconoclastia lor confirmă dialectica lirismului; foamea de certitudini, de răstălmăcire ori reverificare a altora, fiind sursa unui optimism funciar și totodată un bogat motiv poetic. Vulpescu așadar, în opoziție cu viziunea modernistă a lui Marin Sorescu demitizează într-o manieră (fără viziune) renascentistă, ușor arhaică”.

• **[„Flacăra”, nr. 10]** Se anunță apariția, în cadrul colecției *Cartea ostașului*, volumului lui George Călinescu, *Iubita lui Bălcescu*. Debutul

editorial al lui Barbu Cioculescu, autorul volumului *Cerc deschis*, și cartea de versuri a lui Petre Stoica, *Miracole* sunt consemnate în paginile numărului de față. Despre Marin Ioniță, considerat „un prozator interesant”, se precizează că a publicat volumul *Sile Voiajorul*. Aflată la cea de-al șaselea volum de poezie, Violeta Zamfirescu este prezentă în buletinul de știri culturale al numărului în curs, cu vestea publicării cărții *Ziua a șasea*. □ Eugen Frunză publică materialul *Gingășie vitează*.

6 martie

- [„**Scânteia tineretului**”] Fănuș Neagu publică proza *În Câmpia Bărăganului*

10 martie

- [„**Scânteia**”] Se acordă un spațiu amplu (8 pagini) *Congresului cooperativelor agricole de producție*. Printre numeroșii vorbitori s-a numărat și scriitorul Suto Andras care, evocând prietenia seculară dintre români și populațiile conlocuitoare, a ținut să precizeze: Această moștenire a luptelor comune a fost continuată și ridicată pe o treaptă nouă de partidul nostru, care a organizat și condus la victorie întregul popor muncitor în lupta pentru orânduirea socialistă și pentru înflorirea Republicii Socialiste Române. Iată de ce, strânși în familia noastră socialistă, oameni de graiuri diferite sunt îndreptățiți să vorbească despre patria lor înnoită, Republica Socialistă România, ca despre o mamă bună spunând împreună cu povestitorul din Humulești că « sânge din sângele ei, carne din carnea ei am împrumutat și a vorbi de la dânsa am învățat ». În fața acestei realități putem afirma că în uriașa operă creatoare, menită să ridice patria noastră pe înalte culmi ale civilizației și culturii, pe drumul arătat de Congresul al IX-lea al partidului nostru, frăția dintre oamenii muncii români, și cei ai naționalităților conlocuitoare constituie o puternică forță motrice a dezvoltării țării noastre”.

- [„**Albina**”, nr. 950] Întregul număr este consacrat *Congresului Cooperativelor Agricole de Producție*. *Expunerea* tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R. Este reprodușă integral. Pe ultima pagină apare și alte intervenții, precum cele semnate de Z. Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Mihai Beniuc, *Un popor își pregătește viitorul*: „Sub înalta cupolă a pavilionului Expoziției economiei naționale, văzuți la parter, delegații Congresului de constituire a Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție din Republica Socialistă România aminteau, înaintea deschiderii lucrărilor, de un câmp vast, care înmugurește multicolor la începutul primăverii. Erau imaginea țării cu toate regiunile ei țărănești gata să înflorească. Erau capete omenеști, de bărbați și femei; straie străbune și haine din timpul nostru, amestecate, acelea din satul de odinioară cu acelea din oraș. Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a venit ca un vânt proaspăt, care a

trezit dintr-o dată la viață acest câmp primăvăritic. (...) Afară, babele își scuturau ultimele cojoace mițoase. Primăvara se ridica prin rădăcini și trunchiuri, din pământul întinerit. □ Al. Andrițoiu semnează poezia *Congres agricol*: (...) „Din Maramureș vin livezi, livezi,/ cu cântecele Izei de-împreună/ /(...) / Banatul și-a trimis șoseaua lui/ milionară, cu-așezări vestite/ /(...) / De la Suceava, căi lactee vin/ pe drumuri trei, pe drumuri cinci și șapte./ /(...) / Și din Brașov, tractoarele sosesc/ în șiruri lungi, prin alte nopți și zile/ /(...) / Din Dobrogea, de pe pământul scump/ /pe unde bradul este aur Daur/, /sosește, martor, solul cu porumb/ /ca bucurie înspicat în aur./ /Sosesc și viile moldovenești/ /să aburească-n prasnice paharul/ /(...) / Chimia din Craiova a sosit/ /U o patalama de mare stimă./ /Sibiul muntenesc, neprihănit,/ /aduce-n lână spumă și lumină./ Și-așa cum vin din zarea viei hărți/ /fiecare sol se aseamue cu-o rază/ /ce intră-n soare de prin mii de părți./ /Și intră la Congres și meditează./ /Și freamătă. Și, exaltând, votează”.

● [„Gazeta literară”, nr. 10] Statutul țărânimii române este subiectul principal tratat de revistă. Raportarea este ideologică, promovându-se alianța între „proletariatul din fabrici și uzine și țărâtimea muncitoare”. Participă: Al. Andrițoiu (*Din plin viitor*), Sütö Andras (*Oamenii în timp și spațiu*), Corneliu Leu (*Chip unic*) și Eugen Simion (*Sufletul satului*). Tenta politică a dezbaterii reiese din scurta istorie, menționată de Al. Andrițoiu în stil propagandistic, a măsurilor forțate din economia României postbelice: „În pragul acestei sărbători, văd deschisă cartea de aur a primăverilor. Pentru că la noi primăverilor. Pentru că la noi primăverile agricole sunt cu datină. Și dacă, pe acest pământ cu milenară existență a conștiinței noastre, întâiul plugar a pus întâia sămânță în întâia primăvară agricolă, – acum, la polul de sus, la zenitul socialist, primăverile devin istorie. Întâia primăvară! Reforma agrară. A doua primăvară: plenara din 3-5 martie 1949 și, odată cu ea, actul de naștere al agriculturii socialiste. A treia primăvară: cooperativizarea totală și prăznuirea ei sub cupola aceluiași pavilion. A patra primăvară: constituirea Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole. A cincea primăvară (viitoare) – Comunismul.” Puțin mai ferit de discursul oficial este articolul lui Eugen Simion, unde găsim o remarcă esențială pentru spiritul critic și valoarea estetică: „O neînțelegere vine adesea și în judecarea poeziei după tematica ei strictă, mulți opinând că un poet care cântă ierburile bărăganelor și foșnetul pădurii, germinația sau agonia lumii vegetale e, aprioric, esteticeste mai îndepărtat de sensibilitatea modernă, decât cel care notează impresiile date de contactul cu formele unei civilizații complicate. (...) Care e atitudinea poetului român, de proveniență, în genere, rurală? Cu rare excepții, sentimentul dominant e la el nostalgia după o natură paradisiacă, și chiar la poeții pur «urbani», ca Bacovia, câmpul întins, pădurea robustă și profundă reprezintă o zonă a aspirațiilor intime. (...) Pentru poetul socialist, ele se asociază cu atâtea alte înțelesuri pe care satul, în actuala fază de dezvoltare, le oferă observatorului atent.

Civilizația socialistă pătrunde adânc, multe din vechile deprinderi se schimbă, și peste locul unde au putrezit, în atâtea rânduri, neștiute de nimeni, generații de ierburi și frunze, se ridică construcții impunătoare, dar *sufletul satului* va fi peste tot, ca o mărturie a unei existențe milenare și unei istorii zbuciumate.”

• [Glasul patriei, nr. 8] Victor Eftimiu publică poezia *Cântec*, iar Mihai Stănescu semnează poezia *Muguri*.

• [„Tribuna”, nr. 10] Negoită Irimie publică un grupaj de versuri din care fac parte poeziile: *Alte depărtări*, *Să vină iarna*, *Va fi*. □ *Cronica literară* tratează volumul de proze scurte al lui Vasile Rebreanu, *Pisica roșcată și îngerii*, insistând pe importanța „preluării și dezvoltării motivelor populare” și pe „conștiința artistică evoluată” a prozatorului, „capabilă să se raporteze mereu la problematica specifică epocii noastre”, și să se racordeze, totodată, la „nivelul tehnicii literare contemporane”. □ Dumitru Mircea publică povestirea *Pâinea*. □ Ștefan Augustin Doinaș publică un grupaj de trei poezii: *Sonetul amintirii fără glas*, *Parabola florii*, *În memoriam – lui Radu Stanca*. □ Ion Negoitescu semnează articolul *Surse și contra-surse la Eugen Ionescu*, asociindu-l cu Ion Luca Caragiale, pe de o parte, și cu Jarry, Apollinaire, Artaud, Pirandello, pe de alta. Într-un *Portrait de Caragiale*, Ionescu subliniază „luciditatea și violența comicului caragialian”. Pentru a demonstra că „Eugen Ionescu duce mai departe tradițiile spiritului românesc”, Negoitescu subliniază faptul că „a pleca de la creația dramatică însăși a lui Eugen Ionescu, de la preceptele lui estetice (teatralizarea cuvintelor prin paroxism, prin explozia cuvântului), a pătrunde cu ajutorul lor în structura delirantă, fantastică a discursului electoral al lui Farfuridi, pentru a putea înțelege integralitatea comicului caragialesc, înseamnă nu a răstălmăci opera marelui scriitor român, ci a valorifica latențele ei majore în sensul cerințelor noastre moderne și a da criticii lui sociale o eficiență spirituală sporită”.

11 martie

• [„Contemporanul”, nr. 10] Activarea cultului personalității își arată semnele: pe prima pagină din „Contemporanul” este publicată o fotografie supradimensionată care îl înfățișează pe Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R. în timpul cuvântării la Congresul de Înființare a Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție □ La rubrica *Meridiane* Marin Sorescu scrie despre *Anabasis – un poem care hibernează*. □ George Ivașcu scrie despre *Prezența lui Călinescu*: „Dacă scrierile de pură creație artistică sunt în ansamblul lor mai mult sau mai puțin la îndemâna criticilor, studiile sale eminesciene, *Principiile de Estetică* și *Istoria literaturii române* sunt încă departe de a revedea lumina tiparului, deși actualmente nici capitolul Eminescu, nici cel al epocii marilor clasici sau al literaturii contemporane interbelice nu pot fi – și nici nu sunt – tratate, cel puțin în învățământul superior, altfel decât făcând apel la aceste scrieri devenite indispensabile”.

- **[„Scânteia”]** Paul Everac își intitulează „tableta” din acest număr, *Scrisoarea a III- a* [sic]: „Un inginer șef de unitate, cu care veneam odată în tren, și care mi-a câștigat stima printr-o seamă de înfăptuiri și proiecte, mi-a relatat, printre altele, un episod demn de a fi repovestit: s-a prezentat la unitatea lui, eminent tehnică, un tânăr dintr-o altă profesiune și a cerut să se angajeze. Tânărul nu avea o abilitate specială, dar nici postul pe care îl cerea nu era peste măsură de complicat. Drept orice probă, inginerul i-a cerut să recite *Scrisoarea a III-a* a lui Eminescu. Tânărul a recitat-o excelent și a fost angajat... într-un laborator. La prima vedere exemplul frappează, jignește bunul simț și ordinea firească a calificării. Oricât de expresivă, *Scrisoarea a III-a* nu poate ține loc de examen de chimie. Gândul însă mai adânc și îndulcind puțin termenii, lucrul mi s-a părut just, uman și efice. Tânărul nu avea, în mod vădit, vreo calificare în această ramură, pentru el nouă. (...) În primii ani ai revoluției socialiste o sumă de oameni au trebuit să se califice sub imperiul extremei necesități. Aveau de acoperit un front foarte larg, de construit o orânduire nouă, o economie nouă, de schimbat raporturi seculare. A fost un iureș de pasiune. Calificarea celor mai mulți a venit încetul cu încetul. Cunoscoam exemple de oameni care și-au dat examene după 50 de ani, în timp ce lucrau neobosit în două sau trei sectoare, conducând resorturi și învățând. Să avem încredere în cei care în pragul vieții fac totul cu elan. Să ne ferim de cei care nu știu decât puțină buche și o aplică în silă, de cei care s-au culcat sub plapuma titlului lor sau a postului lor, și dorm, de cei care exprimă veleități înainte de a exprima pasiuni. Nu, *Scrisoarea a III-a* nu e poate metoda optimă de a angaja pe cineva în producție, dar permanențele vii ale sufletului, pasiunea în tot ceea ce facem rămân, în cele din urmă, criterii sigure de apreciere a faptelor noastre, a constructorilor socialismului”.

12 martie

- **[„Scânteia tineretului”]** Despre *Cultura – imperativ major*, Marcel Breslașu notează: „clasicii marxism-leninismului ne învață că omul societății socialiste – și cu atât mai mult cel care va trăi în comunism – este înainte de toate omul unei înalte culturi”. □ La secțiunea *Note de lector*, Dana Dumitriu recenzează romanul *Trandafirul alb*, de Constantin Chiriță, o carte „ce nu se mai adresează de data acesta doar adolescenților ci și maturilor, atestând aceeași generozitate a mesajului. (...) *Trandafirul alb*, deși este un roman polițist, nu este și unul de acțiune. Interesul cititorului este deviat de autor de la trauma propriu-zisă spre o problemă etică și spre investigația psihologică. Nu se păstrează întotdeauna un echilibru între structura de anchetă a romanului și preocuparea de disecție analitică, dar intenția este nouă raportată la contextul romanelor noastre polițiste și de aceea meritorie.” Mărturisindu-și „scopurile educative majore ale creației sale” „într-un interviu publicat în „Gazeta literară”, cu ocazia acordării premiului de literatură pentru copii și

tineret al Uniunii scriitorilor pe anul 1965”, Constantin Chiriță „a construit o intrigă simplă, cu o turnură patetică și de un captivant dramatism, treaptă indispensabilă în încercarea de metamorfozare a romanului polițist cu elementul epic dezvoltat abundent la cel în care domină personajul prin datele lui caracterologice și psihologice. Este o deplasare de accent și o tendință de restructurare a vechilor modele ale genului, relevabilă”.

● **[„Cronica”, nr 5]** La secțiunea *Cronica literelor*, I. D. Lăudat publică articolul *Ibrăileanu, la presa socialistă, 1889 – 1895*: „Cultura marxistă pe care și-o face Ibrăileanu în acest timp, îl impune atenției conducerii partidului socialist. ... Înfrăurirea marxismului asupra gândirii lui Ibrăileanu se poate vedea din articolele publicate în presa socialista de atunci, în care se ocupă, în afară de unele probleme sociale, de problemele de bază ale socialismului ca inevitabilitatea revoluției socialiste, caracterul de clasă al statului, necesitatea dictaturii proletarietului pentru victoria socialismului. Și tot din punct de vedere marxist tratează problema națională, pe care o vede ca parte integrantă a problemei revoluției proletare, ca și problemele culturii și literaturii. Articolele politice scrise de Ibrăileanu în această perioadă îl vor disciplina în privința metodei de lucru, obișnuindu-l cu analiza materialist-dialectică a fenomenelor din natură și societate pe care o va aplica în studiile sale despre literatură”. □ Demostene Botez, în articolul *Grupul de la „Viața românească”*, aduce un omagiu cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la apariția revistei, rememorând numele câtorva dintre colaboratorii mai vechi, care au publicat în acele vremuri de început: Mihai Jacotă, Mihai Pastia, Soroceanu Const. Alexandrescu, Alice Călugăru, Axinte Frunză, Ion Paul, I. Mironescu, Lucia Mantu, Ionel Teodoreanu. □ Gr. Botez și M. Bordeianu publică două scrisori inedite ale lui Cezar Petrescu către G. Ibrăileanu, datate 1927. □ La secțiunea *Cartea*, sub pseudonimul A., sunt date informații despre *Indicele Bibliografic „Viața românească”*, unde este prezentată și *Bio-bibliografia G. Ibrăileanu*. Lucrarea mai sus menționată „are meritul de a pune la îndemâna cercetătorilor o prezentare sistematică, pe materii și în ordine cronologică, a tuturor creațiilor literare, studiilor, articolelor, cronicilor, recenziilor și notelor din toate domeniile, publicate pe o perioadă de timp atât de îndelungată în paginile revistei, cunoscută prin varietatea și calitatea cuprinsului”. □ Magda Iordăchescu semnează o scurtă recenzie asupra ultimului volum al poetului Horia Aramă, *Scări la stele*, care sugerează „...un continuu și gradat avânt. Impresia finală, însă, după parcurgerea volumului, e surprinzătoare. Mai toate promisiunile titlului rămân la fângăduință, autorul nedovedind exigenta artistică așteptată”. □ Sunt prezenți cu poezii Damian Ureche, Radu Cârnci și de Adi Cusin (*Izvorul*: „Ca buzele s-atingă unda lui, / Genunchiul drept a sărutat pământul; / Iar armele îl așteptau pe mal / – Mânia, nepăsarea și cuvântul -”). □ În cadrul *Cronicii ideilor literare*, Adrian Marino scrie articolul *Definiția poeziei în critica actuală*, în care se întreabă: „Ce vor să spună în fond, D.

Micu – N. Manolescu, atunci când atrag atenția că poetul «construiește plastic într-un spațiu de abstracțiuni, de idei», că el dă numai „metafora plastică a ideilor»? Cu alte cuvinte, cum se plasticizează ideea prin metaforă, întrebare foarte simplă, de o soluționare foarte dificilă? În fond, aici stă o bună parte din întreg «misterul» creației și al «alchimiei lirice», și a cere pe loc unor critici literari să rezolve ceea ce n-au dezlegat încă, în mod pe deplin satisfăcător, mulți esteticieni profesioniști, foarte gravi și cu un bogat aparat, ni se pare excesiv”. □ *G. Ibrăileanu și limba literară*, de G. Istrate continuă și în numărul prezent. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Mihai Drăgan face o scurtă recenzie a volumului de debut al lui Platon Pardău, *Monolog*: „Cu eleganta plachetă *Monolog*, Platon Pardău își schimbă sensibil concepția estetică, întorcându-se de la exterior mai mult spre propria-i lume sufletească, ferită în general, de zguduirii puternice, generatoare de incertitudini. Dimpotrivă, poetul are conștiința valorii sale sociale, de transmițător al frumuseții și bucuriilor acestor vremuri, de construcții nevisate și înălțări sufletești emoționante”. □ Nicolae Mironescu, directorul Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, publică articolul *Meridianele literaturii românești*, în care „face un bilanț al circulației valorilor literare românești pe orbita universală”, afirmând că „meridianele literaturii românești, asupra cărora am făcut doar un sumar popas, reprezintă alături de cele ale economiei naționale și ale politicii noastre militante pentru progres și pace, contribuția poporului nostru la fundamentarea continuă a bazelor din ce în ce mai largi ale unei sinteze spirituale care să statornicească „Terra” noastră pe orbita singurei universalități demne de umanitate – cea a libertății de afirmare pe direcțiile specifice ale fiecărui popor.” □ Apar poeziile: *Cântecul statuii*, de R. M. Rilke, *O bătaie în ușă*, de E. Evtușenko și *Pe colină*, de Concha Zarnoya.

• [„*Luceafărul*”, nr. 11] Miron Radu Paraschivescu semnează pe prima pagină, de obicei rezervată poeziei patriotice, ori autorilor de mult clasicizați, poezia *Ella Fitzgerald*. □ În cel de-al patrulea episod al lecturilor *goetheene* Eugen Barbu, evocă anii petrecuți de autorul lui *Faust* la pe care i-a petrecut la Leipzig. □ Editorialul *Pentru viitorul nostru* este semnat de Constantin: „Nu avem ce să ascundem, nu avem pentru ce să ascundem, crezul și țelul nostru sunt foarte precise și mai ales știm că nu ne înrobim nimănui, nu făurim averi și ranguri izolate ci dăruim totul – sudoare, putere, pasiune, curaj – sub forma unor creații moderne, patriei noastre, poporului nostru, și din generozitatea noastră comună fiecare dintre noi își va culege bucuriile. Recensământul este un act dinamic, în concepția noastră. El ne va ajuta în drumul spre viitor, va pune în relație directă și deschisă forțele și necesitățile noastre. Și matematica țării va avea grijă, ca și până acum, ca forțele și necesitățile noastre să-și găsească armonia”. □ La rubrica *Accente*, notele mai acide sunt semnate cu inițiale. Astfel, citând două strofe dintr-o poezie a Ninei Cassian, D. U. arată: „În ultimul număr al revistei «Cronica» citim următoarele versuri de Nina

Cassian: «Noaptea, muștele dorm, viespile și păianjenii dorm / numai volbura lucrează cu perseverente rădăcini. / Ziua muștele și viespile vibrează, păianjenii circulă cu agilitate, / numai volbura lucrează cu perseverente rădăcini. / Noaptea muștele își pierd prezența, viespile își pierd veninul, / păianjenii își pierd prăzile, volbura își pierde culoarea / - în timp ce rădăcinile ei invadează grădina». Botanic vorbind, produsul poetei e hazardat – ceea ce supără aici este insinuarea de sub vers, viziunea apocaliptică, străină de relațiile noastre și chiar lipsa de meșteșug. De multă vreme n-am mai citit o proză cifrată mai insipidă.” □ Și M.P.M. ține să scoată la lumină *Câteva precizări*: „În pagina a șasea din «Tribuna» (nr. 9/1966), pagina consacrată general petardelor și nodurilor în papură, loviturilor sub centură și baloanelor colorate, Ion Sângereanu se ocupă de notele mele referitor la un articol de Ion Oarcăsu despre poetul N. Prelipceanu. (...) Până una-alta, trebuie să recunosc totuși că I. Oarcăsu are băieți de redacție înfocați care-i apără cu zel până și cauzele pierdute”. □ M.R.: „În contextul afirmațiilor din articolul *Momente și moduri lirice* (V.R. 1/65) Ion Caraion citează poezia Înc-o dată! de Lucian Blaga – fără indicația titlului. Aceasta n-ar fi mare greșală. Atât însă cât este ea de mică, «scăparea» ne pare ciudată, în momentul în care observăm că strofa finală a poeziei din «Viața românească» nu corespunde cu strofa aceleiași poezii din volumul lui Lucian Blaga: *Poezii*, E.L., 1962. (...) Ne îndoiim că varianta retorică citată de I. Caraion aparține autorului *Nebănuitelor trepte*”. □ Dan Ursuleanu vede în monograful Teodor Vârgolici un ins laborios și prob. Cronica este la Teodor Vârgolici, *Dimitrie Anghel*: „monografia ... este o lucrare serioasă, pe baze sistematice, scrisă într-un stil sobru și cu multă pasiune pentru obiect. Pentru a asemenea «micromonografie» (133 pagini, format mic) cantitatea de informație și densitatea opiniilor exprimate sunt lăudabile”. □ Un alt recenzent, Constantin Mohanu, nu este la fel de generos cu Mircea Tomuș, autorul monografiei *Gheorghe Șincai*: „Cu toate neîmplinirile amintite mai sus, datorate în parte și lipsei unor studii de specialitate actuale, monografia lui Mircea Tomuș rămâne o contribuție meritorie la cunoașterea celui mai de seamă istoric al Școlii ardelenne”. □ În cadrul rubricii sale *Distinguo* Vladimir Streinu începe seria articolelor despre versificația modernă cu textul *Estetica versului liber (I)*: „Încât versificația nouă ca și cea tradițională rezidă fundamental pe același dublu ritm, psihologic și matematic, deosebirea fiind numai că în cazuri imperfecte, versul clasic sacrifică fidelitatea față de mișcările variate ale emoției ritmului matematic, în timp ce versul liber sacrifică ritmul matematic ritmului intern. E vorba deci numai de răsturnarea raportului dintre valoare aritmetică și valoarea emoțională, care compun împreună orice fel de vers”. □ Despre Petre Stoica și volumul său *Miracole*, scrie, cu regretul de a fi dezamăgit, Dragoș Vrânceanu: „Poetul al vieții (...) Așa cum am afirmat la începutul acestor observații, lirica lui Petre Stoica merită desigur cuvinte de apreciere pentru tonalitatea ei

generală mai curând senină, în substratul căreia circulă curenți ale vieții actuale. Ea se distinge și printr-un anumit eticism demn de menționat. Noul volum al poetului, *Miracole*, ne-a dezamăgit însă sincer. El ni se pare net în regres față de culegerea anterioară. Nu descoperim nicăieri nici fructul fecund al vreunui experiment nou sau vre-o zonă neprevăzută de savoare lirică. Versul nostru tânăr a depășit de mult poezia pur și simplu «de notație»". □ La proză Eugen Teodoru apare cu textul *Discursuri paralele* de Eugen Teodoru. Iosif Petran semnează povestirea *Gemenii*, iar Nicolae Tăutu relatează despre *Un duel... nesângeros* în pus sub titlul *Amintiri din șezători*. □ Al. Piru salută apariția a tot mai multor poete în paginile revistelor literare. Volumele unora dintre acestea sunt prefăcute de cunoscutul critic, iar articolul de față însoțește câteva dintre poeziile unei recente debutante, Ioana Bantaș: : „Înmulțirea numelor feminine în poezia românească actuală este încă un semn al progresului literar continuu în țara noastră. N-am ambiția de a descoperi și lansa poeți, dar privesc cu simpatie orice debut. Ioana Bantaș a făcut mai demult primii pași în paginile «Luceafărului» și ale altor reviste și va publica în curând întâiul său volum. Am avut onoarea să-l prefătez. Critica își va spune, desigur, cuvântul său autorizat. Evitând entuziasmul factice, eu am socotit că pot să consider zborul Ioanei Bantaș de bun augur.” Urmează poeziile ale Ioanei Bantaș: *Cântecul fetelor împrejurul miresei* și *Traversare*. Alte nume feminine apar cu poezii: Irina Talpoș, Doina Alexandrescu, Victoria Raicev, Elena Zarescu, Florica Mitroi (*Primăvară de nuia*) □ În noua rubrică, deocamdată lunară, ia ființă sub oblăduirea lui Romulus Vulpescu: „Inaugurez o rubrică nouă, mensuală, consacrată unor chestiuni de artă poetică. Articolele pe care le voi tipări în aceste coloane nu sunt nici inedite, nici originale, ci numai – sper! – utile. Oricare dintre colegii mei de profesiune le-ar putea compune și semna, pentru că materialul pe care-l cuprind poate fi întâlnit în orice enciclopedie bună sau în orice lucrare de specialitate serioasă. Aceste scurte articole de dicționar literar ce vor urma au făcut obiectul unor prezentări orale în emisiunile *Tele-enciclopedia* de la Televiziune. Firește că acum, destinate lecturii, au suferit unele modificări, impuse de noua lor funcție. Cum didactichia nu intră în preocupările mele cotidiene, ordinea problemelor dezbătute nu va fi cea a unui manual respectabil de școală, ci numai cea ordonată de fantezia și de bunul meu plac: asta este, de altfel, unicul meu aport la o astfel de treabă utilă și colegială.” (R. Vulpescu scrie despre tipurile de rondel și istoria acestei forme poetice). □ *Evoluția poeziei lui Ștefan George* face obiectul unei cercetări întreprinse de germanul Dieter Fuhrmann, al cărui text este tradus în limba română de N. Argintescu-Amza dimpreună poezia *Întoarcere*. □ Capitolul intitulat *Probleme de istorie literară* dispune de trei articole-recenzii. Prima intervenție vizează monografia lui Valeriu Râpeanu, *Alexandru Vlăduț și epoca sa* și aparține lui G. C. Nicolescu: „Bine informată, bine întocmită, urmărind cu atenție, cu înțelegere, dar și critic pe omul și scriitorul Vlăduț pe

toate întortochiatele sale drumuri, Valeriu Râpeanu a adus o nouă contribuție la înțelegerea acestui scriitor și a epocii atât de complicate dintre 1880-1920. El face astfel dovada biruințelor temeinice la care duce munca îndelungată și pasionată de istoric literar în arhive și biblioteci, valorificată printr-o metodă eficace de interpretare, face dovadă că este un cercetător serios, original, cu perspective în cercetări, dovedindu-se la fiecare nouă lucrare mai sigur în domeniul său”. □ În termeni foarte asemănători, dacă nu cumva cu aceleași cuvinte, Vasile Netea semnează *Note pe marginea monografiei Ioan Slavici* de Pompiliu Marcea: „Prin marea dragoste arătată față de scriitor, prin discernământul critic manifestat, prin originalele observații și prin remarcabila formă literară, lucrarea lui Marcea reprezintă o valoroasă contribuție la cunoașterea vieții și activității lui Slavici și a epocii sale, înscriindu-se printre cele mai remarcabile monografii apărute în ultimii ani”. □ Scriind despre *O nouă exegeză arghezană*, Gheorghe Grigurcu se ocupă de „avatarurile prin care a trecut receptarea critică a lui Arghezi, despre cartea lui Ion Dodu Bălan publicând un text și în „Familia”. □ La *Dicționar de istorie literară contemporană* Marian Popa scrie despre sculptorul și prozatorul *Ion Vlasie* de: „Există așadar o continuitate vizibilă de la un volum la altul, vizibilă de altfel și în stilul narațiunii. Lectura unei astfel de cărți este pasionantă. Uneori însă – de ce să n-o mărturisim? – avem sentimentul trenării, mai ales în pasajele lirice”.

• **[„Flacăra”, nr. 11]** Se anunță publicarea romanului *Tinerețea unui artist*, semnat de Virgil Monda, apărut la *Editura pentru literatură*. □ Studiul lui George Călinescu, *Estetica basmului*, vede lumina tiparului pentru a doua oară – după apariția în revista „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” – la *Editura pentru literatură*, fiind considerat de autorii recenziei de față „cel mai bun studiu privitor la acest domeniu, publicat vreodată la noi și poate nu numai la noi.” □ Lucian Zatti publică, la rubrica *Miniaturi*, scrierile *La Tismana-ntr-o grădină*, *Inimă de om, inimă de câine*, *Pedeapsa* și *Omul care aduce primăvara*.

• **[„Viața Studențească”, nr. 10]** Florența Albu semnează articolul de fond *Forumul tărănimii socialiste*. □ La rubrica *Ce recomandați studenților pentru această săptămână?*, Nicolae Manolescu afirmă: „Nu pot să recomand în niciun caz atât – de – repede – epuizatul volum *Agonie și extaz* de Irving Stone... Nu pot recomanda niciunul din volumele de poezie apărute în ultimele două luni. Cât despre traduceri de poezie – cele din Yeats sunt absolute ilizibile, iar Alain Bosquet și Jacques Prévert aș prefera să fie citați în română... Nu pot decât să citez, fără nicio ordine preferențială, câteva titluri de prestigiu apărute în ultimele luni și care nu vor constitui în niciun caz o lectură inutilă: *Viața lui Macedonski* de A. Marino; *Orientări în literatura contemporană* de Eugen Simion; *Aspecte literare* de Matei Călinescu; ediția completă *Don Quijote*; *Istoria literaturii italiene* de De Sanctis. Și, dacă vreți, până la apariția «Vieții Studențești» va intra în librării volumul de *Poezii* de

Lucian Blaga, care va constitui nu numai evenimentul editorial al săptămânii, ci – deocamdată – și al anului. În rest – nimic”.

• [„Luceafărul”, nr. 11]

13 martie

• [„România liberă”] Constantin Prisnea scrie rânduri care nu avut „altă năzuință decât aceea de a aduce un modest omagiu «Vieții Românești» cu prilejul împlinirii a șaizeci de ani de existență și un gând de pietate aceluia care și-a închinat viața și activitatea în «târgul asfințiturilor lungi și al toamnelor de o tristețe sfâșietoare» căutării și ilustrării specificului național, și care s-a stins din viață acum treizeci de ani”, Garabet Ibrăileanu. În acest sens, rememorând varii aspecte, autorul notează: „După ieșirea la pensie a bătrânului profesor Neculai Răutu, care ne călăuzise pe căile «limbii române» până-n clasa a VI-a a liceului, venise la catedra feciorul acestuia, N. N. Răutu. Și de la *Istoria veche a limbii și literaturii române*, de la Coresi, de la Dosoftei și Varlaam, de la Neculce și Miron Costin ne trezirăm direct în epoca Alecsandri și în plin Ibrăileanu. Pentru că noul nostru profesor, plin de filozofia lui Wundt – autorul celebrei și monumentalei *Psihologii a popoarelor* – și de spiritul critic al lui Ibrăileanu, nu scăpa nici un prilej de a ne vorbi de dascălul său de la Universitatea din Iași. Așa am intrat, noi, tinerii liceeni din preajma anului 1930, cu spiritele împărțite între critica lui Maiorescu pe de-o parte și a lui Gherea pe de alta, în contact cu «domnu Ibrăileanu», cu *Spiritul critic în cultura românească*, cu *Scritori și curente*, cu *Scritori români și străini*.” Evidențiind importanța fiecărui moment din existența revistei, Constantin Prisnea arată că: „mai întâi ar trebui fixat momentul apariției revistei. *Cuvântul către Cetitori* încerca să definească «starea de fapt, realitatea vieții actuale (de atunci) românești» ca punct de plecare pentru crearea unei culturi naționale.” Tocmai de aceea, „redactorii (...) nu se sfiau să scrie: «Clasele de sus stau în aer, fără atingere cu poporul de jos, care, în țara noastră, el singur este o Clasă pozitivă și a păstrat mai curat sufletul românesc. Între clasele de sus și popor este o prăpastie adâncă... Clasele de sus se ating numai de cultura apuseană...».” „Inițiatorii acestui manifest poporanist – căci despre acest lucru este vorba – nu erau împotriva culturii apusene. O mărturisesc chiar ei: «Un popor nu-și poate justifica dreptul la existența distinctă în sânul popoarelor civilizate, decât dacă poate contribui cu ceva la cultura universală, dându-i nota specifică a geniului său”. În această ordine de idei, se arată că „încă în primul număr al «Vieții Românești», Ibrăileanu încerca să definească «Poporanismul cultural» ca o căutare și ilustrare în literatură a specificului național, nevoia unei «psihologii românești». Pentru dânsul literatura era *depozitara* sufletului unui popor, iar literatura românească trebuia implicit să fie «depozitara sufletului românesc». Impactul personalității criticului literar asupra literaților vremii este evidențiat de Mihail Sadoveanu, unul dintre apropiații marelui critic,

[care] avea și el să sublinieze marele merit al lui G. Ibrăileanu. «Tot ce era special și specific al pământului nostru și al poporului acestuia avea în el rezonanță». Mulți alți intelectuali din preajma lui Ibrăileanu au scris despre «farmecul personalității sale», despre «desfătarea intelectuală» pe care o încercau în contactul cu acest om «de înaltă și variată cultură, de adâncă pătrundere, spiritual și fin» (M. Carp), despre modestia sa care-i trezea o «enervare pasivă și spontană față de credincioșii lui prieteni sau simpli colaboratori literari, când aceștia depășeau discreția omagiului lor de admirație și recunoștință ce-i datorau» (I. Minulescu)».

- **[„Scânteia”]** Ion Lăncrăjan vede în *Sentimentul tinereții* cu totul altceva decât ceilalți semeni: „Primăvara a fost și a rămas anotimpul iubirilor, anotimpul tinereții și al vieții, simbol al tuturor schimbărilor, al prefacerilor celor mai adânci. Primăvara a fost cântată și lăudată de-a lungul timpurilor, dar nu s-a confundat niciodată atât de profund și de exact cu schimbările pe care le trăim și înfăptuim cu primăverile pe care le cunoaștem cu toții, martori și înfăptuitori, creatori de viață și de tinerețe fără bătrânețe, de tinerețe vie, vibrantă cum sunt luminile primăverii și zările de necuprins ale societății pe care o construim, la temelia căreia am pus entuziasmul și înflăcărea noastră de comuniști”.

15 martie

- **[„Urzica”, nr. 5]** Include rubrica permanentă a lui Oscar Lemnar – *Boema de odinioară și libertățile ei* („Amintiri din anii ’30” cu Zaharia Stancu, V. Temenski, Mihail Sebastian, Sokra, Eugen Ionescu), despre Cafeneaua „Corso” – și alți boemi – Victor Eftimiu, N. D. Cocea, Ion Barbu (Nr. 8, 30 aprilie).

17 martie

- **[„Scânteia tineretului”]** Sunt publicate poeme de Grigore Hagiu (*De dragoste de țară*), Adrian Păunescu (*Imn la timpurile României*), Ion Davideanu (*Statuie*) și George Iarin (*Primiți din toată inima...*).

- **[„Scânteia”]** Sorin Movileanu prezintă cititorilor primele șase numere ale recent (re) apărutei reviste „Familia”: „Apariția în ultima vreme a unor noi reviste lunare – «Ramuri» «Ateneu», «Familia» – în orașe cu o veche tradiție culturală, și artistică, a fost întâmpinată cu un legitim interes. Și aceasta deoarece, prin menirea lor, noile publicații răspund necesității de a reflecta procesul complex și multilateral de înflorire a întregii noastre culturi socialiste, contribuind la stimularea creației literare și artistice din regiuni, la îndrumarea tinerelor talente pe drumul unei arte sănătoase. Ele sunt, în același timp, continuatoare ale activității unor reviste care și-au adus contribuția la mersul înainte al culturii românești. (...) Noua serie a publicației, ajunsă la cel de-al șaselea număr, lasă să se întrevadă strădania colectivului redacțional de a

continua și dezvolta aceste tradiții. Legătura cu vechea «Familie» este subliniată nu numai prin titlu, ci și prin studii și articole menite să arunce o nouă lumină asupra unor momente din activitatea acesteia. Astfel, alături de articole semnate (în primul număr) de Șerban Cioculescu, Victor Eftimiu, I. Pervain și alții, sau de unele însemnări înserate la rubrica de „Correspondență”, remarcăm, mai ales, materialele consacrate cercetării unor aspecte ale vieții și operei luceafărului poeziei românești, publicate în nr. 1, 2 / 1966 cu prilejul împlinirii unui secol de la debutul lui Mihai Eminescu în coloanele revistei orădene. Observăm, în același timp, preocuparea de a se aborda probleme de actualitate ale vieții sociale și economice. (...) Un spațiu larg este acordat literaturii. Comentarea ultimelor apariții editoriale în cronicile literare și în cronicile literare și în rubrica intitulată *Vitrina cu cărți*, publicarea unor interesante studii sau evocări cum sunt cele semnate de acad. Perpessicius despre *Mateiu Caragiale* i (nr. 1/1965), de Mircea Zăciu despre actualitatea operei lui Sadoveanu (nr. 3/1965) sau de Al. Andrișoiu despre *Labiș și sentimentul istoriei* (nr. 4/1965) ca și a unor eseuri pe teme mai generale, cu referiri îndeosebi la literatura universală, (aici se observă însă, pe alocuri, tentația prețiozității) reprezintă sectorul de critică destul de bogat al revistei. Redacția a reușit să atragă un mare număr de colaborări scriitoricești din toate colțurile țării; în paginile revistei remarcăm prezența unor autori consacrați cum sunt Miron Radu Paraschivescu, Ion Brad, Eugen Barbu, Horváth Imre, Aurel Rău, – ca și a unor tineri aflați încă pe drumul uceniciei literare. (...) Desigur, cele șase numere ale noii „Familii” apărute până acum constituie abia un început de drum. Un început aflat însă sub semnul continuării și dezvoltării unor nobile tradiții de cultură. De aici și cerințele deosebite ce stau în fața întregului colectiv redacțional. (...) Permanentizarea unor rubrici și ridicarea continuă a calificării și specializării cu care acestea sunt redactate, o mai mare exigență față de calitatea literară, artistică sau publicistică a materialelor încredințate tiparului sunt și ele aspecte care merită o atenție deosebită. Doar astfel, «Familia» poate răspunde pe deplin cerințelor exprimate de cititorii săi, afirmându-și personalitatea în rândul publicațiilor noastre”.

• [„Albina”, nr. 951] Demostene Botez face un portret omagial lui Topârceanu: „Sunt numai 80 de ani de când s-a născut poetul George Topârceanu, care a delectat cu marea lui artă și spiritul său viu și nesecat, trei generații de cititori. Așadar, fără înverșunarea crudă și revoltătoare a sorții, el ar fi putut foarte bine să trăiască și acum și să-i sărbătorim această aniversare. Ar fi fost mai firesc și mai drept decât să fi dispărut fulgerător când avea doar 49 de ani. Natura a comis atunci o crimă, pe care prietenii și miile de cititori ai lui Topârceanu n-au uitat-o”. □ Despre *Țăranul în literatura românească*, așa cum l-a văzut G. Ibrăileanu, scrie cu intruziuni ideologice, Constantin Prisnea: „Nu mult după apariția în 1906 a primului număr al *Vieții Românești*, G. Ibrăileanu, unul din fondatorii revistei care a fost „farul literar cultural al

Moldovei, dar și al întregii țări“, avea să publice în 1907 articolul *Țăranul și literatura românească*. (...) Desigur G. Ibrăileanu... – reprezentant al curentului poporanist – a scăpat din vedere factorul esențial subliniat mai târziu de cel de al V-lea Congres al P.C.R. că „Numai proletariatul orășenesc și industrial, condus de partidul comunist poate să elibereze masele muncitoare de la sate de sub jugul capitalului și al marii proprietăți moșierești, de ruină și de războaie imperialiste...“ Dar dragostea și atașamentul pentru cauza întregului popor, pentru cauza țărănimii în particular, era o mărturisire de credință, care merită aici amintită. (...) Au trecut șaiszeci de ani de la această profesie de credință a lui Ibrăileanu. Și astăzi putem să ne mândrim cu o adevărată literatură națională depozitară a sufletului românesc, purtând „nota specifică a geniului nostru“.

• **[„Gazeta literară”, nr. 11]** Numărul conține un amplu grupaj, așezat sub genericul *George Călinescu: In memoriam*. Articolele se încadrează într-o inevitabilă rutină, dat fiind că întreaga viață publică, fără excepții, a reflectat dispariția ilustrului intelectual. Presa de propagandă, oficiile politice și revistele culturale au organizat, în martie și în iunie 1965, dezbateri ample. Semnează: Al. Philippide (*G. Călinescu*), Vl. Streinu (*Instinctul critic*), Eugen Barbu (*Jurnalierul*), Al. Piru (*Istoric al literaturii române*). Este suficientă citarea câte unui pasaj din fiecare articol: „Minte nemaipomenit de cuprinzătoare, însuflețită de o curiozitate universală și îndrăgostită de monumental și de grandios, întrunind, în chip cu totul rar, vocația severă a cercetării științifice, și un talent literar de o mare bogăție atât în ce privește temele cât și în ce privește expresia, G. Călinescu a cuprins în scrisul său aproape toate speciile literare, roman, povestire, poem dramatic, versuri, istorie literară și critică literară. A dat în toate lucrări de primul rând. În domeniul istoriografiei literare a compus *Istoria literaturii române*, volum muntos, în format uriaș, lucrare care cuprinde capodopere de portretistică critică și în care curente și școlile literare sunt văzute, prinse și studiate în cauzele lor adânci și nu numai în efectele exterioare. Alături de aceasta și în același domeniu se așază cele cinci tomuri de exegeză critică despre *Opera lui Mihai Eminescu*, compacte și ele, stufoase și cuprinzând o cercetare revelatoare a postumelor lui Eminescu”. (Al. Philippide); □ „Ideea că George Călinescu aparține categoriei universaliste de cultură, pe care o ilustrează după alte mari spirite românești, este deplin acreditată. Numele lui sporește o tipologie spirituală bine cunoscută, asociindu-se firesc cu altele ca Dimitrie Cantemir, Ion Budai-Deleanu, I. Heliade-Rădulescu, B.P. Hasdeu și Nicolae Iorga. Se înțelege că la fiecare dintre aceștia, deși spirite felurit pluridirecționate, domină o specialitate, dacă nu o orientare mai largă și mai statornică, după cum Călinescu însuși are totuși o constanță în diversitatea preocupărilor, care îl așază în rândul marilor lui antecesorii”. (Vl. Streinu); □ „Era focos ca personajele sale, frumos ca un mare tribun, pe frunte îi cădeau vițele nobile ale părului turburat, aruncă spre infinit

brațul, aducea de undeva din neant, imaginile ce ne fulgera c ele. Era un zeu, nu un om, l-am fi urmat pe câmpuri să urnim cu toții muncile agricole. Uneori, seara, îi aud glasul venit din Câmpiile Elisee și o lacrimă îmi umezește ochiul”. (Eugen Barbu); □ „G. Călinescu poseda teoretic și practic toate mijloacele înțelegerii unei opere literare, ale recunoașterii valorilor artistice, având deci și puțința ierarhizării lor. L-am putea compara cu marii istorici și critici literari ai lumii ca De Sanctis, Lanson, Croce, Thibaudet, dacă el însuși nu s-ar fi delimitat de unii dintre aceștia, afirmând o metodă proprie care se deosebește de scientism ca și de simplul impresionism, servindu-se de sociologie, psihologie etc., dar nu pentru a determina cauzele externe ale fenomenului literar, ci pentru a explica fenomenul literar însuși, pentru a face sociologia și psihologia ficțiunii artistice.” (Al. Piru).

• [„**Tribuna**”, nr. 11] Gheorghe Chivu publică poezia *Mărțișor*. □ Sub denumirea *Cinci critici despre poezie*, Ion Lungu se pronunță în contra experimentului ca miză poetică, și în favoarea asimilării acestuia cu „tehnica literară avansată”, exemplul favorabil unei astfel de abordări fiind cele 11 *elegii* ale lui Nichita Stănescu. Ion Oarcășu remarcă o serie de înnoiri la nivelul discursului poetic, cum ar fi dispariția epicului și resuscitarea baladei lirice. Al Căprariu asociază experimentul în poezie cu incultura așa-zisilor poeți și cu marea cantitate de maculatură astfel apărută, iar Domițian Cesereanu pune problema recunoașterii adevăratelor talente poetice – dându-i ca exemplu pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Ion Alexandru, în condițiile întâmpinării cu entuziasm, de către critica de întâmpinare, a numeroase debuturi poetice dintre care multe nu confirmă, apoi, încrederea acordată. Constantin Cubleşan remarcă, la rândul său, „beția de cuvinte” din poezia tinerilor poeți, precum și o „alchimie ciudată, sterilă” și „gratuită”. □ Al Căprariu analizează, în *Cronica literară*, volumul de versuri al lui Ion Rahoveanu, intitulat *Între cetăți și râuri*, apărut în colecția *Patria noastră*, la Editura Tineretului. În volum, „reportajul interferează cu poezia”, iar Rahoveanu se dovedește a fi „un poet lucid”, a cărui poezie „are materialitate, o simți nemijlocit derivată din concret, este a timpului prezent”. Peisajul surprins de poet este variat, incluzând și peisajul industrial, și „faptul mărunț și pe cel grandios”, într-o încercare de a desena poetic „destinul pământurilor hunedorene”. □ Un grupaj de proze scurte reunește texte de Valentin Raus *N-ai să știi niciodată*, Augustin Buzura, *Stele căzătoare*, Dorina Bădescu, *Întâlnirea*, I. Rasiga, *Un roman ciudat*, Grigore Beuran, *Concurentul*, Gheorghe Buzoianu, *În așteptarea trenului*, Ion Șeitan, *Acarul*, Hornyak Jozsef, *Cursa pentru șoareci*. □ Ion Lungu prezintă *O nouă poetă*, Tatiana Mateianu, căreia i se publică un grupaj de versuri: *Tăcerile se cer rostite, Cântec, Zbucium, Semn cenușiu, Vis de toamnă, Facă-se voia ta, Tăietorii de lemne, Facerea lumii*. □ Aurel Munteanu salută apariția unei noi ediții din proza lui Pavel Dan, în articolul *Pavel Dan într-o nouă ediție*, remarcând o serie de caracteristici ale

prozei acestuia, precum monumentalitatea, surprinderea „aspectelor grave ale existenței”, „forța creației obiective” și, pe ansamblu, „epopeea câmpiei ardelenne” și a Urcăneștilor.

18 martie

● **[„România liberă”]** Tudor Teodorescu-Baniște recenzează studiul literar *Vlahuță și epoca sa*, aparținându-i lui Valeriu Rîpeanu, notând: „În timpul vieții, Alexandru Vlahuță a fost unul din scriitorii cei mai citați. Cărțile lui au atins tiraje care, pe vremea aceea, erau cu totul neobișnuite. După stingerea sa din viață (1919), în perioada dintre cele două războaie, opera lui (...) a fost adesea reeditată, găsind aceeași bună primire în rândurile unei noi generații de cititori. În 1963, ediția de *Scrieri alese* în trei volume compacte, bine întocmite de Valeriu Rîpeanu, cu un bogat aparat de note, trimiteri și referințe și cu un temeinic studiu introductiv, s-a epuizat neașteptat de repede. Cu atât mai neașteptat, cu cât unii critici îl trecuseră de mult pe Vlahuță în catastrafalul scriitorilor «perimați», iar alții, mai severi, nu vedeau în el decât un «publicist», valoros desigur, dar care a murit odată cu epoca lui. Iată însă că trei generații de cititori resping acest verdict. Unchișul trăiește încă, prin scrierile lui. Prin toate? De bună seamă că nu. Scriitorii, care se bucură de o asemenea posteritate, sunt rari.” „Pe linia acestei dorințe de informare și de cunoaștere, recentul studiu al lui Valeriu Rîpeanu, *Vlahuță și epoca sa*, constituie un aport de mare însemnătate. În cele 350 de pagini, mergem alături de Vlahuță de-a lungul întregii lui vieți, de la copilăria chinuită de o sensibilitate excesivă și de la începuturile anevoioase ca profesor la Târgoviște, până la prietenia cu Eminescu, Caragiale, Dobrogeanu-Gherea, Delavrancea, Titu Maiorescu etc. Multe dintre scrierile lui Vlahuță erau uitate. Mai ales acelea în care zvâcnește protestul lui împotriva orânduirii burgheze. Valeriu Rîpeanu le-a scos din vechile colecții de ziare și reviste, ca să ne dea imaginea reală a lui Vlahuță și a epocii sale. Cei câțiva ani de «semănătorism» și, mai ales, abuzul pe care l-au săvârșit câțiva postsemănătoriști, exploatând această scurtă perioadă din activitatea lui Vlahuță, izbutiseră să falsifice imaginea scriitorului. Un Vlahuță «sfătos», cum spunea Valeriu Rîpeanu, se suprapunea adevăratului Vlahuță, acoperindu-i tot aportul de critică și de revoltă.” Referitor la romanul *Dan*, recenzentul arată că: romanul, „cu toate inegalitățile lui, are câteva merite viguroase subliniate în carte, căci aduce în literatura noastră «un nou tip: inadaptabilul», care va fi reluat după aceea de mulți alți scriitori. Acest inadaptabil e un intelectual sărac, «în permanent conflict cu clasele burgheze și cu instituțiile statului» și, în sfârșit, *Dan* e cea dintâi încercare de roman psihologic, gen pe care îl vor continua, desigur cu mijloace mai bogate, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu și alții.” Ceea ce apreciază în mod declarat recenzentul este faptul că „ne e înfățișat Vlahuță luptătorul, răzvrătitul, așa cum apare în prima parte a operei lui și cum reapare în «1907», în timpul răscoalelor țărănești, când aruncă în fața țării

întregi acel formidabil strigăt de revoltă: «Minciuna stă cu regele la masă». Între clasicii literaturii noastre, Vlahuță ocupă de mult locul care i se cuvine. Mai puțin cunoscut era luptătorul dârz și omul dintr-o bucată, sincer și cinstit chiar și în erorile lui care, de altfel, au fost puține, pentru că a stat totdeauna alături celor mulți și obidiți »,.

● **[„Scânteia”]** Petru Vintilă aduce un *Elogiu Hărniciei*, ca urmare a vizitei făcute într-o gospodărie agricolă de producție: „- Da, zise râzând ușor Niță Zamfir (un bătrân care a văzut mai multe decât noi): L-am îmbrăcat pe sfântul Ilie în salopetă, l-am pus să sape fântâni și l-am angajat la pompe...”.

● **[„Contemporanul”, nr 11]** La șase decenii de la apariția revistei „Viața românească”, directorul acesteia, George Ivașcu scrie: „În planul culturii și, respectiv, al literaturii «Viața românească» a izbutit să fie, chiar de la început, cea mai importantă publicație, deosebindu-se calitativ de «Semănătorul» [sic] prin aceea că se adresa cititorilor culti, oferind lunar o revistă de tip modern, cu rubrici variate, de la știință până la politică. (...) Domeniul literar era cel mai bogat reprezentat, în paginile ei colaborând cei mai buni scriitori din toate generațiile, de la Caragiale și Coșbuc până la Sadoveanu și Arghezi, Goga, Gala Galaction, I. Agârbiceanu, Minulescu și Topârceanu”. □ Tot în legătură cu „Viața românească, George Ivașcu publică eseu *Garabet Ibrăileanu*, fragment din capitolul VI al *Istoriei literaturii române*, compendiu, în curs de apariție: „Prin întreaga sa activitate Garabet Ibrăileanu poate fi considerat primul mare critic modern al literaturii române văzută în dezvoltarea ei organică în întregul complex al vieții sociale. (...) Articolele lui din broșura *După război* apărute în 1921 dezbăteau cu pertinentă cauzele așa-zisei inferiorități – relative a literaturii române față de marile literaturi europene, demonstrând salturile prin care, în numai 120 ani, a ajuns pe pragul maturității de la care îi sunt deschise perspectivele operelor de dimensiune universală. Avântul literaturii române de după primul război mondial i-a confirmat întru totul previziunile”. □ La *Poșta literară* Geo Dumitrescu publică *O tânără aripă de înălțare* – debutul poetului Mihai Bărbulescu, elev din Bușteni care „n-a împlinit încă 17 ani”.

19 martie

● **[„Scânteia”]** Sütő Andrass reappare în oficiosul partidului cu fragmentul *Reîntâlnire cu satul*. □ I. D. Bălan semnează textul *Orizontul scriitorului*, plin de teoretizări, dar fără niciun exemplu, pe tema stringentă a actualității în literatură: „Credința că scrii pentru «eternitate» căutarea insistentă a originalității numai în formă, duce de fapt la pierderea ei, căci multe din aceste mărunte scrieri în proză seamănă toate între ele. O poză este de aceea de a scrie pentru «mâine»”.

● **[„Cronica”, nr. 6]** Nicolae Tatomir publică poezia *Lângă-albastre ponturi euxine*: „Lângă albastre ponturi euxine / Frumusețea cântă de la sine. / Când aluneci pe vitraliul lunii / Gem, pletosi, în mine toți neptunii.” □

Corneliu Ștefanache publică articolul *Nicolae Titulescu*, în care afirmă: „Moartea nu ucide asemenea oamenilor – ci marchează doar trecerea în nemurire, Nicolae Titulescu este nemuritor în conștiința tuturor acelor care luptă pentru progres social. Activitatea sa capătă, în contextul actual, o importanță deosebită. Este exemplul militantului pentru pace, înțelegere între popoare, pentru respectarea independenței și suveranității, pentru rezolvarea tuturor problemelor cu ajutorul rațiunii”. □ Tot *Amintiri despre Nicolae Titulescu* scrie și acad. P. Constantinescu – Iași: „A contribuit enorm cu prestigiul și priceperea sa la definirea agresorului, alăturându-se propunerilor sovietice – chiar în pofida atitudinii negative a multor cercuri din Anglia, SUA și Franța. el s-a menținut pe aceeași linie de luptă împotriva agresorului, pentru apărarea păcii, amenințată de marele dușman: hitlerismul. Pentru România, el s-a străduit tot timpul s-o apropie de blocul păcii prin bune raporturi cu URSS, prin susținerea alianței cu Franța, Cehoslovacia și statele amenințate de hitlerism și revizionism”. □ Dan Botescu publică articolul comemorativ *Titulescu la Iași – 25 de ani de la moarte*. □ Gh. Buzatu vorbește despre „galeria personalităților excepționale ale istoriei noastre”, în care Nicolae Iorga și Nicolae Titulescu ocupă fără îndoială un loc de frunte. „Iorga întruchipa pe savantul fără pereche, om de orizonturi renaștentiste, autor al unei opere monumentale, în multiplele înțelesuri ale acestui cuvânt; Titulescu – pe diplomatul neîntrecut și aprigul luptător pentru întronarea unei păci durabile și a înțelegerii între națiuni. Ambii am militat neconștient pentru apărarea drepturilor poporului român, pentru respectarea independenței și suveranității lui”. □ *Marele diplomat văzut de contemporani* e titlul articolului care conține mărturii ale unor personalități privitoare la acțiunile și rolul lui Titulescu în diferite foruri internaționale. □ La *Cronica Literelor*, apar poeziile: *Țara dorului și Somn în munți*, scrise de Horia Zilieru, *Buruiană*, de Valeriu Gărbulescu, *Am ieșit în larg*, de Maria Bărbulescu, *Cântecul sturzului*, de Anghel Dumbrăveanu și *Ulcior bătrân*, de Ion Omescu: „Departee de izvoare, cine știe, / în lumea cu relicve și statui / ce trist vei fi și tu, asemeni mie, / Că nu mai stâmpeni dorul nimănui”. □ Apar schițele lui Dumitru Ignea, *Nasturii și Secunda*. □ Ilie Dan scrie despre *Debutul lui Al. A. Philippide*, care a avut loc în numărul 15, din 25 mai al revistei, cu poezia *Cântecul câtorva*. □ I. Manițiu publică un microinterviu cu Ion Oarcăsu, responsabil al redacției Editurii Tineretului, recent înființată la Cluj. □ Gr. Botez și M. Bordeianu publică „un document literar inedit, rămas de la Mihail Dragomirescu, fostul profesor de estetică la Universitatea din București. ... valoarea documentului publicat aici rezidă în comparația pe care Mihail Dragomirescu o face între E. Lovinescu și G. Ibrăileanu, în favoarea celui din urmă”. □ D. Costea semnează articolul *Universul poeziei*, în care afirmă: „În practică, după cum se știe, nu orice poezie izbutește să sugereze un univers liric, după cum nici orice poet nu devine un demiurg al lumii ideale. Dar între unii poeți originali există întot-

de-auna legături comune, pe baza cărora ei se grupează, în anumite stiluri, școli, tendințe, etc. Între universurile lirice ale poeților noștri autentici de astăzi există o legătura care devine tot mai vizibilă. Realitatea socialistă, concepția marxist-leninistă, specificul național și al epocii contemporane, toate acestea condiționează și colorează într-un anumit mod universul poeziei noastre actuale, în plină și viguroasă expansiune, paralel cu schimbarea continuă a peisajului patriei, îmbogățirea spirituală a omului nou și cuceririle importante ale științei și tehnicii contemporane, de la taina atomului până la asaltul cosmosului”. □ articolul *Despre Istoricul literar G. Ibrăileanu*, scrie Const. Ciopraga arătând că acesta „a dat istoriei literare științifice un impuls cu totul important. ... Ibrăileanu are meritul de a fi întrevăzut unele aspecte clarificate abia astăzi; a dat sugestii, stimulând pe alții să precizeze ceea ce el a schițat”. □ În articolul *Umorul baroc al lui Albert Paris Gutersloh*, Val. Panaitescu face trimitere la volumul *Lasst uns den Menschen machen*, care constituie o ilustrare aproape a tuturor tendințelor și manierelor stilistice practicate de *Gutersloh* într-o jumătate de veac. □ Rubrica *O carte pe săptămână* cuprinde studiul semnat de Al. Andriescu, *Tudor Arghezi: „Răzlețe”*, unde vorbește despre „predilecția lui Arghezi pentru umorul grotesc și proza fantastică ... observată inițial de E. Lovinescu. ... Cele mai multe dintre aceste schițe afirmă o fantezie extrem de vie și o incomparabilă putere de invenție verbală. Factorii aceștia înlesnesc transferul faptului divers, gazetăresc, în planul literaturii”. □ La *Cronica științelor*, sub titlul *Ibrăileanu evocat de...*, apar articole semnate de Al. Dima, N. I. Popa, Mihail Sevastos, Gh. Agavriloaiei, Lupașcu Ivonne și I. D. Lăudat.

• **[„Luceafărul”, nr. 12]** Pe prima pagină apare articolul de fond *Fiu eminent al poporului*, dedicat lui Gheorghe Gheorghiu-Dej a cărui biografie „va purta amprentele conștiinței și răspunderii cetățenești față de lupta poporului”. Sunt evidențiate „activitatea sa revoluționară”, „talentul organizatoric și propagandistic”, „însușirile sale de militant de frunte al Partidului Comunist, (...) datorite clasei muncitoare și socialismului”. „Pentru activitatea desfășurată în rândurile partidului Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost deținut în închisorile burgheze de la Jilava, Văcărești, Craiova, Caransebeș și în lagărul de la Târgu-Jiu în închisoare fiind, pentru activitatea pe care a desfășurat-o, a fost cooptat ca membru al CC. al P.C.R. Anii războiului au ridicat în fața partidului sarcina grea a organizării coaliției patriotice în vederea răsturnării dictaturii militar-fasciste. Împreună cu cadrele de bază ale partidului din închisori și din lagăre, precum și cu participarea activului revoluționar din afară, Gheorghe Gheorghiu-Dej a avut în această acțiune un rol de seamă. (...) După Eliberare, sub conducerea partidului, poporul român a obținut succese strălucite în toate domeniile vieții economice, politice și sociale. S-a format o puternică industrie socialistă în plină dezvoltare, adânci transformări au revoluționat agricultura, creșterea sporită a nivelului productivității a contribuit

la creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii. Bunăstarea materială a poporului a devenit o grijă permanentă a întregului. Dezvoltarea științei și culturii, asigurarea sporului de câștiguri spirituale pentru cei ce muncesc, reprezintă o altă importantă preocupare a politicii statului nostru socialist. Niciodată, ca în anii socialismului, grija pentru om, pentru alcătuirea noului profil moral al cetățeanului acestui timp românesc, n-a câștigat o asemenea pondere. Importantă în această perioadă a fost și contribuția intelectualității, ancorarea în problemele realității contemporane, identificarea ei cu operele de cultură, cu năzuințele poporului. Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost contemporanul marilor izbânzi, al acestor istorice victorii care au pus bazele noii Româнии socialiste. Constante ale personalității sale și ale activității căreia i s-a dedicat, au fost patriotismul, marea sa dragoste față de patrie și de popor. Totodată, Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost un eminent militant al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a contribuit eficient la elaborarea și făurirea politicii externe a partidului și statului nostru. (...) Se împlinește un an de când a încetat din viață Gheorghe Gheorghiu-Dej. Un an marcat de marile evenimente care s-au înscris definitiv în istoria acestei țări: Congresul al IX-lea al Partidului și adoptarea noii legi Fundamentale a patriei – România a fost proclamată Republică Socialistă. Strâns unit în jurul Comitetului Central al Partidului Comunist, luptând consecvent pentru înfăptuirea politicii Partidului, poporul român merge pe drumul marilor înfăptuiri”. □ Sorin Alexandrescu se ocupă în cadrul rubricii *Dicționar de istorie literară contemporană*, de personalitatea lui Tudor Vianu. □ Despre *Debutul lui Saul Below* scrie Petru Popescu. □ La rubrica *Distingo* semnată de Vladimir Streinu se poate citi un eseu despre *Estetica versului liber*. Arătând că acest tip de vers s-a aflat în dezbaterile literaturii franceze îndeosebi, poeții francezi „resimțind mai acut și mai colectiv nevoia de libertate metrică”, Vl. Streinu observă că „influența muzicii simfonice ca factor al verslibrismului simbolist este o idee susținută contemporan de mulți poeți, cei mai notorii fiind Mallarmé, Gustave Kahn și Edouard Dugardin (acesta, director al unei „Revue Wagnerienne”). E locul să ne întrebăm: mai întâi, care sunt, de fapt, vederile mallarméene asupra raporturilor poeziei cu muzica și, apoi, ce gândesc muzicologii despre aceste raporturi. Cu privire la prima întrebare, e adevărat că Mallarmé, deși închinător exclusiv al versului clasic la masa lui de lucru, autoriza public pe mai tineri în experiențele lor metrice și admitea noul ideal liric, care s-ar fi modelat după estetica muzicii de concert; e adevărat de asemenea că el însoțea mereu protector, pe tinerii poeți ai timpului în sala de concerte”. Criticul rămâne din „zgomotoasa dezbatere” cu privire la versul liber „voința de noutate, care, în ordinea formală, a dus la observația justă că alexandrinul și orice alte măsuri de vers clasic nu-și susțin totdeauna izometria din nevoia internă a expresivității, ci adesea își împlinesc numărul fix de silabe numai după cerințele de simetrie externă. Asemenea versuri, sporite cu „umpluturi” acolo unde mișcarea

sensibilității nu mai ajunge (aceasta, numai ca să li se completeze măsura stabilită) sunt în realitate versuri libere prelungit arbitrar. Poeții simbolști și-au propus deci legitim să descarce versul de asemenea prisosuri și uscăciuni, reducându-l la variația metrică impusă numai de lungimea și de forța undei momentane de sensibilitate. Legitimitatea reformei lor se autoriză prin urmare de la versul clasic defectuos, cu alte cuvinte de la acel vers tradițional a cărui schemă metrică întrece impulsul liric. Ei nu sunt chiar „revoluționarii”, care se închipuiau a fi, de îndată ce alexandrinii perfecți, exprimând cu toată întinderea lor tehnică o emoție corespunzătoare, rămân dincolo de obiecțiile verslibriste”. Se dorea nu atât „răsturnarea versificației tradiționale”, ci numai readucerea ei, prin ferirea de mecanicitate, la principiul intern al versului. Această acțiune (propriu zis, reacțiune) față de metrica veche, uneori moartă, a condus de altfel pe cei mai numeroși verslibriști, după experiența libertății, la ritmurile clasice regenerate, cum se poate vedea din evoluția metrică a fiecăruia. Dar ideea nouă, care însuflețea pe simbolști, fiind tot mai puternică la succesorii moderniști de pretutindeni, idee care privea principiul însuși al versului și, mai cu seamă, complexitatea și tumultul sufletului modern, era felurimea vapoasă a emoțiilor. Chiar afecte particulare ca liniștea de cuget sau mânia, ca iubirea sau ura etc., după concepția lor, reprezintă unități de intensitate variată, adică mișcări de durată inegală, ce nu pot fi exprimate fidel printr-un tipar izometric, oricare ar fi acesta. Acțiunea lor atacă, de aceea, dintre elementele prozodiei clasice, în deosebi măsura și strofa ca fixități arbitrar, cultivând cu exclusivitate ritmul intern. Dar ritmicitatea emoțiilor, stare admisă de ei înșiși, generează ritmul extern, formulabil oricum numericește în scheme matematice. Încât versificația nouă ca și cea tradițională rezidă fundamental pe același dublu ritm, psihologic și matematic, deosebirea fiind numai că în cazuri imperfecte, versul clasic sacrifică fidelitatea față de mișcările variate ale emoției ritmului matematic, în timp ce versul liber sacrifică ritmul matematic ritmului intern. E vorba deci numai de răsturnarea raportului dintre valoarea aritmetică și valoarea emoțională, care compun împreună orice fel de vers.” □ În același număr Gheorghe Grigurcu scrie o cronică la o nouă exegeză argheziană aparținând lui Dumitru Micu. Făcând, la începutul articolului o incursiune printre textele critice dedicate creației lirice a lui Tudor Arghezi, precum cele semnate de M. Ralea, N. Davidescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Eugen Lovinescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, Ov. S. Crohmălniceanu, Gh. Grigurcu observă la lucrarea lui D. Micu, **Opera lui Tudor Arghezi. Eseu despre vârstele interioare**, că „Punctul de vedere fixat în subtitlu e suficient de cuprinzător pentru a îmbrățișa, diferențiat, totalitatea operei, considerată pe fundamentul personalității.. (...) E firesc ca cercetătorul să caute documente biografice menite a proiecta lumini nemijlocit asupra arcanelor relației dintre creatori și operă. (...) Constrângerile la care criticul supune mărturisirile parcimonioase ale poetului, asociate cu

ceea ce se întrezărește în transluciditatea operei, îi permit a înainta o ipoteză justificată în măsura în care devine o formulă operantă în legătură cu creația. Fondul nativ al creatorului, suav în disponibilitățile sale, a trebuit, din rațiuni defensive, în fața adversităților existenței, „să-și impună durități în ținută contrare aspirațiilor sale adânci, să se înarmeze ca și străbunii săi gorjeni, sumar dar eficient”. Deoarece copilăria lui Arghezi s-a consumat în experiențe amare ce au anulat esența ei euforică, acesta aspiră spre o vârstă ideală, de o „pruncie îngerească”, înăbușită dar neepuizată. (...) Stabilind această cheie de boltă a personalității argheziene (o refulare morală, o virtualitate a purității), criticul își urmărește ideea, pentru ca în raza ei opera studiată să cristalizeze omogen. Poezia socială a lui Arghezi, îndeosebi cea generată de contactul cu lumea socialismului, își are sorginea îndepărtată, dar identificabilă, în aceeași tensiune morală. (...) Lirismul arghezian este mereu decantat în retortele analizei ideologice, fără a i se stinge nuanța ireductibilă, la care D. Micu e în orice moment sensibil. Se relevă, cu sprijinul unui citat din Ralea „după care poetul „e din familia vracilor, a căutătorilor de esențe ultime, de elixiruri și filtre”, caracterul schismatic al credinței lui Arghezi, fapt vădit și în pseudonimul său, a cărui origine prezumată pare a fi îmbinarea numelor a doi eretici cunoscuți: Arie și Ghezzi. Etica muncii pe care o propune cu consecvență Arghezi reprezintă o resorbire a problemelor spiritului, o incorporare a idealului „perfectiunii umane...”, ideal descoperit deodată în conduita celor care, fără să-și tortureze conștiința steril, muncind cu încredere și voie bună, sporesc roadele adică înmulțesc viața”. D. Micu descifrează în creația poetului din anii puterii populare o semnificație deosebit de prețioasă, cu întregul ei sistem de valori, aceea a „descătușării sufletești”, concomitent cu cea socială, fenomen care capătă „un puternic relief artistic”. Fără mari eforturi erudite, criticul învederează o satisfăcătoare mobilitate asociativă. Insuficiențele acestei cărți foarte merituoase derivă dintr-un exces de metodă, dintr-o „seriozitate”, care tinde să sleiască obiectul prin dezvoltarea tuturor considerațiilor posibile din unghiul stabilit. O petulanță de care criticul e capabil, o anume doză de „dezordine” sugestivă ar fi fost profitabile, ca și o înviorare a stilului uneori opac. Dar nu cutezăm a face lui Dumitru Micu alte obiecții, căci el însuși își socotește monografia, într-un articol ulterior apariției acesteia, amendabilă, în termenii unei probități seducătoare „mi-a părut oarecum rău că editura n-a prelungit încă un pic, peste cel de nu știu câți ani, stagiul de păstrare a manuscrisului în binecunoscutele de colaboratori dulapuri întunecoase”, ca un mic poem pe marginea uneia din filele care-l cuprind munca de benedictin”.

• **[„Flacăra” nr. 12]** Eugen Frunză semnează textul *Tinerețe cu cer înalt*.

□ La rubrica *Memento*, se anunță publicarea a două volume de *Scrieri* de C. Bacalbașa, precum și a cărții de poezie a Veronicăi Porumbescu, *Întoarcerea din Cyteria*. În aceeași notă, sunt anunțate: *Amintirile unui soldat*, de N. Cambrea, precum și *Cercul de aur*, versuri de Iv. Martinovici.

• **[„Viața Studențească”, nr. 11]** Revista se deschide cu *Imn tânăr* de Adrian Păunescu: „Țară românească, veche ca pământul / Luminează-ți fiii tineri, să se adune, / Gândul tău trăindu-l, Chipul tău purtându-l, / Spre îndreptățirea vremii tale bune.” □ Virgil Teodorescu scrie despre *Celula noastră de la Litere* (este vorba de celula utecistă din anii '30 – '40 a studenților din facultate), studenți care colaborau la mai toate revistele și ziarele legale tipărite atunci sub îndrumarea P. C. R.: „Tânăra generație”, „Orizont”, „Critica”, „Pegas”, „Reporter”, „Meridian”, „Era nouă” anii '34 -'35 -'36): „Dar trebuie amintit tinerilor de astăzi care se îndeletnicesc cu ale scrisului că această muncă nu era remuneratorie, ci pur și simplu revoluționară și că, fiind pur și simplu revoluționară, în afară de un devotament total, implica și o serie de riscuri greu de conceput în momentul de față. Au fost zile dintre cele mai frumoase din viața noastră, totuși, zile pline, adânci, tulburătoare, zile de hărțuială, zile crâncene, admirabile zile în care îndrăzneam să scriu: „Atunci târziu în noapte, / Îmi destind trupul hărțuit de luptă, / nicio urmă de oboseală nu a pătruns în el, / pentru că aceasta ar fi tot una / cu aruncarea mea afară din luptă, / ar fi totuna / cu pierderea unui om al clasei mele / și ar fi egală / cu moartea mea de tânăr / poet proletar”.

20 martie

• **[„România liberă”]** În articolul *Drumul cărții prin satele noastre*, Boris Buzilă notează secvențe din discuțiile purtate în cadrul unei mese rotunde organizate la redacția periodicului, la care au participat cadre de răspundere din Oficiul difuzării cărții al Uniunii centrale a cooperativelor de consum, „librari sătești”, reprezentanți ai editurilor și, nu în ultimul rând, scriitori. Pe lângă varii opinii și constatări, pe lângă metode „moderne” de popularizare și „desfacere”, în ceea ce privește preferințele cititorilor, autorul Traian Filip, în urma deplasărilor făcute cu prilejul *Lunii cărții la sate*, menționează că, spre exemplu, oamenii din comuna Jilavele „mi-au spus că ar dori să se scrie și despre ei o carte ca *Victoria de la Oltina* de Paul Anghel, o carte în care să se regăsească cu munca și preocupările lor”. □ Aceeași apariție găzduiește un *Breviar* cultural, printre evenimentele menționate numărându-se și șezătoarea literară organizată cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la apariția primului număr al revistei „Viața Românească” la Iași (au evocat aspecte din activitățile publicației și au citit din creațiile lor literare: Demostene Botez, Șerban Cioculescu, George Lesnea, Mihail Sevastos, George Ivașcu, Aurel Baranga, Virgil Gheorghiu, N. Tertulian, Florența Albu, Horia Zilieru și alții). □ Sorin Stoian publică poezia *Visătorii*. □ Damian Necula publică poezia *Imn soarelui*.

• **[Glasul patriei, nr. 9]** Ion Bănuță publică poezia *Patria*, iar Virgil Carianopol versurile intitulate *Primăvara* □ Nichifor Crainic publică *D.G. Kiriac și cântecul popular*, despre rolului lui Dumitru Kiriac în „dezvoltarea artei noastre corale”.

23 martie

• **[„România liberă”]** O rubrică este rezervată rândurilor semnate de Constantin Ciopraga, *Umorul lui G. Topârceanu*, cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea autorului. În acest sens, se consemnează că: „Opera lui G. Topârceanu implică veselie și tristețe, fără simetrie prestabilită, fără hotare artificiale. Mai mult plumb într-o parte, – și tristețea devine tragism; mai mult răs în cealaltă, – și veselia poate cădea în bufonerie. Necorespunzând imaginii ideale, lumea în care a trăit poetul genera uneori amărăciune, alteori mânie. Nu totdeauna însă tristețea se exteriorizează în haina ei inițială. Sub învelișul amabil, se poate ascunde un miez amar. Ne-o spune indirect poetul, într-o parodie în care *Pagliaccio* își explică drama (...). Ne-o spune și direct în confesiunea *Cum am devenit ieșean*, referindu-se la un precoce eșec sentimental (...) O asemenea întoarcere pe dos a sentimentelor are originalitatea ei, travestirea fiind un artificiu inteligent, cu efecte neașteptate. Nu s-ar putea spune care din două, impulsul comic sau cel trist vine mai din adânc, vibrația unuia fiind pusă în valoare de prezența celuilalt. Când acționează mai viu rațiunea, triumfă umorul; sensibilitatea, la rândul ei, dă impuls melancoliei.” Raportându-l pe Topârceanu la diferite modele și afinități literare, românești și străine, Ciopraga afirmă că: „cu toate că răsul lui G. Topârceanu are rădăcini sociale și populare, el se diferențiază de acela al altora. În privința umorului cu baze țărănești, între Creangă și Slavici sunt destule punți de legătură. Trecând la mediile citadine, Caragiale a creat un stil reluat în forme apropiate de Brătescu-Voinești, I. A. Bassarabescu și alții. Comun cu Caragiale, poetul are inteligența devenită neutralizator al sentimentului. (...) Pornind de la prezența unui umor cu unduire de ironie, s-a vorbit, de mai multe ori, de filiația Heine-Topârceanu. Deși a cunoscut opera marelui poet al liedurilor, nu s-ar putea indica totuși vreo influență directă. În măsura în care tristețea discretă e vizibilă, intrând în componența umorului și dându-i culoare, umorul lui G. Topârceanu are afinități cu răsul trist al lui Cehov, ca și cu zâmbetul sceptic al lui Anatole France”. De asemenea, „la apariția *Baladelor vesele*, în 1916, un recenzent prieten, Oreste, făcea o comparație ingenioasă: umorul lui A. Mirea implică fantezie plus sensibilitate, acela al lui G. Topârceanu sensibilitate plus inteligență. Umorul lui G. Topârceanu reprezintă o întâlnire de însușiri antitactice: e un umorist-sentimental. Căutând un sens vieții, poetul de la a cărui naștere se împlinesc opt decenii conferă umorului o semnificație serioasă. În răsul său se materializează o atitudine: răsul înalt, cu rădăcini sociale, tinzând să favorizeze optimismul, demnitatea morală, – într-un cuvânt, să aducă un plus de umanism. Suflul tonic, optimist, revărsând o permanentă dragoste de viață, izvorăște din legăturile durabile cu poporul. Așa se explică excepționala receptare a acestui umor în rândurile maselor populare”.

• **[„Scânteia”]** Nichita Stănescu semnează articolul de angajament *Floarea Tării*: „Tinerețea – fenomen de prospețime perpetuă a țării, de continuitate a

prezentului în viitor; tinerii – componentă de seamă a întregului dinamism al țării, iată-i acum prin cei mai buni reprezentanți ai lor, reuniți la cel de-al IV-lea Congres al U.T.C. Tinerețea este o școală plină de învățăminte nobile, dar constituie și un moment de început al creației noului, de creație a viitorului, de transformare a lui în prezent istoric. Iată floarea țării, izbucnind în primăvară, pe ramurile puternice și neclătinate ale marelui arbore genealogic românesc. (...) Floarea țării nu se mai risipește în vânt, floarea țării nu mai este sacrificată de interese străine. Floarea țării se integrează într-un univers în care omul este măsura tuturor lucrurilor. Tinerețea unui Bălcescu este astăzi tinerețea întregii societăți a cărei fundație este profundă cât rădăcinile de piatră ale Carpaților, temelie adâncă săpată înapoi în istorie, de-a lungul tuturor generațiilor de tineri care și-au consumat frumusețea, pregătind cu dăruire totală și cu nestrămutată încredere tinerețea țării de astăzi, tinerețe stabilă și de neclintit. Ceea ce a fost un vis milenar al țării, mărturisit de însași istoria ei, astăzi este un fapt real și firesc al existenței noastre. Floarea țării izbucnește dezinvoltă, de o mireasmă inefabilă peste întinderi. Floarea țării nu se mai scutură prematur, pentru că floarea țării are destinul roadelor așezate în piramide și simbolizând curgerea anotimpurilor mereu înnoitoare, mereu mai realizate în esența și în aparența lor”.

24 martie

• [„**România liberă**”] Camil Baltazar semnează recenzia *Drumul idealului artistic*, analizând a treia „carte a cronicii autobiografice”, *O singură iubire*, aparținându-i lui Ion Vlasie, din ciclul *Lumea largă*. Astfel, notează: „După cum se știe, este vorba de un amplu ciclu epic început în urmă cu peste trei decenii, cu *Am plecat din sat*, continuat cu *Drum spre oameni* și *O singură iubire*, ultimul titlu nefiind și cel din urmă din serie. Primele două volume oglindeau etapele deseori dramatice ale unui artist plecat dintre muncitori care caută cu înfrigurare să ajungă prin ceea ce creează la inima oamenilor, să atingă idealul frumuseții artistice. (...) În *O singură iubire*, spovedania autobiografică a eroului capătă semnificații mai profunde. Problemele luate în discuție, respectiv cea a existenței umane a limpezirii în concepții, a unui început de împlinire pe linia creației, dobândesc o rezonanță mai amplă. Contactul cu mediul țărănesc și cu clasa muncitoare îl ajută pe erou să afle și în viață plastica statuară a omului spre care năzuia în sculptură. Legătura cu muncitorimea îi readuce echilibrul în clipe de cumpănă.” Relevant pentru soliditatea raportului afectiv dintre protagonist și satul său este „amplul capitol intitulat «Pământul», – „se simte acest contact adânc, indestructibil și nostalgic, al eroului cu satul. Deși s-a rupt de meleagurile natale, obiceiurile, datinile și filozofia sănătoasă a oamenilor de acolo, i-au rămas puternic săpate în inimă. În acest mare capitol sânt unele pagini în care acțiunea trenează oarecum din cauza abundenței unor scene câteodată monotone prin repetirea

spuselor eroilor. Drumul spinos către semeni al eroului lui Ion Vlasiu a fost fructuos și pentru dânsul și pentru lector: umanismul fremătător, învăluitoar, problemele dezbătute cu ardoare, conținutul variat, iată tot atâtea elemente de natură să ne facă să așteptăm cel de-al patrulea op din ciclul *Lumea largă* în care, de bună seamă, eroul își cristalizează pe deplin personalitatea, iar contemporaneitatea îi oferă mediul în care să-și dezvolte în mod plener personalitatea, să-și atingă visul de artă și viața pentru care a luptat”.

• [„Scânteia”] Ziarul salută deschiderea lucrărilor celui de-al VIII lea *Congres al Uniunii Tineretului Comunist (U.T.C.)*. Pe prima pagină apare cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu.

• [„Albina”, nr. 952]. G. Demetru Pan compară *Partidul* cu cel mai strălucitor astru ceresc, Soarele: „Cu mii de ochi un ochi imens și treaz sendreaptă după soare. La amiază /vezi floarea-soarelui privind spre soare,/ cuprinsă-n greul fir de grea vibraire...// La fel și oamenii către partid/ mai ferm în viață ochii și-i deschid –/ privind spre el, ca floarea către soare,/ înalță cald vibrări cutezătoare”. □ Redacția face cunoscute rezultatele concursului literar, „Vasile Alecsandri”, ediția 1965: Piese de teatru într-un act: Premiul I nu s-a acordat; Premiul al II-lea este conferit lui Valentin Munteanu pentru piesa *Vântul de Valentin Munteanu*; Și dacă-i o minciună de Ionel Hristea, ocupă a treia poziție pe podium; piesele *Târg la Drăgaică* de Vintilă Ornar și *Albastru deschis* de Dan Tărchilă, primesc mențiune; Piese pentru teatru școlar : Premiul I nu s-a acordat; Alecu Popovici primește pentru piesa *Nimic despre fotbal* Premiul al II-lea, lui Viorel Burlacu i se acordă Premiul al III-lea pentru *Alarmă în cetatea trimestrului al III-lea*; A. I. Adrian cu *Guță cel Mare*, mențiune. □ B. Iari, face profilul realist-socialist a prozatorului Nagy Istvan în cadrul rubricii *Scriitori români contemporani*: „De la prima sa povestire, până la romanul la care lucrează în prezent, scriitorul Nagy István va zugrăvi, pe parcursul a 35 de ani, în nenumărate schițe, povestiri și romane, viața și lupta clasei muncitoare din rândurile căreia s-a ridicat el însuși. (...) După Eliberare, creația scriitorului se îndreaptă către zugrăvirea felului în care se desfășoară forțele creatoare ale clasei muncitoare. Caracterele eroilor, conflictul dintre ei sunt determinate acum de viața nouă, de relațiile sociale noi. Multe dintre schițele și povestirile scrise în această perioadă redau cu măiestrie artistică noile trăsături morale ale muncitorilor. Pe această linie se înscriu nuvelele: *Kacso Gábor și teoria, Face cât o victorie* și multe altele. Romanul *La cea mai înaltă tensiune*, a cărei primă ediție a apărut în 1952, ocupă un loc de seamă în creația lui Nagy István. Acțiunea romanului evocă o etapă importantă din lupta eroică a clasei muncitoare pentru făurirea societății socialiste și anume naționalizarea fabricilor și uzinelor, formarea primilor directori muncitori. Busci Károly, eroul principal al romanului este una din cele mai reușite figuri de muncitori comuniști din literatura de limba maghiară din țara noastră. Celelalte două romane *Fetele noastre* (1955) și *Cotidiene* (1964), deși sunt

realizări însemnate ale scriitorului nu depășesc nivelul artistic atins de cartea *La cea mai înaltă tensiune*. Creația lui Nagy István a găsit drumul către inima cititorilor încă de la primele sale lucrări”. □ Sub titlul *Primăvară și tinerețe*, Petru Vintilă semnează un reportaj agricol în care vorbește despre semnificațiile primăverii în legătură cu congresul uteciștilor: „Deunăzi am trecut spre Urziceni printre vaste covoare de grâu răsărit frumos. A stat până mai alaltăieri sub plapuma albă de zăpadă la căldura paradoxală dată de omăt și iată-l acum, înfățișându-se privirilor noastre bucuroase și uimite, des ca peria. Poetului nu-i mai trebuie decât gestul delicat al unei metafore ca să-l și vadă vălurat în crugul verii, gemând de rod, adunat sub paletele repezi și harnice ale combinelor. Deocamdată mai e până atunci. (...) Dar iată că această primăvară a primăverilor e gata să capete încă un atribut de frumusețe și tinerețe. În aceste zile se desfășoară la București Congresul Uniunii Tineretului Comunist. Și de la țară au venit numeroși delegați. Între ei fără îndoială că sunt tineri mecanizatori, brigadieri, meșteri ai recoltelor bogate, agronomi, crescători de animale, învățătoare și tineri medici. (...) Îndrumat cu părintească dragoste și căldură de către partid, tineretul patriei noastre cunoaște azi fericirea și mândria patriotică de a-și pune în slujba poporului uriașa sa forță de muncă, profunda și multilaterală sa pregătire intelectuală, entuziasmul său creator. Iată-mă privind la tineri cu bucuria și speranța cu care mă uit primăvara la un cireș îmbrăcat în soare, lumină și floare”. □ Al. Andrițoiu este prezent cu poezia *Nădejdie*: „În tot ce facem, mâna ni-e artistă,/ frumosul și folosul se mpletesc/ în pură întrupare comunistă”. □ Cu fragmentul de roman *Bădie* „în curs de apariție”, Dumitru Corbea completează paginile culturale ale numărului.

● **[„Gazeta literară”, nr. 12]** Revista întâmpină cel de-al VIII-lea Congres al U. T. C., despre care, încă tânărul scriitor Pop Simion (*A fi tânăr*), vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R. S. R., consideră că reprezintă un „eveniment care azi captează în cel mai înalt grad atenția oamenilor muncii, care prin umanitatea, temperamentul, psihologia, datinile și ospitalitatea lor, sunt structuri tinere. Zicem, și așa este, că tineretul este viitorul țării, via ei substanță renăscătoare, forța continuei ei înălțări; de aceea, îmi dau bine seama, partidul nostru a acordat și acordă o atenție specială, formării noii fizionomii a tineretului, educării lui în spiritul celor mai sănătoase virtuți revoluționare, de luptă, ale acestui neam, la spiritul principiilor moral-politice ale ideologiei socialiste, dovedind, prin fapte și realități, că noi deținem o concepție cristalizată despre rolul tineretului și viața societății, în viața națiunii și a statului, putând oferi pilde, sugestii și experiențe demne, după cum afirmam, mai sus, pentru un interes mai larg.” □ De asemenea, numărul găzduiește un colocviu despre tinerețe, intitulat „*Trăim în miezul unui ev aprins*”, având ca pretext un vers din poezia *Lupta cu inerția* de Nicolae Labiș. □ Ion Alexandru scrie *Despre tineri*, susținând că „tinerețea este treapta cea

mai înaltă cea poate fi atinsă în viață. Toată greutatea este să rămâi acolo, sus, din moment ce-ai ajuns, să nu cobori. Cel ce au fost odată și-au coborât fără s-o recunoască sunt piedica cea mai activă în evoluția unei societăți. Știința și cultura sunt temple de 2000 de ani: nimeni nu poate intra înăuntru oricum. Tinerilor ce bat la poarta acestor temple prin muncă și sacrificii, prin cinste și seriozitate mă închin până la pământ și mă strădui să mă număr printre ei”. □ Grigore Hagiu propune o meditație, însoțită de o mulțumire aduse conducerii țării în *Gândindu-ne tinerețea*: „Într-un timp relativ scurt, evenimente hotărâtoare s-au petrecut în țară. Ne numim Republica Socialistă România. Partidul a devenit al comuniștilor – nume al unei vechi tradiții de luptă. În lumina acestor vechi tradiții de luptă. În lumina acestor înnoiri, nu uităm că și tinerilor li s-a acordat înalta cinste de a se numi comuniști. Un nume de răspundere, din care facem principii de viață”. □ O foarte poezie închinată temei este *Copilul cu praștia în mână* de Adrian Păunescu: „Oglinzile mele secate sunt, plec/ La marginea bălților de lângă Dunăre/ Pe iarba senină mă culc și îl chem/ Din degete iar fluierând și urma din vânt regăsind-o/ Și astfel din urmă din urmă copilul/ Revine la mine și râde cu zgomot subțire/ Și dezordinea mersului său e dezordinea însăși a lumii/ Și ochii lui mari și albaștri/ Sunt chiar ochii lumii./ Din albe morminte în care strămoșii se află/ El vine și capul familiei mele îl duce pe umeri/ Și-n mâinile lui arde praștia mea/ Și nu-mi mai alătură oasele lui/ Și mic e cât iarba senină și mare a bălților de lângă Dunăre”.

• [„**Tribuna**”, nr. 12] Rubrica *Cinci critici despre experiment, creație, valoare*, Ion Lungu continuă discuția pe chestiunea experimentului literar, arătând că acesta poate oferi avantajul „esențializării marilor probleme umane cu ajutorul ficțiunii artistice”. Ion Oarcășu opinează că „experimentul veritabil izvorăște din nevoia unei continue identități cu tine însuși și este cel mai sigur antidot împotriva blazării estetice”. Luând în discuție poeziile lui Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, Al. Andrițoiu, Ion Horea, Ion Brad, sau Cezar Baltag, cu a sa poezie elegiacă, ori „poezia imagistică și declarativă a lui Păunescu”, alături de „lirica interiorizată” a lui Miron Scorobete, criticul arată că este dificil de spus „unde sfârșește experimentul și unde începe «literatura definitivă»”. Al Căprariu crede că „experimentările sunt treburi de mare intimitate”, de laborator poetic, iar istoria lor „devine actuală” numai după confirmarea reușitei poetice. Domițian Cesereanu este de părere că doar criticul este chemat „să constate în ce măsură experimentul sprijină sau subminează ideea cărții”. Iar Constantin Cubleşan remarcă existența unei anume rețineri a criticilor față de experimentul literar. În măsura în care este „o formă de căutare de sine a scriitorului”, experimentul poate deveni „condiția creației autentice”. □ Volumul semnat de Eugen Simion, *Orientări în literatura contemporană*, provoacă o serie de comentarii și o polemică. Criticul se pronunță explicit pentru conceptul de „critică totală, completă, esențială”, așa cum o făcuse în articolul intitulat *Metamorfozele criticii*, publicat în „Gazeta

literară”, nr.8 pe 1966, răspunzându-i lui Nicolae Manolescu și recenziei acestuia la volum, publicată în „Contemporanul” nr. 4 pe 1966. Dacă Manolescu optează pentru o „critică unilaterală”, Eugen Simion declară că „întrebuințarea metodelor, formulelor în totalitatea lor îi permite criticului” să sesizeze „esența operei literare”. În volum, criticul identifică dominantele de creație ale poezilor Mihai Beniuc – „valorile morale”, Eugen Jebeleanu – „poet polemic și vizionar”, Ion Horea – „liric al suavului”. Sunt, în același timp, în carte, eseuri remarcabile despre Eugen Lovinescu și „arta criticului”, Paul Zarifopol și „sufletul de umanist erudit”, Perpessicius și „critica delicată și erudită”, cu evident „efect artistic”. □ Ion Sângerean publică poeziile *Sonetul XXIV, Vânt bătrân, Deltă, Nocturnă*, Vlaicu Bârna – *Drumuri, Dună zburătoare și Lapsio*, iar Ion Dodu Bălan publică poeziile *Zăpezi, Lebăda mută* – lui Lucian Blaga. □ Secțiunea *Tineri prozatori* cuprinde bucăți de proză scurtă semnate de Stelian Baboi – *Noroc bun, pământ natal*, Ion Rusu Arghireșanu – *Băiatul și fata*, Stelian Dumitru – *Câte stele avea cerul*, Silvia Nicolae – *Vocea*.

25 martie

- [„Contemporanul”, nr. 12] Ștefan Augustin Doinaș publică balada *Mistrețul cu colți de argint* (din volumul *Omul cu compasul*, în pregătire la EPL) □ George Munteanu face cronică literară la volumul *Literatura română de azi*, de D. Micu și N. Manolescu. Cartea analizată e „cu indicator al valorilor literaturii contemporane și prin aceasta o subtilă, persuasivă pledoarie pentru o creație mereu sincronă cu progresele societății noastre”. □ Radu Beligan îl evocă pe dramaturgul Victor Ion Popa la 20 de ani de la moartea acestuia. □ Cu prilejul *Centenarului Croce* Titus Mocanu publică *Umanismul crocean*.

26 martie

- [„Cronica”, nr. 7] Poezia *Imn tânăr – patriei* este semnată de Corneliu Sturzu. □ În articolul *Dragoste și respect*, acad. Iorgu Iordan aduce un elogiu lui G. Ibrăileanu: „Dragostea de viață a lui Ibrăileanu se manifesta atunci în diverse chipuri, mult diferite de ale celorlalți profesori. Aspectul lui vestimentar era nu numai îngrijit, ci chiar elegant. ... Dragostea noastră pentru Ibrăileanu avea ceva din dragostea unui adolescent pentru o femeie mai în vârstă neobișnuit de frumoasă și de atrăgătoare.” □ La *Cronica literelor*, Nicolae Tatomir publică poeziile: *Sonetul Uraganului, Cosmonauți și E-un joc al perdelelor*, iar Elena Cătălina Prangati, publică *Poem de pâine*: „La ora 24 fără-un minut jur / Că n-am să mai scriu / Nici un cuvânt până mâine.” □ Apar două schițe de Corneliu Ștefanache: *Întoarcere și Uciderea soarelui*. □ Il.[ie] D.[an] consemnează volumul *M. Eminescu, I. Creangă*, despre care afirmă că „se impune ca o contribuție științifică valoroasă a istoriografiei literare

actuale”. □ În articolul *Profil în posteritate*, Const. Ciopraga aduce un omagiu lui G. Topârceanu, cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea acestuia: „La G. Topârceanu, umorul și simțul valorilor sânt ca și sinonime. Râsul devine un corectiv; la antipodul caricaturii se afirmă adevărul – umorul având o funcție înaltă: impunerea valorilor spirituale, respectul omului. Umorul poetului e un aspect al umanismului. ... Conștiință artistică exemplară, autorul de balade și rapsodii a creat un stil. Verva neastâmpărată, mobilitatea ritmurilor, precizia notărilor sugerează o natură organică”. □ Ion Apetroaie afirmă, în articolul *Criteriile unei sinteze*: „Literatura contemporană, după o evoluție rodnică, prin experiențe variate și nume ce sânt sau devin de prestigiu, și-a fixat, netăgăduit, o fizionomie aparte, ce-și reclamă stăruitor sinteza de anvergură. Așa se explică încercarea îndrăzneată, *Literatura română de azi*, a doi dintre cei mai activi critici, D. Micu și N. Manolescu”. □ I. Sârbu scrie o scurtă recenzie la romanul *Jocul cu moartea*, de Zaharia Stancu: „*Jocul cu moartea* e un roman de factură picarescă, unde motorul narației îl constituie neprevăzutul întruchipat în o serie de situații excepționale trăite de Darie – ajuns ca ostatec al nemților pe frontul din Balcani. Acțiunea se petrece în timpul primului război mondial, și dacă e să descoperim vreo semnificație acestui tulburător jurnal de călătorie, al cărui farmec stă în derularea unor secvențe cu peisaje umane și naturale halucinante prin măreția vechimii lor... – atunci această semnificație se referă la mesajul de umanitate pe care aici, ca și în *Florile pământului*, Zaharia Stancu îl opune războiului și ororilor lui.” □ Palton Pardău publică articolul *Modestie*. □ Barbu Solacolu scrie micul studiu *Shakespeare, 1966*, cu ocazia împlinirii a 350 de ani de la moartea poetului. □ La rubrica *Din lirica universală*, apar în românește poeziile lui Paul Verlaine: *Privighetoarea*, *Efect de noapte* și *Un zvon de corn*.

• [„**Flacăra**”, nr. 13] Este anunțată „o nouă ediție a excelentei nuvele a lui Marin Preda – *Friguri*”, apărută în *Colecția ostașului*, aparținând *Editurii Militare*. De asemenea, se dă de veste că a fost publicat volumul de „proze scurte și însemnări” *Farmecul despărțirilor*, semnat Eusebiu Camilar. □ Florin Mugur publică materialul *Adolescenții – Trei camere*, iar Alecu Ivan Ghilia povestirea *Oaia lui Dumnezeu*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 13] La cronică literară, Cornel Regman face o serie de observații, nu lipsite de „înțepături” premeditate, cu privire la volumul lui Eugen Simion, *Orientări în literatura română contemporană*: Desigur că un volum de aproape 400 de pagini, alcătuit; mai ales din cronici literare (purtând – cele mai multe – titluri dichisite, de parcă ar fi cine știe ce eseuri rarissime: Demitizarea poemului, Poezia de notație etc., când de fapt avem de-a face cu obișnuite cronici de săptămânal literar, în cazul de față despre Geo Dumitrescu și, respectiv, Aurel Rău) nu oferă, oricât ar părea de paradoxal, o foarte mare varietate și complexitate de probleme. (...) Căci dacă autorii care fac obiectul preocupării aproape hebdomadare a criticului sunt de fiecare dată alții, în

schimb fascicolul, de lumină repede proiectat asupra lor se întâmplă să rămână de multe ori același. Și nu e vorba aici de a reproșa criticilor în genere identitatea cu ei înșiși, ceea ce, în fond, face justificarea și farmecul actului critic, în calitatea sa de expresie a unei conștiințe neoscilante și a unui gust experimentat. E vorba de ceva mult mai strict localizat și anume de a aprecia câtimea de suplețe în adecvarea la obiect de care dispune în momentul de față tânărul critic în exercițiul său preferat: cronica literară, și de a identifica, ori de câte ori e cazul, manifestările de monotonie și inerțiile specifice în manevrarea luminilor. (...) A reieșit, credem, din cele spuse până aici că autorul *Orientărilor în literatura română contemporană* (titlul nu e potrivit, e echivoc, cum bine a observat N. Manolescu în cronica sa din «Contemporanul») e preocupat să se situeze pe poziții cât mai favorabile emiterii judecății de valoare și, în același timp, să interpreteze fenomenul literar din unghiul specificității lui. (...) Capacitatea criticului de a pătrunde în mecanismul subtil al operei, de a-i deosebi părțile, direcțiile sistemele este cu atât mai notabilă, cu cât spațiul cronicii, în genere, e zgârcit cu desfășurările de acest fel. Autorul cronicilor merge decis la problemele care i se par esențiale, și din câteva mișcări le detașează de trunchi. Privitor la poezia lui Călinescu, după ce înregistrează rapid prejudecata învinsă că am avea de-a face cu un versificator inteligent sau cu o formă a manierismului intelectualist, criticul ia asupra-și sarcina de a descrie compartimentele acestui lirism, găsind pentru fiecare o caracterizare cuprinzătoare. (...) Sunt, în schimb, și destule formulări sau apropieri hazardate, caracterizări care nu se susțin. În legătură cu Nichita Stănescu, bunăoară, se vorbește de romanticul german Jean Paul, apoi de Anghel, Petică, Arghezi. Mai potrivit era să se vorbească de Constant Tonegaru. Și fiindcă am vorbit de romantism, e cazul să atacăm o problemă mai delicată care privește sistemul de referințe al criticului, ceea ce G. Călinescu numea undeva amplitudinea apercceptivă a criticilor. Nu s-ar putea spune că în această direcție lui Eugen Simion i-ar lipsi cutezanța. Dimpotrivă chiar, ceea ce-l deosebește de alți confrăți de generație, temători în genere ori de câte ori e nevoie să stabilească filiații mai largi, e tocmai aplombul de ins umblat prin câteva literaturi, dexteritatea în aruncarea punților. Acestei înlesniri nu-i corespunde însă totdeauna și un material de referință suficient de divers, ca să fie și suficient de convingător. Din împrejurarea că în timp ce-și scria cele mai multe cronici, criticul redacta sau definitivă cercetarea despre proza lui Eminescu, decurg pentru scrisul său o seamă de consecințe pe care psihologia le studiază la capitolul fixații. Numai așa ne explicăm de ce, vorbind despre Arghezi, G. Călinescu, Blaga, Philippide, Beniuc etc, autorul *Orientărilor* identifică peste tot atitudini tipic romantice ca titanism, satanism, uranism, serafism, neptunism etc., plasându-le într-o configurație moral-estetică cu desăvârșire schimbată. Witzul romantic e și el cam peste tot presărat, printre alții îl aflăm la Marin Sorescu, în legătură cu care se citează

din Friedrich Schlegel. Un «hyperionian» e Cezar Baltag. Cu aceeași lipsă de îndreptățire, Andrițoiu, Nina Cassian, Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe sunt raportați la un ax invariabil, romantismul și Eminescu – simplificare cu nimic mai prejos decât cea care, cu ani în urmă, reducea totul la poezia populară. Se pare totuși că în cronicile mai noi (cea despre *Groapa* o dovedește), eliberat de nevoia concentrării unilateral a atenției, criticul tinde a-și lărgi aria de trimiteri. Aceste insuficiențe, provenite din unilateralizare, sunt proprii mai ales cronicilor despre poezie, cărora le-am reproșat, în plus, o anumită placiditate și bătrânească pedanterie. Nu e totuși foarte încurajatoare pentru un tânăr critic chibzuință de a se împărți egal între atâtea moduri de poezie și uneori de similibpoezie. Aceasta egalitate de ton, această măsură în toate sunt la criticul încercat rezultatul echilibrării prin luptă a contrariilor, a numeroase iubiri și uri cu tot ce au ele exclusivist. Critica înseamnă fără îndoială obiectivitate, dar obiectivitate cucerită. La Eugen Simion ea e înlocuită deocamdată prin râvna cuminte, îndelung «vegheată» sau «supravegheată», cum îi place să spună, de a potoli aprehensiuni posibile sau presupuse, de a drămu, de a se afla peste tot. Și tocmai această atitudine, exprimând un echilibru prea repede dobândit, e pricina pentru care numeroase comentarii de versuri (partea – cum am spus – cea mai puțin rezistentă a scrisului său) sunt pândite de monotonie și de o boală ciudată a cuvintelor ce-și pierde greutatea. Nelucrând suficient cu citate reprezentative, ba chiar izgonindu-le, până într-atâta că prezentarea lui Ion Gheorghe se rezumă la reproducerea a 11 versuri (când, de fapt, mai ales tinerii poeți simt nevoia să li se aleagă firul de aur din rocă), Eugen Simion vine cu un gen de comentariu (deprins – se pare – de la Ov. S. Crohmălniceanu, dar practicat, și de alții) care constă într-o amalgamare hibridă de frânturi de vers și de parafraze rezumative. (...) În scrisul lui Eugen Simion, sălășluiește, bine pitită, o costită de retor pedant, care se cere neîntârziat scoasă”. □ Un alt text reprezentativ cu privire la confruntările dintre generații, se numește *Poezia tânără în discuția criticii și a criticilor*. H. Stetter, autorul intervenției, comentează folosindu-se de citate ale „bătrânilor” critici, pe câțiva dintre reprezentanții „poeziei tinere”, Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Grigore Hagiu – „Fără virgulă, punct și majusculă, *Miorița* lui Hagiu seamănă cu o oaie de import, apariție stranie..., citat din Ion Oarcășu” –, Adrian Păunescu, Florin Mugur). Ultima frază a intervenției este: „Cred în posibilitatea poeziei de a sugera emoții, sentimente; dar dincolo de aceste incoerențe, de aceste greșeli elementare de logică, nu ni se sugerează decât gratuitate”.

• **[„Viața Studențească”, nr. 12]** Publicația studenților celebrează Congresul al VIII-lea al U. T. C. și *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu. Articole cu aer festiv și conținut înalt propagandistic scriu Marian Popa – *Efortul neștiut*; Carol Roman – *Moment de eroism cotidian*; Sânziana Pop – *Entuziasmul generațiilor de schimb*; A. I. Zăinescu – *Portret colectiv*; Niculae Stoian – *Făgăduim: Tineretul va fi prezent!*. □ Tânărul prozator Petru Popescu

se alătură celor înainte amintiți cu *Îndemnuri pentru tinerii scriitori*: „Un congres care să exprime tinerețea orânduiri noastre nu poate fi decât un congres al inteligenței active, al lucidității, fermității și al poeziei. Pentru tinerii scriitori... acest congres, care a accentuat mai mult ca oricând importanța largirii orizontului cultural și artistic al tineretului țării noastre, este exprimarea teoretică a dorinței lor creatoare... Ca tânăr scriitor, membru al organizației noastre, care a avut fericirea să urmărească lucrările congresului în marea Sală a Palatului, nu pot în aceste clipe decât să mă simt mai copleșit de sentimentul integrării în generația de tineri intelectuali comuniști, a unui popor de mare continuitate culturală, care a dat opere ce au devenit valori de seamă ale Europei, ale lumii”.

27 martie

• [„Scânteia”] Horia Lovinescu semnează articolul *Boala în cultură*: În ultima vreme, confruntările de idei și luările de poziție au devenit mai vii în viața artistică. E o consecință firească a dezvoltării culturii noastre și a importanței crescute pe care valorile spirituale o au în existența de zi de zi. (...) O zi imaginară din viața acestui om, consacrată exclusiv preocupărilor de artă, ar însuma atâtea experiențe contradictorii, încât povara lor ar fi aproape cu neputință de îndurat. Pentru necesitățile demonstrației, trebuie să-i atribui eroului meu – omul de pe stradă – un spirit intact, genuin. Ar fi mai bine poate să-l numesc omul din lună sau – în spiritul lui Montesquieu «un Persan la București». N-a citit nimic, n-a văzut nimic, nu știe nimic, dar aspiră la bucurii estetice. Iată-l deci sculându-se dis-de-dimineață spre a porni în marea sa aventură intelectuală de 24 de ore. Se bărbiește bine dispus în sunetele unei orchestre de beatles, revărsate generos de aparatul de radio. La cafea întoarce butonul și, în vreme ce ascultă *Tristan și Isolda*, răsfoiește presa literară. Buimăcit puțin de teoriile artistice exhaustive ale unui tăietor de fir în 444 întinde mâna spre ziarul de aseară rămas necitit. Află din pana aceluiași că Anouilh e un dobitoc, dar că debutantul X are o vervă strălucitoare. Preferând să ia contact direct cu arta pășește în stradă. Încotro? Trece întorcând capul pe lângă afișele teatrelor, rezervându-și pentru seară plăcerea de a alege un spectacol. În sala de expoziții, unde a poposit, e probabil foarte cald, pentru că îl trec sudorile. Pe afișul din vitrină figurează un singur nume, dar e cu neputință ca cele 30 de viziuni temerare din cele 30 de tablouri să fie ale unui singur om!... Ba e cu putință, tânărul maestru a năpărlit de 30 de ori într-un an, transformându-se cameleonice la contemplarea fiecărei reproduceri ilustre dintr-un album de artă contemporană. Reclamele luminoase ale cinematografelor sunt o ispită căreia îi rezistă cu greu. Eroul meu vede, unul după altul, vreo trei filme diferite ca concepție și nu s-ar putea spune că operația aceasta îi clarifică ideile. Iată-l deci refugiindu-se prudent în liniștea studioasă a librăriilor. Lacom de cunoștințe, cumpără un vraf de cărți proaspăt ieșite de

sub teasc și fuge cu ele acasă. Ce imensă bucurie să stai în tovărășia geniilor și să călătorești din epocă în epocă de la Homer la Dante și de la Cervantes la Kafka sau Malraux ! Dar cum să te descurci între atâtea stiluri, modalități de gândire, filozofii și sensibilități contradictorii? Obosit, eroul meu își îngăduie o oră de odihnă, privind micul ecran: «Sfântul» îi surâde complice cu ochi albastru ca «marea» din cântecele Doinei Badea, câțiva oameni, care îl fac mândru de calitatea lui de om, se supun unor inimaginabile probe în vederea zborurilor cosmice, un trandafir înflorește sub ochii lui uluiți, cântă Constantin Drăghici pe plaja de la «Mamaia», Pelle marchează un gol și cineva competent, complezent, condescendent, explică concludent cum că Sartre și Camus au fost de mult premerși, de un scriitor din care criticii contemporani cu el între cele două războaie n-au înțeles nimic. Profitând de defecțiunea tehnică, eroul meu pornește spre teatru. Fiindcă din cele 24 de ore n-au mai rămas decât puține, aplică formula folosită la cinematograf și intră pe rând în mai multe săli: Bercht suprapus peste Ionescu și Anouilh peste Pirandello, pot deruta chiar și un spirit mai avizat decât cel candid al personajului meu utopic. E firesc să-l regăsim în fața unei halbe răcoritoare. E un local cu «intelectuali tineri», Bunnuel, vacs ! Visconti, fumat, Beckett, depășit! Leonardo da Vinci? Nu cunosc! Ospătar, mai dă un rând de țuici. Dom'le, romanul pe care o să-l scriu eu... Mai dă un rând, ospătar! Nu există, mă, nu există, pe... toți îi desființez! Asta în vreme ce pe un colț de masă un tânăr, dar cu adevărat tânăr, mângălește poate primele pagini ale unei opere cu adevărat mari. Eroul meu constată cu un suspin de ușurare că a sosit ora să se culce. Îi urez, cu oarecare maliție, somn ușor. Lăsând gluma la o parte, trebuia să recunoaștem că spiritul omului de azi e supus unei malaxări nu lipsită de primejdie. Cultura modernă, beneficiind de mijloace de transmisie și multiplicare ce țin de vrăjitorie, e un produs magnific, din care nu lipsește otrava ereziilor estetice, de la fabricatul pe bandă rulantă, până la pseudounicatul «îndrăzelii» artistice. Ce face omul de pe stradă, omul obișnuit care, fără să aibă ingenuitatea de spirit a personajului meu imaginar, nu e totuși suficient de înarmat în fața atâtor solicitări complicate, diverse și deseori antagonice? Cum se descurcă, cum se orientează, pentru ce optează? A cunoaște alfabetul nu înseamnă a te pricepe în literatură, a avea urechi nu înseamnă a te pricepe în muzică și a distinge culorile nu înseamnă a te pricepe în pictură. Mai ales când curente, tendințele, încercările, impostura și reușitele se amestecă atât de inextricabil ca în arta contemporană. Există un soi de «pricepuți după ureche» cărora practica unor kilometrice intervenții în ședințe le-a dat o siguranță de sine care te hipnotizează. Mi s-a întâmplat deseori să urmăresc cu gura căscată, intimidat și aproape convins, oameni care au o ignoranță atât de solemnă și de bine organizată și un vid interior atât de bine camuflat sub tenia învăluitoare a frazei, încât dau iluzia inteligenței. Trebuie să ai puterea să te smulgi de sub fascinația aceasta șerpească și să încerci să reduci frazeologia lor sentențioasă

la o idee, pentru ca să-ți dai seama că între degete nu-ți rămâne nimic, dar absolut nimic. Iată de ce binecuvântată fie munca criticii artistice de calitate, care se străduiește să limpezească cu probitate lucrurile și să nu-l lase pe omul de pe stradă – căruia, de fapt, îi este destinată bucuria artei – la cheremul incompetenților intelectuali. Iată de ce este necesar ca prin toate mijloacele: presă, reviste literare, radio, universități populare ca și celelalte forme ale activității culturale, cititorul și spectatorul să beneficieze de o îndrumare continuă, fermă și competentă pentru a putea discerne valoarea de nonvaloare. Dar, a delega doar critici: sarcina explicării fenomenului de artă și dreptul de-a opina înseamnă pentru cel ce «face» artă să dezerteze de la o datorie. Răspunderea făuritorului de artă în formarea gustului și orientării artistice a publicului este tot atât de mare ca și a criticii. (...) Trăim o epocă în care, în toate domeniile, profesionalismul cel mai sever își pune pecetea pe orice activitate omenească. Aproximațiile, judecata superficială, diletantismul nu sunt numai inutile; sunt nocive! Impresionismul în critică sau ceea ce s-a numit așa cu un termen convențional, căci nu desemna de fapt o metodă, a fost aspru condamnat. Crescut ca o ciupercă din pseudocultură, din mica ciupeală intelectuală, din obrăznicie, deghizat ca un apaș sub masca onorabilității, lipsit de orice rigoare științifică, de orice calificare artistică și morală, el este semănător de confuzii. În momentul cultural pe care-l trăim, mărturia cinstită a opiniilor omului artă în problemele de artă și confruntarea liberă, deschisă, creatoare, a acestor opinii și poziții este o obligație morală. Dinamul vieții noastre culturale aici se află”.

28 martie

• [„Scânteia”] F. Brunea-Fox, deținător al rubricii *Cronica străzii* evocă ceea ce, pe vremuri, se chema *Vadul comercial*. Scopul cunoscutului autor de reportaje este de a participa la dezbaterea (permanentă) din presă cu privire la vechi și nou, de pe pozițiile unui apărător al principiilor bune existente în trecut, de care ar trebui să se țină seamă în continuare: „... Problema amplasării e importantă, sub raportul rentabilității, într-un anume spațiu urbanistic, la un anume coeficient de locuitori. Ea nu poate fi rezolvată fantezist punând degetul la nimereală pe harta orașului, procedeu care riscă să priveze un cartier (mă refer la cele recent construite) de un magazin absolut indispensabil, congestionând în schimb un alt cartier cu magazine superflue. (...) În limbajul comercial o atare stabilitate se chema «vad» și mi-a plăcut să-l aud de curând din gura conducătorului unui mare magazin universal de pe Calea Victoriei care, la re-marca mea referitoare la mulțimea mușteriiilor îmbulzită la standuri și teighele, mi-a răspuns cu vorba bătrânească: «vad vechi!» Cuvânt plin de înțelesuri pragmatice, echivalente cu marfă bună și bogată, încredere – de care se poate prevala majoritatea magazinelor bucureștene, călăuzite de practica și inalterabila deviză comercială: «cultivă cinstit clientela și o să-ți meargă și ție bine»”.

9 martie

• [„Scânteia”] Despre rolul și misiunea scriitorului în noua societate scrie Constantin Chiriță. În articolul *Ancora credinței noastre* acesta combate experimentele din literatura momentului manifestate în presa culturală, tendința căreia îi opune prefacerile „uluitoare, neîntrerupte, dar și o permanență: acea ordine desăvârșită a revoluției în care se integrează și literatura”: „Plămadă a revoluției, amestecându-se de cele mai multe ori anonim printre făuritorii ei, noi, scriitorii, nu putem vedea în literatură un joc, un divertisment, un import, sau expresia unor halucinații de moment. Gravitarea noastră se bazează pe amintiri nu prea îndepărtate și se dublează fericit cu sentimentul responsabilității care a crescut o dată cu vârsta noastră. (...) Ar fi foarte simplu să născocim niște obsesii «moderne» sau să combinăm fragmente de coșmaruri sau să transformăm în tragedii universale niște halucinații cu iz exotic, sau să schimbăm cerneala cu niște licori care îndeamnă la absurd, și la adăpostul unor zâmbete superioare să ne prefacem originali, unici, neînțeleși, apostoli chinuți ai «artei moderne». Ar fi mult prea simplu, prea facil. Aici nu putem accepta nici măcar scuza vârstei, cu care de obicei începătorii își cădelnițiază experimentul. Nu putem suferi – acesta e adevărul – produsele contrafăcute sub care se ascunde de cele mai multe ori impostura. (...) Iată de ce concepția noastră despre literatură nu se poate lipsi, cred eu, de o anumită gravitate, iată de ce detașăm creația literară de porniri egoiste și fantezii maladive, iată de ce o subordonăm unui crez major și o vrem literatură activă. Nu ne putem mulțumi cu un aspect sau altul. Suntem datori să vedem întregul proces. Ne copleșește peisajul din jur cu siluetele industriale, cu orașele strălucitoare, cu valorile abundente distilate de energiile noastre, și viziunea tulburătoare pe care ne-o oferă perspectiva. Fără brațele acelea suflecate care cărau molozul și adunau cărămizi, fără mașinile acelea înjghebate cu greu din vechituri n-am fi ajuns astăzi la uzine automate. Fiecare și-a avut locul și rolul lui. Așa și cântecele și cărțile noastre. Epoca străbătută e unică și ea se va dovedi fără doar și poate sursa unei mari literaturi. Au fost prefaceri uluitoare, neîntrerupte, dar și o permanență: acea ordine desăvârșită a revoluției în care se integrează și literatura”.

30 martie

• [„Scânteia tineretului”] Ovidiu Papadima scrie despre *Substanța poetică a mitului folcloric (II)*, analizând romanul lui Vasile Rebreanu, *Călăul cel bun*, carte în care „autorul a vrut să potențeze la maximum fiorul meditației lirice asupra vieții prin apelul masiv la resursele mitice ale folclorului românesc”.

• [„Scânteia”] *Pe marginea volumului Opere de I. L. Caragiale*, Valeriu Râpeanu se întreabă *Ce ne spune astăzi Caragiale*: „Sentimentul noutății pe care îl încercăm ori de câte ori ne reîntâlnim cu opera lui este cu atât mai uimitor cu cât textele în care își exprima opiniile despre literatură și artă nu și-

au pierdut interesul o dată cu dispariția fenomenelor despre care a vorbit. Desigur, ceea ce atrage mai înainte de toate în publicistica lui Caragiale mi se pare a fi neîntrerupta tensiune a ideilor. A fost tipul creatorului pasionat pe care viața intelectuală a țării l-a frământat neconținut și nu i-a dat liniștea specifică spiritelor mediocre ce preferă să treacă nepăsătoare pe lângă lucrurile ce le pot tulbura tihna. Recitindu-i însă contribuțiile pe tărâmul publicisticii culturale, imaginea unui Caragiale indiferent, privind un scepticism în jurul său și cu oarecare voluptate a negării, apare anacronică și unilaterală. E drept, Caragiale a avut poate mai mult decât alți contemporani ai săi pasiunea criticii. (...) E drept, Caragiale, spirit malițios cum puține au fost altele, a pătruns mai adânc și fără menajamente atunci când a efectuat inciziile sale, a dezvăluit nu atât defecte de amănunt ci a vizat direcții și sisteme greșite. Și tocmai pentru aceasta articolele sale au supraviețuit timpului”.

31 martie

- **[„Albina”, nr. 953].** Între colaboratorii revistei se numără Viniciu Gafița cu textul pedagogic *Cinstea obrazului* în care cea mai tânără generație „bate obrazul” părinților înțepeniți în vechi mentalități: „Copilul, însă, tot copil. O ținea pe-a lui: «Nu și nu, că-i tot furt. Mai ales atunci când ieși din averea obștească». Dumneavoastră ce credeți, dragi cititori. Cine are dreptate?”. □ Despre Octavian Goga scrie Victor Tulbure, ca de la poet la ...poet, dar și cu grijă ideologică, cu prilejul împlinirii a 85 de ani de la nașterea poetului Ardealului: „... celebrăm acea parte luminoasă a existenței lui și a activității sale poetice”. Autorul nu omite să adauge, de la bun început: „Tăcerii și dezaprobării publice sunt sortite numai alunecărilor manifestate de poet în ultima perioadă a vieții sale, când mlaștina politicianismului burghez i-a schimbat atât de tragic destinul”.

- **[„Viața Studențească”, nr. 13]** Omagierea lui Octavian Goga, la cincizeci de ani de la moarte, cuprinde evocarea *Poetului* de Mihai Beniuc, fotografii comunicate de Veturia Goga, articolul *Amintirea unui document posibil* de Ion B. Victor și două adnotări mai vechi, ale lui Titu Maiorescu (din 1906) și Nicolae Iorga (1939) □ La rubrica de *Recomandări...*, D. Micu sugerează: „Se impune, ca un eveniment cultural de primă însemnătate, ediția de *Poezii* de Lucian Blaga, îngrijită de George Ivașcu. Este o largă selecție din opera poetului, punând la îndemâna cititorilor unele texte altfel greu de găsit (printre altele – citate din critici). Este un prim pas spre o ediție critică integrală a unuia din cei mai importanți poeți români. Singura obiecție care s-ar putea aduce acestei ediții e tirajul... Dintre aceste ultime apariții aș vrea să menționez ca deosebit de valoroasă lucrarea lui A. Marino – *Viața lui Alexandru Macedonski*. Este o biografie amplă, care nu se mărginește la simpla adunare de citate; sunt relevate contradicțiile poetului, dar și interferența acestor aspecte contradictorii. De asemenea, sunt relevabile și ultimele

studii ale lui Matei Călinescu și Eugen Simion, confirmări generoase ale unor talente critice mai demult afirmate. Aș vrea să mai subliniez și o anomalie: sunt devastate librăriile pentru cărți sub orice valoare, care nu știu de ce au fost editate – gen *Căpitanul Casse-Cou* – în schimb o capodoperă inestimabilă, ca *Istoria literaturii italiene* a lui De Sanctis continuă să *zacă* în rafturi”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 13]** Numărul este consacrat lui Octavian Goga. Mihai Beniuc se raportează la *Poetul și rădăcinile vieții*: „Dar Octavian Goga, care a pornit ca o coloană de foc pururi viu în poezia noastră de la începutul acestui veac, rămâne incandescent prin tot ceea ce măreț în poezia sa, și este în ea multă măreție. Totodată, opera și viața sa sunt un avertisment că numai prin ceea ce te leagă de idealurile poporului și timpului tău, de ale omenirii și epocii tale, în ceea ce au ele mai de preț, izbutești ca artist să vorbești în acea limbă pe care o înțeleg contemporanii tăi și o cultivă urmașii”. □ Comentând poezia *Noi*, Nicolae Manolescu o recuperează estetic: „În afara fiorului patriotic care transfigurează versurile, adică în afara unei sensibilități specifice, ce mai este? Poetul are imaginația săracă și e prea retoric: văzută la rece, poezia lui e dezolantă și abstractă. Ceea ce e însă mereu tulburător e tonul litanic, sfâșietor, și puterea de a absorbi realitatea în mit. Pătrundem deodată într-un peisaj familiar și necunoscut, lumesc și legendar, într-o țară fabuloasă unde totul plânge în cântec și ciudate procesiuni se învâlmănesc la malurile apelor”. □ La câteva *Permanențe* se referă D. Micu: „Format în soba de radiație a geniului eminescian, Goga n-a avut soarta epigonilor, deoarece, oricât de înrudită cu aceea a marelui predecesor, sensibilitatea lui avea – obiectiv determinat – un cadru propriu de desfășurare și materialul în care să se exprime i-a fost oferit, putem spune, cu anticipație. În condițiile istorice date, un poet menit să întruchipeze conștiința de sine a poporului român din Ardeal nu se putea naște decât cu pumnii strânși”.

• **[„Tribuna”, nr. 13]** Articolul *Drumul creației autentice*, semnat de Ion Lungu, arată că „adeziunea organizată la idealurile și aspirațiile propriului popor le-a asigurat creatorilor autentici tocmai această posibilitate de a se situa mereu în centrul transformărilor istorice (...)”. □ Academicianul Ștefan Milcu publică articolul *Continuitatea vieții academice în țara noastră*, în care, după ce face un istoric al acestei deosebit de prestigioase instituții, începând cu Societatea literară înființată în 1866, și până la Academia Republicii Socialiste România, intenționând să demonstreze continuitatea de viziune și de misiune a acesteia, arată că, în epocă, au apărut noi secții, precum cea de agronomie, de medicină și cea tehnică, s-au organizat unități de cercetare de profil, patronate de Academie, și a apărut „o categorie profesională nouă”, cea a cercetătorului științific. Azi, arată academicianul, „concepția teoretică materialist-dialectică” „patronează activitatea noii instituții”, fapt de natură să justifice progresele științifice înregistrate pe toate planurile. În ceea ce privește problemele limbii române, s-au elaborat și publicat, sub patronajul Academiei, o serie de studii

filologice necesare, dicționarele și gramatica limbii române. □ Victor Eftimiu semnează o *Evocare* – omagiu dedicată lui Octavian Goga. □ Alexandru Dima omagiază împlinirea celor 60 de ani de apariție a revistei „*Viața românească*”, alcătuind un scurt istoric al revistei și enumerând scriitorii de valoare care au publicat în paginile ei: Hortensia Papadat-Bengescu, Otilia Cazimir, Al. O. Teodoreanu, Mateiu I. Caragiale etc. „Vechiul spirit al revistei și-a potențat astfel, în perioada dintre 1934 și 1940, când a fost suprimată, atmosfera ei originară, cristalizându-și structura specifică în condițiile luptei împotriva curentelor retrograde. Axele ei de susținere s-au dovedit, din nou, solide și durabile. Forma actuală a «*Vieții românești*» a valorificat – se înțelege – tradițiile ei avântate în sensul ideologic și artistic adecvat epocii noastre și mândrei construcții materiale și spirituale. □ În articolul *Academia și românii din Transilvania* Pompiliu Teodor apreciază, și el, înființarea Societății literare în 1866 drept „posibilitatea pentru națiunea română de a contribui la ridicarea culturii naționale cu puteri unite, așa cum dorise Bărnuțiu”. Alături de Eliade, Bolintineanu, Kogălniceanu sau Alecsandri, transilvănenii Cipariu, Barițiu, Alexandru Hurmuzachi, Iosif Hodoș sosesc în țară, pentru a participa la lucrările acestui for al tuturor românilor, iar semnatarul articolului istorisește primirea deosebit de entuziastă a acestora pe drumul spre București și în capitală. □ Prozele semnate de Marilena Tutilă – *Drumul*, Mircea Șerbănescu – *Cotidiană*, Dumitru M. Ion – *Ocupanții*, Viorel Știrbu – *Casă nouă*, sunt reunite în obișnuitul grupaj din fiecare număr al revistei. □ Grupajul de poezii din acest număr cuprinde texte de Virgil Carianopol, *La ceasul de taină*, *Iarăși*, *Seară la câmp*, *Dor*; Negoită Irimie – *Galop de primăvară*. □ Ion Dodu Bălan publică articolul *Octavian Goga la „Tribuna” și la „Tribuna literară”*. □ Ion Oarcășu și Constantin Cubleşan publică interviul luat Veturiei Goga, intitulat *Pe urmele poetului*.

[MARTIE]

● [„*Amfiteatru*”, nr. 3] Constanța Buzea publică poezia *Copiii luminii*: „Suntem tinerii luminii și copiii/ Unui secol nou al frăgezimii,/ (...) Pe câmpii sub muzica veciei,/ Ies în univers fiii profetici,/ Ai luminii și ai României”. □ Despre *Candoarea epigonismului* scrie Marian Mincu, analizând ironic numărului omagial dedicat de „Revista de teorie, istorie literară și folclor”, memoriei lui G. Călinescu, unde „cu excepția lui V. Streinu, Al Dima, Dinu Pillat, intervențiile nu depășesc stadiul relatării anecdoteice, al efuziunilor sentimentale, sau al tulburătoarelor profesii de credință”. Sunt enumerate contribuțiile lui T. Vârgolici, M. Novicov (care sublinia grija deosebită a lui Călinescu de a înzestra Institutul cu prosoape noi), I. Oprișan, Stancu Ilin, Marian Bucur și alte „truisme delicioase”. □ Sub titlul *Noi aspecte critice*, Adrian Marino comentează *Orientări în literatura contemporană* (EPL, 1965), de Eugen Simion: „Criticul știe ce vrea, ce are de scris și de fă-

cut, prudența ca și posibilitatea de a se adapta la situații neprevăzute nu-i lipsesc, despre valorile «generației» sale are o viziune limpede, lucidă. Conștiința de sine îi este evidentă, voința de afirmare deschis manifestată. Pe D. Micu, N. Manolescu, Matei Călinescu îi «cetești» mai greu. O oarecare aură de «mister» îi învăluie. Cu Eugen Simion lucrurile stau altfel. Știi de la început de unde vine și unde merge. Și cum direcția spiritului său este foarte pozitivă, această francheță de *clara pacta, bona amicitia* nu poate fi decât apreciată pentru onestitatea ei. Criticul are capacitatea de a lua inițiative, de a conduce; nu cultivă falsele «mituri»; n-are de loc superstiția unor «autorități» critice imediat anterioare, față de care înțelege – în mod cu totul lăudabil – să ia distanță. Avem, deci, de-a face, sub orice aspect, cu o personalitate în devenire, precis orientată, și acest lucru produce, mai ales în ce ne privește, plăcere... (...) Că Eugen Simion, animat de un astfel de temperament, se simte chemat să dea *Orientări în literatura contemporană* (Buc. E.p.l. 1965), căci în acest mod trebuie interpretat titlul ultimului său volum, nu mai poate fi, așadar, de mirare. Criticul crede, efectiv, în vocația și misiunea sa. El este convins că datoria criticii constă în a «orienta», a «impune» valori, a exercita «controlul» critic, (...) Trebuie de la început precizat că Eugen Simion este și el, virtual, un critic «complet», în sensul că istoria literară, «comparatismul», judecata de valoare și reflexia estetică îi sunt într-o măsură egală trebuitoare și la îndemână, cu tendința perfecționării lor continui. Criticul poate încadra, fie și schematic, orice scriitor și fenomen literar în serii istorice obiective (o demonstrație susținută a acestei pregătiri a făcut-o în studiul de debut, *Proza lui Eminescu*), fiind de părere că este foarte necesar să se mențină, în permanență, un «echilibru între factorul istoric și factorul estetic». Poziția sa «este aceea de a judeca faptele în implicațiile lor estetice, altfel orice speculație este de prisos și orice severitate, nedreaptă, contestabilă mai curând sau mai târziu». Deci, o concepție despre critică, de altfel foarte întemeiată, nu lipsește lui Eugen Simion, care pare a subscrie și la tendința lui E. Lovinescu de a da «înfățișare grafică a ființei morale, de a desprinde din operă calitatea dominantă, determinismul». În ce privește scriitorii clasici comentați de critic, viziunea sa este absolut justă și judecata definitiv fixată. Iar despre poeții tineri, în plină activitate, tot ce trebuie să cerem criticului actual este o dreaptă privire de ansamblu, sub rezerva completărilor și verificărilor ulterioare. Și pe aceasta, ca și N. Manolescu ori Matei Călinescu, Eugen Simion, în linii mari, o are. Prin urmare, mult mai instructiv este să-l cetim în sine, descifrându-i procedeele și formulele critice, explorându-l în zona unde orice critic își relevă adevărata personalitate. (...) Rezultatul este o exegeză, la început foarte meticuloasă, apoi tot mai aerată, cu caracter de rezumat și inventar, într-o fază de început, evaluată destul de repede spre definiții și judecăți generale, de reală sinteză critică. Eugen Simion cultivă, prin urmare, o critică predominant «de conținut» (cum și notează undeva), care are totuși particularitatea de a evolua în direcția

cristalizării de «formule», al căror secret numai adevărații critici îl au. Din documentară, critica sa devine pas cu pas sintetică, «anchetatorul» inflexibil transformându-se progresiv în «portretist». Să mai adăugăm că-l preferăm, în special, în cea de-a doua ipostază ? În prima, Eugen Simion este util, în cea de-a doua, în curs de constituire, interesant și atractiv. (...) Și ne-a mai atras atenția la Eugen Simion adeziunea și pledoaria sa pentru „monumentalitate”, ideal (și în același timp obligație) pentru noi toți. În critică, «monumentalitate» înseamnă impunătoare construcții monografice, sinteze serioase, vaste, studii exhaustive. Iată un program pe măsura unor mari energii și ambiții, pe care ne-ar plăcea să le vedem răspândite peste tot în critica actuală”.

• [„Ateneu”, nr. 3] Prima pagină conține versuri semnate de Victor Nistea și Mihail Sabin. O întreagă pagină conține poezii de Elisabeta Isanos, Maria Cuibuș, Constantin Th. Ciobanu și Gh. Izbășescu. În cuprinsul numărului apar și alți versificatori: Sașa Pană, Nicolae Țatomir, Anghel Dumbrăveanu, Horia Zilieru, Corneliu Șerban și Dragoș Vicol □ La rubrica *Opinii*, C. Isac semnează articolul *Criterii ale comediei* în care pledează pentru o comedie satirică care „descinde din sarcasmul mucalit al lui Păcală și din satira virulentă a lui Caragiale”. Acest tip de comedie se distinge „printr-o atitudine clară, bine înscrisă în istoria vremii, dând conținut concret obiectului derăderii și estimând o atitudine civică.” Personajele luate în vizor, reflectă „diferit, dar palpabil, o lume de dincolo de baricada pe care s-a postat autorul. Aceste personaje existau virtual, se înscriau în realitate și poziția activă față de ele avea rezonanțe imediate. (...) Preluând de la înaintași causticitatea ironiei și forța demascării totale, autorii de comedie au dat la iveală o bogăție de stiluri, de mijloace, de deosebiri în gradul satirei, care au lărgit considerabil acest tradițional sector de teatru românesc”. Analiza lui C. Isac are în vedere câteva nume din epocă: Tudor Mazilu, Sergiu Fărcășanu, Al. Mirodan, Aurel Baranga, Radu Cosașu, Ion Băieșu, Aurel Storin, Paul Everac, pentru ca în final să concluzioneze: „comedia satirică românească actuală nu-și are încă contribuția pe care o merită la veselie activă din sălile de spectacol. Pe sub zidurile teatrelor se mai strecoară multe lucrări mediocre acceptate din lipsă de altceva, iar critica se grăbește uneori să acorde titluri de garanție unor comedii care înseamnă încă prea puțin.” □ În articolul *Garabet Ibrăileanu – critic complet*, Ion Apetroaie creionează personalitatea cunoscutului critic care „inclinat spre știință, format la școala pozitivismului francez, din fericire, senzitiv și om de gust sigur, avea să statueze pentru critică principii științifice”. Citând articolul *Greutățile criticii estetice* („Viața românească”, nr. 1, 1928, p. 144), Ion Apetroaie evidențiază concepția critică a lui G. Ibrăileanu: „Critica literară, așa cum s-a constituit de ani încoace, este un tot. Critica estetică, critica psihologică, critica științifică sunt părțile acestui tot. Critica literară, când privește opera din toate punctele de vedere este completă.” În prima fază a criticii sale, Ibrăileanu era de părere că „însăși

selecția pentru analiză a unei opere presupune prin aceasta și o judecată de valoare. În anii criticii complete, contaminat atât cât trebuia de compania estetică, el ținea să noteze explicit necesitatea criticii estetice ca fiind primordială în actul critic”. „Critica literară, susține Ibrăileanu, ca și arta de altfel, are și un rol cultural (...) este un auxiliar în instruirea cititorului”. Sugestia, subiectivitatea și tehnicismul sunt „serios amendate de Ibrăileanu, în numele esteticii realiste, care impune confruntarea operei cu viața. În această confruntare (...), critica estetică, singură, nu face decât să împuțineze viața dintr-o operă, de vreme ce accentul critic cade numai pe aproximație și pe tehnicism.” Concluzia lui Ion Apetroaie este că „G. Ibrăileanu sintetizează istoria criticii noastre de la critica militantă, a determinismului social, de tipul Gherea, până la critica noastră de azi, integrală, complexă, convocând principii științifice ca obiectivitatea, explicarea cauzală, dialectică, fără a omite însă judecata de valoare, implicită ori pronunțată.” □ N. Gr. Stețcu semnează articolul *La «România viitoare»* în care prezintă activitatea de publicist a lui Garabet Ibrăileanu, o latură mai puțin cunoscută de publicul cititor: activitatea desfășurată la periodicul socialist „România viitoare” din Brăila. În prima parte a articolului, semnatarul încearcă, relatând diverse știri, să contureze mai pregnant profilul acestei foi care apare din martie 1888 până la 23 mai 1890, având ca redactor responsabil pe Th. Mănescu. Menționând câteva articole a căror paternitate aparține lui G. Ibrăileanu, Stețcu presupune că „activitatea de publicist la acest periodic trebuie să fi fost destul de susținută, în sensul că va fi colaborat aici până către 23 mai 1890, când aceasta încetează să mai apară”. Autorul include în articolul său două *Anexe*: prima dintre ele cuprinde studiul lui Ibrăileanu *Dragostea ca mijloc de perfecționare a specie omenеști*, iar cea de-a doua anexă cuprinde o carte poștală aparținând lui Cezar Vraja [pseudonim al lui Ibrăileanu și C. Stere pentru textele și comentariile de mici dimensiuni]. □ În eseu *Un mare îndrăgostit de viață*, Radu Negru face o serie de observații pe marginea eseului *Meditații în fața morții*, care completează opera critică, literară și didactică a lui Garabet Ibrăileanu pe care „îl dezvăluie ca pe un profund gânditor. (...) Concepția științifică despre lume, profundul realism al scriitorului fac parte din structura unică a spiritualității lui. Portretul moral cunoscut al lui Garabet Ibrăileanu îl simțim împlinit cu ultimele «meditații în fața morții», prilej pentru un adevărat elogiu adus muncii, valorilor și frumuseților ei, moment de afirmare în plină lumină a unui îndrăgostit de viață.” □ *Corespondențe* cuprinde schimbul de scrisori dintre Horia Petra-Petrescu și Garabet Ibrăileanu. □ La *Cronica literară*, Vlad Sorianu semnează articolul *Pasiunea certitudinilor simple – pe marginea volumelor de versuri Lacrima diavolului* de Ion Bănuță și *Fântâni și stele* de Ion Brad. Salutați de G. Călinescu, Al. Philippide și Perpessicius, cei doi poeți reprezintă „două lire menite a stărui cu timbrul lor distinctiv” care s-au remarcat „într-o perioadă când lirica noastră trecea prin prefaceri mari și când

pe firmamentul poeziei se arătau și atâtea stele căzătoare”. Realizând o radiografie critică a volumului lui Ion Bănuță, Vlad Sorianu remarcă „ponderea copleșitoare a pieselor de fermă orientare, în care identificăm patriotism, atitudine antirăzboinică și antifascistă și alte linii de forță ale unei conștiințe de *poeta vates*”. Este un volum care vine cu o „detașare programatică față de tirania modei. Poate se simte și o ostentație anti-inovatoare cu unele lunecări în comodități, dar sigur că se simte artă autentică”. □ Scriind despre *Fântâni și stele*, Vlad Sorianu e de părere că „lirismul lui Brad a evoluat pe linia eliminării exteriorizărilor zgomotoase sau interiorizărilor expediate. Luciditatea devorantă a autorului ascunde intenții polemice, la adresa prejudecății că ar exista participare emoțională și fără o limpezime care să antreneze înțelesurile”. Ca o concluzie a celor două analize critice, Vlad Sorianu consideră că volumele „reprezintă o nouă expresie a diversității de stiluri (...), ele exprimă realitatea că diversitatea nu înseamnă numai prosperitatea experimentalismului, ci coexistența deopotrivă a literaturii care, în primul rând, își propune să îmbogățească tradiția lirică și să înmulțească modalitățile comunicabilului său.” □ Sub titlul *Două eseuri valoroase*, V. Sporici semnalează apariția în „Luceafărul” din 19 și din 26 februarie a studiului de mici dimensiuni *Problema „înstrăinării” în filozofia și estetica marxistă* (Gheorghe Achiței) și a articolului *Adevăr și verosimil* (Gheorghe Stoica). Cele două intervenții „atrag atenția prin actualitatea temelor abordate, prin stringența și profunzimea argumentației, precum și prin eleganța cu care discută opiniile diferite sau adverse”. În eseu amintit, Gh. Achiței tratează „problema alienării, arătând că este vorba despre unul dintre conceptele centrale ale filozofiei contemporane” care ocupă un loc central în viziunea existențialiştilor. Pe de altă parte, în articolul său, Gh. Stoica analizează „variantele aspecte ale adevărului artistic”, respingând „exagerările nihiliste cu privire la realizările artistice naționale ale perioadei anterioare”. □ Cu *Laurii lui Erostrat?*, S.[orianu] Vlad semnalează apariția unui studiu semnat de „proaspătul prozelit al lui Erostrat, Marian Popa. Este vorba de „Critica noastră și fenomenul literar străin”, o lucrare care „vădește calități, dar atestă (...) eufemistic vorbind, un nemăsurat aplomb, o stridentă sete de faimă polemică”. După o analiză critică a studiului citat, S. Vlad concluzionează: „Nu așa se apară puritatea științifică a esteticii materialiste, nu calambururile și năzdrăvăniile polemice reprezintă calea cea mai fericită de a cultiva discernământul în preluarea valorilor de pretutindeni. Un asemenea drum duce înapoi sau nicăieri, nici într-un caz înainte”. □ Andrei Sebastian semnalează în *Pilula record* apariția celei mai scurte „schite” scrise vreodată în literatura română. Este vorba despre lucrarea lui Vasile Baran, intitulată *Dirijorul*, o lucrare de șapte rânduri, a cărei lectură durează treizeci de secunde. Autorul lucrării este un „partizan focos al prozei «pilulă», încărcată de simboluri și de voioase subtilități”. □ Pagina de proză ai are ca invitați pe Mihai Pelin

(*Soarele veșnic fierbinte...*) și D. Kelmer (*Intenții și Birou de scris și copiat acte*). □ Radu Cârneli prezintă o foarte tânără poetă – Iulia Secureanu – afirmând cu toată încrederea: „Cred în talentul acestei copile ca într-o primăvară de lumină, după care așteptăm vara marilor împliniri”. □ Petru Sfetca este autorul articolului *Ezra Pound – poetul artei conștiente*, în care elogiază personalitatea „celui mai mare poet american după Whitman” (aprecierea îi aparține lui T.S. Elliot) care, în 1965, a împlinit 80 de ani. „Convins că «grandoarea» unui poet e o calitate conferită de timp, Ezra Pound susține că „poezia în timpul nostru trebuie să fie o artă absolută conștientă, iar poetul, mai mult decât ceilalți oameni, trebuie să se preocupe de limba lui, trebuie să fie mai sensibil impresiilor, mai edificat de însemnătatea fiecărui cuvânt pe care-l întrebuințează, de istoria limbii respective. Trebuie să cunoască, pe cât posibil, câteva limbi fiindcă unul din avantajele pe care le oferă o asemenea cunoaștere e o mai bună înțelegere a limbii în care scriem”. Pe ultima pagină apar versuri semnate de Ezra Pound, în traducerea lui Modest Morariu și Petru Sfetca.

• [„Cinema”, nr. 3] Valerian Sava semnează cronică *La porțile pământului ... și alte actualități*, despre filmul *La porțile pământului*, în regia lui Geo Saizescu, scenariu de D. R. Popescu: „În toată această suită de situații există evident o substanță dramatică reală. Autorii, regizorul Geo Saizescu și scenaristul D. R. Popescu, caută – cum spunea Dinela despre George – «acele continente nevăzute de sub picioarele noastre». Ei vor să descopere, precum geologii, metalul prețios, valorile umane autentice. Există chiar în film – un filon firav, dar există – o undă de umanitate caldă, ilustrată îndeosebi de personajul interpretat de Ilinca Tomoroveanu”. □ Horia Bratu scrie despre *Free Cinema și literatura „furioșilor”*, curentul cu același nume din Marea Britanie: „Există un antagonism între cinematograf și literatură? Reprezintă oare postulatul specificității celei de-a 7-a arte o invitație la ruptura legăturilor între opera cinematografică și opera literară? O experiență descurajantă care a dus la producția masivă de teatru filmat, la ecranizarea în serie a capodoperelor literare, a produs în ultimii ani o reacție violentă, de semn opus. (...) Iată însă că *Free Cinema* apare la începutul anilor șaiszeci creând o situație paradoxală: în timp ce cineștii de pretutindeni invocând autonomia filmului protestează cu violență contra tiraniei literaturizării, filmele Cinematografului-liber care se impun din primul moment printr-o «scriitură cinematografică» remarcabilă sunt toate – fără excepție – ecranizări. (...) Libertatea și solidaritatea *Free Cinema* nu se exprimă numai prin modul în care înțelege să folosească materia unei literaturi substanțiale, dar mai ales în capacitatea de a merge mai departe. El demonstrează că cinematograful poate fi în același timp documentar (folosind masiv în această direcție chiar tehnica filmării directe) și în același timp să integreze unghiurile cele mai îndrăznețe de luat vederi, să dezgroape în chipul cel mai eficient patosul elocvent al gros-planului mut (vezi *Viața*

sportivă, care este după părerea mea, capodopera curentului), să integreze contrapunctul subtil al bandei sonore. Un curent original și creator – acesta este Free-Cinema.” □ Pornind de la un articol (nenumit) al lui Edgar Papu (din „Secolul XX” 10/1965) în care acesta arată că „spiritul filmic există de mult în literatură ...”, Vera Călin semnează textul *Relații personaj-obiect*, cu subtitlul *Sugestii literare și cinematografice*: „Pentru a-și ilustra afirmația, autorul articolului găsea exemple elocvente în opere literare ale unor epoci foarte îndepărtate de a noastră. În momente mai apropiate ale istoriei literare, sugestiile cinematografice devin mult mai numeroase, dovedind că, din punct de vedere tehnic, cinematograful a apărut pe fondul unei viziuni artistice care-și căuta limbajul”. (Vera Călin se ocupă de sugestiile cinematografice la E. A. Poe, Furetiere, Dickens). □ Eva Sârbu realizează un interviu cu Ion Popescu – Gopo, despre filmul cu titlul aproximativ *Nimic nou, Dr. Faust*. Gopo arată: „Anul trecut știam despre Creangă o mulțime de lucruri. Anul ăsta cred că știu foarte mult despre Faust și, totuși, filmul pe care îl pregătesc nu prea are legătură cu Faust. Este păstrată legenda, dar astăzi toate legendele devin realități”.

• [„Familia”, nr. 3] Revista publică poeziile *Astenii de primăvară* de Ana Blandiana, *Trei cântece despre Toma Alimoș* de Nichita Stănescu și povestirea *Acasă* de Nicolae Țic. □ Gheorghe Grigurcu scrie cronica la ***Șoseaua nordului***, de Eugen Barbu, roman pe care îl consideră „izbutit” cu „soliditate” prin conturarea unor „fapte istorice majore” ce se constituie „în punctele de reper” ale cărții. „Consacrat luptei în ilegalitate a comuniștilor, în speță pregătirii, actului de la 23 August 1944, *Șoseaua nordului* se fortifică prin ozonul primenirii epocale pe care îl respiră personajele și care inundă în efluvii generoase drumurile, adesea cu aspect labirintic, pe care înaintează societatea. Romanul lui Eugen Barbu dobândește aerul de solemnitate necesar evocărilor de acest tip, fără eforturi în direcția patetismului îndoielnic, a declarațiilor cu ecou convențional, printr-o coborâre aparent obedientă în clocotul temei, ceea ce nu e, principial, lipsit de riscuri, constituind un examen dificil, în cazul de față trecut cu succes, al instinctului literar. (...) *Șoseaua nordului* se plasează la antipodul scrierilor de un romantism amorf, edulcorat, despre viața proletariatului, prin concepția despre eroism ce-i stă la bază, prin refuzul scriitorului de a specula arbitrarul afectiv, prin coerență caracterologică. Personajele, bine studiate, se feresc a deveni eroi după program, înțelegând că eroismul adevărat își are rădăcinile înfipte în viața cotidiană, regimul său de inaparență. În loc de a-și clama convingerile, comuniștii apar ca niște inși sobri, de o simplitate ce arată că însăși viața lor a devenit o demonstrație ideologică. Luptătorii în ilegalitate din romanul lui Eugen Barbu se străduiesc să înlăture metodic neantul, cel al afirmațiilor bombastice, ca și cel al morții, căci esența eroismului este densitatea existenței, supraviețuirea.” □ Pornind de la un citat din cuvântarea rostită de Nicolae Ceaușescu la *Congresul clasei muncitoare de la sate*, Ion Horea își intitulează articolul ***Primăvara satului românesc***.

Reporterul poet își exprimă sentimentele de vie admirate față de țărănimea muncitoare, căreia îi dedică acest text imnic, adevărată demonstrație de virtuozitate artistică, din care nu lipsesc nici elogiile aduse ofrandă ideologiei: „Zilele Congresului s-au isprăvit. De sub cupola sălii spre care s-au înălțat în atâtea rânduri stolurile nesfârșite ale aplauzelor, oamenii pământului, oamenii muncii, științei și poeziei recoltelor, s-au împrăștiat în toate părțile țării. A rămas un gol, în urma lor, așa cum rămâne pe câmp, după ce s-au cărat snopii de grâu, sub cerul plin de vibrațiile și tăcerile verii. Putem spune că primăvara a început. Ca niște păsări călătoare oamenii pe care i-am văzut timp de trei zile, s-au întors în satele lor, să clădească din pământul țării, din ploile și din soarele ei, cuiburile noi în orizontul nostru românesc. Îmi port acum gândurile pe urmele lor, așa cum norii își poartă fuioarele ploilor, așa cum le port de câte ori îmi tai o felie de pâine, ori o bucată de carne, de câte ori sorb dintr-o ulcică de lapte, ori mușc dintr-un măr. (...) De câteva mii de ani, pe aceste locuri, ființa mea a încurcat drumurile cailor și a aburit sub țest ori în cuptoarele oamenilor care ne strigă pe nume, din urmă. Certitudinea vieții mele o simt însă atunci când mă strecoară printre degetele lor, când ca într-un joc de copii, cupele mici ale semănătorilor mă iau și mă aruncă parcă într-o fântână, să mă trezesc în cuibul pământului mărunțit, pe locurile drepte, de unde mă ridic buimăcit pe urmele ciocârliilor, să pot cuprinde necuprinsele orizonturi, ori, când mă aruncă, pe locuri mai înclinate, ca într-un ritual, ritmat, în raze, semănătorii, și mă acoperă apoi cu grapa și mă apasă cu tăvălugul, să aștept ploile care vor topi funigeii din toamna lui Sân Mihai, să înverzesc pământul. (...) Umblă gândurile mele prin țară, pe urma oamenilor plecați, pentru că aceste zile nu se uită. Ele însemnează mult în viața noastră a tuturor. Oamenii au venit aici să se cunoască și să se sfătuiască, au venit însoțiți de ingineri agronomi, de zootehniști și veterinari, au venit să se întâlnească aici cu oamenii uzinelor de tractoare și mașini agricole, ai uzinelor chimice, cu toți aceia care ne dau dreptul astăzi să urmărim pe urmele lor, marea, nemaivăzuta poezie a acestor pământuri. Mă uitam la ei, și aveam sentimentul că acum câteva clipe și-au lăsat furca lângă grajd ori lopata lângă siloz, ori tractorul lângă pământ, și-au șters inimile de gunoi, de pământ, de ulei, și-au mai aranjat hainele și-au intrat în sală să vadă cum merg treburile, ca la o adunare generală. În sală era o liniște de stup. Se auzea numai, printre cuvintele vorbitorilor, zumzetul de albine al gândurilor, până când palmele își luau zborul spre înălțimi. Și în acele clipe istoria acestor oameni trecea prin fața lor, ei înșiși se puteau recunoaște, peste veacuri, de la hotar la hotar, apărându-și pământul cu sângele, ducându-l cu sudoarea muncii lor, incendiindu-l pentru dreptate, îmbrățișându-l în iubire și durere. În acele clipe vedeau și arătau ei înșiși de unde încep hotarele adunate și tăiate de ei până acum, de unde vor porni de acum încolo, pentru ca să poată învia pentru totdeauna în calendarele zilele fericite ale părinților bătrâni. De aici, din acele zile au început planurile mari ale țăranilor, ale

muncitorilor și cărturarilor, planurile stăpânilor statului, ale celor ce muncesc, în lumina intensă a Partidului comunistilor. Acei care le-au dat țăranilor săraci pământurile moșierilor, care i-au scos din noaptea milenară a neștiinței de carte, care le-au dat dreptul la munca fără exploatare, la sănătate și la frumusețile culturii, comuniștii, au deschis marele sfat prin cuvântarea plină de bogatele înțelesuri ale zilelor noastre, rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Primul Congres al țăranimii cooperatiste din România socialistă coincide cu începutul primăverii, care descătușează uriașele forțe creatoare ale vieții, vestește redeșteptarea și înflorirea naturii. Aceasta simbolizează primăvara satului românesc întinerit de seva dătătoare de viață a socialismului, de munca harnică a țăranimii, simbolizează însuși viitorul luminos de prosperitate și civilizație a patriei noastre socialiste». Șaptesprezece ani a durat această alcătuire și consolidare a agriculturii noastre socialiste, și iată-ne în momentul când oamenii noi ai acestei lumi a satelor votează legile care deschid și mai clar orizonturile științei recoltelor, anunță cu precizie sosirea hergheliilor de cai putere ai tehnicii, taie drumurile drepte ale satelor modernizate, leagă pretutindenea firele luminii, profilează școli, spitale, case de cultură, și stabilesc normele unei vaste colaborări intercooperatiste pentru desfășurarea unor lucrări de interes național. (...) S-a ajuns, cu alte cuvinte, la treapta spre care mulți falși profeți, în urmă cu douăzeci de ani au aruncat cuvinte de îndoielă și ocară. Gândurile noastre pot să-i însoțească acum, la începutul primăverii, pe oamenii viitoarelor recolte, gânduri împodobite de formule chimice, de schițe tehnice, de calcule și cifre, pentru că toate acestea sunt astăzi pe înțelesul oamenilor, pe înțelesul celor pentru care învățătura a devenit o obligație și lumea civilizată un câmp de cunoaștere și de însușire a bunurilor ei. Primăvara aceasta a început sub semnul unor hotărâri mari, a unor perspective a căror realizare stă în puterea oamenilor pământului frumos al României socialiste”. □ Sunt prezenți cu poezii Vasile Velniciuc (*Arheologie*), Gheorghe Chivu (*Maree, Foc, Poveste de vânătoare*), Anghel Dumbrăveanu (*Rune*), Ion Iuga (*Sculptorul, Jarul*), Mihai Olos (*Ideal*), Mihai Duțescu (*Marile emoții*). Tot aici apare și un text semnat de Dumitru Țepeneag, *Paznicul digului*. □ Impresii de călătorie, din China, sunt grupate de Eugen Barbu sub titlul aparent fals ***Jurnalul unor romane***, În fapt, jurnalul poartă amprenta scriiturii sale: „Am părăsit templul celor 500 de ipostaze. În fața noastră se ridică Muntele Parfumat, un deal pietros, înconjurat de o imensă grădină. Studenți în haine sobre de doc se plimbă sub platani. Miracol, din jur miresmele ne invadează, unicul miros al plantelor în China; cu o dulceață stranie fără să fie dulceață, ceva subtilizat ca și când parfumul însăși al naturii ar fi fost decantat în operații de putreziri imemorabile. Frunze vechi strivite sub pași, macerate de căldura verii, pinii aceia gri care îmi aminteau grădina Borghese, cu umbra lor rarefiată, făcând aerul să vibreze muzical cu melancolicul și infinitezimalul sunet al acelor depunându-se pe pământ într-o cădere tăcută

infinită. (...) Câțiva pietrari muncesc stăruitor fără gălăgia de la noi, într-o meticulozitate impresionantă. Cărarea pietrelor pare ea însăși o ceremonie, sculptarea o alta, e multă grație în aerul acesta chinez, cred că și păsările au un zbor stilizat. (...) Templul lui Budha dormind al familiei Thang e înconjurat de bazine în care a înflorit lothusul. Pe podurile curbe de piatră se aud pașii discreți ai călugărilor. Reverberația apei se răsfrânge pe chipurile generalilor mitologici, ai căror număr e acuma de patru. Ei îl înconjoară pe Budha într-un fel de dans protector. (...) Nu pot pleca, nu mă pot desprinde de aceste locuri tăcute, de sanctuarele vechi, pline de muzică și parfumuri. (...) Chinezii fug de *urâta linie dreaptă*, crede Lin Yutang. Forma ferestrelor este foarte variată. Ea seamănă când cu evantaiul, când cu frunza, ori cu piersic, în arhitectură se folosesc formele animale și vegetale. Liliacul nocturn servește ca motiv din pricina aripilor curbe și e omonimul șansei. Arhitectura are simbolistica ei. (...) Același scriitor vorbea despre aversiunea chinezului pentru formulele abstracte. Nu există eroare mai mare. Copacii din Pekin sunt tunși în așa fel încât să sugereze mereu dragoni, plopii de stepă, zvârcolindu-se sub vânturile pline de nisip sosind vijelios dinspre Gobi, par în furtuni, mari cârduri de rațe, plecate în emigrarea rituală. (...) Lin-Yuiang afirmă că cele mai încântătoare creaturi din imaginația chineză sunt fantomele feminine. Unele sunt îndrăgostite defuncte, altele au fost dezonorate în viață.. Ele vin să-și regăsească iubitul, și să le facă copii. Fantomele chinezești sunt umane, de o frumusețe grozavă, iubesc, sunt geloase, au viață...”.

• **[„Iașul literar”, nr. 3]** Cea mai consistentă parte a numărului este consacrată aniversării revistei „Viața românească” și lui G. Ibrăileanu. Semnează: G.[avril] Istrate (*60 de ani de la apariția «Vieții românești»*); N. I. Popa (*Ibrăileanu și «Viața românească»*); I.D. Lăudat (*Ibrăileanu despre Maiorescu*); Maria Platon (*Ibrăileanu și personajul feminin în creația literară*); Traian N. Gheorghiu (*Ascultându-l pe Ibrăileanu: o oră de seminar și un mic tratat de estetică a poeziei*); M. Sevastos (*Amintiri de la «Adevărul literar și artistic»: sfaturile lui G. Ibrăileanu*); Viorica Botez publică un grupaj de scrisori (*Ioan Al. Brătescu-Voinești către G. Ibrăileanu*). □ Sub titlul *Trei poeți tineri*, Zaharia Sângeorzan comentează volumele Ion Alexandru (*Cum să vă spun*, EPL, Colecția. *Luceafărul*, 1964; *Viața deocamdată*, Ed. Tin., 1965), Adrian Păunescu (*Ultrasentimente*, EPL, 1965), Gabriela Melinescu (*Ceremonie de iarnă*, EPL, 1965). Spicuim câteva dintre caracterizările îndrăznețe din articol: „Talent indiscutabil, cu un timbru specific, Ion Alexandru e însetat să descopere sufletul material cu esențele răscolitoare pentru simțurile noastre. Capacitatea de a fi el însuși, care orice s-ar spune e esențială, hotărâtoare și de neconceput în artă, de a nu culege frunze de pe ape străine încărcate de culori bete de monotonie, temperamentul prin excelență dramatic, refuzul inerției, setea nepotolită de a cunoaște universul îl individualizează și îi conferă o notă de aparte de «poet teribil». De la Labiș

încoace, niciun poet nu a reușit ca Ion Alexandru să-și definitiveze «cosmosul», să-și găsească curatul sunet al perfecțiunii.”; „O comparație credem nimerită pentru a caracteriza lapidar, concis, pe Adrian Păunescu e aceea de vulcan în continuă erupție. Substanța lirică e scormonită în straturile cele mai adânci și versurile sale se impun prin prospețimea imaginilor, prin ineditul metaforelor. Și ca să-ți completezi imaginea acestui remarcabil poet și să ți-o păstrezi pentru un timp în memorie, trebuie neapărat să-l vezi cum recită versurile, cum le spune. Spectacolul e în întregime numai al lui și auditorul e uluit când ascultă *Invitație la nunta mea*, *Baladă de băiat blond* (curat minulesciană) sau *A fi într-o pasăre*, poezii, ca să le numim cu un termen destul de banal, de succes.”; „Gabriela Melinescu cultivă o poezie total diferită de aceea a lui Ion Alexandru și Adrian Păunescu în ceea ce are ea mai inedit și substanțial. De-o spontaneitate și de-o sinceritate cuceritoare, versurile odată citite le știi pe dinafară fără să-ți dai osteneală. Cine nu-și amintește și a murmurat măcar o singură dată acel legendar zburător cu înfățișare de motan descălțat?” □ În rubrica intitulată *De la o lună la altă* [„revista revistelor”] Dan Mănuță semnalează debuturile în poezie propuse de publicațiile periodice în luna ianuarie 1966: „Să începem cu debuturile din «Luceafărul», revistă care și-a făcut un merit din promovarea tineretului. Cu primul său număr săptămânalul amintit ne pune în fața unei surprinzătoare apariții. Florica Mitroi este o poetă ale cărei versuri se caracterizează singure, cu o plasticitate proaspătă și suavă. [...] Ultimul număr pe luna ianuarie a revistei «Luceafărul» oferă cititorilor poeziile altui debutant, Mihai Teclu, asemănătoare cu ale Floricăi Mitroi doar prin umbra lor nostalgică. Încolo, deosebiri sunt prea mari, M. Teclu vădindu-se un introvertit ce caută asociații stranii și concentrate. Utilizând antinomii aparente, reluări, mai mult sugerând decât comunicând direct, poeziile lui Mihai Teclu au ascunzișuri ce se descoperă cu greu. □ În «Contemporanul», nr. 2/ 1966, Geo Dumitrescu acordă girul său unor două noi condeie: Ioana Diaconescu se află, într-un fel, la antipodul Floricăi Mitroi: aproape că înfățișează o bărbăție ostentativă [...] pe care știe să o îmblânzească până într-atât încât să o transforme în gingășie. Ion Covaci utilizează o imagistică mai uscată, încercând să obțină efecte din simplitate, cu reușite notabile.// Recent apărutul «Amfiteatru» îl prezintă cititorilor pe Gh. Istrate, a cărui poezie e pe cât de simplă, pe atât de sensibilă și clară. Poet al Bărăganului, e atras de abundența lui vegetală, pe care o înviorează printr-o avalanșă de umanizare. Flora devine la Gh. Istrate o obsesie, ca de altfel și «oasele» străbunilor (care nu mai sunt nici noi, nici expresive)”. □ La aceeași rubrică, Remus Zăstroiu salută, la capitolul proză, debutul lui Ion Cazan cu „cinci schițe publicate în «Tribuna», nr. 4/ 1966 dezvăluie, în afară de semnele unei evoluții viitoare promițătoare a debutului, înclinarea acestuia către o proză meditativă, către metaforă și lirism, dar cu o tendință de a șoca, de teribilism”.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 3]** Vladimir Streinu publică studiul *Poezie și formulă*, în care constată că „lirismul imediat contemporan apare dintr-o dată asemănător și deosebit de ceea ce îl precedă. El se aseamănă în parte cu manifestările de gen ale ultimelor două decade. Această perioadă se distingea istoricește prin vocația în comun a poeților la lumea obiectivă, prin orientarea liric-socială, în care îi făcea cântăreți îndeosebi ai olimpiadei muncii și, consecutiv, ai noului peisaj industrial de pe întinsul patriei, prin moduri ale expresiei favorizând poemul lung și ciclurile de poeme. (...) Temele sociale, patriotice rămânând evidente la noii poeți de astăzi, ceea ce îi face asociabili prin urmare cu predecesorii lor, s-au ivit însă nevoi mai precise de diferențiere, încât putem vedea limpede că azi motivele lirice se diversifică, formula de artă uneori se împrăștează și, mai cu seamă, tonul declarativ face loc timbrului liric particular. Estetica poeziei recente diferă astfel, pe de altă parte, de ceea ce o precedase. Fenomenul e firesc în poezia de laborioasă construcție și de visare a epocii, în care se manifestă un mare interes pentru întreaga gamă a simțămintelor omenești”. Mai mult, „lectura ne întărește convingerea că poezie socială, patriotică, avântată și clară sau poezie speculativ-lirică, întoarsă asupra ei însăși, interioară și mai dificilă la lectură, considerate în sine, nu conferă poeților vreo valoare deosebită, după cum nici nu le-o retrace când valoarea există”. În acest sens, sunt invocați Ștefan Augustin Doinaș (*Cadențe*), Tiberiu Utan (*Autumnalia*), Cezar Baltag (*Monada*), dar „versuri nule, vacante de orice sens emoțional, am putea cita nenumărate din poemul de aproape 300 de șiruri tipografice *Bătrânul* de Gheorghe Pituț, din *Întoarcerea Tăietorilor* de Dumitru M. Ion, din Ilie Constantin, George Alboi, Mihail Sabin, Ovidiu Genaru și alții, adevărată generație spontană de solomonari, care concurează *monadic* pe Cezar Baltag, preferând ca toți să moară ca poeți, nu în banalitatea discursivă, ci într-una indescifrabilă”. *Elegia oului*, a noua, de Nichita Stănescu „e dificilă, dar, după părerea mea, nu neinteligibilă. (...) Regretabilă ... la Nichita Stănescu, în momentul liric contemporan, moment accentuat criptic printr-o imitație, care în realitate reprezintă o regresivă a expresiei poetice la forme desuete, este paradoxala lui voință de diferențiere tocmai prin ceea ce nu-l diferențiază, cu alte cuvinte prin formula comună a stilului oracular.” Notând critic faptul că „obsesia *formulei* – manifestată fie prin ocolirea deliberată a narativului, fie prin cultivarea evidentă a lirismului de introspecție – nu poate naște în mod automat poezie”, Vladimir Streinu afirmă, în finalul studiului său, că „datoare să nu rămână rigidă, prizonieră a gustului propriu, critica își îndeplinește menirea numai prin consecvența principiilor și concepției despre artă și viață, prin care estetica marxistă dezvoltă filonul de aur al marilor tradiții umaniste ale culturii universale. În această lumină, poezia acestor ani, deschisă larg celor mai îndrăznețe încercări, își poate urma evoluția fericită nu autocondamnându-se la prizonieratul formulelor ermetice desuete, ci inovând în *substanță*, respirând aerul tare al înălțimilor epocii”.

• **[„Orizont”, nr. 3]** Ștefan Augustin Doinaș deschide numărul cu poeme epice, mitologizante: „Mă uit adesea-într-o fântână./ Un ins scoțându-și brusc cu-o mână/ al lunii basc cu tiv feeric,/ îmi face semn din întuneric./ Când mă retrag, și el dispare.” □ Veronica Porumbacu își lasă impresiile de călătorie din Italia în următoarele pagini. □ Radu Cârnci poetizează epigonic: „-Frumos ești ca un rege asir/ ca un vis ești, ca o părere”. (*Narcis Roșu*). □ Mircea Șerbănescu și Laurențiu Cerneț semnează fiecare câte o proză scurtă *Seară de toamnă cu ploaie* și *Primăvară timpurie*. □ Nicolae Ciobanu susține debutul lui Traian Dorgoșan în paginile revistei „un om circumspect cu ceea ce scrie” și o poezie inspirată dintr-un „cer uitat de mituri” din care sar în ochi combinații precum „Pygmalion vetust”, „zbuciumul Procust”, „sufletul atavic ruguit”. □ N. D. Suciuc aprofundează tema contactelor lui Nicolae Iorga cu Banatul și a însemnărilor marelui istoric despre această zonă. □ Din nou, Rainer Maria Rilke ocupă rubrica literaturii universale cu *Elegiile duineze*, în traducerea Mariei Banuș, căruia i se alătură Paul Celan în tălmăcirea lui Ion Caraion. □ Sunt traduse, de asemenea, amintirile lui I. Ehrenburg despre pictorul Modigliani (trad. Madelaine Costinescu) și proza lui I.D. Salinger – *Chiar înaintea războiului cu eschimoșii* (trad. Sorin Titel și Mariana Popa). □ Șerban Foarță elogiază activitatea multiplă a lui Romulus Vulpescu și darurile sale poetice din volumul **Poezii**, tipărit în 1965: ■ „Diferența dintre paștorul obtuz și monoman și degustătorul superior de poezie care scrie la rândul-i cu modelul în inimă, e mare. De fapt, Romulus Vulpescu are o rară capacitate de asimilare și diversificare, fiind rând pe rând... «cenușăreasă, făt-frumos, baba-cloanță și zmeu» (*Basm*) și, în pofida aparentei lipse de personalitate, personal și nu greu de recunoscut. De unde, în definitiv, această paradoxală impresie de (totuși) voce proprie la așa zișii mimetici superiori? (...) sintetizează constantele și, printr-un interesant joc secund, în locul unei copii ni se oferă prototipul, ideea.” ■ □ Sub semnul aniversărilor importante, figurează sărbătorirea a 60 de ani de la apariția revistei „*Viața românească*” (consemnată de Victor Crăciun) și comemorarea a 30 de ani de la moartea lui G. Ibrăileanu, în *Garabet Ibrăileanu, interpret al creației sadoveniene* (autor C-N. Mihalache). □ Ștefan Munteanu dirijează din nou, la rubrica limbă și stil, atenția asupra *Stilurilor limbii în paștișă* lui I. L. Caragiale. □ Consemnările de la rubrica cărți-reviste cuprind: **G. Călinescu – Teatru** (Ș. Foarță), monografia lui Petru Comarnescu – *Luchian* (Alexandra Indrieș), articolele lui A.E. Baconsky din volumul *Meridiane* (Felicia Giurgiu), lucrarea istorică a lui Hadrian Daicoviciu – *Dacii* (Corneliu Popeți), antologia *Folclor poetic nou* (Iordan Datcu) și revista „*Novi Jivot*” nr.2 / 1965 (Neboișa Popovici)

• **[„Presa noastră”, an XI, nr. 3 (118); Revistă a Uniunii Ziariștilor din R. P. Română; format tipografic: A4; apare lunar; număr variabil de pagini: între 45 și 90); Colegiul de redacție: Constantin Antip (redactor șef), Antal Albert, C. N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile**

Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] Este inserată o amplă dezbatere cu tema *Pagina culturală a ziarelor* la care participă Șerban Cioculescu, Miron Nicolescu, Tudor Mușatescu, Al Mirodan, Ion Bănuță, Radu Popescu, J V Pandelescu, Alecu Popovici, Ion Lucian, Ion Butnaru, Const. Dinescu, Radu Zenovia. □ Șerban Cioculescu, redactor șef la „Viața Românească” apreciază că *Permanența unui singur cronicar dă autoritate cronicii*: „Pagina a II-a? Desigur, o numim așa la figurat, fiindcă materialele culturale ocupă de multe ori spațiu și în pagina întâi. Le urmăresc cu mult interes, îndeosebi cele din «Scânțea» și «România liberă». Am citit seria articolelor pe temă istorică ale profesorului Vulpe, articolele despre stilurile plastice ale acad. Gh. Oprescu, anchetele pe diverse probleme (*Specificul național în artă* – publicat în două numere din «Scânțea», *Monumentele istorice*) și altele. Principalele ziare au cronică dramatică și literară interesantă și de prestigiu. I se cere însă mai multă actualitate. După un meci de fotbal, a doua zi toate ziarele scriu cronici mult gustate de cititori. Aceasta e foarte bine. Din păcate, nu se întâmplă același lucru și cu toate premierele teatrale. Uneori trece prea mult timp între premieră și publicarea cronicii respective. Dacă cronica dramatică nu apare a doua sau a treia zi după premieră, nu mai poate constitui o îndrumare, un sfat, un criteriu de valoare. Adeseori spectatorul vine la teatru cu cronica în buzunar. Dacă apare prea târziu, cronica nu-și îndeplinește rostul. În genere, cronicile sunt scrise de oameni competenți și, chiar când nu ești de acord cu ei, îți face plăcere să întâlnești un punct de vedere bine susținut. Dacă cronicile literare, teatrale și cinematografice apar cu regularitate în cotidienele noastre, nu putem spune același lucru despre cronica muzicală și plastică. În această privință, «Informația Bucureștiului» o ia uneori înaintea celorlalte ziare prin grija cu care își ține la curent cititorii asupra evenimentelor din aceste domenii artistice. Aș propune ca marile noastre ziare să urmărească permanent concertele date de muzicieni români sau de peste hotare. Fără a fi un mare amator de concerte, urmăresc cronicile competente și savuroase ale lui J. V. Pandelescu din «Contemporanul» și revista «Magazin», citesc cu mult interes cronicile spirituale despre spectacolele televiziunii scrise de Ecaterina Oproiu în «Contemporanul». O sugestie ar fi ca ziarele să aibă o zi fixă pentru publicarea cronicii. De exemplu, marți – cronica științifică, miercuri – dramatică, joi – literară etc. În felul acesta, cititorul va ști în ce zi găsește cronica care îl interesează. De asemenea, cred că, în afară de regularitatea apariției, fixitatea cronicarului este o condiție care dă autoritate cronicii. Cititorii care văd că o rubrică e deținută în permanență de același cronicar competent în materie, îi acordă mai multă încredere. S-ar putea da multe exemple în acest sens. În afară de cronică (după părerea mea, ar trebui să apară zilnic, întrucât avem atâtea manifestări culturale-artistice care merită să fie analizate, încât subiecte sunt mai mult decât suficiente), celelalte coloane ar trebui să

cuprindă – și cele mai multe cuprind – informații, articole de orientare, câte o poezie, avangardism, bibliografie și, bineînțeles, câte o fotografie-două, bine alese. □ La rândul său, Tudor Mușatescu opinează: **Pagina a II-a de calitate I-a**, considerând că „Pagina a II-a a unui cotidian trebuie să fie – în primul rând – de calitate I-a. Apoi, să fie scrisă cursiv, nu discursiv. Să aibă rubrici fixe și foarte variate destinate literaturii și artei sub toate aspectele și manifestările lor și, deopotrivă, problemelor de cultură, de educație cetățenească și de viață publică și individuală. Toate aceste rubrici să informeze mai mult. Și e de la sine înțeles că aceste informări cotidiene trebuie – implicit – să fie și... la zi. Satira și umorul să nu lipsească din pagina a II-a a oricărui cotidian, cu condiția ca satira să aibă umor și – umorul – să fie satiric”. □ Al. Mirodan vorbește despre **Necesitatea fixării și permanenței rubricilor**: „Cea mai interesantă întrebare pe care ați pus-o dumneavoastră, fără să o formulați însă în chip interogativ, se află în titlul anchetei: „pagina culturală a ziarelor”. Într-adevăr, această pagină de cultură trebuie înrădăcinată ca atare. Există o tradiție binecunoscută în materie. Există faimoasa pagina a 2-a, consacrată – în mai toate ziarele României și, de altfel, în multe cotidiene ale lumii – fenomenului cultural. Fixarea în spațiul gazetăresc a unui domeniu de viață nu-i un semn de rigiditate, ci de statornicie. E una din certitudinile pe care presa le oferă cititorului. Nu suntem, de altfel, obișnuiți (să nu tresărim la auzul cuvântului: există și obișnuințe pozitive) să aflăm noutățile internaționale în ultima pagină a ziarului? Coborându-mă în realități, aș sugera ca de fiecare dată când ziarele apar în 6 pagini, a 2-a să fie în întregime consacrată culturii, iar în zilele mai sărace (de 4 pagini) 3 sau 4 coloane în aceeași pagină (și sub același titlu generic însă evident micșorat) să găzduiască textele cu pricina. „ □ În **Câteva cuvinte despre popularizarea cărții**, Ion Bănuță, directorul Editurii pentru literatură, vorbește despre promovare: „Se poate spune că atenția acordată popularizării cărții în general și cărții ce apare în Editura pentru literatură în special este satisfăcătoare și exemplul cel mai grăitor ni-l dau «Scânteia», «România liberă», «Scânteia tineretului». Și, totuși, față de aparițiile (mă refer numai la tipăriturile EPL) fără precedent ale cărților noastre de literatură clasică și contemporană – poezie, proză, critică și istorie literară, teatru – în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, față de sutele de titluri din *Biblioteca pentru toți* din cea mai bună literatură universală de la Homer încoace, popularizarea acestora se face încă insuficient. Paginile culturale mai sunt datoare, cred, cititorilor noștri credincioși și entuziaști, atât în ceea ce privește cantitatea, dar mai ales calitatea prezentării cu informații mai ample sau mai reduse despre carte. În primul rând, informația să fie proaspătă, să însemne într-adevăr o noutate, să nu fie făcută «a treia zi după scripturi». În acest sens, atât la ziare, cât și la instituțiile de cultură interesate, ar fi bine să funcționeze un serviciu de informație mai promptă, așa cum, de altfel și editurile au în această privință încă multe de făcut. De pildă, o știre

despre o carte foarte importantă care se anunță ca un adevărat eveniment literar, să aibă nu numai prioritate și un spațiu adecvat, dar asupra ei să se mai facă reveniri prin discuții pe seama unor eroi ai cărții, atrăgându-se atenția asupra modelelor lor strălucite din viața cotidiană. În legătură cu ele să-și spună părerea, prin anchete culturale, critici literari, autorii înșiși ai cărților, alți scriitori și, în sfârșit, cititorii. În acest mod se poate vorbi, pe concret, despre actualitate, despre construcția socialistă, despre marile probleme ale epocii noastre. Presa ar putea să dea un ajutor în plus chiar și revistelor literare în bătaia pe care o dau pentru elucidarea complicatelor probleme ale creației, scutind cu un ceas mai devreme pe aceia care fac ochuri mari în niște căutări sterile, tributare unor modele de mult depășite. (...) Iată, în câteva cuvinte, am vrut să desprind o undă doar din marea de posibilități ale presei în vederea unei pledoarii pentru actualitate. În încheiere, câteva sugestii: 1) O mai mare atenție unor colecții și serii de mare prestigiu – cum ar fi colecția *Scriitori români* sau seria edițiilor academice ale marilor autori – în privința alcătuirii lor, a aparatului documentar, a antologării, notelor, prezentărilor grafice ș.a. 2) Sporirea atenției în vederea popularizării cărții în limbile naționalităților conlocuitoare, 3) Și, în sfârșit, în virtutea unor anchete culturale, mese rotunde sau a altor mijloace adecvate, deci pe baza unei cunoașteri profunde și a unei obiectivității mature, presa noastră cotidiană poate să facă sugestii, să critice cu mai multă tărie pe aceia care își înțeleg epoca pe dos. Cred că presa și, în același timp, instituțiile de cultură vizate, ca și Uniunile de creație pot și trebuie să facă mai mult pentru înflorirea – ca să zic așa – a rubricilor culturale”. □ Radu Popescu crede că pagina culturală trebuie să stea sub semnul a ceva **Nou, original, captivant**: „Câteva considerațiuni despre pagina culturală în general. Sunt un vechi colaborator al «paginii a II-a». Începuturile mele s-au produs în coloanele ei; în coloanele, ei ca pe niște poteci înguste, am pășit pe drumul mare al gazetăriei și al publicisticii literare. Mi-e dragă, și nu mă voi putea lipsi niciodată de spiritul și de parfumurile ei. Ce se poate face pentru a-i spori interesul, atractivitatea și valoarea? Se mai poate face mult, și oricând mai e ceva de făcut. Progresul paginii a II-a se va afirma întotdeauna cu un coeficient de calitate și de aceea e foarte greu de definit. Totuși... «pagina a II-a» este, printr-o veche tradiție de presă, concentrarea de «cultură, artă, literatură», ceea ce pare puțin un pleonasm, deoarece ziarul, în ansamblul său, este un fenomen de cultură, și, dacă nu de artă, în bună măsură, de literatură. E vorba deci de a concentra aici esențele, specificul și viața concretă a fenomenelor de cultură. Cum se poate realiza aceasta? Cu talent, îndrăzneală, cu instincte și instituții gazetărești. (...) Un ziar care apare de șase ori pe săptămână poate și trebuie să publice patru cronici permanente: literară, teatrală, muzicală și plastică, cronici de legătură cu actualitatea și speța concretă și, în același timp, de orientare ideologică generală consecventă, permanentă. Cronica este centrul de stabilitate a «paginii a II-a», ea îl leagă,

cea dintâi, pe cititor, ea îl stârnește, îl captivează, îl confirmă sau îl contrazice, dar îl reține. Nu oricine poate să scrie o conică de «pagina a II-a», căci aceasta cere cultură vastă, mare forță de concentrare, abordare permanentă a marilor idei și fugă ca de dracul de pedanterie, cere limbă aleasă, stil simplu, dar strălucitor, concepții clare, credințe adânci. Convingerea, ideile bine dirijate și cântărite dau totdeauna cronicii un aer pasionat, polemic, deși redactată, e de la sine înțeles, în termenii cei mai urbani. De aceasta «pagina a II-a» nu numai că nu trebuie să se ferească, dar, cred eu, nu trebuie să se lipsească, deoarece fără pasiune și fără personalitate nu se poate face nimic». □ Alte opinii sunt furnizate de Ion Butnaru, gazetar la „Informația Bucureștiului” (*Reflectarea fenomenului literar*), Radu Zenovia bibliotecar la FC București, (*Cronica literară din ziare, un ajutor prețios pentru bibliotecari*).

• [„**Ramuri**”, nr. 3] Pe prima Ion Prunoi, A. I. Zălnescu, Cristache Arnăutu, Petre Dragu (*Dor de luceafăr*), Camil Poenaru și Mihai Duțescu. □ Proza e reprezentată de povestirea lui Florea Fugaru *După piatră*. ■ Sub titlul *Obsesia unicatului*, Eug. Bărbulescu scrie bățaios despre conținutul volumului *Literatura română contemporană*, realizare a lui D. Micu și Nicolae Manolescu. Deși foarte combatant, autorul textului nu poate lua o decizie între laudele și reproșurile aduse cărții, manifestându-se reticent față cu toți preopinenții: „O carte care a stârnit cu întârziere proteste este *Literatura română de azi*. Prudenți autorii (D. Micu și N. Manolescu) și-au intitulat cartea *Literatura română de azi*, circumscriind fenomenul literar recent, deci nu *Literatura română contemporană*, în care caz maximul interes ar fi fost dat de stabilirea unei perioade «contemporane» și a scriitorilor incluși. Cu câteva săptămâni în urmă, o reuniune de critici a «Gazetei Litere» a supus compendiul unui adevărat tir critic, în virtutea unui prototip ideal de compendiu căruia autorii nu s-ar fi conformat. În realitate nu credem că există rețete pentru compendii literare, și orice soluție e bună când comunică adevăruri. I s-a reproșat, de fapt, *Literaturii române de azi*, vina de a nu fi o lucrare perfectă, un fel de evanghelie a literaturii ultimelor decenii, carte de căpătâi și de început. Mentalitatea pe care o mărturisesc, indirect, intervențiile, e tributară, după câte se pare, credinței în necesitatea unor tratate «absolute», indiscutabile, incontestabile etc., adică a lucrării-unicat după care nu se mai poate scrie nimic fără a intra în contradicție ori a fi strivit de ea. (...) O cultură sau literatură compusă numai din astfel de cărți ar fi foarte plicticoasă. O vagă idee de ce ar însemna realizarea pretențiilor la care a fost supus compendiul discutat sunt acele importante tratate colective (manuale, istorii, dicționare) cu pretenția exhaustivității și a ultimului cuvânt, dar în care marele păcat e absența opiniei personale. (...) Lucrarea lor este discutabilă, dar nu contestabilă. Câteva obiecțiuni laterale nu pot infirma o construcție care există și pe care nimeni, până la ei, n-a întrepris-o. Fie numai și prin efectul critic coalizat pe care l-a avut apariția cărții, și volumul este extrem de util. (...) O ultimă

remarcă: scriitori care altădată au magnetizat multe condeie critice nu primesc în cartea lui D. Micu și N. Manolescu decât câteva rânduri, ori și mai puțin. E un gest de clasificare valorică necesar, dar care devine strălucitor mai ales prin consecvență (ceea ce, însă, le lipsește celor doi autori). Situațiile de valoare s-ar fi cuvenit duse până la capăt, asigurând cărții inflexibilitatea coloanei vertebrale”.) □ La rubrica *Reevaluări*, D. Țepeneag scrie despre lirica lui Const. Tonegaru sub titlul *Un poet al nonconformismului straniu*: de D. Țepeneag: „Poezia lui Tonegaru are ca punct de plecare suprarealismul târziu din preajma celui de-al doilea război mondial, de la care au pornit și Geo Dumitrescu, Ion Caraion și alții. Nonconformismul, fronda pot fi de multe ori atitudini de protest social”. □ **Atenție! Inedite** de G.N.: „Numărul al doilea al revistei «Amfiteatru» aduce surpriza unui Camil Petrescu *inedit*. Surpriză, pentru că e într-adevăr surprinzător să citești în două publicații diferite, la intervale de timp diferite, același fragment «inedit». «Ramuri» a publicat, în nr. 4 – 1964, un amplu fragment din scenariul *Se il dio avesse voluto che non amassimo la donna (Dacă Dumnezeu ar fi vrut să nu iubim femeia)*, în care găsim și pasajul reprodus de revista «Amfiteatru»...”; «Cronica» numerele 1 și 2 de T. Maiorescu. („La Iași a apărut o nouă publicație: săptămânalul politic, social, cultural «Cronica». Revista se revendică din strălucita tradiție a publicisticii locale, care a polarizat de mai multe ori întreaga cultură românească. (...) Ne bucură prezența, încă de la primele numere, a unor tineri poeți ieșeni de talent (Ady Cusin, Ion Chiroga).” apare și un P.S.: „Rubrica «Răsfoind vechi reviste ieșene», din nr. 2 al *Cronicii* semnalează apariția, în suplimentul literar al ziarului «Lumea» din Iași (în ce număr, la ce dată?) a poeziei lui Eugen Ionescu «Elegie pentru ființe mici». Faptul că poetul își subdatăază «Elegia...» «Iulie 1936» l-a îndemnat pe redactorul notei respective să afirme că Eugen Ionescu și-ar fi făcut «...în suplimentul literar al ziarului «Lumea», *debutul ca poet*» (subl. ns.). În realitate, *Elegia pentru ființe mici* a apărut, pentru prima dată, în «Vlăstarul» (1928), revistă a elevilor de la *Spiru Haret*, și – fapt interesant de relevat – a fost imediat reprodusă de «Viața literară» din București (Anul III, nr. 86 din 26 mai 1928), la rubrica *Reviste*, semnată N.C. (Probabil, N. Crevedia, care susținea în acel timp *Cronica săptămânală* a revistei bucureștene”. ■ La cronică literară C. Stănescu se oprește la volumul *Viața deocamdată*, de Ioan Alexandru: „Sub raport etic, poezia lui Ion Alexandru adâncește direcția fertilă a «lirismului răzvrătit» al lui Nicolae Labiș. E în aceste versuri o crispăre îngândurată în fața inerției moleșitoare care ascunde adevărata față a lucrurilor.” □ Apare *Rolul* (fragmente), povestire de Magda Szabo (R. P. Ungară), în românește de G. I. Văscănu. ■ Ion Schăntee semnează textul **100 de ani de la naștere – Romain Rolland**.

• [„Secolul 20”, nr. 3] Reține atenția secvența Nicolae Titulescu – *in memoriam*, la un sfert de veac de la trecerea sa „în lumea amintirilor”. Sunt cuprinse eseuri semnate de Acad. G. Oprescu (*Prestigiu european*) I. Igiroșanu

(*Secvențe retrospective*), Savel Rădulescu (*Portret*) și George Potra (*Un mare dialectician al păcii*). □ Revista publică fragmente din *O sărbătoare* de Ernest Hemingway.

• [„**Steaua**, nr. 3”] Mircea Popa pezintă „fișa” de dicționar a revistei „Critica”, editată la București în prima jumătate a anului 1935 și numită ulterior „Critica actualității” și subintitulată „artă – literatură – filozofie-sociologie. Primul număr al revistei poartă data de 7 februarie 1935, iar ultimul număr (...) e cel din 14 iulie 1935: „Critica propusă de revistă, informează autorul articolului, viza însă compartimentele cele mai diverse ale societății burgheze, depistarea tuturor malformațiilor acestui regim de silnicie și supunerea lor unei analize la obiect. Este urmărită cu insistență politica externă a diferitelor state europene și poziția lor față de fascism, problemele crizei și a înarmărilor, luptele social-politice, problemele artei și culturii. Revista ia atitudine în chestiunea șomajului, a școlii, a educației și moralei burgheze, a situației țărănimii, funcționarilor și studenților, a regimului din închisori și se pronunță împotriva abuzurilor și a asalturilor tot mai dezlănțuite ale dreptei. Însoțit de desenele combative ale lui Gh. Labin, fiecare număr al revistei are un manifest caracter protestatar”. □ Readucând în atenție „Critica actualității”, Mircea Popa folosește prilejul pentru a reproduce următorul fragment dintr-un articol semnat de Eugen Ionescu: „Aspectul cel mai valoros și cel mai bine reprezentat în revistă este cel literar. Pe acest teren «Critica actualității» se întâlnește cu cele mai bune reviste de acest gen apărute în perioada respectivă în țară, ea militând consecvent pentru o literatură legată de lupta clasei muncitoare. Un singur articol critic venit din afară este cel al lui Eugen Ionescu din nr. 1 al revistei, publicat la rubrica discuțiilor libere cu scopul de a nu atrage atenția cenzurii încă de la primul număr asupra sa. Articolul lui Eugen Ionescu este un bilanț literar al anului 1934 «și a celorlalți ani», cum îl intitulează el (*Anul literar 1934 și ceilalți ani*), în care, pe linia lui Paul Zarifopol și a cărții sale *Nu*, face o aspră și adesea nedreaptă critică unora din valorile consacrate sau mai noi ale literaturii române. Raportările lucrărilor române la operele literaturii universale nu ar putea da – după Eugen Ionescu – decât un rezultat negativ, încât criticul care se ocupă de literatura română «este neapărat nevoit să-și stabilească un criteriu minor, o scară de valori inferioară, bună pentru cultura românească». Suntem de acord că a socoti pe Minulescu mai mare decât Verlaine și pe Stamatiad decât Baudelaire este o comparație care nu-și are locul, dar că Coșbuc și Vlahuță sunt niște «momente jenante» este evident o greșeală, cum o greșeală este a socoti generația războiului (în cadrul căreia enumera pe Cezar Petrescu, Camil Petrescu, L. Blaga, T. Vianu, Ion Barbu) – «fără stea de primă mărime», ci doar «o generație cu unul sau doi filosofanți, scriitori de eseuri care încearcă să facă și sisteme periferice». Vede în schimb clar greșelile lui Mircea Eliade pe care îl ironizează fără menajamente”. □ Ultima frază îi asigură semnatarului articolului ocazia de a

amenda dur, de pe poziții teziste, orientarea lui Eugen Ionescu și a acoliților lui. Împotriva acestora revista deschide o adevărată campanie de presă ce avea drept scop lămurirea opiniei publice asupra falsei lor valori: „Pretinsa *generație nouă* care-și strigă neliniștea și angoasele pe toate drumurile e în fond o generație de boiernași cu tradiția binelui în sânge. Plictisiți de prea mult bine, când a trebuit să afirme valoarea celor câteva diplome universitare ce le aveau, s-au pomenit că sunt niște disperați falimentari, ei și tot «românismul» și deci trebuie chemați la o renaștere. Din păcate *generația* și-a luat drept îndreptar niște amăgitori, găsindu-i în persoana lui Rosenberg, aghiotantul lui Hitler, a lui Kayserling, Berdiaev, Nietzsche și alții ale căror idei «au fost transplantate să rodească pe pământ românesc așa ca vița americană» (din articolul *Harța generației*). Rezultatul a fost, cum foarte bine îl numește un articol următor, «frica de rațiune» care a aruncat tineretul în iraționalism și misticism. De unde provine această «frică» se întreabă articolul? Și tot el răspunde: «Nu cumva stările actuale inspiră frică» acelor ce îngrămădesc mii de soluții pentru a salva ce e vechi și totuși nu izbutesc cu niciuna? Nu cumva «frica» acelor ce fiind chemați să rezolve criza nu o pot rezolva? Nu cumva e fuga în irațional, în misticism, în idealism dumnezeiesc, a acelor cari dacă ar judeca cu rațiune ar trebui să constate extraordinarele nebunii ale unei lumi bune, grămezi de bunuri intrate în descompunere sau aruncate în mare alături de un ocean de fapte omenești hămesite după cele trebuitoare. Înarmări fantastice și înfiorătoare prin puterea lor de ucidere când toată lumea cere pace? (...) În opoziție cu literatura evazionistă practică de această grupare ideologică periodicul bucureștean luptă pentru afirmarea unei literaturi care să aibă în centrul ei pe omul muncii, cu durerile și frământările sale care să oglindească «ceea ce ne agita pe noi», ea reprezentând pe acest teren o tradiție valoroasă a realismului și umanismului socialist de astăzi».

- [„*Tânărul leninist*”, nr. 3] În revistă apare textul *Cântecul dimineții* cu versuri realizate de către Ion Brad și muzică de Radu Paladi: „Tu mi-ai dat întâia dimineață/ Soare-al vieții noastre, scump Partid!/ După noapte-n fulgere măreață/ Toate diminețile din viață/ Poarta de lumină și-o deschid./ Refren: Tinerețe, vis fierbinte,/ Te-mplinesc și te cântăm./ Toată viața noastră-i înainte,/ Patriei, Partidului s-o închinăm”.

- [„*Teatrul*”, nr. 3] Apare *Simple coincidențe*, piesă în două părți (zece tablouri) de Paul Everac. □ Comemorarea a 20 de ani de la moartea lui Victor Ion Popa este făcută prin textul *Victor Ion Popa, între teoria și practica spectacolului*, semnat de V. Mândra: „Ceea ce caracterizează mai ales pasiunea pentru teatru a lui Victor Ion Popa este seriozitatea profesională, elanul pătimaș fiind mereu absorbit în efortul laborios. (...) Manuscrisele sale, corespondența, schițele de laborator artistic înfățișează, cu zeci de exemple, această concepție inginerască, dominată de o gândire cu tendințe geometrizante. Este adevărat că în zămisirea artistică a spectacolului, V. I. Popa

presupune o scânteie de har, dar și aceasta pare a fi calculată în formula firească a omului și se cere eliberată doar de sub obrocul inerției” □ Ileana Popovici semnează **Un alt Mihail Sebastian?**, un text despre piesa *Insula*, prezentată la Teatrul de Comedie: „E foarte bine, deci, că *Insula* – singura piesă a lui Mihail Sebastian care nu se afla în repertoriul permanent al vreunui teatru – a văzut acum lumina scenei: fără ea, așa nedesăvârșită cum este, publicul nostru i-ar fi lipsit cheia pentru a înțelege deplin și în profunzime universul scriitorului. Firesc, în această ordine de idei, cusururile nu au prea mare importanță.” □ Cronica teatrală vine cu textele: **Cu cine mă bat** de Aurel Storin la Teatrul Muncitoresc C.F.R. de Alecu Popovici („Ceea ce îi revine ca prim merit lui A. Storin, în afara abordării tematice, e o anume prospețime sinceră ce decurge din unele scene, sugerând necontrafăcut viața autentică.”); **„Au fost odată... două orfeline”** de Eugen Mirea la Teatrul „C. I. Nottara” de Toma Pavel; **Diminesiunile unor preocupări de repertoriu**, despre *Idolul și Ion Anapoda* de G.M. Zamfirescu și *Rădăcini* de Arnold Wesker pe scena Teatrului „Barbu Delavrancea” de Călin Căliman; **Argumentele unei opțiuni** despre *Un tramvai numit dorință* de Tennessee Williams la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra de B.T. Râpeanu; **Un deliberat act polemic** despre *Amoor!* de Murray Schisgal la Teatrul Mic de Mira Iosif.

• **[„Viața militară”, nr. 3]** Publică versuri: Teodor Balș (*Tanchiștilor, Drapelul*), Nicolae Dumbravă (*Cântec*), Dragoș Vicol (*Poem*), Haralambie Țugui (*Odă pământului țării*), Florin Mihai Petrescu (*Țara frumuseții*), Rusalin Mureșanu (*Republicii*), Gh. Istrate (*Tinerețe*), proze: Gheorghe Bejancu (*Omului drag*), Nicolae Jianu (*Semnele primăverii*), reportaje: Romulus Zaharia (*La statul major*), Miko Ervin (*Steaua Dunării*), Claudian Păunică (*Simplu și firesc*). Mircea Radina evocă o luptătoare a războiului antihitlerist, Elena Ionescu. Nicolae Mărgescu continuă serialul (*Șarpele piere în amurg*), un fragment din romanul de spionaj în curs de elaborare.

• **[„Viața Românească”, nr. 3]** **Aniversarea „Vieții Românești” 1906-1966** ocupă, teamatic, aproape întregul număr. Evenimentul face obiectul mai multor articole comemorative semnate de către Demostene Botez, George Ivașcu, Const. Ciopraga, Al. Piru, Geo Șerban, Eugenia Tudor. Demostene Botez: „Au trecut 60 de ani de când pe coperta acestei reviste apărea, sus, deasupra titlului: «1906 – anul I – Martie nr. 1». (...) Apariția unei reviste de importanța «Vieții românești» a fost pentru timpul acela un eveniment, fără determinante evidente în epocă, iar longevitatea ei este un al doilea fenomen neobișnuit nu numai în țara noastră, dar chiar și în Occident, în țări cu mai veche cultură, unde doar «Mercure de France» (sfârșit anul trecut) a avut o viață matusalemică. (...) Redacția «Vieții românești» în primii ani: Rândul I: G. Ibrăileanu, C. Stere, Al. Philippide, N. Gane, P. Bujor. Rândul II: A.N. Gane, I. Botez, C. Botez, G. Pascu, G. Kernbach. Rândul III: Octav Botez, M. Carp, I. Mironescu, P. Iliescu. (...) Cultura, viața politică și ridicarea econo-

mică a țărânimii fiind mijlocul pentru a ajunge la o cultură adevărat națională și de valoare europeană, această revistă, lucrând pe câmpul său propriu, va avea în același timp, toată simpatia pentru acela care luptă, și orice cale, pentru ridicarea culturală, politică și economică a țărânimii și, accentuând asupra scopului – cultura națională – va lupta, pe cât se poate în cadrul unei reviste literare și științifice, și ea, pentru realizarea mijloacelor către acest scop. (...) Trebuie să adaug chiar la acest cuvânt introductiv, care se raportează la momentul istoric și la oamenii care au înființat revista «Viața românească», numele lui Mihai Halea, cel care a primit direct de la Ibrăileanu sarcina de a duce mai departe mesajul și prestigiul revistei căreia i-a dăruit, prin vasta sa cultură universală, energia și entuziasmul său, suflul unei înnoiri ideologice, apropiind-o de izvoarele mereu vii ale marxism-leninismului, dându-i prin aceasta cinstea de a servi cel mai înalt ideal al omenirii. (...) Istoria literară are datoria de a analiza și prețioasa contribuție a lui G. Călinescu, la confirmarea și ridicarea prestigiului revistei noastre, în epoca în care el a condus-o. Călăuzită astăzi de învățătura marxist-leninistă, revista «Viața românească» se străduiește să-și îndeplinească la cel mai înalt nivel ideologic rolul cultural, pe care la început, în condițiile vitrege ale epocii de dinainte și de după primul război mondial, și-l fixase cu atâta modestie”. □ George Ivașcu, „**Viața românească**” în **retrospectivă**: „A face retrospectiva revistei care a apărut în martie 1906 la Iași înseamnă în bună măsură a face o secțiune transversală în istoria culturală a secolului XX, așa cum se dezvoltă ea pe aria culturală românească. Titlul revistei (propus, zice-se, de Vlahuță) s-a vrut și a devenit într-adevăr al vieții românești în accepția cea mai larg cuprinzătoare: atât în raport cu ansamblul realității naționale pe care o îmbrățișează, cât și în raport cu realitatea culturii europene, universale asupra căreia sistematic, implicit sau explicit, își ține la curent cititorii. (...) Apărută ca locul geometric al celor mai pregnante tendințe din primii ani ai secolului, «Viața românească» a reușit, cu alte cuvinte, să devină în scurt timp, cea mai importantă pârgie de dezvoltare a culturii naționale prin literatură, ea consolidându-se în sfera tot mai largă a intelectualității noastre, ea însăși în plin proces de evoluție progresistă. Cu binoclul întors al retrospectivei istorice după 6 decenii, pe reliefurile geografiei noastre spirituale ea apare ca principalul pilon al conexiunii dialectice între ceea ce a înălțat secolul precedent când s-a construit cultura noastră modernă și ceea ce avea, apoi, să se dezvolte atât de impetuos în perspectiva epocii contemporane”. □ Const. Ciopraga, **Etapele „Vieții românești”**: „I. Până la un punct și sub anumite aspecte, «Viața românească» suportă influența ideologiei poporaniste; a pune semnul egalității între poporanism și activitatea din prima etapă a revistei ar fi însă o eroare. Cadrul social-cultural în care a pornit la drum «Viața românească» impunea intelectualilor din jurul acesteia, ca o necesitate, depășirea spiritului poporanist; astfel, literatura, deși atinsă parțial de teoriile poporaniste, n-a fost subordonată acestora. Momentul va fi evocat

de Ibrăileanu în retrospectiva *După 27 de ani*. (...) Apariția primului număr al «Vieții românești» a fost primită ca un eveniment; publicațiile mensuale ale vremii treceau pe al doilea plan. La 13 martie 1906, Mihail Sadoveanu îi comunica lui Ibrăileanu impresii de la București. «Revista mi-a făcut negreșit o foarte bună impresie. Chipul cum e făcută și cuprinsul o fac să fie cea dintâi revistă europeană de la noi.» (...). Intervențiile lui Ibrăileanu, în articole de directivă sau în diverse polemici cu adversarii poporanismului, duc la constatarea că în atenția criticului stăteau, pe plan literar, două idei fundamentale: stimularea unei literaturi specific naționale (și implicit realiste) și simpatie pentru popor. În rest criticul nu înțelegea să dea «rețete» de creație, ba chiar, izolând – printr-un lanț de negații – poporanismul ca ideologie politică de procesul de creație (...). Că G. Ibrăileanu a dat «poporanismului» o interpretare cu totul largă – fapt care în directiva revistei s-a resimțit pozitiv – e limpede; revista avea un grup de «prieteni», dar n-a practicat spiritul sectar. (...) II. După o întrerupere de aproape patru ani, în martie 1920, «Viața românească» intra în a doua etapă, condusă de G. Ibrăileanu, director, și G. Topârceanu, prim redactor; până în 1923 Mihail Ralea colaborează cu articole și scrisori din străinătate, pentru ca după terminarea studiilor de specialitate în sociologie, numit profesor la Universitatea din Iași, să activeze cu hărnicie în redacția revistei. (...) Față de necesitatea de a respinge și nimici teoriile sociale și estetice dăunătoare progresului, «Viața românească» acordă în etapa 1920-1933 un spațiu întins dezbaterilor de directivă, de aspect democratic și antidecadent. Pe plan literar, în creație, colaboratorii sunt selecționați cu grijă, lăsându-li-se, firește, libertatea de a se manifesta potrivit talentului lor. Poezia continuă să fie locul de confluență a diverse concepții estetice, opunând însă, din principiu, rezistența modernismului *à outrance*: Mihai Codreanu, G. Topârceanu, Otilia Cazimir, adepți ai spiritului clasic, se întâlnesc cu Ion Minulescu, Al. A. Philippide și Demostene Botez, receptivi la noutate; chiar în primul număr postbelic apare un nume nou: Lucian Blaga, reîntâlnit apoi la intervale mari. Recomandat de Tudor Arghezi, un alt tânăr, Ion Barbu, făcea să apară la Iași (în 1921 și 1922) poemele *După melci*, *Nastratin Hoge* *la Isarlik* și *Selim*. (...) III. Devenită «bogată, opulentă», «Viața românească» însemna, după război, nu numai o revistă de mare prestigiu, ci și editură, tipografie și librărie. (...) Istovit de boală și lungi insomnii, G. Ibrăileanu înfrunta tot mai anevoie marile îndatoriri ce-i reveneau; între timp mulți dintre devotații revistei începuseră a migra către București. De la 1 ianuarie 1933 (revista care-și câștigase un prestigiu național se muta în capitala țării), G. Ibrăileanu hotărî să treacă destinele «Vieții românești» în mâinile unei echipe tinere, cei aleși fiind Mihai Ralea și G. Călinescu, personalități în măsură să ducă mai departe opera începută. Mihai Ralea se ocupa de câțiva ani, cum probează corespondența inedită cu criticul, de problemele-cheie ale revistei. G. Călinescu, la rândul său, colaborator din depărtare, își arăta după acceptarea

rolului de codirector (deținut, de altminteri, nu mult timp), proiectele de viitor. (...) Articolul solicitat criticului a fost cel din urmă publicat de Ibrăileanu în revistă; despărțindu-se de publicația care pentru el însemnase rostul suprem al vieții lui de intelectual și democrat, criticul sintetiza în retrospectiva *După 27 de ani*, apărut în primul număr pe anul 1933, atitudini și idei cunoscute. Idealul «Vieții românești» n-a fost «țăranul pitoresc, cu plete, cu chimir, care nu știe să citească și stă în poeticul său bordei, cântând din trișcă». Susținătorii revistei au visat un țăran «îmbrăcat europenește, care are casă din cărămidă, a cărei fiică citește romane și poezii, țăranul alegător, membru într-un club, țăranul trăind într-un sat luminat electric». Deși spirit deschis ideilor înaintate, criticul rămâne până la apusul său la o viziune legată numai de ridicarea țăranimii, destul de străin de proletariat. (...) IV. Tradiția «Vieții românești» era, după cel de-al doilea război mondial, una din cele ce trebuiau neapărat valorificate; Mihai Ralea și D. I. Suchianu s-au îngrijit de aceasta. Din noiembrie 1944 până în iulie 1946, cât a apărut într-o formă de tranziție, venerabila publicație reunea colaboratori de mult consacrați, Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Al. A. Philippide, Mihai Codreanu, Demostene Botez, Hortensia Papadat-Bengescu, precum și scriitori mai tineri. (...) Prețuim valoarea unei reviste, în măsura în care a impus un curent important în literatură sau a lansat scriitori străluciți. *Viața românească* a intrat de mult în istoria literaturii ca o publicație democratică și progresistă, în climatul căreia s-au format și au evoluat creatori de prima mărime, – clasici. Sunt merite care o situează în rândul creațiilor culturale naționale demne de cea mai înaltă considerație. La șaizeci de ani de existență *Viața românească* își îndeplinește cu cinste misiunea ce-i revine, continuând o activitate cu perspective înfloritoare”. □ Al. Piru, ***Teoria specificului național la „Viața românească”***: „Dacă poporanismul a fost o platformă ideologică la care «Viața românească» a renunțat la sfârșitul primei serii, după zece ani, teoria specificului național a constituit de-a lungul întregii existențe o preocupare statornică a revistei. Cei doi critici principali de la «Viața românească», G. Ibrăileanu și Mihai Ralea, sunt și principali teoreticieni ai specificului național. (...) Ibrăileanu a luat firește apărarea literaturii specific naționale împotriva literaturii de imitație (...). Găsea că niciodată literatura română n-a practicat o intenție pur simiescă, dovadă că niciun mare scriitor român nu poate fi încadrat într-un curent literar străin contemporan lui. În *Muzica viitorului* observa cu umor că chiar în ipostaza unificării peste zece mii de ani a tuturor popoarelor de pe pământ, problema specificului nu va dispărea, căci se va vorbi probabil atunci de caracterul literaturii de pe planeta Terra, față de caracterul literaturii de pe Marte... (...) Teoria specificului național a fost abordată pe urmele lui Ibrăileanu și de Mihai Ralea, într-un număr de articole polemice: *Sociologie, socialism și caracter specific național*, *Specific și frumos*, *Etnic și estetic*, *Fenomenul românesc*, publicate în «Viața românească» între 1925-1927. (...)

Ralea nu a cerut ca scriitorii să facă literatură specific națională *a thèse*, caracterul național fiind în concepția sa o însușire firească a literaturii originale. Ca și Ibrăileanu, el a cerut numai ca scriitorul să aibă în vedere modalitățile concret-istorice, să nu facă abstracție de social, să nu se izoleze printr-un egocentrism radical de comunitate, practicând o pseudoliteratură privată de orice sens și de orice conținut. [...] Alături de Ibrăileanu, Ralea este printre cei dintâi esești care au încercat să definească caracterul nostru național, «fenomenul românesc». Eseul cu acest titlu, publicat în «Viața românească», 1927, nr. 6-7, descoperă două trăsături fundamentale ale specificului național românesc, raționalitatea și scepticismul față de religie „□ Geo Șerban, „*Viața românească*” față cu „*Gândirea*”: „În spiritul de atâtea ori mărturisit al evitării oricărui exclusivism și al reprimării oricărei discriminări ce s-ar întemeia pe criteriul arbitrar al supremației vreunei școli asupra alteia, «Viața românească» s-a impus de la început, în relațiile cu «Gândirea», printr-o procedare disociativă, aplicată totdeauna în marginile celei mai evidente obiectivități, de natură să inspire respect și să asigure prestigiu intervențiilor sale oricât de inflexibile. (...) De fapt, polemica nu s-a purtat atât împotriva «Gândirii» cât a gândirismului rezultat din asocierea autohtonismului tradiționalist cu obscurantismul ortodoxist. Întâmpinând elogios apariția «Gândirii» în 1921, «Viața românească» nu ezita să exprime rezerve față de mai toată partea teoretică a proaspetei reviste, dar în special față de articolul ce punea în circulație sub titlul «Falimentul democrațiilor parlamentare», una dintre temele favorite și definitorii a ceea ce avea să reprezinte în scurtă vreme gândirismul. (...) Pe când «Gândirea» își alegea trecutul ca perspectivă de judecată și căuta elementele sintezei naționale în tradiții, datini și prejudecăți și rânduielei arhaice, «Viața românească» persevera să pledeze pentru reglarea raporturilor sociale pe temeiul dreptății și legalității, pentru o conștiință vie a libertății, adică tocmai pentru distrugerea formelor vechi ce încătușau energiile naționale, menținând țara într-o stare de înapoiere (...). «Vieții Românești» îi revine meritul și, personal, lui Mihai Ralea, de a fi pus în gardă opinia publică de la noi față cu convertirea mesianismului gândirist într-un vitalism ostil nu numai «civilizației» dar însăși noțiunii de «cultură».(...)”*Viața Românească*” a făcut să triumfe în această înfruntare un «stil polemic» caracterizat prin supremația argumentului și demnitate intelectuală. Chiar atunci când a recurs la pamflet nu a făcut-o cu gândul minimalizării adversarului, al deprecierei lui (se respectă astfel și pe sine însăși), ci în vederea plasticizării unor deficiențe, fisuri, erori demonstrate mai înainte. Numai după repetate și temeinice demontizări teoretice ale misticismului s-a recurs, bunăoară, la acel portret hipertrofiat al hieratismului gândirist în «Tandaler predicator» (V.R. nr. 7-8 1931) și în celelalte câteva pamflete antologice țâsnite din pana lui G. Călinescu”. □ Eugenia Tudor, *Debuturi la „Viața românească*”: „Este incontestabilă înrâurirea pe care a avut-o vechea «Viața românească» asupra formă-

rii gustului public în România încă de la începutul secolului, precum și contribuția ei salutară la dezvoltarea armonioasă a unei literaturi naționale. «Viața românească» a publicat în paginile sale atât pe scriitorii apropiați revistei, a căror prezență era nelipsită în sumarul ei, dar a găzduit deopotrivă opere reprezentative ale scriitorilor de cea mai diversă formație. (...) în numărul 11 al revistei «Viața românească» este descoperită poeta Otilia Cazimir. Poezia cu care a debutat în revistă, intitulată «Noapte», în ciuda influenței eminesciene vizibile conține o undă de frăgezime și sinceritate, specifice liricii Otiliei Cazimir (...). Dar anul 1913 aduce la «Viața românească», prin intermediul unei mai vechi și devotate colaboratoare, Constanța Marino Moscu, scrierile fastuoase ale celei mai mari prozatoare a literaturii noastre: Hortensia Papadat-Bengescu. La ora aceea, autoarea nu era încă decât o poetă în proză, dublată însă de o neobosită și adâncă observatoare a seismelor sufletești, care vor face din Hortensia Papadat-Bengescu analista lucidă din scrierile sale apărute după 1920. (...) Încă un debut printre altele, la vechea publicație condusă de G. Ibrăileanu, ne reține în mod deosebit atenția. E vorba tot de o scriitoare care a debutat cu o scriere matură, echilibrată, de o aspră observare a dramelor rurale, impunându-și dintr-o dată personalitatea creatoare deosebită, în anul 1924, și căreia Garabet Ibrăileanu i-a deschis cu încredere paginile revistei. E vorba de Henriette Yvonne Stahl și de nuvela sa *Voica*. (...) G. Călinescu, conducătorul revistei, inițiasă o rubrică intitulată *Antologie* în care reproducea fragmente din scrierile tinerilor scriitori, lansați de alte publicații. Prin republicarea unor asemenea pagini de poezie sau de roman, «Viața românească» a consacrat pe Mihail Sebastian, pe I. Peltz, Anton Holban, Radu Boureanu, Al. Dima, Ion Călugăru, B. Iordan și încă pe mulți alții, numărându-i apoi printre colaboratorii săi.” □ În cadrul secțiunii texte inedite sunt redată: un fragment din romanul *Străina* al Hortensiei Papadat-Bengescu, versuri de Al. Philippide (*Spectacol*), Ionel Teodoreanu (*Vânătoarea, Melancolie*), M. Codreanu și Al. O. Teodoreanu: *Schimb de sonete*; este redat un fragment dintr-o *Carte de amintiri*, semnat de Claudia Millian-Minulescu (*O vacanță la Tușnad cu Hortensia Papadat-Bengescu*), datat în perioada august 1952, precum și texte epistolare *Din corespondența primilor conducători ai „Vieții românești”* (G. Ibrăileanu, C. Stere). ■ Paul Georgescu semnează articolul: **Semnificații sadoveniene**: „Ideea de simplitate clasică, asociată pe drept operei sadoveniene, nu anulează, cred, nici profunzimea, nici bogăția semnificațiilor, cum confuzia exterioară nu manifestă, neapărat, adâncime. Pe de altă parte, când un strat de semnificații a fost exploatat, nimeni nu-l împiedică pe glosator să înainteze într-altul. Găsirea unor atribute noi nu cere neapărat anularea polemică a celor știute fiindcă înțelegerea dialectică a unei opere presupune descoperirea unor contradicții (...) care sunt inerente existenței; un marxist nu poate gândi unilinear iar opera de artă nu e numai suprafață, nici dat imuabil. Depărtarea în timp sau în spațiu de un dat

(istoric, social, artistic) ne relevă alte perspective, nu mai puțin reale, dar altele; critica e un proces de cunoaștere continuu. (...) Impresia de monografie exactă și completă – caracteristică de altfel prozei sadoveniene – e puternică de la prima lectură, cititorul are senzația unei epuizări totale a realului: toate amănuntele sunt la locul lor, obiectele au o funcție precisă; de altfel, romanul poartă, nu numele unui erou sau al unui sentiment, ci al unui obiect; dar când te familiarizezi cu textul, observi că descrierea obiectivă e minimală – Sadoveanu nu a căzut niciodată în păcatul de moarte al realismului critic care este descriptivismul, prin care lumea obiectuală primește o imensă greutate, un fel de funcție autonomă fantomatică, – se reduce la datele esențiale. Desigur, se manifestă aici clasicismul fundamental al lui Sadoveanu (clasicism reîmprospătat prin contactul cu realismul secolului al XIX-lea, îndeosebi Flaubert, Tolstoi, Turgheniev), cu forța lui selectivă și arta simplității, desigur, excepționala sa atenție senzorială; pentru a justifica însă impresia de complet e nevoie să mai reținem ceva: ritmicitatea; vreau să spun că lumea sadoveniană e ordonată și coordonată, totul revine după lege acum și mereu, un moment se repetă, imemorial, în trecut și viitor, se amplifică temporar în cicluri bine ordonate. E, dacă vrei, o civilizație astrală, în care faptele umane sunt reglate, ca mersul stelelor, al soarelui și lunii. A surprinde un moment e ca și cum s-ar surprinde o infinitate de momente echivalente în timp. (...) Am urmărit câteva aspecte sub care poate fi interpretată *Creanga de aur*: basm, roman istoric, scrisoare persană, poveste de dragoste, scriere parabolică. Oare fiecare, în parte, poate fi socotită o structură? Mă tem că aş exagera afirmând aceasta. Se conturează însă, ca și la *Baltagul*, două structuri comunicante: una e a romanului istoric, monografic și realist, a doua structura parabolică, mitică; ultima nu anulează, ci completează. Poate că, în loc de structură mitică am putea vorbi de semnificații, reverberații, sensuri, etc.? Asemenea semnificații pot apare pe solul unei structuri, dar cristalizează, ele însele, într-o structură proprie atunci când cartea poate fi citită și analizată coerent, de la un capăt la altul, fără a fi obligat să părăsești legile interne de organizare ale structurii respective. Deci, se poate vorbi de polistructură atunci când unei cărți i se pot da două, sau mai multe interpretări coerente, independente. Cel mai adecvat ar fi însă dacă exegeza ar fi și ea polimorfică, urmărind adică atât fiecare plan al cărții cât și legăturile intime interstructurale. Existența polistructurii dă profunzime textului și e unul din semnele capodoperei.” ■ Adrian Marino, **Obiectul și metoda criticii la G. Ibrăileanu**: „Cine străbate cu oarecare atenție, și fără păreri preconcepute, toate textele importante în care G. Ibrăileanu se pronunță asupra criticii literare, ajunge în mod inevitabil la o imagine oarecum diferită față de aceea admisă în unele studii și articole. Este mai întâi de observat că nu în fiecare compartiment al operei sale G. Ibrăileanu își aplică integral și cu fidelitate programul critic, de unde riscul pentru comentatori de a scoate concluzii generale din cazuri particulare. Apoi, acest program se dez-

voltă succesiv, pe fragmente, mai mult din necesități polemice, decât strict teoretice. De aici, oarecare dificultate de a-l întâlni încheiat și sistematizat. În sfârșit, revelatoare nu poate fi urmărirea unei cronologii stricte, cât surprinderea articulațiilor unei gândiri, modul cum este definit în esență «actul critic». După opinia noastră, orice analiză a concepției critice a lui G. Ibrăileanu ar trebui să înceapă de la clarificarea acestui punct decisiv. Care este raportul real între estetic și științific în gândirea criticului de la «Viața românească»? Din împrejurarea că G. Ibrăileanu a profesat la noi o critică de tipul Taine (sociologico – psihologică – biografică), a purtat polemici cu E. Lovinescu, exponent al criticii «estetice», s-a tras uneori concluzia că G. Ibrăileanu a repudiat categoric această critică, nedând nicio importanță judecării estetice în critică, sau, când a făcut-o, acest fapt constituie o gravă abatere de la principiile criticii științifice. În realitate, pentru G. Ibrăileanu cele două momente sunt riguros complementare, cu precizarea că examenul literar prin judecata de valoare reprezintă, în concepția sa, condiția necesară prealabilă a oricărei critici, inclusiv științifice. Într-adevăr, cum poți analiza științific un obiect, dacă n-ai stabili mai întâi realitatea, existența acelui obiect? Și cum altfel poate se poate recunoaște existența unei valori literare, fără o judecată de valoare, deci estetică, aplicată la obiect? Se mai afirmă că Ibrăileanu a lunecat în «estetism» în ultima fază a activității sale. Dar încă în primele sale articole teoretice, criticul enunțase această teză, fără a fi, nici atunci, nici mai târziu, câtuși de puțin critic «estet». (...) Lucrurile acestea s-au mai observat și, fără îndoială, sunt fundamentale pentru înțelegerea criticii lui Ibrăileanu. (...) Dar ceea ce nu s-a subliniat niciodată este faptul că acest critic, atât de receptiv în direcția științifică, extinde raza vizuală a studiilor literare chiar și în sensul creației artistice, postulând o critică efectiv totală, o sinteză între *știință și artă*, ceea ce ne pune în fața un Ibrăileanu «nou», neașteptat”. ■ Matei Călinescu, ***G. Ibrăileanu despre destinul universal al culturii române***: „Profetismul chiar în forme riguroase, bazat pe logica istoriei, e o atitudine relativ rară la un critic, cu atât mai mult la unul de formație științifică și obiectivă, ca Ibrăileanu. Și totuși, în atmosfera de efervescență din perioada imediat următoare primului război mondial, mentorul «Vieții românești» s-a simțit îndemnat să reflecteze (bineînțeles ținând seama de datele și lecțiile trecutului) asupra viitorului culturii noastre, formulând câteva previziuni, dintre care unele pot părea azi timide, întrucâtva desuete (previziunile se învechesc mult mai repede decât retrospectiviile istorice), dar altele sunt de o remarcabilă luciditate. (...) Evident, chiar în epoca de care vorbim, Ibrăileanu n-a fost singurul intelectual preocupat de ceea ce aș numi destinul universal al literaturii române. El exprimă – integrându-l în coordonatele personalității sale – un spirit al timpului, care avea să se dovedească în deceniile următoare, de o mare rodnicie. Mărturia lui Ibrăileanu rămâne însă, după părerea mea, unul dintre cele mai elocvente documente asupra acestui moment însemnat în istoria conștiinței românești,

moment în care adoptarea unui punct de vedere al universalității devine necesară și firească în considerarea fenomenului cultural național.” ■ I. Negoitescu semnează articolul **M. Ralea, călător**: „Deoarece în literatura română, încă de la începuturi, jurnalul de călătorie a avut reprezentanți plini de personalitate, însemnările drumeției lor contribuind să intereseze pe amatorii de documente umane, în care spațiul și psihologia încearcă variate și curioase uneori sinteze, – acest gen literar s-a constituit la noi în forme ce îi asigură o adevărată tradiție, delimitând însăși evoluția culturii noastre. (...) În veacul nostru, călătorul român cel mai cunoscut și cel mai remarcabil prin relatările scrise, rămâne în schimb Mihai Ralea. (...) Om de gust și intelectual dotat cu o sagacitate de-a dreptul divinatorie care poartă cu sine, în călătorii, ironia poleită a lui Anatole France, disociația și asociația pasionată a lui Barrés și dorul depărtărilor lui J. Conrad – Mihai Ralea nu relatează despre țările pe care le străbate, cât le discută critic, interpretează, ia poziție fie că uzează de instrumentele filosofiei culturii în tinerețe, fie de cele ale gândirii marxiste la maturitate, idealurile raționale constituind pentru el chemarea veșnică, iar omul apărându-i împlântat în social. [...] Farmecul însemnărilor de călătorie ale lui Mihail Ralea din cele trei volume, care cuprind orizonturile Spaniei, Egiptului, Olandei, Angliei, Antilelor, Statelor Unite și Canadei, vine din arta de a zugrăvi entitățile geografice, de la peisajele Țărilor de Jos la viața de noapte din New Orléans, de la simțământul stenic al contactului cu pustiul african, la banalitatea râncedă a vieții mecanizate din lumea nouă, – din intuițiile fine presărate în referiri la sfera culturii, pururi prezentă, ca un fundal văzut și nevăzut, dar fără încetare proiectat pe zarea geografiei lăuntrice, – iar pregnanța lor politică le dă o actualitate și un sens precis. Când, dincolo de praful și cenușa mormintelor, piramidelor și templelor de pe malurile Nilului acest călător avertizat recunoaște doar eternitatea felahului, care leagă veacurile de la Herodot la Pierre Loti, el dă tribut dragostei față de om, – omul, singura realitate în care crede și căreia i se închină. (...) Martor al vremii în care eliberarea desăvârșită a locuitorilor pământului s-au pregătit sau a început pretutindeni, chiar acolo unde starea de umilință până la treapta de animal de povară s-ar fi părut că-i menește la o eternă înlănțuire, – Mihai Ralea a prins, în observațiile sale de călător atent și ferit de amăgiri, icoana acestui frământ uneori tainic, alteori izbitor; în încrustația aforistică ce dă stilului o sclipire de tăişuri de sabie, memorialul drumețiilor lui va rămâne în literatura noastră, pe linia tradiției la începutul acestor rânduri consemnată, ca un testimoniu de nobile năzuințe hărăzite inteligenței”. ■ Petru Comarnescu scrie despre **Ion Botez, comentator al literaturii engleze**: „Confluența de probleme privind specificitatea culturii noastre și specificitatea altor culturi, corelațiile și confruntările dintre național și universal au constituit – mai ales datorită lui G. Ibrăileanu – una din trăsăturile spiritului critic de la *Viața românească*. Cu limitele cunoscute, revista a polarizat în jurul ei o seamă de cărturari cu vaste

preocupări sau specialiști în anumite domenii, mai toți având aspirații progresiste și conștiința valorilor universale. Nu a fost o simplă tribună, la care se accepta orice fel de literatură și orice fel de comentariu critic, cum nici magazin cosmopolit la care se răspândea orice producție. Dimpotrivă, s-a promovat în mod organic valorile patriei și ale lumii, cu conștiința că primele sunt și ale lumii, ale universului, de la care se pot primi și este necesar să se primească unele învățăminte și imbolduri. (...) Dacă interpretarea creațiilor și mișcării de idei din viața poporului rus ori ale popoarelor francez și german a constituit preocuparea mai multor critici și oameni de cultură de la noi, față de fenomenul culturii și civilizației engleze un pionierat mai sistematic a început tocmai la «Viața românească», și aceasta datorită unuia din stâlpii revistei și ai Iașului cultural, Ion Botez. Stimulat de spiritul de largă cunoaștere din redacția revistei și contribuind el însuși la această lărgire, Ion Botez a făcut cunoscute o seamă din problemele civilizației și democrației burgheze din Anglia și aceasta încă din primii ani de existență ai revistei, pentru ca, mai târziu, după primul război mondial, să se concentreze asupra creației shakespeareiene. Recitite după atâtea decenii de la publicarea lor în revistă sau în volume, studiile și articolele lui Ion Botez interesează nu numai documentar, dar unele dintre ele – mai ales studiile asupra lui Shakespeare – își păstrează valabilitatea, prezentând unele interpretări și observații care sunt și ale prezentului nostru. (...) Precursor în valorificarea culturii engleze, unele studii și aprecieri ale lui Ion Botez își păstrează valabilitatea și astăzi. În materie de descriere a mișcării de idei din Anglia el a fost mult mai viu și mai relevant decât Nicolae Petrescu, care în lucrarea sa *Anglia* a prezentat obiectivist, de pe poziții democratic burgheze fenomenele sociale, politice, culturale ale societății engleze. De asemenea, în comentariile asupra culturii engleze și mai ales ale teatrului shakespeareian, Ion Botez rămâne nu numai un precursor, ci ca un izvor de observații și interpretări și astăzi stimulatoare. Teatrul shakespeareian și literatura engleză și-au avut mai târziu și alți comentatori, ca Alice Voinescu, Ion Marin Sadoveanu, Ion Pillat, Dragoș Drotopopescu, iar în ultima vreme numărul comentatorilor e mult mai mare, ca și în domeniul altor mari literaturi.” □ Despre C. Hogaș la „*Gimnasia centrală*” scrie Vladimir Streinu: „Susținut prin cuvântul scris al ispravnicului de Tecuci, Calistrat Hogaș se află în 1860-61 ca stipendist al *Gimnasiei Centrale* din Academia Mihăileană. Localul școlii se afla, pe lângă biserica Tălăpădari, în casele fostului spătar Petrache Cazimir și în cele de peste drum ale lui Iorgu Voinescu, cumpărate de Epitropie și legate între ele, pe deasupra străzii, printr-un coridor arcuit, un neverosimil ponte de sosiri (...) terminat în 1845 și rămas până către sfârșitul veacului ca o ciudățenie arhitectonică a capitalei moldovene. În această clădire neobișnuită și, pentru ochii unui copil din Tecuci, chiar măreață, intră și rămase «stipendistul» nostru. Repartizat secției divizionare B, înființată chiar atunci, a clasului I, la vremea aceea, cu fruntea și tâmplile cotropite până la anulare de

părul castaniu, cu nasul oarecum strivit, deși nu lat, făptură de viitor om urât – s-ar fi zis – de n-ar fi iluminat-o, de sub sprâncenele frânte malițios, ochii sclipitori ai protoiereului. Totuși directorul internatului, Zaharia Columb, îl va porecli pe drept cuvânt «momițoiul», căci prima impresie pe care o lăsa chipul său era de puiandru pitecoid ieșit la lumină din hățișul părului. Dar «momițoiul» acesta învăța cu tragere de inimă, așezându-se de cu vreme în rândul premianților de clasă. Unele trăsături de personalitate îl semnală atît colegilor cît și profesorilor. Învăța bine, citea mult în afară de ceea ce i se cerea și făcea versuri”. □ Cornelia Ștefănescu îl prezintă pe *Spiridon Popescu*: „Portretul fizic al lui Spiridon Popescu nu corespunde spiritului și temperamentului omului relevante în scris și în activitatea pe tărâm social. Fotografiile, reprezentându-l la vârste diferite îl arată întotdeauna același, nici tânăr, nici bătrîn, un bărbat masiv, mai mult greoi, puțin adus de umeri, apăsător parcă de severitatea costumului, întotdeauna de culoare întunecată, corect închis pînă la ultimul nasture. (...) Numai o anume privire dărză din fundul ochilor îi trădează robustețea spiritului, tenacitatea hotărârilor(...) Spre deosebire de Sadoveanu, colaborator și el al «Vieții românești», înclinat temperamental spre lirism în perspectivarea datelor realității, Spiridon Popescu are o viziune mult mai lucid realistă de abordare nudă a existenței rurale, care l-a apropiat într-un fel de modul de tratare oarecum naturalist al lui Sandu-Aldea. Atenția îi este îndreptată mai mult asupra felului de a gândi al omului simplu. Ibrăileanu spunea că realismul lui Spiridon Popescu este psihologic. Într-o literatură ca a noastră, în care și-au dat întâlnire atît de diverși evocatori ai satului, autorul lui *Moș Gheorghe* a adus un țăran real și totuși atît de deosebit care și-a găsit loc în tipologia rurală tocmai pentru faptul că dezvăluie o latură mai puțin cunoscută, modul țăranului de a vedea și de a interpreta lumea. (...) Proza lui Spiridon Popescu are un pronunțat caracter educativ, care uneori merge pînă la teză. Autorul n-a avut niciodată veleități literare în sensul artistic al cuvîntului. Scrisul său a avut de profitat de pe urma acestei împrejurări, individualizându-se prin spontanietatea analizei sufletului țăranului și a observației directe, lucide, aproape documentare.” ■ Șerban Cioculescu semnează secțiunea *Miscellanea*: **Întâiul număr din „Viața Românească”**: „Privesc cu nesfârșită uimire întâiul număr din «Viața Românească», pe care mi l-a pus la dispoziție colaboratorul nostru, prof. Ion Crețu, fost discipol și prieten al lui G. Ibrăileanu. Spre deosebire de multe alte publicații periodice, – ca să nu spunem toate, – revista și-a găsit și fixat din primul moment fizionomia. Și cînd spun fizionomia, mă refer atît la aspectul grafic (format, literă și mai ales copertă!), cît și la conținutul ei (literatură de imaginație, critică și istorie literară, rubrici permanente). În stînga sus, anul, iar în dreapta, luna și numărul; sub titlu directorii: C. Stere și P. Bujor; la sumar: un cuvînt *Cătră cetitori*, semnat «Viața Românească», probabil redactat de cel dintîi dintre directori, amintiri despre traiectoriile lui Dante, de N. Gane, nuvele de

Al. Vlahuță și M. Sadoveanu, o poezie de Artur Stavri, un studiu despre istorie și critică literară de A. Philippide, un articol de C. Stere despre poezia lui O. Goga (...) Gruparea era așadar constituită, iar colaboratorul cel mai statornic și mai abundent, încă de la primul număr, a rămas G. Ibrăileanu, stâlpul ei literar”. ■ În cadrul rubricii *Evocări, amintiri, mărturii* sunt semnate texte de Mihai Carp, Demostene Botez, Otilia Cazimir, Iorgu Iordan, Laurențiu Preușescu, D. I. Suchianu, Henriette Yvonne Stahl, M. Sevastos, Elena Piru, Al. Al. Leontescu. Printre ... auto-evocatori se numără și Mihai Carp, cu textul *După șaizeci de ani*: „Actuala conducere a «Vieții românești» mi-a făcut cinstea să-mi solicite câteva rânduri cu ocazia jubileului de șaizeci de ani de la apariția glorioasei reviste. Trebuie să mărturisesc însă că e greu de definit sentimentul pe care-l am când mă gândesc la tovarășii cu care am pornit la drum acum șaizeci de ani. Ceea ce aș avea de spus mai deosebit despre începuturile «Vieții românești» am arătat mai bine și mai amănunțit acum treizeci de ani, în numărul 4 din 1936 al acestei reviste, într-un articol pe care l-am intitulat *Ibrăileanu în slujba „Vieții Românești”*. Căci trebuie să se știe că adevăratul inițiator și cel mai pasionat susținător al revistei a fost Ibrăileanu. Numai cei ce au luat parte la alcătuirea numerelor revistei își pot da seama de munca titanică pe care a depus-o Ibrăileanu la «Viața românească». Nimic nu se publica fără ca el să citească în prealabil. «Miscellanea» era mai mult a lui Ibrăileanu. Rar am scris și noi ceilalți câte ceva la această rubrică. Aici se desfășurau polemicile și se lua poziție. Ibrăileanu în polemică era dur, dar nu necuviincios. Într-un cuvânt pot spune că Ibrăileanu s-a identificat cu revista. Trăia numai cu «Viața românească» în gând și în inimă. În privința activității mele la «Viața românească», în afară de câteva pagini de beletristică publicate cu pseudonimul Radu Nour (*În drum* – schiță – și *Eugenita*), pot spune că am scris mai multe recenzii de cărți românești și străine. Despre mine, ca recenzent, Ibrăileanu afirma că sunt obiectiv. Un articol al meu care a fost mult apreciat de Ibrăileanu este intitulat *Un poet al clipelor de îndoială... O. Carp (G. Proca)* scris chiar în primul an al revistei. Necrologul scris de mine cu ocazia morții lui Gh. Kernbach (Gheorghe din Moldova) a plăcut de asemeni lui Ibrăileanu. (...) Pot spune că la noi, la revistă, mai ales la început, când nu aveam corespondenți în toate provinciile românești, eram nevoiți să alcătuim cronici pe baza informațiilor culese din ziarele de acolo, și pe care le semnam cu nume fictive. În fine, făceam totul pentru ca revista să îmbrățișeze întreaga viață românească. (...) Profit de prilej pentru a ura conducătorilor și colaboratorilor actuali ai revistei «Viața românească» spor la lucru și mult succes în promovarea literaturii și culturii românești”. □ Demostene Botez notează impresii despre *Mihai Carp*, *Ionel Teodoreanu* și *Mihai Sevastos*: „Dacă aș fi romancier și mi-aș propune să scriu un roman al tinereții, fără îndoială că eroul romanului meu – poate chiar eroul însuși – ar fi Ionel Teodoreanu. (...) Mi-l aduc aminte când a venit prima oară, o dată cu Alexandru Philippide, în mica

mea odăiță din strada Ralet nr. 7, unde revista își avea și redacția și administrația, și expediția și... returnările. A fost un an bun, acel an de la începutul literaturii dintre cele două războaie, care va rămâne pentru totdeauna în istoria literaturii noastre. De-atunci, odată cu reapariția «*Vieții românești*», după primul război mondial, Ionel Teodoreanu a intrat în «familia», în paginile revistei, în prietenia domnului Ibrăileanu, și permanent în sfatul redacției unde aducea tonicitatea inepuizabilă a tinereții și spiritului său». □ Și Mihail Sevastos se confesează: „Atâta timp cât «*Viața românească*» a apărut sub îngrijirea directă și permanentă a lui Ibrăileanu, acesta a avut, după 1912 (mi se pare), un ajutor prețios în persoana lui Mihai Sevastos, autorul unui volum ce va cuprinde nenumărate aspecte din redacția revistei și chiar din afara ei; un fel de schiță de roman al «*Vieții românești*», cu eroi și fapte. (...) Sevastos primea manuscrisele, le citea, își da și el cu părerea asupra lor, cu aceeași șansă de a fi luat în seamă, dar făcea și corecturile până în pagină și în mașină, – cultura sa ajutându-l să o facă fără stâlciri de nume citate din cultura universală. De multe ori colabora, ținea permanent legătura cu tipografia, totdeauna foarte atent să nu scape cumva vreo greșală. Firea lui tăcută și modestă, atitudinea lui de critic ascuțit și fără menajamente pentru nimeni, poate și puțină sau chiar multă mizantropie, înclinarea spre o disecție necruțătoare a faptelor omenesti și a mobilelor lor l-au izolat și fără vrere, iar asupra muncii sale literare de-o viață întreagă, ca și asupra operei sale, au aruncat ca o perdea (...) prin care fondul lor se vede estompat, abia ghicit. De aici o ipostază de nedreptățit, care este o realitate.” □ Iorgu Iordan se prezintă cu textul **Amintiri**: „Colaborarea mea la «*Viața românească*» a început, la îndemnul și cu încurajarea lui Ibrăileanu, încă din anul 1911, când eram student. A constat, la început de tot, exclusiv din recenzii, și numai după primul război mondial (1920) am publicat articole și studii, nici acestea prea numeroase. Slaba activitate ca colaborator al revistei se explică, în primii ani, prin lipsa de încredere în propriile-mi forțe. Aveam despre toți cei ce publicau în acest periodic de mare prestigiu o părere așa de favorabilă, prin însuși faptul că le apărea numele în ea, încât mi se părea o îndrăzneală prea mare să mă număr și eu printre ei, mai ales cu niște simple dări de seamă. (La început nici nu eram în stare să fac altceva vrednic de a vedea lumina tiparului. Afară de asta, contribuții filologice, singurele pe care le-aș fi putut da eu, veneau de la Al. Phillipide ș.a.). Aceeași stare de spirit mă împiedica să frecventez prea des redacția, unde mă simțeam și mai «mic» decât ca colaborator... de la distanță. Ibrăileanu mă ironiza pe această temă, dând a înțelege, fără să creadă totuși, ci numai spre a mă încuraja, că nu prea eram atașat de revistă. Domina, totdeauna, spiritul redactorului responsabil, pe care acolo aveam prilejul să-l cunosc sub alt aspect decât acela de profesor, deși manifestările exterioare, atitudinea propriu-zisă față de partenerii discuției nu erau esențial diferite, în sensul că îi «trata» aproape la fel ca pe elevii de la liceu, mai exact spus, față

de aceștia din urmă comportarea lui era, în fond, identică. Dar se aprindea mai ușor și, adesea, mai violent, prin ridicarea tonului, din cauză că tovarășii de redacție «îndrăzneau» să-l contrazică, de obicei, fără dreptate, sau nu-și îndeplineau îndatoririle (prezentau târziu recenziile, notele pentru «Miscellanea», nu urmăreau atent corespondența cu colaboratorii externi etc.)”. □ La fel, cu ***Amintiri de la Viața românească***, este prezent D.I. Suchianu: „A spune că numai literatura realistă are valoare de artă, nu-i numai o opinie și o constatare. A spune că originalitatea în competiția internațională se măsoară cu gradul de specificitate națională – iarăși nu-i numai o judecată, ci și o observație. A fi antirasist, a fi democrat, a iubi pe cei mici nu înseamnă numai a avea păreri, înseamnă a fi om. A crede că e firesc să descrii în romane țărani într-o țară unde 95% din locuitori erau țărani, nu-i o concluzie ci un fapt. Dacă vrei o definiție exactă a «doctrinei» grupării de la «Viața românească» cred că cea mai firească ar fi aceasta: «n-a existat o singură idee frumoasă și morală, o singură idee progresistă, căreia să-i fi rămas în urmă». Un exemplu. În plin fascism, în vremea prigoanei anti-comuniste, «Viața românească» a avut o fază de marcată simpatie comunistă, o lungă epocă de aproape zece ani în care ea a fost singura publicație net progresistă din România. Peste douăzeci din colaboratorii permanenți erau comuniști, iar ajutorul meu direct, omul înțelept cu care la fiecare pas mă consultam în tot ce făceam, era Alexandru Graur. (...) Nu pot să termin aceste amintiri, decât reamintind, încă odată, că cea mai bună perioadă a revistei a fost perioada Ibrăileanu – Sevastos – Topârceanu. Acești trei oameni munceau cot la cot, zi și noapte, nu numai studiind cu lupa fiecare manuscris, dar îndreptându-l, stilizându-l, aproape refăcându-l. Această operație și-o făceau de altfel și reciproc, cenzurându-se unul pe altul. Întreaga lor vlagă au închinat-o educării «unei țări întregi: educarea gustului liber, dezvoltarea gustului pentru frumusețea morală, pentru tot ce e delicatețe, curaj, bunătate. » Și Ralea și eu, fiecare în perioada lui, am muncit la întreținerea acestui nivel înalt. Dar eforturile noastre nu se pot compara cu silințele celor trei către care merg toate gândurile noastre astăzi.” □ Henriette Yvonne Stahl arată ***Cum nu l-am cunoscut pe G. Ibrăileanu***: „Sunt întâmplări care cu cât trece timpul, cu atât amintirea lor devine mai pură și mai pregnantă. Timpul, în loc să le estompeze, le conferă importanța lui esențială, sensul lor simbolic. Potențialul cuprins în sămânță, rodește. Patruzeci de ani, peste patruzeci de ani au trecut... Într-adevăr ani suficienți ca întâmplările de atunci – în 1924 – să poată fi judecate în adevărata lor semnificație. (...) 1924... Îmi amintesc perfect și oricine își poate închipui uluirea mea când, după ce fusesem certată că am rămas repetentă, m-am trezit cu maestrul Mihail Sadoveanu – pentru mine după atunci făptură legendară – vine la mine acasă ca să vadă și să cunoască personal «adolescenta» care scrisese *Voica*. (...) Mihail Sadoveanu îmi mai spune: «- Domnul Garabet Ibrăileanu m-a rugat să-i aduc la Iași, romanul dumitale. Dorește a-l publica în «*Viața românească*». E prima dată când aud

numele de Garabet Ibrăileanu. Nu bănuiam atunci că omul care purta acest nume va juca un rol atât de mare în viața mea. Într-adevăr, foarte curând micul roman *Voica* apare în «Viața românească» (Octombrie 1924) cu o notă de prezentare de Garabet Ibrăileanu. După ce am cetit rândurile scrise de el, mi-am dat seama că fusesem atât de atentă, încât îmi rămăseseră întipărite în minte câteva fraze (...). Acest articol scris de Ibrăileanu a constituit, de fapt, actul meu de naștere ca scriitoare. Pe Garabet Ibrăileanu însă, pe acest om, omul care mi-a făcut cel mai mare bine al vieții mele de scriitoare, nu l-am întâlnit și nu l-am văzut niciodată. Din clipa aceea însă prezența lui morală și intelectuală mă înconjoară. Am simțit-o vie mereu. Și azi o simt. Și desigur așa va fi până la sfârșitul zilelor mele. El l-a trimis pe maestrul Sadoveanu la mine, tot el, ceva mai târziu, pe Mihai Ralea, deci prin el am putut beneficia apoi, o viață întreagă, de ajutorul și prietenia acestor oameni. Tot Ibrăileanu este cel care îmi publica imediat tot ce trimetam «Vieții românești», nuvele ca *Bătălia de la Port-Arthur*, *Mătușa Matilda*, *Casa Albă*, *Plumb* etc. și tot datorită aprecierilor lui Ibrăileanu, în 1925 am câpătat premiul de proză al S. S. R-ului. Astfel, prin Ibrăileanu m-am simțit legată de cercul «Vieții românești», de mentalitatea lui, și evitând instinctiv orice curente străine i-am păstrat o fidelitate artistică niciodată desmințită și niciodată destăinuită până acum. Cu toate că nu l-am cunoscut, sau poate tocmai de aceea figura lui Ibrăileanu, în mintea mea, capătă un contur imaginar puternic. Fantasc dar viu. Mi se vorbește de el, citesc ce scrie el și așa mi l-am putut clădi atât de viu, încât mie însămi îmi este greu câteodată să cred că nu l-am văzut niciodată. (...) Iar acum, când atâția și dintre cei mai de seamă colaboratori ai ei nu mai sunt printre noi, nu putem decât să dorim ca spiritul «Vieții românești» să rămână mereu viu și fecund.” □ Elena Piru evocă **Amintirea lui Octav Botez**: „Adept al «criticii complete», după concepția lui Ibrăileanu, Octav Botez a adus contribuții însemnate în istoria și critica literară românească prin articole și studii pertinente privitoare la scriitorii români și străini. Trebuie readuse în interesul cercetătorilor români de specialitate articolele sale despre Delavrancea, al cărui «naturalism» îl definește cu competență, despre Titu Maiorescu, căruia încearcă a-i fixa locul în cultura românească, despre «Sărmanul Dionis», despre Ibrăileanu ca romancier, despre Hogaș, Rebreanu, Sadoveanu, Jean Bart; de asemenea subliniem analiza fină și pătrunzătoare pe care o face piesei «Rosmersholm» de Ibsen, ca și observațiile judicioase din micile studii consacrate unor scriitori străini ca Alfred de Vigny, Rémy de Gourmont, Romain Rolland.”; Al. Al. Leontescu (**Mihai Codreanu**): „Revista «Viața românească» împlinește 60 de ani de existență, iar semnatarul acestor rânduri o citește din tinerețe, de 53 de ani. Am urmărit, cu predilecție, cinci poeți care au scris la această revistă. Și anume: Mihai Codreanu și G. Topârceanu, înainte de primul război mondial; iar după război, pe Otilia Cazimir, pe Demostene Botez și pe Al. Philippide, cu cel de al doilea fiind aproape de aceeași vârstă și aproape vecin

prin satele noastre natale. (...) Din tinerețe, am avut pasiune pentru sonet și de aceea sonetele lui Mihai Codreanu, când apăreau în revista ieșeană, noi le memorizam și le recitam cu patos. Datorită lui Mihai Codreanu am citit, în franțuzește, sonetele lui Petrarca, Dante, Michel-Angelo, Shakespeare sonetele poeților francezi Heredia, Mallarmé și alții. (...) Într-adevăr toate sonetele lui Mihai Codreanu din cele trei volume: *Statui*, *Cântecul deșertăciunii* și *Turnul de fildeș*, par dăltuite în marmură și nu scrise în cuvinte. În 1914, într-un ziar bucureștean, Tudor Arghezi, pe atunci poet al *Agatelor negre*, la apariția *Statui*-lor, le elogiază la superlativ, neputându-și stăpâni entuziasmul și admirația. (...) Într-o prestigioasă istorie a literaturii române, apărută în timpul celui de-al doilea război mondial, sonetele lui Mihai Codreanu, numai în vreo zece fraze, au fost aspru criticate. Se negau, astfel, elogiile lui Tudor Arghezi din 1914 și criticile obiective și juste, care mențineau valoarea artistică a sonetelor, de către critici de prestigiu ca: G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, T. Vianu, M. Ralea și alți critici aflați încă în viață. Când un prieten l-a întrebat ce părere are despre această critică, Mihai Codreanu a răspuns liniștit că judecățile critice în materie de valoare literară și artistică, indiferent dacă sunt pozitive sau negative, îl lasă rece. Eu merg, – a continuat el – pe drumul meu de la început, așa orb cum sunt. Și să crezi că văd foarte bine prin întuneric. Mai târziu, peste ani și ani, el avea să răspundă acestei asprimi critice printr-un sonet intitulat: «*Unui critic*». ■ În cadrul rubricii *Caleidoscop*, I. Crețu scrie articolele: ***Privire retrospectivă asupra „Vieții românești” în etapa sa ieșeană și Ibrăileanu despre Gala Galaction și Tudor Arghezi:*** „Provoacă nedumeriri faptul că G. Ibrăileanu, care a publicat numeroase studii despre scriitorii români și curentele literare dintre 1900 și 1930, n-a destinat niciun articol critic celor doi scriitori de seamă bucureșteni Gala Galaction și Tudor Arghezi, a căror activitate s-a desfășurat în mare parte sub ochii lui și o bună bucată de vreme au fost colaboratori ai *Vieții românești*. (...) Pe scurt, se poate spune că Ibrăileanu și-a precizat moment cu moment și din ce în ce mai lămurit prețuirea și entuziasmul său pentru oprea celor doi scriitori bucureșteni, Gala Galaction și Tudor Arghezi, cărora totuși criticul nu le-a consacrat capitole speciale în volumele sale de critică și istorie literară. Pentru cititorii de astăzi, neinițiați, acești scriitori s-ar părea că au fost lipsiți de atenția celui mai de seamă interpret al vremii”. □ Ion Bălu semnează textul „***Viața românească*” după al doilea război mondial:** „Interzisă la șase septembrie 1940, de regimul fascist, «*Viața românească*» a reapărut după al doilea război mondial, în toamna anului 1944, în noiembrie. Pe anul 1945, afară de un număr triplu, celelalte sunt duble. «*Viața românească*» se subintitula «revistă de literatură, știință și ideologie», avea ca directori pe M. Ralea și D. I. Suchianu și adopta formatul vechii reviste. Sumarul era anunțat pe coperta exterioară și creația creează numeroase rubrici fixe: *cronica externă, literară* – apare numai în 1944, semnată de Petru Comarnescu – *cronica plastică, lingvistică, socială, științifică*. (...)

Redacția afirma răspicat din primul număr prin semnătura lui M. Ralea că înțelege să facă din «Viața românească» «o publicație de atitudini»: «Tot ce triumfă acum face parte din crezurile noastre. Ca și altădată ne alăturăm luptei duse de toți aceia care voiesc omenie, dreptate, libertate.» În literatură, la noua serie a «Vieții românești», colaborează cu versuri Al. Philippide, Demostene Botez, Geo Dumitrescu, Miron Paraschivescu, Maria Bănuș. În proză sunt publicate schițe, nuvele și fragmente de roman iscălite de Mihail Sadoveanu, Geo Bogza, Cela Serghi, un act din drama *Focurile* de E. Camilar și Magda Isanos.”

APRILIE

1 aprilie

• **[„România liberă”]** Sub titlul *De la povestire la roman*, Georgescu recenzează romanul *Cu ce se șlefuiesc diamantele* de Remus Luca (Ed. Tin.). Cronicarul literar precizează că „tehnica narativă este cea veche și obișnuită literaturii române, cea folosită de pildă și de Sadoveanu în *Hanu-Ancuței*, numai că modernizată, în sensul că în loc de han, unde se adună drumeții și își povestesc întâmplări de mirare, e vorba aici de o vilă, o casă de odihnă de la o stațiune balneo-climaterică”. De altfel, „Întrebarea ce-i preocupă – pe ei (eroii, n.n.) cât și pe scriitor – s-ar putea formula în felul acesta: cum trebuie lucrat cu oamenii ca să nu greșești față de un individ sau altul, dar nici față de societate? Complexitatea acțiunilor, interdependența cauzelor constituie de fapt o preocupare constantă a lui Remus Luca, încă de la *Dimineața de mai*, nuvela ce continuă să reziste, să fie interesantă, să reprezinte o valoare literară”.

• **[„Contemporanul”, nr 13]** Nicolae Manolescu scrie cronică literară intitulată *Prima biografie a lui Alexandru Macedonski*, la monografia semnată de Adrian Marino. „A scrie o viață a lui Macedonski cunoscătorul de literatură știe, e o întreprindere care deopotrivă atrage și înspăimântă pe orice critic literar. Dar un temerar trebuia să se găsească și acesta e Adrian Marino. Surpriza e însă mai ales că întâia biografie completă a poetului nu vrea să țină deloc seama de șovăielile și prudențele începuturilor, fiind dintr-o dată o operă excepțională. (...) Viața lui Macedonski e tragică, dar nu în nereușita poetului, ci dimpotrivă, în reușitele lui: trăia în lumina altei existențe decât cea mutilată de societatea neîncăpătoare pentru el, de unde suferința, deznădejdea, dezgustul de albatros pe care aripile îl împiedică să meargă”. □ La *Poșta literară* Geo Dumitrescu face selecția *Antologie de 1 aprilie*, cu texte autentice, despre „cum nu e poezia”. □ La rubrica *Meridiane*, Paul Georgescu publică un eseu despre monografia *Thomas Mann* de Ion Ianoși. □ George Munteanu se produce cu eseu *Ion Pillat, un poet al tradiției vii*.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 13]** *Din dramaturgia lui Octavian Goga* se numește cronică-prezentare a piesei *Meșterul Manole*, făcută

de A. Bunea: „E meritul Teatrului Constantin Nottara de a aduce în actualitate teatrul scris de Goga prin pregătirea premierei uneia dintre cele mai izbutite piese ale sale, drama în trei acte, *Meșterul Manole*, construită ca o dramă de cameră. În ciuda titlului, care ar îndreptăți o prelucrare scenică a baladei populare despre legendarul arhitect al bisericii de la Curtea de Argeș, ne aflăm în fața unei drame contemporane poetului, o reluare a sâmburelui filosofic al baladei. Este vorba despre o poveste de dragoste desfășurată sub semnul ideii că artistul trebuie să-și sacrifice ființa cea mai iubită, pentru a atinge perfecțiunea, sublimul în opera de artă”.

- **[Glasul patriei, nr. 10]** *În memoria lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și Fiu eminent al poporului român*, ambele preluate din comunicatele presei de partid, ocupă locul central din pagina primă. Tot aici, George Lesnea semnează poezia *Țara mea*. □ Despre *Primăvara românească*, scrie, eseistic, Paul Anghel. □ Poezia *Scrisoare mamei* de C. Fulger apare însoțită de următoarea notă: „La redacția ziarului nostru am primit de curând, din partea d-lui C. Fulger, stabilit în Franța, o poezie intitulată «Scrisoare mamei». În dorința de a oferi cititorilor noștri plăcută lectură a acestor duioase versuri, le reproducem mai jos”. Procedul va fi întânit tot mai des.

2 aprilie

- **[„Scânteia”]** Darina Rădulescu anunță moartea, la Paris, a pictorului Victor Brauner. Autoarea reține că Victor Brauner a fost preocupat de problemele sociale ale vremii lui și de reflectarea lor în artă. Victor Brauner a parcurs un drum artistic contradictoriu, în care opere de mare acuitate protestatară împotriva fascismului s-au îmbinat cu experiențe suprarealiste. Tot autoarea mai arată că „în anii războiului, Victor Brauner se afla în maquis: Pentru că pictorul s-a întâlnit cu luptătorul pe drumul care duce spre libertatea omenirii”.

- **[„Luceafărul”, nr. 14]** Gh. Achiței se preocupă de raportul tradiționalism – modernism în articolul *Tradiții, inovație, modă*, urmărind să evidențieze dezechilibrele produse în ambele direcții atunci când scriitorul contemporan nu ține seama de noile realități ale vremii sale: „Prezentul literar cuprinde deopotrivă valorile recunoscute care au supraviețuit timpului, bucurându-se de aprecierea publică și scrierile recente ale autorilor în viață. Marile opere ale trecutului, prin ideile lor înaintate, prin umanismul lor, prin bogăția de sensuri de care dispun, reprezintă o inepuizabilă forță contemporană. Ele întregesc peisajul literar al fiecărei epoci și al fiecărei țări și în această calitate intervin asupra conștiințelor, și intervin cu puterea superioară de mari creații. Munca scriitorului apare astfel angrenată într-un proces dialectic foarte complex. Pe de o parte intervin exigențele decurgând din, existența tradițiilor trecutului, ce se cer preluate, îmbogățite și dezvoltate; pe de altă parte intervin exigențele decurgând din necesitatea de a imprima

contribuții literare prezente, acea notă originală, condiționată de însuși specificul epocii în care trăim și fără de care nu poate fi recunoscută drept contemporană. (...) Marile valori ale trecutului acționează incontestabil asupra gusturilor și publicului; și scriitorii la școala lor se formează. Reținerea cu care uneori o modalitate artistică nouă este întâmpinată de o parte a cititorilor, până se dovedește viabilă, își are explicația aici. Asupra creației prezente operăm întotdeauna cu criterii stabilite pe baza experienței trecutului.(...) La modul simplist totul pare limpede. Trebuie creată o literatură în spiritul tradițiilor valoroase, înaintate, vorbind despre adevărurile epocii noastre. Analiza dialectică a conceptelor de tradiție și inovație impune însă anumite diferențieri. Cine cunoaște bine textele marxiste știe cu câtă prudență foloseau întemeietorii filozofiei materialismului dialectic, atât conceputul de tradiție cât și conceptul de noutate, ca echivalent pentru inovație, câte rezerve au formulat pe tema lor. E nevoie întotdeauna de o analiză genetică pentru a le releva adevăratele sensuri. Marx și Engels au arătat de nenumărate ori că istoria societății omenеști nu poate fi concepută decât ca un proces legic, în care, fiecă etapă parcursă, creează premisele necesare pentru apariția și dezvoltarea celei următoare, care o va nega parțial. (...) Tradiția autentică nu are nimic comun cu idealizarea trecutului, cu regretul după vechile stări de lucruri. Vorbind în Manifestul Partidului Comunist despre faptul că revoluția comunistă este ruptura cea mai radicală cu relațiile de proprietate moștenite din trecut, Marx și Engels notau: «Nu e deci de mirare că în cursul dezvoltării ei, se produce ruptura cea mai radicală cu ideile tradiționale». Clasicii marxism – leninismului au revenit repetat asupra ideii că domnia proprietății private este un izvor neconținut de prejudecăți, de idei opuse progresului, noutății, și că numai în societatea comunistă individul va putea să se elibereze de coșmarul tradițiilor conservatoare, a mentalităților învechite, preluând și dezvoltând creator în deplină libertate tot ce omenirea a creat valoros, progresist, înaintat de-a lungul multimilenarei sale istorii. (...) Tradiționalismul se definește ca atitudinea care atribuie un rol exagerat tradiției în structura momentului prezent și încearcă pe o cale ori alta reînvierea trecutului idilic. El reprezintă mai mult decât un curent literar. (...) Opus tradiționalismului e conceptul de modernism care vrea să însemne dimpotrivă refuzul oricăror tradiții, cultul inovației importate, acceptarea cu orice preț a noutății frivole, cu pretenții de superioritate. Exclusiv prezentul, înțeles superficial, se oferă moderniștilor ca punct de pornire. (...) Pretutindeni modernismul s-a impus ca o încercare a intelectualilor rupți de viață, de preferințele publicului, de a introduce în literatură și artă, indiferent de nevoile reale ale acestora, ultimul strigăt în domeniul inovației formale. Cultul noutății în sine, nejustificată și neimpusă de stadiul dezvoltării literaturii, îndeplinește, paradoxal, o funcție tot atât de conservatoare ca și tradiționalismul obtuz. Noul nu poate fi acceptat necondiționat, însăși autenticitatea noutății lui trebuie mai întâi dovedită. (...) Vedem deci că

între tradiționalism și modernism nu avem logic ce alege; și unul și celălalt sunt unilateralități. (...) Un sociolog francez, Gabriel Tarde, într-un studiu apărut cu multe decenii în urmă, Legile imitației vorbea despre două feluri de modă: o modă (adică un ansamblu de opinii care domnesc temporar în societate, sau mai precis spus în cadrul anumitor grupuri sociale, caracterizate prin lipsă de consistență, viabilitate, și permanență) care constă în proslăvirea trecutului, și o alta care constă în imitarea prezentului frivol, cu pretenții de superioritate. Prima se prezintă ca un semn de sclerozare intelectuală și artistică, a doua ca un semn de isterie. (...) Inovația adevărată nu poate izvorî decât din înțelegerea dialectică a raportului dintre ceea ce rămâne valabil din moștenirea literară a trecutului, și noile sarcini, noile cerințe, noile orizonturi, noile posibilități ce se deschid în fața scriitorului contemporan. Studiul raportului dialectic dintre tradiție și inovație se impune ca o cerință de bază pentru dezvoltarea literaturii noastre socialiste. (...) Numai pornind de la necesitățile reale ale dezvoltării literaturii noastre, vom putea să studiem în spirit științific și să scoatem tot mai mult în evidență acele principii care vor trebui să stea la baza experiențelor menite să-i asigure permanenta înnoire, permanenta ei contemporaneitate”. □ La rubrica *Accente*, într-o notă semnată H.[agiu] G. [rigore] se dă o replică „Tribunei” (17 martie) și, tangent, textului din numărul precedent, în care „poezia tânără” era sub reflectorul criticii: „Iată o serie de observații pe care le subscriem din toată inima, pentru bunul lor simț (mai puțin pentru unele greșeli de exprimare și pentru platitudinea stilului)”.

• **[„Cronica”, nr. 8]** Sub titlul *Frumusețe și bogăție*, Cornelii Ștefanache afirmă: „Acum, când ne apropiem de o mare aniversare – patruzeci și cinci de ani de la înființarea Partidului Comunist Român – cu emoție, poporul se apleacă peste slovele istoriei partidului său. ...Este vremea ireversibilă a poporului, liber și stăpân pe frumusețea și bogăția pământului, care arată tuturor frumusețea și bogăția pline de demnitate a sufletului său.” □ *Orizontul mondial al literaturii noastre* de Al. Dima, prezintă literatura noastră drept „expresia unei combativități aproape niciodată dezmințită de-a lungul istoriei. Mesajul ei umanist n-a fost îngreunat, cu puține și rare excepții, de nota încărcată a erudiției, a ruperii de viață și de marile năzuințe ale poporului”. □ Poezia este prezentă masiv și în acest număr: Nadina Cordun, Florența Albu (*Marină*), Mitru Vaduri, Elena Cătălina Prangati (*Răspunderile tinereții*). Cele trei poezii ale lui George Popa, se numesc *Metafora universală*, *Așa îmi apari și Cântec de dimineață* (: „Joacă zaruri orele. / Oare azi ce mi-a căzut? / Suiș? Lacrimă? Sărut? / Joacă zaruri zorile”). □ N. V. Turcu publică schița *Casa străină*; Aurel Leon *Bicicleta*. □ La rubrica *Primii Pași*, Mihai Drăgan îl prezintă pe tânărul poet, Constantin Pușcuță: „...un poet al problemelor grave, puse cu o surprinzătoare decizie a maturității și cu un deosebit simț al responsabilității sociale în îndeplinirea căreia găsește frumuseți inedite. O anume timiditate, dar mai ales o exigență severă față de cuvântul scris, l-au

făcut să se grăbească spre publicare mult mai încet decât alți confrăți și să meargă, în schimb, cu încăpățănare, cu neliniște și cu încredere nemărturisită spre izvoarele ascunse ale poeziei”. □ Prezentarea criticului ieșean este însoțită de trei poezii scrise de Constantin Pușcuță: *Pentru necesara putere de-a fi, Caii lunii și Trebuie...* (: „Căutați semnele vieții, eu sânge i-am spus – / Și întrebați în șoaptă sau tare să știm”). □ Sub semnătura gălățeanului Mircea Ionescu, un tânăr prozator cu emoția firească a debutului, apar *Anotimpul întrebărilor* și *Moartea paharelor de cristal*. □ Alături de poezia *Carmen* (care aparține marelui poet: „Mireasa mea albă cu chipul bălai, / Ascultă a nopții povată, / Minuni spune glia-n poveștile ei / Și tainele vieții ne-nvață.”), Al. A.[ndriescu] scrie despre *Debutul ieșean al lui O. Goga*, de la a cărui naștere se împlinesc 85 de ani. □ D. Costea caută unghiul potrivit pentru *Perspectivile esteticii românești*: „Problema care trebuie să ne preocupe în momentul de față este, după părerea noastră, cum vedem dezvoltarea esteticii românești. Estetica are rădăcinile adânc împlântate în terenul filozofiei, iar coroana ei se ridică în sfera diverselor arte și a criticii. Progresul ei se află, prin urmare, în legătură cu aprofundarea și nuanțarea neconținută a concepției marxiste despre lume, pe de o parte, iar pe de alta, cu înflorirea literaturii și artei noastre”. □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Al. Andriescu face recenzia monografiei *Viața lui Al. Macedonski* de Adrian Marino: „Biograful se arată foarte mult preocupat de dezvăluirea resorturilor sufletești care l-au împins pe Macedonski în atâtea polemici și campanii de presă. Cu biografia datorată lui Adrian Marino se șterge definitiv imaginea lui Macedonski, numit estet artificios și cabotin, spirit vindicativ și prevaricator, restituindu-i-se fondul de umanitate, văzut de autor în adâncime, cu mare perspicacitate, dincolo de înșelătorul gest exterior”. □ G. C. scrie despre cartea lui Demostene Botez, *Chipuri și măști*: „...conținutul cărții e de un realism patetic. Paginile vibrante despre orașul natal aduc o undă de nostalgie. ... Demostene Botez a știut că, în lumea oamenilor simpli și oprimați se petrec, nu întâmplări senzaționale și pitorești, ci adânci și răscolitoare prefaceri”. □ *Reporter în anchetă*, cartea lui Mihai Stoian, este recenzată de Gh. Fărtăș: „Evitând sistematic orice literaturizare a bogatului material prezentat, autorul a dat cuvântul, în paginile cărții, în primul rând faptelor desprinse din realitatea cotidiană, statisticilor semnificative, părerilor autorizate ale celor ce lucrează în direct contact cu cei care bat la porțile maturității. Pe un ton voit lapidar, nu lipsit însă de un subteran dramatism, Mihai Stoian surprinde coordonatele sigure pe care se fixează orizontul spiritual al prematurului, traiectoriile intereselor ce străbat acest orizont, zonele luminoase dar, și cele din umbră sau penumbră”. □ Despre volumul *Întâlnire de seară*, de I. Petrache, face comentarii Mircea Ciubotaru. □ Secțiunea *Note și comentarii* cuprinde articolul semnat de I. Constantinescu, *Marginalii la o prefață*: „N-am vrea să se creadă, după cele spuse mai sus, că intenția noastră ar fi să negăm, în totalitate, prefața elaborată

de Romul Munteanu. Am insistat însă asupra unor deficiențe, ce fac deservicii cititorului – deficiențe semnalate, parțial, și de alt comentator.” □ Ștefan Giosu recenzează volumul care reprezintă, în fapt, un curs universitar predat de Iorgu Iordan și Maria Manoliu, *Introducere în lingvistica romanică*, considerând-o „o lucrare de un deosebit interes științific”.

• **[„Flacăra”, nr. 14]** La rubrica dedicată noutăților din lumea tiparului și a cărții, se anunță apariția volumului *Opera lingvistică a lui Ion Budai Deleanu*, de I. Gheorghe, „o bună sistematizare și valorificare a contribuțiilor marelui scriitor în acest domeniu, în multe privințe impresionante”. Câteva rânduri mai jos, este anunțată publicarea *Jurnalului* pictorului Theodor Pallady, iar monografia lui **Costache Negri**, semnată de Pericle Martinescu, este primită cu entuziasm. În domeniul literaturii pentru copii, sunt anunțate trei noutăți: *Drumul cu primăveri*, de Ion Calovia, *Berbecul în cojocel*, de Viorica Tomescu și *Petăr cel hâtru*, de C. Velichi. □ Eugen Frunză publică la rubrica sa textul *Chinul unei nopți de primăvară*.

3 aprilie

• **[„România liberă”]** În secțiunea *Literatura și arta*, se comemorează 150 de ani de la prezentarea primului spectacol de teatru în limba română, amănunte regăsindu-se în dialogul dintre M. Beram și directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Ilie Grămadă: „Prezența la conducerea Naționalului ieșean a unor cărturari de seamă ca Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi și Mihail Kogălniceanu a dat acestui așezământ un puternic impuls în activitatea sa. S-a format un repertoriu național, bazat în deosebi pe dramaturgia lui Alecsandri, împlinită apoi de aceea a lui Matei Millo și al altora...”. În plus, se anunță montarea pieselor *Căruța cu paiețe*, a lui Mircea Ștefănescu și *Danton*, a lui Camil Petrescu.

• **[„Scânteia tineretului”]** Secțiunea *Vă recomandăm să citiți* găzduiește un interviu cu George Ivașcu, coordonatorul volumului de *Poezii* al lui Lucian Blaga, publicat la Editura pentru literatură. □ Matei Călinescu prezintă cartea lui Adrian Marino, *Viața lui Macedonschi*, o „excelentă biografie în tradiție călinesciană”.

4 aprilie

• **[„Scânteia”]** După ce, într-o intervenție precedentă, scrisese despre obiceiuri vechi dar bune de păstrat (a se vedea *Vadul comercial*, din „Scânteia”, 28 martie), Brunea-Fox „schimbă foaia” în articolul *Negustorești*, cam de aceeași sorginte, criticând o stare de fapte veche de când lumea: birocrăția și pe funcționarii fosilizați de rutină.

5 aprilie

• **[„Scânteia”]** F. Brunea-Fox semnează articolul *Anonimatul cifric al magazinelor*, examinând sub aspect urbanistic și comercial, numele acestora.

Comentariu său privește situații anacronice de genul *Geamgii progresiști*, bomboanele *Dezrobirea* sau cinematograful *Înfrățirea între popoare*.

6 aprilie

- [„**Scânteia tineretului**”] Nina Cassian scrie despre *Exigență, autoexigență*.

7 aprilie

- [„**Scânteia**”] Adrian Anghelescu combate *Platitudinea și alegoria în literatură*. Sunt luați în vizor scriitori de raftul al treilea precum Stelian Gruia, Ilie Ristea, Ioniță Marin, Doina Ciurea, Octavian Păscăluță, Maia Belciu, Stelian Dumitru, cărora li se reproșează: „Scrieri doar pretins alegorice de factură celor menționate mai sus, ca și cele bazate pe câteva elemente exterioare, lipsite de semnificație artistică, nu se deosebesc în cele din urmă de acele pseudo creații care se mărginesc numai să descrie simplist fapte de viață. Le este comună tuturor lipsa acelui real fond de idei”.

- [„**Albina**”, nr. 954] Publicând poezia *Satul meu*, Demostene Botez își manifestă adevăratul patriotism local apelând la comparații hazardante, voit subiective: „Eu m-am născut aicea, într-un sat,/ Și pân-la moarte o să-l știu pe nume./ Îi simt și-acum fumul pe-nserat./ Și nu mai e alt sat ca el în lume./ (...) Dar amintirea mea de-odinioară E mai frumoasă astăzi – ca-ntr-un vis./ Pe drumuri trec tractoarele spre seară/ Mai mândre ca mașinile-n Paris”. □ Din versurile sale, Florența Albu face un *Nimb*: „Crescendo, vreme, frumusețe!/ Prin universuri răsărim/ Cu drept de stele unice dat nouă/ De muncă, de iubire și de cântec”. □ Pendulând între vârstele sufletești și cele biologice, salută primăvara și Nicolae Țătomir: „Tril după tril,/ Harfe și zvon de vioară.../ Cântă-n april/ Frageda mea primăvară (...)/ Pentru că știu/ Clipa s-o fac veșnicie,/ Nu e târziu, / Nici tinerețea târzie”. □ Virgil Carianopol semnează notele de lectură la *Cerc deschis* de Barbu Cioculescu, volum de versuri în care se a face observată tendința de a contura „mai precis credința în aspirația omului nou, condamnând trecutul plin de întuneric... (...) Poetul este prezent și mai în largul aripilor sale în ciclul Cântec de ploaie și lună. □ povestirea *Vifornița* de Aurel Leon asigură compartimentul de proză al numărului. □ Barbu Brezianu scrie despre pictorul Tonitza.

- [„**Gazeta literară**”, nr. 14] Eugen Barbu publică nuvela *Nuntă cu ighemonicon*, iar Pop Simion proza scurtă *Tunsa*, fragment „dintr-un volum despre Vietnam”, programat să se intituleze *Orga de bambus* și apărut, în același an, la Editura pentru Literatură, cu subtitlul „romanul unei aventuri”. □ Alexandru Balaci salută *O operă fundamentală a istoriografiei literare*, anunțând că: „A apărut, pentru prima oară în limba română, una dintre cărțile de temelie ale istoriografiei literare moderne. Este vorba de *Istoria literaturii italiene* a lui Francesco de Sanctis, publicată în traducere, cu studiu introductiv

și note de Nina Façon.” □ *Tableta* obișnuită a lui Tudor Arghezi, intitulată de această dată *Dacii*, se încadrează în tematica „specificului național”, pusă în dezbatere de ceva vreme în paginile revistei, dar acum tratată în mod compact. Pretextul îl reprezintă monografia lui Hadrian Daicoviciu, *Dacii*, Editura Științifică, 1965: „Nu ni se poate imputa că am citit fără să le las din mână cele 260 de pagini dacice, cu o duioasă satisfacție românească, demult nemai-încercată în lecturi. N-am ce face, sunt valah și scapără-n mine dacul și latinul, așa cum s-au bătut, s-au cucerit și s-au înțeles. Din emoție în emoție am simțit de câteva ori o lacrimă cazându-mi pe câte o filă. O să mă duc, de m-ar lăsa puterile, la Orăștie să plâng la zidurile ei. Un nou univers mi s-a deschis fulgerător. Mi-aș permite să spui că sunt un om fericit, între constelații și balsamuri. Cojind pământul dac și columna lui Traian, cară dă răspunsuri parcă neașteptate, cartea Daicoviciului e un monument...”. □ Sunt publicate primele răspunsuri de la *Masa rotundă a „Gazetei literare”* privind *Specificul național în literatura română*. Argumentul organizării acestei întâlniri ține de intenția autorităților, demarată deja din 1965, de a se îngriji de „moștenirea culturală” pe care, vreme de 10-15 ani, regimul comunist o înlăturase din discursul public: „Definirea spiritualității specifice a stat și în trecut în atenția oamenilor de cultură, cărturarilor și scriitorilor noștri, care au exprimat, în elucidarea acestei probleme de însemnătate vitală, puncte de vedere fecunde, contribuții teoretice demne de reținut. Ele merită să fie valorificate astăzi din perspectiva contemporaneității socialiste, a concepției științifice, marxist-leniniste. Documentele istoricului Congres al IX-lea al P.C.R. cuprind calificări teoretice esențiale, teze de însemnătate principială cu privire la problemele națiunii și culturii naționale în socialism.” Apar, în acest număr, trei articole: Eugen Simion – *Perspectivă istorică*, Adrian Marino – *Subiectul sau unghiul de percepție?* și Al. Piru, *Stil individual și stil național*. □ Eugen Simion îi menționează pe teoreticienii din secolele al XIX-lea și al XX-lea, observând, întâi, contribuțiile semnate de Eminescu, Maiorescu și N. Iorga în publicistică. Partea centrală a articolului se ocupă de atitudinea lui E. Lovinescu în disputele despre modernism și tradiționalism, purtate de N. Iorga și G. Ibrăileanu: „Privitor la concepția lui Lovinescu dăinuie încă o marte confuzie. Chiar în câteva din articolele apărute în ultima vreme, Lovinescu este trecut printre ideologii cosmopolitismului în artă, cu precizarea că el ar fi respins specificul național. Adevărul e însă că Lovinescu nu numai că recunoaște existența specificului național, necesitatea lui în cultură, dar face un pas înainte față de contemporanii săi, atunci când încearcă să-i dea o definiție. (...) Care este eroarea – și destul de importantă – a lui Lovinescu? Aceea că disociază esteticul de etnic. Criticul consideră esteticul o categorie care poate fi depistată și judecată într-un context autonom. Ceea ce interesează înainte de orice, spune el, nu e procentul de specific național, ci valoarea artistică a operei”. □ În aceeași chestiune, Al. Piru are altă opinie: „Nu cred că Lovinescu a

greșit disociind noțiunea de estetic de aceea de etnic. El voia să înlăture o confuzie în planul valorilor și s-a opus în chip legitim nu literaturii de caracter specific, ci literaturii exclusivist național, «naționaliste» sau chiar «rasiste». În această privință concepția sa nu diferă de aceea, democratică, a lui Ibrăileanu.” Eugen Simion remarcă o faptă că „Fantasticul e, în literatura română, o categorie foarte răspândită și numai printr-un dezinteres al istoriei literare s-a putut trece, ușor, peste o tradiție de proză fantastică, reprezentată, între alții, de Eminescu, N. Gane, I. Creangă, Macedonski, I.L. Caragiale, Sadoveanu, Galaction, Minulescu, Mateiu Caragiale, Adrian Maniu, Urmuz, N. Davidescu, Gib Mihăescu, I. Vineanu, Alexandru Al. Philippide, Emil Botta etc.” Este important de semnalat că obișnuita retorică a mulțumirilor pentru înlesnirile aduse de P.C.R. își găsește loc la final, nu la început, semn că se atenuaseră constrângerile. □ Adrian Marino face următoarea observație: „Nu e niciun paradox. Fenomenul «specific», fundamental în literatură, ține, după opinia noastră, mai puțin de conținutul obiectului, cât de acela al subiectului. *Obiectul* (tema, motivul, subiectul în sens larg) este, desigur, important. Dar și mai importante, și am spune chiar decisiv, sunt reacțiunea *subiectului*, unghiul de percepție al obiectului. Vrem, în esență, să spunem că, în orice literatură, și deci și în literatura română, există o viziune proprie a lumii și a vieții, un *Weltanschauung* specific care colorează «românește» totalitatea temelor literare tratate. Cultura română are o anume unitate de stil. Poporul român exprimă un «geniu» al său, un *Volksgeist*, cristalizare a unei pluralități de factori istorici, sociali, climatici, lingvistici și culturali. Și toate eforturile trebuie în vederea definirii cât mai exacte, complete și științifice a acestui «spirit» românesc incontestabil care determină și coagulează, din interior, întreaga creație românească”.

• [„*Tribuna*”, nr. 14] Ion Rahoveanu publică poezia *Orație*, cu ocazia celei de-a 45-a aniversare a creării Partidului Comunist Român. □ Sub titlul *Cinci critici despre dezbateri, terminologie și analiză critică*, echipa de critici a revistei ia în discuție polemica dintre Eugen Simion și Nicolae Manolescu, referitoare la „critica totală”, respectiv „critica unilaterală”, precum și alte probleme adiacente. Ion Lungu optează pentru „critica totală”, dar crede, totodată, că la mijloc este o neînțelegere, căci nici Manolescu „nu pledează, în fond, pentru unilateralitate în actul critic, ci pentru păreri proprii, personale”. Ion Oarțășu crede că critica unilaterală aspiră ca, „dincolo de investigațiile istorico-literare”, să poată „să contemple doar opera, în unicitatea ei indestructibilă”. Pe de altă parte, „critica totală” – decalc după formula lui Ibrăileanu – „critica completă” – mizează pe „situarea operei într-un sistem estetic unitar, în funcție de ideea de gen, de tradiție, de generație sau de apartenență națională”. „Mă așteptam – spune criticul – ca actuala dezbatere despre critica noastră marxistă să-și centreze preocupările pe ideea continuității creatoare și a relațiilor dinamice dintre ieri și azi. A pedala mereu pe noțiunea răsunătoare de

vocație, talent, înzestrare critică, fără a pomeni imediat și contribuția concretă, deosebită față de înaintași, a celor unși astăzi cu har teoretic, fie ei critici sau istorici literari, înseamnă a te învârti în gol”. Al. Căprariu identifică două probleme ale criticii – analizele „amical-călduțe” ale textelor scriitorilor tineri, și insuficienta cunoaștere și promovare a literaturilor străine la noi. Domițian Cesereanu crede că dezbateră – polemica în discuție „are șansa de a fi încadrată într-o dezbateră mai generală, spre folosul criticii”. Constantin Cubleşan crede că opiniile exprimate de Eugen Simion, în articolul *Metamorfozele criticii*, sau de Gheorghe Achiței, în studiul *Concepția criticii literare*, ori de Matei Călinescu, în studiul *Critică și creație*, vehiculează idei cunoscute deja. Mai profitabil i se pare criticului, în spiritul ideologiei partidului unic, să se discute despre „întoarcerea de 180 de grade în poziția lor față de valorile literare românești sau străine, a unor Vitner, Șelmaru, N. Moraru ș.a.”. □ *Monografia unei epoci*, articolul semnat de Ion Vlad, analizează volumul lui Valeriu Râpeanu, intitulat *Vlahuță în epoca sa*. Apreciind romanul *Dan drept* „prima operă literară epică românească dedicată procesului de creație”, Ion Vlad reține, de asemenea, importanța acordată de monografist relațiilor lui Vlahuță cu scriitorii vremii, obținându-se, astfel, o „foarte sugestivă imagine” a epocii. □ În paginile revistei se publică un fragment din romanul *Strigoiul*, de Ion Agârbiceanu. □ Vasile Rebreanu publică un grupaj de *Nouă descân-tece: Îndrăgostitul, Indiferentul, Vrăjmașilor noștri, Presimțiri, De supărare, Mușcătura de lună, Boală de fată mare, De amușirea dușmanului de țară, De dragoste*. □ Teohar Mihadaș publică poezia *Amintiri pe Someș*, iar Dragoș Vicol, poezia *Ploaie*. □ Ion V. Mesaroșiu semnează articolul despre *Alexandru Ciura*, director al unui liceu din Cluj, scriitor, ziarist și dascăl – luptător al Ardealului. A fost primul director al revistei „Luceafărul” și autorul articolului-program din primul ei număr. □ Augustin Z. N. Pop publică și comentează *O fabulă inedită de George Topârceanu*.

8 aprilie

• [„Scânteia”] *A oglinzi pe scenă, pe ecran, momente importante din lupta revoluționară a poporului* semnifică pentru autorul articolului cu titlul de mai înainte, Liviu Ciulei, faptul că „arta își exercită rolul ei gnoseologic, cu atât mai mult o asemenea preocupare de a vorbi publicului românesc și întregii lumi despre lupta revoluționară a poporului are un marcant rol educativ”. □ „Scânteia” anunță decesul sculptorului Gheorghe Anghel, ale cărui statui – George Enescu, Șt. Luchian, I. Andreescu, Th. Pallady, se alătură celei monumentale, a lui Eminescu, din fața Ateneului.

• [„Contemporanul”, nr 14] Al. Philippide scrie despre *Poezia lui G. Călinescu*: „În versuri apare de multe ori dacă nu aproape chiar întotdeauna, însușirea scriitorului de a ridica în supradimensional aspecte ale realității zilnice”. □ Pe prima pagină apare un grupaj de versuri ale unor „tineri poeți”:

Ileana Diaconescu, George Alboi[u], Șerban Codrin, Gh. Lupașcu, Nicolae Dan Fruntelată, Adriana Bittel. □ Adrian Marino publică la rubrica *Meridiane* un eseu despre *Critica arhetipurilor*. □ George Ivașcu scrie despre *Octavian Goga în retrospectivă*: „Destinul l-a fulgerat – parcă pentru a-l cruța – pe marginea chiar a rostogolirii definitive în genunea monstruoasă a războiului fascist. Sunt unele documente în arhivele de stat care-l arată zvârcolindu-i încă în conștiință protestul pentru actele de sălbăticie care și începuseră sub guvernarea lui de tristă amintire”.

9 aprilie

● **[„Scânteia”]** Valeriu Râpeanu recenzează *Carte de vise*, de Tiberiu Utan, din care „nu culege numai roadele adesea bogate ale unui temperament autentic dar ne dă posibilitatea să întrevădem și făgăduielile unei primăveri ce trebuie să pârguiască în roade”.

● **[„Scânteia tineretului”]** George Chirilă publică grupajul de versuri *Fântâna lui Brâncuși*.

● **[„Cronica”, nr. 9]** Ion Chiriac este prezent, în prima pagină, cu poezia *În România*. ■ G. Istrate semnează profilul **G. Călinescu**: „S-a împlinit, nu demult, un an de la moartea lui George Călinescu, figură cu totul impunătoare în cultura noastră contemporană. Istoric literar și critic, deopotrivă, scriitor dotat cu o mare sensibilitate și cu o neobișnuită putere de creație, poet și dramaturg, memorialist și editor, ziarist inegalabil și profesor de prestigiu, George [sic] Călinescu face parte din familia cărturarilor capabili să deschidă drum nou în cultura și literatura unui popor”. ■ N. Barbu se întreabă **Critică sau istorie literară?**: „Cine se ocupă de lucrări mai vechi ale unui scriitor de curând decedat, în genere cine se ocupă de mișcarea literară din trecut, de scriitorii chiar reprezentativi dar care au trăit în epoci mai îndepărtate – ar face, se consideră, exclusiv *istorie literară*. În schimb, critica literară s-ar referi numai la operele prezente, la cărțile care împodobesc vitrinele cele mai recent schimbate ale librăriilor. Distincția e, după noi, arbitrară, și nu s-ar cuveni să ne rețină atenția, cu atât mai mult cu cât, în fond, ea nu mai este teoretizată de nimeni, dacă nu ar avea încă oarecare ecou în cercurile oamenilor de litere. (...) Este istoria literară cu totul în afara criticii? Este critica independentă de istoria literară? Iată întrebări a căror reluare într-un nou context ar contribui la înlăturarea unor prejudecăți cu implicații din cele mai rele asupra dezvoltării literaturii.” ■ La rubrica *Mozaic* se arată: „Arhivele Statului din Iași au intrat în posesia manuscriselor unor poezii de G. Asachi. E vorba de un caiet cartonat care cuprinde diferite variante ale versurilor întemeietorului «Albinei românești», precum și unele însemnări. Textul scris cu cerneală neagră este destul de bine conservat, putând fi lesne descifrat. În el s-a găsit și o fotografie prea puțin cunoscută a lui G. Asachi. Se pare că este aceea după care a fost lucrată statuia din fața școlii Trei ierarhi”. ■ Revista

anunță ***Ancheta noastră***: „«Cronica solicită cititorilor impresiile lor în legătură cu poezia noastră contemporană. Așteptăm răspunsuri în scris la următoarele întrebări: 1. Ce volume de poezie contemporană ați citit în ultima vreme? 2. Care sunt poeziile ce v-au plăcut mai mult și de ce? 3. Ce părere aveți despre relația dintre profunzimea ideii poetice și simplitatea expresiei? Dar despre tradiție și inovație în poezie? 4. Ați întâmpinat dificultăți în «descifrarea» unor poezii? 5. Ce fel de poezie ați dori să citiți? «Cronica» va acorda un spațiu larg pentru publicarea răspunsurilor la aceste întrebări.” ■ Rubrica *Revista revistelor* este bogată în consemnări: „Ateneu”: „Altfel, sumarele bogate pot părea uneori aglomerări mai puțin ordonate, în care se găsesc materiale de un nivel calitativ diferit. Aceasta este și impresia pe care o lasă numărul cel mai recent în care, aflăm preocupări variate: de la cultură de masă și reportaj – la beletristică, istorie literară, cronici artistice, științifice etc. Ceea ce conferă și mai departe revistei o notă prea locală este tonul pretențios, titlurile prea vaste și promițătoare pentru materiale curente, obișnuite. (...) Mai multă sobrietate și supunere la obiect, o selecționare mai exigentă a materialelor și o paginație mai puțin sofisticată, l-ar apropia mai mult pe cititor și în același timp ar contura mai clar orientarea revistei”. „Steaua”: „Cu acest număr «Steaua» confirmă, încă o dată, că este o revistă literară cu o personalitate distinctă în frontul publicațiilor noastre”. ■ Silvia Buțureanu semnează ***Delimitări și depășiri în teatrul lui Eugen Ionescu***: „De curând, Comedia Franceză a inclus în repertoriul ei cea mai recentă lucrare a dramaturgului, intitulată simbolic *Setea și foamea*. Consacrarea oficială a lui Eugen Ionescu drept una dintre personalitățile de mare prestigiu ale teatrului francez actual corespunde, în cazul de față, cu adâncirea dezbaterii problemei existenței umane și cu perspectiva etică nouă pe care piesa o aduce în contextul general al dramaturgiei sale. (...) Piesa are factura creațiilor dramatice mai recente ale lui Eugen Ionescu. Pe de o parte, ea este redactată în spiritul revalorificării clasice a cuvântului, iar pe de altă parte, datorită caracterului abstract și încărcăturii lirice, sub forma unui vast poem dramatico-filozofic. Expresia alegorică a problemelor, utilizarea convențională a timpului, prezența fantasticului și intervenția, pe alocuri, a burlescului, pentru sublinierea sensurilor tragice, accelerarea ritmului în momentele de tensiune fac parte din complexul unei tehnici teatrale cu care Ionescu ne-a obișnuit încă din perioada antiteatrului”. ■ Versuri semnează: George Lesnea (*Hanul*); Marin Sorescu (*Un acoperiș; Otrăvuri*); Florin Mihai Petrescu (*Întrupare*); Ion Pillat (*Toamnă*); □ I. Bică recenzează cartea Otiliei Cazimir, *A murit Luchi* : „Romanul reconstituie cu mijloace artistice fine copilăria cu tot ceea ce are ea veșnic, exprimând regretul pentru timpul care trece, dând în același timp culoare și relief micilor întâmplări, care devin semnificative deopotrivă pentru cititorul matur și copil.”); Despre Petre Stoica și volumul său *Miracole* scrie Gheorghe Drăgan: „Luată ca poezie a faptului divers, a evenimentului cotidian, creația lui Petre Stoica satisface

cerințele acestui gen de literatură. (...) Privită în ansamblu, creația din acest volum arată că e vorba de același fel de poezie ca aceea din *Pietre kilometrice* (1963)”. ■ Al. Andiescu semnează articolul **Amintirea lui G. Călinescu la Iași**: „La mai bine de un an de la stingerea lui G. Călinescu, ne facem o datorie recunoscătoare față de această ilustră personalitate a culturii românești, restituind cititorilor fragmente din aceste pagini, care păstrează atât de vie fizionomia spirituală a autorului lor, pătrunși de adevărul mare, pe cât este de simplu; din finalul acestei conferințe, că numai cunoașterea operei în toată întinderea și sub toate aspectele și lectura repetată a acesteia înseamnă adevăratul omagiu adus creatorului ei: «Fără lectura operei, comemorarea este pură o ipocrizie»... □ Cu proză este prezent Ion Covaci (schita *Pământul alb*). ■ Cu titlul *Inedit* apare **Sensul vieții și operei lui M. Eminescu**, un text semnat de G. Călinescu: „Textul se află în păstrarea Bibliotecii Universității din Iași”. □ Apare prima parte, angajantă, din *Critica și exigențele contemporaneității* de Mihai Drăgan: „Într-o perioadă de mari transformări, de-a lungul celor două decenii de viață socialistă, literatura noastră s-a organizat în alte perspective ideologice, promovând, în planul larg al valorilor literare românești din totdeauna, o seamă de nume cunoscute azi de cele mai diverse categorii de cititori. S-a realizat, pe de o parte, o legătură cu trecutul, prin continuarea și amplificarea tradițiilor lui viabile, iar pe de alta o creație care, prin optica ei revoluționară și calitățile ei artistice, slujește, în chip hotărât, țelurile imediate ale contemporaneității socialiste: continua înălțare spirituală a poporului. (...) Condiția progresului continuu al artei și culturii noastre o constituie, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în *Raportul la cel de-al IX-lea Congres al P.C.R.*, «dezbaterea principală liberă, la care să participe toți oamenii de artă, a problemelor creației, de teorie și istoria artei, pe vaza concepției noastre despre lume și societate» (Editura politică, 1965, p. 91-92). Criticii, care cunoaște în ultima vreme o eflorescență plină de atâtea făgăduințe pentru viitor, îi revine astfel un rol de seamă, nu numai în acțiunea de promovare a tot ce este valoare națională autentică, dar și în respingerea surogatelor și platitudinilor prin depunerea unor noi eforturi, și mai susținute în procesul de «educare estetică a oamenilor muncii, la formarea gustului public» (ib. p. 92)”. □ Aura Pană recenzează volumul *Cu ce se șlefuiesc diamantele*, de Remus Luca: „Subintitulată roman, cartea lui Remus Luca își propune și ea experiența inovației tehnicii literare, pe linia unei tendințe tot mai pronunțate în rândurile prozatorilor (cu deosebire, mai tineri) de a ieși din tiparele clasicei tendințe care, nematerializată artistic, ca o necesitate impusă de conținut, poate degenera în artificiu, în capriciu inconsistent și efemer, ca orice modă. Încercând o autodepășire de ordin formal, Remus Luca întreprinde acum efortul inovației, la care sunt chemați să-și dea concursul reporterul și nuvelistul, primului împrumutându-i-se uneori haina cam strâmtă a filozofului moralist, celui alt refuzându-i-se suflul necesar pentru spațiul larg al moda-

lității obiective (căzute în dizgrație) a romanului. (...) Experienței întreprinse i s-a conferit de către autor subtitlul de roman. Este o confirmare a adeziunii prozatorului nostru la fenomenul literar modern, fără să fie – cel puțin așa ni se pare – și o probă certă a unei inovări complete, organice .

• [„Luceafărul”, nr. 15] I. D. Bălan propune o discuție despre eroul literar, care trebuie să fie și să rămână comunistul, „înțeleș nuanțat și plenar de către creatorii, operelor de artă” datorită „schimbărilor revoluționare din structura societății”: „Personajul acesta reprezentativ al epocii noastre s-a impus în câmpul literaturii într-un, proces istoric, conturându-se tot mai pregnant, prin diversificare și nuanțare, de la autor la autor și de la operă la operă. Personajul comunist a cunoscut în literatura noastră o evoluție specifică. De la ipostaza evident patetică, în care ne apărea în primii ani, el a devenit tot mai complex din punct de vedere sufletesc în operele apărute ulterior, câștigând prin asta în autenticitate, în acea notă specifică timpului prezent, ce o numim contemporaneitate în umanismul său. Eroul comunist a devenit în literatura noastră tot mai complex din punct de vedere sufletesc, mai autentic, mai incompatibil cu rigiditatea schemelor preconceptuate, cu didacticismul. Critica literară a semnalat pe bună dreptate acest fenomen pozitiv. Ea însăși și-a precizat pe parcurs criteriile tot mai nuanțate și mai sigure, din punct de vedere estetic, cu privire la noțiunea de erou pozitiv, implicit de erou comunist. Urmând dialectica construcției socialiste și datele concrete ale realității, ținând seama de schimbările calitative din structura societății, literatura noastră are sarcini mari și de o neasemuită răspundere în înfățișarea omului înaintat, care și-a însușit o concepție științifică, despre lume, care tinde tot mai mult să trăiască după normele moralei comuniste”.

• [„Flacăra” nr. 15] Sub îngrijirea lui Virgiliu Ene, sunt anunțate a fi publicate cărțile **Scrieri alese**, de Anton Bacalbașa și antologia *Clasicii români despre școala de odinioară*. Se anunță, de asemenea, apariția volumului de însemnări de călătorie al lui Toma George Maiorescu, *Zei descuși*. Este menționată și apariția romanului *Singur fără cer* de Petre Sălcudeanu.

10 aprilie

• [Glasul patriei, nr. 11] Apare poezia *Depart* de Octavian Goga. □ Alexandru Hodoș semnează eseu *Cântec pentru țară*: „Toată viața noastră de astăzi înflorește sub semnul acestei primăveri a inimilor. În versurile lor vii, poeții, o preamăresc ca pe-o iubită. Pe pânza albă a zugravilor-meșteri, chipul ei răsare ca un poem al luminii. În cântecul înaripat al muzicii, armonii, noi se împletesc, din dulcele sunet al doinelor de altădată și ritmul puternic al clanurilor creatoare. (...) Poeții, suflet din sufletul țării lor, au darul acesta, întrutotul binecuvântat, de a vedea mai departe de hotarele timpului lor. Niciodată n-am fost mai aproape de falnicul viitor, pe care genialul visător al «Luceafărului» îl presimțea.” ■ *În amintirea lui Octavian Goga* scrie

Nichifor Crainic: „Au trecut opt decenii și jumătate de la nașterea poetului. Ceea ce a lăsat el în lirica românească este un exemplu rar de etică poetică. Lirica e de obicei egocentrică. În măsura în care poetul, cântându-și sentimentele proprii izbutește să le dea expresia artistică a mării frumuseți, ceilalți se recunosc în ele. Octavian Goga pornește de la punctul de vedere contrar. El renunță principal la sine însuși, își lărgeste eul cât o colectivitate socială sau națională și în mod conștient își confundă cântecul cu soarta ei, a colectivității. Colectivitatea cântată de Octavian Goga e delimitată în timp și în spațiu, e masa de români transilvăneni văzută într-un moment de paroxism al suferințelor sale istorice. Sensibilitatea poetului este eminamente etică, jalea poporului e nădejdea lui”. □ Reportajul *Basmul de piatră al Dâmbovicioarei* poartă semnătura lui Radu Gyr.

11 aprilie

- [„Scânteia”] Eugen Barbu (*Superbele vlăstare ale societății de astăzi*) vede peste tot în jurul său cum „fete și băieți plini de sănătate umplu amfiteatrele și școlile profesionale, nivelul intelectual al tuturor depășește orice închipuire a noastră, a celor de ieri”.

13 aprilie

- [„Scânteia”] Grigore Arbore prezintă amănunțit primele numere, de început de drum, ale revistei „Cronica”: „Apariția de curând, la Iași, a săptămânalului «Cronica», revistă cu un profil complex – politic, social, cultural – corespunde necesităților multiple de cunoaștere și informare ale publicului din această parte a țării. S-a remarcat încă de la început efortul colectivului redacțional îndreptat spre realizarea unui conținut cât mai variat al revistei. Ultimele numere oferă un sumar judicios întocmit. Sunt dezbătute – de cele mai multe ori cu competență și talent – probleme politice curente, ce frământă opinia publică, manifestările literare și artistice din ultima vreme, noile cuceriri ale științei și tehnicii. Nu rareori reușitele sunt evidente. Reportajele interesante, cum este cel al lui Ilie Tănăsache din nr. 4, reflectă munca intensă pentru desăvârșirea construcției socialiste. (...) Revista se preocupă îndeaproape de mișcarea artistică a regiunilor din nord-estul țării, îndeosebi de mișcarea teatrală, publicând în genuri articole substanțiale de intervenție, temeinic documentate. Cronici teatrale bine întocmite, neconcesive și care aduc în discuție piese jucate pe scenele teatrelor din Bârlad, Bacău, Iași, Piatra Neamț sunt publicate în aproape fiecare număr. Util ni se pare, de asemenea, un articol de atitudine ca cel al lui Mihai Cozma din nr. 8 (*Melomanul și critica muzicală*), cu atât mai binevenit cu cât anumite numere ale revistei (4 și 7) fuseseră văduvite de prezența unor materiale privind activitatea filarmonicilor sau teatrelor muzicale din Iași și orașele apropiate. Rubrica plastică se preocupă de realizările artiștilor plastici din această parte a țării, pune în

valoare tezaurul de lucrări mai puțin cunoscute aflat în muzeele regionale. Credem că prestigiul rubricii respective nu ar avea decât de câștigat prin evitarea locului comun (vezi articolul despre sculptura lui Henry Moore nr. 6) sau a unor materiale în care discernământul critic funcționează insuficient (*Tendința în arta plastică italiană* nr. 7). Urmărind promovarea valorilor locale, revista publică uneori literatură de calitate, poezii, creație a unor autori cunoscuți deja (Platon Pardău) sau ale altora care abia acum urcă treptele afirmării (Ion Chiriac, Adi Cusin, Elena Cătălina Prangati). Dacă promovarea tinerilor poeți satisface parțial – există încă versuri care nu își justifică apariția în revistă datorită situării lor sub nivelul exigențelor. (...) Publicând un ciclu de articole despre poezie (Adrian Marino: *Definiția poeziei în critica actuală* – nr. 4, 5; D. Costea: *Universul poeziei* – nr. 6) și menținând dezbaterile la nivelul teoretizărilor, redacția nu le-a adus până acum la obiect, neimprimându-le o direcție care să le lege de căutările actuale ale poeților noștri. O mai curajoasă apropiere de fenomenul literar contemporan se impune. (...) Revista are un cerc de colaboratori bine conturat: critici și istorici literari, oameni de artă și știință prestigioși. Promovarea continuă, cu îndrăzneală, a unor nume noi din regiune, specialiști în diverse domenii, descoperirea și valorificarea tinerelor talente, sprijinirea unor cenacluri artistice trebuie să stea în atenția colectivului redacțional. Grijă deosebită arătată până acum față de calitatea majorității materialelor ne îndreptățește să sperăm că săptămânalul ieșean își va cuceri simpatia publicului, contribuind într-un mod cât mai original și eficient la ridicarea nivelului spiritual al maselor largi de cititori”.

14 aprilie

• **[„România liberă”]** În textul *Un roman despre «părinți și copii»*, Paul Georgescu recenzează *Uciderea pruncilor*, de Alexandru Sever: „Printre puținele romane interesante apărute în ultimul timp merită să fie semnalat și comentat, cel semnat de tânărul Alexandru Sever (...). Cartea este, într-un fel, o cronică a vieții de provincie în perioada agitată premergătoare imediat celui de al doilea război mondial. Acțiunea se desfășoară într-un an dificil, dramatic (an lung, dacă se poate spune așa) din primăvara lui 1940 până în primăvara următoare. Războiul, ce de-abia izbucnise, se-ntetise, incendiul se extinsese. Toate acestea îi dau posibilitatea prozatorului să urmărească pe un spațiu de timp relativ mic, cum se formează și se năruie anume convingeri, cum se călesc alte caractere, cum se manifestă calitățile morale ale eroilor săi.” Cu toate acestea, „deși autorul se pricepe să ne țină la curent cu opinia publică a orașelului, atenția sa e concentrată asupra unui număr restrâns de personaje cu funcție tipologică (...)”. Mai departe, cronicarul literar subliniază și alte aspecte: „contribuția originală a romanului nu se află însă în aspectul său monografic, ci în tratarea unei teme însemnate, aceea a răspunderii morale față de tineri, a generațiilor vârstnice. Intitulată sugestiv sub acest aspect, (...) s-ar

fi putut numi încă, împrumutând titlul lui Turgheniev, *Părinți și copii*. «Uciderea pruncilor» – titlul e sugerat de un tablou al lui Breugel – e considerată crima supremă. Oamenii luptă împotriva morții, din dragoste, copilul e izbânda vieții. (...) E posibil ca autorul să se fi gândit la drama lui Boris, micul erou tragic din romanul lui André Gide, *Falsificatorii*; (...) să-și fi luat drept model și celebrul roman al lui Dostoievski, *Posedații*, în care crima solidarizează. (...) *Uciderea pruncilor* e un roman antrenant, pe care nu-l poți parcurge cu indiferență”.

● **[„Scânteia”]** G. Dimisianu și Dana Dumitriu semnează cronici literare în oficiosul partidului. Scriind despre *Cartea Mirunei* de Cella Serghi, G. Dimisianu arată: „Evadată din citadela burgheză a familiei, Miruna parcurge un drum dificil către dobândirea echilibrului interior, un drum la capătul căruia o aflăm însă îmbogățită sufletește, matură, pregătită de a-și asuma răspunderi în planurile majore ale vieții. Finalul – e vorba de primele luni după eliberarea patriei – transmite un sentiment de forță și plenitudine, edificator pentru procesul adânc prin care eroina a trecut de-a lungul celor zece ani dramatici evocați în *Cartea Mirunei*. □ Textul Danei Dumitriu se referă la volumul *Cu ce se șlefuiesc diamantele* de Remus Luca: Cartea este, de fapt, o culegere de nuvele, variate ca substanță, unite printr-o broderie de comentarii. Autorul nu urmărește un fir epic unitar, ci meandrele, adeseori hazardate și inconsecvente, ale unei discuții libere între cinci bărbați obligați de o ploaie monotonă și dezolantă să-și petreacă concediul într-o casă de odihnă din Borsec. (...) Grupul este eterogen prin constituție morală și intelectuală, prin vârstă și profesie pentru ca discuția să poată fi și contradictorie. (...) Materialul propriu-zis al cărții îl constituie însă povestirile pe care personajele și le istorisesc reciproc pentru a-și susține una sau alta din păreri. Maniera narațiunii este în esență cea reportericească. (...) Deși inegală, cartea evidențiază adâncă emoție cu care Remus Luca întâmpină problematica etică a omului nou”.

● **[„Albina”, nr. 955]** La rubrica *Scriitori români contemporani* M. Gafița îl prezintă pe V. Em. Galan: „Într-un interval de câteva luni, la sfârșitul anului trecut și la începutul acestui an, V. Em. Galan a apărut cu două cărți noi în librării: un amplu roman, *Cărțile Horoditei*, desfășurat pe mai multe planuri și închinat lumii fabricilor, și romanul condensat *Zodia înstrăinării*, episod straniu din lumea satului, despre speculatorii de altădată ai spiritului religios. O astfel de prezență mărturisește reluarea activă a uneltelor de prozator, după ce, din 1959, când apăruse al doilea volum al romanului *Bărăgan*, scriitorul nu mai dăduse nicio carte nouă de proză, ci numai comedia satirică *Prietena mea Pix* (1960). Cu acest prilej, o reconstituire a drumului străbătut de V. Em. Galan va lumina mai bine semnificația ambelor romane în ansamblul scrisului său. (...) Căutările continui ale scriitorului par să-și stabilească aici câmpul unei investigații care, confirmându-se, ar da profunzime umană și tărie analitică unui profil de prozator desfășurat până acum pe suprafețe mari, pe

geografii sociale întinse și mai mult în sinteze”. □ Despre „herghelii de tractoare” și iubire de partid versifică Vlaicu Bârna: „Căci dacă ne-adunărăm laolaltă/ Și-ogorul larg dă boabe înzecit/E c-am urmat chemarea ta înaltă/ și-nvățătura ta, iubit Partid”. □ Sub titlul *Omul școlii*, Ion Pas evocă figura lui Spiru Haret, ministrul al instrucțiunii publice de la începutul secolului, și meritele sale excepționale în organizarea, promovarea și dotarea cu școli a învățământului din mediul rural. Autorul scrie, la fel de copios, și despre succesorii acestuia (din comunism) fără a le da numele. Textul se încheie cu binecunoscutele reflecții despre trecut și prezent: „Evocând trecutul de apăsare în care poporul nostru a fost nevoit să trăiască (și e bine să ni-l amintim cât mai des) apare cu atât mai luminos prezentul pe care el l-a făurit prin lupte grele și prin muncă însuflețită, statornicindu-și rânduiala mândră, socialistă care l-a scăpat de robie și l-a smuls din noaptea neștiinței”.

• [„Gazeta literară”, nr. 15] În articolul encomiastic 45, George Macovescu, se referă la aniversarea P.C.R. și la evenimentele la care el însuși fusese martor, direct sau prin gesturi de solidaritate: „În noaptea lui 23 August 1944, m-am aflat pe străzile Bucureștiului. După primele ore de neștiință, s-a strigat: Trăiască Partidul Comunist! și atunci totul s-a luminat și s-a făcut ordine în totul. Și așa a fost mereu. Acolo unde a apărut Partidul s-a făcut lumină și ordine și viața a intrat pe o cale nouă.” □ Sub genericul „Gazeta literară” *vi-l recomandă pe Costache Olăreanu*, este publicată proza *Un cer atât de aproape*. □ Vladimir Streinu continuă discuția despre specificul național din nr. 14/ 1966, în *Esthesis carpato-dunărean*, insistând asupra complexelor de inferioritate și a celor de superioritate care pornesc din această temă: „Specificul național a cărui istorie se declară de obicei odată cu apariția literaturii române culte, dar care apare, în realitate, contemporan cu formarea limbii noastre și a folclorului respectiv, este în sine un material devenit cu timpul valoare artistică. După o concepție eronată, specificitatea culturii noastre a fost identificată cu un mod regresiv de viață, mergându-se, pentru a o descoperi, exclusiv în mediul țărănesc, și încă nici la mediul țărănesc actual, ci la mediul rural arhaic. Această concepție făcea din plugul de lemn un simbol al specificității. De la ideea vieții primitiv, care ar caracteriza spiritul românesc, s-a ajuns repede la cultivarea literară a mizeriei țărănești. Se greșea deci de două ori: odată, fiindcă se credea că un simplu material de artă poate fi, fără o altă intervenție, operă artistică, iar a doua oară fiindcă țărănimea era scoasă astfel de sub legea progresului”. □ Ov. S. Crohmălniceanu consideră oportun să discute despre *Particularism și universalism*, făcând comentarii cu inflexiuni ideologice: „Examenul critic marxist se cuvine să reconstituie în concretul ei istoric această dialectică spre a-i degaja progresul în adâncirea și nuanțarea noțiunilor, dincolo de îngroșările polemice explicabile. Aș adăuga că valorificarea reală a contribuțiilor în lămurirea problemei specificului național reclamă imperios din partea noastră o degajare a lor de orice ceață iraționalistă.

Nicăieri, ca aici, zonele de umbră, imprecizia, analogiile vagi nu lasă loc mai ușor unor confuzii. Individualul e greu detectabil și se sustrage formulelor. Un nex ireductibil scapă mereu definiției riguroase și ambiția de a-l anula duce sigur la simplificări. Păcatul acesta trebuie evitat, firește, dar efortul încercuirii și precizării particularului prin mijloace raționale e o datorie a criticii marxiste, de care ea nu se poate dezice. Cum se naște un ethos numit național, se caracterizează el printr-o concepție particulară despre lume, printr-un *Weltanschauung* propriu, sau prin niște înclinații psihice? Ce sens dăm noțiunii de tradiție? Iată puncte unde delimitările nete se impun.// Pentru literatura noastră nouă e bine de știut că specificitatea națională constituie și o problemă a realismului elementar. Fără o lume localizată, fără personaje care aparțin unei ambianțe determinate, fără o optică proprie în sensul ei mai larg social, aceasta nu e posibil”.

• [„**Tribuna**”, nr. 15] Negoită Irimie publică poezia *Vârstă*. □ Dan Valeriu semnează articolul despre *Ion Pillat*, în care trece, mai întâi, în revistă căutările poetice al scriitorului, trecerea de la influența parnasiană la ethosul național, și afirmă că Pillat este „continuator al lui Vasile Alecsandri în direcția pastelurilor”, și „aduce o profuziune de modalități poetice savante, un rafinament al decantării estetice mult mai pronunțat”. În grupajul *Cinci critici despre spiritul contemporan în literatură*, Ion Lungu arată „importanța cărților care reflectă realitatea”, respectiv romanul *Moromeții*, aflat în legătură evidentă de continuitate, în opinia criticului, cu romanele lui Rebreanu. „În plin ev socialist, nu putem situa nici un fel de valoare, inclusiv estetică, în afara luptei pentru fericirea omului”. Ion Oarcășu, prin artificul unui (*Răspuns la o scrisoare*), apreciază experimentele pe care „le-au făcut toți scriitorii veritabili”, și mai ales pe „scriitorii nezmotoși, neînregimentați în ultimul curent la modă, dar având în grad înalt simțul problematicei contemporane și un respect adânc față de actul scris”. Aceștia „au revoluționat expresia artistică, universul de imagini și reprezentări al literaturii noastre”. Al. Căprariu cere ca literatura să redea „sentimentul epocii”, așa cum se întâmplă în cazul romanelor *Moromeții*, *Groapa*, *Risipitorii*, al sonetelor lui Vasile Voiculescu, dar nu și în cazul scrierilor lui Șerban Nedelcu, Aurel Mihale, G. Nestor, Eugen Frunză, Vicu Mândra, Savin Bratu etc. Domițian Cesereanu opinează că „unul dintre elementele de rezistență ale operei literare”, și „condiție artistică a universalității” ei, este faptul că poetul adevărat „trăiește cu elevație sufletească încrederea și optimismul ce caracterizează epoca noastră”. Iar Constantin Cubleşan evidențiază importanța eroilor pe care îi consideră reprezentativi pentru timpul lor, precum Mitrea Cocor, semnalând, totodată, faptul că „nu avem eroi literari pe măsura eroilor vieții cotidiene”. □ Ion Lungu analizează, în cadrul *Cronicii literare*, al doilea volum de proză al lui Augustin Buzura, după *Capul Bunei Speranțe*, *De ce zboară vulturul*. Scriitorul se situează ostentativ, în opinia criticului literar, „pe o poziție

necalofilă”, evitând „lirismul și poezia exterioară” de care face exces „proza din publicațiile noastre”. Personajele lui Buzura „au o mare rezervă de umanitate”, iar „anxietatea, alternanța între polii alegerii etico-sociale nu alunecă spre metafizic și arbitrar”, ci demonstrează o „puternică doză de optimism potențial”. În ceea ce îl privește pe scriitor, acesta, crede cronicarul literar, „demonstrează un talent cu totul remarcabil de analist, ca și latențe suficiente pentru a-și ridica (...) expresia artistică la nivelul investigației și interpretării etico-estetice majore”. □ Teofil Bușecan publică un fragment – *Vârtej*, din romanul *Paranteze*. □ Cu o prezentare de Domițian Cesereanu, Ion Sângeorzan publică un grupaj de versuri: *Intrare în partid*, *Baraj*, *Podul*, *Porumbei*, *Șerpilor*. □ Rubrica nouă *Creație și actualitate* găzduiește un interviu cu prozatorul Dumitru Mircea, datorat lui Vasile Lucaciu, în care se discută despre etapele elaborării unei cărți, despre laboratorul de creație și despre relevanța experimentului literar în raport cu aceste aspecte.

15 aprilie

- [**„Scânteia”**] Adrian Anghelescu prezintă, mai degrabă critic, ediția Emiliei Șt. Milicescu, Delavrancea, *Opere*: „Cu un bogat aparat critic, precedată de o introducere care realizează cea mai completă biografie a scriitorului și cu numeroase contribuții documentare, această ediție a operelor lui Delavrancea este un instrument de lucru indispensabil. Interpretarea operei este însă tributară, într-o anumită măsură, unei viziuni simplificatoare, unilaterale personajului principal. (...) Studiul introductiv ar fi câștigat poate dacă nu ar fi separat complet expunerea vieții de analiza operei lui Delavrancea, pentru că la acesta, mai mult decât la alți scriitori, cele două aspecte sunt strâns legate și se luminează reciproc. (...) Deși se fac dese raportări la prietenii sale cu Vlahuță, Caragiale, N. Grigorescu și cu alte personalități ale epocii, scriitorul rămâne încă insuficient încadrat într-o perspectivă continuă, într-un cuprinzător tablou care nu trebuie argumentat numai pur faptic, istoricist, ci înțeles ca o istorie a culturii noastre și urmărit, deci, temeinic pe coordonate literare și sociale. În orice caz, ediția era necesară iar eforturile îngrijitorului ei merită a fi subliniate”.

- [**„Contemporanul”, nr 15**] La cronică literară Nicolae Manolescu analizează *Profilul unei prozatoare: Henriette Yvonne Stahl*: „Cartea care a făcut-o celebră pe H.Y. Stahl când scria *Voica* e stăpânirea perfectă a mijloacelor romanului. Romanul nu lasă să se vadă in experiență: el e, dimpotrivă, scris sigur, strâns, cu mare economie. (...) *Voica* nu e un document ci o tragedie cu eroi țărani. Ceea ce se observă din capul locului e aerul de fatalitate pe care-l au toate întâmplările.” □ Dan Grigorescu prezintă *Un debut: Florin Pucă*: „În desenele lui apare permanent o pasăre cu înfățișare stranie, un fel de sfetnic al personajului central al acestei opere atât de unitare. Sarcina acestui sfetnic nu-i ușoară: Pucă e un neliniștit, linia lui zburdă

câteodată, nu se supune desenului, și atunci pasărea trebuie să-l ducă înapoi pe propriul său drum”. □ Despre *Poezia „Jocului secund”*, comentează George Ivașcu: „Fenomenul barbian s-a născut în punctul de interferență al Poeziei cu Matematica. Dacă un Camil Petrescu a văzut halucinant ideea, Barbu a spart coaja rece a cifrei pentru a găsi în această lume de lucide raționamente esențe poetice”.

16 aprilie

● [„*Scânteia*”] Pornind de la constatarea că „românul s-a născut poet” (V. Alecsandri), Nina Cassian semnează articolul *Acolo unde se cântă*: „Cercetătorul tezaurului nostru popular este copleșit atât de profunzimea și acuitatea sentimentelor, cât și de vigoarea și rafinamentul mijloacelor de expresie. Originalitatea melodică, varietatea și pregnanța ritmică au cucerit atenția unora din cei mai de văză compozitori români și străini, intrând în substanța lucrărilor lor. (...) Cred că nu greșesc afirmând că, alături de poezie, mișcarea creatoare muzicală din țara noastră este una din cele mai interesante bucurându-se de talente puternice, originale, dublate de o înaltă conștiință a responsabilității. Important este ca, fără a reduce exigența în expresie și inventivitatea tehnică, să se păstreze flacăra comunicării cu publicul”.

● [„*Cronica*”, nr. 10] Aurel Butnaru semnează poezia *Muntele*: „Prin anotimpuri trec cu nimb de aur, / Dunărea, marea, șesuri mă slăvesc / Și drept mă-nalț, cu brazii și stejarii / Din solul de baladă românesc.” □ Articolul *Comuniștii*, semnat C. S., precizează faptul că „de 45 de ani comuniștii din România duc mai departe făclia nestinsă a dragostei de popor și de patrie. Ceea ce acum aproape un veac luceafărul poezie noastre cânta în versuri, comuniștii i-au dat tăria de granit a faptelor”. □ Despre *Arta lui Octavian Goga* Const. Ciopraga arată că poetul „se consacră tablourilor grave, el fiind un interpret al celor «logodiți» cu suferința. Dar suferința aceasta mistuitoare nu duce la înfrângere și resemnare, ci la o morală a revoltei, rezolvându-se în acțiune; jalea acumulată de secole formează până la un punct miezul poeziei, însă relevându-i prezența, stăruitor, metodic, scopul urmărit e altul decât tânguirea”. □ *Cronica literelor* cuprinde schițe de Mircea Radu Iacoban (*Marfă de București, Clima Pakistanului, Patine și Nuntă cu ploaie*) □ George Lesnea, Dragoș Vicol, Ana Mășlea, Paul Drumaru (*Eroii*) și Corneliu Sturzu: (*Toma Alimowski*) versifică în numărul de față. □ La rubrica *Documente*, sub titlul *Ion Minulescu și editarea clasicii române*, Gr. Botez și M. Bordeianu, comentează două scrisori ale lui Ion Minulescu, care „au fost scrise în timpul când celebrul autor al *Romanțelor pentru mai târziu* era directorul general al artelor în Ministerul Cultelor și al Artelor”. □ Ilie Dan semnează un text despre *Debutul Magdei Isanos la „Însemnări ieșene”*, arătând că „istoricii literari și biografii sunt de acord că adevăratul ei debut este poezia *Dragostea mea*: «Eu știu că tu nu meriți dragostea / (Și-mi place totuși să ți-o dăruiesc), /

Dar balta merită vreo stea / și totuși câte-ntr-însa s-oglesc?»,.. □ Mihai Drăgan își continuă, cu partea adoua, articolul *Critica și exigențele contemporaneității*: „O problemă asupra căreia se poate insista este aceea a interpretării operei literare sub aspectele ei multiple, care să-i restituie acesteia, într-un plan analitic, cuprinzător, valoarea și specificul ei ce-i conferă acea particularitate și autonomie distinctă față de alte manifestări spirituale”. □ Rubrica *O carte pe săptămână* cuprinde articolul semnat de Adrian Marino și dedicat ultimului volum de poezii al lui Ion Bănuță, *Lacrima diavolului*: „Ion Bănuță folosește noțiunea de diavol în sensul unui demon interior, socratic, al unui daimon, care incită la neliniște, căutare, întrebare și faptă. ... conștiința poetului simte nevoia unui geniu tutelar, inspirator, în afara convențiilor strict actuale”. □ Secțiunea de recenzii include obsevațiile lui Al. Protopopescu la volumul de versuri scris de Teodor Balș, *Poarta Soarelui* și pe cele formulate de Carmen Cociu asupra navelor și schițelor lui Traian Coșovei, adunate în volumul *Firul de iarbă*, care „relevă o notabilă capacitate analitică și putere de generalizare”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 16] Pe linia ideologică trasată de la începutul anului 1966 de redacție, Dragoș Vrânceanu scrie un articol de fond despre *Poezia militantă*. Se remarcă faptul că „aveam în față un prototip al poeziei de luptă, al poeziei sociale, al poeziei naționale dintotdeauna. Această bază de pornire mai mult decât seculară a poeziei noastre moderne i-a trasat o directivă organică, pe care condițiile istorice au alimentat-o într-una. Astăzi, ea este mai actuală și mai legitimă ca oricând. Marile prefaceri revoluționare, înfăptuirile grandioase acumulate în ultimii douăzeci de ani, avântul luat de poporul și patria noastră sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, năzuința dâră de a duce mai departe înfăptuirile de până acum, sporesc sarcina istorică a poeziei. Poeții vin cu modalitățile și stilurile lor, mereu diversificate, ei pun la contribuție un limbaj nou, conform cu epoca noastră, ei răsar astăzi direct din plasma uriașă a poporului, ridicat din ce în ce mai mult la cultură, dar prin aceasta însuși drumul de dezvoltare a fenomenului poetic s-a adâncit și a pătruns și mai mult în sânul procesului istoric și social pe care-l trăim. Totul sau aproape totul este determinat de acest proces. Valența socială și cetățenească a poeziei este o expresie precumpănitoare a vieții”. Observând că de la Homer, la Dante, continuând cu Petrarca și mai apoi cu Leopardi, Hugo, Pușkin, Byron, „poezia militantă ocupă un loc de frunte în viața spirituală a popoarelor”, Dragoș Vrânceanu consemnează prăbușirea, în timpul războiului, a „edificiului” unei poezii bazate pe „experiențele involutive și pretutindeni au ieșit la iveală accentele constante ale legăturii dintre poet și popor, dintre poet și societate, ca un fir de aur al desfășurării poetice majore. Luptele sociale, care dau încă tonul condiției de viață a multor națiuni, luptele de eliberare, concentrarea popoarelor în ele însele pentru a consolida cuceririle înfăptuite, au determinat pe tot globul o incandescență a poeziei angajată cu mijloacele și potrivit exigențelor expresive ale vremurilor de astăzi. (...) Poezia

militantă, aceea care dă tonul tradiției poetice românești, se întâlnește – pe toate meridianele de timp și spațiu – ca o condiție majoră a poeziei, care face din această nobilă activitate a spiritului omenesc o forță morală, socială și istorică vrednică de destinul ei”. □ Gerda Barbilian, soția poetului Ion Barbu se adresează redacției emendând numeroasele erori de informație și analiză ale lui N. Crevedia, autorul unui articol pe această temă, în „Luceafărul” nr. 13: „Vă trimit aceste lămuriri în legătură cu date și întâmplări pe care autorul articolului nu avea de unde să le cunoască; nu numai că nu era prieten cu soțul meu, dar nici măcar nu se număra printre cunoștințele lui apropiate. Nu i-am auzit niciodată numele rostit de soțul meu, care îmi relata întotdeauna întâmplările lui cât de cât interesante ale zilei, încât sunt îndreptățită să cred că este vorba de o cunoștință întâmplătoare, o relație de cafenea sau de cer literar”.

• **[„Flacăra”, nr. 16]** Se anunță apariția unui nou volum de balade populare, *Soarele și luna*, „într-o excelentă prezentare grafică, cu ilustrațiile de bun-gust și fantezie ale lui Val Munteanu. (...) Cartea constituie un punct avansat al concepției și tehnicii noastre editoriale, realizatorilor ei cuvenindu-li-se toată lauda”. De asemenea, se marchează publicarea volumului *De-a lungul unei vieți*, de Ion Petrovici, volum ce conține „amintiri și evocări”. În rândul cărților publicate la *Editura tineretului*, își face loc volumul lui Mihai Eminescu, *Somnoroase păsărele*, „cu frumoase și expresive ilustrații de Ligia Macovei”. Gabriel Dimisianu este menționat, la rubrica *Memento*, cu ocazia debutului său în rândul criticii literare, un „debut editorial demn de atenție, edificator în ce privește personalitatea autorului și aptitudinile sale”.

• **[„Viața Studentească”, nr. 15]** În *Vocație, pregătire, creație*, Al. Piru spune: „O problemă, după opinia mea, importantă este aceea a vocației. Nu iau în considerație niciun factor irațional, dar mi se pare că nu trebuie nesocotită înzestrarea naturală, aptitudinea sau inaptitudinea pentru un anume obiect. Cineva poate fi dotat cu însușirea de a raționa cu ajutorul cifrelor și altul nu, după cum cineva poate simți atracție pentru studiul medicinei, iar altul pentru mineralogie. Evident, orice om normal trebuie să priceapă orice și, prin muncă, să ajungă mai curând sau mai târziu la înțelegere, dar sunt rare cazurile când un individ cu înclinație către pictură va deveni un mare fizician. Alegerea obiectului pentru care simți chemarea (asta va să zică vocația) este hotărâtoare pentru dezvoltarea intelectuală a oricărui tânăr. Școala medie, liceul, formează cultura generală. Universitatea specializează. Domeniul cunoașterii este atât de vast încât tipul omului atotștiutor este în prezent o himeră. Nu poți fi și lingvist, și geograf, și politehnician, și muzicolog în același timp; te poți cel mult iniția într-o disciplină apropiată de cea principală (matematica pentru lingvistică, de exemplu). Universitatea este, desigur, și un mediu de informare, dar este mai cu seamă un mediu de specializare. Un adevărat student nu învață numai ce i se transmite, pentru ca la rândul său să transmită, dar învață și cum se creează, pentru ca, iarăși, la rândul său să creeze. Nu spun, firește, că un

student la literatură va ajunge neapărat scriitor, dar pentru cine e cât de cât înzestrat, studiul e întotdeauna plin de consecințe... Orice punct de pe harta patriei noastre este un mediu propice creației pentru cine e deprins cu munca de creație. Pentru un scriitor *in spe*, repartizarea într-o localitate necunoscută reprezintă un mediu inedit care poate deveni subiectul unei cărți. Totul e să ai propensiunea de a scrie, căci restul vine, ca să zic așa, de la sine”.

17 aprilie

• [„Scânteia”] În articolul *Schimbul de opinii*, Dinu Săraru se referă, aparent, la necesitatea dialogului între slujitorii literaturii. Adevărata țintă a foarte activului comentator din paginile ziarului „Scânteia” o reprezintă generația tânără (Dinu Săraru îi aparține) care afișează unele atitudini neconforme și, de aceea, negative: „... uneori, suntem siliți să medităm, cu un sincer regret și la unele manifestări negative, rău pilduitoare, care, firește, nu izbutesc și nu vor izbuti niciodată să dea tonul în cadrul acestui larg front al dezbatărilor și confruntărilor. Ele ne întristează însă și ne obligă să le repudiem”. Urmează, prezentate pe un ton aparent concesiv, în realitate mefient, exemple: „... Citim, uneori, în reviste literare, cronici și articole în care câțiva autori se citează între ei și numai între ei, cu o osârdie atât de bătaoară la ochi, încât fără să vrei ajungi să te întrebi dacă nu cumva sunt convinși că ei sunt singurii slujitori ai artei și literaturii. Lungi tăceri semnificative înconjoară, câteodată, apariția unei cărți, în timp ce altele i se acordă un interes atât de susținut încât numărul paginilor de critică riscă să concureze pe acela al operei respective. (...) Nu putem să nu regretăm, când observăm cum, uneori, sub pretextul încurajării sau promovării literaturii, la primul volum tipărit de către un tânăr promițător se scriu cronici suprasaturate de elogi și de referințe la marii scriitori ai lumii, se organizează mese rotunde la care sunt invitați, de obicei, numai cei care sunt de aceeași părere, se lansează pronosticuri. (...) Cum s-a dovedit, nu o dată, de-a lungul timpului, nu în felul acesta ne putem demonstra dragostea sinceră, devotată, pentru un virtual talent. Vezi pe un tânăr rezemat pe coperta primului volumaș și nimicind sub focul tiradelor pe cei ce nu se pot «ridica» până la a înțelege careul de cuvinte încrucișate elaborat de el. El polemizează cu oricine, cu o înflăcărare pe care ai dori-o, sincer, mai fericit și mai onorabil cheltuită. Negând cu îndărătnicie aproape tot ce s-a creat înaintea lui, el îți explică foarte senin că o operă nouă nu se poate impune decât prin «delimitarea» față de înaintași. Astfel de «idei» sunt păgubitoare în primul rând pentru cel ce le emite și care ar fi mult mai câștigat dacă, înainte de a încerca să se «delimiteze» cu atâta vehemență juvenilă, s-ar strădui să învețe cu asiduitate din lecția oferită de înaintași, din experiența operei lor, și mai ales să învețe respectul pentru noblețea meseriei pe care și-a ales-o. Asemenea fenomene, cum sunt cele amintite, afectează câteodată acel climat favorabil creației și dezbaterilor fructuoase de care vorbeam, creând o

impresie nefavorabilă celor care se fac ecoul lor. Suntem continuatorii unei frumoase tradiții de presă literară, în care s-au afirmat valorile pilduitoare ale unor prietenii literare și artistice impresionante, ale unor dezbateri și confruntări de opinii întemeiate pe stima și respectul reciproc, în numele propășirii spirituale. Datoria noastră este să ducem mai departe aceste tradiții, făcând din schimburile de opinii, din confruntările și dezbaterile noastre un forum al culturii socialiste”.

18 aprilie

• [„Scânteia”] Tot despre generația tânără scrie și Șerban Cioculescu sub titlul *Tinerețea vârstă-cheie*: „Circulația înceată a informațiilor scurta viețile, câteodată le mutila, neîngăduindu-le să se împlinească. Circulația intensă și foarte rapidă de astăzi, cu marile ei avantaje, naște riscul contrar al «înecului» în informații. Acum se pune problema dacă mai ai timp să-ți însușești, înaintea informațiilor, un mod potrivit de învățare a lor – și, desigur, problema nu este simplă. Pentru tineri, problema este simplă și complicată. Simplă, în măsura în care școala își asumă obligația metodei de învățământ, complicată în ce privește alegerea și frecventarea unei științe, a unei ramuri tehnice. Minunată în toate privințele, ca orice perioadă de creștere, tinerețea este o vârstă de mari încercări, o vârstă-cheie, hotărâtoare în formarea și evoluția ulterioară. (...) Sporului ei de putere îi lipsește echilibrul maturității și, cu excepția firilor foarte dotate, aportul experienței. Nerăbdarea, impulsul, imprudența, cu alte cuvinte reflectările în psihic ale unor stări fiziologice tipice, pot să apese negativ în talger. Desigur, educația rămâne un element fundamental, însă în socialism ea se exercită prin multe medii și în cele mai diverse împrejurări. Factorul la care ne gândim este autoeducația. (...) S-a remarcat că, global, noile generații sunt mai pretențioase decât cele înaintașe lor, mai orientate în ceea ce-și propun să posede, mai îndrăznețe. Lor le lipsește, fără ipocrizie, povara tiparelor de-a gata, ele nu moștenesc, în societatea fără clase sau, mai precis, cu o singură mare clasă, destine încărcate. Însă aceste generații nu se nasc spontan, ci moștenesc ceva foarte important: truda multor alte generații, inclusiv a părinților. Le moștenesc cultura și, trebuie spus, anumite diformități care, însă, în niciun caz nu se pot combate prin lungirea pletelor și strâmtoarea manșetelor. De fapt, marele capital al vieții îl constituie tinerețea. (...) Știința vieții, care trece prin învățătură, propune, așadar, concomitent, lecția multilateralității. În măsura în care un geniu, bunăoară, poate fi explicat, cauzal sau descriptiv, analiza pune mai totdeauna în evidență multilateralitatea lui, dobândită prin multiple activități. Poet genial, Eminescu a mai fost și un filosof, cu solide cunoștințe de economie politică, istoria culturilor, matematici etc. Toate acestea îl ajutau să înțeleagă viața, pe care a cântat-o în poezie cu un înalt tragism. Pentru un om al societății noastre, multilateralitatea este necesară ca igiena, deoarece, producător de anvergură și consumator inițiat, el este mai

presus de toate un strateg, un prospector și un om de prognoze. (...) Generației tinere de astăzi îi revine sarcina de a înzestra în continuare, în toate domeniile, o țară bogată, de a întări puterea unui stat omogen, înlăuntrul căruia toate potențele să se dezvolte energic și eficient. O misiune tot atât de frumoasă, tot atât de grea, căreia i se înfățișează norocul unei platforme pe care alte generații n-au avut, și al unor acumulări de pe acum remarcabile. Sacrificiului de sudoare și sânge al generațiilor trecute de luptători trebuie să-i răspundă astăzi munca tenace și luminată a celor încă plâpânzi ca mugurul și, pentru aceasta, atât de iubiți”.

19 aprilie

• [„Scânteia”] Tiberiu Avramescu recenzează volumul de *Scrieri alese* al lui A. Bacalbașa: „Ediția, întocmită cu seriozitate și pricepere de Virgiliu Ene (care a alcătuit și o masivă și utilă bibliografie a scrierilor lui Bacalbașa), constituie un omagiu binevenit adus scriitorului; prefata, documentată conștiincios, este realizată însă cu mijloace modeste și nu reușește să evidențieze suficient aspectele principale ale activității lui Anton Bacalbașa”. □ Ion Stănoiu scrie, pe aceeași pagină despre *Pământ sălbatic* de Stelian Păun: „...Privită din acest punct de vedere, cartea este exact ceea ce rândurile de mai sus ne lasă a bănuși că a urmărit autorul. Adică relatarea unor situații concrete, orientate în principal către prezentarea faptelor de viață, așa cum au avut loc. Filtrarea artistică a acestuia neconstituind preocuparea principală a autorului, rezultatul a fost o creație cu un caracter predominant memorialistic. Schematică și rigidă în multe locuri, cartea lui Stelian Păun rămâne totuși interesantă prin materialul uman pe care îl prezintă”.

20 aprilie

• [„România liberă”] Se semnalează reprezentarea scenică a piesei *Steaua fără nume*, a lui Mihail Sebastian, la Calcutta, piesă cu care s-a deschis un festival al *Asociației dramaturgilor*. Traducerea piesei în bengali (*Nam-na-jana*) a fost realizată de scriitoarea Amita [Bhose] Ray care, „în prezent, continuă să lucreze pentru a face cunoscută cititorilor indieni literatura română. Ea a terminat de tradus un număr de poezii ale lui M. Eminescu, precum și romanul *Desculț* de Zaharia Stancu și se află angajată în traducerea piesei *Ultima oră* de M. Sebastian.”

• [„Scânteia”] Despre colecția *Poesis*, aflată la început de drum, scrie, cu multe accente critice, Vasile Nicolescu: „Apollinaire, Sandburg, Frost, T.S. Eliot, Valery, Auden, Dylan Thomas, Lorca, Eluard, Desnos, Södergran, Brecht, Spender, Jimenez, Mistral (Gabriela), Ahmatova, Bagriana, Hernandez, Trakl, Jacob etc. nu și-au găsit încă locul cuvenit între aparițiile acestei edituri. Colecția *Cele mai frumoase poezii* a *Editurii tineretului* – care a prezentat publicului câteva sumare antologii din unii poeți amintiți mai sus –

cu toate meritele și insuficiențele ei, care țin de elasticitatea exagerată uneori a criteriilor de includere, nu e chemată și nici nu poate să suplinească o activitate destinată *Editurii de literatură universală* care trebuie să aibă viziunea de ansamblu asupra fenomenului. Punerea unei colecții încă de la primele numere sub semnul poeziei lui Alain Bosquet introduce o notă de hazard pentru cine așteaptă totuși contactul cu sensibilitățile reale, cu vibrațiile vii, nemimate, ale unor poeți intrați definitiv în conștiința umanității. Eforturile de transpunere în românește ale unor traducători înzestrați (V. Teodorescu) se izbesc adesea de materia poetică inertă, prea fibroasă a unor poeme care vehiculează abstracțiuni comune: «și carnea mea, de- asemenea, e-o carte neciteată; / Cine genunchi citește ca orizont? Mi-e jale, / Lehamite de slavă și silă mi-e de viață. / În verb își află carnea nesăbuita-i cale». Nici un traducător, oricât de talentat, nu poate schimba mișcarea de piruetă sterilă, fără muzică, a acestor versuri, într-una firească și sensibilă. (...) Orientată mai operativ către traducerea unor valori poetice devenite din ce în ce mai necesare cititorilor noștri în ultimii ani, către poezii de importanță universală, *Poesis* poate deveni una dintre cele mai îndrăgite și utile colecții. Titlul ca și prestigiul editurii obligă la dezvoltarea ei neîntreruptă”.

• [Glasul patriei, nr. 12] Demostene Botez publică poezia *Patria mea*. ■ Tudor Arghezi semnează **Dacii**: „Ignor ce și cât s-a scris până acum despre frumoasa carte de informație masivă, a nu știu cum să-i zic, a savantului sau artistului adânc, Hadrian Daicoviciu. De multe ori pricepi lucruri științific, dar nu știi unde începe arta. Percepi prin sita gândului și a slovei, mai mult individualitatea și talentul, cu toate că termenul *talent* pentru volumul istoric, cu copertă albastră de pur azur, e slăbănog. El afirmă mai mult, mult mai mult. (...) Popoare vechi șovăie între zilele de ieri și cele viitoare cu o frică de a se scăpa de negura putregaiurilor și de oseminte. Românul merge în pasul indiscutabilului viitor. Izbucnind încă o dată. România e socialistă. Toți răsunând: Nu mai avem ce face. Miracolul românesc.” □ Nichifor Crainic continuă seria profilurilor de artiști platici cu *N. N. Tonitza – pictor al vieții*. □ În *Breviar cultural-artistic* citim: „În Editura Tineretului a apărut recent studiul închinat lui Dante Alighieri de către Alexandru Balaci. Având la vază o succulentă informație biografică și critică, precum și severa disciplină a erudiției filtrată prin criterii de riguroase selecționare a materialului, studiul proiectează o viziune înnoită asupra vieții și operei uriașului florentin, contribuții de ansamblu și de detaliu interesante. □ O nouă ediție a poeziilor lui Lucian Blaga a văzut, de curând, lumina tiparului. Sunt cuprinse, aici, toate ciclurile operei lirice a marelui scriitor, începând cu *Poemele Luminii* – apărute, pentru prima oară, în 1918 – și sfârșind cu poeziile inedite și postume din 1962. Volumul se deschide printr-un substanțial studiu introductiv, semnat de conf. univ. și critic literar, George Ivașcu.” ■ Apare știrea **Sesiunea Generală a Academiei** nesemnată: „Academia Republicii Socialiste România a ținut

în zilele de 6-8 aprilie a.c., sesiunea sa generală. După expunerea amplului tablou al activității Academiei în anul 1965, înaltul colegiu academic a dezbătut planul de activitate pe anul în curs, definind noul impuls al îndrumărilor de cercetare științifică pentru creșterea eficienței economice și sociale, pentru înflorirea științei românești. A urmat apoi alegerea noilor organe de conducere ale Academiei, precum urmează: Președintele Academiei Republicii Socialiste România, acad. Miron Niculescu; vicepreședinți: Athanase Joja, Ștefan Milcu, Remus Răduleț și Șerban Țițeica; secretar general, Dumitru Dumitrescu. (...) În încheierea lucrărilor sesiunii au fost decernate premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1964, însumând 28 de grupe, dintre care menționăm următoarele: (...) În domeniul *literaturii și artei* au fost decernate, de asemenea, mai multe premii. Premiul «Mihai Eminescu» a revenit lui Mario Ruffini din Torino – Italia, pentru volumul *Poezii de dragoste* de M. Eminescu. Scriitorul Oscar Walter Cisek a primit premiul «Ion Creangă» pentru romanul *Pârjolul*.”

21 aprilie

• [„**Albina**”, nr 956] Călătorind cu trenul prin țară, Demostene Dotez califică (*Note de drum*) imaginile care i se perindă de la fereastra vagonului drept „un cinematograf viu”. □ N. Crevedia îl prezintă pe tânărul prozator D. R. Popescu: „Dumitru Radu Popescu și-a conturat nu numai un considerabil volum de pagini, dar și o lume. Lumea satului și anume a satului românesc din ultimii douăzeci de ani, când în țarinile și în psihologia acestui sat a intrat plugul înnoirilor al marilor schimbări. În cele șapte capitole ale *Zilelor săptămânii*, ne aflăm în perioada temeliilor, aceea a înființării cooperativelor agricole. Epocă de frământări, de luptă, în conștiință mai întâi, apoi și pe ogoarele străbune, care cereau pe adevărații lor stăpâni, pe cei care le sfințiseră cu palmele, cu sudoarea și cu sângele lor. Stâlpul drept, neînfricat și încrezător în noua zare a satului, e în acest roman țaranul Matei Călărașu cu destinul său tragic, cu toată energia pe care o desfășoară în urnirea noilor lucruri. (...) Dincolo de aceste convenții necesare oricărei lucrări de proporții, ceea ce trăiește cu adevărat e roiul, satul, cel care aduce mierea din câmp. Oamenii, se înțelege, sunt mai puțin individualizați, dar îi simți, îi vezi lucrând, încrucisându-se colectiv, în toate treburile obștei. Procesul revoluționar, greu, anevoios, se împlinește acum, conștiințele se limpezesc, totul alunecă în firea lucrurilor. Oamenii au acum case de cărămidă, au mașini de cusut, aragaze și televizoare, motorete, poartă pantofi, bască, beau bere etc. (...) Tot ca Marin Preda, Dumitru R. Popescu vine cu crâncenă viziune țărănească, atunci când e vorba de trecut, ochiul său ca al unui aparat rece de sticlă, reține totul, realist, neîndurător. (...) Dintre piesele genului scurt, se remarcă *Umbrela de soare*, *Fata de la miază-zi*, *Pădurea*, *Ploaie albă*, *Mașina*, *Mări sub pustiuri* ș.a., dar pe noi ne-au reținut și mai multe. Critica a remarcat «aglomerarea» materia-

lului, «lipsa de echilibru», de «armonie» și «unitate» a romanelor sale. Aceeași încărcătură li se poate imputa și schițelor și nuvelor. Unele situațiuni greu de crezut, barocul și caricaturalul prea de tot îl sâcâie adesea pe cititor. Sătenii noștri și-au însușit multe neologisme. Autorul nostru le pune în gură și mai multe. Stilul gazetăresc, pe alocuri. Cărțile lui Dumitru Radu Popescu sunt citite cu plăcere și interes. Dovadă că e tradus și în câteva limbi străine”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 16] Gh. Stroia participă la dezbaterile despre realism, indicând pozițiile gândirii marxiste ca *Idei estetice mereu actuale*: „Complexitatea și particularitățile fenomenului literar, caracterul violent contradictoriu al multor creații, precum și necesitatea obiectivă a valorificării lor în cadrul unei acute lupte ideologice, impun, cu o pregnanță mereu sporită, folosirea tezelor esteticii marxist-leniniste în critica și istoria literară cu maximă fermitate și în deplină concordanță cu ansamblul activităților materiale și spirituale. Procesul de valorificare a bogatelor tradiții ale poeziei și prozei românești, ale substanțialelor contribuții realizate de critica și istoria noastră literară din trecut, aducând în actualitate dezbaterile unor asemenea probleme, obligă insistent la luarea în considerație a tuturor aspectelor operei literare, la evidențierea semnificațiilor ei multiple. Necesitatea înlăturării manifestărilor de exclusivism și rigiditate din domeniul creației, asupra cărora se apleacă atât de stăruitor documentele noastre de partid, se răsfrânge cu aceeași acuitate și asupra cercetărilor din domeniul istoriografiei și al criticii literare. Tocmai de aceea ni se par deosebit de utile discuțiile angajate în presa noastră literară din ultima vreme în jurul problemelor realismului, a specificului național în artă și literatură, ca și cea mai recentă dintre ele, consacrată criticii literare, probleme de mare importanță pentru exercitarea actului de valorificare științifică a creației artistice. O mai amplă luare în considerație a ceea ce s-a făcut până acum la noi în această direcție, un mai susținut apel la spiritul ideilor ce radiază din tezele fundamentale ale învățăturii marxiste, îmbogățite de experiența concretă a partidului nostru, sunt absolut necesare pentru ca aceste discuții să nu devină oțioase, sterile, concentrate asupra unor chestiuni terminologice și de metodologie, riscând să piardă din vedere esențialul, implicațiile estetico-ideologice. Un plus de substanță filozofică și de raportare social-istorică ar putea direcționa mai eficient dezbaterile noastre actuale, le-ar imprima fermitate și personalitate, temperând mimetismul și entuziasmul nezăgăzuit al unora dintre participanți față de modele străine, ar spori densitatea lor ideologică, atât de necesară într-o dezbateră de idei, fertilizând cu posibilități infinite mai mari procesele de creație. Pe acest drum, lecția lui Lenin va fi întotdeauna un îndemn luminos.”. □ Sub semnătura lui Perpessicius apare prima secvență din ciclul de memorialistică, istorie și critică literară intitulat *Lecturi intermitente*: „Acestui titlu, i-ar conveni poate o oarecare explicație. Cu atât mai mult, cu cât s-a ales și s-a impus abia după câteva tipare, dovadă că nici gândul nu era prea limpede, nici calupul, în are urma să fie turnat,

perfect intuit. (...) vom intitula acest ciclu de însemnări, pentru caracterul lor improvizat în zigzag și aleatoriu, pur și simplu: *Lecturi intermitente*". ■ *Masa rotundă* organizată de „Gazeta literară” pe tema **Specificul național în literatura română** ajunge la a treia rundă. După ce, în intervențiile anterioare își spusese cuvântul Al Piru, Adrian Marino și Eugen Simion (GL, nr.14), Vl. Streinu, Ov. S. Crohmălniceanu, Aurel martin și Al. Oprea (GL, nr.15), în numărul de față se pronunță: ■ Ov. Papadima, cu intervenția *A fi tu însuși*: „Ca să devină un bun universal, ca să trezească interesul altora, arta unui popor trebuie să spună ceva deosebit – tematic și stilistic – să îmbogățească orizontul de cunoaștere al omenirii. Și aceasta n-o poate face mai firesc decât înfățișând felul de a fi al poporului care o creează. (...) Rămâne totuși nu mai puțin evidentă primejdia ca un artist, lăsat fără busola unei orientări precise spre specificul național al artei în care se manifestă, să cadă pradă ușoară oricărei ademeniri de modă venită din afară. Și exemple se pot găsi destule, în istoria oricărei literaturi, ca să rămânem în domeniul care ne este mai aproape. Dar cercetând mai atent istoria literară, ne dăm seama că aceștia nu au fost niciodată mari creatori, ci talente minore, care au strălucit și s-au stins odată cu moda. (...) E greu, prin urmare, dacă nu chiar imposibil, să cuprinzi trăsăturile specificului național al unei arte într-o sumă matematică, - ele apărând adesea contradictorii, altele atât de generale încât își pierd puterea definitorie. Dar să recunoști cutare sau cutare artist creator ca expresia felului specific de a viețui, de a gândi și a simți al poporului său, este o operație care se face de la prima vedere – fără ca aceasta să implice neapărat analiza și disocierea. Specificul național al artei unui popor constă, înainte de toate, într-un anumit aer de familie, ce îi caracterizează de la prima vedere pe toți creatorii ei de mari dimensiuni în primul rând – așa cum membrii unei familii pot avea trăsături deosebite dar atestă oricui originea lor comună. (...) A fi specific național, în ultimă instanță – oricât ar putea părea de paradoxală afirmația – înseamnă a fi om de o vastă și profundă cultură, începând de la ceea folclorică până la cea contemporană, de meridiane ale lumii”. ■ I. D. Bălan, care invocă *Un viu sentiment al tradiției*: „În primul rând, trebuie să înțelegem - și cu aceasta am respinge, din capul locului, anumite teze eronate, idealiste, privitoare la problema în discuție – că specificul național nu este un dat apriori al unui popor, ci că el, cu atributele lui cele mai caracteristice, s-a format într-un îndelungat proces istoric, fiind influențat de anumiți factori care au guvernat, ca să zic așa, formarea și dezvoltarea poporului respectiv. Este necesar să ținem seama de originile etnice ale unui popor, ca un dat esențial care influențează într-un anumit sens dezvoltarea sa spirituală. În cazul poporului român, nu pot fi ignorate originile sale daco-trace, pe care s-au altoit alte influențe. (...) Multe veacuri poporul român însuși s-a identificat cu noțiunea de țărâtime. Ea, de fapt, și-a făurit destinul, a participat în momentele cruciale ale istoriei, a creat bunuri materiale și spirituale și de aceea mă surprind

anumite ieșiri împotriva pitorescului țărănesc, a etnografiei țărănești, a elementelor care au fost create în decurs de aproape 19 veacuri. (...) De aceea nu mi se pare o vorbă de circumstanță sau un patriotism de operetă când spunem că literatura noastră cultă, muzica, sculptura, poezia, proza au ca element fundamental al specificului național experiența creației folclorice. Și cred că literatura socialistă de astăzi este prezentă această forță vie, activă și înnoitoare a folclorului, care rămâne un factor de seamă în determinarea specificului național al culturii române. (...) Printre îndrumările înțelepte date de partid cu privire la dezvoltarea artei și culturii este și aceea e a se cultiva gustul estetic al poporului. Este aci ideea întoarcerii permanente către izvoare nu către ulcior, deci către realitatea noastră națională, socială, cea mai caracteristică, idee care s-a desprins atât de clar din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de cultură și artă. Secretarul general al C.C. al P.C.R. vorbea cu acel prilej despre necesitatea de a cultiva, în cadrul artei noastre socialiste, o varietate de stiluri, de modalități de expresie, de a nu fi exclusiviști. Ideea aceasta ilustrează exact spiritul în care se-a lungul vremii s-a exprimat de atâtea ori poporul român, cu acea nobilă omenie și receptivitate care îl caracterizează atât de pregnant”. □ Ion Bălu consideră că finalizarea, după trecerea a trei ani, a *Dicționarului de literatură contemporană* din „Luceafărul” relevă, pe lângă imaginea panoramică asupra fenomenului literar, necesitatea creării unor instrumente (dicționare și istorii literare) foarte utile culturii noastre: „Cu ultimul număr al revistei „Luceafărul” ia sfârșit *Dicționarul de istorie literară contemporană* inițiat cu aproape trei ani în urmă. Avem, așadar, astăzi o perspectivă care ne permite să stabilim în spiritul obiectivității atât calitățile cât și omisiunile sau limitele acestui dicționar. (...) În literatura noastră critică, dicționarul *Luceafărul* are caracter de pionierat și nu este exclus ca el să deschidă calea unei bogate lexicografii literare. Cu toate că și-a restrâns câmpul de observație numai la proză și poezie *Dicționarul de istorie literară contemporană* este sortit să devină prin însăși natura lui un mijloc rapid de informare și un util instrument de lucru pentru o largă categorie de cititori. Maximul punct de rezistență al dicționarului îl găsesc în faptul că el se constituie ca o suită de profiluri critice a poeților și prozatorilor din ultimele decenii. Cu minime excepții, schițele critice au o structură identică. (...) Semnalăm, totodată, și existența unor excese criticiste, cazuri când cele două criterii: istoric și estetic sunt insuficient armonizate. În profilul lui Cicerone Theodorescu, de pildă, scris cu evident talent critic, Marian Popa nu integrează operele respective în contextul determinat al apariției lor și aceasta are drept consecință formularea unor judecăți exclusiviste. Lucrul principal este că avem în față un prim dicționar de poeți și prozatori din istoria literaturii critice române. Principalul este că avem o încercare demnă de toată atenția de evaluare a literaturii române contemporane. Mă gândesc că o astfel de lucrare ar trebui să incite interesul unuia în editurile

noastre. (...) După «încercarea de sinteză» a *Literaturii române de azi* a lui D. Micu și N. Manolescu și în condițiile în care se lasă încă atât de mult așteptat tratatul academic de istorie a literaturii române închinat perioadei contemporane, noua etapă ar putea fi reprezentată de un binevenit *Dicționar de autori al literaturii române de azi*.”. □ În cronica sa literară, Eugen Simion pune în față edițiile *Blaga* (îngrijită de G. Ivașcu) și *Barbu*, apărută prin osârdia lui Al. Rosetti și Liviu Călin: „Publicarea operelor poetice ale lui Lucian Blaga, într-o ediție cuprinzătoare, e un act de cultură dintre cele mai importante. (...) Îngrijitorul ei, George Ivașcu, ne oferă o ediție aproape completă a versurilor blagiene. (...) Culegerea e însoțită de un studiu introductiv, note (ample) și o bibliografie selectivă. Intenția, mărturisită, a lui George Ivașcu a fost aceea de a oferi un dosar de documente revelatorii pentru înțelegerea lui Blaga și, în acest sens, atât introducerea cât, mai ales, notele cuprind referiri ample la comentatorii mai vechi ai poetului, la opera filozofică și publicistică etc. În introducere, analiza critică nu lipsește, dar ea e vădit restrânsă față de documentația abundentă. Ar fi fost, cred, necesară o extindere a comentariului propriu, chiar dacă formula «dosarului» spiritual al poetului împinge, fatal, lucrurile spre document și nu spre analiză. Oricum, documentele, notele reproduse din manuscrise, referirile istoriografice sunt utile pentru cititor. În ceea ce privește definirea personalității lui Blaga o observație, liminară, trebuie făcută. Blaga e pus, firesc de altfel, în descendența expresionismului și a filozofiei neoromantice. Poetul e însă, în aceeași măsură produsul spiritual al culturii noastre și înscrierea lui pe o linie de poezie românească nu trebuie ignorată. (...) A apărut (printr-o coincidență, aproape simultan cu poeziile lui Lucian Blaga) și o nouă ediție din poezia lui Ion Barbu, îngrijită de academicianul Al. Rosetti și Liviu Călin. (...) Poezia lui Ion Barbu se fixează, așadar, în câmpul cunoașterii, se apropie cu decizie de idee, căutând echivalentele spirituale ale sentimentelor comune, sondând straturile de sus ale gândirii umane, în formele ei adânci și misterioase. Autorul *Jocului secund* a lărgit enorm sfera de cuprindere a poeziei noastre și a înnoit mijloacele de expresie, în așa chip, încât contribuția lui la dezvoltarea lirismului românesc e comparabilă, în secolul nostru, cu aceea a lui Arghezi, Bacovia și Blaga”. □ Geo Dumitrescu este prezent cu poemele *Act de mulțumire*; *Vuiet de brazi*; *De după Lamartine*; *Dans*. Versuri mai semnează: Szemlér Ferenc (*Amurg* – în românește de Veronica Porumbacu); Ana Blandiana (*Dintr-un sat*; *Eclipsă*); Mihai Negulescu (*Iarba cetății*; *Ție*). □ La proză apare anunțul: „«Gazeta literară»” vi-l recomandă pe N. V. Turcu”. Acesta publică schița *Un tânăr, o fată și un pat alb*. Dintre prozatorii consacrați, Nicolae Țic semnează *Tatăl*. □ Sub genericul *Tradiții ale presei muncitorești* este prezentat, comentat și parțial reprodus articolul program scris de Geo Bogza în 1933, *Poezia pe care vrem c-o facem*: „Continuăm să reproducem, în cadrul rubricii noastre, din articolele care, în anii e dinainte de

Eliberare, scriitorii cu vederi înaintate au exprimat dezideratul de a se crea o literatură adresată celor mulți, vehiculând idei estetice accesibile și eficace. Părăsirea manierelor moderniste, a formulelor artistice ermetice e primul pas pe drumul către literatură angajată. Printre primii, îl face Geo Bogza în articolul-program *Poezia pe care vrem s-o facem*, apărut în unicul număr al revistei «Viața imediată» (1 dec. 1933), reprodus fragmentar mai jos.”; din textul propriu-zis reținem: „Menținerea acestei poezii ermetice într-o perpetuă actualitate este un abuz de înconștiență, un anacronism și o fraudă. Iar fraudă pornește din lipsa de cultură – într-un sens mult mai fierbinte decât cel academic - și din incapacitatea poezilor noștri de a trăi cot la cot cu viața. Această infirmitate i-a făcut să scrie o poezie stearpă care nu poate să supere pe nimeni și trece din mâna lor de-a dreptul în gol. (...) Va trebui pentru ca poezia să fie înțeleasă de mii de oameni, nu o scădere a nivelului artistic al acesteia, ci un efort uriaș care să o apropie de estetica elementară a vieții. Va trebui ca poezia să devină elementară, în sensul în care apa și pâinea sunt elementare. Atunci se va petrece o reîntoarcere epocală a poeziei la viață”. □

Sub titlul *Acum 350 de ani, în aceeași zi au murit Shakespeare și Cervantes* apar *Din sonetele lui Shakespeare* (Sonetul III; Sonetul IV; Sonetul V – în românește de Matei Călinescu și Adrian Păunescu; Sonetul XIX; Sonetul XXVII; Sonetul CXLVII – în românește de Tașcu Gheorghiu) și *Cervantes poetul*, cu o notă semnată de D. N. („Prin *Don Quijote*, Miguel Cervantes și-a condamnat, ca nimeni altul, tot restul operei sale. Chiar dacă aceasta nu a fost uitată, nimeni, când vorbește despre el, nu va începe, să zicem, cu *La Galatea*, romanul său pastoral, a cărui da doua parte, promisă în toate ocaziile nu a mai scris-o niciodată, ci cu *Don Quijote*. (...) Nu voi stărui cu acest prilej asupra acestei laturi a operei sale, prezentele rânduri nefiind decât un fel de notă explicativă pentru poemele de mai jos. Toate aceste poeme fac parte din *Viaje al Parnaso* (Călătorie în Parnas), carte apărută în 1614.”) și următoarele poeme: *Călătorie în Parnas*; *Mercur către Cervantes*; *Cervantes despre el însuși*; *Țarina* – în românește de Darie Novăceanu. □ Despre *Critica marxistă italiană și problemele realismului*, scrie Dragoș Vrânceanu: „Față de societatea italiană prezentă - și față de cea occidentală în general, - există, așadar, o opoziție de două feluri, legată respectiv de natură și conștiință, de individualism și istorism, de existențialism și marxism, care îmbracă în literatură o multiplicitate de forme. Având un obiectiv identic, ele se deosebesc enorm. În formele de experimentare actuale ale romanului, poeziei, dramaturgiei italiene, cele două linii se contaminatează adesea, cu concluzii ambigue, arătând individul ca pe un factor izolat ce luptă în numele său personal și este, în fond, un învins, repliat pe «conștiință absolută», disperată, ironică, dar punând în relief contradicțiile sociale adânci în mijlocul cărora se mișcă. Nu este mai puțin adevărat că o literatură în sensul luptei împotriva «unui tip de societate care tinde să dezumanizeze omul», realizată pe baze

ideologice marxiste, continuă să se dezvolte și să se afirme viguros în Italia ultimilor ani”.

• **[„Tribuna”, nr. 16]** În „Tribuna” din 21 aprilie, Mihai Beniuc publică poeziile *De veghe*, *Lîngă izvor* și *Grădina stelelor*. □ În același număr, sunt publicate, de asemenea, alte creații lirice: *În atelier*, un *steag* de Lászlóffy Aladár, *Ferestre* de Ion Pop, *Uzina electrică* de N. Pîrvu, *Predominare* de Gabriel Pamfil, *Ora eternă* de Nicolae Prelipceanu, *Toamna prin cartier*, de Ion Th. Ilea, *Junghi de primăvară* și *Oceanografie* de Gheorghe Chivu, *Orizont natal* de Teohar Mhadaș ș.a. □ Stelian Gruia semnează un fragment în proză, *Focul arțarilor*. □ Doina Păcurariu analizează, odată cu împlinirea a 350 de ani de la moartea lui Miguel de Cervantes y Saavedra, personalitatea creatoare a acestuia, referindu-se, cu precădere, la opera care l-a consacrat și la „iscusitul hidalgo”: „Diferitele unghiuri sub care a fost și este privit Cavalerul Tristei Figuri sînt o consecință firească a dimensiunilor uriașe ale figurii create (...), a profunzimii și complexității conținutului său uman”. □ În același sens, Vasile Rebreanu semnează o *Elegie*, amintindu-l și pe Shakespeare („Au răsărit amîndouă în aceeași noapte de 23 aprilie 1616. (...) Lumineze-ne de-a pururi nopțile!”). □ Ion Lungu glosează despre *Fascinația idealului*. □ Ion Oarcășu abordează *Dedublarea* („Ființa acestui iluzionist burlesc îți tulbură intimitatea, arătându-ți latura caducă a paradisului artificial în care te-ai refugiat”).

22 aprilie

• **[„România liberă”]** N. Verdețu semnează articolul *Un debut*, abordând romanul *Pămînt sălbatic* al lui Stelian Păun și precizând că: „Mediul social investigat (...) este vechea lume a hamalilor din portul dunărean Turnu Măgurele. Reconstituită dintr-un unghi de vedere realist, antinomia față de lumea negustorilor, armatorilor, vătafilor, prefectilor, a căror rapacitate și cruzime depășește orice imaginație, se adâncește. (...). Populat de un număr mare de personaje, bogat factologic, romanul cunoaște și unele inerții. Astfel, pe ici, pe colo, se face simțită o notă discursivă, mai ales în reflecțiile despre existența hamalilor. (...) Cultivînd totuși o proză fluentă, limpede, bine echilibrată, autorul izbutește în romanul său – ce se vrea continuat într-un al doilea volum – să comunice cu forță de sugestie ritmul autentic al unui moment din lupta clasei muncitoare”.

• **[„Scînteia”]** *350 de ani de la moartea lui Cervantes* sunt celebrați de Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Puțini scriitori ai lumii, punându-i la socoteală și pe cei moderni, au avut o existență atât de agitată și aventuroasă, trăită în medii din cele mai variate. (...) Pe lângă asemenea experiențe, a mai avut și o fantezie neobosită, din care ar fi putut parcă scoate o nouă *Halima*. A scos din ea însă *Don Quijote*, romanul plecărilor și întoarcerilor unui erou înspre lume și dinspre lume, romanul de aventură și analiză despre un erou aflat în

contratimp cu epoca sa. Pentru această operă fundamentală (în fața căreia toate celelalte creații ale lui se șterg, chiar splendidele *Nuvele exemplare*), Cervantes a strâns toată știința vieții și tot geniul său. Și a făcut o carte care se citește de către orice om, pe orice treaptă a înțelegerii. (...) Eroul lui Cervantes este o structură umană descumpănită, trăind în două lumi sau între două lumi. Pendularea între acestea două, una a realităților, cealaltă a idealurilor, este ridicolă sau dramatică, după perspectiva din care o privești. (...) Cavalerul tristei figuri rămâne lumii ca o chintesență a dramei cervantești, legată de neîmplinirea tâlcurilor Renașterii. Cu el, Cervantes se alătură, uman și filozofic, lui Michelangelo și lui Shakespeare”.

• [„Contemporanul”, nr 16] Revista se deschide cu poezia *Odă* semnată de Ștefan Augustin Doinaș: „Mărire Ție, Patrie ascunsă! / O, ce văpăi scrumindu-se-n secret / Sau ce delir în marmură și frunză / pot da frumuseții tale trup concret? / (...) Înaltă-te, tu, clopot ars de brume! / Iar dangătul în care dorm eroi / desfășurându-l, cu păsări, peste lume / aducător de anotimpuri noi. / Să bată-n dunga mării și să crească / din bronzuri primăvara românească”. □ Eugen Mica semnează câteva *Note despre poezia lui Al. Philippide – De la teorie la realitatea literară*: „Al. Philippide a creat în *Prin niște locuri rele* nu numai un poem care să-l exprime sintetic, plenar, pe o anume latură a personalității sale, dar o capodoperă care ne duce cu gândul la *Luceafărul* și la cele mai frumoase *Nopți* macedonskiene.” □ De *Necunoscutul Mateiu Caragiale* se ocupă Nicolae Manolescu: „Dar *Craii...* e principial un roman liric: o reverie, o visare travestită. Aventurile crailor sunt nocturne. Ziua poetul tânjește în ființa lui muritoare, noaptea regăsește în vis paradisul pierdut. Se înțelege, cei trei crai – Pașadia, Pantazi, Pirgu – nu există decât în închipuirea lui, sunt fantomele lui, sunt demonii lui. Ziua se contopesc într-o singură făptură, la căderea nopții ei se înfățișează poetului după un ritual de mult știut. Aventurile lor sunt aventurile lui pentru că ei nu sunt decât închipuiri ale unor latențe sufletești ale autorului. Prin fiecare din ei Mateiu Caragiale se eliberează de sine, obiectivându-și năzuințele, viciile. (...) Cartea e o eliberare și o ispășire, o bucurie și o remușcare, de unde și strania ei atmosferă de puritate și de depravare. Prin Pașadia autorul își realizează setea de evaziune în timp, prin Pantazi, în spațiu, prin Pirgu în „viața care se viețuiește, nu în aceea care se visează”. □ Dan Zamfirescu scrie despre *Istoria teatrului în România, vol. I*. □ La rubrica *Meridiane*, Paul Georgescu consemnează apariția monografiei *Dante* de Al. Balaci: „Cartea e rezultatul unei iubiri statornice de trei decenii, autorul evitând cu grijă și bun gust atât simplificarea cât și romanțarea”.

23 aprilie

• [„Scânțea tineretului”] Tudor Stănescu recenzează biografia semnată de Pericle Martinescu, *Costache Negri*, o carte care „suplinește lipsa unei lucrări documentare și de analiză a activității social-politice și artistice pe care

Costache Negri a dus-o la un mod diurn, imediat, și din care n-a rămas decât un ecou pe care nu-l poate neglija nici istoria propriu-zisă și cu atât mai puțin istoria literară.” □ Mihail Sorbul vorbește, într-un interviu, despre Liviu Rebreanu, un scriitor care „ținea mult la munca sa. (...) Un om generos, cu mulți prieteni și admiratori.”

• [„Cronica”, nr. 11] Laurențiu Ciobanu publică poezia *Partidului, în zori*: „Se face ziua-n lespezile grele, / Vremea înaltă-i cheamă pe cei căzuți în front / Suindu-le mândria și jertfa în drapele, / Dârzenia acestui carpatic orizont.” □ Articolul *Primăvară deplină*, de Mircea Radu Iacoban se încheie astfel: „Iar buchetul de realizări pe care patria îl pregătește spre a-l înmâna Partidului, la cea de-a 45- a aniversare, are strălucirea și prospețimea petalelor gingașe cu care primăvara a înveșmântat livezile, parcurile, dumbrăvile, codrii legendari”. □ *Secolele orașelor*, text semnat de Al. Andronic, se referă la „trecutul îndepărtat al orașelor moldovenești care s-a îmbogățit în ultima vreme atât prin publicarea rezultatelor săpăturilor arheologice din orașele Suceava, Iași, Vaslui, Piatra Neamț, Bârlad, Baia și mai recent Roman și Siret, cât și prin generalizarea rezultatelor obținute în numeroase studii apărute în revistele noastre de specialitate”. □ *Cronica literelor* cuprinde schița semnată de George Bălăiță, *Viața lângă lac* și cea semnată de Ilie Tănăsache, *În seara aceea*. □ Ilie Dan scrie despre debutul poetului A. O. Teodoreanu, cunoscut prin proza sa umoristică, autor care s-a impus de la primele creații prin lirism elevat, prin scrisul său limpede și sobru. Poezia de debut se numește *Din umbră*: „Te-am contemplat, ascuns între perdele, / De chipul tău cu ochii plini de sete; / Și ți-am săpat albastre odelete / Pe mozaicul fanteziei mele”. □ Rubrica *Primii pași* conține poeziile ale tinerei generații de poeți și prozatori cum ar fi: Olimpiu Vladimirov, Aurel Găgiu, Nicoleta Voinescu, Dan Rotaru, Aurel Turcuș, Nicolae Rogobete, Ion Dumitrescu, A. Neagu, Ovidiu Vasilescu și Maria Vancea. □ Al. Andriescu se dedică volumului *Poezii*, de Lucian Blaga: „Culegerea recentă premerge ediția critică definitivă, din care nu vor lipsi, fără îndoială, producțiile dramatice și prin bogăția referințelor din studiul introductiv și din notele de la sfârșitul volumului”. □ În pagina „Cronica” pe glob, sub titlul *Comemorări*, apare sonetul LXVI, al lui Shakespeare, în românește de Leonida Maniu. George Popa semnează articolul *Cervantes, Don Quijote*, concluzionând: „S-a observat că oricât de mult ar scrie un autor, el nu rămâne decât dacă a creat un prototip uman universal, cu totul caracteristic. Nu autorul, ci eroul rămâne, pseudonimul de aur al unei experiențe spirituale, superioare, dramatic trăită: Hamlet, Faust, Luceafărul, Don Quijote”. □ *Recoltă literară 1965*, de Demostene Botez, reprezintă o trecere în revistă a aparițiilor literare ale vremii, reproduse după revista „Preuves”: „În Italia, criticul Italo Calvi Reviewno a desemnat ca cea mai bună carte *Iguana*, de Ana Maria Cortese și două romane al căror veritabil interes este o privire ne-umanistă asupra umanității. ... În ceea ce privește literatura americană, Francis

Brown, redactorul șef al revistei „New York Times Book” este de părere că anul literar 1965 în America a fost remarcabil prin aceea că a cuprins toate problemele americane la ordinea zilei: integrarea rasială, viața negrilor americani din geto-uri urbane sau rurale, sub formă de memorii redactate de scriitori profesioniști anonimi, războiul din Vietnam. ... *Roman teatral*, al lui Bulgakov, ... este un roman net autobiografic. E unul din romanele în genul tradițional a lui Gorki, Dostoievski și Cehov.”

● **[„Flacăra”, nr. 17]** La rubrica *Memento*, secțiunea *Cartea*, se anunță o nouă traducere semnată de Emma și Mihai Beniuc, de această dată din opera lui François Mauriac – *Therese Desqueyroux*. □ C. N. Constantiniu semnează scurta povestire *În autobuz*, la rubrica *Microfoleton*.

● **[„Luceafărul”, nr. 17]** La rubrica *Din proza scriitorilor*, Mihai Novicov semnează articolul *Să discutăm despre eroii literari*, respectiv despre cei prezenți în creațiile lui Marin Preda: „Cronologic (ca apariție), romanul *Moromeții* nu este prima operă a lui Marin Preda în care se reflectă o concepție nouă (mai mult – în acest roman realitatea contemporană nu apare de loc) totuși am fost ispitiți să începem prin a ne referi la el – în primul rând pentru că, de fapt, Marin Preda s-a afirmat ca scriitor prin *Moromeții*, iar în al doilea rând, pentru că și până azi *Moromeții* ne oferă cele mai multe date necesare definirii specificului personajelor lui Preda. Tipuri de luptători comuniști nu evoluează în *Moromeții*. Țugurlan e un răzvrătit care caută abia răspunsuri valabile la întrebările care-l frământă. Dar și bătrânul Moromete, și fecioru-său mai mic Nicolae, și Boțoghină, și Biriță sunt oameni despre care nu ne îndoiim că ar putea deveni comuniști. Spunând aceste, nu avem de loc în vedere convingerile lor politice sau ideologice, până la urmă cu totul rudimentare, ci trăsăturile de caracter, comportarea, adică tocmai ceea ce ne interesează atunci când ne ocupăm de tipurile literare. Pe toți cei amintiți îi distinge o anumită sete de certitudine, nostalgia devorantă după un echilibru interior care să le permită să nu dispare în fata necazurilor vieții. Eroii lui Marin Preda, în marea lor majoritate, sunt niște candizi, în măsura în care tind să-și construiască un sistem de relații care să le permită să nu capituleze în fața realității, nu sfidându-l trufaș, ci cunoscându-l. Sunt niște oameni în viața cărora efortul de cunoaștere se constituie aproape ca principalul factor organizator al existenței.(...) Delimitări deosebit de semnificative găsim și în *Risipitorii*. S-ar putea spune că în roman evoluează eroi reprezentând două generații de comuniști. Generația veche, «ieșită, cum s-ar zice, din clocotul luptelor de clasă» și comuniștii tineri «mai nerăbdători, mai nervoși». Opera se înscrie în sfera a ceea ce numim uneori *literatura modernă*, prin insistența cu care reliefează la fiecare pas uriașa pondere a problemelor morale și ideologice în destinul omului de azi”.

● **[„Viața Studențească”, nr. 16]** *Colocviul critic al Vieții Studențești – Inovație și aventură în proza modernă occidentală* are următorul preambul:

„Ce este inovație și ce este aventură, ce este vechi și ce este nou, ce este util și ce este inutil, ce poate fi considerat modă, ce este modern, ce este modernism și ce este fals modernism – iată câteva din întrebările care preocupă critica și teoria literară contemporană. Întrebări de felul acesta s-au pus de când există o conștiință a literaturii. Proces dialectic continuu evolutiv, literatura nu se supune unor calificări rigide și irevocabile... Critica noastră, având la bază metodele materialist-dialectice de cercetare a obținut rezultate remarcabile în cercetarea fenomenului literar”. La discuții participă universitarul Romul Munteanu, studenții Petru Popescu și Eugen Patriche, coordonator fiind Marian Popa. □ Un grupaj de referințe despre Michel Butor, Alain Robbe-Grillet, Samuel Beckett și fragmente/ citate din Claude Simon și Nathalie Sarraute completează paginile colocviului. Comentariile lui Marian Popa scot în față trei nume „mari” (cu prezentări și foto): Robbe-Grillet – „autor al romanelor *Gelozia*, *Glumele*, *În labirint*, *Voiajorul și Casa întâlnirilor* («nou roman» polițist!) și al unor eseuri programatice, opera sa a stârnit discuții contradictorii și extraordinar de înverșunate. În principiu, el este promotorul literaturii *privirii*, al descrierii meticuloase, aproape halucinante, a obiectelor printre care omul se pierde, devine el însuși un obiect. Rod al unui autor aflat în continuă căutare formală, cărțile sale se deosebesc mult unele de altele: s-ar putea spune că, după fiecare nou roman, apare un nou *nou-roman*”; Jack Kerouac, „șeful de necontestat al Beat Generation, e un rebel continuu și anarhic, personaj picaro căruia îi lipsesc ideile mari, dar e destul de fin observator pentru a surprinde aspectele negre și negative, crunte și crude ale societății americane contemporane”; Gunther Grass, „cel mai important scriitor al Germaniei Federale, încearcă să surprindă în romanele sale imaginea socială, dar și psihanalitică a Germaniei de după Primul Război Mondial. A devenit celebru cu *Toba de tinichea*, *Pisica și surâsul* și mai ales *Anii de câine*. Un prozator de o rară agresivitate, care folosește în același timp mai toate cuceririle moderne ale prozei: Joyce, Dos Passos, Faulkner, dar și pe Luther. Baroc și totuși unitar, romanul său ne face să visăm la un ciclotron, afirmă un critic.” □ Romul Munteanu fixează contextul în care se va discuta despre proza modernă iar Eugen Patriche pornește dialogul de la dihotomia vechi-nou în literatură: „Dacă vorbim despre vechi și nou în proza contemporană trebuie să admitem automat că literatura a suferit și suferă un proces de evoluție. Atunci conceptul de modern ar fi tocmai luarea de conștiință a acestei evoluții... S-a remarcat că actuala criză a romanului este de fapt o criză a romancierilor. Marii romancieri nu mai scriu astăzi romane, adică ficțiuni, preferând forma jurnalului. Sartre se întâlnește aici cu Mauriac. Operă de memorialistică ne-a lăsat Blaga, un *Jurnal* extrem de interesant a publicat recent Eugen Barbu... Mi se pare că ficțiunea nu a dispărut, dar ea și-a asimilat alte zone... Americană prin autori, proza din SUA a fost totuși pusă sub semnul întrebării, fiind considerată de către Malraux ca o sucursală a prozei euro-

pene”. □ Îl completează, din aceeași perspectivă, Petru Popescu: „Noțiunea de modern este în același timp foarte vagă. În accepțiunea americană, bunăoară, ea desemnează ultimii 5 ani sau chiar ultimele 5 luni din evoluția literaturii. Deși există o continuitate de atmosferă care înrudește de vreo două decenii tendințele prozei americane moderne, ne vom întreba de fapt care sunt progresele? Desigur, ele există, ca și în Europa, dar conștiința căutărilor și chiar întreprinderea lor deliberată micșorează sentimentul evoluției... Când scriitorul american încearcă să adopte un model european (de cele mai multe ori mimând problemele sau angoasele) rezultatele pot fi de-a dreptul hazlii... Preocupați de problema individului numai superficial, romancierii americani se refuză marilor probleme ale epocii... (Se folosește un fel de picaresc)... Un autentic personaj reflexiv folosește Saul Bellow în primul lui roman, *Om oscilant*... S-ar putea să fie adevărat, cum se spune, că Europa apuseană este obosită de roman, poate din cauza recente suprasaturării a literaturii cu idei, probleme și false probleme. Personal, nu cred că e vorba de o oboseală profundă, după cum nu cred în inventarea unui nou gen în proza modernă. Mai degrabă cred într-o reîntoarcere la formele normale ca să nu-i mai zic tradiționale ale romanului cu subiect, personaje, deznodământ, desigur cu cuvenitele revitalizări tehnice. Acesta mi se pare drumul prozei vest-europene cât și al celei americane”. □ Romul Munteanu face o trecere în revistă a ideilor lui Maurice Blanchot, Sartre, Mann, Camus, Kafka, Alberes, Arno Schmidt, Gide, Butor, Pierre de Borsdeffre („romancierul este omul pentru care nimic nu este pierdut”), vorbind despre o criză a artei narative și mergând pe ideea „diminuării eficienței sociale a romanului, cu consecință imediată în dezvoltarea narațiunii la persoana I și cumva renunțarea la ficțiune, la convenția literară”: „Se dezvoltă romanul al cărui autor e în același timp și personajul principal, adică romanul-reportaj, romanul-jurnal, în orice caz memorialistic”. Simptomatic i se pare faptul că „unii dintre cercetătorii români contemporani încearcă să pună în lumină o anumită criză a artei noastre narative, alții se arată nedumeriți sau rămân consternați în fața multiplelor sale modalități de dezvoltare. Înseși studiile datorate artei romanului în ultimul deceniu poartă unele titluri semnificative: P. de Boisdeffre se întreabă *Încotro merge romanul?*; K. A. Horst vorbește despre *Spectrul romanului modern*; Gerda Zoltner-Neukomm despre *Îndrăzneala romanului francez contemporan*, iar R. M. Alberes, referindu-se la fenomenul literar al epocii noastre în ansamblul său, își intitulează una din semnificativele sale opere *«Aventura intelectuală a secolului XX»*. Un critic reia ideea biologista potrivit căreia «atunci când un gen literar atinge perfecțiunea el își aduce propria moarte...». «Concluzia» îi aparține lui Blanchot: *«Literatura merge către ea însăși, către esența ei care e dispariția»*. □ Tot Romul Munteanu se oprește și asupra rezultatelor prozei italiene, de la Moravia și Lampedusa la Buzzati, Pasolini, alte „piscuri”, fiind în Grecia un Kazantzakis și în Austria un Heimito von

Doderer. La rândul său, Marian Popa crede că și spiritul Americii Latine este „extrem de interesant”, prin creațiile unor Borges, Asturias, Carpentier, iar în legătură directă cu spaniolii europeni, Juan Goytisolo, Jesus Pacheco. □ La finalul colocviului, concluziile îi aparțin tot profesorului Munteanu: „Rezumând puțin, observăm că nu putem vorbi de o criză fatală a prozei, ci de apariția unei restructurări profunde, cu referire mai ales la asimilarea unor noi procedee care țin de cele mai multe ori de redescoperirea virtuților limbajului pe care proza secolului XIX le uitase. Vorbind despre o proză frontală, la persoana I sau proză parabolică, pretinzând un efort din partea cititorului, o lectură aventuroasă care este ea însăși un experiment, trebuie să ținem seama că aceste tendințe sunt orientări temporare care se inserează într-o continuitate... Și încă o remarcă generală pentru aproape toate numele pomenite aici: mai toți scriitorii uneori atât de depărtați de realismul tradițional au în viață o atitudine democratică, dacă nu chiar de stânga”.

24 aprilie

- [„Scânteia tineretului”] La *Masa rotundă a „Scânteii tineretului”* pe tema *A fi tânăr* au intervenții lui Grigore Moisil, Vladimir Streinu, Irina Petrescu, Traian Herseni și Miltiade Filipescu.

26 aprilie

- [„Scânteia”] Articolul *Interpretarea „artei absurdului”*, de Ioana Lipovanu, conține o prezentare a ceea ce s-a spus/scriș la noi despre acest subiect, textul fiind însoțit de o serie de note critice enunate condescendent: „Sentimentul absurdului, al inutilității existenței umane în lume, este «boala secolului» al XX-lea occidental. O serie ilustră de scriitori pe care fascismul, războiul, contradicțiile imperialismului i-au obișnuit cu haosul și cu iraționalitatea și-a asumat povara de a transpune în literatură această psihoză, proprie categoriei sociale căreia îi aparține. (...) Acest fenomen literar, atât de complex și contradictoriu, nu a rămas străin criticii noastre literare și dramatice, așa cum nu trebuie să-i rămână străină nici o noutate artistică mai însemnată petrecută în lume. S-au căutat rădăcinile filozofice ale literaturii existențialiste, la limita căreia se înscrie și literatura absurdului: D. Ghișe, *Existențialismul francez și problemele eticii* («Tribuna», martie 1966), N. Balotă *Filozofia absurdului* («Luceafărul» 22 mai 1965). S-au consacrat articole și studii principalilor promotori ai literaturii absurdului: Romul Munteanu despre Samuel Beckett («Viața românească» nr. 12/1965), Valentin Lipatti despre Albert Camus («Secolul 20» nr. 1/1963) etc. Au apărut articole de sinteză: N. Balotă *Teatrul absurdului* («Luceafărul» 19. VI, 3. VII/1965), N. Tertulian, *Aspecte ale literaturii dramatice occidentale* («Gazeta literară», 2 aprilie 1964). Vera Călin l-a prezentat pe *Martin Esslin, exegetul necritic al teatrului absurdului* («Secolul 20», nr. 2/1964) etc. Fiecare dintre articolele citate și

îndeosebi toate laolaltă ne dau o imagine corectă a literaturii contemporane a absurdului. Referitor la acest subiect, au existat însă în critica noastră și exagerări, schematizări, vulgarizări. Desigur, este foarte firesc ca atât problema în ansamblul ei cât și fiecare scriitor sau operă în parte să suscite o varietate de interpretări, eventual polemici. Esențială rămâne însă poziția ideologică a criticului, punctul de vedere marxist-leninist aplicat în cercetare, singurul care permite o analiză nuanțată și obiectivă. Unii critici nu se distanțează suficient de personalitățile artistice, câteodată excepționale, pe care le prezintă, nu surprind contradicțiile operelor analizate și le reduc la un singur aspect. Așa, de pildă, Ion Vițner în articolul *Dramaturgia camusiană* («Gazeta literară» 3.XII.1964), polemizând cu critica occidentală, absolvă teatrul lui Albert Camus, una dintre cele mai complexe personalități ale literaturii contemporane, de orice urmă de existențialism și de absurd. După părerea sa, piesa *Le malentendu* (*Neînțelegera*), al cărui titlu îl traduce impropriu *Greșeala*, nu este un exemplu tipic de trăire a absurdității existențiale, ci „o adâncire analitică a resorturilor psihologice și sociale ale crimei“, iar în piesa *Cei drepți* nici nu întrezărește măcar tema lui Camus, în atâtea rânduri mărturisită de el însuși, că revolta, o dată izbucnită într-o revoluție victorioasă, ar putea deveni sursa unei noi tiranii, ci vede «disputa dintre revoluția socială ca ipostază supremă a libertății și falsul revoluționarism». (...) Unii critici literari sau dramatici comit eroarea de a vedea în «tipizarea» oamenilor și situațiilor din literatura absurdului un principiu estetic general valabil. În această privință trebuie făcută o distincție netă. Tipul creat de literatura realist-socialistă, având dimensiunea socială drept una dintre coordonatele principale, nu se va impune niciodată ca un reprezentant al tuturor modurilor de a trăi și a gândi. Eroul societății noastre nu va pretinde niciodată că psihologia și conștiința sa sunt caracteristice, de exemplu, și pentru intelectualul burghez occidental. Teatrul absurdului, punându-și personajele în situații «arhetipice», tinde să ilustreze, după cum mărturisește E. Ionescu «derizoriul, angoasa, teama, deci realitatea umană esențialmente tragică dintotdeauna». Tocmai datorită acestei tendințe de generalizare, spațiale și atemporale, literatura absurdului creează false tipologii. Discuțiile în legătură cu o formulă literară ideală care să fie suma tuturor cazurilor posibile și care să exprime, după cum spune N. Tertulian în articolul *Critica marxistă și avangarda literară* («Secolul 20», nr. 1/1966) «condiția umană a epocii noastre atât de complicate și dramatice» mi se par sterile, în primul rând pentru că în prezent există în lume două lumi, fiecare cu specificul și realitățile ei. De pe pozițiile ideologiei noastre socialiste, putem să cunoaștem cât mai mult din acest domeniu. Formula scenică a teatrului absurdului, de pildă, ne-a reamintit obligativitatea funcționalității decorului, accesoriilor, mișcării și mimicii în spectacol, a permis celor doi interpreți ai *Scaunelor* (Teatrul C.I. Nottara) un joc de o excepțională virtuozitate. Dar, reluarea obsesivă a acelorași teme și, îndeosebi, rezolvarea lor monocordă

sărăcesc conținutul faptelor de viață prezentate și nu pot salva mesajul poetic de monotonie și de un anume manierism. Beckett prin «litania funebă» pe care, cu aceleași argumente și prin aceleași procedee, o întreprinde în fiecare operă a sa, se condamnă singur la epuizarea artistică. Eugen Ionescu prin *Rinocerii* și prin *Regele moare* a ieșit din zona teatrului absurdului și a intrat în aria literaturii universale. Dar în *Foame și sete*, tânguirea metafizică pe care Jean, noul personaj ionescian, o psalmodiază în fiecare dintre cele trei episoade ale piesei, diluează substanța ei dramatică și-l situează pe erou sub valoarea umană a lui Béranger. Mai mult încă, cochetarea prea îndelungată cu neantul și cu dezabuzarea metafizică, cochetare care prin prozele teatrului absurdului a devenit modă, poate foarte ușor să devalorizeze tragicul din aceste piese, să transforme gravitatea lor în frivolitate și să dea astfel credit parodiei. În mod inexplicabil a început, sub o formă sau alta, să circule în critica noastră (N. Balotă, B. Elvin etc.) ideea, aflată și în unele exegeze occidentale (la Martin Esslin, de pildă) că teatrul absurdului ar fi o formă de «terapie prin șoc». Chiar dacă am admite că grotescul, modalitatea de expresie cea mai des folosită în teatrul absurdului ar permite «trăirea» (el este mai curând un procedeu al distanțării), nu se pot contopi cu personajele absurdului decât cei care subscriu la punctul lor de vedere, ceea ce în cazul nostru, firește, nu este posibil. Dar chiar și intelectualii occidentali, care își regăsesc pe scenă multe dintre neliniștile și temerile lor, cum se pot «descătușa» și cu ce se pot consola dacă admit punctul de vedere după care oribilul și neantul ar fi singurele certitudini, după care n-ar exista pe lume nici o valoare obiectivă care să justifice viața și activitatea creatoare? De altfel, sunt tot mai mulți în Occident cei care resping acest teatru al «disperării, al vidului, al dezagregării». În acest sens, părerile unor cunoscute personalități artistice sunt revelatorii. Giorgio Strehler, directorul de la Piccolo Teatro, afirma: «Adevăratele valori de avangardă aparțin unei gândiri substanțiale, care vrea să transforme lumea deoarece crede în viață și în om, fără teama de a fi considerată simplistă, ridicolă sau retorică... Avangarda artistică trebuie să caute soluții și răspunsuri în însăși existența omului și nu în răceala metalică și urât mirositoare a lăzilor de gunoi». Referindu-se tot la literatura absurdului, criticul francez Pierre de Boisdeffre spunea că în artă «nu se poate întemeia nimic pe amărăciunea neantului» și conchidea: «Pe scurt, realismul continuă să aibă viitor».

□ Adrian Anghelescu semnează cronică la Ileana Vrancea, *E. Lovinescu, critic literar*: „Ocupându-se de perioada de formație a lui Lovinescu, situată istoric în anii polemicii dintre Gherea și Maiorescu, autoarea remarcă atracția acestuia către impresionismul promovat în critică de Emile Fuaget, conjugată cu afilierea sa mai mult formală la școala maioreșciană. Susținând autonomia esteticului, E. Lovinescu s-a detașat totuși net de mentorul Junimii, acceptând determinismul social al operei de artă și tendința în literatură ca o problemă ce ține implicit de conștiința scriitorului, socotind-o neutră însă sub raport estetic.

(...) Autoarea insistă în acest sens asupra unei lucrări fundamentale, indispensabilă înțelegerii juste a concepțiilor ideologice, social-politice și estetice susținute de Lovinescu – «istoria civilizației române moderne» – în care vede cu drept cuvânt „o manifestare a ideologiei liberalismului românesc. Estetica lovinesciană își află o temeinică analiză în paginile cărții, infirmându-se, cu acest prilej, printr-o demonstrație riguros argumentată, falsele opinii care făceau din Lovinescu promotorul fervent al «estetismului pur». (...) Un spațiu însemnat al lucrării este destinat evidențierii aspectelor multiple care definesc activitatea propriu-zisă de critic literar a lui E. Lovinescu, începută cu primele cronici și studii literare și ilustrată apoi, tot mai pregnant, în faza maturității, de lucrările sale cele mai reprezentative. Analizând minuțios aceste aspecte, concentrându-se poate prea insistent asupra unor detalii, autoarea nu reușește să sistematizeze suficient aceste elemente într-o sinteză sugestivă, din care să reiasă cu claritate meritele și însemnătatea reală ale criticii lovinesciene, locul și rolul pe care îl ocupă opera sa în istoria literaturii noastre. Demonstrând netemeinicia unor prejudecăți acreditate în trecut, conform cărora criticul ar fi fost susținătorul activ al ermetismului și decadentismului, autoarea arată că concepțiile lui E. Lovinescu în această direcție s-au aflat, în majoritatea cazurilor, în consonanță cu procesul firesc de evoluție a literaturii noastre naționale și într-un vădit dezacord cu exagerările moderniste. (...) Conceput cam eterogen, ultimul capitol al lucrării include o analiză substanțială a artei portretistice și a stilului criticii lovinesciene. Analiza nu este extinsă, din păcate, și asupra contribuției aduse de Lovinescu la înnoirea terminologiei criticii literare românești. În final, autoarea încearcă să contureze, mai mult prin folosirea izvoarelor informative decât cu mijloace proprii, profilul moral și spiritual al neobositului animator al „Sburătorului” – cenacul care a găzduit și stimulat activitatea celor mai proeminenți scriitori ai epocii. Lucrarea are nu numai meritul de a ne furniza un vast și concludent material informativ privind activitatea de critic literar a lui Lovinescu, dar și acela de a oferi interpretări judicioase asupra unor aspecte importante ale criticii lovinesciene, care au fost ignorate uneori în trecut, sau examinate unilateral. (...) Preocupată să reproducă cât mai des și de multe ori „in extenso” – în sprijinul afirmațiilor emise – părerile criticului, autoarea îngreunează expunerea, astfel încât partea de analiză și aprecierile personale se pierde uneori în țesătura complicată a citatelor. Lucrarea Ilenei Vrancea își demonstrează cu prisosință utilitatea, constituind un îndreptar prețios, necesar cunoașterii juste, multilaterale, a operei și activității aceluia care a fost – cum pe bună dreptate se afirmă în volum – «primul mare artist al criticii literare române»”.

27 aprilie

• [„România liberă”] Radu Popescu semnează cronică teatrală la *Capul de rățoi*, piesa a lui Gh. Ciprian [existând suspiciunea că, în realitate aparține

lui Urmuz], montată la Teatrul de Comedie, instituție ce „s-a consacrat exclusiv reconsiderării și revalorificării moștenirii noastre literare și s-a înrădăcinat solid în perioada dintre cele două războaie mondiale.” Cronicarul teatral arată că, „După *Insula* lui Mihail Sebastian, a cărei reconsiderare a cerut o împlinire de text și o colaborare post-mortem cu autorul, iată cum *Capul de rățoi* al lui Gh. Ciprian, operă ce ni se prezintă numai într-o «versiune nouă», care a putut fi realizată, din fericire, de însuși autorul versiunii originale. (...). Cu multă grijă pentru a nu atinge vreun organ esențial, scriitorul a operat numai la suprafață, în epidermă: a suprimat ici și colo, după trei replici, a mai introdus, ba aici, ba dincolo, una nouă, a renunțat la câteva mici episoade nesemnificative, a strâns ritmul – într-un cuvânt, mai mult a «pieptănat», decât a înnoit. Și bine a făcut... Fantezia torențială și hilaritantă, spontaneitatea, niciodată reprimată, sunt, în *Capul de rățoi*, mijloacele unui apostolat și armele unei lupte.” Faptul acesta este vizibil, în opinia semnatarului cronicii, „începând chiar cu numele eroilor, care sunt, la modul comic, nume de luptă, ca ale cavalerilor de altădată: Ciriviș, Pentagon, Macerlan, Bălălău, ascunzând identității nedefinite, dar nu neidentificabile. Continuând cu numele lor de grup, de asociație cu scop și activitate publică: «Capul de rățoi». Și mai departe, cu modul lor de a acționa: scandalizarea burghezului, șocarea mentalității și comportării inert-conformiste, dinamitarea liniștii satisfăcute a existenței mecanice și imitative prin lozinci abracadabrante, prin revendicări absurde, prin comportări incomprehensibile, prin ceremonialuri bufone: farsa, pantalonada enormă, histrionismul dezlănțuit, uluiesc și înspăimântă, căci pun în discuție și scot în evidență, printr-o demonstrație ilariantă a absurdului, însăși absurditatea vieții îmbăcsite, a mentalității adormite, a rutinei insuportabile, care caracterizează gregarismul moral burghez.” Mai departe, în comentariul cronicarului teatral se arată că „se întâmplă ca unul dintre burghezii care încrucișează traiectoria «rățoilor» să-i ia în serios, sau, mai exact spus, să se ia prea în serios în fața acestei acide deriziuni: e un burghez important, politician plin de ifose, fost și viitor ministru, un om «cu barbă», la propriu și la figurat. Se naște un conflict pe cât de comic, pe atât de violent, e antrenată opinia publică, se trezește interesul omului de pe stradă, ceea ce creează o publicitate enormă în jurul «rățoilor» și o puternică mișcare de simpatie”. Și mai departe – „Dacă totul se exprimă prin fantezie glumeață, și se consumă în acest plan, nu de ordinea fanteziei ține lumea în care operează originalul grup, și nici scopul acestuia. Ciriviș și cu trei tovarăși ai săi trăiesc în atmosfera burgheziei dintre cele două războaie, și protestează împotriva vidului sufletesc și amortirii acesteia în forme goale de conținut, în conformism și rutină. «Logica» formală care stă la temelia acestei vieți este calul lor de bătaie pur simbolic, caducitatea ei se demonstrează prin nu mai puțin simbolicul ilogism aparent, prin «absurdul» comportărilor și vorbirii lor. Ei caută să introducă o neliniște purificatoare și rodnică în dospitul suflet burghez și, prin aceasta, micul lor

program capătă înțelesul unei rebeliuni antiburgheze, de natură foarte vagă, cu câmp foarte îngust, dar de incontestabilă valoare simbolică.” În concluzie, „Așa cum e, *Capul de rățoi* are virtuți de originalitate, de critică antiburgheză și de încredere în om, care justifică pe deplin reprezentarea ei în ziua de azi, pentru restabilirea unor legături literare, și pentru evocarea unui moment anume al frământărilor și al căutărilor spiritului, amenințat cu sufocarea în vechea societate românească...”

• [„**Scânteia**”] Vladimir Streinu participă la dezbaterile lansate în presa momentului cu privire la tradiție și inovație: „Pe omul de litere și artă îl prinde câteodată dorul de a fi și regretul că nu e om de știință. O știință a literaturii și artei există, bineînțeles, și criticii tind cu toții într-acolo, fie și ajungând numai până la a gândi disciplinat sau a se exprima cât mai riguros. Dar, în realitate, materia artistică fiind altceva decât materia științifică, altceva este, de asemenea, aplicarea spiritului asupra uneia sau alteia. Esteticieni și filozofi au observat și stabilit de mult diferențele. Nu le vom repeta analitic. E suficient să le cuprindem pe toate în deosebirea unică de conduită: arta seduce, iar știința convinge. Omul de artă creează individual, creația adăugându-și-o numeric, la altele anterioare, în timp ce omul de știință construiește colectiv, lucrul lui înălțând un edificiu comun. Progresul artistic nu poate reprezenta așadar o creștere pe care ar asigura-o înaintarea în istorie. Artiștii pot fi moderni, chiar moderniști, fără să fie prin aceasta superiori clasicilor sau altor artiști mari din trecut. (...) Din acest punct de vedere, poetul pictorul, sculptorul sau muzicianul, cu adevărat creatori, par a-și constitui singuri fundamentul creației lor. Ei nu construiesc în continuare, progresiv și solidar, ci discontinuu, intermitent și individual, așternându-și fiecare fundamentul propriu. Cine, în artă, nu inovează, este un epigon. (...) Forma artistică susține creația; formalismul o sterilizează. Niciun mare artist, sub cuvânt că trebuie să inoveze, ca să existe, nu s-a dat înlături să ucenicească mai întâi la forma unui maestru. (...) Dar nu sunt precizările de mai sus cunoscute? Sunt, bineînțeles. Numai că în artă adevărurile fundamentale se reformulează pentru fiecare generație în parte, fiind indispensabilă, pentru a se ajunge din nou la ele, experiența proprie. De aceea e fericit omul de știință: pentru el afirmațiile dovedite ale predecesorilor dau baza afirmațiilor lui ulterioare, nimeni – să zicem – în astronomie nemaistând azi să reafirme forma sferoidală a corpurilor cerești”.

28 aprilie

• [„**România liberă**”] În articolul *Invitație spre copii și poezia copilăriei*, Alecu Popovici recenzează volumul *Povestiri vechi și noi* de Ion Pas, menționând că: „Peripețiile neîntrerupte sunt relatate cu un haz reținut, adresat în egală măsură cititorilor de toate vârstele; e surprinzătoare factura modernă a narațiunii, cu fine implicații psihologice și o notație scurtă, ritmată. Povestea devine antologică prin valoare și sensul amplu, invitând la reflecții etice.

Adresate copiilor, invitând spre reîntoarcere la copilărie în ce are aceasta mai poetic, mai pur, mai frumos, povestirile lui Ion Pas ctitoresc o dată mai mult specificul național al literaturii noastre pentru copii. Și în afara clasificărilor, a genurilor sau a oricăror altor criterii, paginile paginile acestea sunt în primul rând literatură”.

• **[„Albina”, nr. 957]** Numărul celebrează 1 Mai, ziua oamenilor muncii din uzine și de pe ogoare. Alături de articole cu conținut propagandistic (*Documente ale tradiției de luptă...*) rețin atenția, prin entuziasmul contribuțiilor lor, poeții Ion Brad, Violeta Zamfirescu și Al. Andrițoiu. Implicat liric în atmosfera sărbătorii, Ion Brad (*În Mai*) exultă: „Sunt cântecul și cei ce l-au creat,/ Plătind cu sânge cald, muncitorește,/ (...) // Ca un copil de umeri sunt purtat,/ Ca o maree soarele mă bate./ E chipul meu de vis incendiat/ Sau chipul țării desprimăvărate?!”. Tot ce atinge ori visează Violeta Zamfirescu (*Unde visez*) se transformă în metaforă: „Pentru pământu-nviorat de Tine/ – Dar românesc sub cer de sărbătoare –/ Mulțimile aprind cum se cuvine/ Făclii în aer de privighetoare./ Cu pâine din Ardeal și de Rovine/ Ies, – floare, oamenii – să te-mpresoare/ Cu sufletul frumos lucrat la soare,/ Iluminat de aur în destine”. Al. Andrițoiu se simte și mândru și dator: „... Mândria datoriei mele este/ A veacului măreț, nemuritor”.

• **[„Gazeta literară”, nr. 17]** „*Impactul*” și *problematica lui o preocupă pe Maria Banuș*: „Nimeni nu poate nega marea și salutara influență pe care o exercită asupra conștiinței scriitorului condițiile create de revoluția socială și culturală. Pe de o parte tabloul dinamicii sociale, a marilor transformări sociale structurale ce se petrec sub ochii noștri și în propria noastră viață, pe de altă parte uriașa prezență a unui public cititor, de toate vârstele, din toate categoriile sociale și profesionale, curios și avid de literatură, modifică remarcabil datele problemei, în raport cu situația scriitorilor din occident. Acel înflăcărat apel al partidului, care-și găsește din nou expresia limpede, și cu noi accente semnificative în cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu de la Congresul al IX-lea al P.C.R.: «Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca să-și găsească drum larg spre inima și mintea poporului», reflectă propria năzuință și reflectare a artistului. E imposibil să te sustragi acestei atracții gravitaționale: forța climatului cultural socialist”. □ Pe marginea discuțiilor despre reportaj și apartenența acestuia la genurile publicistic și literar, V. Nicorovici intervine precipitat în textul *Numai 60 de pagini citite din actualul reportaj românesc?*: „Îndeobște nu răspund peste noapte producțiilor critice care-mi solicită spiritul polemic. Deoarece nu mă încred în primele reacții care sunt, în mod fatal, afectate de subiectivism. Dar dacă astăzi reacționez imediat fără a consulta sfetnicul timp, faptul se explică prin aceea că recenta cronică a «Gazetei literare» (din 14.IV.1966), semnată de Lucian Raicu m-a adus într-o stare de

perplexitate, cred, definitivă. Și-apoi ca să comit o indiscreție, eram pregătit sufletește pentru a reveni într-o discuție despre reportaj care continuă, uneori, în mod subteran. Dovadă cronică amintită. Din nou este desființat «reportajul literar». De astă dată printr-un bobârnac pieziș, tras, fără nicio argumentare teoretică, pe marginea unei analize referitoare la cartea lui M. Stoian *Reporter în anchetă*. (...) Bănuiala care ne-a cuprins de la primele rânduri, ne-a fost confirmată pe tot parcursul cronicii. Criticul nu face excepție de la diletantismul celor care, nepervertiți, își exercită spiritul analitic într-un domeniu nou, presupus facil. Abordând pentru întâia oară o carte de reportaj, el elaborează judecăți sentențioase după părerea mea. Fără a avea cunoștințe de sociologie și psihologie socială, pe care cercetarea cărții lui M. Stoian le cerea, el ia drept ghid «bunul simț» cu care filosoful Descartes ne-a înarmat pe toți. (...) Și-acum ajunși la concluzii, să facem o simplă socoteală. Dacă, facem credit cronicarului susamintit, și spunem că nu ne place nicio carte de reportaj din câte au apărut «un respectabil număr de ani», dacă nu ne plac nici reportajele care au apărut în presă, dacă nici volumul lui Stoian nu ne place decât pe jumătate – atunci cu ce ne alegem? Din tot reportajul românesc de actualitate nu rămân decât vreo 60 de pagini, care satisfac gustul criticului care a catadicsit în fine să citească un volum”. □ La secțiunea *Trei note de lectură* semnează cronici literare: Dumitru Solomon, Edgar Papu, Al. Săndulescu. Dumitru Solomon la Victor Eftimiu: „Volumul *Oameni de teatru* de Victor Eftimiu, apărut în editura Meridiane, reconfirmă înalta conștiință artistică a unui scriitor care a traversat, activ și generos, peste o jumătate de secol de istorie literară românească, demnitatea și consecvența unui publicist care a militat pentru afirmarea valorilor umaniste în literatură și teatru. Există în acest volum nu numai portrete și caracterizări importante prin culoare și relief – între care unele (despre De Max, C.I. Nottara, Matei Millo, Al. Davila) se impun prin adâncirea definițiilor psihologico-morale – și o pătrunzătoare și amplă autocaracterizare, prezintă pretutindeni ca atitudine, concepție, gust, afinități. Recapitulându-și existența scriitorul reține, mai presus de toate, o astringentă finalitatea a actului creator, conștiința lucidă a unei riguroase etici profesionale. (...) Nenumărate observații asupra dramaturgiei și artei scenice, făcute de Victor Eftimiu la diferite date și cu prilejuri diverse, sunt și astăzi valabile și pot fi luate în considerație de contemporanii noștri, cu atât mai mult cu cât vin din partea unui incontestabil creator și cunoscător de teatru. Apărător neclintit al valorilor literare, scriitorul denunță fără cruțare tendințele de nesocotire a cuvântului scris, revenind mereu asupra importanței pe care o are textul dramatic în comunicarea ideilor autorului (...). Mărturie pasionantă cu privire la o întreagă operă teatrală, volumul lui Victor Eftimiu reprezintă nu numai o aducere în contemporaneitate a unor valori de frunte ale trecutului dar și un gest de autodefinire spirituală în raport cu prezentul, un mesaj viu „. □ Edgar Papu scrie despre monografia *Dante* de Alexandru Balaci: „Comemo-

rarea unei mari figuri din literatura universală n-a fost până acum nici pe departe atât de rodnică ca actuala sărbătoare a celor șapte sute de ani de la nașterea lui Dante. (...) În jurul unuia din cei mai umani poeți ai literaturii universale s-a creat o atmosferă îndepărtată și inaccesibilă. Pe de o parte, biografia, în mare parte lacunară și incertă, iar pe de altă parte opera sa, care, așa cum arată și Alexandru Balaci, cere de la cititor o oarecare pregătire istorică și filologică, au contribuit la mărirea distanței dintre el și noi. Aceste două impedimente constituie, însă, doar o specie de văluri artificiale, care ne separă arbitrar de un om și de un poet atât de viu, de cuceritor și de apropiat nouă. Or, Alexandru Balaci vrea tocmai să ne restituie această reală apropiere, adică să ni-l arate pe Dante ca pe o apariție concretă, palpitană, frământată de dureri, de nădejdi, de năzuințe, care sunt și ale noastre, iar opera sa, îndeosebi *Divina Comedie* să ne-o proiecteze ca pe o expresie generoasă, zguduitoare și adânc realistă a vieții. Obiectivul urmărit de autor este, deci, nu numai util, dar și absolut necesar pentru a deschide perspectiva cea mai adecvată de înțelegere a poetului și de pătrundere a universului său. (...) Unind utilul cu plăcutul, această carte instructivă și delectabilă, pătrunsă peste tot de o reală emoție în fața uriașului fenomen dantesc, constituie la noi unul din cele mai frumoase omagii care au fost aduse celui ce a scris *Divina Comedie*, la șapte sute de ani după apariția sa pe lume”. □ Al. Săndulescu prezintă pe Virgiliu Monda cu volumul *Tinerețea unui artist*: „Cu toate elementele ei de frescă socială, cartea lui Virgiliu Monda țintește să fie «romanul unei formații», scris cu sobrietate și cu fluență verbală. Autorul nu se distinge prin noutatea problematicii, ci prin ținută, prin modul său aș spune intelectual de iubitor și de cunoscător al artelor plastice. Biografia lui Lucian Teodoru, eroul cărții, urmează o linie tipică pentru un artist ce are de întâmpinat în drumul său mentalitatea opacă a unei familii burgheze și adversitățile unei societăți mercantile și insensibile. [...] Pe lângă asemenea aspecte, în general pozitive, există în romanul lui Virgil Monda și altele care ar putea fi numite *deja vues*, apăsându-i respirația acțiunii, pe alocuri aplatizând-o. Astfel tentativa de a reface tabloul urbei provinciale și al vieții politice alunecă în detaliere istorică și în frecvente locuri comune. Tipologia aceasta e cenușie, relatările sunt fără expresie, fără nerv”. ■ D. Micu semnează articolul *Discuții despre critica literară: Creaștere, explicativă?*: „Având o valoare în sine, mai este critica devenită creaștere de vreun folos în studierea literaturii? «Creându-și» autorii, autoportretizându-se în ei, confesându-se, ce mai rămâne din obiectivitatea criticului? Ce încredere mai putem avea în judecățile sale? Criticul adevărat nu «creează» arbitrar, nu se spovedește cum și când îi vine, nu denaturează operele luate în dezbatere, spre a le potrivi nevoilor sale de autoexprimare. Criticul adevărat se supune la obiect. Zgurașându-se în autori și eroi literari, el o face nu asimilându-și-i pe aceștia, desfigurați, ci insinuându-se el în personalitatea lor. (...) Așa fiind, se înțelege că toți criticii s-ar voi creatori. În perspectiva eternității, critica este –

a spus-o Manolescu, iar eu subscriu – «sau creație sau nimic». Însă creație nu e chestiune numai de voință... Nu încapе îndoială că unii dintre cei ce urmăresc astăzi fenomenul literar contemporan și creația din trecut au realizat și vor mai realiza opere de adevărată creație critică. Judecata de valoare definitivă asupra tuturor o va rosti posteritatea. Deocamdată este steril și pueril a programa, sectar, un mod sau altul al criticii: creatoare, explicativă. Creația critică nu este o modalitate, ci rezultatul, voit sau nu, al activității talentului superior”.

□ Adrian Marino caută și nu găsește, peste tot argumente în cadrul dezbaterii / mesei rotunde pe tema specificului național. *Unde este dilema?*, se întreabă, Adrian Marino în cadrul comentariilor asupra opiniilor sale: „Printre alte aspecte ale intervenției tov. Ovidiu Papadima la recenta masă rotundă a «Gazetei literare»... [articol] publicat sub titlul *A fi tu însuși* (G.L., 23 aprilie 1966), ne-a atras atenția și o mențiune făcută cu același prilej: *Subiectul sau unghiul de percepție?* (G.L., 17 aprilie 1966). Dacă tov. Ovidiu Papadima, care este și folclorist, ne-a ... «cules» exact sau nu, ne este greu să ne pronunțăm. În orice caz, o inadvertență, undeva, s-a produs, căci tov. Ovidiu Papadima ne vine în ajutor cu incontestabilă sollicitudine, lămurindu-ne «faptul arhicunoscut» (evident!) că «expresia și conținutul ei fac un întreg inseparabil la analiză» și, deci, că disocierea noastră între «temă» și «expresie» ar constitui o «falsă dilemă».(...) Noi n-am formulat deloc unghiul de percepție ca... expresie (textul stă mărturie), ci exclusiv ca viziune românească a lumii, chiar în sensul de «A fi tu însuși» cum propune de altfel perfect întemeiat, însuși tov. Papadima. Iar între subiect, temă literară și unghiul de percepție al subiectului și temei nu poate exista nicio «dilemă», întrucât este limpede că specificul național al literaturii se constituie în această zonă a viziunii și unghiului românesc de percepție al existenței și nu al conținutului strict al temei, nu o dată curentă, nesemnificativă în sine, împrumutate, de circulație universală.(...) Și după cum, cu acest prilej, n-am inventat niciun fel de «falsă dilemă», n-am inventat nici «false»... polemici, cu care tov. Ovidiu Papadima își asortează, de astă dată, observăm, nu fără un sentiment de reală destindere, scrisul său îndeobște reputat ca sever, grav și foarte savant”.

■ Matei Călinescu semnează articolul ***Cervantes – Shakespeare: Don Quijote și Hamlet***: „Faptul că Don Quijote și Hamlet reprezintă două tipuri extreme e neîndoielnic – și Turgheniev avea dreptate când afirma acest lucru. Înțelegerea lor presupune însă abordarea problemei iluziei. Prestigiul lui Don Quijote stă în exclusivă, devoranta sa necesitate de iluzie. La polul opus, s-ar putea spune că hamletianismul simbolizează sub forma hybrisului tragic, nevoia omului de a distruge miturile și iluziile, de a se controla și a controla pe ceilalți prin luciditate. (...) Structuri antinomice și complet izolate la început, Don Quijote și Hamlet se întâlnesc, după două secole din existența lor nemuritoare, în sufletul romantic natură prin excelență conflictuală, este și un Don Quijote și un Hamlet, în același timp: trăiește în iluzie și ironizează iluzia, este entuziasmat

și totodată, din disperare cinic, aspiră cu fervoare și cu dăruire de sine spre ideal, dar are și conștiința paralizată a ineficienței, e sfâșiat între credință și tăgadă, între afirmație și negație, între spontanietate și luciditate. Romantismul a dovedit că, deși contradictorii, Don Quijote și Hamlet nu se exclud decât atrăgându-se”.

● **[„Tribuna”, nr. 17]** În „Tribuna” din 28 aprilie, Horia Oprescu reproduce fragmente dintr-o scrisoare aparținându-i lui Mihail Sadoveanu, din data de 2 mai 1941, sub numele de *Primăvară sadoveniană. File inedite*. □ Ion Oarcășu recenzează volumul lui Francisc Păcurariu, *Schițe pentru un portret al Americii Latine*, lucrare în care „istoricul, sociologul, geograful și moralistul își dau mâna”, pentru a răsturna „câteva mituri străvechi, formate din perioada conchistei spaniole”. □ În același număr, Ieronim Șerbu publică textul în proză *Revelația lui Anatol*. □ Spațiu editorial ocupă și creații lirice: *Soția*, de Dragoș Vicol, *Poemul plantelor industriale*, de Pavel Bellu, *Har*, de Felicia Marinca și *Poveste cu îndrăgostiți* de Mihai Sabin. □ În articolul numit *De după Lamartine*, P. Nicolae recenzează patru poeme aparținându-i lui Geo Dumitrescu, cu precădere *Dans* și *De după Lamartine*, notând că sunt „feerii moderne, oscilând între gravitate (...) și tristețe ușoară (...)”, în care poetul «Libertății de a trage cu pușca» demonstrează liric, încă o dată, existența candorii chiar pentru vârstele îmbrăcate obișnuit în blazarea de protecție”. □ Aceeași apariție găzduiește articolul *Pendulare*, al lui Dan Barbu, ce sesizează faptul că paginile de poezie „aleasă” de M. R. Parascivescu sunt continuate de revista „Ramuri” (din 15 aprilie 1966), „pe cont propriu”. O precizare ce se impune notată este că „din păcate, se caută poezia prin locuri unde bănuie (...) o crudă, neiertătoare secetă lirică”. În plus, acesta analizează acid creații lirice apărute în nr. 3 al „Iașului literar”, referindu-se la *Lacrima celui plecat în lumină*, de Laurențiu Ciobanu. Concluzia: „Atenție la maxima italiană despre traducător! Sau la sensul caragialesc al cuvântului...”. □ Timotei Terbancea semnează articolul *Pași... împotmoliți*, semnalând contribuția importantă a revistei „Orizont” în ceea ce privește traducerile editate. Cu toate acestea, se atrage atenția asupra „strădaniilor” lui Nicolae Țiroi, din numărul 2, de a „transpune” ceea ce „nu reușise” Lucian Blaga, respectiv să realizeze o traducere „liricizată” a *Pașilor* lui Paul Valéry. Rezultatul: „(...) decît așa, mai bine nici cum”.

29 aprilie

● **[„România liberă”]** Paul Georgescu prezintă *Zodia înstrăinării* de V. Em. Galan (EPL), despre care precizează că: „este o nuvelă numai amplă, de fapt, o povestire; (...). Povestirea e o modalitate ce-i reușește autorului, de vreme ce (...) e cartea cea mai bună după *La răzeși*, ambele superioare artisticește romanelor prea lente și adesea prolix. (...) Există, de altfel, la V. Em. Galan, o tendință, mai veche, aici accentuată, de a-și împărți eroii în

«pezevenchi» și naivi, primii păcălindu-i pe ceilalți; desigur simpatia autorului se-ndreaptă spre naivi pe care-i urmărește până când prind experiență și nu se mai lasă înșelați.” Aceasta deoarece „naivitatea e, pentru prozator, semn al cinstei neprevenite, teren propice fărădelegilor celorlalți (...). De aceea *Zodia înstrăinării* e o carte de inițiere a unui suflet tânăr în lumea burgheză, plină de înșelăciune, o demistificare a credințelor religioase folosite în scopul exploatării, o trecere de la naivitate, adică necunoaștere, la cunoaștere. Numai că, din păcate, acest dialog tipologic simplifică oarecum mecanismul social și procesul alienării în lumea capitalistă, reducându-l la aspectul său mai elementar: abrutizarea prin supramuncă, naivitatea în faza ei de credulitate, produsă de izolarea aproape absolută. (...) Scriitorul e mai degrabă un comportamentist, atent la gesturi, dialog, la tot ce ține de expresia obiectivă, decât un analist. În același timp, se observă o atenție sporită față de critica expresiei verbale, a cuvântului, dorința de a pune accente diferite asupra unor expresii, colorând afectiv anume părți ale prozei. Cât privește cartea în ansamblu, repetăm, lectura e antrenantă, există elemente de pitoresc, iar scriitorul reușește să creeze o atmosferă grea, densă, ce se comunică”.

• **[„Scânteia”]** În cadrul rubricii *Instantanee*, Sânziana Pop semnează reportajul-eseu *Noi și primăvara*, consacrat modului în care generația cea mai tânără de creatori întâmpină ziua oamenilor muncii: „Dar o altă primăvară se pregătește. O știu din alți ani, am simțit-o și acum pe stradă. Primăvara oamenilor în prag de sărbătoare. Mai vie și mai caldă și cu podoabe noi. O primăvară cu bucurie și cu așteptare, cu liniște, cu înfăptuiri, cu speranțe, cu emoția marilor pregătiri. Vine 1 Mai. Orașul se pregătește. Și oamenii”. □ Natalia Stancu recenzează cartea lui Toma George Maiorescu, *Zei desculți*: ... ultima carte a lui Toma George Maiorescu – e rodul unui efort generos de rememorare și ordonare a numeroaselor impresii adunate într-o îndelungată călătorie. Cititorul invitat de autor sub pavilionul românesc al cargoului „Dobrogea” re trăiește toate emoțiile unei călătorii de «199 de zile și nopți», peste mări și oceane. (...) Peste tot oamenii luptă și doresc pentru ei și ceilalți fericirea și această dorință „se concretizează în cuvinte simple care nu au nevoie de tălmăcirea dicționarului: pace, prietenie”. Cartea nu are decât de câștigat de pe urma sobrietății relatării, sobrietate întreruptă uneori de uimirea în fața ineditului și senzaționalului sau de indignarea în fața înapoierii, inegalității, mizeriei și nedreptății și mai ales de nostalgia, imensa nostalgie după meleagurile natale”. □ Despre *Omul cu ochelari negri*, de Ion Bălan, scrie Sorin Movileanu: „Cartea ... nu aduce în fața cititorului intrigi pasionante sau întâmplări extraordinare. Ea reconstituie doar drumul prin nimic spectaculos al vieții unui om lipsit din naștere de lumina ochilor, animat însă de o puternică dorință de a cunoaște și înțelege lumea înconjurătoare, de a-și câștiga demn existența. (...) Dincolo de acestea, însă, *Omul cu ochelari negri* ne impresionează prin talentul de povestitor al lui Ion Blăjan, prin autenticitatea și

sobrietatea narațiunii sale, prin reliefarea, în acest caz particular, a capacității omului de a înfrânge dificultățile care îi stau în față”.

• **[„Contemporanul”, nr 17]** Victor Eftimiu apare pe prima pagină cu poezia *Partidului* : „Din seva primăverii ce plămădește pruncii / În maiul care-ncepe cu sărbătoarea muncii / S-a făurit al țării măreț îndrumător / Partidul care-aruncă antene-n viitor / Statornicind dreptatea și ordinea în haos...” □ Adrian Marino se întreabă în *Cibernetica și critica literară*: „Se poate vorbi de o critică literară «cibernetică»? Formulată în acest stil categoric, întrebarea, după știința noastră, n-a fost pusă. Dar că această posibilitate, teoretic vorbind, există, faptul nu mai încape nicio îndoială. Și el se lasă întrevăzut, de pe acum, din lectura unor studii de „estetică cibernetică” parcurse de noi. (...) Ne aflăm, deocamdată, în faza ipotezelor și speculațiilor teoretice, îndeajuns de bine conturate, ca o primă evaluare să devină nu numai posibilă, dar și necesară pentru orientarea noastră viitoare”. □ Paul Georgescu scrie despre *Duiliu Zamfirescu, romancier*: „Retipărirea într-un mic volum a primelor trei cărți comăneștene, cele mai bune ale autorului și alcătuind realmente un întreg care, împreună cu *Ciocoii vechi...* și *Mara* constituie piesele de rezistență ale romanului românesc, înainte de Întâiul Război Mondial mi-a reamintit un alt roman al lui Duiliu Zamfirescu, în scrisori, sau din scrisori – nu Ledda, nu! – pe care-l consider cel mai frumos și mai pasionant în acest gen din întreaga noastră literatură, mă refer la corespondența prozatorului cu Titu Maiorescu „,

30 aprilie

• **[„Scânteia tineretului”]** Grigore Hagiu publică grupajul de versuri *Primăvară în stema țării*.

• **[„Scânteia”]** Tema abordată de Sânziana Pop se numește *Setea de glorie și necesitatea efortului*: „M-am gândit că nostalgia tinereții vine și din nerealizări, de multe ori, din nerealizări, din păcate. Așa apare blazarea și invers, marii utopiști. A «visa fără acoperire». E așa de dificilă, oare izbânda? (...) Este vorba despre convertirea visului în realitate dar cum ? E vorba despre efort în primul rând. Presupus ca o dublură a aspirației, ca o condiție a înfăptuirii ei. Visurile să aibă acoperire în aur: munca”. □ În același număr, Grigore Arbore recenzează monografia lui Pericle Martinescu, *Costache Negri* (Ed. Tin, 1966), apărută în colecția *Oameni de seamă*. Sarcina pe care asumat-o Pericle Martinescu este aceea de a pune în adevărata sa valoare personalitatea celui monografiat, un „bun prilej de a oferi tinerilor cititori de astăzi l de a cunoaște mai îndeaproape viața unui om cu un pilduitor testament față de popor”.

• **[„Cronica”, nr. 12]** Corneliu Ștefanache întâmpină ziua de 1 Mai: „În acest anotimp al înfloririlor ne-am împodobit din nou țara în veșmânt de sărbătoare. Pentru a douăzeci și doua oară, poporul nostru sărbătorește 1 Mai – ziua simbolică a conștiinței proletare – liber și stăpân pe soarta sa, mai

optimist și mai tânăr ca oricând. Cei douăzeci și doi de ani înseamnă o întreagă istorie: istoria nouă a patriei românești, a transformărilor profunde de viață și omenie.” □ *Zi de luptă – de sărbătoare*, este titlul articolului în care Acad prof. V. Mârza scrie: „Astăzi, 1 Mai e o adevărată zi de sărbătoare și de cinstire a victoriilor pe care le obținem în toate domeniile. E sărbătoarea muncii libere, orânduite de un partid matur, călit în cei 45 de ani.” □ Sub titlul *Literatura unei lumi noi*, Al. Andriescu afirmă: „Literatura română are în urmă mai multe secole de tradiție și creație folclorică, întreaga experiență de viață a unui popor străvechi, desfășurată în același cadru geografic de peste două milenii. ... Solidaritatea marilor poeți și prozatori din veacul nostru, cu trecutul poporului și sentimentul îndatoririlor față de destinele lui sunt la fel de evidente. Opera lui Blaga ca și cea a lui Arghezi, romanele lui Rebreanu, ca și povestirile lui Sadoveanu, ca să ne referim doar la câțiva din marii scriitori care și-au început activitatea literară odată cu secolul nostru, sau imediat în cel de-al doilea deceniu, sânt mărturii la fel de mari și de probante”. □ La rubrica *Cronica literelor*, apare schița *Schimb de noapte*, scrisă de Mircea Filip. □ Demostene Botez publică poezia *Geneză*: „Dar iată că prin tainice sinteze / Materia începe să viseze / Și într-o bună dimineață / Mișcă întâiul embrion de viață. / Pe-ntinderile negre și pustii, / Fu începutul marii bucurii”. Alte versuri: *Partidului*, de Paul Drumaru, *Zbor*, de Ion Covaci, *Viscol tânăr*, de Marta Bărbulescu și *Primăvara*, de Ion Sofia Manolescu. □ *Un mesaj necunoscut al lui Sadoveanu* este titlul articolului scris de Aurel Buteanu, care cuprinde răspunsul lui Sadoveanu la întrebările lansate de scriitorul și publicistul maghiar Gomori Jenő, în cadrul corespondenței pe care acesta o purta cu scriitori dintre cele două războaie mondiale. La întrebările: „Care este sinteza vieții dv.? Care sunt cele mai de seamă învățăminte pe care le trageți din experiența dv. De viață? Ce doriți să comunicați și să lăsați drept moștenire spirituală semenilor dv.?” Sadoveanu răspunde: „În amiaza vieții, cum spune poetul italian, suntem siliți să uităm multe din cele învățate... Trebuie să lăsăm în urmă rățacirile și prejudecățile, trebuie să începem să cunoaștem adevărul vieții pe alt plan decât acela pe care se desfășoară viața a noastră cotidiană. Adevărul, numai adevărul dă vieții noastre pământesci un scop, dar adevărul nu-l putem descoperi decât apropiindu-ne prin suflet și rațiune de acele realizări umane și sociale care se străduiesc să înobileze, fără încetare, speța noastră omenească. Viața noastră întreagă se cuvine s-o subordonăm datoriei și iubirii.” □ Romanul lui Cervantes, *Don Quijote*, se află în atenția exegetică a lui I. Miron: „În țesătura romanului, Cervantes a pus tristețea întregii sale vieți; „o legătură dureroasă unește visurile și decepțiile eroului cu speranțele și deziluziile autorului” (*Histoire de Don Quichotte*, Paris, 1924, Preface par Emile Gebhart, p. 8). Don Quijote putea fi un Hamlet spaniol „a cărui istorie ar dovedi, de o manieră aspră, vanitatea geniului, a curajului și a bunătății întotdeauna trădate de maliția oamenilor, de insolența sorții și de mediocritatea

vieții. (ibid.) ... Într-o lume de dezechilibru, dominată de individualism și de cultul măruntelor patimi, pasiunea idealului, altruismul, trebuiau să dispară, cel puțin pentru un timp, sau să îmbrace altă haină. Această altă haină era Sancho”. □ Despre *Cercul de aur*, de Iv. Martinovici, semnează o recenzie Corneliu Lămătic: „Spațiul de cuprindere a sensibilității poetice a lui Iv. Martinovici, în ce are el particular, e restrâns la date de erotică delicată, reținută în idealitatea aspectelor ei, alături de elemente ale unei poezii de țesătură diafană a solarului și marinului. Sânt cele două aspecte tematice – și numai acestea, din mai multe – care îl legitimează pe poet ca egal cu sine însuși, celelalte, acre fie că scapă experienței interioare, fie că nu se realizează ca expresie, îi conferă o altă identitate lirică, ostilă celei adevărate”. □ Zaharia Sângeorzan scrie la ediția retrospectivă *Poeme*, a poetului interbelic *George Dumitrescu*, despre care afirmă: „Surprinzător, dar totuși adevărat, George Dumitrescu a rămas, de-a lungul întregii sale activități poetice un «trubadur», un «elegiac» cu o „sinceritate profundă a tonului”. (Eugen Lovinescu), și mai ales un «intimist» (G: Călinescu) de o reală și o adâncă vibrație sufletească. ... Căutând o formulă critică în acre să includem exact și succint noutatea poeziei lui George Dumitrescu am spune că ea impresionează prin sinceritate, în primul rând. Această impresie nu te părăsește nici o clipă, ca o erupție de havuz în amiază, liniștind sufletele însetate de frumuseți ațățătoare”. □ Sub titlul *Secole – Meridiane – Poezie*, din cadrul rubricii „*Cronica*” pe glob, se publică următoarele poezii: *Broaștele și soarele*, de Phaedrus – fabulă –, în românește de Traian Diaconescu, *Nevermore*, de Paul Verlaine, în românește de G. Georgescu, *Ilegalitatea*, de Raul Gonzales Tunon, în românește de Romulus Vulpescu, *Primăveri*, de Li Ting-Ceao (1082-1141), în românește de George Sanda și Dumitru Nocioiu, *Soare în ferestre*, de Djakid Sitki Tarangi, în românește de George Demetru Pan, *Idolul*, de E. Evtușenko, în românește de Lucian Teodosiu și Lena Cornea, *La București în iunie*, de Nikos Pappas, în românește de A. Rados și L. Maniu, *Sonetul LXIV*, de Shakespeare, în românește de Leonida Maniu, *Locomotiva*, de Stephen Spender, în românește de Horia Hulban, *Floare și rod*, de Horst Dieter Sihler, în românește de Cornelia Andriescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 18]** Sorin Alexandrescu apreciază pozitiv prezența în cele mai multe reviste literare a unor rubrici sau articole dedicate traducerilor din scriitori consacrați sau debutanți de peste hotare, deoarece astfel s-a produs „o indiscutabilă lărgire de orizont”, și astfel „caracterul original, specificitatea națională a unei literaturi, poate fi definită numai prin raportarea ei la alte literaturi. O cercetare comparatistă a scrierilor literare române, contemporane, le-ar putea situa în concertul european, tocmai pentru că ar putea stabili ce valori noi au promovat românii, din tezaurul lor propriu, dar și ce valori străine, au acceptat ori au refuzat. Acceptarea și refuzul sunt întotdeauna expresia unor trăsături fundamentale, naționale și artistice. Thomas Mann, de

exemplu, a fost întotdeauna tradus și citit în țara noastră. De ce n-a exercitat el totuși o influență notabilă ? Problema merită cercetată. Și exemplele s-ar putea înmulți, în poezie, proză ca și în teatru. Stadiul cercetării științifice mi se pare a fi stadiul în care intrăm acum, depășind acela al informării generale. Vor continua articolele de acest fel, desigur, dar este necesar un efort de cercetare proprie, originală, inedită, asupra fenomenelor literare străine ca și al ecourilor lor în România. Există, din acest punct de vedere, o anumită rezervă, nemărturisită, adesea, în abordarea unor teme de literatură comparată, având în vedere bibliografia lor imensă, în parte inaccesibilă. Din acest punct de vedere, se simte nevoia unei mai bune organizări a informațiilor și a circulației lor. Posibilitățile existente pot fi mult lărgite, fie în cadrul centrelor documentare constituite, fie în forme noi, accelerându-se accesibilitatea și promptitudinea informațiilor literare de specialitate. (...) La nivelul cel mai general al cercetării ar fi util să stabilim în ce fază se află azi receptarea literaturilor străine în România, față de faze precedente ale evoluției noastre culturale. Mi se pare, dar faptul ar trebui solid cercetat, că ne aflăm astăzi, amplificând orientarea existentă și în perioada interbelică, într-o fază nouă, în care literatura română tinde să-și făurească o personalitate distinctă, sinteză vie, originală, de tradiție și problematică generală a epocii noastre, socialiste, fără a mai putea fi posibil un paralelism automat, cum a fost altădată, între romantismul francez, german și cel român, între simbolismul francez și cel român etc. Influențele operează și astăzi, firește, dar scriitorii ori operele literare române nu mai pot fi înglobați integral, în curente pornite din alte literaturi. Complexitatea și specificitatea acestor opere au crescut considerabil și tocmai de aceea sunetul lor are un timbru unic în concertul mondial”.

• **[„Flacăra”, nr. 18]** La rubrica *Memento*, secțiunea *Cartea*, se anunță o nouă traducere semnată de Emma și Mihai Beniuc, de această dată din opera lui François Mauriac – *Therese Desqueyroux*. □ C. N. Constantiniu semenază scurta povestire *În autobuz*, la rubrica *Microfoileton*.

• **[„Viața Studențească”, nr. 17]** Despre sărbătorile politice al începutului de lună, scrie Marian Popa în textul intitulat *Mai*: „Dacă primăvara este un simbol al existenței, Partidul este conștiința acestui simbol. Și mergeți voi înșivă în prima zi a lui Mai, pe străzile care vor înflori de oameni și culori. Vom fi atunci, cu toții, o procesiune solemnă care va cânta bucuriile și cuceririle, iubirile și sacrificiile, fericirea și responsabilitățile... Încadrată, fericit între atâtea evenimente încărcate de grele semnificații, 2 Mai, Ziua Tineretului, capătă și ea vaste dimensiuni simbolice. În Mai Partidul și-a conceput ființa și activitatea... Reflex și convergență a istoriei Patriei și a lumii întregi, a omului și a naturii, Ziua Tineretului este marca timpului nostru”.

• **[„Urzica”, nr. 8]** Marcel Breslașu semnează un *Cântec de lume*: „...Și băutul, și tutunul, / Și iubitul ca nebunul / s-au dus – altul după unul! / ...Asta e

să-ți amintești / să învolburi din crâmpoie / – rămășițe pământești! – / spulberata epopee...”.

[APRILIE]

● **[„Amfiteatru”, nr. 4]** Pe prima pagină sunt publicate creații de Adrian Păunescu cu titlurile *Columna lui Decebal*, *Întrebările*, *Părintele nostru*, *Pe pod*, *Păsările*, *Cinstire*, *Vase comunicante*, *De-ar fi catarg*, *Miorița*, *Trup și suflet*, *Țara e o columnă*: „Țara e o columnă, victorios deschisă./ Spre nou născuții zilei și spre minunea lor./ Din Decebal columna – spre Decebal Columna/ Prin sufletele noastre e vârful călător./ Nisipul Mării Negre, pietrișul Mării Negre/ Sunt așchii ce aceiași lucrare o vestesc/ Sculptorii daci, din mare cu dălți înăvodate/ Trag piatra de columnă din țărnul românesc”.

□ Eugen Simion are în vedere, în articolul său din „Familia” *Intelectualul și revoluția* subintitulat *critica noocrației în presa muncitorească*. „Critica neutralismului politic și a autonomiei intelectualului pornește, în deceniile interbelice, din mai multe direcții. Publicațiile influențate de ideologia proletariatului exprimă, în această problemă, opinii tranșante, intrând nu o dată în polemică deschisă cu partizanii ideii de noocrație. Prin tangență, e abordat și raportul dintre creație și viața socială. Un punct de plecare îl constituie ideea că activitatea intelectuală nu se poate detașa de circumstanțele epocii, înțelegând, prin acestea, în primul rând, evenimentele sociale și politice”. Autorul semnalează în continuare câteva dintre „intervențiile mai importante” la această problemă”, într-un articol din „Moldova Socialistă” (An. I, nr. 26. 12 nov. 1918) P. Constantinescu-Iași se adresează intelectualilor tineri îndemnându-i să fie receptivi față de „vuietul ce răsună puternic în toate unghiurile Europei. Un sunet de lanțuri sfărâmate, de cătușe rupte cu putere de cei strânși în ele, ne umple urechile și ne zguduie simțurile toate”. Autorul se referea, e clar, la acțiunile revoluționare ale proletariatului din România, european și, în special la revoluția din Octombrie. Un apel similar publică „Socialismul” sub titlul: *Tineretul intelectual din România* (6/18 dec. 1918). După ce, în prealabil, critică idealul de abstragere, manifestul subliniază: „simte oare... că s-a sfârșit de acum cu viața ușoară, cu declamații la serbări oficiale, că a sosit timpul de împlinire a unei grele datorii și că locul tineretului cult nu poate fi decât alături și în rândurile poporului muncitor de la orașe și sate?” În alte articole, publicate în „Socialismul”, sunt supuse unei aspre critici egoismul de castă al anumitor intelectuali, izolarea lor de frământările veacului. În timp ce carierele unora dintre ei – se subliniază în aceste articole – au evoluat pe traiectorii fără tangențe cu viața reală a poporului, istoria a cunoscut, în acest răstimp, modificări structurale ce s-au repercutat în formele gândirii și ale artei. Articolele au un caracter programatic, ideea centrală, care revine de altfel în toată presa revoluționară a timpului, este că idealul de

neutralitate, justificat de unii prin teama și disprețul față de politicianismul burghez, rămâne infructuos pentru activitatea creatoare. El legiferează solitudinea socială, „indiferentismul” politic, adică atitudini care favorizează, conștient sau nu, conservatorismul social. În „Socialismul” din 30 august 1919, Al. Dobrogeanu (fiul lui Gherea publicist acut) adresează o scrisoare intelectualilor în care ia în discuție idealul de autonomie a intelectualului. Observațiile publicistului se extind și asupra unei tendințe autonomiste mai largi și, din acest punct de vedere, argumentele pe care le aduce el sunt de reținut. „Preocupați cu totul de cerințele carierei voastre strălucite – spunea el – nu v-ați îndreptat niciodată mai departe celor din preajma voastră... În timpul acesta viața însă nu se oprișe în loc. Din adâncimile ei au început să se închege gânduri nedeslușite, nădejdi vagi ale unor zile mai bune, credinți nezdruincinate într-o lume nouă care trebuie să vie ...”. Am reprodus acest paragraf și pentru a ilustra verva publicistică a ideologului. Al. Dobrogeanu-Gherea este, în ultimă instanță, un remarcabil scriitor publicist, și în acest sens stau mărturie eseurile, articolele sale teoretice, polemicile cu caracter politic, în care se afirmă un temperament pasionat, un spirit de dialectician, cu fraza colorată. În problema pe care o urmărim, contribuția lui e substanțială. Un manifest din 1922: *Noi și intelectualii* apărut în ziarul „Iașul socialist” (An. III, nr. 138, 5 martie 1922), analizând cauzele care au îndepărtat pe intelectuali de lupta revoluționară a clasei muncitoare și consecințele dăunătoare ale acestui proces de înstrăinare de ceea ce este cu adevărat viu și creator în epocă, cere revoluționarea spiritelor: „Sunt între intelectualii noștri tineri cu ideologii burghezo-naționaliste sau cu rezerve teoretice, care-i împiedică de a se alătura campaniei dusă cu atâta trudă și sacrificii de mii de muncitori manuali spre binele tuturor. Lăsați, iubiți tovarăși de preocupări intelectuale, să cadă năframa care vă îmbrobodește și citiți din cartea vieții prezente minciunile societății în care ne mai zbatem încă. Nu simțiți oare cum se clatină o lume ce e pe ducă spre a fi înlocuită de una nouă ...”. În continuare, după ce e definit caracterul reformelor promise sau înfăptuite de clasele posedante, articolul fixează premisele ce duc spre „revoluționarea sufletelor și mântuirea tuturor”. cum este definit, în limbajul epocii, procesul de emancipare materială și spirituală a omului. Un limbaj mai bine precizat și un spirit critic mai bine orientat în cultură ilustrează seria de articole din „Tineretul socialist”, (An. X. nr. 28-32, 4 febr. 1922 și urm.) grupate în jurul raporturilor dintre artă, activitatea creatoare și problemele sociale”. În continuare, E. Simion afirmă: „Tentativa de a impune ordinea noocratică nu numai din punct de vedere teoretic, ci și practic, concret (fenomenologic, cum sublinia Camil Petrescu) este desigur o utopie, o eroare a inteligenței care caută soluții iluzorii pentru a schimba configurația societății. În „Săptămâna muncii intelectuale” (1924), Camil Petrescu a formulat principiile sale noocratice. Mai târziu, în deceniul al IV-lea, el a reluat aceste idei, completându-le, dându-le coerența unei doctrine

de sine stătătoare. (...) Camil Petrescu pleacă de la observația că lumea postbelică traversează un moment de criză materială și morală, care este în același timp și o criză a vechilor principii bazate pe raționalismul cartesian. Intelectualismul „cuminte” a devenit, într-o epocă de restructurări fundamentale, inadecvat, prăfuit, ca și conceptul vechii civilizații (burgheze). (...) În aceste împrejurări care solicită conștiințele și le impun o participare activă, înrolarea în slujba unui ideal care să se opună ordinii capitaliste (...) generațiile mai tinere de intelectuali nu acceptă absenteismul. De fapt, spune Camil Petrescu, „neutralitatea este o iluzie. A nu adera este o imposibilitate. Simpla prezență și este o solidaritate”. „Libertatea de a se izola e o iluzie, ca și libertatea de a gândi, ca și libertatea de a munci, ca și libertatea de a crea, într-un stat capitalist. Este libertatea de a muri de foame ori de a te închiria, cu lașitate, în orice condiții, și doar când e nevoie de tine”. Rar s-au pronunțat cuvinte atât de răspicate împotriva falsei libertăți a artistului în societatea burgheză, și ele veneau de la un spirit refractar. Primatul spiritului, în societatea modernă, Camil Petrescu îl vede posibil prin îndepărtarea unei abile superstiții milenare ce a dus la răsturnarea scării de valori în asemenea măsură încât intelectualii au fost înstrăinați de la conducerea treburilor publice. Dacă societatea, spune el, este într-o criză continuă, aceasta se datorește faptului că politicienii și alți oameni cu spirit practic, de o condiție intelectuală mediocră sau fără nici o condiție, au uzurpat drepturile intelectualilor autentici, preluând conducerea, pentru care nu erau pregătiți, introducând clauze restrictive. Idealul unui stat socratic este, desigur, utopic. Camil Petrescu, care era un adversar al orânduirii burgheze, adoptă soluții iluzorii, reînviind, în consens cu alți intelectuali din epocă, mitul unui stat al filozofilor. Acest radicalism intelectualist, propriu lui Camil Petrescu, ignoră, în fond, în elanurile lui politice existența claselor sociale. El socotește intelectualitatea o clasă omogenă, fapt ce a trezit și ironia unui critic sceptic ca Paul Zarifopol, care observa, pe bună dreptate, că prin procedee stranii, contemporanii săi „inventează o clasă a intelectualilor”. Sunt de reținut, în dezbateră în jurul teoriei noocratice, câteva aspecte. Primul privește raporturile dintre intelectualitate și orânduirea burgheză. Aceste raporturi, așa după cum observă Camil Petrescu, sunt departe de a exprima armonia: sunt relații de adversitate, pentru că orânduirea capitalistă supune artele, și-n general creațiile intelectuale, legilor atotputernice și abjecte ale banului. A vorbi în acest caz de libertate, de autonomie, este în cel mai bun caz o naivă aberație. Neutralitate nu există și în combaterea principiului absenteist Camil Petrescu se arată neclintit. Idealul noocratic în care el crede îl face însă neputincios în fața societății pe care, principal, o neagă. Utopiile au zdruncinat foarte greu temeliile orânduirilor. Clasele dominante, uzurpatoare (cum le numea Camil Petrescu) pot privi cel mult cu îngăduință la aceste fantezii, având certitudinea că ele nu vor deveni niciodată periculoase. Atâta vreme cât principiile sale de proprietate nu sunt

atacate, burghezia nu se impacientează de ideile care propagă nașterea statului socratic”. Observând că acest fapt l-au înțeles foarte bine exponenții proletariatului care au criticat teoria noocratică pentru fondul ei idealist, fără a trece însă cu vederea fenomenul care precede constituirea acestui sistem utopic: radicalismul moral al intelectualilor față de orânduirea capitalistă, inaderența lor la valorile burgheziei”, E. Simion se referă la un articol *Dibuirile intelectualilor* din „Socialismul” (nr. 8, ian. 1924) unde Al. Dobrogeanu-Gherea „scoate în evidență accentele sincere ale revoltei intelectualilor, precum și încercările lor de a găsi soluții pentru curmarea răului existent. Numai prin sine însăși, intelectualitatea nu poate schimba societatea. Revoluția intelectuală (mare și totală), cum o visa Camil Petrescu, care ar fi salvat, după el, prăbușirea culturii și ar fi restructurat moral lumea, nu se poate realiza. Intelectualul nu se poate elibera, nici pe el, nici pe semenii săi – se subliniază în articolul citat mai înainte – decât în cadrul revoluției proletare. De aceea el trebuie să se alăture, fără ezitare, luptei clasei muncitoare, renunțând la iluziile care îl încătușează”. (...) Dobrogeanu-Gherea se referă în mod concret la revista „Săptămâna muncii intelectuale”, relevând, aici, „accente sincere și aprecieri adevărate”; critică însă soluțiile noocratismului pentru caracterul lor utopic, indicând singura cale ce duce la eliberare: ...”Numai lepădând cu totul prejudecățile trecutului și pornind cu hotărâre pe calea deschisă de proletariatul revoluționar vor putea intelectualii să lupte pentru emanciparea lor și a omenirii întregi”. □ Mircea Martin recenzează volumul *La ritmul naturii* de Constanța Buzea remarcând la poetă o atitudine meditativă ce îi „reprimă” „rarele frenezii din poeziile de dragoste” sau „exuberanța”. „Erotica e abundentă și în acest volum, cu cântece de soție tânără, fascinată de irișii albaștri ai „stăpânului”, cu peregrinări rituale într-un Eden pădureț, în care femeii dorm în flori sau surâd din trunchiuri de mesteceni. Alt element de continuitate îl dă aplecarea poetei spre fondul de suavitate și candoare al lucrurilor și ființelor, cu acel tic care este al oricărei sensibilități feminine. Asupra orașului se abate o invazie de alb, miei albi coboară și se lovesc, neștiutori, de tramvaie, copitele lor mici închipuie în pământ pahare din care se adapă greieri, păsări albe lasă cuibul în destrămare și scot pui pe raze de soare. Și totuși, distanța față de primul volum e enormă. De această dată poeta trece dincolo de candoare, pe care o contrazice cu luciditatea altei vârste și cu fervoarea proaspetei revelații. Căci mieii albi „cu sânge tulbure, încă neexprimat” vin spre a fi jupuiți, păsările ce-și părăsesc „înfrunzitele cuiburi” se prăbușesc, grele de pământ, într-o mare indiferență. Greierii mor frumos în câmp ca într-un cântec. (...) Candoarea ucisă devine o experiență de cunoaștere pe care, simultan, poeta o provoacă și o suportă. Ea pare să fi încheiat conturile cu copilăria și chiar cu tinerețea (!), ambele concepute ca un teritoriu de liniște albă, netulburată de îndoială și patimă. Rămâne nostalgia pentru un Pol Sud – tropism tipic al depărtării și al inaccesibilului. (...) Impresia de maturizare forțată de care

vorbeam vine din aceea că poeta trece, deliberat, printr-o vârstă critică a cunoașterii pe care noua gravitate a versurilor din recentul volum o trădează. Ea reformulează pentru sine mari categorii și știe, în același timp, să dea timpului foșnire amețitoare de trestie: „N-am curaj să umblu singură prin seară/ Trestii negre clatină pământul./ Timpul scade-n noapte cadentat de umbre/ Tu de ce-l cutremuri, tu, tu de ce, cu gândul?” E, în aceste versuri, mai mult decât o stare de suflet. O scurgere masivă, indiferentă și ineluctabilă, și un ochi cu orbita mărită, neverosimil, de spaimă. Timpul, cotropitor de puritate, îi produce poetei veritabile angoase. Voind să evite coruperea ce duce la extincție, poeta crede un moment în iluzia retragerii din timp. Ea invocă simbolul biblic al lui Isus călcând peste ape (cărui îi dă o interpretare originală în *Icoană zburătoare*) sau propune un ideal retractil: „Nimic nu ating de teamă să nu îmbătrânesc,/ De teamă să nu mă cufund în cenușa lucrurilor”./ (*Cenușa lucrurilor*). (...) Din curiozitate, ea creează ipoteza unei vârste amenințate. Teroarea de timp devine tentație. Timpul e pipăit cu mâini febrile. Poeta vrea să ajungă la marginile lui și ale vieții. (...) Există în poezia Constanței Buzea o preluciditate a morții ce-și adâncește perspectiva și intensifică trăirea. Desele aluzii la un destin de muritor nu vin din blazare sau sarcasm, ci din intenția dăruirii totale, a unei arderi absolute. Tema morții e un mod de a crea o tensiune și de a celebra un triumf. (...) O temă gravă e întotdeauna riscantă și Constanța Buzea nu scapă, din păcate, prilejul să o și compromită în chiar cuprinsul acestui volum. Cel puțin două poezii sunt semnificative. Într-una, moartea devine dintr-un joc tragic un simplu pretext pentru o cavalcadă de indieni și o „plezanterie” (*Joc*), într-alta – *Femeie* – excesul e în sens contrar, sentimentul e unul de totală zădărnicie, numai că poetei îi lipsește suflul. Finalul (...*Și în pământ cobor*) sună afectat și retoric, aproape grotesc. La tragicul categorial nu se ajunge cu lamentații de femeie neglijată, chiar dacă se poate pleca de la ele. (Cum se întâmplă în sugestivul poem *Coloana*). □ „Amfiteatru” dedică o rubrică tinerei generații de poeți, intitulată *Noua pleiadă*, pe care Gelu Ionescu a alocă, în acest număr Anei Blandiana. Încercând să combată un curent de opinie cel puțin rezervat, dacă nu negativ, prezent în unele periodice ale vremii, precum „Luceafărul”, (vezi *Critica literară și poezia tinerilor*, articol semnat de Petre Nicolau în nr. 9 (200/26 februarie 1966) cu privire la poezia tinerilor, semnatul articolului încearcă să demonstreze că, indiferent de vârstă, poeții nu pot fi judecați doar în funcție de câteva poezii și că „judecățile critice serioase, întregi, constructive, pot „măsura” și îndrepta, dacă e cazul, pașii tinerilor poeți”. În ceea ce o privește pe Ana Blandiana, Gelu Ionescu este de părere că „volumul **Persoana întâia, plural**, apărut acum doi ani, nu mai reprezintă, cum e și firesc, pe poeta de azi. El este, cu certitudine, un volum de început, cu tot avântul, candoarea și fragilitatea nubilității poetice. Când în cărțile albastre ale debuturilor (colecția „Luceafărul” nu mai e de mult muritoare) cauți cu un zâmbet înfrigurat

locul din conștiința ta unde să așezi pe cel mai tânăr poet editat, ai întotdeauna un semn al tău cu care notezi acele poezii care-ți par destinate „ediției definitive”. Dorind, uneori mai mult decât fiind sigur, să nu te înșeli, să nu te înșele, încerci să descoperi fizionomia viitoare a celui aproape anonim, printre palori, exuberanțe și încruntări tinerești – nobile stări de sinceritate. Blandiana debuta cu generozitate, cu multe poezii „însemnate” (*Secetă, Descântec de ploaie, Cosmonaut, Regenerare, Robinson Crusoe, Spital, A patra dimensiune, În galerie părăsită, Miting intim*). Poezia ei s-a născut dintr-o voluptate a personificării: un dialog între poeta-erou liric și aceeași ființă, transformată în ploaie, soare, lumină. (...) Emanație solară, poezia sa caută stările de fluiditate, de mișcare însuflețită a vechilor principii cosmogonice, aerul, apa, focul (soarele). Încet sau brusc omului îi cresc ciudați „muguri” care devin elemente ale naturii animate de un eu unic, extins, al poetei. (...) Atingerile dintre poet și natură aduc o purificare reciprocă, preludiu al transformării omului natural în cel social. „Lăsați cerul să se scurgă prin mine ca să-i încerc/ Să-i ard buruienile fulgerelor strânse mănunchi/ De-i otrăvit să-i trec prin trup ca printr-un cerc/ Să-i strâng veninul la mine-n piept și să-l înjunghii.” Această generoasă disponibilitate de substituie este, poate, o caracteristică a liricii feminine. Apoi, feminitatea sinceră și entuziastă a Blandiane începe să se muleze după tiparele unor eforturi umane majestuoase, bărbătești, pe care le cânta cu gravitatea unei tovarășe de viață. Mai ales ciclurile închinat șantierului de blocuri, minerilor și oțelurilor definesc personalitatea artistului prin elanul spre colectivitate în care un nou principiu (*A patra dimensiune*) – munca – e în vers patetic glorificat. („Și ca de brațe puternice zguduită de cânt...”). Aflată, forță capabilă să disciplineze, justifică în finalul volumului „amânarea” unor teme poetice care păreau, poate, mai firești vârstei (de exemplu, lirica de dragoste). Ana Blandiana nu se regăsește cu ușurință în istoria liricii feminine... Sentimentele sale sociale definindu-se în spiritul profund al societății noastre, poeta ajunge la tema artei. (...) Maturitatea poetei coincide cu sentimentul generației (aproape toată noua pleiadă îl are), o generație născută din colectivitatea națională proteguitoare și inspiratoare. (...) O responsabilitate pentru creația viitorului și pentru cei ce o plămulesc azi se manifestă preponderent în ciclul ultimelor poezii publicate în periodice (*Știu puritatea, Întoarcere, Ar trebui, Din clipa* etc.). „Aventurile cinstei” omului se justifică prin profunda lor răsfrângere în ordinea lumii viitoare, ordine în care „maternitatea” de azi e dramatic angajată. „Migrația” din trecut spre comunism obligă părinții – oamenii de azi – să parcurgă viața invers, de la bătrânețe la copilărie, schimbând fundamental ordinea veșnică a lumii spre a cuprinde în simpla lor vârstă și acea epocă a demnității, a „ninsorilor” și imaculărilor absolute. Blandiana, poeta omului în vârstă pleneră – vârsta epocii noastre – nu poate accepta formele umanismului degradat. Versul liber al Anei Blandiana intonează, cu un fermecător echilibru, apoteoza unei noi clasicități, mijind la orizontul lumii”.

• [„Ateneu”, nr. 4] În *Condiția științifică a criticii*, Vasile Sporică susține că „dezideratul major al criticii noastre actuale este cel al diversificării.” Se pledează pentru o critică care să aibă „aceleași ambiții novatoare ca și poezia sau proza tânără. (...) Întrebarea ce stimulează asemenea preocupări este: în ce măsură critica ține pasul cu beletristica, dacă nu cumva – în cazul când metodologia critică rămâne unificată sub raportul căilor și tehnicii de investigare, al cerințelor și obiectivelor ei analitice – criticii s-ar putea trezi în rolul unor nivelatori, ai aducătorilor la un numitor comun”. Pentru stabilirea unei viziuni dialectice, istorice asupra fenomenelor artistice, V. Sporică constată că în critica literară actuală se aplică cu consecvență o serie de concepte filozofice. Unul dintre acestea este cel de „alienare” sau înstrăinare elaborat de Hegel, reluat de Marx și întâlnit în întreaga filozofie existențialistă. „Critica curentă de la noi utilizează acest concept mai mult în înțeles negativ, ca produs al proprietății private și generator al înstrăinării omului de esența sa.” În *Manuscrisele* lui Marx din 1844, conceptul de *alienare* are un dublu sens: cel menționat mai sus și cel de obiectivare „în măsură să asigure autocunoașterea.” Un alt concept este neliniștea care „este legată de latura pozitivă a procesului de înstrăinare, ea însoțind avatarurile regăsirii omului în actul artistic.” În finalul articolului, Vasile Sporică găsește utilă „preocuparea criticii pentru psihologie. Numele lui Freud sau C. W. Jung pot fi citate într-un context estetic ce-și propune să cuprindă tendința de înstrăinare a omului pe calea explorării acelor zone atât de omenеști ale difuzului psihic, al subconștientului. Este vizibil că o critică modernă fără solidul temei al filozofiei, cu domeniile sale subordonate sau adiacente, cum ar fi estetica, psihologia etc., nu poate fi concepută.” □ În *Perspective actuale în cercetarea literară*, Al. Săndulescu realizează o trecere în revistă a ceea ce a presupus „acțiunea de valorificare a moștenirii literare” care a înregistrat „succese remarcabile, mai întâi, prin ediții din operele clasicii tipărite în tiraje de masă și apoi prin interpretările noi, în spiritul filozofiei materialist-dialectice”. Nu sunt pierdute din vedere „studiile judicioase de sinteză despre anumite epoci literare, monografiile bine documentate despre autori de seamă și primul volum din tratatul academic de «Istoria literaturii române»,”. Desigur că au existat și „fenomene de superficialitate, de îngustime de vederi și vulgarizare a unor teze teoretice, ceea ce a determinat scăderea nivelului teoretic al cercetărilor.” Toate aceste aspecte sunt astăzi „depășite, iar cercetarea în domeniul istoriografiei literare își afirmă consecvent caracterul științific”. Sunt menționate studiile recente despre opera lui M. Eminescu, I. Creangă, I. Slavici, A. Macedonski, T. Arghezi, L. Blaga, paginile special consacrate de reviste lui V. Alecsandri, N. Iorga, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, O. Goga, G. Ibrăileanu, G. Călinescu. „Încep să fie studiați cum se cuvine mari critici și oameni de cultură ca Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu sau scriitori de seamă ca Duiliu Zamfirescu, Ion Barbu, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Ionel Teodoreanu ș.a.

(...) Cele mai izbutite studii de sinteză și monografii aduc puncte de vedere noi, abordează unghiuri inedite, polemizează argumentat cu istoria literară mai veche, denotă suplețe ideologică și finețea gustului estetic”. În ceea ce privește planurile de viitor, Al. Săndulescu fixează câteva obiective: „Prima sarcină de însemnătate națională (...) este aceea privind intensificarea muncii de elaborare a «Tratatului de istoria literaturii române», din care s-a publicat până acum numai volumul întâi. (...) Paralel cu elaborarea tratatului, se pregătesc ediții critice, monografii despre scriitori și grupări literare, studii de sinteză, colecții de corespondență și documente inedite. O și mai mare atenție va trebui acordată acelor scriitori interpretați o vreme în mod eronat (Titu Maiorescu, N. Iorga, L. Blaga), genurilor și curentelor literare. Se susține necesitatea apariției unor studii despre „istoria romanului românesc, despre romantism, realism, modernism. (...) Se simte tot mai acută necesitatea generalizărilor, a unor lucrări de revalorificare a teoriei literare. (...) Aici ar putea fi înglobată și o istorie a criticii și esteticii literare românești, privind evoluția conceptelor celor mai importante.” Concluziile autorului sunt optimiste căci „preluând tradițiile naționale și umaniste ale unor iluștri înaintași ca N. Iorga, G. Călinescu, T. Vianu ș.a., istoriografia literară românească actuală, îmbogățită cu experiențele trecutului și dispunând de metoda de cercetare dialectică, are un drum larg deschis înainte”. □ Constantin Călin semnează cronica literară cu titlul *D. Micu – N. Manolescu: literatura română de azi* în care analizează volumul intitulat „*Literatura română de azi*, o sinteză istorico-literară de neîndoiebnică utilitate – un tablou al operelor și promoțiilor de autori activi în ultimele două decenii – realizată prin colaborarea criticilor D. Micu și N. Manolescu”. Lectura primului volum relevă „cutezanța celor doi critici de a supune unui sistem un material nestratificat de timp, adesea proteic, îndeletnicire nu fără de riscuri, însă într-o fază incipientă, nu și fără de satisfacții.” Lucrarea celor doi critici „are meritul de a contura o priveliște verosimilă a reliefului literar curent, de care orice clasificare ulterioară va trebui să țină, în bună parte, seama”. Analizele care compun cartea sunt expuse „într-un stil elevat, reușind nu numai să informeze cititorul, dar și să-i procure anumite satisfacții artistice (...). Dacă stilistic cei doi autori nu se armonizează, ei par să comunice perfect la nivelul principiilor și al atitudinilor față de obiectul studiului”. Lucrarea este tributară contextului ideologic în care apare căci „cei doi critici își legitimează observațiile sintetizând din documentele istorice și de partid idea că «literatura însuflețită de idealurile epocii socialiste nu este o literatură informă, la discreția reproducerii nesemnificative sau a exercițiilor fără sens.» Raportată la lucrările anterioare, ineditul *Literaturii române de azi* constă în „clasificarea valorilor și, mai puțin, în interpretarea lor. În genere, imaginea scriitorilor și operelor este surprinsă cu acuitate, în ceea ce au particular, unic.” Sunt prezente și note critice: „După opinia noastră, nu este îngăduit ca atunci când consacri un articol elogios romanului *Setea* de Titus Popovici, să abandonezi

într-o notă subsolică romanul *Mitrea Cocor* de Mihail Sadoveanu. Destul de sumare și de incomplete sunt analizele dedicate lui Camil Petrescu și George Călinescu, în raport cu cea dedicată lui Zaharia Stancu. Discutând despre *Descult*, ar fi fost vrednică de amintit filiația, evidentă în planul stilistic și chiar sub raportul situațiilor, cu povestirea *Cordun* de Eusebiu Camilar, apărută exact cu un deceniu mai înainte. (...) O inadvertență ne apare neprevăderea, în secțiunea despre nuvelă, a unui scriitor format, George Bălăiță, primit la apariția volumului *Călătoria* (1964), cu satisfacția de critică.” În final, cronicarul constată că dincolo de „observațiile de ordin științific ori metodologic, (...) cercetarea criticilor D. Micu – N. Manolescu nu și-a propus să fie exhaustivă, perfectă și am exagera examinând-o în funcție de un tip ideal de sinteză istorico-literară, cum, la fel, am exagera tratând-o cu ostentativă îngăduință. Prezența ei era mai mult decât necesară: obligatorie!” □ În articolul „Sentimentul responsabilității”, Constantin Cubleşan identifică „un sentiment al marilor responsabilități umane, al certitudinii de a fi stăpâni pe soarta, pe destinele și idealurile proprii, comune omenirii revoluționare” care „domină, sau mai precis, definește, creația celor mai tinere generații de poeți, crescuți și afirmați în ultimele două decenii.” Autorul identifică „idea comunității poetului cu însăși patria-mamă, cu destinele ei ce sunt conduse cu mână sigură de partidul clasei muncitoare. Țelurile, idealurile de viață sunt comune și este firesc deci ca exprimarea personalității, definirea umană însăși a poetului tânăr să se facă prin condiția apartenenței sale la acest partid.” Este menționat Nicolae Stoian cu poemul „Fișă personală”, Radu Cârnci cu „Poem”, Ion Crânguleanu cu poezia „Confirmați-mă”, Doina Sălăjan cu „Omului”. În toate aceste poezii, se simte „nevoia exprimării entuziaste a unui mesaj optimist, (...) privirile rămânând neclintit ațintite spre partidul care veghează și le conduce destinul. Prinos de recunoștință acestuia va aduce fiecare poet, închinându-și viața și opera întreagă cauzei partidului. (...) Opera însăși este rodul, ea constituie împlinirea datorată însușirilor înaltelor idei revoluționare ale acestuia (...) Spre soarele central al ideilor revoluționare exprimate cu luciditate de partid, se concentrează întreaga forță creatoare a țării.” Reprezentative sunt considerate a fi versurile poemului *Partidul*, semnat de Nicolae Labiș, „cel mai reprezentativ poet al generației tinere.” □ Versuri aparținând lui Carl Sandburg și Vittore Fiore apar în traducerea lui Romulus Vulpescu, iar Stephen Spender în tălmăcirea lui Vasile Nicolescu. □ Sub un motto din V. I. Lenin, apar două ode (*Ora solemnă și Baladă nouă la Argeș*, de Victor Frunză) și o povestire de Vlad Sorianu, dedicată „comuniștilor de pe Valea Trotușului”. □ Ca în toată presa culturală, poezia este amplu și divers reprezentată: Sergiu Adam, Vasile Radu Ghenceanu, Rusalin Mureșanu, Ernest Troțuș, Mihai Duțescu, Ioanid Romanescu, Horia Gane, Mihail Sabin, Petru Anghel, Radu Felecan și Cristache Arnăutu. O pagină de revistă cuprinde poemul *Intrarea în timp*, de Radu Cârnci. □ I. Sârbu semnalează

apariția monografiei *Gheorghe Șincai* de Mircea Tomuș, o carte care „se înscrie ca o primă încercare izbutită de amplă valorificare, în lumina contemporaneității socialiste. (...) Munca autorului se concentrează, în special, spre conturarea unui portret interior, sprijinit pe datele obiective ale cercetării, în afara interpretărilor tendențioase și a legendei bogat țesute în jurul istoricului ardelean. Călăuzit de principiile materialismului dialectic și istoric, monografistul subliniază semnificația diverselor etape din biografia lui Șincai, prin referiri permanente la fondul social-politic al vremii în care marele luminator și-a desfășurat activitatea”. □ În cadrul rubricii *Bibliografie*, Dumitru Nica recenzează volumul lui G. I. Tohăneanu – *Studii de stilistică eminesciană*, o lucrare care completează seria de studii stilistice consacrate unor scriitori (Ion Creangă și Tudor Arghezi) reprezentativi ai literaturii noastre clasice și contemporane. Analizând prima secțiune a cărții, dedicată limbii și stilului poeziilor de tinerețe ale lui M. Eminescu, recenzentul consideră că „tratarea mai largă, dezvoltarea unor capitole, în special al celui de sintaxă poetică, ar fi sporit valoarea și așa sigură a acestei prime părți. S-ar fi putut studia procedeele sintactice pentru realizarea contrastului și antitezei, întâlnite frecvent în poezia de început, de romantism dezlănțuit a tânărului Eminescu, și care dau o culoare dramatică acestei perioade.” Partea a doua a cărții evidențiază „cu deplină vigoare, pregătirea de filolog complet și finețea de estetician a autorului. (...) Bogăția de fapte adunate și riguros ordonate și tratate (...) la care se adaugă claritatea și acuratețea expunerii fac din ea un instrument foarte util de lucru”.

• **[„Cinema”, nr. 4]** Numărul se deschide cu *A 45-a aniversare a Partidului*, care cuprinde: *Cinematografia națională* de prof. dr. Mihnea Gheorghiu, Vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă; *Eroul de lângă noi* de Ștefan Ciobotărașu, care, referindu-se la autorii de scenarii și dramatizări, spune: „Nu toți scriitorii au prins de la început în condei complexitatea acestui nou tip de erou. Îmi aduc aminte de primul meu rol la București într-o piesă în care eram secretar de partid. Aveam de spus doar vreo două vorbe: apăream în scenă la sfârșitul piesei în *deus ex machina*, și-l arestam pe chiabur. Pe atunci apăruse șablonul «omului cu șapcă». Ce legătură putea fi între asemenea manechine și activistul real, care se difuzase în marea masă? Avem scriitori interesanți care au creat unele premise de roluri. N-aș vrea să jignesc pe nimeni, dar din păcate nu prea am găsit scenariile revelatoare pe care le caut, ci mai mult pretexte pentru a da din nou lucruri fruste. Nu cred că am realizat mare lucru în această privință față de exigențele care ar trebui să existe. Bineînțeles, spiritul de partid nu se manifestă doar în crearea rolurilor de activiști. Mie îmi plac oamenii care au conflicte personale, care suferă, chiar greșesc, dar evoluează pentru că realitatea vieții noastre îi trage înainte”. *La înălțimea faptelor și a legendei* se arată a fi Ioan Grigorescu: „Momentele luptei revoluționare a Partidului își păstrează forța lor edificatoare

în amintirea celor care le-au trăit. Ele au intrat în legendă, unde poporul le perpetuează strălucirea eroică. Datoria noastră, a scenariștilor, a regizorilor și a tuturor cineaștilor este ca, pe măsura talentului fiecăruia, să oferim contemporanilor opere, la înălțimea eroicelor fapte și a legendei”. Sun titlul *Eroismul se descoperă în acțiune!* Gheorghe Dinică afirmă: „Istoria luptei comuniste la noi ne descoperă tipuri atât de interesante, de variate, caractere puternice, deosebite. Eu mi i-am reprezentat ca pe niște poeți – luptători lucizi și fermi, cu un orizont de gândire și simțire neobișnuite cu simțul frumosului, animați de dorința de a schimba și înfrumuseța viețile oamenilor. Nu cred însă că un asemenea tip de erou poate fi privit din afară, realizat în date exterioare, din câteva fraze pe care le rostește. Dacă limităm un asemenea erou la câteva replici îl văduvim de toată complexitatea personalității sale. Devine cu mult mai puțin decât a fost în realitate”. ■ În textul *Răscoala Rebreanu și filmul*, semnat de Șerban Cioculescu, se anunță participarea *Răscoalei* la cel de-al XX-lea Festival de la Cannes”: „Înainte de a viziona *Răscoala*, mă gândeam îngrijorat că *Pădurea spânzuraților* atinsese o astfel de culme a realizărilor în cinematografia noastră, încât nici nu ar putea fi vorba de repetarea unei astfel de «performanțe». Sunt înfăptuiri artistice care «plafonează» posibilitățile, mai ales într-un interval atât de scurt. Pe măsură însă ce filmul se desfășura și mă simțeam mereu mai prins, încolțea și speranța în miracolul realizării unei biruințe de primul ordin. Efectul final a fost covârșitor. Intervenea acum o altă dificultate, dar aceasta, din fericire, de ordin pur subiectiv, privindu-l pe fiecare spectator în parte, și anume aceea a nevoii de reculegere, pentru punerea în ordine a impresiilor și verificărilor cât mai stricte. Rezultatul este cât se poate de favorabil pentru producția studioului «București»: avem de-a face cu un film de o mare forță expresivă, cu o înaltă realizare artistică”. În continuarea celor de mai înainte, Valerian Sava se află în *Dialog cu Mircea Mureșan*, despre filmul *Răscoala*. Mircea Mureșan spune: „Am avut două variante pentru acest film. Prima mea intenție, una dintre versiuni, era să exprim sentimentele generației de azi – care-și amintește drama țăranilor de acum 60 de ani – nu sub forma unei povestiri propriu-zise (fiindcă nu sunt, ca să zic așa, «un epic»). Poate aș fi recurs la materialul poetic al lui Arghezi și aș fi evocat niște stări de fapt, niște senzații care nouă ne sunt azi complet străine: senzația foamei, foamea cronică îndurată de sute de ani. Apoi refluxul acestei senzații – dorința de a avea pământ, intuiția țăranului că având pământ ar putea să-și potolească foamea. (...) A doua variantă era inspirată mai atent din Rebreanu, dar ea era menită, după credința mea, să dea filmului o puternică notă de originalitate: reducerea întregii narațiuni la povestea de dragoste dintre țăranul Petre și Nadina. (...) Am vrut ca tot filmul să înfățișeze dragostea lor în condițiile – determinate – ale răscoalei țărănești, ale aceleiași răscoale care e descrisă în cartea lui Rebreanu. Aveam sentimentul că voi face, alegând această formulă, un film mare, un film de interes universal, cu un subiect și cu

un conținut care n-a mai fost abordat în aceste circumstanțe de alți cinești și care să răspundă la întrebări de ordin filozofic care nu-și pierd niciodată valabilitatea: egalitatea și inegalitatea oamenilor, dreptul lor la dragoste, fericire...” Din aceste două variante, regizorul a „făcut filmul după a treia. Am păstrat spiritul și atmosfera romanului, pe care l-am simțit a fi foarte pur ca stil, despuat de artificii”. La întrebarea „De ce v-ați oprit la romanul lui Rebreanu? Ce v-a determinat să-l ecranizați?”, Mircea Mureșan răspunde: „În istoria fiecărui popor există momente tragice al căror ecou se păstrează decenii și secole, mereu vii în conștiința generațiilor și care vor rămâne în continuare vii. Ecoul evenimentelor nu are totuși pregnanța faptului real. De la răscoalele descrise de Rebreanu – care au însemnat pentru poporul nostru moartea în câteva săptămâni a 11.000 de oameni (și asta e o cifră oficială; cine știe câți or fi murit în realitate!) – au trecut numai 60 de ani. Cei care citesc astăzi o carte sau ascultă o lecție despre răscoalele din 1907 își fac însă o altă imagine decât cei care au trăit evenimentul. El e deja istorie. Or, filmul poate fi instrumentul chemat să evoce evenimentele, să le rememoreze în așa fel încât să resensibilizeze conștiințele și sufletele oamenilor de azi, reconstituind imaginea și redând spiritul autentic al faptelor.” □ Gelu Ionescu semnează cronică la *Haiducii*, filmul în regia lui Dan Cioaba și cu scenariul de Eugen Barbu, Nicolae Mihail, Mihai Oprea: „Filmul *Haiducii* e o lecție învățată. Ani de zile am făcut o eroare, aceea de a judeca cu excesivă asprime (indignare, ironie), filmele de aventuri – istorice, cum ar fi *Pardaillan*, *Cartouche* și toată suita. Nu e o eroare în raport cu criteriile estetice, ci în raport cu nevoia eternă de a da adolescenței ce este al adolescenței”. Ov. S. Crohmălniceanu semnează, în textul *Antonioni*, profilul acestui regizor. □, În cadrul rubricii *Telecronica*, apare textul lui Valentin Silvestru intitulat *Proza*: „Micul ecran supune inerent literatura unui proces de apropiere. Nu e posibil să se fotografieze textele pentru ca privitorul să aibă un acces nemijlocit și total la original: poemele sunt «montate» în așa fel încât să ofere un recital-spectacol, povestirile sunt uneori ilustrate, piesa de teatru însăși comportă o anume transpoziție în sensul că prin alternarea planurilor și dinamica aparatului, coroborată cu mișcarea scenică, se creează noi centri de atenție într-o compoziție de un ordin particular. Se programează din ce în ce mai frecvent și proză. (...) În martie, anul curent, a luat ființă un «studio mic» care va oferi mensual o reprezentare de proză scurtă. (...) Așadar vom vedea, de regulă, nuvele și schițe, probabil și fragmente de roman, dramatizate pe ideea că orice narație sau, mă rog, cele mai abundente în dialog, sunt susceptibile de adaptare teatrală”.

● **[„Familia”, nr. 4]** Cu prilejul împlinirii a patru decenii și jumătate de existență a P. C. R., Al. Andrițoiu semnează articolul omagial *Partidul*: „Apariția partidelor comuniste a coincis, în fiecare țară și, apoi, pe întreg mapamondul, cu un far care luminează cu precizie de vivisector toate ungherele istoriei. Adevărului istoric i s-a dat astfel teren total și definitiv. În România, Partidul

Comunist s-a născut după război, în plin clocot, în plină criză și-n plină memorie a jertfelor. El a venit căci trebuia să vină, nu se putea să nu vină, la timpul istoric precis, ca un postulat al istoriei. Vocea lui făcându-se distinct rostită, el a fost trecut repede în ilegalitate, în urma unui proces șubred și odios. Măreția constă că în însăși această ilegalitate de-o asprime cum rar s-a văzut, sub umbra unei terori cumplite, Partidul Comunist Român a dat dovadă de înțelepciune, vitejie și ținută morală exemplară. (...) În datoria noastră de a răspunde din toată inima chemărilor de partid și de-a mulțumi din toată inima partidului nostru, închinăm acest număr al revistei „Familia” celei de a patruzeci și cincea aniversări a Partidului, reînnoindu-ne angajamentul de artiști militanți, angajați în măreața operă a revoluției noastre culturale”. □ În amplul articol intitulat *Aspecte critice ale poeziei noastre actuale*, Gheorghe Grigurcu arată că, prin redobândirea virtuților tradiționale, poezia civică este pusă în slujba idealurilor socialismului: „Originalitatea poeziei noastre de azi ține de domeniul evidenței. Expresie a unei noi lumi sociale, ea își absoarbe sevele din temeiurile acesteia, fără a fi, în momentele reprezentative, o copie inertă a fenomenelor care apar captate într-o rețea de ecouri emoționale, într-un variat peisaj al transfigurării lirice. În orice perioada istorică am prospecta-o, creația artistică se vedește a fi în raporturi strânse cu existența societății, care-i propune teme, îi infuzează fermenți ideologici, modelează tipurile de sensibilitate caracteristice. (...) Grandioasa mutație istorică a Eliberării și a instaurării puterii populare a declanșat un val de entuziasm civic ce s-a revărsat și în poezie. Tranziția de la sentimentele de precaritate, de provizorat și de groază inspirate de război la bucuria unei victorii definitive, incluzând în sine germenul unei noi societăți, a rodit în câteva poezii memorabile (M. Beniuc, Magda Isanos, E. Jebeleanu)”. Autorul subliniază faptul că, „simplul declarativism jurnalistic ori subiectul de nuvelă versificat, nu se pot substitui, cu oricât de bune intenții, poeziei. (...) Prin redobândirea virtuților tradiționale, poezia civică este pusă în slujba idealurilor socialismului. Un exemplu concludent este «patriarhul literaturii noastre, Tudor Arghezi»,... Sunt menționați poeții M. R. Paraschivescu „proteicul”, E. Jebeleanu „pictor pe suprafețe vast”, neuitatul Nicolae Labiș care „a dat tonul unei întregi generații de poeți”. În palmaresul poeziei românești sunt citați Șt. Augustin Doinaș, Tiberiu Utan, Ion Brad, Horvath Imre, Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Ana Blandiana etc. fiecare cu nota sa particulară: „În sfera celei mai tinere poezii, atunci când perspectiva civică nu e complet abandonată, se poate constata, după cum observă Vladimir Streinu (*Poezie și formulă*, în «Lupta de clasă», martie 1966) o retragere masivă a autorilor «din declarativismul vociferant și din parada verbală ca să ajungă la formule criptice și expresia torturată», ceea ce, departe de a fi un câștig, reprezintă un prejudiciu adus nu numai caracterului comunicabil al creației, dar și afirmării personalităților. (...) Din scurta examinare a poeziei noastre cetățenești, așa cum se înfățișează la ora actuală,

nu putem să nu reținem, în pofida unor insuficiențe, însemnătatea deosebit de mare pe care o are aceasta în conturarea profilului literaturii noastre actuale. Prin ea se exprimă acut simțul istoriei, difuzat în valori estetice. Recompusă pe planul cunoașterii lirice, epoca socialistă a patriei noastre dobândește o strălucire complementară”. □ În articolul *Tradiție și originalitate*, Nicolae Balotă conturează principiile celor două noțiuni enunțate în titlu: „O viitoare istorie a culturii românești din secolul nostru, va înregistra fără îndoială, într-un capitol însemnat, fenomenul reconsiderării tradițiilor naționale, la care participăm. Nu asistăm doar la o inventariere a tezaurului național. Un efort înțelept, dirijat și susținut se depune în zilele noastre pe toate tărâmurile literelor, artelor și gândirii din țara noastră, pentru aceea reînviore a tradițiilor de care o cultură în plină expansiune are nevoie. Căci tradiția nu este doar un patrimoniu ereditar, o moștenire pe care o preluăm inconștient. (...) Tradiția nu e doar ceea ce moștenim inconștient ci ceea ce urmărim foarte conștient, nu e o fatalitate, un legat pasiv ci un întreg continent de cucerit și valorificat. Tradiția e în primul rând căutarea activă a unei tradiții. (...) Tradițiile literare nu sunt deci numai cele cârturărești. Dar acestea din urmă sunt fără îndoială dintre cele mai însemnate. Între cronicarii și romancierii zilelor noastre, între cei dintâi stihuitori și poeții noștri de azi, distanța străbătută e uriașă. Supraevaluarea paseist romantică a trecutului – de care însuși Eminescu în *Epigonii* s-a făcut vinovat la modul sublim – nu ne mai poate atrage. De asemeni nu mai pot să constituie un crez estetic tezele tradiționalismului din trecut. A cultiva tradiția, nu înseamnă a propovădui întoarcerea la rural, la instituții ori credințe demult apuse. Tradiția nu e superstiție a trecutului, ci preluare lucidă și critică a sa. (...) Sevele unei culturi circulă ca într-un sistem de vase comunicante, sistem în care o dialectică a actelor de creație determină nu numai alimentarea din trecut a operelor prezente ci o vivificare a virtualităților trecute prin creația prezentă. Cultura românească, deschisă în zilele noastre ca niciodată spre viitor, proiectându-se în opere majore, aduce plinirea, celor mai generoase promisiuni ale trecutului. Prin actul creator, original, al scriitorilor și artiștilor noștri, tradițiile naționale încetează de a mai aparține trecutului, încorporându-se în viitorul pe care îl vedem realizându-se sub ochii noștri”.

• [„Iașul literar”, nr. 4; **Comitetul de redacție suferă unele schimbări: Dumitru Ignea (redactor-șef), Andi Andrieș, D. Costea, Florin Mihai Petrescu, Horia Zilieru (secretar de redacție)**] □ Sub semnătura colectivă „Iașul literar” apare articolul aniversar tezig *Dimensiunile marii sărbători*, în care istoria poporului e văzută ca o anticipare a *luptei de clasă*: „Poporul român își sărbătorește una din memorabilele date ale istoriei sale: 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român. Ajuns pe o treaptă superioară a civilizației, în configurarea lumii contemporane, își manifestă o personalitate proprie și demnă de luat în seamă. Demnitatea la care a aspirat de veacuri,

trecând-o ca pe un vis de preț din mileniu în mileniu, și-a dobândit astăzi, în toată complexitatea acestei noțiuni. Pentru această demnitate, cutezătoarea sabie a lui Ștefan Vodă n-a știut ce înseamnă rugina; fruntea lui Mihai Viteazul s-a luminat întâia de scânteia unirii celor de-un neam; ochii Bălcescului au contemplat, într-o logică fermă, nesecatul izvor de energie al maselor populare. Înțelept, ca însăși această minunată natură, împrumutând ceva din perenitatea ei, poporul nu și-a slăbit nicio clipă nădejdea în lupta înspre mai înalt și mai bine. (...) Adevărata demnitate integrală i-a redat-o partidul, inspiratorul și organizatorul luptei revoluționare a clasei muncitoare pentru libertatea și înflorirea patriei, pentru fericire celor ce muncesc, apărătorul ferm poporului român, avangarda sa marxist-leninist. El este continuatorul celor mai bune tradiții ale luptei de veacuri, pentru libertate națională și socială, întruchipând trăsăturile înaintate ale proletariatului”. □ Sunt publicate scrieri pe linie: Otilia Cazimir (*Tabletă de tinereță*), George Lesnea (*Cântec românesc*), N. Țațomir (*Heralzi ai frumuseții*), Aurel Butnaru (*Cuvântul partidului*) și un grupaj pseudofolcloric: „Din lirica populară închinată Partidului”. Este inutil să reproducem versuri, pentru că rețeta este cunoscută. □ N. Crețu publică studiul ***Realismul epocii noastre și experimentele artistice: însemnări despre câteva volume de proză***. La început, întâlnim considerații despre limitele înnoirii literare în spațiul românesc: „Interesul suscitât de problema conflictului corespundea importanței cruciale a acestei categorii în surprinderea mișcărilor profunde ale realității sociale ca și ale vieții interioare a omului, în exploatarea pluridimensională a relației om-istorie. Mai recentă, aducerea în discuție a rolului și valorii experimentului literar se datorează în primul rând intenției de a sonda virtualitățile unor noi modalități artistice, posibilitățile și limitele unor structuri artistice noi care să reflecte o reinterpretare, în lumina unei concepții moderne, a genurilor, a raporturilor dintre artă și realitate, a relației dintre autorul însuși și opera sa. La originea experimentului literar stă, desigur, dorința veșnică a artistului de a căuta și de a găsi noi posibilități expresive, dar nu e chiar lipsit de temeiuri să considerăm aici și rolul sentimentul unei perimări a modalităților artistice tradiționale, literalmente vorbind, uzura morală a acestora. Ceea ce ne interesează aici este distincția între inovația autentică și originalitatea calpă, între asimilarea înnoitoare a realismului «tradițional» și fetișizarea unei modernități facile, între experimentul rodnic și tentația pseudo-experimentului. Proza anului 1965 oferă câteva titluri care permit raportarea problemei în discuție la realitatea concretă a producției literare recente, îngrădindu-ne totodată și schițarea câtorva coordonate, tendințe sau orientări în stadiul actual al prozei noastre noi”. În continuare, sunt propuse câteva modele bune de analiză pe text: „Citate și răs-citate în «bilanțurile» anului literar 1965, cărți ca *Iarna bărbaților* de Șt. Bănulescu, *Francisca* de N. Breban, *Sufereau împreună* de Ion Băieșu și *Somnul pământului* D.R. Popescu aparțin – toate – unor nuvelști

și romancieri tineri care reușesc să îmbogățescă realismul «tradițional» cu noi sensuri, cu noi posibilități de investigare și aprofundare a vieții, fără a avea un complex de desuetudine; proza «experimentală» este și ea reprezentată tot de doi scriitori tineri: V. Rebreanu (*Călăul cel bun*) și Radu Cosașu (*A înțelege sau nu*). Ce demonstrează volumele menționate? Există o superioritate a uneia sau alteia din cele două tendințe față de cealaltă? Este, într-adevăr, perimat realismul «tradițional», și-a epuizat toate posibilitățile? Iată întrebări care se ridică din chiar gruparea volumelor în cele două orientări distincte și cărora vom încerca să le răspundem, nu înainte însă de a examina toate aceste romane și volumele de proză scurtă din punctul de vedere al problemei care ne interesează. (...) Experimentul reprezintă în noua noastră literatură o prezență justificată, o garanție a căutărilor înnoitoare când el se exercită în sensul unor înnoiri reale, urmărite cu consecvență și cu responsabilitate exigentă. Cel care tinde să contribuie la îmbogățirea modalităților artistice, a posibilităților expresive ale genului căruia i s-a consacrat trebuie să creadă sincer în justificarea tentativei sale, nu numaidecât în măsura în care reușita este deplină sau nu, dar în limitele unei demonstrații convingătoare a valabilității noii formule. Multe opere devin modele și «acte de naștere» ale unor școli literare, ale unor tradiții deci, au fost ele însele în vremea lor, experimente literare. Dar ceea ce le-a dat tăria de a rezista timpului și de a câștiga discipoli a fost seriozitatea, pasiunea care s-a pus pentru autorii lor, necesitatea unor spargerii a tiparelor, nevoia reală de structuri artistice adecvate unei aprofundări a vieții omului pe dimensiuni noi.” Urmează descrieri și aprecieri despre stilul, calitățile și carențele volumelor studiate. Despre Ștefan Bănuțescu, N. Crețu crede că: „*Mistreții erau blânzi, Dropia, Satul de lut, Vară și viscol* atestă un prozator de o modernitate neostentativă, dar certă, a cărui operă comunică cu cea mai bună tradiție a prozei românești în prelungirea căreia ea înseamnă un moment remarcabil, o sinteză personală, experiența personală a contopirii esențelor tari ale acestui pământ (apariții umane monumentale, o natură dușmănoasă, stihială, fondul arhaic de datini ancestrale), cu viziunea modernă a umanității dramatice, cu amestecul ei de real și fantastic (un cuplu în care fiecare din termeni își are prelungirile și ecourile în celălalt), cu sugestia analitică a unei fizionomii interioare care transpare adesea printre îngemănările de cuvinte – semănând a cimilitură sau descântec – ale limbajului înflorit, printre reconstituirile încețoșate ale trecutului. Lumea în care se mișcă eroii lui Bănuțescu și-și povestesc unii altora întâmplări mai vechi sau mai noi este, așa cum s-a spus, cea a pescarilor din bălțile Dunării și a țăranilor din Bărăgan, amintind de locurile și oamenii evocați de Panait Istrati; povestirea țăranului din *Dropia* cu nălucirea unei nopți de dragoste și cu întreaga atmosferă de taină și farmec a cavalcadei nocturne, recheamă amintirea acelei arte a incertului cu care au fost realizate două opere antologice ale nuvelisticii noastre: *La hanul lui Mânjoală* a lui Caragiale și *Moara lui Călifâr*, lectura de neuitat din Gala Galaction; dar

constelația sub care pare cel mai adesea a reveni steaua luminoasă a autorului *Iernii bărbaților* pare a fi totuși Sadoveanu.” Referitor la N. Breban, criticul susține: *Francisca*, romanul debutantului Nicolae Breban, este o carte care – ca și *Iarna bărbaților* – cu greu și-ar putea revendica integrarea în zona «experimentului» literar, dar care – tot ca și volumul lui Bănulescu – înseamnă nu numai o experiență interesantă, ci și o *reușită* aproape deplină în tentativa autorului de a da o nouă prospețime realismului «tradițional» (în descendența căruia spovedania Franciscăi – cu lumea Măneștilor evocată de ea – amintește de atâtea de tipologia operei lui Slavici și Agârbiceanu, în vreme ce itinerarul eliberării interioare a lui Cupșa recheamă – prin intuiția psihologică a disimulării inutile amintirea complicatului Moromete al lui M. Preda). Apoi este surprinsă inovația din scrisul lui Ion Băieșu: „Volumul de nuvele al lui Ion Băieșu, *Sufereau împreună*, confirmă cu profil original în proza noastră actuală, cu resurse relativ variate având capacitatea rară de a scrie convingător și simplu, fără a afecta vreo modernitate ostentativă și tocmai de aceea reușind să fie cu adevărat modern, cu adevărat el însuși. Nota cea mai izbitoare a volumului este pătrunderea – cu o remarcabilă suplețe interpretativă – a semnificațiilor atunci descifrabile în faptul obișnuit, în cotidian. Se resimte aici pozitiv influența experienței reporterului asupra prozatorului. Toate piesele volumului sunt inspirate de contemporaneitate, eroii lor fiind oameni obișnuiți ai lumii noastre de azi: un tânăr medic entuziasmat de munca lui și îndrăgostit nefericit (*Treizeci și opt cu doi*), un maior de miliție victimă a unei răzbnări diabolice (*Maiorul și moartea*), un proaspăt președinte de cooperativă agricolă și un magazioner hoț când «stăpân» al satului în care, făcând demagogie își tranșa prin abuzuri antipatiile (*Fătu și Piscică*), «radiografia» etică a unei familii (*Mama s-a îndrăgostit*) prilejuiesc schițarea convingătoare de cele mai multe ori. (...) Autorul volumului *Sufereau împreună* nu-și dezvăluie o ascendență literară precisă (deși cel puțin asimilarea în spirit creator și modern a lecției caragaliene – în literatura noastră modelul cel mai impunător de descifrare a semnificațiilor implicate în cotidian – este certă), însă simplitatea subiectelor și observația realistă a faptului obișnuit, prin sondarea intensivă ambianței sociale și mai ales etice, prin concizie și sobrietate, prin «oralitatea» stilului anticalofil, ca și prin disponibilitățile pentru umor și ironie și satirică se leagă de o întregă tradiție a prozei noastre realiste din trecut”. N. Crețu se oprește și asupra lui „Vasile Rebreanu, scriitor tânăr care, debutând ca romancier cu *Casa* se înscrisese în tradiția prozei aspre a satului ardelenesc (Slavici, L. Rebreanu), a încercat cu *Călăul cel bun* un experiment literar a cărui esență rezidă în tentativa realizării unui roman în care simbolul să nu mai aibă un rol «episodic», ci să devină însuși principiul ordonator al operei, realizarea ei artistică, «lumea» evocată fiind reconstituită după legile proprii unei lumi a simbolurilor, ea însăși în întregul ei figurând o alegorie descifrabilă. Convenția tinde spre realizarea unei proze poematice, lirico-simbolice,

de felul fermecătorului poem filozofic care este *Le petit prince* al lui Saint-Exupéry, și «Bildungsromanul» Omul cu fes alb plecat în căutarea cailor ar fi putut fi o replică reușită dată în acest gen de reîntruparea modernă a picaroului, care, trecând dintr-o experiență în alta, își poartă cu el cititorul pe itinerarul unui eseu în imagini despre om și ideal, dragoste și moarte, iubire pentru oameni și ură etc. etc. Din păcate, fantezia lui V. Rebreanu nu are o respirație prea lungă și de aceea cartea devine obositoare înainte de a depăși jumătate din numărul paginilor. Inventivitatea autorului consumă în sterpe dispute asupra paternității asupra propriului roman (în primejdie de a fi atribuit omonimului său, autorul lui *Ion*), unele «trouvaille»-uri (sfârșitul scenei lui « – Ssst») sunt amuzante, dar nu depășesc aerul unei artificiozități dăunătoare, întreținerii convingătoare etc. Ceea ce este însă mai grav este că, prelungită prin lungi excrescențe inutile, alegoria pierde din claritatea sensurilor care trebuiau să conducă spre elemente principale: Băiatul cu fes alb, Bătrânul Jokeu, caii, Înteleptul singuratic, Meșterul, Vânătorul, Moartea etc. „, Spre final, criticul se arată nelămurit de cartea lui Radu Cosașu: „De altă natură este însă insatisfacția pe care o lasă lui Radu Cosașu de a inova, prin romanul *A înțelege sau nu*, compoziția, realizând un roman-cronică în modalitatea «organizării» convergente a câtorva «vieți paralele în toamna lui '44». Intenția interesantă de a descifra în secvențele interferente ale unui mănunchi de biografii tumultul unui moment istoric revoluționar care solicită fiecărui destin uman o definire în raport cu istoria, o opțiune decisă capătă, din păcate, extrem de rar o realizare convingătoare în paginile romanului. Cele câteva intuiții exacte ale autorului (scena ieșirii lui Pricop din spital și moartea lui, unele din retrospectiile lui Bucur, poate și scena morții lui Filip Nicolau) nu pot salva un roman de aproape 500 de pagini în care prim-planul este ocupat mereu de fantoșe. Terminând de citit romanul nu crezi cu adevărat în niciuna dintre aceste «vieți paralele». Miezul romanului este dilema (falsă, în esența ei, suferind servituțile demonstrației inabile care artificializează psihologia eroilor) pe care o trăiește Marta Simion, fiică de comunist și devenită ea însăși o luptătoare comunistă după eliberarea din lagărul fascist în care își însoțise tatăl: pentru ea, problema opțiunii în ordinea azeziunii active la suflul nou al istoriei se pune în termenii personali ai unei drame intime, a rămâne alături de logodnicul care a suferit din dragoste pentru ea detențiunea fiind egal cu acceptarea compromisului și a renunțării la credința ei politică, a-l urma pe comunistul Pavel Crăciun, pe care-l iubește, semnificând înrolarea decisă în rândurile făuritorilor noii lumi, armonizarea vieții ei intime, a sentimentelor cu crezul ei politic, cu finalitatea pe care eroina vrea s-o imprime destinului ei.”

□ Cronică literară este ținută, de această dată, de M. Tudor, care comentează romanul *Francisca* de Nicolae Breban (Editura pentru Literatură, 1965). Merită observată atenția acordată acestei cărți în momentul publicării, dat fiind faptul că prozatorul, peste decenii, a considerat că respectiva scriere nu-

reprezenta: „La prima vedere recunoașterea unanimă a unui romancier în autorul *Franciscăi* (debutul său editorial) confirmă, implicit, prejudecata de care vorbeam: nuvelistul ignorat sau privit cu rezervă de critică își revelă vocația autentică abordând romanul, socotit îndeobște (altă prejudecată, nu mai puțin răspândită) drept accesibil numai maturizării artistice; surpriza unei reușite în răsfațatul «gen amplu» nici într-un caz mai puțin dificil, a apărut ca «suportabilă» doar raportată la indiciile anterioare ale unei lipse de vocație pentru proza scurtă. Aceasta însă numai la prima vedere pentru că, de fapt – și cu aceasta fie-ne permis să anticipăm – tocmai *romanul*, care prin calitățile lui esențiale ni l-a relevat pe *romancier*, îl confirmă – într-o anumită parte a cărții și, credem, tocmai în cea care face, într-un sens, slăbiciunea romanului – și pe *nuvelistul*, deci pe autorul de proză concentrată, Nicolae Breban. Ceea ce rămâne de demonstrat. (...) Din întâlnirea unui material de viață, dens de observație realistă exercitată asupra unei lumi specifice, aflată în descendența lui Slavici și a lui Agârbiceanu, cu limbajul intelectualizat și tehnica sondării analitice descinse din romanele lui Camil Petrescu, H.P. Bengescu și G. Călinescu s-a născut un roman interesant și dens, una dintre cele mai remarcabile opere din proza ultimilor ani. Și odată cu Francisca s-a născut și romancierul N. Breban, dar s-a confirmat și vocația de nuvelist a celui ce a integrat romanului său ceea ce s-ar putea numi «nuvela» psihologică *Drumul lui Cupșa*. Nu ignorăm desigur unele slăbiciuni vizibile ale *Franciscăi* (discutate la locul lor), dar credem în posibilitățile certe de depășire viitoare a acestor stângăcii. Certitudinea stă în talentul de necontestat al celui care, debutând cu un roman de analiză de aproape 600 de pagini, scris parcă «pe nerăsuflăte» a dat o carte care se citește cu participare, tot «pe nerăsuflăte», până la ultima pagină.» □ Virgil Cuțitaru scrie un articol convențional – *Labiș, poet al comunismului*: „Încadrată contextului general al întregii noastre literaturi de după 23 August, ne referim la creațiile cele mai rezistente, poezia lui Nicolae Labiș izvorăște din incandescența revoluționară a istoriei noastre contemporane, din tulburătoarele frământări proprii vremurilor pe care le trăim și este, în totala ei manifestare, un imn de slavă, uriaș și zguduitor, adus Revoluției – forma sigură și unică prin care autorul *Luptei cu inerția* își vedea împlinit idealul său de dreptate și egalitate între oameni. Simțindu-se lovită lumea dragă a copilăriei, fie de atrocitățile războiului, fie de sărăcia covârșitoare a majorității din jur, poetul se declară un revoltat încă de la primele sale atingeri conștiente cu realitatea. Deși ca adolescent s-a văzut distanțat enorm de copilul de «altădată», depărtarea dintre poet și copil nu rezidă în concepție, ci în atitudine, adică în poziția luată față de starea lucrurilor – activă în cazul celui dintâi – și pasivă – de simplă înregistrare – în situația celuiilalt. Dincolo de alte aspecte ale acestei permanente legături a poetului cu propria sa copilărie se impune observația că înfățișarea retrospectivă a poeziei sale nu rămâne în cadrul strâmt al evocării ci se desfășoară, interpretând, *dinăuntru*, cu

o impresionantă capacitate de analizată, fenomenul social al timpului său ca și situațiile general-umane manifestate în noile condiții de viață”.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 4]** Z. Ornea publică studiul „*Tradiționalism*” și „*evoluție*” în *sociologia burgheză românească*, centrat pe „lupta de idei” care „a înregistrat în deceniul al treilea al secolului nostru o deosebită acuitate. Înfruntările (...) au angajat în dispută mai toate personalitățile culturale reprezentative ale epocii, determinând efective acte de opțiune fie în favoarea evoluției moderne a României, fie pentru menținerea ei într-o umilă stare de hinterland agrar. (...) Necesitatea evoluției României spre o civilizație de tip industrial (...) și-a găsit împlinirea în cadrul revoluției socialiste, înfăptuită de masele populare sub conducerea Partidului Comunist Român.”

• **[„Orizont”, nr. 4]** Bună parte din acest număr ridică osanale Partidului, în arhicunoscutul limbaj de lemn (proză sau/și versuri) existenței sale glorioase, luptei sale istorice de 45 de ani. Spicuim mostre din editorialul lui Al. Jeleleanu, *Mulțumim din inimă partidului*: „realizările de însemnată istorică”, „triumful socialismului la sate și în orașe”, „industrializarea socialistă”, „progresele cucerite de industria românească”. Autorul proiectează viziunea idilică a fericirii generale din societate a tuturor membrilor ei, față de ocrotirea paternă a partidului: „Pe toate plaiurile țării, din gura pionierilor și bătrânilor, răsună emoționant: «Mulțumim din inimă partidului!». Pretutindeni cetățenii patriei noastre își exprimă recunoștința față de Partidul Comunist Român, care ne-a condus în lungul anilor (sic!) spre victoriile de astăzi”. □ Se detașează net cronica literară a lui Șerban Foarță la volumul *Miracole* a poetului șaizecist Petre Stoica, a cărui poezie este considerată de alți recenzenți descriptivă și de „notație”, dar cronicarul combate teoria general acceptată: „Inutil de repetat că poezia de notație nu este un reportaj fotografic. (În cazul în care se dă acestui reportaj fotografic un sens peiorativ). Ca și cum poetul de notație ar nota la voia întâmplării fapte întâmplătoare. Ca și cum selecția, decupajul, organizarea materialului existent nu ar presupune un act artistic. Multe din poeziile lui Petre Stoica sunt numai aparent descriptive. În spatele aparențelor ascunzându-se, nu o dată, sensuri grave, neliniști emoții profund □ Printre cărțile și revistele recenzate în această ediție, enumerăm: Tudor Arghezi, *Răzlețe* (Rodica Bărbat), Radu Theodoru, *Atac la sol* (Simion Bărbulescu), Mircea Tomuș, *Gheorghe Șincai, viața și opera* (C.N. Mihalache), Al. Niculescu, *Individualitatea limbii române între limbile române* (D. Carașoveanu), Ion Apostol Popescu, *Ion Pop Reteganul* (Silviu Guga) și numărul 11 (697) din „Gazeta literară”, organul săptămânal al Uniunii Scriitorilor, un număr dedicat lui G. Călinescu (recenzent C. Nicolae

• **[„Ramuri”, nr. 4]** În *Dialog cu generația „Anilor împotrivirii”*, Nicolae Adam realizează dialoguri cu Miron Radu Paraschivescu, sculptoul Vida Geza și Mihai Beniuc: „Ei erau intelectuali compleți, publiciști activi ai ziaristicii momentului. Miron Radu Paraschivescu nu era numai poet. Paginile

Cuvântul liber, și nu numai acestea, ne prilejuiesc întâlnirea cu o nouă față a poetului, un dialog cu publicistul Miron Radu Paraschivescu. (...) Dând cuvântul, în paginile care urmează, altor scriitori și artiști – reprezentanți ai «anilor împotrivirii» – vom consemna, o dată cu ecourile vechilor timpuri de luptă, proiecția idealului lor în prezentul socialist pentru care au militat, acest prezent pe care unul dintre interlocutorii noștri îi numește «al anilor împlinirii». (...) *Discuția noastră cu poetul Mihai Beniuc, cântărețul «garoafei roșii» visate în vremi de restriște, a debutat, firesc, cu evocarea «anilor împotrivirii», trăiți la tensiunea fierbinte a luptei. Transcriem confesiunea poetului:* – Simpatiile mele pentru Partidul Comunist Român se pierd în amintirile copilăriei. Dar numai când printr-o anchetă, printre muncitorii din Cluj, întreprinsă cu un tovarăș Bindea, ucis apoi de fasciști, mi-am dat seama ce înseamnă exploatarea oamenilor muncii de către burghezie, ce înseamnă lupta de clară, numai atunci sentimentele au căpătat incandescența ideii. Desigur, nu puțin a contribuit la lămurirea mea definitivă epoca studenției în Germania, înainte și în timpul lui Hitler. Acolo luasem, din presă, în anul 1933, conștiința de lupta muncitorilor de la căile ferate la București, Constanța, Iași, Ploiești și alte centre, și am înțeles forța comunismului în România capitalistă, pe când, în frunte cu Germania lui Hitler și Italia lui Mussolini, înflorea sălbatic fascismul în multe țări europene și chiar la noi. Eram antifascist convins și de curând intrat în mișcarea comunistă. Comuniștii n-au pierdut niciodată nădejdea și, cu partidul în ilegalitate, cu conducerea în mare parte la închisoare, și-au intensificat lupta pentru zdrobirea exploatarea oamenilor muncii și împotriva jugului fascist ce apăsa tot mai greu și a războiului ce se apropia. – *Desigur, după câte cunoaștem, contactul direct cu ideologia partidului, cu activitatea lui, cu lupta clasei muncitoare a înrăurit scrisul dvs. formația dvs. spirituală ca poet...* – Noi, studenții și reprezentanții mai tineri ai corpului didactic, căutam prin discuții, prin scris, să fim elemente active în rândurile clasei muncitoare revoluționare, înfruntând primejdiile persecuțiilor și arestărilor. Anii aceia au fost hotărâtori pentru formarea mea literară, considerându-mă în serviciul comandat al Partidului Comunist Român. (...) Comuniștii au avut dreptate, iar dreptatea lor au plătit-o ades cu sânge, nu numai cu ani lungi de închisoare. Și omul călare pe destin și timpul acela au venit. – *Privind acum în perspectiva istoriei de luptă a partidului, ne puteți împărtăși câteva gânduri despre realitățile prezente?* – Poate obișnuința din trecut, poate și vârsta fac ca ochii noștri să privească tot departe: spre culmile comunismului. (...) Această nouă imagine, în care sufletul omului a fost supus unei profunde revoluții, fără a pierde punctele de susținere dinainte, este dată ochilor tineri ai scriitorilor și poezilor de azi. (...) Altminteri, imaginea e tot mai nouă, limbajul care o exprimă este mai suplu. Poetul, ca măsură a valorii sale, i se cere, pe lângă forța creatoare, să nu uite că imaginea întruchipată nu e pentru el sau numai pentru el, ci pentru aceia din mijlocul

cărora s-a ridicat; că nu e afacere personală sau locală, ci e, în ultima instanță, cauza Comunismului. Iar Comunismul e pentru toți cei ce muncesc”. □ V. Arachelian semnează textul ***Semnificațiile sociale ale „Jurnalului literar”***: „Într-o perioadă de invazie a revistelor literare de durată efemeră, de orientări confuze exprimând debusolări estetico-ideologice, G. Călinescu, scoțând la Iași, începând ca cu 1 ianuarie 1939, *Jurnalul literar*, reușea nu numai performanța, de mult gândite, de a conduce mai mult timp un periodic literar, dar și, prin gruparea sub conducerea sa a unei echipe de tineri universitari, să impună o direcție literară fermă, garantată de intransigența unei autorități indiscutabile (...)” ■ Dana Dumitru obține un interviu de la Scarlat Callimachi: „Nemulțumirea publicistului, atașat cu toată forța și spontaneitatea spiritului derulării sincopate a evenimentelor de zi cu zi, ar putea fi dispariția treptată a interesului pentru scrierile sale, o dată cu dispariția suportului faptic oferit de epocă. (...) – *Din 1933 ați înființat ziarul «Clopotul» din Botoșani. V-am ruga să ne spuneți câte ceva despre orientarea și istoricul acestei publicații.* – Curând după ce Hitler a luat puterea în Germania și a început procesul de fascizare a țării noastre, am devenit membru al Comitetului Național Antifascist și al Asociației «Amicii U.R.S.S.» M-am hotărât, atunci, împreună cu alți vechi prieteni, printre care gravorul Aurel Mărculescu, să deschidem redacția «Clopotul», în iunie 1933, la Botoșani. Cele mai multe publicații progresiste din perioada aceea se intitulau: independente, democrate, culturale, sau simplu: «umanitare», pentru a amăgi cenzura, care era foarte severă, făcând să se succedă cu repeziciune suprimările de publicații. Tactica noastră era schimbarea titlului. Am condus, astfel, opt reviste la Botoșani, u același program. (...) Colaborau intens militanți comuniști și primeam regulat materiale, spre publicare, din partea partidului comunist. – ... *Lucru e care-l făceau, în aceeași perioadă, o serie de reviste și ziare democrate, legate – direct sau indirect – de lupta partidului comunist.* – Într-adevăr, am putea vorbi de un front comun al intelectualității democrate; chiar dacă nu erau legături oficiale între ziarele noastre, noi, cei care le conduceam, aveam obiective comune, aveam același dușman și același scopuri. Colaborările erau împrăștiate, unii dintre noi scriau la mai multe ziare în același timp. Paralel cu lupta politică, ne preocupau denunțarea speculațiilor filozofice și artistice reacționare, demascarea teoriilor spiritualiste, mistice, respingerea demagogiei grosolane pe care o întreținea «dreapta» în jurul problemei materialismului. Toate acestea ne uneau incontestabil. Acum, când evoc toate aceste lucruri, privindu-le sub lumina clipei contemporane, nu pot să spun decât că sunt fericit că lupta partidului, căruia i s-au alăturat cei mai buni fii ai poporului nostru, a izbândit, instaurând în România o lume nouă. *Anii de azi – ani ai marilor împliniri – inspiră creația românească pe toate planurile.*” □ În același număr apare și un interviu cu Eugen Constant: „– *Comuniștii mi-au adresat, pe vremea aceea, îndemnul de a face mai mult: de a transforma poezia în-o armă de luptă*

împotriva dușmanilor clasei muncitorești. M-am bucurat din plin de sugestiile și auspiciile diriguitoare ale unor înflăcărați militanți, unii dintre ei confrăți de literatură. În 1933, când pe întinsul întreg al țării masele muncitoare se aflau în efervescența protestatară, indignate de represiunile sângeroase dezlănțuite împotriva luptătorilor de la Atelierele C.F.R. «Grivița», mi-am scrutat, a atâția alți intelectuali, conștiința, punându-mi pana în slujba apărării cauzei muncitorești. Evenimentele acestor timpuri au pus o amprentă puternică pe gândirea și poezia mea.” ■ Apare primul număr al „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză redactat de Miron Radu Paraschivescu. În supliment găsim: **După un an** de M. R. Paraschivescu: „Se împlinește aproape anul de când, la îndemnul prietenilor din redacția revistei «Ramuri», mi-am luat gingașa răspundere a rubricii de corespondență cu debutanții. Dar acest an a fost de ajuns ca să facă neîncăpătoare acea rubrică. Neîncăpătoare și poate chiar depășită”; **La o viitoare antologie** face trimietre Ilie Purcaru: „Revista noastră reia, de data aceasta sub auspicii practice, «ancheta despre poezie» (vezi numerele 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 din 1965), efectuând, prin selecția lui Miron Radu Paraschivescu, un sondaj pe viu în laboratorul necunoscut sau puțin cunoscut al poetului debutant. (...) Discutați, interveniți, spuneți-vă părerea! Nu se refuză discuției nici opiniile sau criteriile de selectare ale poștașului, care ia cuvântul, în cele ce urmează, ca o simplă voce din public. (...) Muncitori, elevi, funcționari ori studenți, oameni de diferite vârste și profesii, semnatarii versurilor din aceste pagini bat la porțile nevăzutului u stângăcia și cu sfielile are n-au lipsit debutului nici unuia dintre iluștri înaintași ai îndeletnicirii. Și e natural să fie așa. Cum au să evolueze ei și e au să devină? Acesta e, cum spuneam mai sus, un alt capitol de probleme! Ceea e contează deocamdată e aspirația. Ipotezele se înmulțesc singure și se arborifică prin sciziparitate. (Ca simplu lector al paginilor selectate de Miron Radu Paraschivescu, mărturisesc, însă, că am trăit nu o dată fiorul unor vibrante descoperiri). Înserând, deci, aceste rânduri sub caseta cu semnătura directorului nostru liric, îi încredințăm paginile, cu toate consecințele literare...”); □ Semnează versuri Tudor Stănescu (*Poem; Monadă; Poem*); Nora Iuga (*Femeie și bărbat; Pastorală; Sunt oameni*); Iosif Naghiu (*Despre Homer*); Marin Tarangul (*Nemesis*); Victor Nistea (*Peisaj spaniol; Miezul nopții; Mama*); George Marin Teodorescu (*Comemorare; Ore, zile, ani...; Frescă veche*). M.R.P. o prezintă pe *Angela Croitoru: o poetă la apogeul artei sale*: „Angela Croitoru își afirmă în poezia ei adevărurile unui suflet curat și integru, ca pe niște legi ale unui decalog cotidian. Fraza poetică, despulată de orice încărcături și podoabe (adjectivul joacă la ea rolul funcțional, de adverb și participiu mai degrabă), are ceva din noblețea arcadei unei catedrale prin care vocea își suie firul curat și deplin.” și versurile poetei: *Odă luminii; Mă închin...; Cântec despre dragoste; Bucurie; Trandafirul; Armonii; Cântec despre lucruri; Vis; Poesie...*; □ Apare schița *Patinaj* de Adrian Dumitrașcu.

Petre Dragu publică fragmentul *Cavalerul cu târnăcop*, din propriul jurnal rimat *D'Artagnan avea amintiri*. Două povestiri de Mihai Caranfil (*Erupția ideii și Soarele de după catastrofă*), completate de schițele *Farul*, *Ziduri și constructori*, *Incendiul*, *Omul și istoria*, aparținând lui Vasile Băran și *Prometeu* de Sinon Salievici constituie partea de proză literară, cu următoarea precizare,: „Sinon Salievici a devotat cu proză scurtă în «Almanahul Ramuri». Salutându-i începutul de drum, caseta redacțională îl prezenta cititorului ca pe un tânăr muncitor, de profesie tinichigiu, deprins să facă zilnice excursii profesionale peste acoperișurile orașului. Un alpinist citadin, pornit să descopere, de pe podișuri de zinc, orizonturi pentru gândurile despre oameni pe care le încredințează hârtiei. În cartoanele sale, încredințate redacției, Sinon Salievici are lucrări rotunjite cu grijă, care-l recomandă, sub aspectul preocupărilor tematice, ca pe un prozator al experienței de viață. «Invențiile» sale nu transcriu decât fapte sau sentimente trăite. Proza din această pagină reprezintă și ea transcrierea unui sentiment, cel de respect și dragoste față de eroul timpului nostru: comunistul”. ■ În cadrul rubricii *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini* apar mai multe recenzii. Prima se intitulează ***La 85 de ani de la nașterea lui Octavian Goga Poezia mesajului patriotic*** de Vasile Netea : „Literatură noastră nu e săracă în crezuri poetice și în confesiuni programatice consacrate luptei pentru afirmarea, apărarea și realizarea năzuințelor poporului român. Ele sunt firești și necesare într-o literatură care, prin cele mai de seamă realizări ale sale, n-a făcut decât să concretizeze conștiința colectivității naționale, să-i formuleze obiectivele social-politice, și să reclame pentru sine calitatea de purtătoare de cuvânt a aspirațiilor maselor, a capacității lor de creație și ascensiune. (...) Prins el însuși, după realizarea marelui vis, în lanțul nefast al patimilor și al tendințelor politice, combătute cu atâta înverșunare în tinerețe, Octavian Goga rămâne, totuși, prin mesajul patriotic al poeziei sale, una din figurile mari ale literaturii române, continuând, pe o treaptă superioară, tradiția poezilor luptători pentru idealurile poporului român.”); □ În cea de a doua, Marin Sorescu scrie despre Dragoș Vrânceanu, *Columne*: „Dragoș Vrânceanu face parte dintre acei intelectual care, deși sunt în primul rând poeți, se abțin de la exercitarea acestei vocații, ocupându-se cu alte treburi, complăcându-se de cele mai multe ori în activitățile care au numai o tangență cu poezia. Timiditate? Cei mai mulți fac de obicei critică literară. În subtextul paginilor lor se ghicește, însă, nostalgia după muză. Așa ar fi cazul, în literatura noastră, al lui Perpessicius, care și-a cheltuit un apreciabil talent liric pe «mențiunile» sale de critică și istorie literară. La Dragoș Vrânceanu, «reculul» poetic a venit după ce dăduse deja la iveală, în «Cloșca u pui de aur», câteva originale accente. (...) Cartea frumos primită, a fost premiată de Societatea scriitorilor în anul 1934. După această dată, Dragoș Vrânceanu face publicistică, scrie eseuri, urmărește cu pasiune creația confrăților. Din Studiile de atunci, ca și din articolele sale mai noi, s-ar putea selecta un bun volum de

critică literară”. *Reevaluări Ion Caraion* se întinde asupra intervenției lui D. Țepeneag: „Coexistența acestor două tendințe opuse – elanul către lumea de afară și în retragerea în cochilia camerei de care totuși se teme – lipsesc poezia lui Caraion de o unitate estetică liniară. Poetului nu-i e frică de contradicții, și, sincer față de sine însuși, nu-și interzice nici una din ipostaze. Dar apoi au trecut mulți ani. S-a produs, firește, limpezirea necesară. De aceea, așteptăm cu interes evoluția viitoare.”) □ Sub titlul *Profiluri de comuniști în literatura noastră*, Ion Trăistaru face un scrupulos bilanț tematic: „Îndemnul adresat de partid scriitorilor de a făuri opere în care să pulseze din plin viața noastră atât de bogată, cu faptele ei mărețe, cu ideile ei nobile, cu luptele ei victorioase, reclamă o explorare continuă, adâncă și multilaterală a procesului creației literare, în scopul identificării și clarificării problemelor esențiale. Problema eroului pozitiv, mai precis a eroului epocii noastre, a comunistului, este, în acest sens, una dintre cele mai importante. (...) S-au scris, în ultimii ani, o serie de cărți care s-au impus cititorilor tocmai prin relieful puternic, vie, a chipului comunistului, în tot ceea ce are el mai profund, mai uman. (...) Literatura noastră reflectă, azi, din ce în ce mai complex, un adevăr obiectiv al epocii: eroul timpului nostru e luptătorul comunist, omul devotat luptei pentru triumful comunismului. Descifrându-i personalitatea, reliefându-i chipul launtric, cu nobile trăsături spirituale și morale, scriitorii noștri aduc o contribuție prețioasă la educarea comunistă a maselor și, totodată, la îmbogățirea literaturii române cu eroi de o factură deosebită, prin care se afirmă și strălucește epoca noastră.” ■ Sunt adresate felicitări redacționale (semnate „R”) cu titlul „*Viața românească*” la 60 de ani: „Noua serie a «Vieții românești» duce mai departe, cu prestigiu și consecvență, făclia de patriotism și intelectualitate pe care a aprins-o, cu șase decenii în urmă, Ibrăileanu. De data asta important e eșalonul creatorilor, colecția ultimelor douăzeci de ani adăpostind semnăturile lui Arghezi, Călinescu, Philippide, Camil Petrescu, Geo Bogza, Ion Vinea, Marin Preda, Eugen Barbu etc. Este epoca în care *Viața românească* militează, prin paginile sale, pentru o literatură pătrunsă de spiritul de partid, pentru ridicarea actului de creație culturală la înălțimea eforturilor poporului pentru edificarea și desăvârșirea socialismului. Cu ocazia împlinirii celor 60 de ani de existență, salutăm revista «*Viața românească*», strădania ei de a duce mai departe un înalt prestigiu”. ■ Mihai Ungheanu scrie în cadrul cronicii literare despre *Viața lui Alexandru Macedonski*, de Adrian Marino: „Până la apariția acestei biografii, prezența lui Macedonski în conștiința cititorului de literatură română putea fi considerată ca inexistentă sau clădită pe aproximațiuni dintre cele mai vagi. O bună monografie, neredusă la seacă înșiruire de cifre și titluri – și *Viața lui Macedonski* e dintre acestea – are darul să scoată din necunoscut o existență și s-o impună privitorului. Impresia de sărăcie în conturarea operei unor scriitori vine și din absența acestor monografii, capitale pentru difuziunea unei literaturi, după care

un scriitor începe să existe cu adevărat, să populeze uniform conștiința unei generații de cititori. (...) Cartea lui Adrian Marino se alătură puținelor reușite ale genului, satisfacție pe care nu ne-a mai dat-o, dintre lucrările noii generații de critici și istorici literari, decât o mai veche *Viața a lui G. Ibrăileanu* publicată de Al. Piru în 1946, stăpânită și aceasta de aceeași obsesie a rigurozității științifice și de dorința de a scoate biografia ca gen de sub hazardul vieții romanțate sau elementarei hagiografii”. ■ Omagiile **350 de ani de la moartea lui Shakespeare** și **350 de ani de la moartea lui Cervantes** vin cu traducere din Shakespeare – **Sonetul CXIII** și **Sonetul CXIX**, în românește de Tașcu Gheorghiu și cu un text **Cervantes**, semnat de Ion D. Sârbu. □ Apare *Salomeea sau suntem cu toții muritori* de Leszek Kolakowski, fragment tradus de R. Brunea. ■ Ion Biberi scrie despre **Evoluția romanului modern**: „Popasul critic și încercarea definirii orientărilor actualității sunt obligatorii, în orice artă; se săvârșește astfel un bilanț și se repun în discuție probleme de tehnică, la care participă deopotrivă teoreticieni și artiști. Evoluția romanului actual va fi examinată astfel din cele mai variate perspective; preocupările evoluează între afirmarea existenței unei «crize» și constatarea vigorii unui gen, care a dovedit, în lungul evoluției sale, posibilități variate de primenire”.

● [„Secolul 20”, nr. 4] La a 54-a aniversare a P.C.R. revista dedică o substanțială parte temei *Rățiunea, conștiința și evocarea epocii noastre* în care scriitorii lumii vorbesc despre clasa muncitoare. Sunt cuprinse eseuri, fragmente epice, versuri semnate de: L. N. Tolstoi, G. B. Shaw, Romain Rolland, M. Gorki, Jack London, C. Sandburg, D. H. Lawrence, A. de Saint – Exupery, A. Malraux și alții. ■ Debutază seria de evocări *Scriitori români în perspectivă universală*. În preambul se spune: „revista «Secolul 20», răspunzând unuia din rosturile sale, a luat inițiativa publicării de articole și eseuri menite să fie tot atâtea proiectări ale celor mai importante personalități ale literaturii române contemporane pe fundalul literaturii universale”. Se arată de asemenea că prin această serie se încearcă depășirea vechiului sistem de stabilire „a coordonatelor formației spirituale, lecturile, influențele, atât ale propriei culturi cât și a celor străine” și se încearcă o altă direcție: „de la literatura română spre cea europeană sau universală, căutarea punctului unde scriitorul român se poate insera în circuitul cel mai larg al valorilor”. Vasile Nicolescu scrie despre *Mihail Sadoveanu – o mitologie limpede și blândă*. Spicuim: „Nu-mi pot imagina, în literatura noastră, o mai copleșitoare și torențială revărsare de viață, o mai elementară – în sensul superior al cuvântului – și inepuizabilă forță narativă ca proza sadoveniană”. În *Orizonturi europene în lirica lui Goga*, Ion Doru Bălan spune: „Poetul Goga n-a fost doar poetul *vates* al unei provincii, n-a exprimat în scrisul său, ca un oarecare cronicar liric, doar problemele trecătoare ale clipei istorice, ci a prins în oglinda clipei structura psihică a poporului din care făcea parte”. Al. Piru (*Arghezi, poet universal*) dezvoltă în cel mai pur stil călinescian conceptul de universalitate: „Arghezi

este al doilea mare poet român după Eminescu, poetul prin excelență național. (...) Cu Arghezi reveneau în literatura română marile probleme ale meditației, raportul între ființă și absolut, nemurirea sufletului, cauza și rostul creației, dualismul între carne și spirit. Georgeta Horodincă scrie despre *Camil Petrescu sau condiția intelectualului*: „Camil Petrescu a reprezentat în literatura română dintre cele două războaie mondiale un tip intelectual care a fost întruchipat în Occident cu alt răsunet – datorat în parte și unor condiții noi prielnice în contact cu publicul – de scriitori ideologi ca Malraux, Sartre, Camus, promotori ai unei răzvrătiri filozofice împotriva lumii burgheze”. ■ La trei secole și jumătate de la moartea lui Miguel de Cervantes Saavedra revista publică un florilegiu de mici texte despre măreția operei marelui scriitor spaniol. Sunt selectate texte din: F. M. Dostoievski, V. Hugo, Sainte-Beuve, Thomas Mann, A. Gide, L. Pirandello, dar și din scriitorii români Ion Pillat, Tudor Vianu și G. Călinescu. Contemplând portretul lui Cervantes făcut de Juan de Juaratequi, G. Călinescu notează: „Îndată mi-a răsărit înaintea chipul înrudit moralmente cu Al. Macedonschi, cel mai cervantesc din galerie fizionomiilor literare române și mi-au răsunit ca o inscripție la portretul receptorului Hidalgo, versurile poetului român: „Eram puternic împărat/Rădeam de orice dușmănie/Prin sufleteasca poezie...” □ Dintre eseistii români contemporani, mai semnează Ion Franzetti (*Cervantes, un simbol al omului*), Zoe Dumitrescu-Buşulenga (*Cervantes – sinteza spaniolă și europeană*) și Ștefan Delureanu (*Don Quijote în viziune lui Unamuno*) □ La rubrica *Ecouri românești* se menționează apariția în limba bulgară a cărților *Din istoria gândirii progresiste românești* (de la D. Cantemir, la N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, Vasile Conta, până la C. S. Gherea) și *Cei care plătesc cu viața*, o antologie a nuvelei românești, de la Ion Creangă și I. L. Caragiale, la N. Velea și Fănuș Neagu.

● [„Steaua”, nr. 4] Virgil Ardelean alcătuiește *O schiță a prozei contemporane*, pe care o califică drept „polemică” prin intenția prozatorilor români de a-și concepe scrierile ca pe niște „replici” la epica din trecut. *Schița* este ...amplă și ambiționează să refacă panoramic evoluția scrisului pe câteva decenii: : „La scriitorii care și-au început activitatea până în cel de al patrulea deceniu, replica vizează chiar opera lor. La cei mai tineri, aceasta are un caracter atotcuprinzător. De subliniat că și unii și alții au ajuns să-și conceapă astfel nuvelele și romanele datorită filozofiei elevate din perspectiva căreia au privit vechile sau noile realități sociale și umane. (...) Caracterul polemic și, implicit, noutatea prozei noastre pot fi observate și mai bine în compartimentul ei rural, fără îndoială cel mai extins. Insistența cu care s-a abordat tema țărănească e pe deplin explicabilă dacă avem în vedere realizările literaturii române în acest domeniu, dacă ne gândim că unele dintre cele mai rotunde romane (...) au în centrul lor figuri și probleme desprinse din mediul rural. Tradiția aceasta a fost urmată cu consecvență după 1944, cu atât mai mult, cu

cât țărâtimea pășise, alături de întregul nostru popor, într-o orânduire socială care avea să-i schimbe din temelii nu numai condiția materială, dar, mai ales, psihologia, mentalitatea „clasică”. Demn de remarcat e faptul că două dintre primele și marile romane contemporane reiau unele probleme în datele lor cunoscute, cu intenția, excelent materializată, de a demitiza o lume peste care semănătorismul și-a aruncat vălul său nefast. E vorba de **Desculț** și **Moromeții**, care, prin arta și adevărul uman încorporat în ele, se apropie de operele lui Liviu Rebreanu. Majoritatea compunerilor nu evocă însă trecutul, ci caută să surprindă viața țaranului la zi. Scriitorii au încercat să releve metamorfozarea vieții lui interioare ca revers al transformării revoluționare a formelor sociale. De aceea se și poate aprecia că proza de inspirație rurală formează, în ansamblu, o virtuală cronică”. □ Pe lângă caracterul polemic al literaturii contemporane, Virgil Ardelean identifică și „preocuparea pentru universul muncitoresc și pentru lupta în ilegalitate”, amintind scrierile lui Francisc Munteanu, Nicolae Țic, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Al. Sahia. În opinia sa, schițele, nuvelele și povestirile sunt „infinat mai actuale” decât multe dintre romanele „cu asemenea pretenții”. Se observă că „în ultimii ani asistăm la o incontestabilă înflorire a acestor specii și ceea ce e îmbucurător e mai ales faptul că autorii acestui proces sunt, în mare majoritate, tineri sau foarte tineri scriitori. Dintr-o pleiadă strălucită îi amintim pe D. R. Popescu, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu, Al. Ivan Ghilia, Ion Băieșu, N. Velea, Vasile Rebreanu care, dezvoltând cele mai diverse teme, au înzestrat epica noastră cu creații de preț, unele de valoare antologică. Apropoiindu-și un univers inedit, proza contemporană a încetățenit o tipologie necunoscută altă dată. Astfel, intelectualul frământat de probleme insolubile și naufragiat, în pofida unor virtuți pozitive, într-o plasă neutralizatoare a cedat locul unui erou de o formație viguroasă. El nu este mai puțin străbătut de gânduri și îndoieli, nu are o viață sufletească mai redusă decât predecesorul său. Are însă în plus certitudinea utilității sale”. □ Virgil Ardelean consemnează și un fapt dezamăgitor produs de excesul de zel al teoreticienilor actuali: „Datorită unor critici prea puțin exigenți și mai ales manualelor școlare, Mihail Sadoveanu s-a impus în conștiința cititorilor tineri doar ca autor al povestirii-roman *Mitrea Cocor*. Este probabil una dintre cele mai false imagini care s-a plăsmuit vreodată despre un scriitor. Este unul dintre cazurile «spectaculoase» când o operă magnifică e pusă în umbră de o lucrare modestă”. □ În continuarea studiului Virgil Ardeleanu ia în discuție volumele lui Camil Petrescu, *Un om între oameni*, ale lui G. Călinescu, *Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*, „scrise în maniera „intelectuală” dar și proza practică de Hortensia Papadat-Bengescu. Acestea reprezintă, exceptând *Risipitorii*, singurele pagini unde tensiunea spirituală e ridicată la rang de „material epic”. În sprijinul propriilor afirmații, Virgil Ardeleanu arată:” ...Literatura noastră de azi nu a debutat altfel. Ar fi probabil și aceasta o explicație a faptului că un Zaharia Stancu, un Marin Preda sau un Eugen Barbu,

scriitori care (cu excepția primului, afirmat ca poet în trecut) și-au început activitatea după cel de al doilea război mondial, s-au impus cu hotărâre tocmai printr-o proză să zicem așa, de amendament filozofic. **Descult, Moromeții și Groapa** dezvoltă teme vehiculate, dintr-o perspectivă nouă. (...) Marin Preda a avut un debut care a trecut aproape neobservat, deși **Întâlnirea din pământuri**, dacă nu anunța un mare romancier, prezenta totuși câteva aspecte ale unei proze de o factură cu totul personală. Citite, azi, cu atenție, schițele minusculei plachete dovedesc că autorul nu numai că își precizase viziunea sa unitară asupra vieții țărănești, dar stabilise chiar, până în 1948, nucleul viitoarei epoei. Legat într-o oarecare măsură de naturalism, necunoscutul prozator propunea un țăran caracterizat îndeosebi prin complicație sufletească. Țăranul acesta nu se dă în lături de la acte violente. Suferă însă cumplit dacă e ultragiatic. Are orgoliu, și, pentru a-și etala deșteptăciunea, capacitatea de pătrundere a vieții înscenează veritabile spectacole, cum va înscena Ilie Moromete în întreaga sa viață. (...) Citind **Moromeții**, îți dai seama pe deplin ce a însemnat pătrunderea banului în mediul rural, și, implicit, ți se fac cunoscute cauzele destrămării micii proprietăți”. Urmărind și aspecte ale operei lui Titus Popovici sau Ion Lăncrănjan, criticul se consideră îndreptățit să prezinte operele unor tineri prozatori precum D. R. Popescu, Ștefan Bănulescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Vasile Rebreanu, Al. Ivan Ghilia sau Nicolae Breban, care merită din plin o asemenea atenție: „Scrierile lor, deși reprezintă un proces în formare, oferă de pe acum suficiente elemente care să ne dea posibilitatea unor comentarii fructuoase. (...) Principala trăsătură comună este fervoarea manifestată de autori în abordarea unor chestiuni de strictă actualitate. Viața de toate zilele cu calmul ei aparent, ascunzând prefaceri continue, formele unei morale ce-și vădesc desuetudinea, valorile spirituale născute în condițiile socialismului, etc. sunt temele predilecte acestor scriitori. Mai puțin tentați de trecut, pe care nu l-au cunoscut dar, sporadic, îl evocă totuși, ei și-au propus un studiu asupra destinului inedit al omului contemporan. Reușita, pe autori, și mai ales în ansamblu, este incontestabilă, opera lor însumând cele mai multe aspecte relevabile ale prozei de orientare strict actuală. În privința speciilor abordate, se poate constata că preferințele se îndreaptă spre schiță și nuvelă, care sunt transformate în veritabile instrumente de observație etico-psihologică. Unii (D. R. Popescu, V. Rebreanu), au atacat și romanul. O excepție constituie N. Breban care a parcurs un drum invers. După câteva schițe nesemnificative, el a captat atenția criticii prin *Francisca*. Romanul, destul de voluminos, are slăbiciuni evidente: limbajul nu se caracterizează printr-o claritate deosebită, iar acțiunea, programatic fragmentată, prezintă porțiuni anodine. Calitățile precumpănesc însă, ele vizând îndeosebi capacitatea analitică. (...) Proza contemporană românească nu se reduce la acești scriitori. Într-un tablou cât de cât cuprinzător se cuvin a fi notați, de pildă, poeții V. Voiculescu sau Ion Vinea. Se poate vorbi despre unele cărți ale

lui Eusebiu Camilar (un bun creator de atmosferă) sau de *Fuga* lui Mihale, cea mai convingătoare evocare, până acum, a ultimului război mondial. Trebuie citați de asemenea: V. Em. Galan, Francisc Munteanu, Remus Luca, Ștefan Luca, Dumitru Mircea, Haralamb Zincă, Al. I. Ștefănescu, Corneliu Leu, Nicolae Jianu, Constantin Chiriță, Radu Cosașu, Teodor Mazilu, Nicolae Țic, Ban Corlaci, Petre Sălcudeanu, Costache Anton etc. care au meritul de a-și fi recoltat materialul de realități strict actuale. Cu trecerea timpului, scrierile acestora și-au pierdut însă mult din prospețime, azi apărându-ne populate cu unele dintre cele mai stridente scheme. Recitindu-le, ne dăm seama că au fost apreciate pentru considerente conținutistice. (...) Literatura noastră a înregistrat izbânzi certe (*Descult*, tradus în câteva zeci de limbi europene, e o dovadă peremptorie), are de pe acum un nivel elevat. Supremul omagiu pe care i-l putem aduce e să o analizăm cu luciditate”. □ De **Aspectele criticii contemporane** se ocupă și Victor Felea. Reproșând persistența unui limbaj neologic, „abstract, cu pretenții de rafinament”, ori „descriptivismul plat”, autorul studiului consemnează o serie de titluri ale unor volume care dezvăluie o critică „reînnoită în spirit și metodă, proliferantă, de o ținută, în cele mai multe cazuri satisfăcătoare și uneori excelentă”. Victor Felea se oprește la trei dintre ele: D. Micu – N. Manolescu, *Literatura română de azi*; Matei Călinescu, *Aspecte literare*, Eugen Simion, *Orientări în literatura contemporană*: „Dumitru Micu și Nicolae Manolescu au primit pentru studiul lor de sinteză elogiile necesare, dar și meritate reproșuri. «Îndrăzneala» lui D. Micu în a arunca priviri de ansamblu asupra literaturii noastre e mai veche și s-a verificat pozitiv în câteva cazuri, așa că o nouă încercare în acest sens e cu totul explicabilă. Mai puțin explicabil e faptul la N. Manolescu, a cărui cronică săptămânală, fără suflu, nu lăsa deloc să se întrevadă predispoziții pentru teme critice ample, tratate sintetic și sistematic. Scrisul lui Manolescu ni s-a părut de la început interesant, cu multe elemente șocante în privința părerilor, amintind mai ales în comentarea poezilor o anumită manieră călinesciană din ultima perioadă. De cele mai multe ori, cronicile sale aduc un punct de vedere inedit sau cel puțin surprinzător prin îndrăzneala reflecției, expusă cu degajare. Dar tot de atâtea ori ele produc și o insatisfacție statornică, provenind din puținătatea și unilateralitatea cam ostentativă a comentariului (ulterior, criticul și-a susținut dreptul la unilateralitate). Ne aflăm, parcă, în fața unor note de cititor, transcrise în fugă, nede dezvoltate, având însă farmecul impresiei imediate a lecturii. Procedul mergea pentru tânărul debutant căruia îi stătea bine un oarecare răsfaț, în câmpul literelor, dar fixându-se cu timpul într-o manieră prea evidentă, faptul a început să pară prelungirea nejustificată a unui amuzament literar. Oricât de inevitabilă ar fi unilateralitatea (...) și oricât ai avea convingerea că a spune esențialul e de ajuns, cred că o critică activă, angajată în controversele actualității, nu poate rămâne la enunțul cvasiaforistic, la «pilulă». E nevoie să argumentezi, să dai un trup, o construcție îm-

plinită osaturii principale. Exagerată, metoda aceasta (duce la produse nefirești, supărătoare, în care actul critic devine joc autonom, chiar aberant uneori. Din fericire, în ultima vreme criticul își echilibrează adeseori metoda, renunțând la neapărata singularizare, cumpănind mai atent, în totalitatea lui, obiectul supus cercetării. Ținând seama de această *unilateralitate* de gen impresionist pe care o practică N. Manolescu, ne așteptam deci mai puțin să-l vedem în postura unui constructor de sinteze impunătoare. Dar faptul s-a produs și trebuie să-l acceptăm ca atare. Dumitru Micu e un critic matur, echilibrat, cu antene sensibile îndreptate în multe direcții. Scrie substanțial și cu finețe și practică, spre deosebire de confratele său, o critică pleneră, înțelegătoare, flexibilă – poate prea flexibilă, uneori, cu înclinații de generozitate față de aspectele minore ale literaturii. (...) Asociați la o întreprindere de anvergură, cei doi critici nu și-au valorificat, nici unul nici altul, în mod optim calitățile. Dimpotrivă, cartea îi coboară la un nivel mediu, fără multe străluciri. Meritul principal ține de efortul autorilor de a o fi scris, de a fi făcut o primă sistematizare a materialului”. □ Victor Felea supune analizei și personalitatea critică a lui Matei Călinescu: „Ideea verificării superioare, printr-un studiu istorico-literar de sinteză – după o destul de lungă activitate de foiletonist – l-a ispitit și pe Matei Călinescu; lucrarea sa *Titanul și geniul în poezia lui Eminescu* (1964) a premers culegerii de articole *Aspecte literare*, voindu-se parcă proba hotărâtoare a unui necesar examen public. Examenul a fost trecut cu succes și micul op critic are meritul de a ne fi indicat câteva din trăsăturile definitorii ale criticului. Printre confrății generației sale, Matei Călinescu reprezintă cu siguranță latura cea mai «academică», în sensul bun al cuvântului, a criticii actuale. Cineva l-a apropiat de Tudor Vianu și apropierea e dintre cele mai juste, fără a vedea în asta vreun semn de epigonism. (...) Aspectele literare, cu toată alcătuirea eterogenă, învederează în primul rând aceeași ținută unitară, același stil sobru și îngrijit, aceeași înclinație de istoric literar, dublat de un eseist, al cărui spirit documentat preferă expunerea limpede și asociațiile făcute cu măsură. Nu numai în partea întâia a cărții, dedicată moștenirii literare, ci și în cealaltă, care se ocupă cu producțiile generațiilor tinere, se manifestă predispoziții de istoric literar, obișnuit să situeze, să ordoneze materialul, să înlăture impresia provizoratului. într-adevăr fie că scrie despre un poet cu o activitate îndelungată ca M. R. Paraschivescu, fie despre o debutantă ca Gabriela Melinescu, criticul utilizează aceeași metodă serioasă de circumscriere atentă a subiectului, cu o egală dispoziție receptivă”. □ Cel de-al treilea critic, Eugen Simion, este comentat prin ricoșeu: „Așa cum observa N. Manolescu, există la E. Simion, o tendință de a spune multe, de a-și informa lectorul cu date, de a-l întreține cu observații preliminare, pentru ca abia pe urmă să ajungă la «sondajele» propriu-zise. Obiceiul e frecvent și nu vedem de ce ar fi blamabil; critica are și un rost informativ, de punere în temă. Și-apoi, un cărturarism ponderat, ușor asimi-

labil, face parte din satisfacția celui ce scrie, pe lângă că procură plăcere și cititorului. Lui Eugen Simion nu-i displace să «teoretizeze» când e cazul pe marginea unor probleme literare. (...) Tot N. Manolescu atrăgea atenția asupra unei evoluții în scrisul lui E. Simion; demonstrativ și didactic la început, acesta devine degajat, aerisit, și de discretă ironie în articolele mai recente. E, oricum, o luare de înălțime, o siguranță a gestului pe care nu numai el le-a câștigat, ci critica noastră în genere. Degajare a adus cu sine și o accentuare a judecății de valoare care acum funcționează mai prompt, mai hotărât”.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 4], apare textul *Cântec de constructor* cu versuri scrise de Olimpiu Vladimirov și muzica de Grigore Nica: „I. Cu inimi numai dor și floare/ Cerul l-am cuprins în cânt./ priviri au înflorit pe zare/ Aurul solar în vânt./ Refren: Ritmăm zvâcniri de șantier/ Și frunți de schele cresc spre cer./ Sub ploii turnăm mereu beton/ Și ard luceferi de neon./ II. Mistria-i fulger de lumină/ Grea de-atâtea zboruri noi,/ Și-n zarea înflorind senină/ Visele se aprind șuvoi.”

• [„**Teatrul**”, nr. 4] Revista comemorează a 45-a aniversare a Partidului Comunist Român. Numărul se deschide cu textul **Partidul – forța reconstrucției umane**: „În transformarea structurală și spirituală a societății noastre, scriitorul, omul de artă, își simte rezolvate propriile lui vechi întrebări și dificultăți creatoare. Se simte el însuși structural transformat. Și nu poate fi mulțumire mai mare pentru el, decât aceea de a-și vedea creația prețuită ca o contribuție la grandioasa operă de construcție umană către care partidul a tins din clipa întemeierii lui și care, sub conducerea lui, se desăvârșește astăzi. De aceea, acum, de ziua unanim sărbătorească a partidului, scriitorul și omul de artă nu pot rosti cuvânt mai potrivit decât acela al hotărârii lor ferme de a răspunde mai departe, cu eforturi și rezultate mai temeinice, înaltei prețuiri pe care partidul o dă înfloririi continue a creației din anii orânduirii socialiste; de a răspunde înaltelor îndemnuri, adresate lor de la tribuna Congresului al IX-lea, producând și închinând poporului – în sprijinul îndeplinirii și în spiritul Directivelor Congresului – opere care să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului, «adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor patriei», opere pătrunse de un profund umanism socialist, oglindind politica și aspirația partidului, închinată înfloririi patriei, bunăstării poporului, fericirii omului, opere destinate să rămână deopotrivă în patrimoniul culturii naționale și să aibă ecou larg în universalitate.” În continuare, acad. Victor Eftimiu semnează **Omagiu**: „Azi, scrisul meu e una cu publicul mare, anonim, dar pe care îl recunosc și îl întâlnesc la fiecare pas, pe schele și pe șantiere, în uzine și birouri. Aici stă marea mea fericire și mulțumire. Mă întâlnesc deseori cu oamenii muncii la consfătuiri, conferințe, discuții... Ei sunt receptivi, avizi de cultură, parcă părtași direct la munca noastră. Partidul a creat publicul nou, care e omul nou al patriei socialiste, i-a dat posibilitatea să-și satisfacă setea de cultură. Găsesc în tot miracolul creator din preajmă-mi o a doua tinerețe. Și

pentru toate acestea, prin scrisul și creația mea vreau să-i mulțumesc partidului, tot mai puternic, mai dârz călăuzitor an după an.”; Mihail Sorbu semnează **Închinare noii culturi românești**: „Și mi se pare semnificativ, față de împrejurările tulburi ale trecutului, că astăzi opera dramatică a unui octogenar, autor care a fost martor la atâtea mari evenimente istorice și culturale, stârnește interes, e supusă unor experimente (chiar dacă ele nu sunt discutabile), că iscă încercări regizorale, discuții și controverse. E noul aspect, complex, al culturii românești socialiste, căreia îi închin opera și omagiul meu.”, iar G. Călboreanu semnează **Roluri și generații**. □ În cadrul temei *Perspective*, textele semnează: Sică Alexandrescu, **Înalta tribună a scenei naționale**: „Scenă a caracterelor eroice și devotate marilor idei, Teatrul Național e chemat, prin însăși menirea lui, să fie un tezaur al comorilor noastre literare naționale. Nu e de conceput ca un asemenea teatru să nu-i înfățișeze, rând pe rând, stagiune de stagiune, în haine neostenit înnoite, pe Alecsandri și Caragiale, pe Hașdeu, Delavrancea și Davila, pe un autor atât de fecund și generos în dragostea lui de patrie ca Nicolae Iorga. Acești mari clasici se impun a fi reprezentați prin bogăția gândirii lor, pentru respectul pe care l-au vădit față de arta realistă, pentru comoara de grai pe care o aduc în operele lor. (...) Un teatru național mai este obligat la o selecție activă, inteligentă, devotată a valorilor culturale create între cele două războaie mondiale. Multe din operele acestor scriitori și mulți scriitori din rândurile acestora se vor așeza mâine printre clasici. Victor Eftimiu și Camil Petrescu, Alexandru și Nicolae Kirițescu, Tudor Mușatescu, Mihail Sebastian și G. M. Zamfirescu, Andrei Corteanu, Mircea Ștefănescu, Mihail Sorbul și Gh. Ciprian, Victor Ion Popa și Liviu Rebreanu, Ion Luca și Gib Mihăescu (autorii au fost enumerați fără vreo ordine preferențială) ne-au dat o operă dramatică interesantă, vie, plină de idei, scrisă într-o admirabilă limbă de teatru, piese ce se pot oricând transforma în spectacole care să pasioneze.”; Radu Beligan, **Prestigiul teatrului românesc**; Paul Bortnovschi, **Obligația de a visa**; Liviu Ciulei, **Național, politic, contemporan**: „Doresc, într-un peisaj complex de literatură dramatică românească, și mari opere de teatru politic, opere care vor avea cu atât mai multe șanse de a deveni permanente, cu cât vor cuprinde mai amplu și în același timp mai adânc, esența fenomenelor cu care suntem contemporani.”; Lucia Demetrius, **A afirma viața**: „Cum va arăta dramaturgia anilor viitori? Va crește, cred, din cea a ultimilor ani. Va crește din acest trunchi, uneori prea neted, prea plan, alteori prea noduros. Ce poate ea împrumuta de la dramaturgia apuseană? Mijloace tehnice poate, curaj în expresie poate, îndrăzneala unor formulări proprii, mai multă afirmare a personalității artistului, mai puțină timorare în fața obiectului. Și mai departe nu se poate merge, nu pentru că ne-ar împiedica cineva, dar pentru că nu ne interesează. Dacă suntem în adevăr, cu sinceritate, ceea ce suntem, scriitori într-o țară care știe ce vrea de la ea însăși, care merge pe drumuri clare și sigure, pe propriile ei drumuri, viața e pentru noi o bătlie

în care virtuțile nu se dau la fund, estropiate și mânjite, și omul are o frumusețe de care nu ne putem îndoi. (...) Procesul eliberării ei de orice urme de dogmatism se va desăvârși, va ieși total din corsetele de ghips ale unor forme devenite clișee, va căpăta aripi, își va lărgi gama. nu va mai semăna cu cea de «ieri», cum nu seamănă cea de ieri cu Alecsandri. Nu bănuim poate încă strălucirea pe care o va avea. Dar bănuiesc, sper, cred că-și va păstra rădăcinile sănătoase, optica robustă, că va afirma viața, și nu va încerca niciodată, năicum, s-o mineze, nici fățiș, nici pe ascuns.”; Lucian Giurchescu, ***Teatrul fără vacanță***; Teodor Mazilu, ***Înălțimile comicalui***: „Slujind cauzei comunismului și a reconstrucției morale a modului, a eliberării de tot felul de prejudecăți și concepții retrograde, satira călăuzită de acest nobil ideal poate ajuta omul să se reîntâlnească, în sfârșit, cu propria lui esență. Chiar și sarcasmul cel mai ucigător servește până la urmă acestei binecuvântate reîntâlniri. Satira are deci tocmai scopul de a «curăța terenul», de a da individului posibilitatea de a privi cu ochi curați și lucizi miracolul și dezastrele existenței. (...) Noi avem un asemenea ideal nobil... Totul e să avem puterea și talentul de a privi lumea de la înălțimea lui.”; Crin Teodorescu, ***Prezența clasicismului***: „Mânând deschideri necesare curentelor înnoitoare, teatrul nostru nu se poate totuși cristaliza decât în jurul unor piloni trainici, al valorilor permanente, clasate, clasice. Ideea că teatrul e complementar școlii și universității, idee moștenită de la dascălii culturii noastre, ne obligă la un singur eclectism: acela al piscurilor dramaturgiei naționale și universale, din toate timpurile și din toate locurile. «Spectacol cult», «act de cultură» nu pot deveni deodată (cum insinua cineva ironic) categorii vetuste, atâta vreme cât socotim că formarea personalității e necesar legată de asimilarea clasicismului, de valorile permanente ale culturii. Nu putem crește originali decât pe o rădăcină trainică. Avem nevoie de clasicitate!” □ Ileana Popovici semnează ***Fișe pentru portretul omului contemporan***: „Cum arată oare eroul contemporan în dramaturgia românească ? în ce fel izbutește el să reflecte chipul societății în care trăiește, să se facă ecoul ritmului inimii ei? (...) Descoperirea acestui nou raport între teatru și viață a dat căutărilor dramaturgilor noștri o altă direcție. Nu e vorba numai de faptul că eroii vin acum dintr-un mediu lipsit de tradiție pentru scenă – unde muncitorul și țăranul aveau, maximum, condiția elementului pitoresc. Dar, investiți de revoluție cu răspundere istorică, muncitorii și țăranii înșiși devin alții, dobândesc un alt orizont; faptele lor câștigă în greutate. Odată cu aceasta, un vast teritoriu problematic înscris preocupărilor lor se deschide teatrului; substanța dramei omenești a eroului popular se cere căutată în adânc, acolo unde magma atinge punctul maxim de incandescență. (...) Aceștia sunt eroii lui Mihail Davidoglu, ai Luciei Demetrius: cei din *Minerii*, din *Cetatea de foc*, din *Cumpăna*. Dilema lor este dilema posibilă a fiecărui spectator, răspunsul se adresează fiecăruia, și ei se definesc prin acest răspuns. Uneori nici nu știm despre ei mai mult decât atât, dar intuiția scriitorilor e, pentru momentul dat,

adevărată: o astfel de atitudine devine criteriu fundamental de apreciere, stă deasupra datelor personale, de caracter.” □ Valeriu Ducea publică **Satul nou în perspectiva dramaturgiei noastre**: „Primul congres al țărânimii cooperatiste din România socialistă a oferit o amplă imagine a satului nostru nou. El a marcat etapa nouă a procesului revoluționar care a schimbat din temelii înfățișarea satului românesc. (...) Urmărind asemenea impresionante fenomene ale vieții devenite obiect al dezbaterilor la congres, se naște în mod firesc întrebarea: în ce măsură aceste fenomene sunt înfățișate cu profunzime și justete în piesele noastre, cât de eficientă a fost participarea dramaturgiei noastre în lupta pentru consolidarea noii vieți a țărânimii, cit impulsionează ea azi avântul spre noi orizonturi, spre desăvârșirea cuceririlor socialiste în lumea satului. (...) Autorii noștri dramatici au încercat să surprindă acest proces al transformării revoluționare a vieții și psihologiei țărănești, cu conflictele specifice unor etape precise. Atât în lucrările inspirate din acțiunea de încheiere a primelor cooperative agricole, cât și în cele privind amănuntele de viață ale construcției socialiste la sate, apărute în ultimii ani, se pot urmări cu interes aceste momente ascendente ale procesului de transformare spirituală și materială din lumea satului: vasta ei emancipare socială, dezvoltarea raportului de forțe în favoarea netă a relațiilor socialiste; demascarea dușmanului de clasă și combaterea rămășițelor înapoiate din mentalitatea țărânimii muncitoare, afirmarea treptată a noii conștiințe socialiste. Atenți mai ales la nivelul material în continuă creștere, la perspectivele economice înfloritoare deschise de socialism lumii satelor, autorii noștri, frânați și de viziuni în general limitate la elemente de exterior, tehnice, de agitație, ca și de portretizări în tipare deseori schematice, au rămas însă datori nu numai în zonele măiestriei, dar și în ce privește aprofundarea consecințelor și a ecoului pe care l-au avut noile condiții de muncă și de viață în sufletele oamenilor de la sate; în ce privește ilustrarea diversificării psihologice și a îmbogățirii pe planul culturii a peisajului sătesc din zilele noastre, a contradicțiilor inerente evoluției lui impetuoase. (...) Chemarea scriitorilor este – așa cum ne spune marele nostru poet Arghezi – să dea înapoi, dacă se poate, mai înfrumusețate, comorile, zestrea strânsă, de milenii, de marele nostru părinte: poporul.” □ Margareta Bărbuță semnează **Teatrul și educația comunistă a tineretului**: „Dar basmul nu poate constitui decât o parte a repertoriului teatral pentru copii. Contactul cu realitatea contemporană, pătrunderea treptată în sistemul de relații specifice societății socialiste, dobândirea conștiinței responsabilității față de viața socială – iată aspecte ale procesului de formare a conștiinței viitorului cetățean, de care teatrul nu poate rămâne străin. Avem oare piesele care să contribuie în chip eficace la desăvârșirea acestui proces? *Băiatul din banca a doua* de Al. Popovici, jucată în anii trecuți, deschidea o poartă colorată și atrăgătoare micilor spectatori spre plăcerea muncii constructive, spre bucuriile prieteniei și ale solidarității, semnalându-le, sub forma fabulei, și pericolul

unor dăunători sociali. Portofoliul nostru dramaturgic e destul de sărac.” □ Apare **A doua dragoste**, piesă în trei acte, de Corneliu Leu. ■ Dumitru Solomon publică **George Călinescu și cuvântul dramatic**: „În creația dramatică, G. Călinescu nu-și degreva prisosurile de inteligență, nu-și încerca, pur și simplu, capacitatea speculativă ori pofta de a glumi, folosind pretexte mari, ci căuta convenția – mitologică sau istorică – pentru a dezvolta, în cadrul cel mai convenabil, adânci propoziții etice de interes contemporan. Dovada peremptorie o constituie geneza și substanța piesei *Șun sau Calea neturburată*, scrisă în 1943, în plin climat de dictatură fascistă. Chiar și fără confesiunile ulterioare ale autorului, este evident că *Șun* nu reprezintă în opera lui G. Călinescu o incidentă oarecare, o paranteză excursivă. (...) Itinerariul dramaturgiei lui G. Călinescu – de la *Șun* la *Ludovic al XIX-lea* – ca, de altfel, al întregii sale creații, prefigurează metamorfoza semnificativă a umanismului călinescian, devenit, prin accesul direct la marile idei ale comunismului, un umanism de tip socialist, reprezentativ pentru opera de după război a scriitorului. Cetățean, artist și gânditor activ, Călinescu s-a apropiat deschis și firesc de idealurile epocii noi, de ideologia partidului, s-a străduit să încorporeze universului său cât mai mult (și întotdeauna organic, neartificial) din valorile descoperite retinei sale de către societatea socialistă. În *Șun*, poetul filozof protesta, în numele umanității înjosite de invazia fascistă, împotriva arbitrarului instinctual, împotriva atacului barbar la adresa civilizației.”

• **[„Viața militară”, nr. 4]** Publică versuri: Dragoș Vicol (*E un cântec numele tău*), Nicolae Tăutu (*Partidului*), Vlaicu Bârna (*Primăvara patriei mele*), Ion Bălan (*Hidrocentrală*), Nicolae Dumbravă (*Sarmizegetusa*), reportaje: Adrian Mierlușcă (*Ștafeta înălțimilor*), Traian Filip (*Vatra oțelului*), Traian Uba și Mircea Radina (*În primele rânduri*), N. Brad (*De strajă cerului patriei*). Editorialul, *Drumul izbânzilor*, semnat de Ion Lăncrăjan, evocă realizările regimului comunist cu ocazia aniversării a 45 de ani de la crearea PCR. □ Nicolae Mărgescu continuă serialul (*Șarpele piere în amurg*), un fragment din romanul de spionaj în curs de elaborare. □ La *Recenzii*, I. Mateescu comentează volumul de proze scurte al lui G. Călinescu (*Iubita lui Bălcescu*), respectiv, Constantin Cubleşan, volumul *Premiera* de Mihai Stoian. □ Foiletonul rubricii *Din lună în lună*, semnat de Nicolae Tăutu, intitulat *Auto foileton* rememorează o greșeală personală de practică jurnalistică. □ La *Poșta redacției* Nicolae Dumbravă publică trei poezii ale studenților militari Nicolae Boghian și Gheorghe Cozma (George Florin Cozma).

• **[„Viața Românească”, nr. 4]** Apar versuri scrise de Mihai Beniuc (*Cum să te cânt?*, *Te-am cunoscut*), Demostene Botez (*Oricărui om*), Maria Bănuș (*Ceas triumfal*), Ion Bănuță (*Gânduri despre partid*), Al. Andrițoiu (*În lumea cântecului*), M. Negulescu (*Pământ natal*), Kiss Jenő (*La bojdeuca lui Creangă* – în rom. De H. Grămescu), Ștefan – August Doinaș (*Laudă la vărsarea fluviului în mare*); texte în proză: Nicolae Crișan (*Teofil* – fragment

de roman), Cornel Bozbici (*Era miros de iarbă crudă...* – povestire). ■ Matei Călinescu semnează articolul ***O viziune polemică asupra trecutului: În jurul operei lui Zaharia Stancu***: „Istoric vorbind, prima carte de înaltă valoare artistică a noii noastre literaturi (succesul ei a depășit repede hotarele țării și astăzi e tradusă în peste 20 de limbi) a fost *Desculț* de Zaharia Stancu, roman prin care scriitorul își începe un întreg ciclu de memorii epice, inaugurând o etapă distinctă și foarte fecundă în activitatea sa. Noutatea de substanță a cărții (prin care se exprimă de fapt mentalitatea epocii noastre de adânci prefaceri sociale revoluționare) stă în primul rând în caracterul ei de dialog cu trecutul, în patosul ei polemic demistificator. *Desculț* se așează, cronologic, în fruntea unei întregi serii de opere literare (diferite din punct de vedere al structurii, modalităților tehnice etc.) care întreprind, din perspectiva epocii noastre, un proces de demitizare și de demistificare a trecutului. E cu atât mai explicabil interesul mereu viu pe care-l stârnește această carte care s-a dovedit și esteticeste plină de vitalitate, de vreme ce după aproape două decenii de la apariție ea își conservă întreaga vigoare și prospețime. (...) Debutul romancierului s-a produs cu zece ani mai târziu decât acela al poetului (1937), dar până după război nu se puteau întrevade decât semne palide ale viitoarelor împliniri ce aveau să determine succesele de larg răsunet ale prozatorului, nu numai pe plan național, dar și în străinătate. E cert că pentru romancier experiența războiului și apoi a anilor de impetuos avânt revoluționar a fost esențială; ea i-a deschis largul orizont al socialului cu problemele sale complexe, ajutându-l totodată pe scriitorul înzestrat cu temperamentul ardent al unui luptător să-și formeze o concepție științifică avansată asupra istoriei, să înțeleagă mecanismele ei profunde și legile ei de dezvoltare. Geneza interioară a lui *Desculț* n-ar fi fost posibilă altfel. În acele momente de răscruce istorică pentru poporul român, aderând organic la nobila lui cauză și participând activ, cu toate mijloacele ce-i stau la îndemână, la marea lui bătălie pentru socialism condusă de clasa muncitoare și de Partidul Comunist, Zaharia Stancu a trecut și ca scriitor printr-un proces de profundă transformare, proces al cărui rezultat a fost opera lui mai nouă de romancier; atât de strălucit inaugurată cu *Desculț*.”

■ George Ivașcu scrie textul ***Nicolae Labiș – poet al conștiinței comuniste***: „La treizeci de ani de la naștere și la zece ani de la moarte, personalitatea lui Nicolae Labiș apare cu atât mai pregnantă, cu cât, între timp o întreagă generație de poeți a crescut în «spiritul adâncurilor» pe care el l-a mărturisit și l-a proclamat manifest al «luptei cu inerție». Ca marii artiști autentici, Labiș se bucură de acel privilegiu rar ca prin proiecțiile spiritului său să fi intrat în biografia epocii și ca ele să fi devenit determinante comune în definirea ei. Atât de patetic ancorată în textura lui umană, biografia artistică a poetului e structurală noului timp pe care el, parcă mai intens decât oricare altul din generație, l-a pătruns și i-a descifrat vibrațiile. De aceea mergând pe cercurile vârstei interioare ale acestui copac tânăr doborât de «pasărea cu clonț de

rubin» ne întâlnim cu epoca însăși în datele ei fundamentale. De aici, din această situare organică în timpul și spațiul său, izvorăște, desigur, și ceea ce – înnobilit artistic – devine expresie a conștiinței comuniste”. □ Sub titlul de *Fragmentarium*, Eugen Simion redă fragmente din propriile fișe despre reviste mai puțin cunoscute: „Facla”, „Facla literară”, „Omul liber”, „Scânteia”, „Idealul”, „Ideea universitară”, „Cultura proletară”, „Gânduri noi”: „Transcriu din fișele mele în scopuri strict documentare câteva însemnări despre revistele apărute după primul război mondial, publicații mai puțin cunoscute, în atingere, într-un chip sau altul, cu ideile revoluționare din epocă”. □ *Însemnări despre romanul românesc* are Paul Georgescu: „Cu alte cuvinte, orice scriitor se întreabă care e valoarea valorilor, cauza suferinței, mecanismul societății la urma urmei, sensul vieții. Întrebarea e mai mult sau mai puțin conștientă, răspunsul, mai mult sau mai puțin clar, uneori explicit, alteori implicit; dar, în orice caz, orice operă reală e un răspuns, o reorganizare a lumii, fie așa cum ar fi bine să fie, fie așa cum crede romancierul că este de fapt organizată. Alteori, scriitorul nu trece de faza întrebării. Deci, deosebim trei categorii: romane utopice (*Frații Jderi*), pozitive (*Ion*), interogative (*Sărmanul Dionis*). În toate cele trei categorii, dar mai cu seamă în cea pozitivă, unul din factorii de valoare îl constituie decalajul dintre esență și aparență (de aici critica socială, corolar necesar). Prin urmare, atât cei ce susțin că opera e mimesis, cât și cei ce afirmă că e o creație inedită pe planul ficțiunii, greșesc și au dreptate”. □ Dan Zamfirescu scrie apoteotic despre *Ascensiunea poeziei*: „Cea mai însemnată realizare a poeziei românești din ultimele două decenii este, cred, reușita sintezei dintre imperativul funcției sociale, cetățenești a creației și imperativul valorii ei ca artă. Realizare deloc ușoară, dacă ținem seama de condițiile complexe cu care a fost confruntată pe parcurs și de problemele estetice nu odată dificile pe care a trebuit să le rezolve. Este o «bătălie în marș» pe care literatura noastră a câștigat-o strălucit și a cărei victorie își găsește nu numai corespondența ci și explicația în victoriile repurtate de poporul nostru pe alte planuri. (...) Dar noua tinerete a poeziei argheziene, Blaga în ipostaza din *Poezii*, Călinescu din *Lauda lucrurilor*, patosul revoluționar al lui Mihai Beniuc, poezia de luptă și slavă, sau *Cântecele țigănești* ale lui Miron Radu Paraschivescu, lirica feminină a Mariei Banuș, Ninei Cassian și Veronicăi Porumbacu (alături de care nu trebuie să uităm niciodată pe Magda Isanos), Nicolae Labiș, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Marin Sorescu și toată minunata inflorescență de talente a generațiilor plămădite sufletește și născute de România socialistă, sunt fenomene unice, care fixează o epocă în poezia românească, împreună cu atâtea alte energii creatoare în plină și viguroasă desfășurare. (...) La noi, una din trăsăturile caracteristice ale dezvoltării noii culturi a fost participarea directă, masivă și sinceră a celor mai mari creatori ai generației prerevoluționare la edificarea culturii României socialiste. În primii ani după cucerirea puterii, ei sunt aceia care luptă pentru orientarea conștiin-

țelor și contribuie, prin adeziunea lor la lupta partidului, să risipească rețineri și suspiciuni create de o îndelungă și virulentă propagandă anticomunistă. Într-o cultură unde alături de Partid stau Sadoveanu, Galaction, Călinescu, Camil Petrescu, Mihai Beniuc, N. D. Cocea, Hortensia Papadat-Bengescu, Victor Eftimiu, și atâția alți (ca să luăm nume numai din sfera literaturii) ceea ce s-a numit de obicei, cu destulă îndreptățire, manifestări de «proletcultism», nu au fost în realitate decât insuficiențele artistice ale unui gen de poezie-manifest pe care o caracteriza foarte bine unul din cei mai cunoscuți reprezentanți, poetul Dan Deșliu (...). Faptul că anul 1960 este în același timp anul Congresului al VII-lea al Partidului – care proclama triumful definitiv al socialismului în România și zugrăvește imaginea mirifică a patriei – și anul debutului memorabil al primilor «luceferi», cu primul lor volum, reprezintă poate întâia și cea mai adâncă exegeză a fenomenului. Între realitatea consemnată în cifre și realitatea exprimată în poezia acestei generații există și un raport de cauzalitate. El explică și de ce opera «tinerei generații» (noțiune multă vreme contestată, dar finalmente consacrată de evidența obiectivă a unității de manifestare și semnificație a fenomenului) s-a impus vertiginos conștiinței publice, prin autenticitatea de simțire și expresie și prin impresia de cântec izvorât direct din miezul acestui «ev aprins» ce i-a născut pe toți după chipul și asemănarea lui”. □ De **Caracteristici ale prozei noastre** se ocupă – pe aceeași linie și exaltare ideologică ilustrată de Dan Zamfirescu – Eugenia Tudor: „Dacă ar fi să formulăm o temă predilectă a prozatorilor români dinainte de cel de-al doilea război mondial, ne-am opri la cea atât de frecvent întâlnită în opera unor Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu, L. Rebreanu, G. Călinescu sau Hortensia Papadat-Bengescu: dezaprobarea repetată a scriitorilor față de realitatea burgheză, față de canoanele unei societăți condamnând la mizerie și reducând la tăcere pe omul din popor sau pe intelectualul nonconformist. Refuzul coabitării în promiscuitate morală sau compromis a populat proza românească interbelică cu atâția învinși sau inadaptabili, descinzând fie din proza cu accente melancolice a lui Mihail Sadoveanu, fie din pana dură a lui Rebreanu sau din scrisul vibrând de indignare a lui Camil Petrescu, ca mărturii artistice elocvente în procesul intentat așezării burgheze de conștiințele artistice luminate. Literatura anilor socialismului a preluat aceste tradiții strălucite, ducând mai departe și adâncind opera de investigare critică a trecutului, îmbogățind-o cu noi virtuți. Este una dintre direcțiile principale ale literaturii umanismului socialist, care nu trebuie pierdută din vedere când încercăm să reamintim caracteristicile noii noastre literaturi. Este de altminteri și domeniul de investigare în care s-au încercat, înarmați cu o nouă concepție asupra lumii și societății, scriitorii din generația mai veche, a căror activitate literară s-a desfășurat și înainte de epoca noastră. Se cuvine aici semnalat aportul lui Mihail Sadoveanu și Camil Petrescu în explorarea cu alți ochi a trecutului istoric al poporului. E vorba de o reîntoarcere la vechile pasiuni, cu noi

mijloace de investigare. Concepția materialist-istorică asupra lumii a permis scriitorilor epocii socialiste disocierea lucidă și exactă a raportului dintre erou și masă, a locului pe care-l ocupă personalitatea în desfășurarea procesului istoric. (...) Socialismul a dezrobât și a canalizat capacitățile creatoare ale poporului. Energiile populare ținute în frâu atâta vreme izbucnesc tumultuos și literatura primilor ani ai socialismului a consemnat, în pagini de o reală vibrație, atmosfera de înaltă tensiune a acelor momente istorice. Romane ca *Setea* de Titus Popovici sau *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan sunt adevărate epopei ale momentului anterior cooperativizării, de o importanță deosebită pentru evoluția nouă a statului. Marile mișcări de masă, pe planul vast al istoriei își capătă concretețe artistică, echivalând cu o reabilitare a mâniei primitive, necontrolate a țăranilor din *Răscoala* lui Liviu Rebreanu. (...) O temă importantă și cu totul nouă până acum în literatura română, ca aceea a luptei comuniștilor în grele condiții de ilegalitate, pentru pregătirea momentului revoluționar al insurecției armate din 1944, a constituit prilej de verificare a forței creatoare a multor scriitor, printre care Zaharia Stancu (*Rădăcinile sunt amare*), Eugen Barbu (*Șoseaua Nordului*), Mihai Beniuc (*Pe multe de cuțit și Disparația unui om de rând*), Remus Luca (*Poveste de dragoste*). Printre personajele reprezentative ale literaturii epocii socialiste, figura eroică a luptătorului comunist, având de înfruntat prigoana fascistă, închisoarea, torturile, spaima, se înscrie ca o contribuție remarcabilă în efortul de făurire a hărții celei nouă a literaturii românești. (...) În Raportul său prezentat la cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu numea cu o expresie lapidară toate aceste caracteristici, pe care am încercat a le reaminti, «umanism socialist», subliniind necesitatea acestei caracteristici esențiale: «creația literară artistică e necesar să fie pătrunsă de un profund umanism socialist». Despre acest umanism socialist, noțiune îmbogățindu-se cu sensuri noi, pe lângă acela de demnitate umană, mândria de a fi om, responsabilitatea față de colectivitate sau conștiința rolului istoric al eroului predilect al prozei noastre, despre acest umanism socialist, prozatorii sunt chemați să spună lucruri noi. La aceasta obligă înseși dimensiunile neobișnuite ale realității socialiste, la care sunt chemați să participe nemijlocit, la care participă». ■ Al. Piru semnează articolul **Valorificarea moștenirii literare**: „Valorificarea moștenirii literare, problemă importantă a istoriografiei literare marxist-leniniste, a fost și este neconținut considerată o sarcină principală a criticilor, istoricilor și cercetătorilor din domeniul științelor umaniste. La întâlnirea cu oamenii de cultură și de artă din 1965, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat încă odată prețuirea acordată la noi moștenirii culturale, ca punct de plecare în creațiile noi: «Întregul nostru popor dă o înaltă apreciere operelor valoroase ale lui Eminescu, Caragiale, Alecsandri, Bolintineanu, Coșbuc, Sadoveanu, Rebreanu, Goga, Grigorescu, Enescu, Brâncuși și alții, care constituie nu numai o bogăție a culturii noastre naționale, dar au devenit

și un bun al culturii universale, contribuind la ridicarea prestigiului patriei peste hotare. Oamenii de litere sunt chemați să continue și să ducă mai departe aceste tradiții, să-și aducă contribuția la îmbogățirea culturii noastre naționale și în același timp aportul la cultura universală». (...) În general acțiunea de valorificare a moștenirii culturale a fost dusă pe trei căi: 1) prin editarea și reeditarea selectivă sau integrală, critică a operelor reprezentative; 2) prin studierea monografică a unor scriitori; 3) prin publicarea unor sinteze deocamdată privind anumite perioade ale literaturii noastre. (...) Astfel, spre a ne referi la ediții, oricine va recunoaște că epoca noastră a reeditat, în condițiile nesperate altădată, operele cronicarilor moldoveni și munteni, însemnările de călătorie ale lui Nicolae Milescu, *Istoria ieroglifică* a lui Dimitrie Cantemir, cărțile populare de mare circulație mai ales în secolul al XVIII-lea, epopea lui Ion Budai-Deleanu și unele scrieri inedite ale învățaților Școlii Ardelene Micu și Șincai, poeziile Văcăreștilor și ale lui Conachi, cea mai mare parte din opera lui Anton Pann, poeziile lui Grigore Alexandrescu, scrieri mai puțin cunoscute din Barițiu și Kogălniceanu, corespondența lui Bălcescu, Alecsandri, Odobescu și Ghica, *Poezii populare ale românilor și opera poetică* (deocamdată un prim volum) a lui V. Alecsandri, opera poetică completă a lui M. Eminescu (vechea ediție începută în 1939 a ajuns la al VI-lea volum, reeditată apoi cu aparat critic redus în trei volume), proza literară a lui Eminescu, opera completă a lui I. L. Caragiale (apărută până în prezent în patru volume, plus o culegere de corespondență inedită), opera poetică integrală a lui G. Coșbuc, plus ineditul *Comentariu la Divina Comedie*, poeziile lui Șt. O. Iosif, O. Goga, G. Bacovia, Lucian Blaga, Ion Pillat, Al. Philippide, Adrian Maniu, Emil Isac. Beneficiem de o ediție de *Opere* de Mihail Sadoveanu în 19 volume, de o ediție de *Scrieri* de Tudor Arghezi în 11 volume (până acum), de o ediție de *Opere alese* de Rebreanu în 5 volume, care va fi reluată pe un plan mai vast, de o ediție de *Opere alese* de Gala Galaction în 5 volume, de o ediție de *Opere alese* de I. Agârbiceanu (până acum în 4 volume)”. □ La secțiunea **Cărți noi** semnează cronici literare: Ion Caraion,, tot el în varianta C.[araion] Ion, Elena Savu, Emil Manu. □ Despre Tudor Arghezi, *Scrieri*, Ion Caraion arată: „Cu decenii îndărăt, când *Ochii Maicii Domnului*, considerându-se la apariție – roman, a dat «ochii» cu critica, paginile acestea în care Arghezi ia câteva secvențe din câteva vieți și (renunțând la accesorii) le unește cu un liant astral, dimensionând poetic particulele de existență obișnuită la alții cu straietele poeziei celei mai plate, li s-au obiectat că nu ilustrează și nu umplu după rigori anvelopa genului epic. Pe atunci romancierii erau Octav Dessila sau Bilciurescu și aveau să fie Mihail Drumeș ori Meny Toneghin, iar romane scriau – pe lângă ei – Ionel Teodoreanu și Martha Rădulescu. (...) Cu apariția volumului IX din seria *Scrieri* s-a reimprimat una din cele mai frumoase cărți ale lui Tudor Arghezi”. Tot C. Ion recenzează *În umbra stejarului*, de Profira Sadoveanu: „În cărțulia pentru copii a Profirei Sadoveanu portretul marelui

său părinte e întregit însă de imagini noi, ceva mai intime: tatăl care se juca «de-a prinsul» și de-a alergatele cu droaia sa de puiendrii, habitudinile și îndeletnicirile lui apicole (...), îndemnările gospodărești ale «stejarului» care face ghizdee fântânii, care o curăță, îi pune lanț nou și o pietruiește etc. Omagiul acesta adus lui Sadoveanu și pus la îndemâna cititorilor mărunți într-o haină editorială cam desuetă, se deschide cu o închinare a autoarei către ilustrul povestitor care a «păstorit-o», i-a dat în mână cărți și puterea dintr-insele, pregătind-o (fără să știe) a-i fi urmașă în metehnele sacre». □ Despre monografia lui V. Ciobanu, **Hortensia Papadat-Bengescu**, scrie Elena Savu: „Este semnificativ faptul că acțiunea de reconsiderare a moștenirii literare cuprinde în ultima vreme tot mai mulți reprezentanți ai efervescentei perioadei interbelice. După volumele M. Sadoveanu de Savin Bratu, *Camil Petrescu* de B. Elvin, *Cezar Petrescu* de M. Gafița, *Panait Istrati* de Al. Oprea (ne referim numai la prozatori), au apărut aproape concomitent două studii dedicate celor pe care regretatul Tudor Vianu îi numea «ctitorii romanului nou românesc», *Liviu Rebreanu* de Al. Piru și *H. Papadat-Bengescu* de Valeriu Ciobanu. [...] Studiul lui Valeriu Ciobanu reprezintă, după propriile cuvinte, «o primă încercare de a privi monografic opera Hortensiei Papadat-Bengescu». Într-o scurtă prefață sunt formulate liniile directoare ale cărții, autorul propunându-și a folosi «pe larg metoda analitică», în vederea «unei despuieri critice». [...] Criteriile de întocmire a studiului au desigur însemnătatea lor, dar constituie doar cadrul în care se toarnă un conținut de idei, incluzând un punct de vedere, în ultimă instanță concepția cercetătorului despre scriitor și epocă. Sub acest aspect, cartea este menită, după părerea mea, a declanșa dezbateri de interes mai general, deoarece depășesc cadrul strict al unei monografii închinată Hortensiei Papadat-Bengescu și vizează o arie mai largă a cercetării, cu implicații teoretice mult discutate în ultimul timp”. E.[ugenia]T.[udor] prezintă romanul Henriettei Yvonne Stahl, *Fratele meu, omul*: „Henriette Yvonne Stahl pare a nu fi optat pentru vreuna din formulele clasice ale tipurilor romanului, fiindcă noua sa carte scapă caracterizării exacte a uneia sau a alteia. Nu e nici roman de analiză, nici roman polițist, nici roman problematico-eseistic, și este pe rând fiecare dintre toate acestea. Henriette Yvonne Stahl schimbă alternativ unghiurile de vedere, neacordând prioritate niciuneia dintre tehnicile consacrate, utilizându-le însă cu egal succes în aceeași carte. Pagini de o tulburătoare pregnanță analitică, urmărind jocul complicat al conștiinței și al ecourilor din subconștiință – captează de la început interesul cititorului pentru cele patru personaje ale cărții”. □ Emil Manu analizează romanul *Asklepios* de Horia Stancu: „Cunoscut ca dramaturg și critic literar (monografia *Cezar Petrescu* 1956), Horia Stancu se prezintă ca prozator cu un major debut editorial. Romanul *Asklepios* impune un scriitor stăpân pe mijloacele specifice muncii literare a prozatorului, cu o bogată fantezie și cu o voluptuoasă informație documentară. Dar ceea ce constituie farmecul acestui ciudat roman

e puterea de evocare pe calea narațiunii a unei vieți plină de contraste și probleme, situate într-o epocă îndepărtată, în care ficțiunea se poate plimba în voie dar în același timp poate să compromită intențiunea epică a naratorului. (...) Dar cartea are și unele articulații naive, rezolvări epice de tipul *deus ex machina*, specifice narațiunii de tip antic și nerecomandabile romanului modern. Și totuși, peste aceste carențe de ordin metodologic narațiunea lui Horia Stancu oferă splendoarea unei epopei dar și paradoxul omului modern care-și caută încă echilibrul spiritual în mituri antice.”

MAI

1 mai

• [„Scânteia”] În numărul festiv dedicat zilei oamenilor muncii semnează articole Constantin Chiriță (*Munca noastră – viața noastră*), Paul Anghel (*Primăvara țării*), Ana Blandiana („De-atâta timp străbunii mei sunt pomi/ Că mă-nrutesc cu toate fructele din țară? (...) Cresc în gorun, devin alcool în prun”), Violeta Zamfirescu (*Aur românesc*).

• [Glasul patriei, nr. 13] Eugen Barbu semnează *Armindenii*: „Armindenii, zi strălucită de mai, cu parfumul orelor de demult, cu perfecta și liniștita petrecere a părinților, amintirea ta mă urmărește și astăzi. Mă gândesc la desfășurarea grandioasă a festivităților din zilele noastre și compar trecutul cu prezentul. O lume liberă, fericită, trimite spre cer baloane colorate, se aude zarva mulțimii și lumea fabricilor în haine de sărbătoare defilează ca să spună țării că trecutul sărac și umilitor a trecut, că vechea credință în triumful clasei muncitoare a izbândit. Sub cerul acesta generos, românesc, răsună astăzi un cântec de slavă în cinstea eroilor de ieri, a celor ce au pus o temelie grandioasă în fericirea patriei noastre”. □ Paul Anghel publică *Pe strămoșescul drum al Mioriței*: „În a sa *Viață păstorească în poezia noastră populară*, Ovidiu Densușianu a încercat să recompună toate lirele istorice ale baladei, reconstituind harta motivelor, care se confundă practic cu harta întregului nostru teritoriu național. Dacă sistemul de munți și de ape a legat armonic țara, desenând-o ca unitate geografică distinctă, se poate spune că drumurile păstorești, urmând cursul aceluiași ape, au legat țara spiritual și că deci pasul *Mioriței* ne-a ritmat limba vorbită și sufletul”. □ Demostene Botez semnează *Pași prin lumea păsărilor*: „Autorul acestei cărți, Ionel Pop, nu este un necunoscut pentru iubitorii de natură și vietățile care o populează. El este chiar un îndrăgit al celor care i-au citit și recitat ca pe-un frumos basm al acestei lumi *Din fauna noastră*. Întâlniri cu animale, instantanee din viața animalelor. (...) Prin arta lui, prin cunoștințele lui proaspete și autentice, am descoperit lumea păsărilor. Natura ni se pare mai minunată. Universul, pe care viața ni l-a constituit în minte o viață de om, cu fiecare cunoaștere, ni-i mai bogat și mai frumos”.

□ Mihai Stănescu semnează poezia *Când visele-ți doinesc în vechea limbă*. □ În *Breviar cultural-artistic* citim: „Printre serioasele și documentatele studii literare apărute în ultima vreme se cuvine citată și monografia *Octavian Goga*, semnată de criticul și scriitorul *I.D. Bălan* (Editura Tineretului)”.

3 mai

• **[„Scânteia”]** Relatarea despre manifestările prilejuite de 1 mai la Cluj, cu trecerea locuitorilor orașului prin fața tribunei festive are ca autor pe R. Popescu și se intitulează *Demnitate*: „Cu dor, ziua și-a deschis corola albastră. Sub un cer înalt și pur, verdele șovăia sub frunzele fragede. Orele se înalță spre amiază, rotunde și demne. Clujul s-a îmbrăcat în lumină, deodată cu țara întreagă cântă prima zi a lunii mai. (...) La Cluj, glasul acestui colț de țară s-a auzit salutând patria și partidul celor ce muncesc. Pace, scandau prin fața tribunelor miile de pioneri. Pace tineretului lumii, pace lumii. Muncitorii, intelectualii de toate vărsatele, de toate graiurile, salutau țara, scumpa Țară românească, Partidul Comunist Român”. □ Valeriu Râpeanu scrie despre *Revista literară – un laborator de creație*.

4 mai

• **[„România liberă”]** Radu Popescu analizează textul dramatic *Simple coincidențe*, al lui Paul Everac, și spectacolul realizat la Teatrul de Stat din Brașov. Astfel, notează: „Deși, cu prilejul fiecărei drame a sa, am avut de formulat, la adresa lui Paul Everac, diferite rezerve și învinovățiri critice, uneori nu dintre cele mai puțin severe, ne numărăm printre aceia, de altfel destul de numeroși, care au mizat solid și consecvent pe dezvoltarea și pe înălțarea operei sale. Dacă fiecare dintre operele sale venea cu bagajul ei de lipsuri, fiecare aducea cu sine un progres neîndoielnic, o serie de calități noi, de realizări superioare în scară ascendentă. În aceste considerente includem și momentul pe care-l marchează, în munca sa, *Simple coincidențe*”. Pe de altă parte, cronicarul dramatic crede că „Titlul dramei este cu totul necorespunzător cu conținutul și cu ideile sale. «Coincidența» ar putea fi explicată, cu mult mai multe șanse de înțelegere, prin ideea pe care o sugerează autorul privitoare la imperativul răspunderii morale a omului zilelor noastre, atât față de sine însuși, cât și față de toți ceilalți, imperativ care nu are rază controlabilă și limitativă în cadrul existenței individuale și a cărei chemare trebuie să fim gata să o ascultăm, în cele mai nebaneuite împrejurări, legate printr-o tainică și subterană înlănțuire. Cam astfel se manifestă imperativul moral în conștiința comunistului Vlăsceanu, chemat pe neașteptate să-și verifice raporturile cu oameni al căror destin îl încrucișează pe al său, prin cele mai surprinzătoare «coincidențe», cum ar fi bătrânul profesor latinist Coman, sau adolescenta Daniela, fiica fostei iubite de tinerețe a susnumitului profesor și chiar Cecilia Epure, fosta iubită a lui Vlăsceanu însuși, reapărută în viața sa (...). În acest punct,

crede Radu Popescu, „Everac atacă problema raporturilor dintre generații, și o atacă cu binecunoscuta temeritate și precizie cu care el atacă toate problemele grave ale vieții. Tânărul Sorin, elev de liceu și el, manifestă unele apucături cam huligano-bulevardiste, a căror încadrare psihologică largă ar fi disprețul pentru educația sentimentelor, cinismul erotic și sexual, utilitarismul tehnic și practicismul îngust; în fapt, toate acestea se exprimă sumar și inocent, în note proaste la școală, justificate prin batjocorirea învățaturii umaniste și prin aceea că «se dă» cam brutal și golănește la fete. Meritul lui Everac este de a sugera clar că există o problemă a educației tineretului, și că nu există un «conflict» de generații, căci nu poate exista, germenii lui fiind eliminați din însăși structura societății noastre”.

5 mai

• **[„România liberă”]** Paul Georgescu semnează un sugestiv articol cât privește receptarea literaturii și condiția scriitorului în epocă, *Romanul și conștiința omului nou*. În acest sens, criticul literar precizează: „Este absolut evident că evoluția unei literaturi cunoaște, în fiecare perioadă istorică, o sumă de caracteristici comune rezultate din problemele specifice ale epocii, preferința pentru anume tehnici artistice, descoperirea unor tipuri sociale inedite sau atracție pentru anume teme; era deci, firesc ca și literatura română, păstrându-și și dezvoltându-și caracteristicile ei specifice, să însumeze în epoca pe care o trăim anume trăsături noi decurgând din felul de a fi al epocii noastre. Înfrângerea fascismului și apoi cucerirea puterii de către masele populare conduse de Partidul Comunist Român, construirea avântată a unei noi societăți, a societății socialiste, a determinat transformări însemnate, radicale, în conștiința maselor făuritoare de istorie, transformări pe care scriitorii s-au străduit să le reflecte în operele lor, credincioși astfel evidenței și propriilor lor idealuri.” Cu privire la orientarea tematică, „romanul, pentru a rămâne la un domeniu mai delimitat, a cucerit regiuni noi. În explorarea societății românești, el acordă o atenție sporită clasei muncitoare, care prin lupta ei neîncetată, condusă de partidul său de avangardă, eliberându-se pe sine, a eliberat întregul popor. Personajul abundent altădată, al celui retras, înfrânt de răul agresiv – neadaptabilul – este înlocuit fie cu eroul conștient, activ, făuritor de istorie, fie cu cel ce devine conștient sub presiunea evenimentelor, prin înțelegerea realității.” Conform directivelor de partid și de stat, „scriitorii de azi au continuat eforturile înaintașilor, în condițiile cu totul noi ale construirii socialismului, în care omul, transformând în mod conștient lumea, se transformă neîncetat pe ele însuși. Este de aceea firesc ca scriitorul român al vremii noastre să acorde o importanță deosebită problemei centrale a existenței, descoperirea și trăirea sensului vieții, să analizeze cu precădere lumea valorilor morale, să extragă din realitatea vie, figura omului înaintat al epocii noastre. La lumina marxism-leninismului, a construirii societății socialiste, romancierul

analizează raporturile dintre oameni sub dublul lor aspect, social și etic, urmărește ideile și valorile trăite, create în practica vieții cotidiene. Lumea conștiinței, ca reflectare înțeleasă a realității obiective, are o greutate specifică deosebită în romanul actual. Firește că procesele de conștiință și înțelegere a existenței ca atare i-au preocupat pe toți marii noștri scriitori din trecut; numai că acum, fenomenul s-a generalizat și s-a intensificat, ca o consecință firească a creării societății socialiste.” În această ordine de idei, „în evocarea vremii noastre, romancierul caută pe de o parte să cuprindă o totalitate de relații, de forțe sociale, de tipuri reprezentative, pe de alta să demonstreze cum se modifică, în raport de evoluția socială, însăși conștiința eroilor. Această dublă atenție o descoperim la romancieri foarte deosebiți, cum ar fi Titus Popovici (*Străinul*, *Setea*), Ion Lăncrănjan (*Cordovanii*), Eugen Barbu (*Facerea lumii*), Marin Preda (*Risipitorii*). Unii prozatori acordă mai multă însemnătate eroului constituit ca atare, ce luptă pentru a transforma societatea: Remus Luca (*Poveste de dragoste*), V. Em. Galan (*Bărgăgan*), alții surprind mai ales devenirea, transformarea: Pop Simion (*Trunchiul*), Francisc Munteanu (*Terra di Siena*), Petre Sălcudeanu (*Strada Lux*). Se observă la prozatorii mai tineri, tendința de a urmări mai ales evoluția caracterologică a unei probleme de conștiință, a saltului calitativ în planul înțelegerii, nu atât în cadrul unor monografii, ci al unor situații mai deosebite, mai particulare (D. R. Popescu, T. Mazilu, N. Velea, V. Rebreanu, Fănuș Neagu, Șt. Bănuțescu, I. Băieșu, I. Grigorescu, N. Țic etc.). Romanul lui Nicolae Breban, *Francisca*, reține în mod deosebit atenția criticului literar. Eroii acestuia, „plini de vitalitate, sunt observați ca energii în desfășurare, raporturile umane apar ca ciocniri de forțe spirituale, puternic determinate social. Descrierea e de un realism aspru, problemele adesea inedite.” De asemenea, „reîntorcându-se la perioada ultimului război, Alexandru Sever dezbate cu gravitate problema răspunderii morale în cadrul familiei (*Uciderea pruncilor*), responsabilitatea celor vârstnici față de tineret. Prozator cu experiență. Remus Luca, își îmbogățește mijloacele de expresie, consacrându-se tot mai mult dezbaterii etice (*Cu ce se șlefuiesc diamantele*), a valorii practice, a cunoașterii, a înțelegerii comuniste, a încrederii față de tovarășii de muncă.”

- **[„Scânteia tineretului”]** sunt publicate recomandări bibliografice: volumul colectiv *Studii despre Dante* („un omagiu pe care-l aduc cu prilejul a 700 de ani de la nașterea marelui poet, literații români”), *Literatura română de azi* de D. Micu și N. Manolescu, o carte de „o excepțională utilitate”.

- **[Albina, nr. 958]** În grupajul de versuri patriotice dedicate zilei de 8 mai se produc Nicolae Tăutu, Victor Tulbure și Ion Bănuță. Din volumul în curs de apariție *Omagiul anilor de aur* (Editura Militară) Nicolae Tăutu este preocupat de zestrea țării-mirese „O, țara mea, vei fi și tu mireasă/ în comunism cu-atâtea țări surori,/ iar rochia de roșie mătase/ va scânteia de stele și de flori. // O, țara mea, îți vom aduce zestre/ uzine, sonde, grâne arămii,/ mușcatele ce ard pe la

ferestre/ și doinele din munții fumurii”. În oda sa, Victor Tulbure caută și găsește comparații pentru Partid: „ Partid al soarelui!/ Partid al pâinii!/ Al împlinirii visurilor noastre!”. Ion Bănuță, se apropie cu pioșenie de subiect : „Partid iubit! Eu te-am aflat în anii grei de lut, –/ era atunci în neagră smoală țara/ și am văzut în tine primăvara./ Azi, mai sărut icoana celor ce-au căzut”.

● [„**Gazeta literară**”, nr. 18] Zaharia Stancu semnează textul ***Glorioasă aniversare***: „Ocupându-se de artă și literatură în Raportul său la cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român înnodea firul unei tradiții vechi de aproape patruzeci de ani. Într-adevăr, pentru cei ce cunosc trecutul, este binecunoscut faptul că, încă de la întemeierea sa, Partidul Comunist Român a căutat să și-i apropie pe scriitori, pentru a-i îndemna să-și plece urechea către ceea ce glăsuia poporul, pentru a-i influența în munca lor literară. Această acțiune a Partidului Comunist Român – începută acum patruzeci și cinci de ani – nu a rămas fără rezultate, deși, la scurt timp după înființarea sa, partidul a fost pus în afara legii, iar cadrele sale de frunte aruncate în închisori. [...] În această grea și zbuciumată perioadă, partidul a știut de asemenea să înfrângă obstacolele pe care le întâlnea în cale și să găsească în toate împrejurările, mijloacele cele mai potrivite pentru a îndemna la organizare și la luptă, pentru a răspândi în mase învățătura marxist-leninistă, pentru a trezi și a descătușa energia poporului, pentru a ține vie năzuința către victorie, pentru a păstra întreagă încrederea în viitor. Nuvele și povestiri din viața oamenilor muncii, ca acelea semnate de Alexandru Sahia, Ion Călugăru și alții, reportaje zguduitoare asupra vieții din fabrici și uzine ca acelea scrise în «anii împotrivirii» de Geo Bogza și ilustrate de Perahim, romane ca «Răscoala» lui Liviu Rebreanu, «1907» și «Apostol» de Cezar Petrescu, sau atâtea și atâtea pagini ale lui Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Mihai Ralea, Ion Agârbiceanu, Emil Isac, George Bacovia, Camil Petrescu, Alexandru Kirițescu, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu și nenumărați alții, n-ar fi fost concepute – în modul în care au fost concepute – fără tradițiile literaturii noastre militante. Partidul Comunist Român se afla în adâncă ilegalitate, frunțașii săi cei mai luminați erau zăvorâți în temnițe, în închisori, în lagăre de pedeapsă și izolare, și totuși, glasul partidului străbătea țara de la un hotar la altul, ducea la luarea multor hotărâri și a multor acțiuni. Glasul partidului era auzit, iar sfaturile partidului erau ascultate de scriitori. Cu mult înainte de Eliberare au scris poeme inspirate de lupta clasei muncitoare, poeți ca Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Mihai Beniuc, Radu Boureanu și alții. [...] Prin literatura noastră am voit și voim să ajutăm poporul nostru în construcția patriei socialiste de astăzi, în construcția patriei comuniste de mâine. Iar acum la a 45-a aniversare a Partidului Comunist Român, noi ținem să subliniem încă o dată aceasta, ca totul să fie cât se poate de limpede.” ■ În cadrul secțiunii ***Originalitatea literaturii Române Contemporane*** sunt redată intervențiile

unor personalități marcante pentru critica românească postbelică cu ocazia mesei rotunde cu tematica ***Specificul național în literatura română***: „«Gazeta literară» a publicat în ultimele sale numere o suită de intervenții prilejuite de «masa rotundă» cu tema: *Specificul Național în literatura română*. Pornind de la tezele de însemnătate principală cuprinse în documentele Congresului al IX-lea al P.C.R cu privire la problemele națiunii și culturii naționale în socialism, participanții la discuție s-au străduit să valorifice dintr-o perspectivă științifică contribuțiile teoretice și practice formulate în trecut în jurul unei probleme de importanță vitală și să desprindă anumite permanente ale spiritualității românești, caractere durabile ale literaturii noastre, forme ale conștiinței de sine a poporului român.” La rubrica ***Izvoare noi de lirism*** sunt notate intervențiile lui Dumitru Micu și Valeriu Râpeanu. Dumitru Micu: „O coordonată a originalității poeziei românești de astăzi este, evident, simțul istoriei. Un simț al istoriei format sub impresia mutațiilor colosale produse de câteva decenii încoace în existența lumii și de pe urma cărora se resimte nu numai peisajul social, dar și universul sufletească al umanității din care facem parte. În condițiile create de revoluția populară, divorțul dintre poezie și societate a devenit fără sens, poezia fiind prin însăși natura ei o profundă expresie a spiritului de primenire, de transformare, o expresie și o forță stimulatorie a frumosului, după legile căruia – cum spune Marx – creează omul în măsura în care se realizează la nivelul condiției sale. (...) Firește, pentru a produce poezie autentică, de inspirație civică, nu e suficient a proiecta un eveniment, un fapt istoric în absolut, nu procedul, formula fac poezia, ci poezia, când la ființă, impune căutarea de procedee adecvate. Însă menținerea în temporalul strict, incapacitatea de a vedea dincolo de coaja fenomenelor, de a intui mișcarea istoriei, sensurile ei profunde, este semnul neînșelător al lipsei de vocație. Piese de rezistență ale liricii românești de meditație și atitudine etico-cetățenească sunt acelea în care freamătul impetuos al timpului istoric este fixat pe portativele eternității. Aceste poezii exprimă ceea ce este adânc și permanent în zbuciumările și aspirațiile momentului. Așa sunt *Împărat și proletar* de Eminescu, *Noi vrem pământ* de Octavian Goga, *Testament* de Tudor Arghezi, așa sunt cele mai izbutite poeme ale anilor noștri. Poeme pe care trebuie să le avem în vedere, neapărat, când vrem să definim profilul specific al poeziei românești contemporane.”; Valeriu Râpeanu: „Pentru noi, poetul a fost și este om al cetății, legat prin fibre intime de o realitate socială sufletească, sinteză a unor veacuri intens trăite. Societatea noastră, societatea elanurilor eliberate, a visului împlinit, a optimismului funciar stabilește pentru prima oară un acord deplin între cuvântul poetic și realitatea înconjurătoare. De aceea sensul liricii noastre nu poate fi decât acela al întregii societăți: diverse, cât mai deosebite, cât mai personale, umile însă de seva aceasta viguroasă, de acel spirit al legăturii cu țara, cu poporul, cu idealurile celor mulți, cu universul lor sufletească atât de bogat care a fertilizat marea poezie

românească.” La rubrica **Nuvelistica tinerilor** sunt consemnate intervențiile lui Ov. S. Crohmălniceanu, Cornel Regman. Ov. S. Crohmălniceanu: „În proza noastră nouă, nuvela, schița, povestirea alcătuiesc un capitol însemnat și nu cred că greșesc socotindu-l printre cele mai definitorii pentru profilul ei actual. Însăși înflorirea pe care o cunoaște epica scurtă merită toată atenția. Epica scurtă e azi, dimpotrivă, terenul afirmării unei întregi pleiade de prozatori, care cu rare excepții și-au dat aici deocamdată măsura talentului. Tradiția veche a artei povestitorilor și nuveliștilor reînvie prin N. Velea, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Th. Mazilu, Ștefan Bănulescu, Ion Băieșu, ca să citez doar câteva nume dintr-o listă mult mai lungă. [...] În proza aceasta de proporții nu prea întinse se face simțită o tendință evidentă către spargerea unor șabloane, care au condamnat destulă vreme epica la niște compuneri artificiale, lipsite total de autenticitate. Tinerii nuveliști, povestitori sau autori de schițe exprimă, prin ce au dat mai bun, o reacție imediat detectabilă împotriva diferitelor reprezentări simpliste ale modului cum epica ar fi chemat să surprindă marile schimbări survenite în viața României postbelice.[...] În producția de nuvele și de schițe a ultimilor ani se întâlnește și o mai energică reacție împotriva *maniheismului*, care împărțea riguros oamenii vii în demoni și sfinți. Refuzând să ignore naturile necatalogabile ușor în «pozitive» ori «negative», supuse unui proces evolutiv complicat, care nu exclude surprize, regăsiri ca și involuții morale, epica scurtă a întărit considerabil realismul prozei preocupate să surprindă mișcarea vieții contemporane. O astfel de angajare curajoasă în a dezbate probleme actuale care nu-și găsesc ușor rezolvarea, îndeamnă la reflecție și implică principiile morale ale întregii colectivități, chiar dacă a rămas încă timidă, nu lipsește din proza scurtă, ba fiind aici mai vie ca altundeva (În treacăt de N. Valea, *Nabucodonosor* de D.R. Popescu, *Drum întins* și *Păpușa* de Fănuș Neagu, *Spovedania unui idiot* de Th. Mazilu, *Sufereau împreună*, *Fătu și Pisică*, *Acceleratorul* de Ion Băieșu) îi dă acesteia, cred, nota originală principală. Țin să subliniez afirmația, deoarece am sentimentul că inflația poetică, simbolică sau pur metaforică din ultima vreme (formula rămâne acceptabilă în sine, dar riscă să devină obositoare prin gratuitate) rezultă din evitarea căilor dificile, totuși îndreptate direct și îndrăzneț spre frământările adevărate ale vieții. (...) Nuvela, povestirea și schița au căpătat o suplețe cu totul remarcabilă. Pe trunchiul robust al artei narrative tradiționale s-au altoit cu succes procedee noi. Relatării faptelor i s-a imprimat nervul trăirii de către povestitor a situațiilor, expunerea s-a învățat să recurgă la decupajul cinematografic, la comprimarea sau dilatarea duratei după ecoul diferit pe care îl are întâmplarea în conștiința povestitorului, la schimbarea de optică și la răsturnările cronologice operate cu ajutorul memoriei involuntare, la monologul interior și la sugestia subtextului. În general remarcabil e efortul de a face să dispară pe cât se poate sentimentul convenționalității. Intrarea în subiect la Velea, la Bănulescu, la Sorin Titel are

loc brutal, fără pregătiri inutile. Aceasta nu e posibil decât dacă se creează imediat senzația pătrunderii într-o lume care are toate dimensiunile ei (o istorie, o geografie, o structură omenească definită), chiar atunci când naratorul îi explorează doar anumite zone ale existenței. (...) Având deci un caracter organic ele îngăduie o integrare revelatorie, comunică mult mai mult decât se mărginesc cu modestie să pară a spune. Textul în ciuda scurtimii sale se prelungește, nu se rezumă la finalitatea lui epică imediată, permite în cazurile fericite o exegeză bogată. De aceea și unele povestiri au stârnit atâtea comentarii, care peste intervenții câteodată prăpăstioase și disproporționale față de obiect, certifică totuși vitalitatea epicii scurte și ecoul ei foarte larg în conștiința cititorilor.”; Cornel Regman: „Voi începe cu ceea ce ar trebui să fie concluzia acestor rânduri, și anume cu constatarea că recrudescența genului scurt e consecința unui proces organic și a unei nevoi expresive de adaptare a literaturii la realitatea nemijlocită, de percepere cât mai adecvată a prezentului din fața noastră, o «reglare a tirului» prozei astfel ca ea să controleze terenul din preajmă, din imediata apropiere. Am mai spus-o și cu alte prilejuri și au spus-o și alții: proza noastră se mândrește, și pe bună dreptate, cu câteva realizări de frunte, romane excelente, dar aproape toate sunt fie evocări ale trecutului încheiat, privit însă dintr-o perspectivă nouă, fie ale unui trecut de dată recentă, derulat în fața ochilor noștri după tehnica ordonării istorice. În primul caz, avem de-a face cu o materie epică binecunoscută din literatura anterioară, chiar când unghiul prezentării faptelor e inedit; în cel de-al doilea caz, avem de-a face cu o operație de selectare a faptelor după criteriul însemnătății lor în ansamblul cronologic, care răpește realității noi posibilități de a se arăta în toată spontanietatea. De aceea recunoscând unor scrieri ca *Moromeții*, *Groapa*, *Un om între oameni*, *Desculț*, *Nicoară Potcoavă*, *Bietul Ioanide*, *Scrinul*, *Setea*, *Cordovanii*, *Facerea lumii*, *Risipitorii*, merite incontestabile, nimic nu ne va împiedica să dorim ca scriitorul să se aplece cu același interes și asupra cotidianului nemijlocit, să detașeze miezul a ceea ce se petrece în jurul nostru, să distingă ceea ce a împlinit etc. E o cerință firească aceasta, și ar fi fost de mirare ca scriitorii să nu încerce să o satisfacă. (...) În linii mari, acest avânt, care inaugurează o direcție nouă în proza noastră, e legat de impulsul primordial resimțit de un număr de autori tineri de a vorbi despre singurul lucru pe care-l cunoșteau foarte bine: prezentul, ce cuprinde într-o acoladă și propria lor adolescență și tinerețe. Semnificativ e că detașamentul inițial a sporit de atunci încolo cu noi forțe; iar Nicolae Velea, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Ștefan Bănuțescu, Ion Băieșu și alții au devenit între timp autori binecunoscuți despre care, dacă stăm să socotim bine, s-au scris deja câteva volume de exegeză critică.” La rubrica dedicată **Romanului**, Al. Piru afirmă: „Deși în materie de specii literare ca și de altfel în materie de capodopere o ierarhie nu este posibilă, poate n-ar fi greșit să spunem că succesele cele mai importante ale literaturii române actuale au fost obținute în

roman. Nu ne gândim să minimalizăm, nici măcar să diminuăm realizările poetilor, dar adică avem în vedere numai autorii iviți după Eliberare, trebuie să concedem că cei mai buni au venit cu romane. (...) Întâiul roman al epocii noi (*Descult*, 1948 ...) l-a dat Zaharia Stancu, afirmat înainte mai ales ca poet, poate cel mai talentat poet al generației sale (volumul de debut, publicat la 25 de ani, e din 1927). Romanul lui Zaharia Stancu e esențialmente liric și atrage în primul rând prin autenticitatea memoriei afective a copilăriei și prospețimea senzațiilor, nu mai puțin, în paginile sale cele mai bune, prin adevărate virtuți compoziționale. (...) O dată în evoluția romanului românesc reprezintă indiscutabil *Moromeții* (1954) lui Marin Preda, noua viziune a țăranului și a raporturilor lui cu proprietatea, roman de fină analiză a sufletului rural disimulat, prin nimic inferior tipului citadin (abordat de același autor în vederea analizei noilor raporturi social-psihologice în romanul experimentat *Risipitorii*). Altă dată importantă este marcată de *Groapa* (1957) lui Eugen Barbu, actualizare a romanului de «mistere» din secolul trecut (modelul francez a avut ecouri și la noi), însă cu deplasarea accentului de pe senzational pe ironie, într-un ciclu de tablouri pitoresc-grotești pictate în maniera fabulos-realistă a lui Tudor Arghezi din *Cimitirul Buna – Vestire* (...). În fine, al treilea nume e Titus Popovici autor al romanelor *Străinul* (1955) și *Setea* (1958), de la care se așteaptă noi manifestări. Șapte critici de toate vârstele au salutat nu demult apariția unui romancier promițător în romanul «excepțional» (după Șerban Cioculescu), *Francisca* (1965).” ■ Cu titlul de **Răspunderea scriitorului**, C.T. redă interviul realizat romancierului Eugen Barbu: „De la *Groapa* până la recentul *Jurnal*, Eugen Barbu a desfășurat o activitate scriitoricească și publicistică impresionantă, semn al unui talent plin de sevă, agitat, spectaculos în turbulența lui, necesară. În romanele sale, Eugen Barbu a zăgrăvit chipuri de eroi comuniști în momentele revoluționare cele mai patetice ale luptei Partidului Comunist Român.”; „«- Ce înțelegi, în acest sens, prin *documentarea scriitorului?*» – «- Nu știu de ce, dar cuvântul *documentare* mi se pare compromis. Prea seamănă a acțiune organizată în scopul de a obține ceva neapărat necesar. Și la urma urmelor, care scriitor se documentează azi și scrie mâine? Lucrul nu este posibil. Se *documentează* reporterii – scriitorii acumulează și decantează. Cărțile se nasc spontan și arbitrar, te persecută și te domină, nu poți să li te împotrivești. Se scrie din necesitate când realitatea cunoscută de multă vreme nu mai poate răbda să fie ignorată și tânjește la o existență independentă. Înainte de a scrie *Groapa* visam să-l imit pe Conrad, chiar îmi propusesem unele călătorii irealizabile la ora aceea. Deodată, fără voia mea, mi-am dat seama că trăisem foarte multă vreme lângă o lume insolită. Descoperirea a fost capitală. Ceea ce ar fi trebuit abia să descopăr, știam foarte bine și nu mai era nevoie să plec nicăieri. Tot ceea ce socoteam și mai socot încă indispensabil unei literaturi cât de cât durabile: adică culoare, senzație, imprevizibil, și chiar un halou în existență, o doză de trecere în

transcendent se aflau lângă mine, visându-și la rândul lor descoperitorul. *Șoseaua Nordului* s-a născut din mers, în timp ce scriam o nuvelă. Toate implicațiile ce mi se păreau suplimentare m-au persecutat până au devenit acea versiune primă a romanului, cu destule scăderi, dar după părerea mea un bun material de pornire pentru scrierea unei cărți despre ilegalitate. *Facerea lumii* conține experiența mea administrativă suprapusă unui mediu cunoscut mai mult. Filipache sunt eu! Și cei care-i înfruntă, la o lectură mai atentă, o să-i descoperiți ușor: au chiar datele fizice unii dintre ei. Cât despre conștiința acelor eroi negativi o descoperiți în fiecare zi cu o neagră umoare.»; «- Ne aflăm în preajma sărbătoririi celei de-a patruzeci și cincea aniversări a creării Partidului Comunist Român. Cum au răspuns de-a lungul acestor ani scriitorii noștri chemării Partidului pentru ridicarea spirituală a poporului nostru?»- «- Cred că scriitorii noștri și-au făcut cu prisosință datoria lor de cetățeni și artiști. A fost o nevoie supremă de a spune adevărul despre tot ce s-a făcut în trecut și în prezent pentru fericirea acestui neam care n-a trăit totdeauna pe roze. Cum spuneam în altă parte avem de pe acum câteva opere fundamentale și chiar dacă despre actualitate s-au scris unele lucruri cu mai puțină măiestrie nu putem ignora cărți ca *Setea*, *Desfășurarea*, *Cordovanii*, după cum nu putem uita poemele lui Ion Gheorghe din volumul *Cariatida*. Desigur s-au mai scris multe lucruri bune, dar o enumerare exactă nu are sens.»; «Rolul și răspunderea scriitorului în societatea noastră?» «- La întrebarea aceasta s-a răspuns de nenumărate ori și cred că s-a exagerat chiar. Nu aş propune scriitorului să devină un educator – în sensul practicist al cuvântului, pentru că va fi cu siguranță plicticos, după cum nu aş dori să știu că el contribuie la exacerbarea acelor înapoieri existente în orice societate, în cântarea, să spunem, numai a dezgustului de a trăi. Să nu fiu înțeles greșit: nu văd în poet un trâmbițaș care dă deșteptarea în fiecare dimineață societății prin versurile lui în stare să ne facă pe toți să ne clocotească sângele în vine, dar nici cu adolescenți lăcrămoși, căzuți în *trăirism* prea devreme, nu sunt de acord. Cunosc artiști ai cuvântului ce nu mai termină cu o petrecere începută cu ani în urmă. Bucuria primului succes s-a prelungit și asistăm la absentări dureroase, fără puțință de a da sfaturi sau de a interveni. *Fiecare moare singur*, dar nu-i păcat? Scriitorul poate fi fără îndoială exemplul de muncă cel mai elocvent pentru semenii săi. Mimarea unei reflexii îndelungate ce ascunde lenea de a crea nu mai convinge pe nimeni. Asta nu înseamnă că sunt pentru emiterea de opere pe bandă rulantă. Vă mărturisesc însă un gând intim: mi-e groază să merg la unii colegi acasă și să mă uit în rafturile cu cărți pe care le au! Ați precizat: rolul și răspunderea scriitorului? Un scriitor trebuie să premeargă în spirit, să ajute la orientarea națiunii sale către un țel luminos, să se afle în primele rânduri ale celor ce trudesc zi de zi pentru înflorirea patriei. Cuvintele pot face mult rău și mult bine, să le folosim cum trebuie. Răspundere? Fără răspundere sunt numai ființele nevertebrate. Nici talentul, nici posibilitatea de

a înșira cuvintele cu geniu unul lângă celălalt nu scuză lipsa de caracter. Există și o răspundere imensă față de propria îndeletnicire. Unii scriitori o ignoră și când vor înțelege ce greșală fac, poate... va fi prea târziu.»; «- Cum apreciați, în pragul acestei sărbători, proza și poezia românească de astăzi?» «- Cred că avem scriitori foarte buni, scriitori care dacă ar fi traduși cu mai multă grijă și dragoste în limbi de circulație universală s-ar bucura de mai multă glorie. Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia, Pillat fac cinste oricărei literaturi, după cum prozatori ca Zaharia Stancu, Preda, Titus Popovici, Lăncrănjan, Bănulescu, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Velea nu se găsesc pe toate drumurile. Să avem curajul, fără falsă modestie, de a recunoaște adevărul acesta.», ■ Alexandru Balaci scrie ***Prestigiul internațional al literaturii noastre*** contemporane: „Raportul Comitetului Central al Partidului Comunist Român la cel de al nouălea Congres, a dat o înaltă apreciere activității scriitorilor și oamenilor de artă, subliniind continua înflorire a literaturii și artei, valoarea numeroaselor opere create în anii orânduirii socialiste, continuarea tradițiilor progresiste ale culturii românești. Creatorii de artă ai societății socialiste se identifică cu aspirațiile celor ce muncesc și ei închină sumumul creației lor poporului, adevăratul făuritor al tuturor bogățiilor și frumuseților noi ale patriei. Cu înflăcărate cuvinte, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, i-a îndemnat pe creatori: «Alegeți tot ceea ce credeți că este mai frumos în culoare, mai expresiv în grai, redați realitatea cât mai variată în poezie, în pictură, sculptură și muzică, cântați patria și poporul nostru minunat, pe cei ce și-au închinat întreaga viață înfloririi României...» Și așa au făcut-o în opera lor, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Cicerone Theodorescu și atâția alții, abordând în toată amploarea și măreția, cu înaltă măiestrie artistică, tema eliberării poporului, a profundelor prefaceri din România, a relațiilor dintre oameni și a vieții lor spirituale, reflectând optimismul și vigoarea poporului, literatura noastră actuală fiind pătrunsă de un puternic umanism socialist. Artei și literaturii românești contemporane le sunt proprii preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri, cu înlăturarea tendințelor de exclusivism sau de exclusivitate. Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să caute ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului.[...] Literatura română contemporană, cu viziunea ei luminoasă despre viață, îți face tot mai mult loc în lume, aducând o prețioasă contribuție la patrimoniul culturii universale, prin specificul ei național, fundamentala caracteristică a universalității „.

● **[„Tribuna”, nr. 18]** În „Tribuna” din 5 mai, cu ocazia sărbătorii a celei de a 45-a aniversare a Partidului Comunist Român, se oferă spațiu editorial

pentru poezii închinat evenimentului: *Toast* de Al. Căprariu, *Chipul patriei* de Negoită Irimie, *Poartă în zid* de Ion Rahoveanu și *Geneză* de Miron Scorobete. Iată câteva versuri: „Atunci pădurea prelungită-n schele / Întinde aripi suple, uriașe; / Le simt trecînd prin dreptul mîinii mele / Peste profilul noilor orașe” (*Chipul patriei*). □ Tudor Teodorescu-Braniște semnează articolul *Amintiri de la „Cuvîntul liber”*, evocînd momente din constituirea și din existența periodicului. Astfel, dintre acestea, dacă între anii 1919-1921, după întemeiere, a fost condusă de Const. Graur („Chiar titlul, „Cuvîntul liber”, a fost hotărît de Graur ca un protest împotriva cenzurii pe care guvernele reacționare de-atunci o mențineau, deși războiul se sfârșise.”), între 1924-1926, publicația a apărut sub conducerea lui Eugen Filotti și cu colaborarea lui Mihail Ralea, Paul Zarifopol, Camil Petrescu, F. Aderca, Dem. Theodorescu, M. Sevastos, C. R. Ghiulea etc. În ciuda câtorva acuze aduse, autorul subliniază că a încercat să continue apariția revistei sub forma unor broșuri săptămânale, deși „«Cotitura spre dreapta» mergea în plin și avea să ducă pînă la ocupația hitleristă, cu toate consecințele cunoscute”. □ Dumitru Mircea publică textul în proză *Așteptarea* □ Vasile Rebreanu semnează *La răsruce de drumuri* □ Augustin Buzura publică proza literară *Ziduri*. □ Titu Popescu abordează *Condiția estetică a poeziei patriotice*, evidențiind că o asemenea valorificare literară reprezintă „o continuă angajare a literaturii în slujba celor mai reprezentative idealuri, care marchează progresul epocii și comuniunea acesteia cu viitorul”. Astfel, îi menționează pe cronicari, pe poeții Văcărești, pe „înfocații patrioți ai perioadei pașoptiste și bărbații Unirii”, Bolintineanu, Bălcescu, Alecsandri, Russo, Negruzzi, Kogălniceanu, pe cei ce îi numește „«flori alese» ale literelor române”, pe Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, dar și pe poeții crescuți „pe mioritica «gură de rai»,: Goga, Blaga, Arghezi „și mulți, mulți alții a căror enumerare ar necesita pagini întregi”. Pe lângă analiza unor secvențe critice (Tudor Vianu, *Asupra caracterelor specifice ale literaturii române*) și a unora lirice aparținându-le lui Nichita Stănescu sau lui Lucian Blaga, autorul notează: „Atunci (...) cînd menirea poeziei devine transmiterea sentimentului patriotic, limpiditatea simbolului e un dat estetic”. În plus, consideră construcția blagiană „murmur de neam măreț” ca fiind suficientă concluzie articolului său. □ Ion Manițiu semnează un articol despre *Specificul național în dramaturgie*. Astfel, amintind de anul 1816, pe cînd formația „condusă și animată de Gheorghe Asaki a prezentat în casele hatmanului Costache Ghika din Iași” pastora *Mirtii și Hloe*, „punînd astfel bazele teatrului vorbit în limba romînă (și deci și ale teatrului românesc) și pînă astăzi”, subliniază faptul că „principala problemă a fost tocmai aceea a păstrării caracterului propriu, personal, a notei distincte, a individualității ei”. Această precizare face trimitere la „nașterea” dramaturgiei românești nu din dorința „de a desfăta”, ci, mai degrabă, de „a umple golul cauzat de împrejurările istorice nefavorabile”, din rațiuni cu caracter militant activ.

Punerea în valoare a specificului național în scrierile dramatice e impetuos subliniată, mai ales, întrucât „ea dispune de mijloace excepționale, puse generos la dispoziție de partid și guvern”.

6 mai

• **[„România liberă”]** Aurel Martin semnează articolul *Poezia marilor împliniri*, în care inventariază felul în care scrierile lirice reflectă „spiritul epocii”. Astfel, notează: „Nicolae Labiș numea epoca noastră «eră a entuziasmului» și a luptei cu inerția, a marilor iubiri și a întrebărilor capitale, Tiberiu Utan intuiește însemnul adevăratei poezii în însăși frumusețea patriei socialiste, creatoare de valori nemuritoare (...), Al. Philippide cântă urcușul colectiv «pe culmea cea mai frumoasă», T. Arghezi celebrează întâlnirea simbolică dintre anotimpul zămislirii și al înfloririlor cu primăvara țării. Mai vârstnici sau mai tineri, stăpâni desăvârșiți pe tainele cuvântului sau sfioși și neîndemânateci încă ucenici ai muzelor, reuniți cu toții sub același steag, poeții înalță noilor realități ale României cântec de slavă. Nicicând, de altfel, poezia noastră n-a fost mai patriotică în substanța sa, mai solară, mai încărcată de optimism și de incandescență lirică, de umanism, mai atotcuprinzătoare, mai variată în forme și nuanțe ca azi, n-a cultivat mai mult imnul, cântecul, oda, împletirea de basm, de real, de vis și legendar, de eroism cotidian și de armonii, ca în anii aceștia.” Omagiind, în spiritul ideologiei politice a epocii, partidul unic, se arată că, „în accepția lui Ion Brad el e «responsabilul cu fericirea», în a Otiliei Cazimir e «zâmbet de zori împurpurate – îndrumător, prieten și bun frate»; în viziunea lui Dumitru Corbea e țarm, far și aureolă, condiție a cântecului tânăr, primăvăratec, fără lacrimi; în a lui Ion Bănuță e făurarul vieții noastre, iar în a lui Nicolae Tăutu pavază-n furtună, apărător al poporului și al vieții. Pentru Gabriela Melinescu e «însemnul de dragoste»; pentru Ana Blandiana, echivalența candorii; lui Anghel Dumbrăveanu îi apare în postura unui nou Meșter Manole, iar lui Ion Horea în aceea de arhitect al viitorului; pentru Nicolae Labiș e o expresie a urieșescului și a mulțimilor de oameni vrednici, cinstiți și visători; lui Mihai Negulescu îi sugerează concretizarea ideii de limpezime; pentru Demostene Botez e forța ale cărei rădăcini se află «în visul plasmei noastre ancestrale»; Nina Cassian îl asociază conceptului de clarviziune și de supremă altitudine umană.” Evidențiat pentru apartenența sa declarată la ideologia de partid și de stat, „poet militant, Labiș metaforiza (...) forța de atracție a ideilor comuniste, rolul major pe care-l are partidul în viața noastră, a tuturor. Alții, descifrându-i funcția istorică, evocă în poeme – omagiu anii luptelor eroice duse împotriva regimului burghezo-moșieresc și a dictaturii militaro-fasciste. Lupenii, Grivița, Doftana devin simbolul care relevă abnegația, puterea de sacrificiu, titanismul, structura aparte a oamenilor mulți sub faldurile drapelului roșu. Ei sunt, cum îi denumeste Geo Dumitrescu, în poezia *Grivița*, «Oameni ai viitorului» care, la 1933 au pornit

«furtunoasa locomotivă a libertății», eroi care, în fața plutoanelor de execuție, au exclamat ca în poema Lumini *ce nu se sting* de Virgil Teodorescu, «eu mor pentru dreptate, pentru popor și țară», sacrificându-se pentru viitorul patriei și al umanității. «Ca noi să fim liberi, puternici, acum» – scrie Maria Bănuș, în *Bătrânul steag* (...). Iar Mihai Beniuc, în *Eroii*, subliniază: «De unde-ați căzut și v-ați stins! / Gloria cu aripi de flăcări s-a desprins / Țara s-a făcut mai luminoasă, mai harnică / Viața mai bogată, mai darnică»,..

• **[„Scânteia”]** Tudor Arghezi publică articolul *8 Mai*: „Dacă istoria, care-i o mare cucoană pregătită cu valuri adeseori opace, nu a binevoit niciodată să intre în casele cu vatra rece a românilor nevoiași de teamă să nu-și întineze de țărână fustele cu falduri mereu ajustate de croitoresele de la Curte, nici sărăcia nu a cerut de pomană.(...) Întemeierea Partidului Comunist românesc are azi 45 de ani: doctrină, rânduială. Luptă de credințe, atac în măduvă cu mintea, cuvântul și condeiul. Biruința inteligenței asupra pântecului buhăit cu prea multe buzunare. Răscoalele oarbe au primit orizont. Biruitoare, muncitorimea și-a impus forța și înfăietatea. Judecata limpede a fost pusă ca o muzică pe note. Instrumentele de luptă și victorie sunt ale gândirii. Peste toate universitățile, o universalitate, lumină”.

• **[„Contemporanul”, nr 18]** Număr consacrat „zilei de naștere” a Partidului. Geo Dumitrescu publică poezia *Dar priviți-mă-n ochi*: „Dar priviți-mă-n ochi / răspicat. Cântăriți / Cât mi-e umbra de-naltă și lumina de grea / măsuța-mă drept și-o să știți / că garoafele-s roșii și din pricina mea”. Mihai Beniuc și Demostene Botez se alătură, cu versuri dedicate evenimentului de la 8 Mai. Sub titlul (de rubrică) *Laudă partidului* semnează poezii Ștefan Aug. Doinaș, Virgil Teodorescu, Constanța Buzea. Tot aici Marin Sorescu publică poezia *Astfel*: „De la arcul Carpaților / Am înțeles că putem visa / Până la luceafăr și chiar mai sus / Cu capul pe bogățiile voastre / De uraniu și aur / (...) Astfel atenți / La tot și la toate / Am învățat mereu / Să fiu veșnici”. □ *Poșta literară* coordonată de Geo Dumitrașcu se constituie într-o mică antologie de poezii patriotice scrise de tineri în pragul debutului. Este „un buchet de cântece noi” dedicate Partidului – „osia noastră înțeleaptă”. Printre semnături, Florea Burtan și Al. Florin Țene. □ Gellu Naum scrie „*Poezii la optsprezece ani*” „Atunci, la optsprezece ani, am întâlnit Partidul. El m-a făcut să înțeleg, el ne-a făcut să înțelegem imensa complexitate a luptei; el ne-a demonstrat, prin victoriile lui, ineficacitatea efortului anarhic; el ne-a făcut să înțelegem că poezia, expresia umană în genere, nu se poate elibera singură; el ne-a învățat să gândim sensurile libertății”. □ Ion Frunzetti publică la rubrica *Meridiane* eseu *Cervantes, necunoscutul*.

7 mai

• **[„România liberă”]** Pe prima pagină, sărbătorindu-se 45 de ani de la înființarea Partidului Comunist, Ion Bănuță publică poezia *Zile de purpură și*

aur: „E soare azi peste-așezări, în aer / orașul meu e tânăr ca-n poveste / scriu Viitor în ceruri mari, celeste, / și torc argint dintr-al iubirii cer. / Partidul Comunist Român e faur / îi văd înfățișarea-n nestemate: / Spre Comunism duc drumurile toate! / Sunt zilele de purpură și aur.” □ Aceeași apariție rezervă spațiu editorial lui Victor Tulbure, ce semnează poezia *Steagul libertății*. □ Petru Vintilă publică proza *Chipul omului nou*. □ Sorin Stoian semnează poezia *Cântec*. □ Sūto András semnează proza *Casa frăției*.

• [„Scânteia”] Scriind despre cea de a 45-a aniversare a partidului comunist, Titus Popovici pornește de la legenda Meșterului Manole și ajunge în primăvara anului 1921. Textul se intitulează *Marele arhitect*. □ Fragmentul de roman *Urmărirea* de Eugen Barbu apare însoțit de informația că volumul al II-lea din *Șoseaua Nordului* este în curs de apariție.

• [„Cronica”, nr. 13] Otilia Cazimir publică poezia *8 Mai*: „În ziua de lumină-a Partidului iubit, / Și ziua ta e astăzi, tu, dulce Românie, / Că truda ta și bezna din veac s-au risipit / Ca lacrimile-n soare, ca jalea-n bucurie”. □ George Lesnea scrie poezia *Partidului*: „Patriei partid, / Când a vânturi semeni, / Veacuri se deschid / Peste munți și oameni.” □ Prof. Dr. Docent Ion Creangă, rector al Universității Al. I. Cuza Iași, în articolul Ani de împliniri, scrie: „Ziua de 8 mai 1921 are o semnificație profundă în istoria poporului român. În cursul celor patruzeci și cinci de ani, cât au trecut de la crearea lui, Partidul Comunist Român a condus lupta revoluționară a clasei muncitoare din patria noastră, a răsturnat vechea orânduire bazată pe exploatarea capitalistă și a făurit România nouă, socialistă, pe drumul plin de lumină al progresului și buneii stări.” □ Al. Andriescu publică articolul *Răsfoind vechi publicații ieșene*, în care vorbește despre revista „Contemporanul” de la apariția căreia se împlineau 85 de ani (1 iulie 1881), prezentând câteva extrase care „atestă, pe de o parte atmosfera generală din perioada pregătitoare creării partidului, între anii 1919 – 1921, și, pe de altă parte, situația mișcării muncitorești după crearea partidului, la 8 mai 1921, precum și câteva pagini din lupta glorioasă a clasei muncitoare condusă de partid în anii grei ai ilegalității (1924 – 1944).” □ V. Adăscăliței, referindu-se la creația populară despre partid, care a înregistrat în ultimii ani o impresionantă creștere a volumului și calității, semnează articolul *Floarea trandafirului – Țes un cânt partidului*: „Cum arătam și mai înainte, metafora cântecului popular care este închinat partidului, este deosebit de bogată și variată; ceea ce constituie o incontestabilă mărturie a prețuirii acestuia în viața socială contemporană, a frecvenței sentimentelor profunde care sunt afectate.” □ *Stelele rămân* este o povestire semnată de Corneliu Ștefanache. □ Victor Leahu publică schița *Pe peron*. □ Apar poeziile: *Poetul către partid*, de Horia Zilieru, *Partid, sărbătoare...*, de Platon Pardău, *Stejarul*, de Nicolae Tatomir și *Cântec de zori – partidului*, de Corneliu Sturzu. □ La secțiunea Cartea, Gh. Fărtăiș publică articolul dedicat volumului *Panoramic trotușan*, semnat de Victor Bârlădeanu, volum din care „nu lipsesc autentice

vibrări de lirism provocate de patosul muncii contemporane” și care răspunde „tematicii interesante și utile a colecției Patria noastră.” □ Maria Platon semnează articolul dedicat volumului *Costache Negri*, în care autorul Pericle Martinescu „mărturisind pasiune a investigației și o bună tehnică de cercetare, reface, cu sprijinul izvoarelor primare ale informației drumul vieții marelui patriot, deschizând porțile unei mai largi interpretări a faptelor lui și fixează, într-un impresionant profil moral, liniile definitorii ale personalității sale complexe.” □ Articolul *Înflorirea istoriografiei noastre literare* semnat de Al. Dima, menționează: „Despre dezvoltarea istoriografiei literare înaintea secolului al XIX –lea, nu se poate vorbi însă pentru motivul că această disciplină de creație a veacului trecut abia, ivindu-se o dată cu celelalte științe istorice, dar, urmând și ea, după o îndelungată evoluție de aproape două milenii a diferitelor literaturi naționale. Materia ei s-a adunat, deci, în cantități respectabile, solicitând prelucrare, organizare, explicare. Stilurile istoriografiei literare s-au ivit și ele în spiritul și condițiile sociale ale epocii în care au apărut.” □ La rubrica *O carte pe săptămână*, Mihai Drăgan recenzează volumul *Șoseaua Nordului*, de Eugen Barbu: „Șoseaua Nordului este un roman de acțiune care reconstituie în secvențe cinematografice palpitate, momente dramatice din luptele eroice ale Partidului Comunist Român în anii grei ai celui de-al doilea război mondial, epocă de încleștări hotărâtoare când, în condițiile vitrege ale ilegalității și prigoanei continue, cei mai buni fii ai poporului, comuniștii, organizau și dădeau grele lovituri reacțiunii interne și mașinii de război fasciste, pregătind masele populare pentru actul insurecțional din august, 1944. □ *Prestigiu* este titlul articolului semnat de Const. Ciopraga, care menționează „Chemate la cultură și creație marile forțe constructive ale poporului nostru se ridică, sub călăuzirea partidului, la o afirmare de care ne simțim mândri. Înălțarea către un „viitor de aur” al țării noastre, a devenit o realitate cuceritoare.”

• **[„Flacăra”, nr. 19]** În ediția de față, dedicată Partidului Comunist Român, Eugen Frunză publică *Imnul mării creații*, text încadrat în aceeași rubrică a sa, *Carnet de scriitor*. □ La rubrica *Memento*, se anunță editarea volumului *Alexandru Lăpușneanu*, ce reunește nuvele și povestiri ale lui Costache Negruzzi. În aceeași notă, se salută reeditarea volumelor lui Mihail Sadoveanu – *Venea o moară pe Siret* și Nicolae Filimon – *Ciocoi vechi și noi*. În sfera literaturii pentru copii, sunt anunțate ca fiind recent publicate volumele *Prin fereastră zarea albastră*, a lui Vasile Mănușanu și *Floarea fericirii*, a lui Mihai Calmăcu. Despre Octavian Goga, este anunțată publicarea mircromonografiei sale, semnată de Ion Dodu Bălan.

• **[„Luceafărul”, nr. 19]** Cu ocazia zilei P.C.R., pe prima pagină a „Luceafărului” publică articole pe linie Violeta Zamfirescu, *La aniversarea partidului* și Ion Lăncrănjan, *Zidirea cea mai înaltă*. „Maturizarea tinerilor care aveau în 1944 între șaisprezece și douăzeci de ani este sinonimă cu

maturizarea revoluției socialiste, a noii noastre orânduiri. Adolescenții de atunci, muncitori sau pui de țărani, elevi cu hainele rupte sau rămase mult prea mici, – sunt bărbați în toată puterea cuvântului acum, muncesc în toate domeniile de activitate, cu pricepere și pasiune, dau viață celor mai îndrăznețe proiecte. Realizarea acestora, prin muncă, printr-un efort constructiv, modest dar măreț, modest prin nota sa firească și măreț prin efectele pe care le are, – este cea mai deplină, cea mai complexă și mai înălțătoare. Așa au dispărut **și** dispar granițele dintre oameni, hotarele cumplite ale vechilor deprinderi, așa au căpătat și capătă un câmp din ce în ce mai larg de manifestare, hărnicia și priceperea, cinstea străveche, optimismul și voioșia noastră românească, înclinațiile cele mai felurite și mai pozitive. Câte romane și câte nuvele, câte subiecte formidabile nu stau ascunse în această creștere a unei colectivități întregi, a unui popor necăjit și învrăjbit până mai ieri, senin și zorit acum, să cuprindă cât mai mult, să realizeze cât mai mult. Marea explozie de talente, marea hărnicie care a cuprins toată țara, realizările pe care le-am obținut și le obținem mereu, în toate domeniile de muncă, dovedesc că omul de astăzi, din România, s-a regăsit pe sine, și a găsit drumul căutat atâta amar de vreme și că se află la început abia, puterea și frumusețea sa fiind încă la umbra schelelor construcțiilor la care lucrează”. □ În „Luceafărul” se poate citi, la pagina a patra, un fragment inedit din al doilea volum a romanului *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu. □ Vladimir Streinu analizează, în „Luceafărul”, raportul **Cultură și politică**. Cultura română se afla de peste douăzeci de ani sub puterea uneia din consecințele instaurării noului stat român. Revoluția socialistă, o data cu smulgerea mijloacelor de producție din mâini exploatare, a dus pe plan cultural mai întâi la stărpirea definitivă a analfabetismului. De ani de zile, nu mai e om în nici un cătun al patriei noastre, care să nu poată citi ceea ce îl interesează. (...) Poporul, în unanimitatea lui, are azi ceasuri de iscusită zăbavă, cum spune cronicarul, când își umple mintea cu știri curente din ziare și cu ceea ce îl îmbie cartea tipărită. O rețea completă de biblioteci, ale cărei ochiuri cuprind toate satele țării, face legătura între oamenii de știință și litere, ca producători, și poporul consumator. Dacă, pe de altă parte, ținem seama de politica de favorizare a dispozițiilor de creare folclorică și cultă, de ridicare a nenumărate talente din straturile direct populare și afirmarea lor în toate sectoarele de cultură, înțelegem dintr-odată că, în istoria spiritului creator românesc, s-a întâmplat de douăzeci de ani încoace evenimentul cel mai senzațional. Acest eveniment a creat posibilitatea ca poporul, factor activ în cultură, să se folosească din plin de binefacerile ei. Rezultată din revoluția socialistă, revoluția culturală a creat condiții necunoscute de stimularea manifestărilor spiritului și a pus pe creatori în fața unei imense solicitări publice”. Vladimir Streinu se referă la numărul mare de cărți publicate, la cerințele tot mai mari pentru opera clasicilor care se reeditează: „Prosperitatea culturii române de azi e un fapt pe care-l neagă numai ignoranța sau reaua

credință. Unii zănateci din afara țării au afirmat, în stilul lor agramat, curate enormități asupra raportului între scriitorii și cititorii noștri: „Nu e cum era altădată la noi și cum e acum în toată lumea, afară de aceia din sectorul comunist, când editorii aleargă cu limba scoasă să achiziționeze cu ani înainte volume ce le va scrie un scriitor...” Că realitatea e astfel întoarsă pe dos, nu are nici un fel de însemnătate pentru profesionistul denigrării și al bâlbâielii stilistice care semna rândurile citate mai sus. Un altul deplângea amarnic situația scriitorului român de azi și a întregii culturi contemporane din țara noastră, ca aflându-se sub cele mai imaginare lespezi și interdicții. Că nu e nume de scriitor vârstnic sau mai tânăr, care să nu apară de sub teascuri, fie pe coperte de cărți, fie în periodicele timpului că o lege a drepturilor de autor, cum nu există în țările capitaliste, asigură total scriitorilor rodul muncii lor, că toți scriitorii care au depășit ca vârstă cincizeci și cinci de ani, deși cei mai mulți activi încă, primesc o pensie lunară, că – modernii și clasici – se află traduși în toate principalele limbi europene și asiatice, anulându-se astfel într-o măsură mărginirea și oarecum izolarea, pe care o limbă maternă de restrânsă circulație li le impunea, că acordul lor cu noua societate socialistă e cauza germinativă a prosperității culturii române de azi, toate acestea sunt realități care au ajuns a fi bine cunoscute pretutindenea. (...) În opera istorică pe care o conduce, partidul acordă o mare însemnătate valorificării energiilor creatoare ale poporului, dezvoltării culturii și a artelor. În acest sens, Congresul al IX-lea reprezintă un exemplu de abordare plină de grijă și de înțelepciune, într-un înalt spirit patriotic, a problemelor artei și literaturii, ale culturii naționale. Suntem porniți a fi noi înșine din adâncul vremilor, când împrejurări birnice ne supuneau această voință și sunt fapte neîndoielnice că prin socialismul triumfător, atât politic cât și cultural, vom fi tot mai mult noi înșine înăuntru și în afară, până în zărilor cele mai nedeslușite ale viitorului”.

• [„Scânteia tineretului”] Adrian Păunescu publică poemul *Vârf luminat al unui demn popor*, iar Grigore Hagiu semnează poezia *Spiritul cel mai lucid*. □ Partidul e o ființă unică, vie și nemuritoare, afirmă Zaharia Stancu în textul cu același nume, în timp ce Victor Eftimiu scrie despre *Visatele zile bune*.

• [„Viața Studentească”, nr. 18] Înaintea zilei aniversare a Partidului (8 mai) Niculae Stoian și Ion Lăncrănjan, contribuie cu texte de angajament. Scriind despre *Împlinirea istoriei noastre*, Niculae Stoian este de părere că „opera care consacră pentru vecie partidul comuniștilor drept conductorul legitim și devotat poporului român este de aceea în mod îndreptățit România anilor noștri: România mării industriei, multilateral dezvoltată și într-un ritm înalt; România unei agriculturi tot mai înfloritoare; România științei și culturii prestigioase profund legate de necesitățile construcției socialiste. Sărbătorim... a 45-a aniversare a luptei glorioase a PCR cu sentimentul plinar al împlinirii istorice, confirmată de însuși drumul străbătut de Partid, de patria noastră, în

anii revoluției populare. Omagiul unanim pe care i-l aducem... este totodată și *omagiul istoriei poporului român*, adică *omagiul suprem*". □ Ion Lăncrănjan consideră „trăsătura principală a politicii duse de PCR de la insurecția armată din 1944 și până în prezent... este concordanța dintre prevederile incluse în documentele de partid și, mai târziu, în planurile economice de stat, și realizarea acestor prevederi, cu surplusul cel mai adesea în proporții din ce în ce mai mari... În privința formării noii culturi, a culturii socialiste, partidul a dus aceeași politică științifică și realistă, reînviind tradițiile glorioase ale străvechii noastre culturi, creând premisele dezvoltării și continuării ei în condițiile de astăzi. De fapt, arta și literatura, cultura în genere, este o parte integrantă a revoluției socialiste, una din principalele sale scopuri. Și o dovadă – una din multele dovezi – a caracterului profund umanist al revoluției noastre socialiste”.

9 mai

- [**„Scânteia”**] În articolul *Idei, ideal*, Ion Brad afirmă categoric: „ E timpul de lucru și de gândire serioasă. E timpul să ne dăm mâna, să formăm unire frățească și să jurăm pe atâtea secole de sclavie cp nu vom pregeta până nu vom lumina poporul. Datoria noastră e mare; trebuie să știm să ne ridicăm prin dânsa”.

10 mai

- [**„Scânteia”**] Zoe Dumitrescu-Buşulenga încredințează ziarului textul *Dialog cu clasicii despre contemporaneitate*: „Plasarea, în linii generale, pe direcțiile adevărilor epocii tale îți asigură calea deschisă spre afirmarea personalității. Și cum spuneam mai sus, acordul cu sensul superior al istoriei poporului tău din etapa în care trăiești este suportul cel mai solid al originalității. Fiindcă nu poți fi creator universal fără a fi al poporului tău, fără a-i întrupa lupta și gândurile, tradiția și nădejile care îi dau configurația specifică în concertul popoarelor. Este o lege generală aceea care arată cum scriitorii cei mai reprezentativi pentru o națiune au izbutit să fie în același timp universali, să impună în lume valorile lor naționale ca pe unele noi și prețioase, îmbogățind patrimoniul umanității. De aceea pentru un scriitor de azi afirmarea intenției de a scrie exclusiv «pentru posteritate» poate constitui o abatere primejdioasă, prin orgoliu sterp, de la sursa veritabilă a perenității, a duratei care se obține numai prin contemporaneitatea absolută cu întreaga condiție umană a vremii sale. De aceea merită să ne oprim încă o dată și încă o dată la exemplul clasicilor, să medităm asupra lui”.

- [**Glasul patriei, nr. 14**] Sub semnătura asumată redacțional apare *Glorioasa aniversare*: „Aniversarea a 45 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român coincide în mod simbolic cu primăvara, în semnificația ei de anotimp social al poporului nostru. (...) Nimeni azi nu ne mai poate nega

victoriile. Poporul român e stăpân azi și pe țară, și pe propriul său destin. El mulțumește pentru aceasta comuniștilor, el își exprimă, prin fiecare fapt, prin fiecare gând, prin fiecare cărămidă pusă la temelia edificiului nostru obștesc, încrederea și dragostea în Partidul care a devenit marele ctitor al României socialiste”. ■ Vladimir Streinu amintește că s-au împlinit 250 de ani de la apariția uneia dintre scrierile domnitorului și cărturarului de talie europeană, Dimitrie Cantemir: „*Descriptio Moldaviae* este, astfel, la 250 de ani de când a fost scrisă, cartea cea mai reprezentativă a voievodului savant: informația științifică și sobrietatea spiritului critic se întrunesc în aceeași operă cu talentul literar și avântul patriotic. Iar marele ei autor, spirit enciclopedic și personalitatea europeană, instituie cu această lucrare, ca și cu întreaga lui activitate, o glorioasă tipologie culturală, căreia în Franța și Germania îi vor aparține Voltaire și Humboldt, iar la noi, urmași și premerși de alții, Hașdeu și Iorga.” □ Radu Gyr publică **Sate mușcelene**. ■ Pornind de la **Balada lui Iancu Jianu**, Nichifor Crainic evocă istoria încorporată în folclor: „Haiducia e un fenomen social născut din mizeria economică a iobăgiei, din teroarea robiei otomane și mai ales în spolierea fanariotă, care a bântuit Țările Române o sută de ani. (...) Altfel, toată mișcarea vieții era împovărată de dajdii strivitoare. Spolierea și asuprirea au atins culmea pe vremea lui Vodă Caragea, omul birului și al ciumei, când viața în țară a devenit o tragedie. Atunci apare Iancu Jianu, deodată cu Tudor Vladimirescu, unul cu haiducii, celălalt cu pandurii, prieteni amândoi, colaborând adesea împreună, fiecare cu mijloacele sale, dar în același scop: eliberarea de tagmele jecmănitore. Pe amândoi îi cântă poporul, cu amândoi a fost complice împotriva asupritorilor.” □ Alexandru Hodoș semnează poezia **Dor de țară**.

11 mai

- [„**România liberă**”] Radu Popescu o prezintă pe Ecaterina Oproiu în calitate de dramaturg „venit” din sfera presei, recenzând piesa *Nu sunt turnul Eiffel*. După debutul scenic la Piatra Neamț, analizează montarea realizată la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, menționând, pe rând, următoarele: „Tot ceea ce este mai caracteristic bunului gazetar, gazetarului de vocație, este prezent în această lucrare dramatică de început, de la temelie până la cele mai de sus volute stilistice: abstracțiunea, generalitatea, rapiditatea, argumentarea simplă, didacticismul, moralismul, umorul, sarcasmul, spiritul polemic și pamfletar, – precum și tot ceea ce îi devine în mod necesar, în mod profesional, caracteristic: demonstrația insistentă, reluarea aceleiași idei, simplificările sentențioase etc. Ecaterina Oproiu a scris o alegorie pe tema luptei pentru fericire, care începe și se confundă (...) cu iluziile iubirii tinerești, și se poate considera încheiată, virtual, odată ce experiența aspră a vieții de toate zilele, socială și intimă, a verificat profunzimea sentimentelor și substanța umană a cuplului.”

• [„Scânteia”] Florin Mugur se adaugă semnatarilor din pagina primă a „Scânteii” cu articolul *Ce voi fi?*, o anchetă socială despre absolvenții de liceu, în fața cărora se deschid toate posibilitățile de afirmare.

12 mai

• [Albina, nr. 959] Sașa Pană amintește că s-au împlinit 80 de ani de la naștere Emil Isac, un poet apropiat clasei muncitoare și ideologiei partidului, motiv pentru care relatarea este amplă și însoțită de exemple (citate): „...Poezia și proza lui – literară și articulară – au constituit un protest neîntrerupt împotriva asupririi naționale și sociale precum și un continuu îndemn pentru prietenia între poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Mai târziu, el a demască fără cruțare pe ațâțătorii la război și a combătut fascismul. Iată de ce opera acestei reprezentative personalități a însemnat o părticică din conștiința Ardealului, unde poetul s-a născut, a creat și a militat. (...) În articolul mai sus amintit, *Literații și socialismul* – pe care îl păstrez transcris într-un caiet pe coperta căruia am notat *Cuvinte fără bătrânețe* – Emil Isac scria: «...Odinioară se vorbea în lumea literelor cu dispreț de socialism. Astăzi, strunele unse cu ulei șovinist amorteșc și ‘literatul’ fudul, vânător de grații și de bucurii ieftine, ascultă tremurând de emoțiune glasul muncitorilor. (...) Milioane de oameni săraci nu-și au încă reprezentanții în literatură. / Scriitorii noștri învârtesc aceeași manivelă a flașnetei. / Și aceleași cântece banale». (...) Recunoașterea meritată i-a venit abia după 23 August 1944. Operele acestui poet modern și statornic cetățean democrat, îl prezenta Miron Radu Paraschivescu, îngrijitorul și prefăcătorul ediției definitive apărute în 1946, au fost aduse la îndemâna maselor de cititori. Republica l-a cinstit cu titlul de membru corespondent al Academiei. Emil Isac a avut mărturisita bucurie de a trăi în zilele când patria noastră înainta impetuos pe drumul – atât de iubit de el – al socialismului. Ceea ce a visat ca poet, pentru ceea ce a suferit ca om, se împlinea și sub ochii lui luminoși”. □ În cadrul rubricii *Note de lectură*, Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri *Lacrima diavolului* de Ion Bănuță: „Prima impresie pe care ți-o lasă lectura recentului volum de poezii al lui Ion Bănuță este aceea a unui poet stăpân pe uneltele sale, concentrat atât de mult asupra versului încât nu lasă să pătrundă nici cea mai mică licență, uneori în dauna naturalului. Cu văzul și auzul extrem de sensibile, tocmai de aceea aplecat mai mult spre descriptiv, poetul se introduce în centrul obiectului descris încercând să-și acordeze ca pe o vioară sufletul la sentimentul general al peisajului. (...) Cotidianul, mai ales cel urban, nu-l poate lăsa indiferent pe poet; el admiră și definește totodată anotimpurile bucureștene, se plimbă pe străzi cărora le speculează denumirile, căutându-le sensuri generalizatoare: «În strada Prieteniei / din București / se strânge Universul tot. / Aplaudați-o!» Mai puțin înclinat spre meditație decât alți colegi de generație, o realizează totuși, printr-o recunoaștere tacită a trecerii imperturbabile a timpului și printr-o

introspecție adâncă a Eului său poetic: «Dar gândurile cum să le mai torc? / Le-adun în mine, le întorc, / le răsucesc în borangic, / și scot imagini din nimic». Mai mult, Ion Bănuță se autodefinește în același ciclu de meditații (*Memento mori*): «Eu sunt acel urcior de lut bogat / și n-am uitat infernul răsturnat: / mă umplu din fântâni de ape vii / și numai anii-mi dau melan-colii». □ Nicolae Jianu îi răspunde, la *Poșta redacției*, lui Anatolie Paniș (Snagov), „abonat” al acestei rubrici în aproape toate publicațiile literare din țară: Am impresia că v-ați lăsat furat de condei... V-aș sugera o mai mare apropiere de subiecte și conflicte care să lumineze caracteristici și aspecte noi ale vieții rurale pe care o cunoașteți bine”. □ George Demetru Pan face un transfer de semnificații în versuri de genul: „Sub stele, unii, în vânt de libertate, / talaze-s holdele, visând combine... / corăbii ale patriei bogate”.

• [„*Gazeta literară*”, nr. 19] Perpessicius semnează articolul ***Lecturi intermitente II***: „*Viața lui Alexandru Macedonski* de Adrian Marino, masiva biografie de peste șapte sute de pagini, în care numai bibliografia ocupă pp. 509-622, după care urmează în buna tradiție a tipăriturilor de azi, un excelent album iconografic, va face să curgă multă cerneală în publicistica noastră, atât de pasionant e subiectul însuși, atât de inextricabile și de enigmatice schimbările la față ale eroului biografic, atât de caldă, de degajată și de bogată în nuanțe, expunerea, chiar pledoaria, ce autorul întreprinde, întemeiat pe una dintre cele mai impresionante documentări. Într-o prefață pe cât de sobră, pe atât de categorică, Adrian Marino schițează obiectivul întreprinderii, mai precis caracterul biografiei sale, care va fi un portret moral, evident proteic, susținut însă la tot pasul de tot atâtea acte de viață autentificate, rod și sinteză a unei continue confruntări, aproape simultană, între document și interpretare (...). Preocupat, în primul rând, de «umanitatea» personajului său, unul din cele mai complexe, mai «imprevizibile» și mai striată de lumini și de umbre, autorul a evitat, în tot cazul s-a străduit, orice «subiectivism», cel puțin în măsura, și observația se cuvine reținută pentru prudența ei, în care «subiectivitatea nu intră în dialectica oricărei cunoașteri»,.. □ G. Dimisianu („*Perplexitatea definitivă*” a unui reporter): „Despre V. Nicorovici s-a crezut multă vreme că este un spirit abstras și laborios, dăruit până la uitare de sine fișelor de reporter meticolos, îndeletnicirii de a sorta și compara pe îndelete statistici și cifre de producție, operații indispensabile numeroaselor sale investigațiuni monografice. Această imagine trebuie corectată. Îl aflăm de câțva timp înrobuit unor demoni ai polemicii, promotor al unei dispute pe care, după cum se vede, o socotește capitală pentru destinele literaturii contemporane. În cutare revistă tipărește întinse considerații teoretice în care se războiește cu critica, în alta publică o scrisoare deschisă; pe stradă dacă îl întâlnești, te imobilizează cu aceeași invariabilă problemă: ce se întâmplă cu reportajul? De fapt ce se întâmplă cu reportajul? După opinia noastră – pe care, de altfel, am exprimat-o și în altă parte, mai amănunțit – un fenomen

foarte firesc. Lucrurile trebuiesc raportate la contextul mai larg al situației prozei: procesul de diversificare a formulelor, manifestat aici în momentul de față, influențează și relațiile acesteia cu reportajul, determinând o seamă de aspecte noi. Acum câțiva ani, transferul de tehnici între reportaj și literatura de ficțiune era masiv. S-a putut astfel vorbi de o «viziune reportericească» a prozei și, paralel, de o pătrundere a literaturii în reportaj, de o *literaturizare* a reportajului – fenomene ale căror consecințe estetice nu e locul să le discutăm aici.(...) În prezent, reacție explicabilă, proza pare să înregistreze o oarecare detașare de reportaj în favoarea formulelor ce oferă posibilități mai bogate analizei; totodată, reportajul se desface și el de «literatură», reîntorcându-se la funcțiile originare (ancheta socială, instantaneul etc.) și în acest sens poate fi semnalată activitatea lui Paul Anghel Mihai Stoian, Traian Filip, G.-R. Chirovici și uneori chiar a lui V. Nicorovici – continuând o direcție pe care, înainte de război a reprezentat-o, de pildă, un Brunea-Fox, ca să nu mai vorbim de Geo Bogza în scrierile interioare «Cărții Oltului». Asemenea fenomene de înaintare și reflux, organice oricărei evoluții literare, nu sunt de natură să îngrijoreze pe nimeni. Ne-a surprins de aceea faptul că V. Nicorovici, dezmințindu-și și aparența de placiditate, dă semnalul unei alarmări de amploare: reportajul e în pericol, se lamentează domina-sa, reportajul a fost părăsit chiar de criticii care, cândva, îl înconjurau cu simpatie, reportajul e trădat.” ■ La secțiunea *Cronica literară* semnează Valeriu Cristea și Lucian Raicu; Valeriu Cristea (*Eugen Barbu Jurnal*): „Paragraful de mai sus nu formulează desigur obiecții la *Jurnalul* lui Eugen Barbu, ci doar condiția necesară și cvasi-suficientă a genului, aceasta fiind, cum am spus, sinceritatea, odată îndeplinită, prea puțin interesează dacă jurnalul a fost publicat antum sau postum. De altfel, în cartea lui Eugen Barbu acțiunea intimă e destul de îngustă, jurnalul fiind alcătuit mai ales dintr-o cronică a evenimentelor, memoriale de călătorie, aforisme, note de lectură, proiecte literare, adică din zone de reflecție în care spontanietatea nu întâmpină greutăți în drumul ei spre expresia liberă, directă. Rămâne totuși de văzut dacă convenția, element cu precădere nociv genului, a fost întotdeauna evitată de autor. [...] *Jurnalul* ni-l amintește pe romancier mai ales prin capacitatea de a evoca, parcă din nimic, anumite medii specifice, dar și prin rapiditatea cu care știe să obțină, încrucișând câteva trăsături violent desenate, nu numai un trup expresiv sau o față mobilă, dar și identități caracterologice mai complexe ce se rețin. [...] Dar *Jurnalul* lui Eugen Barbu e foarte complex și nu ne lasă în voia unei singure impresii. Scriitorul ne contrariază cu câte o judecată de valoare dar ne împacă cu câte un aforism, ne descumpănește cu câte o inexactitate bizară într-un caiet de însemnări zilnice (E. Lovinescu e trecut post mortem în eternitate în dreptul anului 1946!) dar ne entuziasmează cu un subtil pastel extrem oriental, ne înțeapă cu floreta polemicii și ne mângâie cu floarea unei metafore. Iar ochii zboară de la o pagină la alta, întoarse cu repeziciune.”; Lucian Raicu (*Horia*

Stancu – Asklepios): „Nu știu dacă Horia Stancu și-a propus în primul rând să reprezinte în *Asklepios*, în istoria peregrinărilor sale prin Ahaia, Egyptos, Nubia, Saaba, Summer, Illion, în experiența nemijlocită a eroului cu bolnavii, în expunerea de altfel nu prea amănunțită a cazurilor de vindecare provocate de priceperea sa (începând cu tratamentul ce i-l aplică lui Agamemnon în tabăra de la Aulius) să descopere cu tot dinadinsul, esența genială a medicinei, să dea așadar, sentimentul copleșitor de concret al unui început, surprins chiar în convulsiile ivirii sale: primul, cu adevărat primul, prototipul tuturor medicilor din lume. (...) În schimb, altă impresie, mai puternică, se strecoară pe nesimțite, până ce devine densă, coerentă, acoperind orizontul cărții: vraci sau nu, zeu al tămăduirii sau al oricărei alte binefaceri, Asklepios este omul exilat într-o lume de care se simte străin și e totuși profund atașat de ea printr-o secretă consimțire, printr-o dureroasă complicitate, obsedat de fatalitatea prezenței răului; un univers bine fixat de-a lungul aventurilor străbătute de erou.” ■ La rubrica **Originalitatea literaturii române contemporane**, sunt semnate articole de către Matei Călinescu și Al. Dima. Matei Călinescu (**Imaginea copilăriei**): „Literatura noastră nouă, expresie a adâncilor prefaceri revoluționare în plan social și spiritual, aduce o serie de elemente noi în ceea ce privește evocarea copilăriei. Nu mă voi referi, cum am făcut și înainte, decât la câteva exemple, care constituie doar niște puncte de reper. O impresie deosebită a produs de la început personajul central al romanului *Desculț* de Zaharia Stancu, Darie, copil din perspectiva căruia scriitorul evocă drama țărănimii noastre din primul deceniu al veacului, culminând cu marea răscoală din 1907.(...) Scriitorii mai tineri – poeți și prozatori – străbat și ei, uneori cu surprinzătoare rezultate, geografiile continentului infantil. Există o interesantă și emoționantă literatură a copilăriei frustrate de război (să ne gândim la Nicolae Labiș) și a efortului de a o recupera, de a trăi sentimentele ei refuzate chiar și în cuprinsul unei alte vârste (unele dintre versurile lui Nichita Stănescu ni se par elocvente în această privință). Problema copilăriei preocupă într-o măsură și pe unii dintre cei mai înzestrați tineri nuvelişti: D. R. Popescu, Nicolae Velea, Vasile Rebreanu, cel dintâi folosind o modalitate epico-simbolică (excelenta povestire «Căruța cu mere» conferă unei tehnici picarești dimensiuni simbolice și poetice), cel de-al doilea fiind un analist, iar ultimul un liric de factură modernă, a cărui proză se construiește nu succesiv (epic), ci pe o linie asociativă, momente cronologice diferite putând fi resimțite ca simultane (Vasile Rebreanu nu e scutit totuși de o anumită artificialitate în maniera sa de a scrie). (...) O anumită luciditate sui-generis a copilăriei, o subtilă dialectică a responsabilității (formele ei pot fi naive, ținând în reprezentări intuitive etc.) sunt puse în lumină. Felul cum se reconstituie lumea infantilă în romanul **Francisca** de Nicolae Breban e un posibil exemplu pentru un proces mai general, deosebit de interesant în contextul literar contemporan. Nu mai avem de-a face, desigur, cu un «mit al copilăriei», ci cu analiza unora

din miturile care se formează în cadrul psihologiei infantile, sau, în poezie, cu exploatarea lor. Lucrul cel mai important e că, în cele mai bune pagini dedicate copilăriei, amprenta epocii noastre se identifică imediat.” Al. Dima (***Din nou despre specificul național***): „Criteriul epocii socialiste și-a făurit despre arta literară o imagine limpede și unitară, așa cum nu se putea lăuda cel al perioadei dintre cele două războaie. Numeroase opinii străbăteau atunci un câmp ideologic răscolit de tendințe contradictorii. Pe plan artistic se proclama ca o condiție *sine qua non* principiul autotelismului rigid. Axiologia era prezentată ca un tablou static de valori, izolate între ele de o severă disciplină puristă. Cea dintâi observație ce se impune însă, deopotrivă, scriitorului și cititorului epocii noastre e unitatea dinamică a manifestărilor teoretice. Fireștile diferențieri ale stilurilor și valențelor originalității alcătuiesc fundalul varietății din care izbucnește totuși linia luminoasă a acelorași constante estetice dominante. În zilele noastre, valoarea antropologică a devenit focarul unificării.(...) Nimic din structura artificială a «omului în genere» preconizat, de pildă, de luminism, totul izvorăște acum din atmosfera concretă a timpului și spațiului. Afirmarea orientării antropologice a adus cu sine încadrarea valorilor de toate felurile în constelații solidare, lunecând pe orbite mai dinainte stabilite. Nu se mai folosesc, în chip frecvent, anume disocieri pedante și artificiale dintre «etic» și «estetic», «etnic» și «estetic», «politic» și «estetic», «filosofic» și «estetic» etc. Unitatea structurii umane întemeiază stilul armonic al culturii socialiste, dar nu determină deloc ignorarea diferențelor dintre valori, a caracterului lor propriu. «Specificul» a devenit de fapt o categorie ideologică și nimeni nu confundă arta cu morală, cu filosofia sau știința, dar nici nu le izolează rigid. Socotesc că una din dominantele estetice ale literaturii actuale i-a fost conferită tocmai de această nouă bază axiologică „.

• [„**Tribuna**”, nr. 19] În „Tribuna” din 12 mai, Mihai Beniuc publică poeziile *De la un mal la altul*, *Era lunii mai* și *În frunte*. □ Ion Lungu, Ion Oarcășu, Al. Căprariu, D. Cesereanu și Const. Cubleşan semnează articolul *Cinci critici despre Lucian Blaga*. Poeziile lui Blaga sunt abordate și analizate din perspectiva valorificării specificului național, a patriotismului, după cum demonstrează și secvența: „chiar în volumul *La curțile dorului* există creații, cum este *Țara*, în care optimismul și viziunea patriotică sunt în opoziție directă cu multe dintre lucrările sale anterioare (inclusiv cu cele de apologie a satului metafizic, anistoric), pentru că aici realitatea înfățișată este profund contemporană”. În plus, despre *Poemele luminii* se menționează că, deși „se elaborează, structural, în felul poeziei populare”, „se îndepărtează” de aceasta, deoarece „aparține unui alt tip de sensibilitate”. Referindu-se la *Mirabila sămânță*, D. Cesereanu atrage atenția asupra modului în care se reflectă faptul că poetul „aparține, formativ și procesual, contemporaneității noastre”, în ciuda „evoluției întregii lui poezii”, care e „discontinuu”. □ Domițian Cesereanu recenzează monografia *E. Lovinescu – critic literar*, realizată de Ileana

Vrancea, abordând varii aspecte ale viziunii criticului asupra evoluției literaturii române. □ Theodor Constantin publică textul în proză *Rochia de tafta*. □ Cornel Udrea publică poezia *Istorie*. □ Pop Simion publică poezia *Scrisoarea a douăsprezecea*. □ Se prezintă „o nouă piesă originală”, *Omul de la miezul nopții*, de Virgil Nistor, montată la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj. □ George Genoiu semnează cronică de spectacol a piesei *Floare de cactus*, reprezentată pe scena Teatrului de Stat din Galați.

13 mai

- **[„România liberă”]** Stan Velea semnează articolul *Contribuții de istorie literară*, în care menționează volume aparținându-i lui T. Vîrgolici, precum *Începuturile romanului românesc*, monografia Alecu Russo, și recenzează reconsiderarea monografică *Doi nuveliști*, referitoare la opera lui Emil Gîrleanu și la cea a lui I. A. Bassarabescu.

- **[„Scînteia”]** Zaharia Stancu aduce un elogiu colecției Bpt în care cititorii găsesc literatură clasică și modernă românească precum și literatură universală. Valeriu Râpeanu semnează cronică literară la romanul *Zodia înstrăinării* de V. Em. Galan, în care face o paralelă între acest roman și cel scris anterior: „E drept, autorul caută să arunce o punte spre romanul său *Cărțile Horodiței*, apărut la sfârșitul anului trecut. Intenția mi se pare a fi interesantă. *Cărțile Horodiței* roman de mari proporții, pornește de la viața cotidiană a unei așezări muncitorești, urmărind destinele paralele, apoi întreținute ale unor eroi contemporani, în perspectiva formației lor revoluționare. Evocând unele momente capitale din trecutul mișcării noastre muncitorești, *Cărțile Horodiței* relevă însușirile prozei lui V. Em. Galan. Întâlnisem și aici, ca și în *Zodia înstrăinării*, pagini de un dramatism intens sau pagini în care intuiția psihologică a autorului se evidențiază în surprinderea evoluției personajelor, în înfățișarea mediului și a detaliilor vieții, în urmărirea celor mai adânci fibre ale sufletului omenesc. Deși deosebite ca factură, cele două cărți atestă încă o dată pasiunea lui Galan pentru o literatură cu puternice reflexe sociale și politice, o literatură care să dea imaginea multilaterală a zilelor pe care le trăim, văzute în devenire istorică. După cum nu-i mai puțin adevărat că, mai ales în *Cărțile Horodiței*, scrisul lui V. Em. Galan dovedește și unele carențe. Pericolul hipertrofiei este unul din ele”.

- **[„Contemporanul”, nr 19]** Pe prima pagină apare *Blaga-inedit*. Sunt publicate postumele: *Cimitirul roman*, *Ecce tempus*, *Pe munte*, *Orizont pierdut*. □ Melania Livadă publică eseul *Arghezi – Blaga*, fragment din „studiul în manuscris *Inițiere în poezia lui Blaga*”. □ **Sub titlul** *Volume de critică* Nicolae Manolescu scrie despre recent apărutele cărți ale criticilor Gabriel Dimisianu și Mihai Petroveanu: „Ceea ce admir la Gabriel Dimisianu, [autorul volumului *Schițe de critică*] e că n-a avut vanitatea să-și adapteze articolele la noua situație, să le rescrie, să le falsifice. Ar fi rezultat un volum

nu mai bun, nu mai rău, în fond, dar trucat”. Mihai Petroveanu [autorul volumului *Studii literare*] „face parte din familia lui Perpessicius. Având avantajul rafinamentului și al nuanțării, „critica artistică” e însă tot timpul amenințată de manierism”.

14 mai

- [„Scânteia”] Ion Băieșu se ocupă de moravurile societății socialiste, combătându-le. Articolul se numește *Iubirea trândavului*.

- [„Cronica”, nr. 14] Ion Bănuță publică poezia *Panorama triumfului*: „Primăvara, – agitator de smarald al Codrului – / cântă în secunda exodului. / seva inundă, în noapte, arterele, / dezvăluindu-și misterele. / Secunda desfacerii din magma tăcerii, – / mă pierd în frunzele puterii, / în speranțele din anul 2000, / în argint, în anomalii / de dărâmat cetățile.” □ Aura Pană semnează articolul *Cu fruntea lângă cer, voi scrie despre viață*, în care vorbește despre Magda Isanos, ale cărei poezii, grupate în două volume, *Cântarea munților* și *Țara luminii*, îi dezvăluie „grația și delicatețea universal feminine. ... Sunt investite nu numai cu forța unui mesaj social, cu gravitatea răspunderii, dar și cu un puternic instinct al vitalității, care fortifică lirismul și imprimă o anumită vigoare chiar și glasului scăzut al confesiunii, amintind parcă de tonalitățile calde și pline ale violoncelului.” □ Cronica literelor prezintă schița lui Stelian Baboi, *Odată, iarna...* . □ La rubrica Primii pași, Mihai Drăgan scrie despre *Poezia adolescenței*, aparținând Silviei Dumitru, o tânără de 17 ani, care „traduce, într-o melodie de o suavă prospețime adolescentină, neliniștile misterioase ale vârstei. Cunoașterea lumii înconjurătoare, înțelegerea sensurilor ei adânci și multiple, i se par un miracol pe care gândul poetic încearcă să-l pătrundă și să-l descifreze sporindu-i frumusețea.” Autorul exemplifică prin două poezii: *Geneză* și *Ger de mai*. □ Monica Lazăr evocă *Amintirea lui Lucian Blaga*: „Trecea prin mulțime cu pasul egal, fără grabă, cu capul puțin aplecat, cu mâinile în buzunarele pardesiului de culoare închisă – costumul îi era întotdeauna ușor, subtil demodat – siluetă plină de gravitate și distincție. Bănuiesc că nici n-a observat vreodată cum trecătorii deveneau atenți și se întrerupeau ca să exclame: „Uite-l pe Lucian Blaga!” □ Apar poeziile: *Liliac*, de George Lesnea, *Camera fără ferestre*, de Ștefan Augustin Doinaș și *Poarta sărutului*, de Ștefan Oprea. □ În cadrul rubricii Documente, Gr. Botez și M. Bordeianu publică articolul *Șt. O. Iosif inedit*, – „o scrisoare a lui Dimitrie Anghel și șase epistole scrise de mână lui Șt. O. Iosif, dintre care trei sunt semnate de autorul Patriarhalelor și trei cu pseudonimul comun al celor doi scriitori, A. Mirea.” □ Sub titlul *Coordonatele poeziei sociale – opinii*, D. Costea scrie despre „viabilitatea poeziei sociale ca artă autentică”. „Sinceritatea în poezia socială e o condiție necesară, dar nu și suficientă. Șabloanele, locurile comune, schemele din unele poezii actuale nu se explică prin lipsa sincerității, ci prin insuficienta interiorizare a ideilor și evenimentelor sociale,

care trebuie convertite în trăiri intime. Este aici o chestiune de vocație și temperament poetic.” □ Rubrica O carte pe săptămână conține articolul semnat de Al. Andriescu, dedicat volumului lui Ion Barbu, *Joc secund*. „Intrat în literatură, la „Sburătorul”, sub zodia poeziei parnasiene, spiritul proteic al lui Ion Barbu va căuta de îndată modalități noi care să-l exprime. ... Din ciclul *Jocului secund* s-au legat cele mai mari ambiții literare ale poetului matematician. ... îndrăzneala mijloacelor de expresie, din acre efectul muzical nu trebuie exclus, deși visata „topire a individualității naționale a cuvântului, în aceea fonetică a versului” nu se realizează total nici măcar în *Uvedenrode*, este, în multe versuri, derutantă, în același timp însă de-a dreptul fascinantă.” □ Demostene Botez își pune întrebarea *Un gen literar nou?*, iar răspunsul este „carnetul”: „e genul spovedaniei intime, în acre poți spune tot ce crezi și tot ce-ți trece prin cap. Evident că, până la urmă, volum după volum, carnetul configurează spiritual chipul interior al autorului, mai subliniat și mai complet decât orice erou principal de roman.” □ Sub pseudonimul H. P., apare articolul *Peter Weiss despre Beckett*, în care este exprimată „aprecierea pentru dramaturgul irlandez, schițând totodată delimitări între teatrul beckettian, dominat de concepția pesimistă a filozofiei absurdului și propria sa creație.” □ În articolul *Coordonate sud-americeane*, Sergiu Brand afirmă: „Poate că o cunoaștere a vieții sud-americeane o oferă, mai curând decât cifrele statistice, paginile încărcate de tristețe din Amado sau Asturias, versurile lui Neruda, sau ale Gabrielei Mistral. Dimensiunile durerii sunt uneori greu de conceput la scara sud-americană, în întinsele domenii ale contrastelor, acolo unde fiecare zi mor peste 1000 de copii, în vreme ce luxul cartierelor celor avuți este de-a dreptul orbitor.”

● [„**Flacăra**”, nr. 20] Se anunță publicarea volumului *Cocoșul negru*, ce reunește câteva dintre piesele de teatru ale lui Victor Eftimiu: *Înșir’te mărgărite*, *Haiducii*, *Omul care a văzut moartea și Cocoșul negru*. Se mai actualizează lista volumelor retipărite, cu cartea lui Ion Marin Sadoveanu, *Sfârșit de veac în București*. Despre scriitorul Silviu Fărcășan se amintește că este prezent în librării cu volumul *O nuvelă și un roman*, iar despre Vasile Băran se amintește că, prin ultimul său volum publicat, *O raită prin pădurea de întâmplări*, este „un serios concurent al practicanților genului scurt”. □ Florin Mugur publică scrierea *Arhitectul*, iar la rubrica *Microfoileton* apare materialul *Smalțul și șablonul*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 20] Zaharia Stancu notează entuziast impresii de la ședința aniversară, desfășurată la Sala Palatului, a P.C.R., când a avut loc expunerea lui N. Ceaușescu, Partidul Comunist Român – continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România, din care citează amplu. □ Publică versuri Ileana Mălăncioiu, *Porumbii*, *Primăvara*, *Copacii*, *Drum*, iar la proză Octav Pancu Iași este prezent cu povestirea *Și a fost ziua întâi*.

15 mai

- **[„România liberă”]** Ion Crângulescu publică poezia *Pământul nostru*.

• **[„Scânteia”]** Horia Lovinescu scrie despre *Marea noastră familie...* politică: „Formula nu reprezintă o imagine poetică banală, o figură de stil convențională. Folosită, cu chibzuința care îl caracterizează, de secretarul general al partidului nostru (în discursul ținut la Cluj, în noiembrie 1965), ea capătă semnificația și rigoarea unei definiții politice. A vorbi despre România socialistă ca despre «marea noastră familie» înseamnă a preciza un adevăr istoric, a fixa științific o etapă atinsă, a deschide poporului nostru niște perspective spirituale foarte exact cântărite în balanța gândirii marxist-leniniste”.

□ În același număr G. C. Nicolescu se întreabă (și tot el răspunde) ce trebuie făcut pentru intensificarea cercetărilor de istorie literară: În acest domeniu, editurile noastre, cu câteva excepții, au făcut încă puțin (...) În sfârșit, mai este nevoie ... de o revistă. (...) Cu această bibliografie a literaturii noastre, cu inventarierea și apoi publicarea documentelor literare din arhivele noastre, de la cea a Academiei până la cele mai modeste, eventual și din cele particulare, cu revista la care ne-am referit cercetările de istorie literară vor intra într-o nouă fază. Rezultatele lor se vor dovedi la înălțimea așteptărilor nevoilor, al nivelul solicitudinii pe care conducerea de partid și de stat a arătat-o dezvoltării științei în toate domeniile”. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga recenzează, în anul internațional Dante, monografia dedicată acestuia de Al. Balaci.

• **[„Urzica”, nr. 9]** Apare o nouă rubrică de Tudor Mușatescu: „Oameni, plante și animale” (*Din însemnările unui crap*). Exemplu: „Mai bine să taci ca un pește decât să ajungi cu jalba în... proțap!”. □ Și Victor Eftimiu lansează *Însemnările unui indiscret*, rubrică de maxime și reflecții (mostră: „În tot ce scrii, potrivește și o pagină confuză – aceasta va da greutate operei tale, fiind partea profundă.”)

17 mai

• **[„Scânteia tineretului”]** Redacția semnalează apariția numărului aniversar al „Vieții românești” (nr. 3) care marchează împlinirea a 60 de ani de la tipărirea primului număr al revistei.

18 mai

• **[„Scânteia”]** Contrafacerea artei populare și apariția a numeroase surrogate în magazinele de Artizanat stârnește indignarea lui Paul Everac, Sub titlul *Moștenirea*, acesta arată că intervenția unor ignoranți, dintre care „unii completează, alții comentează și, în fine, alții substituie” obiectele de artă veche, spiritul tradiției artei populare este pe punctul să dispară: „Moștenirea poetică, folclorică, artistică e un dar de preț pe care l-am primit de la istorie. Să nu lăsăm fabricanții să se joace cu această moștenire”.

19 mai

• [„Albina”, nr. 960] La rubrica *Din carnetul scriitorului*, Ion Istrati semnează reportajul *Puterea apelor*, cu imagini idilice, dacă nu cumva sămănătoriste, privitoare la peisaj și la hărnicia oamenilor, înainte de a intra în subiectul propriu-zis, în care este vorba de săparea primelor canale de irigație: „Prin lumina și căldura care, sub cer senin și din văzduhuri neclintite se răsfață în strălucirea amiezii de primăvară, ajungem, trecând pe lângă întinsori de grâne și pe lângă lanuri de lucernă ce ne trimit, pe boarea discretă, unduiri de miresme, în sat la Țuțuora. Dinspre apa Prutului, la acest tihnit ceas al zilei, nu se iscă fir de vânt și nici un zgomot nu stânjenește adânc-stăpânitoarea liniște. (...) Pe drumuri și pe hudițe nu-i nicio suflare de om; arar de tresare, ici-acolo, câte un glas de copil în vreo ogradă, semn că toată lumea se află dusă pe câmp, grăbind cu lucrările. (...) Apoi înspre marginea satului, dăm deîndată peste pâlcuri de țărani care, înșirați în salbe pe parcele, pe sole, ori pe capete de poște, se hărnicesc neconținut cu sapa”. Mai aproape de apă, dar tot fără sens, este Ștefan Tănase: „Plouă tot mai multă lumină/ Aici peste vechea Suceavă,/ Iar noua cetate-i închină/ Partidului, slavă”. □ Emil Manu îl prezintă pe Eugen Barbu la rubrica *Scriitori români contemporani*: „Eugen Barbu, în câteva volume de început, înfățișa viața muncitorească din tipografii și subiecte din lumea sportivilor. (Mai apoi, autorul inaugura în publicistica noastră o cronică sportivă de înalt nivel.) *Groapa*, romanul mahalalei bucu-reștene de acum treizeci-patruzeci de ani, e adevăratul său debut. (...) *Groapa* deschide o suită de romane închinat muncitorimii din cartierul Grivița. Cu o altă tehnică și sub o altă viziune, Eugen Barbu prezintă în *Șoseaua Nordului* lumea acestei părți de oraș devenită istorică, având în centru un grup de comuniști care iau parte la pregătirea insurecției armate. (...) Prin ciclul cărților sale cu tematică muncitorească, Eugen Barbu contribuie la definirea unei dimensiuni revoluționare a literaturii noastre contemporane. (...) Eugen Barbu, unul dintre cei mai fecunzi scriitori, lucrează în prezent la volumul II al romanului *Șoseaua Nordului* din care a și publicat câteva fragmente”.

• [„Gazeta literară”, nr. 20] Radu Enescu scrie articolul *Izvorul artei și caracterul popular*: „Răspunsul original, de netăgăduită valoare artistică, la problemele umane de universală rezonanță, pe care-l poate oferi un scriitor este în funcție de doi factorii definitorii: conștiința sa istorică și aderența sa la valorile poporului. Acești doi factori se află într-o intimă conexiune. «Istoria arată că marii oameni de cultură, adevărații artiști au exprimat în operele lor realitatea vremii, au fost alături de popor, pe care l-au ajutat și însuflețit în lupta pentru o viață mai bună, pentru progresul social» – sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul C.C. al P.C.R. prezentat la Congresul al IX-lea al P.C.R. Caracterul popular asigură originalitatea operei de artă. (...) Arta transfigurează activ de la început viața, o reconstituie creator, exprimând subiectivitatea, coeficientul personal al artistului. Eugen Barbu n-a înregistrat

pasiv în *Groapa* un colț de umanitate ultragiată și sordidă cu tot pitorescul ei, ci a selectat din infernul social-moral investigat anume aspecte semnificative care s-au organizat într-un univers artistic, de o rară forță de sugestie, pe linia picturii de atmosferă matei-caragialești. Unul din prozatorii noștri cei mai dotați, Dumitru Radu Popescu, în nuvela *Dor din Somnul pământului*, reconstituie realitatea prin prisma psihologiei personajelor, surprinse tocmai în manifestările lor discontinue și imprevizibile. Tipul uman nu mai este un dat făcut, ci un proces care se face. Un alt prozator de incontestabilă valoare, Ștefan Bănulescu, în *Iarna bărbaților*, va sugera implicit – după cum s-a remarcat de critică – destinele omenеști, printr-o tehnică savantă de raccourci, prin crearea de atmosferă, prin exploatarea creatoare a filonului liric din proza noastră, spre a surprinde realitatea și mai pregnant la punctul ei de inserțiune cu fabulosul. Vasile Rebreanu în «microromanul» său experimental, *Călăul cel bun*, va recurge la recuzita parabolei și a simbolicului. Această diversitate de modalități rezultă din aceeași atitudine fundamentală afirmativă a scriitorului față de viață. (...) Din fericire, la noi încercările de a compartimenta viața în teme convenționale – care au dus în epică fie la aglomerarea detaliilor tehnice de producție, fie la lămurirea, după prestabilite scheme a țaranului, fie la simularea unei false intelectualități – au devenit din ce în ce mai sporadice, față de valoarea unei proze curajoase și pline de un proaspăt suflu, ca însăși viața pe care o încorporează artistic. (...) Titus Popovici ne oferă în *Setea* un amplu tablou al perioadei inițiale a puterii populare, excelând în pictura maselor în mișcare și în dinamism epic concentrat. Într-un roman de tehnică apropiat comportamentistă, Eugen Barbu surprinde rostul câtorva destine omenеști, cu valoare exemplară, în momentul istoric al naționalizării. *Francisca* lui Nicolae Breban, utilizând recuzita analizei, a exprimat, deși inegal, nu întotdeauna concludent și cu proprietăți stilistice, procesul tipic de altfel în desfășurarea lui, prin care proletarul agricol Cupșa se transformă ca tip social-psihologic în muncitor. (...) Iar Marin Preda a întreprins în *Risipitorii* o explorare a resurselor morale prin care trec oamenii noștri noi. (...) Izvorul artei noastre, expresia societății socialiste, care robustă și optimistă, reprezintă veacul nostru, încorporează aspirațiile poporului român, este tocmai viața nouă, complexă, adâncă și inepuizabilă.” ■ G. Dimisianu scrie cronică literară **Tudor Arghezi: „Răzlețe”**: „Cu volumul *Răzlețe*, care strânge laolaltă povestiri și schițe din epoci diverse ale activității lui Tudor Arghezi, autorul *Icoanelor de lemn*, al *Porții negre*, al *Tabletelor din Țara de Kutu* ne apare, o dată mai mult, drept un mare creator de viziuni comice și satirice, comparabil cu Jonathan Swift sau Mark Twain. Temele scriitorului aparțin spațiului moral autohton, deși fantezia sa ne face să fim martorii unor amețitoare perindări de lumi exotice și imaginare. E lesne de văzut că schițele lui Tudor Arghezi captează filoane ce au străbătut și proza românească anterioară, redescoperindu-se dintr-o perspectivă literară nouă – o tipologie și un ansamblu de atitudini

umane care ne sunt familiare. (...) S-a observat de către mulți comentatori ai operei lui Tudor Arghezi că efectele comice și pamfletare cele mai puternice acest scriitor le scoate din explorarea unui material care pe alt artist l-ar coborî cu repeziciune în zona trivialului, a subliteraturii în orice caz. Cu voluptăți prelungite el zăbovește asupra aspectelor degradării și descompunerii materiilor, decantează pe îndelete descrierea înfățișărilor hirsute, diforme, a schilodirilor monstruoase – totul convertit însă în efecte de plasticitate inegalabilă. Obiectul satirei nu e discreditat numai în ordine morală, ci e supus totdeauna, așa cum s-a observat, descalificării fizice, răul moral însoțindu-ne, în concepția scriitorului, cu monstruosul și hilarul. Multe din schițele cuprinse în volum înregistrează situații groțesti și uimirea cititorului este de a constata cum echilibrul, extrem de fragil câteodată, între artistic și vulgaritate nu este niciunde strict. (...) Specia aceasta de umor – animat de o mare vervă lucidă, speculând efecte de surpriză din alăturările imprevizibile de termeni dar supunându-se tot timpul unui rece control intelectual – era firesc să cunoască apropieri multiple de formele mai noi ale comicului și în special de tehnicile absurdului (în sensul parodierii unor automatisme). (...) Sunt aspecte ce vorbesc în chip concludent despre modernitatea viziunii comice a lui Tudor Arghezi.” ■ În cadrul secțiunii ***Critică și judecată de valoare*** sunt consemnate opiniile lui Mircea Anghelescu și Nicolae Balotă. Mircea Anghelescu: „În cadrul dezbaterii despre critică s-au exprimat, în esență, două atitudini deosebite față de funcția criticii – una absolutizând, până la un punct, opinia personală devenită ea însăși «creație», adică literatură, alta cerând după o formulă cunoscută, crearea de puncte de vedere în raport cu opera literară, puncte de vedere adunate în structuri coerente care să expliceze și să determine – în sens istoric și estetic – această operă printr-o infinitate de mijloace care îi stau criticului la îndemână. (...) Se înțelege că procesul în sine este complex și că el include, explicate sau implicite, și situații pe coordonate istorice. Orice fenomen devine mai limpede privit în perspectiva sa istorică; cu atât mai important este acesta în literatură, fapt social și determinat social cu necesitate, unde înlănțuirea logică este și ușor de realizat și **evidentă**. Nu înseamnă, spunând aceasta, că vom pretinde oricărei cronici un expozeu istoric sau o genealogie a tipului de operă respectiv, ci faptul că la baza judecăților întreprinse trebuie să stea o justificare istorică; și când aceasta nu este evidentă, ea trebuie demonstrată. (...) Critica completă, pentru care au pledat și Eugen Simion și Matei Călinescu, este, desigur, cum s-a mai arătat, cu neputință de realizat într-o singură intervenție, fatal limitată; ea reprezintă o coordonată către care critica noastră doar tinde să ajungă. Și din imposibilitatea acestei critici de a epuiza toate problemele și toate punctele de vedere ridicate de o operă, decurge și posibilitatea opțiunii modalităților care i se par criticului cele mai adecvate – cărții, momentului (relevarea unor aspecte lăsate în umbră de intervenții anterioare), preferințelor sale. (...) Ambele procedee își

au originea în aceeași îngăduință cu care își privește cronicarul misiunea, «obiectivitatea» sau «subiectivitatea» devenind aici un fel de paravan pentru a masca lipsa unui efort de adâncire a unei realități (a unei cărți în speță) în care esențele definitorii se refuză unei simple priviri superficiale și trebuie căutate pe mai multe coordonate. Toate modalitățile care servesc scopului unic, de a înțelege, determina și explica o operă literară, sunt acceptabile; numai golirea lor de conținut, subsumând scopul metodei și nu metoda scopului, le face să eșueze.”; Nicolae Balotă: „Artistul angajat în lucrarea sa coincide cu ea. El nu se poate detașa de ea pentru a nu avea acces la «simpatie» ori la «opozitie» față de ea. O astfel de dedublare a conștiinței artistului e o imposibilitate. (...) Numai o conștiință critică autentică poate uni în non-indiferența ei față de opera umană respectul simpatetic pentru ceea ce a creat și lucida detașare de ceea ce e creat. Inițial, actul critic este constatarea unei prezențe. Opera este. Acest a fi al ei nu trebuie «dovedit» (cum ne propune Gaëtan Picon), opera se propune pe sine, ea solicită, ca tot ce a creat, gestul critic, și înainte de toate descoperirea sa. Criticul statuând o prezență se supune unui precept etic-epistemologic elementar al disciplinei sale, acela al respectării operei. Numai recunoscând o prezență, refuzând ispita de a se socoti pe sine drept inventatorul ei, criticul poate porni în explorarea operei. Actul critic, în mod esențial, este unul de revelare, de descoperire a creatului. (...) Esențialitatea operei – ceea ce o face să fie ceea ce este – substanța ei intimă, nu se poate revela decât printr-o «explicare» a sa. De aceea, pe drept cuvânt, nu se poate renunța la importanta «funcție explicatoare a criticii» (Eug. Simion). Revelarea critică nu e o inovație prin completare a necunoscutului, nici o raționalizare prin demitizare a sa, și nici o pură descriere fenomenologică a conținutului lucrării. Explicarea presupune înțelegerea operei. Dar aceasta nu poate fi descrisă, înțeleasă și explicată ca un obiect. Numai o critică îngust pozitivistă poate converti opera literară într-un obiect asemănător unei piese anatomice supusă disecției. Opera nu este un obiect. De asemenea omului de știință, criticul convertește în inteligibil ceea ce este. Actul critic ca act revelator este, în cea mai mare măsură, un act de cunoaștere.(...) Dar libertățile pe care o conștiință poetică – dacă o putem numi astfel – și le ia față de materia artei sale, sunt controlate în conștiința critică de rigorile supunerii la adevărul creației străine. Numai refuzându-se pe sine conștiința critică devine ea însăși.” □ La rubrica *Inedit* sunt redată fragmente din: Confesiunile lui Tudor Vianu (1. Tudor Vianu: „Iubirea patriei... sentimentul meu cel mai adânc”), 2. Ștefan Petică: *Două scrisori necunoscute* și un fragment dintr-un roman – 3. N. D. Cocea: „Pe drumul noului Damasc”. □ Marcel Mihaș consemnează: *Interviul Gazetei literare Silvio Guarnieri – Realism și experimentalism*: „Îl știm pe Silvio Guarnieri: unul dintre cei mai importanți critici marxiști din Italia, autorul studiilor *Characterul italienilor* și *Cincizeci de ani de proză narativă italiană* [...]” „«- Nu de mult, într-o conferință ținută în Franța, în care schița o

istorie a romanului modern, Moravia spunea că tehnica *noului roman francez* își găsește precursori în procedee asemănătoare din literatura italiană de dinainte de război...» – «- *Le nouveau roman*? Nu tehnica lui mă interesează în primul rând, ci substanța. Iar substanța *noului roman* este disperarea. El este un document al stingerii raporturilor dintre scriitor și realitate. Neavând un ideal cu care s-o pătrundă și s-o modifice, scriitorul încearcă s-o capteze, dar realitatea îi scapă mereu. Și aceasta pentru că el nu se pune în fața realității cu voința de a o transforma și de a se transforma astfel pe el însuși. Alta este poziția marilor romancieri clasici, tradiționali. Realității amorse, nedeclarate ei îi dau o formă și o investesc cu idealul lor. Dimpotrivă, abandonul în fața realității, renunțarea de a interveni în realitate care duc la pierderea însăși a conștiinței realității sunt caracteristice *noului roman*.»; «- ... Care sunt însă marii scriitori italieni a căror influență vi se pare astăzi evidentă?» – « Voi vorbi despre doi scriitori mari: Eugenio Montale și Carlo Emilio Gadda, aflați amândoi la vârsta de 70 de ani. Protagonistul poemelor lui Montale este un resemnat care aspiră, vrea, dar nu poate, nu ajunge. Exterior, lumea lui pare să corespundă aceleia a lui Pirandello, a lui Moravia chiar. Dacă știi însă să citești îți dai seama că sentimentul acesta de neputință, de limită, de slăbiciune este atât de suferit, că este atâta revoltă în el! Fără să fie un activist, încă din perioada anilor 30, când l-am cunoscut, Montale reușea să fie un educator de antifascism. Noi prietenii lui am devenit antifasciști și comuniști continuând protestul lui. Montale este cel mai mare poet al protestului și la el a rămas. Noi nu putem renunța la încercarea de a schimba realitatea, nu putem aștepta. Ne-am născut într-un moment greu, de criză. Trebuie să facem, să clădim. Scriitorul trebuie să fie mai întâi om. »”.

• [„**Tribuna**”, nr. 20] Geo Dumitrescu publică poeziile *Jurnal de campanie* (dedicat „Celor ce cad sub gloanțe”, având ca motto două versuri aparținându-i lui Bolintineanu) și *Din câte adevăruri...* □ Ion Hobana notează observații în urma desfășurării *Colocviului nostru despre romanul de aventuri, polițist, ficțiune*, accentuând rolul „instructiv-educativ” din epocă al unor asemenea creații: „Oare nu reprezintă lupta împotriva infractorilor de tot felul un aspect pasionant al contemporaneității? Oare nu sunt demni de a fi eroi de roman lucrătorii din miliție și securitate care apără avutul obștesc și cuceririle revoluționare ale poporului nostru?... Aici, ca și în celelalte genuri și specii literare, criteriul hotărâtor de apreciere nu poate fi decât nivelul artistic la care se realizează intențiile autorului”. Printre autorii avuți în vedere, se numără: Radu Tudoran, Dragoș Vicol, Constantin Chiriță, Leonida Neamțu, Ștefan Luca, Vladimir Colin, Nicolae Mărgescu ș.a. În plus, sunt însumate și opinii ale scriitorilor, Leonida Neamțu afirmând: „Am răsfoit și câteva cărți mizerabile și meschine, avînd ca subiect furtul unei perechi de galoși la o cooperativă sătească, sau cam așa ceva; le-am uitat și titlul și numele autorilor. Cum ajută critica literară dezvoltarea literaturii de aventuri? Criticii sînt oameni serioși, ei

nu citesc romane polițiste... decât pe ascuns”. □ Ion Apostol Popescu analizează *Texte literare românești de la 1719 cu grafii armeneste*. □ Ion Vlad abordează, în articolul *Drama istorică și receptivitatea contemporană*, piesa lui Al. Davila, *Vlaicu Vodă*, montată pe scena Teatrului Național din Cluj, notând că aceasta „depășește, din unghiul evoluției dramei istorice românești, tot ce s-a creat înainte de apariția ei. Într-un fel, ea are valoarea unui act artistic înnoitor (Camil Petrescu o socotește «pandantul *Scrisorii pierdute* în teatrul românesc») și aceasta pentru că textul este opera unui om de teatru remarcabil, înzestrat cu deplina stăpânire a legilor și exigențelor genului. Drama lui Davila deține o nouă calitate: siguranța replicii, fluenta versului, un ritm antiretoric, de unde și perfecta ei corespondență cu nivelul literaturii române de la începutul secolului XX, când apare *Vlaicu Vodă* ca lucrare dramatică”. □ I. Negoțescu semnează articolul *Umanitate și realitate în opera lui Hermann Hesse*, autor căruia, de altfel, i s-a decernat în anul 1946 premiul Nobel pentru literatură, punctând elemente biografice și împletindu-le cu cele de creație literară.

20 mai

- **[„România liberă”]** Radu Popescu recenzează volumul *Din amintirile unui ostaș*, scris de Nicolae Cambrea, apărut la Editura pentru literatură, în articolul *Amintiri ostășești*: „Literatura noastră are un capitol destul de bogat al războiului – în proză ca și în poezie, în epică precum și în lirică. În schimb, capitolul provin literatura armatei este cu mult mai sărac, ceea ce nu e bine, și care face ca orice pagină adăugată aici, să capete un preț deosebit. (...) povestite cu simplitate, dar nu fără ascuțită capacitate de sugestie, forță a viziunii satirice și a portretului pamfletar, amintirile de ostaș ale lui Nicole Cambrea se citesc cu mare interes, cu real folos istoric, cu multă satisfacție literară”.

- **[„Scânteia”]** În articolul *Stilurile literare*, folosind exemple, Eugen Simion face o trecere în revistă a evoluției literaturii române din ultimele două decenii stabilind legăturile funcționale ale contemporanilor cu scriitorii secolului trecut și, totodată, situându-se pe o poziție conciliantă între modernitate, tradiție și experiment, evaluate prin componenta estetică a stilului: „(...) După o perioadă scurtă de confuzii și preocupări divergente, literatura română își află, după 1944, un drum original, și în fața pe care o străbatem, acum, se poate observa că ea și-a lărgit enorm câmpul de analiză. Și-a fixat un univers propriu legat de viața spirituală a poporului, de tradițiile și experiența lui istorică. În aceste împrejurări, cerința diversificării stilurilor, apariției de individualități, devine hotărâtoare. Cititorul modern, avizat, cult, caută totdeauna cava nou în cartea pe care o ia în mână. Exigent, el nu caută, ca mulți comentatori profesioniști, scuze autorului și nu laudă cu atâta entuziasm bunele intenții realizate doar parțial în opera literară. Sincer cu emoțiile sale, fără a-i trece prin gând să trișeze cu sentimentele și ideile proprii, el înaintază

în lectură, până la capăt, cu satisfacția de a fi găsit ceea ce căuta, sau, caz deloc singular, lasă dezolat volumul din mână după primele 20 de pagini, cu hotărârea (vai, respectată!) de a nu o mai relua niciodată. Necesitatea diversității de stiluri izvorăște și din raporturile literaturii cu cititorii. Fără a fetișiza cititorul, fără a se supune, necondiționat, capriciilor și gusturilor schimbătoare sau obosite, scriitorul trebuie să aibă în vedere dincolo de o condiție estetică mai generală circumstanțele particulare de care depind circulația și receptarea operelor sale. Mulți consideră diferențierea stilistică o condiție de ordin secundar, realizată de la sine în literatură, fundamental fiind talentul. Talentul e desigur, un element *sine qua non*, dar el depinde, pentru a se realiza în forme definitive, originale, de numeroși alți factori corelativi. Unul dintre aceștia mi se pare a fi stilul propriu, diferențiat, ireductibil. Înțeleg prin stil, telescopul unic prin care artistul contemplă universul, modul propriu de a concentra, într-o expresie diferențiată de alte opere, simbolurile, atitudinile în fața existenței, într-un cuvânt «filosofia» artistului. Există o accepție mai limitată a stilului, pur expresivă, compozițională, importantă, nici vorbă, dar când vorbim de necesitatea diferențierii stilistice în literatură trebui să dăm termenului înțeles mai general de înainte. Privită din acest unghi de vedere literatura actuală prezintă o varietate incontestabilă de stiluri individuale și, chiar am putea spune, de direcții, descinse, toate, dintr-o concepție estetică și ideologică unică. În literatura tânără, bogată și diversă, efortul de diferențiere stilistică e evident. Cum s-a mai observat, s-a format, de pildă, o școală a nuvelisticii tinere, după ce în deceniile dintre cele două războaie, romanul cucerise aproape întregul câmp literar. Îmbucurător e că cele mai variate formule epice își dispută, aici, posibilitățile de afirmare. Unele s-au impus și, trecând peste cazurile de epigonism, fatale într-o literatură, trebuie să observăm numărul impresionant de opere cu tonalități distincte. Sunt puse în valoare mai multe direcții ale tradiției noastre. Proza muntenească, de la Ghica și Filimon până la Panait Istrati, găsește o prelungire modernă, originală, în literatura colorată, cu simboluri și destine esențiale, structural romantice, a lui Fănuș Neagu. Fantasticul sadovenian e luat ca punct de plecare în proza vizionară, de atitudini hotărâtoare și poezie aspră, a lui Ștefan Bănuțescu. Proza analitică a lui Marin Preda e continuată de Nicolae Velea și, într-o oarecare măsură, de D.R. Popescu. Ion Băieșu, după ce a făcut multă vreme reportaj, cu bune rezultate, s-a fixat într-o proză care asociază observația sociologică și morală cu ironia învâluitoare. Alt prozator afirmat în ultimii ani, Vasile Rebreanu, realizat și el în proza cu inflexiuni lirice, experimentează, cu efecte diferite, noi formule, căutând puncte de plecare nu în prozatorii apocalipsului modern (Kafka) cum s-a spus, ci mai ales în miturile literaturii populare. În legătură cu diversitatea de stiluri se pune adesea problema experimentului, a inovației. A îmbogăți formulele existente într-o literatură, a deschide noi posibilități de experimentare, constituie, indiscutabil, un principiu pe care nu este cazul să-l mai

argumentăm. Întrebarea e, pentru critică, dacă experimentul se traduce pe plan estetic, dacă dorința de înnoire e, literar, satisfăcută. Numai după ce a fost îndeplinită această condiție, poate intra în discuție experiența ca atare, posibilitățile ei pentru o regiune mai întinsă a literaturii. A respinge tot sau a accepta tot e o atitudine regretabilă. Criticul e, prin formația lui, mai rezervat, unghiul lui de vedere e acela, mai general, al istoriei literaturii și fără a deveni sceptic, temător de noutate, trebuie să cerceteze bine totul, să caute călcâiul sensibil al operei și, după aceea, edificat, să spună un da sau nu. Sunt și false inovații, imposturi puse sub scutul prestigios al experimentului artistic? Sunt și vor fi totdeauna, dar cariera lor sfârșește în neant. Dacă există un talent real, faza aceasta e depășită și, intrate în soluții favorabile, apele își taie o albie proprie. Începătorii mai ales sunt adesea apocaliptici, răsturnători de gramatică poetică, cu gustul metaforic paradoxal. Un stil de acest gen, absolut insuportabil, e cel livresc, limfatic, cu vagi sclipiri imagistice. Versurile au o temă, un simbol, o idee etc., dar miracolul întârzie să apară: nimic nu pune în mișcare fantezia noastră. În proză, curent e cazul „stilului“ de melc, cu fastidioase descripții sociologice. Omul nu se grăbește, face totul cu meticulozitate, așa cum ar juca o partidă de preferans sau de concina prădată. Protagonistul intră într-un sat cooperativizat, trece în revistă casele noi, se abate la bodegă, ajunge, apoi, la casa de oaspeți etc., totul cu o exasperantă încetineală. Câteva oaze lirice în acest ocean de platitudine «obiectivă»... și cam atât. Pusă sub egida unui stil epic verificat, o astfel de scriere e falsă, ca și aceea care forțează originalitatea înfățișând reacțiile individului în împrejurări incredibile, cum e aceea a echilibristicii pe marginea palierului. Un prozator, cu o metodă mai gospodărească în literatură, își pune eroii, tineri îndrăgostiți regăsiți după o îndelungă despărțire, să mănânce... piftie, și, apoi... să se sărute sau, în alt cadru, înfățișează un grup de revoluționari din trecut dintr-o mare uzină, înarmați cu furci, coase și topoare, întâmpinând un grup de huligani etc. etc. Stilul, spuneau cei vechi, ține și de bunul gust”.

• [„Contemporanul”, nr 20] O analiză a ultimelor volume de poezii semnate de Tudor Arghezi (*Frunze, Poeme noi, Cadențe, Silabe*) face George Ivașcu în eseu *Același vrăjitor: Tudor Arghezi*: „Același de totdeauna în structura sa intimă a geniului său și mereu altul în spirala devenirii lui artistice, Arghezi întruchipează astăzi pe acel vates al liricii românești care a dat semnul său poeziei noastre o dată cu intrarea ei în secolul ce avea să devină al *Cântării omului*. □ Marin Sorescu scrie despre *Liniște și neliniște în Natura lucrurilor*.

• [Glasul patriei, nr. 15] Nichifor Crainic publică poezia *Cireșul*. □ La cinci ani de la dispație, Adriana Kiseleff evocă *Amintirea lui Cezar Petrescu*: „Ca romancier, se poate afirma că Cezar Petrescu este unul dintre continuatorii romanului modern și că proza românească a căpătat caracter de universalitate și prin opera sa. (...) La cinci ani de la moartea sa, Cezar Petrescu este prezent în mijlocul cititorilor săi, vechi și noi, cinstit în țară cât și peste hotare, cu

romanele «Întunecare», «Calea Victoriei», «Duminica orbului», «Fram, ursul polar», recent retipărite. Este cea mai pioasă comemorare a scriitorului, în afară de prezența în memoria poporului său, pe care l-a slujit cu statornic devotament prin întreaga sa creație literară”. □ Radu Gyr semnează poezia *Mi-ești tare dragă, limbă românească*.

21 mai

• [„Cronica”, nr. 15] Corneliu Ștefanache publică articolul *Valori și nonvalori*, în care afirmă: „Nonvaloarea știe să facă de toate, dar nu face nimic. Pretinde că are o pregătire multilaterală, dar strălucește de superficialitate. Umblă de colo până colo, face gălăgie, consumă spațiu și câteodată reușește să fie luată drept valoare. Și atunci o întâlnim pe coperta unei cărți, printre colaboratorii unui proiect, pe genericul unui film. Și asta înseamnă, în ultimă instanță că ciuperca a frustrat copacul plin de sevă.” □ Cronica literelor cuprinde poeziile: *Răspunderile tinereții*, de Elena Cătălina Prangati, *Neam străvechi, și vântul...*, de Constantin Pușcuță, *Bile și cercuri*, de Marin Sorescu, *Flăcări pe comoară*, de Damian Ureche și *Pe unde treci*, de Traian Chelariu. □ Gheorghe Drăgan publică articolul *Doi poeți*, în care vorbește despre Ion Chiriac – „care a arătat că poate scrie poezie patriotică viguroasă” – și Adi Cusim – „omul modern care suferă de nesomn, nesomnul conștiinței.” □ Apar schițele: *Pâinea*, de Vasile Rebreanu, *Fetița*, de Ion Istrati și *Fără frână*, de Mircea R. Iacoban. □ Răsfoind vechi publicații ieșene, Al. A. scrie despre *Al. Brătescu-Voinești la Iașul socialist*, în care reproduce câteva fragmente semnificative: „Fiecare zi a venit cu învățământul ei, pentru a-mi întări încredințarea că popoarele nu se urăsc între ele, că această religiei a urii dintre popoare nu vine de jos în sus, ci de sus în jos și că, dacă e vorba de găsit un raport de cauză la efect, între aceste două fenomene: ura dintre popoare și armate, atunci acest raport este invers...” □ Rubrica Note și comentarii se referă la „extrem de interesanta idee a lui Adrian Păunescu de a ridica, în versuri, o columnă lui Decebal.” □ Sub titlul *Literatura pentru copii*, Demostene Botez se referă la literatura pentru tineret, care „în țările socialiste constituie o preocupare de o însemnătate excepțională.” □ La rubrica *O carte pe săptămână*, I. Sîrbu recenzează volumul *Jurnal*, al lui Eugen Barbu, despre care afirmă: „Există, desigur, în paginile acestui jurnal, destule teribilisme de tinerețe, destule pasaje care sună artificios, destule lucruri față de care rămâi indiferent și pe care le-ai fi dorit lăsate să-ngălbenească-n sertare, dar ceva nu i se poate contesta autorului lui, și anume, captarea pulsației vii, autentice, a unui proces ideologic reprezentativ pentru o generație. Avem de-a face, de fapt, în foarte multe cazuri, cu un pseudo-jurnal, în care datele obiective primează, scopul lucrării fiind acela de a fixa prin mărturii directe graficul unei evoluții spirituale, în cadrul epocii dinaintea și de după cel de-al doilea război mondial.” □ Secțiunea *Cartea* conține articolul semnat de Mircea Ciubotaru,

care recenzează cartea lui I. Blăjan, *Omul cu ochelari negri*. □ G. D se referă al încercarea lui Teodor Virgolici de „a face o analiză minuțioasă a operei lui Dimitrie Anghel prin atenția acordată tematicii și procedeele în poezia și proza lui Anghel, fără a reuși însă să realizeze o viziune profundă, unitară și reală a operei studiate.” □ N. C. scrie despre „*Împlinire*” – o culegere literară despre regiunea Oltenia.

● [„*Luceafărul*”, nr. 21] Printre prozatorii tineri cei mai talentați, Marian Popa îl consideră, în notele sale pe Ștefan Bănuțescu, care face „o proză experimentală”, în limbaj, preocupându-se să găsească „cele mai adecvate echivalente în planul convenției literare pentru acte și evenimente la rândul lor privite dintr-un punct de vedere inedit”. El își concepe personajele observând „că el a intuit perfect adevărul că orice individ aflat într-un cataclism, de care el nu este răspunzător, dar în al cărui mecanism este angrenat, va fi un individ incert, nedeterminat, un individ plonjat într-o realitate labirintică. Procedul autorului va fi deci unul apt să surprindă evenimentul aleatoriu, singurul care poate da sentimentul haosului. (...) Observați că personajele sale nu au antecedente, nu au biografie, ele apar, acționează și dispar asemeni unor comete: numele lor, atunci când există, sunt relative și ele. (...) Dialogul este și el unul pe care l-am putea numi „încrucișat”. În cadrul aceleiași replici sunt introduse propoziții care marchează intenții diferite, uneori divergente, alteori convergente, legate într-o rețea densă de intenții subterane și mișcări exterioare. În sprijinul aceleiași formule deosebit de personale, Bănuțescu valorifică și stările onirice și halucinatorii. Există trei situații mai importante de apariție a oniricului: transcrierea lui printr-o modalitate de obiectivare, transcrierea visului printr-un limbaj de vis, și, în sfârșit, transcrierea realității, printr-o mișcare de vis”. Un alt prozator asupra căruia se oprește Marian Popa este N. Velea „un prozator format și, mai mult decât atât, o direcție posibilă a presei noastre. Mereu egal cu sine, se pare că el nu mai e dispus să ne facă surprize, dar e oricând capabil să ne facă bucurii. S-a vorbit adeseori despre Velea ca de un prozator de analiză, dar mai puțin despre modalitatea practică, particulară lui, în surprinderea unei stări”. Urmează N. Breban cu „o tehnică aproape originală în proza noastră, servind uneori unei problematice noi, o realitate plasată într-o altă realitate, un timp al personajului și un timp al narațiunii, o poveste care se derulează marcând treceri și transformări, epui-zându-se, o absență a logicii formale lineare, a ordinii rezonabile sau, poate, o altă logică, altă ordine, aceea a pasiunii și evenimentului imprevizibil, episoade care se înlanțuie fără justificări precise, un montaj particular capabil să aducă o dereglare particulară a timpului, o continua posibilitate de interschimbabilitate a secvențelor, goluri de timp, goluri de narațiune, goluri de justificării un cosmos parțial cunoscut de creatorul său. (...) O altă direcție destul de pronunțat marcată în ultima vreme este aceea a prozei metaforice și simbolice, ilustrată, printre alții de Vasile Rebreanu și D. Țepeneag. (...) Există o mare

cantitate de proză mediocră în toate revistele literare și o serie de articole le consemnează cu regularitatea cuvenită. Aș vrea însă să arăt că s-au încercat în ultima vreme unele generalizări pe marginea prozei tinere, dar aceste generalizări au pornit de la puține exemple, care cel mai adesea nu erau „experimente”, ci niște căutări personale ale unor tineri care nu s-au găsit încă pe ei. Procesul de formare a unui prozator este unul complicat, mult mai complicat decât al unui poet. Este aproape o lege ca, la vârsta la care un poet se epuizează, un prozator de-abia să se afirme. Între rebuturile; unui tânăr prozator afirmat ca un talent și acelea ale unui prozator el însuși rebut (indiferent de vârstă) le prefer pe primele. Un scriitor care are conștiința misiunii sale va face din propriile insuccese niște termene de comparație pentru activitatea sa. Să acceptăm deci niște polițe pe un anumit termen: apoi putem fi numai critici, dar și călâi”.

• **[„Flacăra”, nr. 21]** Este anunțată viitoarea apariție a unor volume de Tudor Arghezi, despre care se mai spune că „în aceste zile când împlinește 86 de ani se bucură din plin de dragostea și admirația nenumăraților și fideliilor săi cititori.” Se menționează apariția volumului lui Valeriu Anania, *Miorița*, „o încercare temerară”, „o lucrare ce se cuvine citită cu atenție și eventual valorificată chiar scenic, astfel putându-și reliefa mai bine potențele.” □ Este anunțată și apariția volumului *Basme românești*, de Corneliu Bărbulescu, „specialist încercat al domeniului”. Sunt anunțate și volumele de versuri ale Suzanei Delciu, *Pulbere de stele și de lut*, și al lui Gheorghe Chiva, *Zumba*. □ În aceeași rubrică, se scrie despre cel mai recent volum de versuri al lui Marin Sorescu, *Moartea ceasului*. Se afirmă că respectivul volum „relevă, ca și celelalte două anterioare, *Singur printre poeți* și *Poeme*, un poet de o sensibilitate acută, dublat de o inteligență artistică pătrunzătoare, apt a comunica un univers de tensiuni lirice cu totul remarcabile. Ni se propune o lectură profund originală și fermecătoare”. □ Este anunțat și volumul lui Eugen Barbu, *Jurnal*, „un roman interior, de creație și reflecție, de atitudine și disecție, ce va întregi în ochii cititorului profilul fecundului scriitor, cu câteva note inedite ori mai puțin cunoscute.” □ Nicolae Țic publică scrierea *Călătoria*, Eugen Frunză, *Un alt soi de zâmbet*, iar Veronica Porumbacu materialul *Linia cântă...*

• **[„Viața Studențească”, nr. 20]** Ion Rotaru – *Ascendența poeziei argheziene* și Constantin Crișan – *Poet universal*, celebrează cei 86 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi. Elogiul lui Ion Rotaru este compus în următorii termeni: „De cel mai mare poet al epocii interbelice – de Lucian Blaga – pe care-l caracteriza *tristețea metafizică*, dar și un vitalism de o forță latentă covârșitoare, Tudor Arghezi se deosebește prin neconținută lui febrilitate și mișcare sufletească în direcția căutării active a certitudinilor. Oricum, el a fost mult solicitat de frământările vremii de mare transformare din ultimul sfert de veac survenite în viața poporului nostru. Bucurându-se de mari energii spirituale, de robustețe fizică și de longevitate, Arghezi a continuat și continuă

– la acești străluciți 86 de ani ai săi – să se situeze în fruntea poezilor români... Acum, în epoca socialistă, când problema țărănească devenea, într-un mod nou, de actualitate, Arghezi – cel de-o vârstă cu cei 11 000 de martiri de la 1907, prietenul și colaboratorul lui N. D. Cocea de la «Facla» – a rememorat artistic, ca într-o frescă, egalată poate numai de romanele lui Rebreanu, Răscoala însângărată de la începutul acestui veac... Principiul dialectic al devenirii istorice, al evoluției omenirii, pătrunde conștiința politică argheziană, care contabilizează impresionant, în poemul filosofic și sociogenic *Cântare omului*, încununarea căutărilor ardente ale poetului *Psalmilor*... Arghezi s-a dezvăluit implicit și pe sine, insul mereu neliniștit, cu spiritul în continuă mișcare ascendentă pe asimptota cunoașterii.” □ Constantin Crișan îl plasează pe Arghezi în context universal: „Certificatul de universalitate al operei argheziene îl atestă în primul rând orchestrația tematică generală, etern umană a operei autorului *Cuvintelor potrivite* și *Cântării omului*; îl atestă caracterul larg generos al universului uman încorporat în geografia fără granițe a liricii argheziene; îl eliberează însăși măreția acestei arte, ea însăși la nivelul chintesenței literelor lumii. Acestea sunt, de fapt, și motivele pentru care opera argheziană, structural, *ab originem*, universală, prin bogatul, strălucitorul ei specific, merită Gloria răspândirii și cunoașterii ei în lume. Fenomen care a început în anii noștri și care continuă cu o vertiginoasă ascendență. Alături de Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Brâncuși sau Enescu, alături de alte valori ale artei noastre contemporane, Tudor Arghezi dezvăluie lumii valoarea vitală, imaginea vibrantă a poporului român, astăzi în plenitudinea virtuților lui creatoare”. Articolul continuă cu o listă de traducători emeriți ai lui Arghezi: *Poesias* – Buenos Aires, 1961, Rafael Alberti și Maria Teresa Leon; Iannis Ristos – Grecia 1961; S. Quasimodo și Mario de Michelli – 1961; A. Sadețki și Anna Ahmatova – URSS 1964; Claude Bonnefoy, Alain Bosquet și André Marcel – Franța 1963; Alfred Margul – Germania; F. Peixoto de Fonseca – Portugalia.

22 mai

- **[„România liberă”]** În secțiunea *Literatura și arta*, Const. Sârbu și Const. Azoiții realizează o anchetă, în regiunea Bacău, în legătură cu unele aspecte ale „activității de masă”, concretizată în articolul *Lăcașurile de cultură ale satelor*. □ Alecu Popovici publică schița *Șarpele galben*. □ Dragoș Vicol publică poezia *Cântec*.

- **[„Scânteia”]** Valeriu Râpeanu scrie despre *Două debuturi* în colecția *Luceafărul*. Criticul arată că Mariana Costescu, „poeta, de curând trecută de anii adolescenței, are totuși un acut simț al responsabilității sociale, ceea ce dă versurilor ei o anume gravitate și nota matură”. Pe Constantin Mateescu, prozator și profesor, îl preocupă îndeosebi „această fundamentală problemă a răspunderii omului față de sine și de cei din jur”.

24 mai

• **[„Scânteia”]** În chestiunea tradiției și a sensului ei activ, se pronunță, de la Iași, Constantin Ciopraga: „Sentimentul continuității între generații presupune stimă pentru valorile moștenite, dar și aspirația ca alte valori să le continue, în spirit creator; tradiția nu este o simplă transmitere de forme consacrate. Tradiția ca bază de plecare înlesnește cu siguranță saltul către noi înălțimi; unele cote au fost atinse. Ne referim la tradiția-sursă de idei, la tradiția-centru de iradiație, nu la tipare date o dată pentru totdeauna; înțelese ca «fermecate izvoare de apă vie» – ca să le definim cu o imagine sadoveniană – tradițiile conțin în ele fermentul unor viitoare forme posibile, care nu așteaptă decât geniul creator. (...) În literatură și artă mai ales, subiectul, concepția și perspectiva națională sunt elemente hotărâtoare pentru ca rezultatele să se poată numi valori. Artiștii „cu fața în lumină nouă de auroră – spunea odată Mihail Sadoveanu, sub cupola Academiei – trebuie să-și plece urechea spre trecut și spre popor... Cât, suferind, acest popor a cântat, el dădea dovadă că trăiește și va răzbi. De atunci încă pregătea vremurile de azi și viitorul. De la aceste fermecate izvoare de apă vie câtă să se adape toți cei care cântă și se simt ai acestui popor și ai acestui pământ”.

25 mai

• **[„România liberă”]** Radu Popescu semnează o cronică teatrală asupra piesei *Vișorul*, de Barbu Delavrancea, montată la teatrul ce îi poartă numele autorului, „act nu numai de livrescă pietate față de patronul său, dar de solidă consonanță cu sarcinile duble ale acestui teatru, și, totodată, cu justele cerințe fundamentale ale justeii concepții repertoriale, care începe să-și facă loc, și chiar să biruie. Opera are calități minunate, dar nu putem ascunde că are unele cusururi. Ecouri din întreaga mare dramaturgie a lumii, de la Shakespeare și Racine până la Schiller și Hugo se repercutează în construcția dramei și în chipul eroului principal, amestecându-se, turburându-se și diminuându-se unele pe altele, în idee și în forță. Construcția este fără îndoială grandioasă, dar în mod evident inegală: în jurul axului central – conflictul lui Ștefăniță Vodă cu marii boieri – episoadele și situațiile dramatice nu aderă și nu se rotesc ca un tot (...)”.

• **[„Scânteia tineretului”]** C. Stănescu glosează despre *Sensul și justificarea interpretării biografice*, pornind de la volumul lui Adrian Marino, *Viața lui Al. Macedonski*, în care autorul „construiește o biografie după sistemul călinescian, într-un stil propriu, evocând omul nu doar în mărturiile documentare ale gesturilor și acțiunilor lui (...) ci punându-i în față oglinda marilor lui creații destinate posterității.”

26 mai

• **[„Scânteia”]** Paul Everac semnează articolul *Domnișoara Cucu*, un text cu trimitere directă la dezbaterile despre „vechi” și „nou” din viața de zi cu zi,

aflată în plină evoluție. Autorul consemnează, cu argumentele specifice modului său de a judeca prezentul, apariția unor personaje foarte asemănătoare, prin atitudine, cu eroina piesei lui Mihail Sebastian. Convențională și riguroasă în a respecta mentalitățile generației din care face parte, aceasta refuză să accepte schimbările din societate: „Domnișoara Cucu, venind de peste două sau trei generații, nu ține seamă că tipologia vremii noastre s-a schimbat, s-a nuanțat, a devenit mai complexă: Ea caută peste tot pozitivul optimist care zâmbește și dușmanul încruntat și pidosnic care sapă temelia societății. Pentru ea fata care dansează twist, eleva Zamfirescu, e un monstru scelerat și cea mai cumplită zi a ei a fost când a văzut că twistul se învață totuși la casa raională de cultură”. □ Se anunță încetarea din viață a prozatorului Alexandru Cazaban, „decanul de vârstă al scriitorilor din țara noastră”.

• [„Gazeta literară”, nr. 21] Perpessicius semnează: **Lecturi intermitente (III)**: „Un recent articol «Cartea de buzunar» («Scânteia» din 13 mai 1966), al lui Zaharia Stancu îmi amintește un nume și o operă, *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu, despre care îmi propusesem să mă refer în mod special, speciale fiind și împrejurările în care am luat cunoștință de existența și excelența acestui volum de nuvele. Pe toamnă, Uniunea Scriitorilor distingea cu unul din premiile ei *Iarna bărbaților*, și ar fi fost, poate, prilejul cel mai nimerit să salutăm din nou, cum făceam pe vremuri – de pildă, acum patru decenii, când *Plumb*-ul lui Bacovia, apărut în prezelele primului război și înregistrat drept o curiozitate, era consacrat, la reeditarea lui de peste zece ani, cu o distincție a vechiului S.S.R – eficacitatea premiilor literare. Firește niciun premiu din lume, și tentativele n-au lipsit, n-ar fi în stare să învieze un leu mort, dar pe frontispiciul unei cărți excelente – și *Iarna bărbaților* e din rândul lor – unui premiu literar îi stă tot atât de bine, precât stăteau «mărgelele de sticlă verde, care săltau pe pieptul jerseului roșu și umflat al Vicăi», trupește frumusețe galantă din întâia nuvelă a volumului. [...] Dar la vremea aceea, a premiilor și a laudelor binemeritat, lectura nu mi-era cu puțință: *Iarna bărbaților* nu-și sfârșise încă periplul pe la amatoarele și amatorii dornici de lecturi frumoase. Prin martie, cred, izbuteam să reintru în posesiunea exemplarului meu și, cam tot pe atunci, când încă nu-l străbătusem din scoarță în scoarță, am asistat și la reprezentarea piesei *Scaunele* de Eugen Ionescu. Departate de mine gândul de a pronunța sentințe. Poate că mă aflu într-o dezavantajoasă stare de recepție, însă mi s-a părut, vorbesc de spectacol, că regia nu-i pusese în valoare tot clar-obscurul, toată melancolia, în care se cuvenea să evolueze epavele acelea de pe scenă, mult prea zgomotoase și prea stridente pentru niște fapte trăind din refulări ale trecutului. [...] Fapt este că, la sfârșitul spectacolului, în timp ce cortina se lăsa în aplauzele entuziaste ale spectatorilor, mă trezeam spunându-mi: «o mie de *Scaune* nu fac cât prima nuvelă din *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu». Opinie la care țin, oricât de categorică ar părea, și oricât ar trebui să mă pună în gardă ingerințele presei

apusene, dezlănțuite de ultima piesă a lui Eugen Ionescu, *Setea și foamea*, jucată la Comedia Franceză [...]. *Iarna bărbaților* e dintre cărțile despre care niciodată nu se va fi vorbit îndeajuns... Iată pentru ce subscriem întru totul sugestiei recentului articol al lui Zaharia Stancu: până la viitoarea operă a tânărului scriitor, ca și până la inaugurarea «cărții de buzunar», colecția Biblioteca pentru toți are fericitul prilej să răspândească în ediții de masă, excepționalul succes literar: *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu.” □ La rubrica *Note de lectură* semnează recenzii: Valeriu Răpeanu și Aurel Martin. Valeriu Răpeanu scrie la micro-monografia lui I.D. Bălan, **Octavian Goga**: „...Ion Dodu Bălan izbuteste să ne dea imaginea vieții și a operei lui Goga printr-o strânsă demonstrație realizată deopotrivă cu mijloacele istoricului și ale criticului literar. (...) Ion Dodu Bălan este mai înainte de toate un pertinent cunoscător al culturii din Transilvania, după cum o dovedește și ediția din Teatrul lui Slavici. Simți aceasta încă din primele pagini ale cărții care evocă nu numai tradițiile literare ce au contribuit la formarea tânărului Goga, dar și întreaga atmosferă socială și spirituală transilvăneană a epocii de la sfârșitul veacului trecut și începutul secolului nostru. Se fac deosebiri nuanțate între profilul poeziei lui Goga dar și al celor doi înaintași, George Coșbuc și Șt. O. Iosif. Se determină contribuția și locul unor reviste literare, cum ar fi „Luceafărul”, de care Octavian Goga a fost legat la începuturile sale și au avut asupra lui o înrăurire. (...) Familiar al operei lui Octavian Goga, din care a publicat până acum trei ediții, prefăcute și îngrijite, Ion Dodu Bălan a urmărit evoluția operei acestuia, i-a delimitat valoarea, i-a detectat limitele și punctele de minimă rezistență în fața timpului, a stabilit sinuozitățile și contradicțiile omului. Pentru că poetul care a vorbit atât de răspicat în anii tinereții sale în numele suferinței celor mulți, poetul care a strâns în versurile sale dureri de veacuri, și-a încheiat viața de partea cealaltă a baricadei, alături de oameni ce i-au folosit demagogic numele. (...) Și monografia lui Ion Dodu Bălan ne restituie această imagine într-o demonstrație riguroasă ce unește deopotrivă obiectivitatea criticului cu talentul unui mânuitor al cuvântului ce știe să dea frazelor sale căldură, voiciune și plasticitate. În șirul monografiilor de istorie literară apărute în ultima vreme, cartea lui Ion Dodu Bălan demonstrează, alături de celelalte, vitalitatea acestei tinere generații care abordează acum, cu rezultate fericite, momentele-cheie și figurile proeminente ale culturii românești”. □ Aurel Martin se reefră la o altă monografie, aceea scrisă de T. Vârgolici despre **Dimitrie Anghel**: „... inițiativa lui T. Vârgolici de a consacra un studiu monografic lui Dimitrie Anghel mi se pare a fi întrutotul lăudabil. Cititorul are prilejul să cunoască, prin intermediul unuia dintre cei mai harnici istorici literari afirmați în ultimul deceniu, viața și opera unui scriitor deosebit de interesant, original în multe privințe și mai ales cu rol netăgăduit în dezvoltarea poeziei, a prozei lirice și a pamfletului. Sintetizând datele fundamentale oferite de cercetătorii anteriori, (citați în corpul studiului, cu o

probitate științifică remarcabilă), împingând investigația până la consultarea minuțioasă a presei timpului, Teodor Vârgolici oferă iubitorilor de informații exacte un material detaliat cu privire atât la biografia lui Anghel, cât și la conținutul scrierilor acestuia, la ecoul lor în epocă și la evoluția ideologică și artistică a scriitorului. Aici trebuie căutată, ca de obicei, contribuția *forte* a lui Teodor Vârgolici, stăpânit (fenomenul e evident și în cărțile sale anterioare) de un vizibil demon al exegezei documentare. (...) M-aș fi bucurat totuși dacă, reluând puncte de vedere mai vechi, Teodor Vârgolici ar fi depus un efort sporit în sensul delimitărilor nu de amănunt, ci de viziune critică. Izolat, faptul se produce. Ar fi fost de dorit însă ca el să aibă loc la modul general, mai cu seamă în capitolele referitoare la evoluția ideologică și artistică a scriitorului, la poezia și proza acestuia, la integrarea lui în spiritul veacului, pentru ca azi, pe baza unei metodologii care să poarte amprenta personalității comentatorului, să putem vorbi efectiv de un Anghel văzut de Vârgolici, așa cum vorbim de unul văzut de un Călinescu sau de Cioculescu”. ■ Tot despre o monografie (Adrian Marino, ***Viața lui Alexandru Macedonski***) scrie Eugen Simion la cronica literară: „Să notăm de la început, cu satisfacție, că Adrian Marino, autorul *Vieții lui Macedonski*, depășește toate așteptările: ampla biografie reprezintă documentul, indiscutabil hotărâtor, în acest proces încă neîncheiat, și în egală măsură, prin valoarea ei critică intrinsecă, se structurează ca o piesă solidă, printre cele mai pătrunzătoare din literatura de specialitate. Autorul, cunoscut de mai înainte din paginile revistelor călinesciene: «Jurnalul literar» și «Națiunea», bine orientat în subiect, informat până la detaliu, pătrunde sigur pe el într-o pădure obscură în care toate, copacii și viețuitoarele, par metamorfozate de un spirit nevăzut, activ, straniu. Elementele biografiei macedonskiene, supuse mistificării, par asemenea plante și animale fabuloase ce trebuie, printr-o operație inversă de magie, aduse la proporțiile reale. Forța deformatoare care acționează, în acest câmp, încurcând toate prevederile, derutând pe biograf, ține în aceeași măsură, de ordinul himericului și al egolatriei. Totul e văzut prin această lupă măritoare și pentru a da o judecată obiectivă, în nicio tangență cu subiectivismul colosal al poetului (mitoman recunoscut), criticul trebuie să potrivească bine lentilele, să observe încă odată lucrurile, forța lor ascunsă, și după aceea să formuleze o concluzie cât de fermă. Mitul Macedonski are, spre deosebire de acela, mai puternic al lui Eminescu, inconveniența de a nu fi unitar, orientat într-o direcție sigură. Discipolii îl exaltă, detractorii pronunță judecăți înfricoșătoare, contemporanii împing faptele într-un sens sau altul, poetul însuși agitat de un demon comedigraf, dă mai multe versiuni, după circumstanțe. Cum se descurcă, în toate acestea, biograful care nu vrea să cadă nici în apologetică, nici să facă operă lesnicioasă de denigrator? Adrian Marino se hotărăște pentru eseu de interpretare biografică și portretul moral, dând cât mai puțin credit legendelor, bizuindu-se pe documente. Convingerea lui e că orice viață are un specific al

său, un timbru inefabil, ce trebuie reconstituit, nu într-o migăloasă, aridă operă de arheologie literară, ci într-o operă critică vie, creatoare de puncte de vedere. Fixarea ființei morale a scriitorului devine, în această înțelegere a biografiei, actul critic esențial. Modelul e, firește, G. Călinescu (*Viața lui Eminescu*), la a cărui școală estetică Adrian Marino s-a format. (...) Cele 14 capitole ale scrierii fixează momentele capitale ale biografiei cu un interes aparte pentru polemicile scriitorului, pentru viața de familie și de cenaclu, campaniile de presă și avaturile din vremea bătrâneții. Câteva secvențe (*Macedonski și burghezia*, *Vis și realitate*), depășesc stricta biografie, definind fie o antinomie morală, fie o poziție mai consecventă de ordin ideologic. Preocuparea criticului e, în orice punct al reconstituirii s-ar afla, de a face ca elementele să conveargă într-un portret unic, reluat, definit, amplificat, cu sentimentul că materialul e friabil, cum e și în realitate. Câteva trăsături sunt totuși sigure, invariabile, și semnalându-le, ori de câte ori are prilejul, Adrian Marino tinde să creeze o *structură* morală și spirituală, văzută în totalitatea manifestărilor ei. (...) E desigur, un merit științific al lui Adrian Marino, dar mai ales un atribut al talentului său critic de a fi intuit exact personalitatea poetului și de a fi întocmit, cu o rară scrupulozitate, etapele formației și evoluției sale. Criticul pune, așadar, în biografia lui Macedonski, și rigoare și talent. Cartea se citește fără dificultate, stilul e nuanțat, colorat în modul intelectual al lui G. Călinescu, cu schimbări rapide de ton, de la notația gravă la ironia învăluitoare”. ■ Vasile Netea semnează textul *Itinerar eminescian*: „În 1935, cerce-tând și descriind *Opera lui M. Eminescu* – vol. V. p. 328 – George Călinescu, neîntrecutul istoric și romancier al literaturii române moderne, afirma spre mirarea atâtor eminescologi, că genialul poet ar fi rămas «un ardelean». Făcând această surprinzătoare afirmație, George Călinescu nu se gândea însă la arborele genealogic al poetului, pe care nimeni nu-l cunoștea mai bine decât dânsul, și nici la locul nașterii sale, ci, în cadrul unei biografii spirituale, la formația intelectuală a lui Eminescu, la concepția sa de viață, la substanța patriotică a operei sale și la profunde și permanentele sale legături cu pământul, cu oamenii și cu năzuințele Transilvaniei. Și într-adevăr, urmărind biografia și creațiile poetului, la care trebuie să adăugăm și bogatele sale culegeri de folclor, nu e greu de constatat că niciunul din scriitorii din vechea Românie, anteriori anului 1918, n-a străbătut potecile Transilvaniei cu elanul lui Mihai Eminescu, că niciunul nu i-a cunoscut mai adânc frumusețile arcadiene și nu s-a identificat mai puternic cu setea ei de libertate și de lumină. Se împlinesc în această primăvară o sută de ani de la întâia călătorie a lui M. Eminescu în Transilvania, de la primul său contact cu renumitele orașe istorice ale Ardealului, Blajul, Alba Iulia, Sibiu, un secol de la intrarea sa – prin revista «Familia» – în mișcarea literară a ardelenilor, în conștiința și admirația lor. Se cuvine să evocăm deci centenarul transilvănean al lui Eminescu!”. □ *Folclor și specific național* – se intitulează dialogul dintre Ovidiu Papadima și

Ion Biberi: [O.P.]: „Nicio cultură nu e mai universal umană decât cea folclorică. Teme, motive, trăsături stilistice comune până la surpriză se întâlnesc la popoare imens depărtate uneori în timp și spațiu. (...) Putem vorbi astfel de un folclor european, spre deosebire de cel african, bunăoară; de un folclor al popoarelor nordice, al celor mediteraneene și de un folclor al sud-estului european”. [I. B.] : „ (...) Orice act cultural este o creație individuală, trăgându-și substanța dintr-o tradiție colectivă. O operă de cultură este un fapt de interferență între o viziune personală și o optică colectivă, aceasta din urmă aflată, în substanță, în particularitățile locale, alcătuind o notă distinctivă a unui stil național, după cum structura specific-națională apare la intersecția dintre valorile particulare fiecărui popor, integrat totuși culturii universale. (...) Din această incidență de privire vom constata că viața culturală românească reprezintă, prin Cantemir, Eminescu, Enescu, Iorga, Hasdeu, Brâncuși, Grigorescu, Andreescu, Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, Pârvan, urmați de toți marii creatori ai țării noastre, o punere în valoare a ființei colective românești: evoluție și împlinire de sine, de la epocile preistorice până în prezent: psihologie colectivă, limbă, datină, mitologie populară, arhitectură, costum, geografie, peisaj”.

• [„Tribuna”, nr. 21] Lui Ștefan Aug. Doinaș i se publică poeziile: *Însemnare la un portret de femeie, Printre oglinzi, Orice sărut, Lăcaș, Meta-morfoza, Parabola drumețului, O veveriță, Pasărea, Rănila* ș.a. □ Theodor Constantin, Haralamb Zincă și Mircea Braga continuă seria *Colocviului nostru despre romanul de aventuri, polițist, ficțiune*, urmărind specificitatea romanului românesc de aventuri, existența acestuia ca specie literară aparte, rolul senzaționalului într-o astfel de creație, nu fără a semnală „cele mai izbutite și cele mai puțin izbutite lucrări ale genului în ultimii la noi” și nu fără a accentua rolul criticii în dezvoltarea literaturii de aventuri. În acest sens, se menționează din nou seria formată din autori ca Radu Tudoran, Dragoș Vicol, Constantin Chiriță, Leonida Neamțu, Ștefan Luca, Vladimir Colin, Nicolae Mărgescu, Octav Măgureanu, Tudor Popescu ș.a., Haralamb Zincă apreciind elogios, spre exemplu, romanul lui Theodor Constantin, *La miezul nopții va cădea o stea*. □ Mircea Oprea recenzează două apariții la Editura Tineretului, din 1965, *Om și nălucă*, a lui Adrian Rogoz, și *Cheia comorilor*, a lui Ovidiu Șurianu, ambele cărți „de anticipație”. Recenzentul abordează și *Povestirile lui H. G. Wells* (volumul IV al *Operele alese, Oul de cristal*), dar și cartea *Un român în Lună*, a lui Henri Stahl, din 1914, retipărită la aceeași editură, „recent”. □ Se publică schița *Jaguarul*, de Vasile Rebreanu. □ Sunt publicate peoemele *Koh-i-noor, O șuviță de timp, Vasul fantomă, Vechi amintiri* (din seria *Pe muchie de vis*), versuri și desene de Alexandru Lungu. □ Se oferă spațiu editorial unui fragment (*Tineretea lui Noe*) din romanul în pregătire *Insula efemeritelor*, de Augustin Buzura. □ Se acordă spațiu transcrierii unei părți de corespondență dintre Lucian Blaga și Emil Isac, „culegătorul” fiind

Ion Rahoveanu. □ Paul Everac semnează articolul *Traseul dramaturgiei noastre*, încercând a stabili, în opinia sa, direcțiile teatrale necesare ale epocii. În urma „meditației”, ajunge la identificarea „dinamului”: „Viața mea interioară, cultura, potența mea creatoare, rezultată din conjuncția din vremea mea, cu problemele ei, alimentată cu cărbuni sau electricitatea societății mele, conectată deci cu impulsurile dimprejurul meu”. □ C. Căpușan analizează piesa *Așteptându-l pe Godot*, a lui Samuel Beckett.

27 mai

- **[„România liberă”]** În secțiunea *Carnet cultural*, Paul Georgescu recenzează volumul lui Adrian Marino, *Viața lui Alexandru Macedonski*, în articolul *Viața unui mare poet*, menționând că autorul și-a propus „să reconstituie documentar biografia poetului, folosind toate datele și elementele cunoscute”, și „să schițeze profilul moral, să configureze caracterul scriitorului”. Primul obiectiv îi pare criticului literar „greu de realizat, viața lui Macedonski fiind una dintre cele mai necunoscute din istoria literaturii române (...). Reușita documentării i-a îngăduit cercetătorului să construiască un portret moral adevărat și nuanțat. Această interpretare psihologică ar putea fi numită, cu o expresie a criticului, «eseu biografic». (...) A. Marino, prin disecări succesive, pe etape, a reconstituit existența «oscilantului și adesea imprevizibilului Macedonski» «în toate sinuozitățile și ciudățeniile sale»,.. Volumul reprezintă, „între altele, și un act de dreptate, față de unul dintre cei mai însemnați poeți ai noștri, înfrânt în timpul vieții, ignorat aproape, după moarte, printr-un complex de împrejurări”.

- **[„Contemporanul”, nr 21]** Prima pagină este dedicată vizitei *Conducătorilor de partid și de stat în Cetatea Sucevei*. O fotografie de mari dimensiuni îl are în prim-plan pe Nicolae Ceaușescu, secretarul general al C.C. al P.C.R. urmat de membrii delegației. □ Articolul de fond intitulat *Pe plaiuri moldovene* este semnat de Zaharia Stancu: „Pretutindeni, la orașe și sate oaspeții au fost întâmpinați de populație cu inima deschisă, cu dragoste, cu desăvârșită încredere, cu nesfârșite urale. Poporul român și-a găsit în partidul comunistilor înțeleapta călăuză mult așteptată, conducătorul energic și priceput pe care de totdeauna și-l dorise. Sub conducerea P.C.R. poporul nostru și-a descoperit sursele sale de energie, comorile sale neprețuite de artă, elanul și-a cuteza să adaug-iubirea de patrie, vitejia, atâtea și atâtea virtuți străbune”. □ Nichita Stănescu publică poezia *Cântec*. □ Nicolae Manolescu scrie cronică *O istorie a versificației moderne*, la volumul *Versificația modernă* de Vladimir Streinu: „Ar fi, prin ambiția pe care o trădează titlul, o carte unică: o istorie a versificației moderne n-a mai scris nimeni. Nici chiar, vorbesc serios, Vladimir Streinu. (...) „Versificația modernă” e o carte utilă și care deschide posibilități de cercetare, într-un domeniu în general ignorat. Îi lipsește lui Vladimir Streinu un sâmbure de gratuitate care să ne dea iluzia că autorul și-a uitat

măcar din când în când scopurile instructive”. □ Ion Pascadi publică eseu *Eugen Lovinescu și «mutația valorilor»*,,.

28 mai

• **[„Scânteia”]** Zaharia Stancu ia atitudine împotriva librarilor care expun cărțile pentru a fi văzute și nu vândute. Aceștia le țin sub sticlă și nu permit răsfoirea lor înainte de a fi cumpărate. Și alte scriitori participă la campania de față reclamând, printre altele, faptul că unele librării condiționează cumpărarea unei cărți valoroase de achiziționarea, în același „pachet”, a unor volume nevandabile sau greu vandabile. Articolul se încheie cu îndemnul: „Să scoatem repede – cât mai repede posibil – cărțile des sub lespezile de sticlă care leucid”. □ Valeriu Râpeanu semnează cronică la Eugen Barbu, *Jurnal*, semnalând prezența multor citate, pe care le consideră inutile, fapt ce va fi remarcat, în timp, și de alți critici ceea ce avea să ducă la concluzia că ele nu fuseseră selectate de autorul despre care, tot peste timp, avea să se afirme că „publică mai mult decât scrie” : „...s-a observat că jurnalul lui Barbu e saturat de citate. Procedul l-am întâlnit la mulți dintre autorii ce-și publică jurnalele. Cu un corectiv; cele mai multe dintre aceste referiri explică o stare de spirit, îți indică o direcție a gândirii, un prilej de meditație, mai precis converg către o atitudine, Or, aici sunt cazuri în care aceste citate nu reușesc să se înscrie decât în zona gratuității”.

• **[„Cronica”, nr. 16]** V. Adăscăliței publică articolul *Centenarul primei mari culegeri de folclor românesc*, în care se referă la volumul *Poesii populare ale românilor*, republicat de Vasile Alecsandri în 1866, care prin „colecția sa de folclor românesc oferă o imagine mai complexă și de aceea mai reală a creației populare poetice românești.” □ Cronică literelor cuprinde poeziile: *Cireșul om*, *Elegie* și *Întrebări*, de Ion Chiriac, *Liliac*, de Valeria Boiculesi, *Legământ*, de Ion Omescu, *Migdalii*, de Al. Jebeleanu, *Decebal*, de Silviu Rusu și *Rugă*, de Rodica Iulian. □ La secțiunea Debuturi. Proză, Vicențiu Donose publică *Omul care și-a ucis visul* și I. D. Costea. *Domnița*. □ În articolul *Moment liric actual*, I. Sîrbu se referă la „Producția editorială de versuri din primele luni ale acestui an, care confirmă, odată mai mult, varietatea manifestărilor din câmpul nostru poetic, îmbogățirea continuă a registrului liricii actuale.” □ Rubrica Documente conține două scrisori ale poetului *Șt. O. Iosif către Ibrăileanu*, care aduc amănunte noi în legătură cu situația scriitorilor noștri din trecut.” □ Secțiunea Note și comentarii comemorează cinci ani de la moartea lui Lucian Blaga. □ Ilie Dan scrie despre poetul *George Topîrceanu, colaborator la „Lumea”*, publicând poezia *Pastel de mai*: „Liniște. Căldură. Soare. / sălciile plângătoare / Stau pe maluri dormitând. / Un vițel în râu s-adapă / Și-o femeie, lângă apă, / Spală rufele cântând.” □ Rubrica O carte pe săptămână cuprinde articolul semnat de Mihai Drăgan despre „O schiță monografică elaborată”, *Octavian Goga* de I. D.

Bălan. □ La secțiunea Cartea, Antoaneta Macovei se referă la cartea lui Henriette Yvonne Stahl, *Fratele meu omul*, care confirmă faptul că „romanul de analiză psihologică este modalitatea în care aceasta se manifestă cu ușurință și predilecție.” □ Ion Apetroaie scrie despre inițiativa Editurii pentru literatură de a pune în circulație Studiile literare semnate de M. Petroveanu. □ Ion Nuță semnează articolul consacrat volumului *Sile voiajorul*, scris de Ioniță Marin. □ Demostene Botez publică articolul *Audiberti despre meșteșugul de a scrie*, „un scriitor multilateral, ca un cântăreț virtuos la mai multe instrumente, cu o carte de vizită încărcată de multe subtitluri, susceptibile de a provoca reacțiuni contradictorii, dar totdeauna interesante.” □ Hertha semnează articolul *Prezența lui Johannes Becher*, care a dat o artă de mare intensitate lirică, a știut să fie, în vremuri de restriște, o prezență și să comunice cititorilor fiori de luptă și încredere, evidențiată prin poezia *În ceasul ultim*: „Mort fi-voi doar de tine când m-aș dezbină. / O, țară, maică, nemurire a mea!”

• [„**Flacăra**”, nr 22] Sub supratitlul *Adolescenții*, este publicat materialul *Scurte*, fragmentat în trei părți și semnat de ??????. □ În rândul literaturii pentru copii, se anunță că „Editura tineretului a întâmpinat Ziua copilului cu câteva interesante apariții dintre care semnalăm: Tudor Arghezi **Bună dimineța primăvară**; Otilia Cazimir **A murit Luchi...**; Dimitrie Bolintineanu **Legende istorice**; vestita baladă populară **Gruia lui Novac** (ilustrații Done Stan); Barbu Ștefănescu-Delavrancea **Bunica și bunicul** (culegere de povești, povestiri, basme); Victor Eftimiu **Omul de piatră** (ilustrație Val Munteanu); Demostene Botez și Ionel Pop **Hoinăreli în natură** (reeditare); Ion Pas *Povestiri vechi și noi* (culegere); Mihai Stoian *Ha, Ra, Ba, Bu, Rici ș.a.*”. □ Se anunță apariția volumului *Ritmuri*, de Tudor Arghezi, „un nou prilej pentru cititori de a intra în universul acestui mare poet, de a se minuna de viguroasa sa artă”. De asemenea, se semnalează publicarea volumului *Minus durerea*, versuri de Ion Crînguleanu, ce „putea fi încă mai dens ca substanță și mai individualizat ca expresie”. În rândul debuturilor literare, sunt anunțate cele ale Marianei Costescu, ce publică *Versuri* și cel al lui Constantin Mateescu, cu volumul de schițe și povestiri *Rochia cu anemone*. Despre actorul Emil Botta se anunță că a publicat volumul de versuri *Poezii*, devenind astfel în ochii cititorilor un „poet, cu totul remarcabil”. □ Apare, în colecția *Biblioteca pentru toți*, volumul *Studii și cercetări de istorie literară*, de George Călinescu.

• [„**Luceafărul**”, nr 22] Un exemplu de *Prețuire a culturii naționale* da Sânziana Pop. Inspirată de amintirea marilor domnitori din trecut și de evenimentele importante din istoria țării noastre, autoarea articolului îi asociază pe înaintași „conducătorilor de astăzi ai țării”, cei mai în măsură să reprezinte poporul român, „la această vârstă a istoriei numită socialism”. Vizita „pe drumurile Moldovei” a „marilor bărbați comuniști”, devine o „sărbătoare a sufletului și a spiritului românesc”, fiind surprinsă de Sânziana Pop în formule plastice: „Fiecare popas a prilejuit motive de satisfacție si

schimburi rodnice de păreri. S-au rostit cuvinte despre înflorirea industriei și a agriculturii în această parte a țării, neglijată aproape complet în trecut. «Noi am pornit de la un nivel scăzut și trebuie să depunem eforturi mari pentru a asigura mersul înainte din ce în ce mai iute al patriei noastre pe calea dezvoltării economice, spre făurirea unei industrii puternice, a unei agriculturi intensive, a unei culturi înaintate. Fără aceasta, nu se poate vorbi de socialism și comunism». Fiecare popas a fost un prag de concluzii necesare și de noi hotărâri. Dar au fost și popasuri de aducere aminte. Clipe de pioasa reculegere și de îndreptățită mândrie în fața locurilor pe care dăinuiește vie, amintirea marilor noștri cărturari, luceferii temeinicei noastre culturi, în fața monumentelor lor de neprețuită artă, rod al spiritului ales românesc. Conducătorii partidului și statului au cutreierat jocurile de copilărie și viețuire a unor scriitori moldoveni, muzeele de artă și de istorie, mănăstirile, zidurile vechilor cetăți, legând prin cuvinte potrivite firile trainice ale tradiției românești de prezentul culturii noastre. Astfel, din repetatele aprecieri făcute de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în aceste clipe de emoționantă meditație, reiese clară ideea legăturii culturii românești cu aspirațiile nobile ale poporului nostru, acea sete de echilibru și seninătate sufletească exprimată cu atâta forță în capodopera folclorului nostru literar *Miorița*, acea foame de spiritualitate atât de vădită în toate formele de manifestare ale creației populare la noi. Tot ce este durabil în literatura și arta noastră cultă se datorește legăturii cu poporul. Sensurile acestei afirmații trebuie descifrate în adâncime, acolo unde sufletul creatorului cult fuzionează cu sensibilitatea rapsodului anonim, acolo unde aspirațiile sociale se împletesc și converg cu sensul luptei pentru dreptate. Toți marii noștri cărturari au fost luptători pentru dreptate, apărători ai poporului împilat, visători ai ființei noastre naționale. Monumentele noastre de cultură, expresie a rădăcinilor adânci ale spiritualității românești, ne apar astăzi ca păstrătoare ale unor neprețuite tradiții. Venind, în sensul luptei de veacuri a poporului nostru pentru dreptate socială și libertate spirituală, ele se întâlnesc și se continuă cu formele culturii noastre noi socialiste. Tradiția culturii noastre este în acest sens un permanent prilej de meditație asupra măreției trecutului românesc, dar și un imbold de inovații creatoare. Aprecierile tovarășului Nicolae Ceaușescu sunt memorabile, îndreptare de lungă durată ale culturii noastre noi, model de înțeleaptă înțelegere a problemei preluării moștenirii culturale”. □ Eseul lui Vladimir Streinu, de la rubrica *Distingo*, are ca subiect valoarea națională și universală a culturii noastre, prefirată de gândirea estetică a autorului și având, printre stimulente, discursurile lui Nicolae Ceaușescu, rostite „lângă monumentele istorice și artistice ale Moldovei” : „De la Cantemir la Iorga de la *Eminescu* și Creangă la Sadoveanu, Bacovia și Arghezi, iar de la aceștia la Camil Petrescu cu, Blaga, Barbu și Zaharia Stancu; ca și de la Grigorescu la Țuculescu, ca și de la Brâncuși la Anghel, Enescu însuși fiind suprem semnificativ în acest sens,

valoarea lor în suma culturii universale e puternic colorată național. Ei se ridică prin aceasta exemplar în fața generațiilor noi de creatori, după cum de asemenea exemplar pentru inserția sigură a valorilor în circuitul universal le poate fi succesul folclorului românesc pe scenele lumii de azi. Țara ne este în adevăr mică, proporțional față de altele și – planetar – nu mai mare decât o vatră strămoșească, dar de pe ea pâlpâie flăcări înalte de comoară, care luminează circular cele mai îndepărtate orizonturi omenești. Și ideea de comoară nu e aci, cum s-ar putea lua, o simplă figură de stil; ea implică taina culturii române în binecuvântatul pământ carpato-dunărean. Cine ține cu adevărat s-o pătrundă, trebuie numaidecât să vadă cu ochii lui cum curg apele, care ne mărginesc țara, și cele care o brăzdează, vărsându-se toate în aceeași mare, să audă cu urechile lui, de la rădăcina unui pin secular, fâșăitul de deasupra codrilor, să-i străbată cu piciorul reliefurile până înăuntrul cetăților muntoase, și, mai ales aci, să cunoască acele capodopere unice săvârșite de arhitecți și zugravi locali necunoscuți, mănăstiri și schituri prizoniere ale pământului, care le ține de temelii eterne, să nu poată fi furate și nici duse temporar, ca poezia, muzica și pictura, prin lumea largă. Clopotele de la Putna, după ce au sunat tot felul de mobilizări de-a lungul istoriei noastre naționale, ar aminti acestui călător de poezia lui Eminescu, care, la rândul ei, i-ar aminti de tiparele întregii culturi române. Numai astfel și-ar dezlega el taina acestei culturi, așa cum se desprinde ea luminos din ultimele cuvântări rostite, de lângă monumentele istorice și artistice ale Moldovei, de secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu”. □ La *Poșta redacției* sunt publicate două poezii (*Împreună* și *Sfârșit*) ale Monicăi Pillat: ”I-atâta tăcere că-ngheață/ Pe mări continentele grele./ Și surd se destramă în ceată/ Bolnavele trupuri de stele./ Foșnesc cu aripa lor oară/ Bătrânele ceruri ce pleacă/ Și sufletul cată să soarbă/ Din apele lunii ce seacă./ Nu-i nimeni. N-a fost niciodată./ Cuvântul se sparge. Mi-e sete,/ Și pier în neant fulgerată,/ Cu cele din urmă planete”. □ I. D. Bălan recenzează volumul *Moartea ceasului* de Marin Sorescu: „Spirit vioi și mobil, delicat și sfios până la o demnă timiditate, cel ce se definea cu primul său volum de versuri *Singur printre poeți*, Marin Sorescu – unul dintre liricii cei mai înzestrați ai tinerei generații ilustrată de nume ca Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, și încă altele – e în poezia sa un îndrăzneț al gândului, fără a cocheta cu teribilismul, mărturisind permanent o atitudine fermă, ostilă conformismului, incompatibilă cu rutina și comoda obișnuință. Cei care se arătau la volumul de debut îngrijorați de o închipuită monotonie a atitudinii lirice vor fi desigur dezamăgiți în ipostaza lor de prooroci mincinoși. Cu *Moartea ceasului*, universul liricii lui Marin Sorescu s-a arătat în stare de substanțiale înnoiri, de nuanțări semnificative, atât în structura poeziei cât și în mijloacele prozodice și în materialul lingvistic. Evitând metaforele uzate și cuvintele tocite, poetul înnobilează expresia curentă, obișnuită, integrând-o în contexte noi care-i

luminează din unghiuri multiple potentele afective, creându-și un stil propriu și marcând un moment în evoluția limbii noastre poetice. Sunt versuri care desprinse din context par de un înfiorător prozaism, dar care închegate în structuri sintactice inedite au o savoare neobișnuită, menținând echilibrul dintre ironie și dramatic, dintre concretul obișnuit și abstracția filozofică de bună calitate. Amintesc un exemplu din zecile câte ar putea fi pomenite: «Chiar dacă nu vom primi/ Nici o telegramă de la voi», începe în stil banal de epistolă familială o strofă, pentru a continua cu versuri dense, de un liric tulburător și de-un inedit al imaginii cu totul remarcabil: «Noptile vom auzi prin somn/ Văjăitul trupurilor voastre,/ Trecând prin toate straturile,/ Până când, în partea cealaltă a planetei,/ Obosiți și orbi de întuneric,/ Veți urca/ în pântecul altei femei». (*Viziune*). (...) Esența liricii lui Marin Sorescu constă poate, în primul rând, într-o depoetizare lirică a lucrurilor îndelung poetizate. Aceasta dintr-o perspectivă lucidă care fulgeră neconținut plesnele unei inteligențe agere ce izgonește din câmpul poeziei sale sentimentalismul dulceag, stările lirice provocate, imaginile roase de molii, gândurile banale și cuvintele inexpresive și de decenii cu liberă trecere atât de bătătorite ale unei anume poezii. Talentul strălucit și sensibilitatea lirică a lui Sorescu sunt, la tot pasul, însoțite de o lucidă inteligență critică, adânc creatoare. (...) Poet inteligent și iscoditor, aplicat spre o meditație nu atât gravă, cât ușor ironică, subliniat detașată adeseori de obiectul lirismului său, Marin Sorescu relevă oamenilor niște adevăruri nude, dezbătute de zorzoanele superstițiilor, cu un aer de un firesc familiar și cuceritor, cu un fel de luciditate cinică, menită să transmită, în ultimă instanță un fior dramatic și chiar tragic. (...) Poezia lui degaja sentimentul tonic al unei eliberări – prin luciditate – din chingile obișnuinței, ale dogmei superstițioase. E o poezie etică și filozofică, în spiritul sănătos al concepției despre lume a acestui popor, înzestrat cu o mare înțelepciune, optimist și echilibrat, capabil de ironie și autoironie, în stare să cuprindă toate dimensiunile tragicului, să se tutuiască cu Dumnezeu și să-i zică pisicii – pe care de altfel o înjură și o iubește – matală. (...) Lumea îi apare ca o popicărie, ca un joc de societate, dar aceasta e numai învelișul metaforei nu și structura ei care e alcătuită dintr-un sentiment complex și dintr-o idee poetică remarcabilă. Jocul are, în fond, ascunse coordonate tragice pe care se descifrează greu, inscripția cu litere șterse: totuși moartea e inevitabilă. Și cu toată această recunoaștere lucidă și tragică a unor adevăruri obiective, din poezia lui Sorescu nu se desprinde nici o stare pesimistă, ci dimpotrivă. E în poezia lui o permanentă căutare de adevăruri, de principii etice realiste, conformă cu natura umană, o sete de frumos și autenticitate, o replică la artificios, pe care, tot cu ajutorul fantasticului o realizează șarjând artificialitatea”.

• **[„Viața Studentească”, nr. 21]** În eseu *Tradiția pasiunilor* – Nicolae Iorga și cartea Aurelia Păun realizează un „portret” al cărturarului.

29 mai

• [„Scânteia tineretului”] În secțiunea *Mesei rotunde* dezbate tema *Poezie și viață*. Sunt publicate intervențiile lui Grigore Hagiu, Matei Călinescu, Ovidiu Papadima, Ion Biberi, Vladimir Streinu.

30 mai

• [„Urzica”, nr. 10] Din sumarul revistei: *Vecini dulci* – schiță de Petru Vintilă, rubrica „Mozaic antologic” (din vechea poezie satirică franceză în traducerea lui Mircea Pavelescu), Oscar Lemnaru – *Vorbe și întâmplări din lumea gazetarilor de odinioară* (despre Pamfil Șeicaru, Dem. Teodorescu, Barbu Lăzăreanu).

31 mai

• [„Scânteia”] Se anunță încetarea din viață a scriitorului român de origine germană Oscar Walter Cisek, autor de nuvele, povestiri, poeme și eseuri în limbile română și germană.

[MAI]

• [„Amfiteatru”, nr. 5] Se inaugurează suplimentul *Simultane literare* în cadrul căruia scriitori cunoscuți vor răspunde întrebărilor venite de la specialiști și cititori. Pentru primul „simultan” sunt invitați prozatorul Marin Preda și poetul Nichita Stănescu. ■ Una dintre întrebările adresate de Laurențiu Ulici lui Marin Preda este legată de debutul prozatorului petrecut la „începuturile literaturii noi”: „Trebuie să știți că debutul meu e legat de începuturile literaturii noastre noi. Lucrările care au marcat profund acea perioadă au apărut în toamna anului '48, iar eu am debutat, ceva mai înainte, în primăvară. Greșesc D. Micu și N. Manolescu, ca și alți critici și istorici literari, când trec ca pe lângă ceva fragil, pe lângă această perioadă de înmugurire a literaturii noastre, când în realitate efectul ei, în anii care au urmat, s-a dovedit viguros”. Preda își amintește cu acest prilej de Petru Dragoș, pe care o evocă regretând absența și a altor amintiri despre scriitorul orb: „Numele lui Petre Dragoș nu spune nimic tânărului scriitor de azi, într-o zi însă s-ar putea să reușesc să-i evoc totuși figura. Pe vremea aceea țineam ceva mai multe ședințe decât acum, erau multe probleme noi care asediau turnul nostru de fildeș și mulți se rătăceau în ele (mai ales scriitorii din vechea generație) încercând să le rezolve după metodele lor perimate. (Nu apăruse încă *Mitrea Cocor* de M. Sadoveanu !) Și când lucrurile păreau că se încurcă tot mai mult se deschidea atunci ușa și apărea Petre Dragoș. Era un om cu o statură mai degrabă înaltă, cu ochelari negri, cu părul abundent, de asemenea negru și puțin mai bătrân decât mine, să fi avut douăzeci și opt sau treizeci de ani. Era totdeauna însoțit de o femeie de brațul căreia se ținea fiindcă în urma unui accident voluntar scriitorul își pierduse vederea. Se așeza modest în rândul din față și asculta ca

oricare, dar noi ne dădeam atunci seama că chestiunea care se dezbătea era deosebit de importantă. Ne aflam adunați de obicei într-o clădire de pe strada Romană nr. 64. și se ridica într-adevăr nu după multă vreme Petre Dragoș și se îndrepta spre prezidiu. Nu înțeleg de ce scriitori cu forță de evocare, cum era Eusebiu Camilar sau alții la fel de înzestrați, nu ne-au lăsat nimic despre felul de neuitat cum vorbea Petre Dragoș în aceste ședințe, ele însele memorabile. De fapt nu era un orator, dar avea în el ceva de Pythie, care spune lucruri dincolo de sensul atribuit de noi... Știa, în cuvinte puține, și chiar sărace, să-ți inculce în așa fel o idee încât să descoperi tu singur universul ei afectiv, sau mai bine zis să simți tu ideea în mod afectiv, sugerându-ți totodată că dezbateră la care asistă el de câteva minute de când a intrat are în ea ceva steril, prin vanitatea participanților de a rezolva ei problemele literaturii în afara realității, care ne aștepta de fapt afară plină de simboluri mari. Ce discutam noi acolo? ne întreba el și adăuga: chiar în ziua aceea între Agnita și Botorca se perforase ultimul metru de tunel care îi mai despărțea pe brigadierii să se întâlnească. Trebuia să ne ducem acolo, erau clipe mari, pe care, n-aveam să le mai întâlnim în istorie. Ce stăm acolo închiși între niște ziduri ? ! Care era tema discuției? Despre literatură și viață! Ei, ce e de discutat? Literatura trebuie să descrie viața și viața nu e aici printre fum de țigări și scaunele pe care le roadem de atâta stat... Dar îmi dau seama că ceea ce vă spun e ca o picătură într-un râu față de bogăția evenimentelor care au marcat literatura noastră după acest început”. ■ Întrebat de Luiza Maria Cristescu despre relația scriitorului cu cititorul contemporan, Marin Preda spune: „Până mai anii trecuți chiar se spunea de pildă în presa literară acest lucru, că dacă nu plăci cititorului din timpul tău, atunci zadarnic te consolezi cu ideea că vei plăcea cititorului viitorului, cu alte cuvinte se pornea de la ideea existenței unui tip de cititor care s-a născut în zilele noastre în socialism și ale cărui gusturi și preferințe vor fi aceleași și mâine. Înțepenite adică pe vecie. Între cele două prejudecăți – a scriitorului, care nu e atent la cititorul timpului său și speră să fie mai bine înțeles în viitor, și cititorul care dă cu piciorul în scriitorul pe care nu-l înțelege – mai rea mi se pare prejudecata cititorului, fiindcă a scriitorului nu face rău nimănui, pe câtă vreme a cititorului e dăunătoare. Fiindcă ideea de creație este legată în conștiința scriitorului de ideea de reușită, ca să nu mai vorbim de glorie, și deci prin natura însăși a relației dintre creator și consumator, dominația consumatorului e asigurată în mod natural: artistul se verifică prin publicul său concret contemporan cu el. Riscul artistului e să nu fie înțeles și să fie aruncat în chinurile incertitudinii care nu-l scutesc oricât ar fi el conștient de valoarea sa”. ■ În ceea ce privește interesul pentru tematica din lumea țărănească, Marin Preda consideră: „Nu numai despre țărani, dar despre orice mediu social se poate scrie în două feluri, într-un fel care ni-l poate sugera de pildă imaginea luării caimacului (ca să mă exprim și eu ca unii scriitori țărani care își închipuie că uimesc lumea dacă folosesc metafore din

regnul animalier) și în acest caz scriitorul a spus tot ceea ce era mai senzațional dar și mai aparent despre mediul social respectiv, sau într-un mod în care datele exterioare ale acelui mediu nu-l preocupă în mod special pe scriitor și el își exprimă viziunea sa asupra lumii printr-o identificare de substanță cu mediul social descris care devine astfel universul său interior. Cărți din prima categorie se scriu puține, dintr-a doua se scriu permanent. Din punctul acesta de vedere, țărănimea, firește, a încetat de mult să mai constituie un mediu senzațional pentru cititor, dar dacă stăm să ne gândim bine, nici orașul nu se poate lăuda că nu e un mediu explorat până la sațietate. Având undeva în adâncurile ei tendința de a se constitui într-o lume închisă, capabilă să se dispenseze de mișcarea turbulentă și anxionistă a orașelor, țărănimea a putut, în această încercare a ei disperată, să creeze valori morale și spirituale care au fost apoi preluate de întregul popor. Acest adevăr incontestabil ne dispensează în orice caz de orice argumentație în favoarea dreptului de egalitate deplină pe plan universal a tematicii umane din universul țărănesc. Mi se pare pe deplin posibil un Ulysse țăran, așa cum există un Ulysse al lui Joyce, în care eroul este prizonierul unui oraș și odiseea lui nu-i depășește limitele. Cine va avea curajul să întreprindă o asemenea operă va fi dintr-o dată un mare scriitor, în mod firesc, fără să-i mai treacă măcar pentru o clipă cuiva prin cap vreo idee limitativă. În zilele noastre studierea prin artă a umanului nu mai are înainte nici un fel de prejudecăți care să-i bareze drumul”. ■ Considerându-l „un poet român mare, care încearcă și reușește să reconstituie universul printr-o sistematizare proprie”, Petru Popescu este interesat dacă, în creația sa, Nichita Stănescu încorporează sau se delimitează de sentiment: „Nici încorporarea, nici delimitarea, ci punerea în discuție a termenului dat. Concepând poezia ca pe un domeniu de cercetare, putem accepta și un tip de cercetare beletristică, asupra căruia poetul este dator să aducă surse investigatorii prin mijloacele poeziei. Iată de pildă propoziția: «Copacul este înalt». Prima categorie de poeți va reproduce acest vers «Copacul este înalt» consemnând actul artistic primordial – a imita natura. O altă categorie de artiști, care au o curiozitate dusă mai departe, vor reproduce versul: «Copacul este înalt» și vor căuta prin mijloacele poeziei să dea un determinism de altă natură, mai nuanțat, noțiunii de copac. Ce este noțiunea de copac în propoziția propusă? Nu este altceva decât desemnarea subiectului. Punând în discuție locul de desfășurare a noi acțiuni, evident acțiunea de sentimente, de creștere și descreștere a unor sentimente, și un epitet păstrăm ceilalți doi termeni în dotarea lor tradițională. O a treia categorie de poeți ia copacul ca atare la sensibilitatea pe care o moștenește, pun la îndoială însă verbul. De unde se poate pune întrebarea: «A fi sau a nu fi», însă aceștia asupra verbului se opresc și fac investigații. Ce este «a fi», ce semnificație are? O altă categorie de artiști vor pune în discuție realul existenței verbului aplicându-l în domeniul investigației-raport. O rară categorie, foarte rară, va pune în discuție două dintre categoriile fundamentale:

acțiunea și timpul. O încercare de analiză a categoriei de loc. Ce este locul? Locul este ceea ce noi, prin tradiția bunului simț, înțelegem ca perceptibil în modul cel mai favorabil cu putință. Un mare artist al lumii, Swift, încearcă de a pune în discuție locul în cadrul unității de cei trei termeni. A pus în discuție copacul. Ce este copacul ? Ia exagerat dominația, l-a micșorat și după aceea l-a contemplat din afara lui, din punctul de vedere al cailor. O acțiune de investigație din punct de vedere al locului. O a treia categorie de artiști s-a ocupat cu analiza timpului. Mă refer la prozatori, pentru că arta prozei este mai didactică decât arta poeziei”. ■ Tot Petru Popescu este interesat de numele unor poeți tineri care au contribuit la o „confecționare a portretului național”: „O lungă listă de nume ar trebui să dau. Acest portret se poate face în multe feluri. Până acum s-a făcut din punctul de vedere al unei epoci, iar generația mai nouă îl face din punctul de vedere al unei epoci. Marii noștri maeștri au interesat și universalitatea prin gradul mare de particularizare la care au ajuns. Dinamismul poezilor tinerei generații corespunde dinamismului actual al țării noastre. Acestui dinamism politic, economic și social îi corespunde și un dinamism cultural pe care îl reprezintă generația tânără de poeți. Aș cita tineri poeți preferați cu care am afinități, deosebindu-i oarecum pe primii doi de ceilalți: Grigore Hagiu, Adrian Păunescu, Cezar Baltag, Ion Alexandru, Ion Gheorghe și alții”. ■ Daniel Turcea vrea să știe „ce este adevărul poetic ca adevăr inacceptabil oricărei alte forme a cunoașterii?”. Și o a doua întrebare: „Care este raportul dintre poetul național și universal? Dacă mai este acum un adevăr contemporan că poezia trebuie să fie națională și că poetul trebuie să rămână al țării lui, intraductibil?”. Nichita Stănescu răspunde: „Dacă poezia trebuie să fie națională? Chestiunea este mai actuală decât oricând, unghiul întrebării nu vizează decât forme mai vechi. Oricărui poet autentic îi va rămâne străină poezia superficială, exterioară. Noțiunea de naționalitate în poezie e o noțiune mult mai adâncă. Un poet de limbă română (care scrie în limba română) este un poet național. El scrie într-o anumită limbă. Dintre toate artele, poezia are specificul cel mai accentuat național pentru că folosește un material național (spre deosebire de pictură) care vine din însuși materialul folosit. Specific națională este *Miorița*. Dacă facem o fântână, depinde până unde săpăm. *Miorița* este fântâna noastră cea mai adâncă. Se confundă uneori la modul superficial poezia de sentiment tradiționalist cu poezia națională, care suportă oricând o fantastică inovație. Brâncuși a fost profund național. A luat ca motiv coloanele de lemn, ridicându-le la coloane abstracte, trecând de la formă la conținut. Ce este adevărul poetic? Mă pot referi la asta numai în ceea ce mă privește. Nu știu cine se încumetă să generalizeze. Cred că aplecându-mă asupra unui adevăr concret, îmi rămâne mie ca poet să-l înalț, să-l înnobilez până la abstract, apropiindu-mă de particularul maxim. Nimic mai în afară de poezie decât concretul, nimic mai concret în poezie, decât abstractul”. ■ Florin Manolescu inițiază, mai degrabă un dialog: „Nu am să încerc să

delimitiez universul poetic al lui Nichita Stănescu. Aș ajunge fără să vreau la lucruri spuse de Petru Popescu sau Nicolae Baltag, ca și la cu totul altele. Mi se pare că în *Sensul iubirii*, N. Stănescu crede că a fi poet socialist înseamnă a cânta neapărat șantierul. Însă, poetic vorbind, zidar și sudor, N. Stănescu nu poate fi. Fundamentală la el este candoarea, forma de suavă exultantă a spiritului umblând prin lucruri; și prin acestea cred că ține poetul de zilele noastre. Îl întreb pe Nichita Stănescu: cum vede așezarea poetului cu «tălpile pe pământ?». Nichita Stănescu răspunde: .. „ceresc și fiecare ființă concretă are echivalentul ei abstract; fiecare om din acel oraș își are echivalentul lui deasupra lui. Într-un fel, poetul umblă prin acel echivalent”. Florin Manolescu: „Cineva scoate o idee dintr-o excelentă poezie, *Elegia oului*, și crede că ea coboară din Platon. Lasă că – formulând așa – poemul se putea explica pe temeiul neoplatonicienilor în genere, dar filozofia intră în poezie ca metaforă și interesează numai ca atare. Desfăcând poemele în motive și în teme riscăm să nu mai pricepem nimic. Îl întreb pe N. Stănescu: convine poeziei sale o critică prin analiză sau, știu eu, prin intuiție?”. Nichita Stănescu: „Nu m-am gândit niciodată astfel la poezie. Când citesc o poezie, am un obicei primitiv. Iau toate lucrurile la propriu și îmi place poezia sau nu-mi place. Dacă poetul îmi spune că are aripi, așa mi-l imaginez, poate să-mi placă sau nu. Răspunzând mai direct întrebării, pot spune că ar fi de dorit ca actul critic să aibă o pornire sinceră, înăuntrul esteticului. Actul critic este spontan sau preconceput, dar atunci când e făcut dintr-un spirit străin esteticii nu mă interesează. Adică îl ignor”. Florin Manolescu: Ce părere aveți despre tinerii critici și prozatori? (...) Nichita Stănescu: „Socotesc că la noi în țară fenomenul literar are unele dintre realizările cele mai interesante cu puțință și el se răsfrânge nu numai în poezie (care rămâne un pionierat al artei) dar și în celelalte arte. În proză, cred că avem (pentru prima oară după ani lungi de experiment) de-a face cu un fenomen care tinde cu multă evidență să dea opere de mare valoare și depășind situația prozei noastre dintre cele două războaie. Poetul are în urmă pe un Blaga, Ion Barbu, Arghezi, Bacovia, față de tânărul prozator care are înaintea lor maștri ca: Rebreanu, H. P. Bengescu, Mateiu Caragiale, care ei înșiși au trădat uneori proza pentru poezie. Prozatorii au o sarcină mai grea decât a noastră. Țin să menționez câțiva din prozatorii mei preferați: Nicolae Breban (cu strălucitul său roman *Francisca*), Șt. Bănulescu, I. Băieșu, V. Băran, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Pop Simion, Nicolae Velea, fiecare dintre ei încercând în proză să atingă doritul nivel european. Rebreanu, H. P. Bengescu, Mateiu Caragiale sunt prozatori europeni. Dar ei au pus fundațiile prozei noastre de înalt nivel artistic. Ei sunt niște mari precursori. Voi vorbi întotdeauna despre Liviu Rebreanu în primul rând nu ca despre un mare prozator, ci ca despre un precursor – un fel de Jules Verne. Tot așa despre H. P. Bengescu și Mateiu Caragiale...”

• [„Ateneu”, nr. 5] Petre Pallu semnează articolul *Dimitrie Gusti – inițiator și organizator al Muzeului Satului* în care sunt elogiuate eforturile depuse de „cercetătorul neobosit al satului, animatorul vieții culturale în mediul rural” pentru clădirea acestui muzeu care „să imagineze un sat românesc.” □ Celor două poeme (*Încordare* și *Sincronic*) semnate de Maria Banuș, li se adaugă alte două poeme (*Sânii, morocănosul și șerpii, Însă capra...*) de Ion Caraion. Vera Lungu, Nicolae Rădulescu și, sub semnul *Debut*, Ion Mihai Filipescu completează lirica acestui număr. □ O schiță de Ilie Dan, se intitulează *Drumuri*. □ În articolul *Ibrăileanu și cursurile sale universitare*, I. D. Lăudat face o retrospectivă a acestor prelegeri care, însumate în diferite ediții, reprezintă aproximativ două mii de pagini. Cunoscutul critic literar împarte istoria literaturii române moderne în patru epoci literare, în funcție de anumite evenimente social-politice: „motivarea împărțirii în cele patru epoci se găsește expusă în partea introductivă la fiecare epocă literară din cursurile sale, în *Introducerea la Opera literară a d-lui Vlahuță* (Iași, 1912), în articolele de sinteză publicate în «Viața românească», «Însemnări literare», în volume ca *După război* (Iași, 1921), *Cultură și literatură* (București, 1933), în cursul de *Estetică literară* ținut în anul 1925-1926. Concepția expusă cu aceste ocazii are rădăcini în epoca sa socialistă (1889-1895) și este afirmată consecvent de-a lungul întregii sale activități de istoric literar. (...) Trecând la studiul literaturii române moderne dintre 1800 și 1916, Ibrăileanu distinge (...) patru epoci, denumite după scriitorii reprezentativi, însumând în ele literatura specific etapelor istorice de care se leagă. Prima epocă a literaturii române moderne – *Epoca lui Conachi* – «coincide cu sfârșitul istoriei noastre vechi, cu ultimele zile ale vechiului regim». (...) Acestei epoci îi urmează epoca scriitorilor care reprezintă «literatura de luptă, literatura propagandistică.» A doua epocă – *Epoca lui Alecsandri* – cuprinde două faze care corespund unor evenimente social-politice ce au influențat literatura respectivă. Prima fază a fost influențată de revoluția lui Tudor Vladimirescu care afirmă „idea de eliberare socială și de independență națională”. A doua fază a acestei epoci este numită „literatura cu adevărat nouă” și cuprinde opera care „însușește năzuințele sociale și naționale ale tinerei burghezii românești, aliată cu masele populare în lupta cu vechea orânduire.” În jurul anului 1880 se configurează Epoca lui Eminescu – „epoca cea mai strălucită a literaturii noastre.” Alături de acești autori a căror operă literară a fost cercetată „în amănunțime”, există și perioade din literatura noastră care nu au fost acoperite în detaliu, ca de exemplu „epoca care a avut ca punct de plecare anul 1900, ai cărei scriitori reprezentativi erau Sadoveanu și Goga. Fenomenul literar de după 1916 „era analizat în seminarii, pe care singur le conducea, pe bază de referate alcătuite de studenții anilor mai mari.” Pentru Garabet Ibrăileanu „fenomenul artistic trebuie judecat în strânsă legătură cu viața, cu societatea.” □ Despre *Un articol inedit de Pompiliu*

Constantinescu scrie L. Voița la împlinirea a două decenii de la moartea criticului. Pretextul articolului îl constituie apariția în epocă a unui volum de note de călătorie care a fost, între altele, subiectul dialogului dintre autorul articolului și profesorul Pompiliu Constantinescu: „ – Să știi, domnule Voița, că totuși nici românul nu-i tembel în străinătate. Este uluitor cu cât spirit critic știe să privească și cu câtă condescendență, dar și cu mândrie de sine, de nația lui, aprobă sau dezaprobă ceea ce vede dincolo de granițe. Și totuși avem o destul de redusă literatură a însemnărilor de călătorie. Poate și fiindcă devenim sentimentali de îndată ce trecem granița sau ne lăsăm uneori prea copleșiți de noutate... Ei, dar iată cum din vorbă în vorbă, pornind de la o carte proastă, îți vin și idei bune. Ce interesante ar fi (...) niște cauze serioase gen *Sainte Beuve* despre călătorii români în străinătate, văzuți după ani de la moartea lor.” Ideea profesorului Constantinescu s-a materializat în articolul *Călători români în străinătate: Dinicu Golescu*, semnat de același L. Voița: „Excepțional «băgător de seamă», boierul nostru ne-a transmis primul contact cu civilizația apuseană exact acum 116 ani; și mirându-ne așa cum s-a mirat, cu ochii mari deschiși, a trezit mirarea unui neam întreg, deschizându-i ochii spre Occident, de unde am primit lumina și de unde și-a aflat demnitatea lui de om, de latin și de român. Golescu – acest pionier al civilizației apusene în ținuturile noastre îmbâcsite de orientalism – i se cuvin astăzi toate elogiile între care efigia de «primul român modern», strălucește ca o emblemă pe fruntea lui semeață, pe care a înălțat-o din zarea noastră închisă, spre cerul luminos și înalt al Occidentului”. □ Radu Cârneli semnalează apariția volumului *Întoarcerea din Cythera*, semnat de Veronica Porumbacu. În viziunea recenzentului, „trecerea timpului, implacabila trecere, cred că constituie – alături de poezia dragostei așezate, mature, și de peisajul marin și vegetal – principala coordonată a culegerii de poeme riguros selecționate. Trăirea retrospectivă, sondarea unor stări în aparență de liniște și trecută durere, reflecții acoperite de emoții autentice se întâlnesc în această carte de împlinire a virtuților poetice ale Veronicăi Porumbacu, cu o anumită legănare de vis, cu o ceață transparent – albastră de ore care se duc.” Parafrazându-l pe G. Călinescu, semnatarul articolului concluzionează că „după lectura acestor poeme te cuprinde visul și timpul, persistent, ca o apă de cer, care nu se mai termină.” □ Ovidiu Genaru are în vedere cartea de *Poezii* de Romulus Vulpescu: „Volumul lui Vulpescu este un act unic în fenomenul poetic actual. El cultivă poezia și cartea trebuie judecată ceea ce este, nu ceea ce se aștepta ea să fie. (...) Vulpescu laudă poezia ca înnobilare a sufletului, e calm, scrie parcă la lumânare, scrie pe albume, pe papirusuri, pe ediții rare. Este puțin floretist, spumos, causeur. (...) Sunt cărți ce se citesc dimineața, altele seara (...) Am în față o carte ce se citește în liniște, necesară, lipsită de șabloane, necesară și încântătoare. Îl felicit pentru marea grijă manifestată în prezentarea grafică rafinată și de bun gust. Este o carte «a la Vulpescu» și e bine așa.”

□ La rubrica *Breviar critic*, sub titlul *O cronică festivă*, V. Sporici semnalează recenzia criticului Mihai Drăgan la *Șoseaua Nordului* de Zaharia Stancu.

□ Cronică literară găzduiește, sub semnătura lui Vlad Sorianu, prezentarea volumului de versuri *Miracol*, semnat de Petre Stoica care „ni se înfățișează ca artist de elevată condiție intelectuală, ceea ce nu trebuie neglijat când te apropii de recentul său volum” care se remarcă prin „simplitatea uneori îngrijorătoare a versului, austeritatea imagistică, atonalismul prozodiei, lipsa ostentației intelectuale, o anumită dezarmare în fața sincerității eruptive a cotidianului.” Toate aceste atribute sunt „produse ale unui temperament artistic cenzurat de setea autenticității, de teama convenționalului și a pozei”. În aceeași măsură, sunt semnalate și aspectele „obositoare”: „uniformitatea procedeelor care îmbracă, unele, schema: enunțarea laconică a motivului, colajul de elemente figurativ-descriptive, vizarea unor efecte plastice și, în concluzie, acea atmosferă nostalgică, de un vag nu atât misterios, cât nedecantat. (...) o poezie de asemenea soliditate civică, în care percepția realității se însuflețește de dragoste delicată față de oameni, nu poate să nu depășească unele teze lirice și să nu dobândească atributul plenității.” □ A doua lucrare prezentată în cadrul rubricii *Cronica literară* este volumul de debut *Secvențe dintr-o margine de lume*, semnat de Corneliu Buzinschi. „Cartea de debut este remarcabilă mai ales în măsura în care valorifică magma tematică a realităților noastre și nu numai, iar în al doilea rând din punctul de vedere al unor tehnici literare, supuse ca tot ce-i modern...demodării.” Se remarcă „prospețimea incontestabilă a eroilor, curățenia aspirațiilor unei lumi pe care desprinderea dintr-o existență larvară o aduce la nivelul demnității umane.” În finalul articolului, Vlad Sorianu subliniază că „prozatorul nostru lasă frânturile sale de amintiri, crâmpiele de dialog, tipurile de o diversitate caleidoscopică să se constituie în structuri emoționale aparent spontane (...). La aceasta se adaugă o organică aderență la actualitate, cât și la tradiția literară, uneori cu ecouri folclorice (mai puțin evidente în cartea de față), ceea ce furnizează garanția unei conștiințe scriitoricești susținută de promițător talent.” □ Fr. Munteanu-Râmnic semnează articolul *Copilăria și tinerețea lui Nicolae Iorga* în care elogiază „una dintre cele mai covârșitoare personalități, care a dominat viața științifică și literară a țării sale, de-a lungul unei jumătăți de veac.” Autorul articolului realizează o succintă prezentare a originilor viitorului savant, a greutăților pe care le-a avut de înfruntat, mai ales în perioada copilăriei când, la vârsta de cinci ani, rămâne orfan de tată. Toate acestea nu l-au împiedicat să-și făurească o cultură solidă, „să-și închine întreaga viață luptei pentru afirmarea ființei naționale, în cadrul culturii umanității – luptă ajutată de o minte fără seamăn, de un efort titanic și o bravură civică ce-l așează în Panteonul Patriei!” □ Cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani de la nașterea Magdei Isanos, Gheorghe Drăgan scrie articolul *Prezența poetei*, un elogiu adus celei în ale cărei versurile „se face simțit dramatismul neconținutei lupte

interioare dintre suferință și dragostea de viață. Eroul liric se detașează de aspectele statice ale existenței, risipindu-se în natură prin multitudinea senzațiilor, spre a se recompune (...) sub imperiul legii unității vieții.”

□ Rubrica *Din lirica iugoslavă* cuprinde versuri semnate de Miroslav Krieze (în traducerea Verei Lungu) și de Ivan V. Lalici (în traducerea Verei Lungu, Al. Jebeleanu și G. Bulic). □ Fragmente din *Carnetele* lui Albert Camus, publicate la editura Gallimard, apar în traducerea lui Modest Morariu.

● [„Cinema”, nr. 5] Apare *De la o poveste la debut scenaristic*, un interviu cu Constantin Stoicescu, scenaristul filmului *Diminețile unui băiat cuminte*, regizat de Andrei Blaier. Întrebat dacă scenariul este ecranizarea povestirii *Ia-o din loc*, scenaristul răspunde: „Nu. Povestea a rămas de o parte, ca substanță n-are legătură cu scenariul. Doar ca idee”. Întrebat dacă are de gând să mai scrie pentru film, spune: „Da, mai vreau să scriu pentru film. În primul rând pentru că nu accept unicatul în nici o treabă, și apoi mă pasionează. Cred că aş merge până acolo cu pasiunea pentru film încât aş fi în stare să cer spectatorilor ascultare, să-i implor să mă asculte.” Ov. S. Crohmălniceanu semnează un preambul la *Cronica cine-ideilor*: „Revista «Cinema» îmi oferă posibilitatea de a discuta la această rubrică ideile care trezesc, azi, în câmpul artei ecranului un interes deosebit.(...) În aproximativ ultimii 20 de ani cinematograful a căpătat o conștiință estetică, nu difuză, nu implicată, ci foarte vie, așa cum alte arte au dobândit-o abia după secole întregi de căutare. Aceasta se remarcă într-un fapt, asupra căruia aş vrea să mă opresc. Asistăm în vremea din urmă în cinematografie la o despicare simptomatică. La fel ca în literatură, ca în pictură, ca în muzică, dar cu o iuțeală uimitoare, producția de serie, de succes imediat, începe să se despartă tot mai net de creația autentică, indiferentă la gloria efemeră și decisă a exprima oricâte piedici i-ar sta în cale (neînțelegerea temporară, depreciere comercială, iritație puritană, inerție a gustului etc.) o ambiție artistică înaltă și tenace. (...) Cinematograful e o artă care, iarăși prin natura ei intimă, presupune o atmosferă psihică de masă. Nimeni nu poate gusta un film singur, acasă, așa cum savurează o poezie. (...) Condiția intimă a unei arte nu poate fi forțată fără riscuri. Ideile care constituie azi obiect de dispută în cinematografia mondială cer a fi examinate fără prejudecăți, dar cu sentimentul acestor realități evidente”. □ Revista publică *Colocviu despre regie*, gândit ca un montaj a mini-interviurilor cu Mircea Mureșan, Lucian Giurchescu, Romulus Vulpescu și Manole Marcus.

● [„Familia”, nr. 5] Sorin Titel publică schița *Moartea lui moș Țârlea*. □ Radu Enescu scrie combativ despre *Literatura noastră și vocația omului*, ținând să facă distincții ideologice între autorii, realiști și existențialiști, în funcție de sistemul politic în care aceștia trăiesc. Sunt oferte exemple din ambele orizonturi, occidental și autohton, cel românesc fiind ilustrat de autori precum Eugen Barbu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Ștefan Bănulescu și D.R. Popescu: „Scriitorul are la îndemână diferite modalități de a exprima realitatea,

în concordanță cu personalitatea sa creatoare. Diversitatea stilurilor, varietatea procedeelelor sunt garanția unei autentice și moderne dezvoltări artistice, străină atât de exclusivismul înghețat și rigid al formulei unice, cât și de licența anarhică. Totodată, omul de litere nu poate să nu se lovească de anumite probleme fundamental-umane, să nu caute cu înfrigurare să le dea un răspuns modern, oare să-l satisfacă pe el și pe cititorii săi. Există în Apus o literatură numită de unii, de pildă de René Marie Albérès, a condiției umane, ilustrată îndeosebi de Malraux, Saint-Exupéry sau Camus, o literatură a voluntarismului întreprind dar în același timp saturată de idei, care vrea să determine vocația omului, să răspundă la problemele sale fundamentale, să descifreze semnificația situațiilor sale esențiale și liminare: viață, moarte, luptă, angajare, responsabilitate, opțiuni, acțiuni, vină etc. Această literatură care își derulează operele într-o constelație social-istorică determinată, care nu renunță la modalitățile realiste, ajunge totuși adesea la concluzii diferite de ale umanismului nostru socialist, prin postularea unui destin tragic al omului, prin teoretizarea angajamentului ambiguu, în fond a disponibilității gidiene, prin justificarea acțiunii fără finalitate, prin ipostazierea unui irevocabil univers al suferinței, prin rezolvarea problemelor umane concrete într-o transcendență negativă. (...) Se știe că Marx a dezvoltat creator faimoasa dialectică dintre stăpân și servitor din *Fenomenologia spiritului*. Conștiința servilă la care ajungea servitorul în opera lui Hegel devine la Marx conștiința de sine a proletariatului. În metafizica hegeliană stăpânii se luptau între ei, se înfruntau în numele unei trufașe și insațiabile voințe de putere. Războiul constituia o luptă acerbă între stăpâni. Intrând pe arena istoriei, proletariatul și-a asumat el însuși, conștient, sfidarea morții, opunându-i ca termen contrar al alternativei valoarea propriei sale vieți. A înlocuit astfel războiul de cucerire a cărui finalitate o constituie raptul, violența și exploatarea, printr-o luptă tenace împotriva foamei și a mizeriei, care în caz că este pierdută ar duce invariabil la moarte. Pentru proletar cucerirea puterii, exproprierea stăpânilor de instrumentele prin care își exercitau dreptul de a decide istoria, viața și moartea supușilor, constituie un mijloc pentru ameliorarea, printr-o radicală prefacere, a structurilor social-economice ale vieții. Revoluționarea acestor structuri are însă o finalitate adânc umană. Nu mai este vorba de prăbușirea unei lumi în moarte, ci de crearea unei lumi în care viața este repusă în drepturile ei firești. Roman al naționalizării industriei ca temă, ***Facerea lumii*** de Eugen Barbu este și o operă care exprimă procesul dialectic mai sus amintit și astfel reprezintă o încercare, artistic valabilă, de a determina condiția umană, de a defini situațiile fundamentale, concret-istorice, în care omul se poate afla. (...) Desigur nu este unica reușită artistică în acest sens. Într-un decor exotic și printr-o acțiune aparent picarescă, Zaharia Stancu în ***Jocul cu moartea*** (titlul însuși este revelator!) își plimbă personajele în situații-limită de o netă coloratură tragică. Același efort, artisticește valabil, de a sesiza condiția umană, fără edulcorări și fard ideali-

zant, întâlnim în nuvela *Friguri* de Marin Preda, unde cadrul exotic redus la minim permite tocmai o surprindere mai pregnantă a problemelor omenești fundamentale. Deși, cultivând disponibilități lirice, Ștefan Bănulescu sau Dumitru Radu Popescu vizează în fond, în câteva bucăți mai recente, apărute în volume de altfel (*Mistreții erau blânzi, Dor*) tot problematica rosturilor esențiale ale omului în situații și atitudini de universală rezonanță. Desigur, toate creațiile citate – și enumerarea nu are pretenția să fie completă – nu au apărut nicidecum la remorca epicii franceze amintită la început. Dimpotrivă, ele au izvorât din contextul nostru social istoric, au temeiurile ideologice și artistice în filozofia noastră despre om și realitate, reprezintă contribuția noastră originală la determinarea vocației umane, problemă centrală și de totdeauna a oricărei creații artistice majore. Îmbinând organic exigențele modernității cu tradițiile vechi ale literelor noastre, aceste opere se înscriu și ele pe linia acelei arte realiste care, – după cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la întâlnirea conducătorilor de partid și de stat cu oameni de cultura și artă din 19 mai 1965, – „trebuie să fie o expresie a societății noastre socialiste... o artă care prin optimismul și robustețea ei să reprezinte timpurile noastre și în care să vibreze viața și aspirațiile poporului român”. □ La cronica literară Nicolae Balotă are în atenție *Versificația modernă* de Vladimir Streinu, „o carte a cărei necesitate se făcea de mult simțită. Atât poetul – îndeosebi cei aparținând tinerei noastre generații de poeți – cât și cititorul de poezie, aveau nevoie în dedalul poeziei moderne de un asemenea ghid avertizat. Autorul, profesorul și criticul literar Vladimir Streinu și-a propus să dea, în același timp o istorie și un studiu teoretic asupra versului liber, întreprindere nu lipsită de temeritate. Într-adevăr, cum arată chiar autorul, nu există încă o istorie a versului liber. De asemeni, estetica poeziei moderne, cu toate lucrările câte i-au fost consacrate, este departe de a fi «constituită» în sensul în care s-a constituit într-un corp doctrinar relativ unitar, poetica «clasică». De aici, dificultățile cercetătorului și, în același timp, voluptățile pe care le prezintă cercetarea”. Se mai arată că „O mai restrânsă atenție se acordă evoluției versului liber, după încetățenirea sa în conștiința poetică. Depresiunea experiențelor în «scriitura» poetică contemporană, ar putea, fără îndoială, să constituie obiectul unei alte lucrări asupra versificației. Deosebit de valoros ni se pare istoricul versului liber românesc. Partea a treia a *Versificației moderne*, consacrată esteticii versului liber, conține prețioase reflexii pe marginea unor formulări teoretice despre vers-librism, la influența muzicii simfonice asupra noii versificații, precum și discutarea unor probleme de estetica ritmului (prozei, valori ritmice în arta plastică, muzică etc.). VI. Streinu socoate în cele din urmă, că „definiția și estetica noului vers sunt în principiu definiția estetica versului tradițional” (301) și că, deci verslibrismul constituie în realitate, o «iluzie revoluționară» (p. 301). Nu este, așadar, o estetică proprie noii versificații. Delimitările lucide și aprecierile omului de gust VI. Streinu, dau

cărții sale, pe lângă seriozitatea unui aparat solid, eleganța și farmecul eseului de rară calitate”. □ Rezervat în ceea ce privește Prefața semnată de G. Ivașcu, Gheorghe Grigurcu analizează recent apărutul volum de *Poezii* (EPL, 1966) de Lucian Blaga, observând că cele două ipostaze ale creației sale lirice sunt „alienarea și regăsirea de sine a poetului. Structura bipolară a creațiilor artistice e de natură romantică. Împingând analiza până la specificarea intimă a lirismului blagian, ne putem da seama de dialectica subtilă la care sunt supuse antinomii presupuse elementare”. Grigurcu consideră că „încă în *Poemele luminii*, volum inițial, caracterizat printr-un vitalism exploziv, prin clocotul unei energii nietzscheine, se văd în filigran motivele decepționiste. O sfâșiere lăuntrică rupe mirajul bucolic în chiar momentele de maximă intensitate. (...) Care sunt înfățișările sensibile ale alienării în poezia lui Blaga? În primul rând chiar conștiința de creator, cântăreț al misterelor insondabile, al condiției precare a omului în univers. (...) Tragismul existenței individuale rezidă nu numai în amenințarea «nimicului» atotputernic, dar și în imposibilitatea integrării într-o lume pe care cunoașterea nu o poate apropria. Drept urmare conștiința e descumpănită, menită unei torturi gnoseologice. (...) Decompoziția simbolic a lumii materiale este extinsă și asupra materiei incoruptibile din care mitologia creștină și-a făurit paradisul, rezultând o imagine impresionantă a unui declin absolut. Peste motivele vechilor icoane românești este trecut un penel care accentuează naivitatea liniilor lor fără a le expurga de senzații campestre. (...) Considerând că civilizația modernă a adâncit ruptura dintre om și natură până la ireparabil. Blaga rostește cu ton de profet o condamnare la adresa metropolei capitaliste. (...) Poetul are viziunea unei evaziuni în spațiu și în timp, care potențează sentimentul copleșitor al alienării. (...) Care sunt mijloacele prin care poetul se sustrage sentimentului alienării? Unul este fără îndoială «somnul», cu a cărui laudă Blaga și-a intitulat unul dintre volume maturității. Funcția «somnului» în lirica sa este complexă, presupunând o suspendare a duratei. (...) Dar starea oniricului este, mai cu seamă, o identificare absolută cu sine, o prăbușire în adâncimile eului, în «întunericul fără de martori». Aceasta face posibilă o întoarcere pe căi ancestrale înspre «veacurile fierbinți» ale timpului originar. (...) O altă modalitate a regăsirii poetului este erosul. Trăit în același spirit de bucurie senzorială, dar și sub specia tainei, acesta ne apare aproximat mitic. (...) Echilibrul liricii lui Blaga se realizează dintr-o savantă alternanță de umbre și lumini, de euforie și melancolie, ca în cazul oricărui mare artist, care, așa cum spunea Eliot, nu trăiește nici cu totul în cer, nici cu totul pe pământ. Sentimentul alienării se îmbină cu bucuria palpării universului și cu o înaltă luciditate ontologici, într-o țesătură simfonică. În așteptarea făgăduitei ediții critice definitive, salutăm inițiativa Editurii pentru literatură de a publica volumul de *Poezii* al lui Lucian Blaga care va înlesni un contact binevenit al tinerii generații cu opera marelui nostru poet. Cu rezerva că *Introducerea*, semnată de George Ivașcu, nesatisfăcător

documentată și evitând adoptarea unei mai ferme atitudini personale, ne lasă nostalgia unui studiu mai consistent”. □ Un studiu despre **Lucian Blaga – poet orfic** publică și Nicolae Balotă. Acesta pornește de la premisa că „Tăcerea este starea primordială, rădăcina mitică – am putea spune din care a luat ființa, atât creatorul Blaga cât și creația sa. (...) Blaga își vede așadar destinul, destinul poetului, om al cuvântului, legat de o stare de tăcere. El se vede pe sine, la patruzeci de ani, sugrumându-și cuvântul și pierzându-se în sine, în căutare. Stranie confesiune a unui om a cărui existență pare să se fi identificat cu lumea cuvântului. Neantul cuvântului se asociază în *Autoportretul* lui Blaga, cu anularea culorilor în albul lebedei plutind mută și a zăpezilor tăcute. Patria albă a poetului e aceea a neprihănirii, ea e nepângărită de cuvântul vinovat. Starea originară a muțeniei e mai mult decât o experiență, e o legătură cu nenumitul, necreatul, cu nevinovăția. Dar necreatul este ceva de dincolo de lumea văzutei, ceva extramundan. De aceea, căutarea fără încetare, «mută, seculară căutare», a lui Blaga, năzuiește spre absolutul de dincolo de lumea creației și a cuvântului. (...) Poet orfic, el se consideră pe sine un inițiat și deci un inițiator. Tăcerea poetului e aceea a profetului și inițiatului care păstrează o taină chiar proclamând-o. Poezia e inițiere în taine, dar poetul nu face decât să enunțe taina fără să o elucideze. În operația poetică blagiană prezidează nu lumina solară a rațiunii logice ci aceea lunară ori stelară a unei sensibilități ascunse. (...) Poetul orfic, mut vorbind, înaintează în căutarea sa. Din tăcerea sa porcede cuvântul care jinduieste să se întoarcă în tăcere, asemenea lui Hyperion, Luceafărul, ce din haos a apărut și s-ar întoarce-n haos. Poetul știe că, cuvântul său e condamnat să se stingă și că o dată va coborî în tăcerea morții”. □ Trei sonete inedite de Dan Botta și un *Pastel caligrafic de toamnă și de primăvară* purtând semnătura lui Geo Dumitrescu, sunt însoțite și de alte creații în versuri: Al. Andrițoiu (*Tot, Un cântec*), Ion Negoitescu (*Pierdută-i toamna, O rază*), Doina Sălăjan (*Recunoaștere*), Constantin Știrbu (*Târg într-un inel*),

- [„**Iașul literar**”, nr. 5] Sunt publicate poeme de Ștefan Aug. Doinaș (*Urma, Tu care-mi ești aproape*) și de Nichita Stănescu (*Cântec, Visul unui cal*). Debutază cu 3 schițe prozatorul Radu Mareș: *Reverse, Lucrurile de dimineață, Cuvintele*.

- [„**Lupta de clasă**”] Alexandru Gheorghe semnează articolul A. D. Xenopol în *gândirea socială și filozofică din România*.

- [„**Orizont**”, nr. 5] Urmare a unui lung studiu din numărul anterior, aflat sub bagheta lui Andrei A. Lillin, care, își propunea să fixeze arta epicii și caracterul eroului, în numărul de față avem o temă asemănătoare, *Condiția eroului* (a eroului comunist sau socialist) realizată de Ion Arieșanu. □ Alături de Maria Banuș, Ion Caraion, Ștefan Augustin Doinaș și Anghel Dumbrăveanu, își arondează primele pagini de poezie. □ Radu Cosașu apare cu proza memorialistică *Ultimele pudori*. □ Consistent și remarcabil este studiul **Note**

la poezia lui Ion Barbu al criticului Șerban Foarță, care numai plictisitor și didactic nu e, căci se află tocmai la antipodul zisei lui Mallarmé: „Le secret d’ennuyer est celui de tout dire”. □ Sorin Titel atrage atenția printr-o scurtă proză despre un adolescent visător și inadaptabil, *Fără să fie vorba de Icar*. □ Din lirica universală, sunt reprezentați poeții anglofoni: Shakespeare (**Sonete**), Th. S. Eliot (*Cântecul lui Simeon*), Ezra Pound (*Cantos*), Louis Simpson (*Există*), Robert Lowell (*De vânzare*) în traduceri de Tașcu Gheorghiu, Nina Cionca, Petru Popescu, Ion Negru. □ Dintre cronicile literare, o reținem pe cea a lui N. Țirioi despre volumul de **Studii: Eminescu – Creangă**, avându-i ca redactori pe Eugen Todoran, Ștefan Munteanu și Ionel Stan, iar printre semnatarii studiilor și pe G.I. Tohăneanu cu *Stilul artistic al lui Creangă*. □ La recenzii, sunt de remarcat cărțile lui Teodor Vârgolici, *Dimitrie Anghel* (C. N. Mihalache) și Valeriu Râpeanu, *Vlahuță și epoca sa* (Iosif Pantea). În cadrul aceleiași riubici, Șerban Foarță rezumă concludent și pitoresc revista „Tribuna” din Cluj, nr. 9-14/1966.

● **[„Ramuri”, nr. 5]** Pe prima pagină apare poezia *Emoția din mai* de Mihai Duțescu. Mai semenază (constant) versuri Ilarie Hinoveanu (*Aripi la bord*); Al. Jebeleanu (*Cuvinte pentru partid*); Petre Ghelmez (*Pe drum de balade*); Ion Matei (*Porturi spre lumină*); Nicolae Dragoș (sub titlul *Imn soarelui – Clipă înaltă; Afiș; Arbori de sare; Moment solemn; Ecran; Simbol; Inscripție pe inimi*) și Vasile Pătru (*Cotidiană; Copilul cu praștia; Cioplitorii de rând*) □ Tema principală a rubricii *Colocvii* e *Caracterul științific al politicii partidului*. □ Despre *Cultură-artă. Legile frumosului contemporan* scrie Dumitru Iordache, secretarul Comitetului pentru cultură și artă al regiunii Oltenia: „Un atribut definitoriu al politicii științifice a Partidului Comunist Român este, indiscutabil, capacitatea sa – bazată pe fidelitatea neabătută față de marxism-leninism, pe cunoașterea realităților concrete ale țării, pe spiritul creator și inovator – de a împleti organic, echilibrat și dinamic, factorul obiectiv cu cel subiectiv. (...) Transformarea culturii într-un bun efectiv al maselor constituie una din victoriile cele mai de seamă ce încununează aplicarea politicii partidului, strădania sa de decenii pentru a lichida înapoierea în acest domeniu și pentru a face ca valorile culturii să nu mai vegezeze în turnul de fildeș al celor puțini. Datorită Partidului Comunist Român, zăvoarele puse de vechea orânduire au fost sfărâmate, cultura s-a unit cu poporul, devenind un atribut principal al multilateralei dezvoltări și afirmări a personalității în condițiile socialismului. (...) Așa cum se arată în documentele Congresului al IX-lea al P.C.R., «esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrându-și individualitatea artistică, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, să urmărească ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului». Arta pe care o creează, în timpurile noastre, oamenii de literatură, teatru, muzică, plastică etc. este o artă realistă, expresie a societății noastre socialiste, o artă care, prin optimismul și robustețea ei

reprezintă epoca noastră, și în care vibrează viața și aspirațiile poporului român”. ■ Apare nr. 2 din „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză redactat de Miron Radu Paraschivescu. □ Petru Popescu (*Zbor; Această duminică*); Iordan Chimet (*Cum aş putea pleca singur?; O, nu, noi nu putem căpăta*); Florin Manea (*Anotimp scurt; Poem pedagogic; Lumina caselor; Așezare omenească*); Nicolae Smeureanu (*Tinerețe*); Ion Panait (*Cântec, vis...; ... și clipa; Împlinire*) se produc liric. Tot astfel apare și *Ion Ghimbășanu: un poet neoclasic*, cu versurile îndestulătoare pentru nouă poezii: *Nimfă și satir; Cer și pământ; Realitate; Goethe către Byron; Elegie; Ochi; Mână; Largo; Lied; Intermezzo*. Ca și cum na-r fi de ajuns, M.R.P. îi face o scurtă și extrem de generoasă prezentare celui din urmă: „(...) Ion Ghimbășeanu rămâne încă un nume quasi-necunoscut. E în acest anonim, voluntar aproape, și multă discreție și o anumită nepăsare față de propria producție. Poetul pare să-și spună: «habent sua fata...» după ce-și aruncă versurile pe hârtie – și desigur că-n linii mari are dreptate; fiindcă oricât s-ar căzni un nechemat să-și regizeze editările și comentariile în presă, nimic nu-l va salva de la uitarea pe care producția lui, caducă din naștere, o poartă-n-trânsa. Și viceversa: ajunge un singur vers marcat de geniul prielnic perenității pentru ca el singur să dezgroape din toate uitările aparente un talent ce n-a alergat după surle de-o clipă. Poezia lui Ion Ghimbășeanu, în tot ce are ea mai bun, face parte, cred, din această categorie. Anonim și tănuț aproape, autorul ei marchează totuși un moment spre care poate că azi, mai mult ca oricând, să-și plece cu atenție privirea poetului modern: este experimentul neoclasic, în care fluxul și tumultul lăuntric își află o haină riguroasă deși slobodă, o togă drapând nuditatea fără s-o falsifice.”; □ *Din lirica nouă iugoslavă* sunt traduși Desanka Maksimovici (*Despre lapidare*, în românește de Radu Nour; *Livada cosită*, în românește de Vera Lungu); Aleksandr Ristovici (*Ce mă face să te iubesc*, în românește de Vera Lungu); Tanasije Mladenovici (*Neliniște de primăvară*, în românește de Vera Lungu; *Doar ceața e-n noi*, în românește de Radu Nour); Borislav Radovici (*Posibilitatea de a iubi*, în românește de Radu Nour). □ Rubrica intitulată *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini* vine cu următoarea notă nesemnată: „În ultimul timp editurile noastre au înregistrat succese pe linia apariției unor studii monografice cuprinzătoare asupra marilor figuri din istoria poporului român. Faptul vine să împlinească un rol resimțit al activității editoriale și satisface așteptarea legitimă a cititorului. Lucrările, proiectând, sub lumina interpretării contemporane, oameni, evenimente și conjuncturi din trecutul istoric al României, reprezintă acea documentare care nu poate lipsi azi din arsenalul mijloacelor de educație patriotică. Actualitatea și valoarea lor constau în revelarea unor idei patriotice substanțiale, care au animat cugetul și activitatea celor mai luminoase figuri pe care le-a înscris în paginile ei istoria neamului românesc; este vorba despre acele minți pătrunzătoare care au anticipat viitorul, care au influențat și uneori au schimbat

mersul istoriei; este vorba despre acei oameni cal căror nume a rămas adânc încrestat în conștiința națiunii. De aceea, o dată cu salutul meritat pentru această inițiativă, editurilor li se adresează și îndemnul continuității ei. Lista unor asemenea cărți se cere adăogită cu nume noi. Ne cunoaștem astfel trecutul și așezăm la locul de cinste cuvenit oamenii care au întreținut neatinsă, de-a lungul secolelor, flacăra emancipării istorice și progresului social în România.”; □ Gheorghe Suciuc semnează recenzia *A fi cronicar moldovean*, despre Mihail Sadoveanu, *Viața lui Ștefan cel Mare*, EL, 1963: „În 1934, Sadoveanu a coborât în vremea Măriei – Sale Ștefan să-și împlinească ardoarea, cercată în multe rânduri până atunci, niciodată totuși expres și deplin. Scrisese romane și povestiri despre oamenii de altădată și domnii vechi, încă căuta mai mult. Sadoveanu voia o pildă voievodală pe care numai timpul lui Ștefan cel Mare i-o putea propune în chip satisfăcător. (...) Sadoveanu se ferește cu bună știință de a folosi informația pe care i-ar putea-o pune la îndemână istoricii. Bineînțeles, îi cunoaște, însă nu le dă crezare deplină, mai ales când sunt prea docti. El caută un duh pe care știința istorică îi surprinde prea arar, în folosul unei succesiuni de evenimente notate riguros. De sub rânduri, spiritul vremii și al oamenilor de odinioară se ridică neputincios și scapă. Or, pe Sadoveanu tocmai acest spirit îl interesează, el îl farmecă, pentru cuprinderea lui își dă osteneală”. □ Vasile Netea scrie despre cartea lui Mircea Tomuș, *Gheorghe Șincai – viața și opera* : „Prin monografia lui Mircea Tomuș consacrată lui *Gheorghe Șincai*, apărută în *Editura pentru literatură*, se inaugurează seria de monografii critice dedicate exponenților școlii ardelene, priviți nu prin prisma contribuției și semnificației lor regionale transilvănene, ci din perspectiva largă a manifestării și dezvoltării iluminismului român. E vorba acum de a le stabili corelația și importanța lor în raport cu gândirea europeană a secolului al XVIII-lea și cu promovarea unei direcții noi în cultura românească. (...) Prin orientarea ei ideologică, prin documentarea concludentă și prin remarcabila ei formă literară, monografia lui Mircea Tomuș, deși lasă deschise unele probleme și puncte de întrebare – îndeosebi problema izvoarelor *Cronicii* lui Șincai și a relațiilor sale cu ceilalți corifei al «școalei ardelene» –, constituie o substanțială contribuție la studierea și vlaorificarea iluminismului român”. □ Despre o altă monografie, cea a lui Silviu Dragomir, *Avram Iancu*, scrie Manole Neagoe: „Bogată în informații și documente relevante, monografia lui Silviu Dragomir mai are o calitate deosebită: măsura, tonul cumpătat cu care a fost scrisă. Ea constituie o sinteză care se adresează specialistului, prin rigoarea științifică cu care rezolvă problemele majore ale momentului revoluționar 1848, și, în același timp, ca se adresează oricărui cititor dornic să cunoască trecutul de luptă și glorie al poporului nostru”. □ La cronică literară, Mihai Ungheanu comentază *O raită prin pădurea de întâmplări*, de Vasile Băran: „Scrisul, la el, pare a avea o funcție eliberatoare. Scriitorul a văzut multe situații, le-a trăit intens, și-a pus întrebări, și singurul

mod de a se echilibra e comunicarea lor. De aici, tonul confesiv, nevoia de sinceritate care apropie uneori paginile sale de cele ale poemul în proză. Să nu ne înșelăm însă. Autorul e (cel puțin în acest volum) doar un povestitor”. □ Sub semnătura M.C. apare *Revista literară radio*: „Răsucind butonul aparatului de radio ne parvine, de câteva săptămâni, o nouă revistă literară, pe care eram mai de mult îndreptățiți s-o avem. Inițiativa Radiodifuziunii grupează, într-o emisiune de o oră, o rubrică interesantă, într-o structură clasică de revistă literară tipărită. Consemnăm intenția laudabilă a redactorilor acestei emisiuni de a depăși caracterul volatil inerent emisiunilor radiofonice și deci străduința de a-și înscrie revista într-un act major de cultură. Salutând-o, îi solicităm revistei literare radio efortul unei comunicări mai puțin telegrafice a opiniilor și materialelor sale literare”. □ Se consemnează *20 de ani de la moartea lui Ilarie Voronca* cu un citat despre scriitor de Geo Bogza și cu poezia *Scriere cu cerneală simpatică*, în românește de Tudor Stănescu. ■ Ion Biberi glosează pe tema *Prezența românească în cultura universală*: „În acest scurt răstimp, s-a săvârșit, printr-un fel de adevărată mutație spirituală, procesul integrării culturale a țării noastre în orbita culturii mondiale. Punctul de plecare al acestei eflorescențe culturale a fost desăvârșirea legăturii fecundate cu fondul culturii folclorice; aceasta a devenit izvorul viu, modelul conștient urmat și împlinit al marilor creații artistice; cunoașterea vieții populare, a trecutului istoric și preistoric al artei populare, a devenit sistematică, obiect de cercetare științifică adâncită, reprezentanții geniului românesc modern. (...) Încă de pe acum, s-au dezvoltat, prin tinerii crescuți și formați în cultura socialistă, talente artistice și forțe culturale care vor alcătui preludiul marii arte românești de mâine, definită prin caractere complinitoare: specific local și universalitate, viziune personală, da îmbogățită cu toate peisajele culturale ale lumii; originalitate în consonanță cu tehnicile de expresie ale contemporaneității, dar crescută din împlinirea treptată a devenirii tuturor culturilor umane; experimentare proprie, îndrăzneală a creației, primindu-și însă impulsul din cunoașterea ciclurilor culturale ale trecutului umanității. Arta românească, înfăptuită în ultimii ani, sau pe cale de înfăptuire, reprezintă astfel locul de înființare a unui suflet individual, expresie a sufletului colectiv autohton, cu sufletul universal”.

• [„Secolul 20”, nr. 5] A doua secvență a rubricii *Scriitori români în perspectivă universală*, cuprinde eseuri despre Al. Philippide, Zaharia Stancu și Marin Preda. □ Zoe Dumitrescu Bușulenga publică eseu *Exemplul lui Philippide*: „Născut romantic în sensul pe care el însuși îl dă romantismului de „om pentru care visul există”, Philippide năzuiește fără încetare spre „armonia clasică”, spre „supunerea de bună voie la regulile dictate de rațiune. După propriile sale cuvinte „te naști romantic, poți deveni clasic”. De aceea iubește la fel pe Hölderlin și Novalis, ca și pe Racine și Goethe”. □ Al. Oprea evocă *Un destin literar: Zaharia Stancu*: „Zaharia Stancu pare că vrea să reediteze

destinul aventuros al literaturii lui Panait Istrati, cu care de altminteri comunică pe anumite planuri, contingență care – e de mirare că n-a stimulat în niciun fel curiozitatea criticii”. □ Tot în această secvență a revistei Georgeta Horodincă scrie despre – *Marin Preda și proza europeană modernă*: „Moromete hotărâște să «pătrundă» prin «întunericul» care a năvălit în lume și în viața lui. El este un erou al eșecului, cum sunt atât de mulți în literatura occidentală contemporană, dar un erou care suportă cu demnitate acest eșec, fără să se identifice cu haosul, absurdul exterior; dimpotrivă, pasivitatea lui are caracterul unei rezistențe lăuntrice”.

• [„*Tânărul leninist*”, nr. 5] În suplimentul intitulat *În ajutorul instructorului de pionieri*, este inclus textul / versurile lui Eugen Frunză, *Luceafăr viu de dimineață* pus pe muzică de Gheorghe Dumitrescu: „Cunosc o inimă de foc/ Din mii de inimi la un loc,/ Acesta e Partidul!/ Cunosc un gând străluminând/ Sub mii de frunți, frumosul gând:/ Acesta e partidul!/ Refren: Luceafăr viu de dimineață, / Noi te urmăim cu pas stăpân,/ Stegar al dragostei de viață,/ Partidul Comunist Român.../ II. Cunosc un braț întins spre țel,/ Din mii de brațe de oțel,/ Acesta

• [„*Teatrul*”, nr. 5] Ana Maria Narti semnează *Repertoriul văzut mai de aproape*: „Prima și cea mai gravă deficiență este aceea care privește reprezentarea nesemnificativă sau, și mai bine zis, nereprezentarea celor mai mari scriitori de teatru din țara noastră. Nu este vorba numai de absența lui Caragiale de pe afișele teatrelor (nume pe care îl întâlnim înscris numai în programul Teatrului Mic și al teatrului din Satu-Mare), dar și de părăsirea – în multe teatre – a lui Alecsandri, Delavrancea, Hașdeu, sau de ignorarea unor mari autori, cu o dramaturgie încă neexplorată scenic. O astfel de îndepărtare de fondul cel mai prețios al literaturii noastre dramatice constituie, într-adevăr – pentru că este vorba de aproape toate teatrele țării –, un act de subestimare a unui comandament principal al vieții noastre artistice. (...) O altă principală problemă a repertoriului, de nenumărate ori discutată și care, probabil, nu va înceta niciodată să fie actuală, este aceea a valorii și a frecvenței piesei românești noi. Deși recolta stagiunii a însumat titluri noi interesante, ne amintim – nu fără regret – că în anii din urmă, în mișcarea noastră teatrală se cristalizase o deosebită experiență pozitivă, se conturase limpede un adevărat aflus de forțe către dramaturgie. Prozatori, poeți, publiciști dintre cei mai valoroși își încercaseră, și cu succes, puterile pe acest dificil teren și, în consecință, pe afișele teatrelor au figurat (cităm la întâmplare) numele lui Titus Popovici, V. Em. Galan, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Gh. Vlad, Radu Cosașu etc. Această experiență stimulatorie s-a diluat treptat. Numărul celor care scriu pentru teatru s-a împuținat, nu a crescut, cum ar fi fost de așteptat, în urma discuțiilor despre dramaturgie de anul trecut; detașamentul literaturii dramatice s-a rărit, iar unii din vechii autori: Lucia Demetrius, Dorian, Mirodan, Mazilu, nu au apărut cu lucrări noi pe scenele noastre în această stagiune. Și totuși,

știm că există un număr de piese care zac nevalorificate în sertarele autorilor.”

□ În cadrul rubricii *Cronica dramaturgiei originale contemporane* apar: Călin Căliman cu textul *Incisivitatea, această „rara vis”*: „Ce funcții specifice are satira în condițiile societății socialiste? Din capul locului trebuie subliniat faptul că poziția autorului nu se îndreaptă, ca în vechea comedie, împotriva bazelor societății, ci, dimpotrivă, actul satiric este menit să contribuie la progresul orânduirii sociale. Exprimând idealul de viață al maselor populare, tirul satirei lui Caragiale era, în chip firesc, îndreptat direct (incisiv, cu nemaipomenită ferocitate) împotriva bazelor orânduirii capitaliste din țara noastră. Exprimând de asemenea idealul de viață al maselor populare, tirul satirei contemporane este, la fel de firesc, îndreptat direct (ah, incisivitatea, această *rara avis*...) împotriva elementelor care dăunează sau frânează dezvoltarea firească a orânduirii socialiste și, implicit, contribuie deci – are datoria civică să contribuie – la consolidarea bazei sociale.”; □ Traian Șelmaru semnează „*Simple coincidențe*” sau mai mult decât atât...?: „De la *Ștafeta nevăzută* la *Simple coincidențe*, Paul Everac nu s-a dezmințit. Interesul său pentru cercetarea societății și a oamenilor nu numai că n-a scăzut, dar s-a manifestat, din ce în ce mai multilateral, pe lângă creația dramatică propriu-zisă, într-o prezență aproape continuă în paginile presei, unde – urmând o veche și bună tradiție scriitoricească – dezbate felurite aspecte ale vieții noastre, pe baza unui material mereu îmbogățit de un contact nemijlocit și asiduu cu oamenii și preocupările lor. Acest contact l-a familiarizat cu probleme concrete, de ordin economic, politic, social, etc, i-a dezvoltat o anumită optică polemic-constructivă, un anume ritm al creșterii permanente, o dinamică specifică socialismului, o intransigență stenică față de tot ce încetinește ritmul de muncă, de gândire, de viață în genere. Și totodată, convingerea că lucrurile pot și trebuie să fie rezolvate. Legătura dintre creația literară a lui Paul Everac și continuitatea preocupărilor sale cetățenești nu e nouă. E vizibilă în mai toate lucrările sale dramatice.” □ Apar 7 schițe dramatice (*Insomnie; Hoții; Sentimentul; Ignoranții; Disparația; Neînțelegera; Liftul*) de Dumitru Solomon. □ Cronica de teatru vine cu: *Anouilh în extreme („Becket” – Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași; „Euridice” – Teatrul Național „I. L. Caragiale”)* de Mira Iosif; *Din jale se întrupează Electra (Teatrul Național „I. L. Caragiale”)* de Florian Potra; „*Cele trei neveste ale lui Don Cristobal*”; „*Guliver în țara păpușilor*” la Teatrul „Țândărică” de Dana Crivăț. □ Gh. Miletineanu semnează o cronică de carte, *Repere și coordonate contemporane (Pe marginea volumului „Realism și metaforă în teatru” de Andrei Băleanu)*, volumul apărut la Ed. „Meridiane”, 1965: „Lucrarea lui Andrei Băleanu, dovedind informare multilaterală și «la zi», acoperă o arie largă de fenomene teatrale, urmărite în timp și spațiu. Ea pune în discuție de pe o temeinică platformă teoretică probleme actuale care îi preocupă azi pe oamenii de teatru de pretutindeni, orân-

duind sistematic și sintetic aceste întrebări pe câteva linii directoare. Metodologia critică e neabătut marxistă, faptul de artă privit ca reflex al unor stări sociale, consecvent istoric, în conexiune cu domeniile estetice învecinate.”

• **[„Viața militară”, nr. 5]**, Publică versuri: Nicolae Boghian (*Gândul de Patrie*), Nicolae Tăutu (*Omagiu*), Haralambie Țugui (*Cântec de ziua ta*), Gh. Istrate (*Partid*), proze: Octavian Păscăluță (*Drumul*), Teodor Balș (*Iluminați de glorioasele steaguri ale patriei*), Dumitru Mircea (*La masa de sub nuc*), Ion Gh. Pană (*Coloana merge înainte*), Petre Bână (*Decolează escadrila a patra*), reportaje: Nicolae Jianu (*Comandanții de mâine*), Nicolae Mărgeanu (*Un chip modelat de pasiuni și vânturi*), Ilie Purcaru (*Relieful marilor certitudini*), I.I. Nichifor (*Titlu de mândrie*). □ Rubrica *Note de lector* prezintă sub semnătura lui Aurel Mihale volumul de rememorări *Detașamentul Păuliș* al generalului Alexandru Petrescu. Domițian Cesereanu și I. Mateescu recenzează volumul *Friguri* al scriitorului Marin Preda, respectiv, *Cărțile Horoditei* de V. Em. Galan. □ La *Poșta redacției*, N. Dumbravă corespundează cu studentul Mihai Rășică, viitor autor și redactor al Editurii militare

• **[„Viața Românească”, nr. 5]** În sunt redată versuri scrise de: Miron Radu Paraschivescu (*Dulceața de smeură*), Maria Banuș (*Heracleea*), Constantin Chioralia (*Sămânțaresele*), Gheorghe Tomozei (*Lumea care sunt, Târziu, Anatomie*), Ion Omescu (*Prometeu, Oedip la Colonos, Filtru*), Ion Nicolescu (*Reflexele de revoluție*), Dumitru M. Ion (*Ritualul purității*), Aurel Găgiu (*Consignație*), Nicolae Ioana (*Priam*); la scrierea în proză se evidențiază: Alexandru Jar (*Cuiul – nuvelă*), Petre Sava Băleanu (*Vatra soarelui – schiță*), Petru Popescu (*Orașul – schiță*). □ În cadrul secțiunii *350 de ani de la moartea lui Cervantes*, Cornel Mihai Ionescu semnează articolul: *Don Quijote de la parodie la mit*: „În ciuda tuturor fluctuațiilor semnalate devenirea mitică a personajului lui Cervantes dovedește o progresie continuă, o adițiune succesivă de spații semantice. Mit personal așa cum rezultă din confesiunea lui Cervantes [...], mit național, așa cum se străduiește să-l cristalizeze eseistica spaniolă a începutului de veac, don Quijote devine, asemeni lui Faust pentru Spengler, o permanență a civilizației occidentale, pentru ca printr-o supremă tensiune semantică, să însemne în vremea din urmă, ca mai de mult în romantism, un mod absolut al speciei. Sunt acestea momente ale unui destin glorios care și-a impus adevărul cu trudă: chiar și acum în certitudinile dobândite ne înfioară presentimentul și anxietatea în fața posibilului.” □ În articolul *Critica formelor*, Paul Georgescu analizează trăsăturile formale ale romanului așa cum sunt prefigurate la romancierii precum Balzac, Proust, Hemingway, Gide, ajungând la concluzia: „Deci dacă romanul ca gen nu are canoane, structurile fixe, prototipurile au fiecare regulile lor interne; având, inițial, libertatea alegerii, odată alegerea făcută, în raport de posibilitățile scriitorului și de cerințele operei de realizat, romancierul caută a se conforma regulilor firești ale tipului de structură ales. E drept, există riscul capodoperei, ce-și

urmează o structură proprie și propria ei estetică; riscul de a nu fi recunoscută e mare dar victoria ei finală, sigură; fiindcă ceea ce deosebește, printre altele, o capodoperă de un bun roman este timpul, capacitatea sa nu numai de a rezista eroziunii, dar și de a se hrăni, crescând, din toate exegezele, negațiile și laudele; căci dacă bronzul e statornic, el este și static, pe când capacitatea capodoperei e tocmai aceea de a se spori pe sine însăși, în timp.” ■ La secțiunea *Cronică literară* semnează Edgar Papu, Sanda Radian, Al. Piru. Edgar Papu („*Dreptul la timp*” – *Considerații pe marginea poeziei lui Nichita Stănescu*): „La Nichita Stănescu ne întâmpină pe alocuri un caz special, când el însuși își caută teritoriul poetic. Sfâșiat de solicitările multiple ale omului modern, de întrepătrunderile cu ceea ce este el, poetul simte nevoia hotarelor reale (...). Acest teritoriu se pare că s-ar situa într-un anumit spațiu pur, într-o zonă superioară a realității. Aici se cere, însă înlăturată prejudecata care confundă puritatea cu calmul și cu deplina împăcare. Faptul se explică prin aceea că puritatea sa este vie, nu înscrie un domeniu de ape nemișcate, ci conține și ea diferite trepte de adâncime sau, mai bine zis, de înălțime pe care poetul se luptă să le străbată. (...) Ca și în creația sa anterioară, poetul nu rămâne străin de elementul social. Dreptul la timp este împărtășit de el cu întreaga țară eliberată, al cărei cer, acoperit de aripi albe, anunța în anii grevelor și luptelor revoluționare din trecut «văzduhuri ce urmau să fie/ urcate dintr-o altă, mai demnă temelie.»(*Dreptul la timp*). Pe această temelie, când țara și-a câștigat dreptul la timp, adică la propria ei ființă, venirea omului pe lume nu mai apare umilă și strivită, ci se desfășoară ca un act triumf. Nașterea copilului, în asemenea noi condiții, capătă o proiectare cosmică, până la intuiția aparențelor astrale (...). Viitorul, în care am spus că trăiește poetul, se extinde acum asupra viitorului țării, așa cum se desprinde din această naștere cu semnificație de simbol. (...) De această eliberare a țării se vede legată și propria eliberare a poetului, care, laolaltă cu toți semenii, își câștigă și el dreptul la timp – condiție primordială pentru cucerirea înălțimilor. Am stăruit îndelung asupra valorilor cuprinse în culegerea de față. Nu putem, însă, spune că ea constituie și punctul culminant din activitatea poetului. Cunoșcând câteva din *Elegiile* scrise mai recent și care vor aparține unui viitor volum, ne-am dat seama că Nichita Stănescu se depășește continuu și la un grad aproape derutant. Dar, oricât de vaste s-ar mai deschide încă perspectivele poetului, *Dreptul la timp* va marca, în orice caz, cel mai însemnat moment al creației sale. El inaugurează perioada mării poezii a lui Nichita Stănescu, care în manifestările anterioare se anunța numai, deși prin certe indicii”. ■ Despre ***Doi critici tineri*** scrie Al. Piru: „Printre critici care în aproximativ ultimii cinci ani au izbutit prin seriozitatea studiilor, prin capacitatea de interpretare a fenomenului literar, prin gust și talent în exprimarea ideilor, să-și câștige în mare măsură încrederea și interesul cititorului dornic de a avea o opinie autorizată și onestă asupra literaturii actuale, Matei Călinescu și Eugen Simion sunt, după părerea

noastră, cei mai reprezentativi. De formație științifică superioară, elevi ai unor profesori iluștri, amândoi au ajuns la critică și prin disciplina cercetării, practicând în același timp istoria literară. (...) Recentele volume, *Aspecte literare* de Matei Călinescu și *Orientări în literatura contemporană* de Eugen Simion, permit definirea individualității autorilor lor. Ceea ce se remarcă îndată la Matei Călinescu, atât în articolele de istorie literară cât și în cele de critică, este căutarea unui unghi de vedere personal (...). Odată acest lucru stabilit, criticul deduce analitic o formulă rezumativă a operei, astfel spus o definiție cât mai exactă și mai cuprinzătoare. Restul e o «confesiune intelectuală», un document al emoției provocate de o exegeză care merge până la relevarea «virtualităților» și «latențelor» operei. (...) De fapt Matei Călinescu nu reface numai itinerariul unui poet, ci, poet el însuși, îi reconstituie adesea întregul univers liric, ori cel puțin în cazul unei cronici, aria unui singur volum. Dar însușirea fundamentală nu stă aici. Matei Călinescu e în primul rând un spirit înclinat să disocieze faptele, să vadă clar și distinct, să înlăture vagul, să vină cu precizii. Polemist fără maliție și desăvârșit urban, el caută să restabilească adevărul, reducând la absurd argumentele adversarului și opunându-le evidența logică. (...) Într-un cuvânt, Matei Călinescu e un foarte bun diagnostician, un analist perfect rațional, capabil de a detecta frumosul și a-l pune în lumină. E un eseist delectabil prin intelectualitatea comentariului critic și eleganța scrisului. Format mai ales la școala lui Tudor Vianu, ar putea fi comparat cu Pompiliu Constantinescu. (...) După modelul pe care pare a și-l fi ales în critică Eugen Simion este E. Lovinescu, stilul său seamănă mai mult cu acela al lui Șerban Cioculescu. Mai puțin degajat decât colegul său Matei Călinescu, Eugen Simion pune în studiile și în cronicile sale pasiune și ambiție, se înarmează teoretic și numai după ce a curățit terenul de adversari trece la exegeză, luând în considerație întregul ca și părțile, stăruind chiar și asupra detaliilor, în tendința de a epuiza tema, de a face imposibilă orice obiecție. Spre a folosi un franțuzism, Eugen Simion e criticul cel mai așarnat al generației sale, un critic care crede nu numai în eficiență, dar și în misiunea profesiei, magistraturii (cum îi plăcea lui Lovinescu să zică) sale. Fiind dotat ca și Matei Călinescu cu inteligență, discernământ, gust, instrucție aleasă, tânărul critic și-a câștigat ceea ce, în ierarhia spiritelor angajate în discuția literaturii curente, i se cuvenea. (...) Prin volumele actuale Matei Călinescu, ca și Eugen Simion, au depășit etapa necesară de afirmare a personalității lor. Vor practica mai departe cronică literară? Nici Lovinescu, nici Tudor Vianu n-au persistat în ea. Au persistat însă Pompiliu Constantinescu și Șerban Cioculescu, amândoi cultivând deopotrivă istoria literară, studiul monografic. Indiferent pentru ce vor opta, Matei Călinescu și Eugen Simion sunt de pe acum două prezențe, care, alături de altele, mai în vârstă și mai tinere, contribuie din plin la reînstituirea acelei atmosfere de înaltă intelectualitate adusă de critică în literatura română dintre cele două războaie. Beneficiind de

înnoirile generale ale epocii noastre, preluând ce este mai bun în opera înaintașilor, Matei Călinescu și Eugen Simion pot urma direcțiile către care se simt chemați. Viitorul le este deschis”. □ În cadrul secțiunii *Evocări, Amintiri*, Sașa Pană redă textul *Ion Călugăru, din amintiri și din texte. La zece ani de la moartea scriitorului*. ■ Mihai Petroveanu realizează un profil critic *Pompiliu Constantinescu*: „Rar un consens de opinii atât de favorabil, ca acela întrunit la Pompiliu Constantinescu în jurul activității și persoanei sale, din partea unei tagme puțin dispuse să distribuie lauri membrilor ei: critica. Trecând peste rezervele inerente, divergențele ocazionale de metodă ori conduită socială, confrății mai vârstnici sau de o seamă de la Eugen Lovinescu la G. Călinescu, Perpessicius și Tudor Vianu la Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu, au apreciat în Pompiliu Constantinescu pe criticul prin excelență. Ce l-a impus? Posesor al unei vocații lipsite de element spectacular, dar transparente din zorii ei, Pompiliu Constantinescu și-a câștigat bunul suprem al profesiei, autoritatea, la care alți, mult mai înzestrați ajung la capătul carierei, grație, în primul rând, fermității judecății. Mergând drept la țintă, formulându-și cuvântul net, criticul dispărut în 1946, la 45 de ani, poate fi suspectat de orice, afară de reticență, precauție, de ocolire a atitudinii, de sustragere de la răspunderea implicată în actul critic. (...) Cronicarul celebrat cu prilejul împlinirii a douăzeci de ani de la moartea sa, deținând trăsătura în cel mai înalt grad, era în primul rând un caracter. (...) Fixată de timpuriu în matricea ei, formula critică a lui Pompiliu Constantinescu nu a cunoscut propriu-zis o evoluție. Timpul nu a făcut decât să o nuanțeze, să-i lărgască cadrul, să-i îndulcească puținеле asperități tolerate până atunci. Nici stilul nu consemnează modificări aparente; ascunzând impulsul lapidar, tendința condensatoare a expresiei, el înăbușă definitiv ecourile temperamentale, șoaptele, câte se insinua, ale demonului polemic. Limbajul păstrează cumpăna între enunțul abstract, cu încărcătură neologică, și între expunerea accesibilă, mai puțin a profesorului, cât a causeurului. Filele maturității alcătuiesc eșantioane demne să figureze într-o antologie a genului, de «discurs» critic, în sensul sainte-beuvian, râvnit totdeauna de critic, dar puțin relaxat și rectificat în aerul lui evaziv, prin nota de impersonalitate maioreșciană”. ■ Al. Ivasiuc semnează articolul *Destin și caracter în opera lui Faulkner* : „După ce te-ai detașat de fondul tragic și frământarea strecurată în aproape fiecare rând, lectura operei lui Faulkner îți dă un odihnitor sentiment de permanență. Modern prin viziune și prin tehnica mărturisit influențată de procedeele sale mai noi, de limbajul interior al lui Joyce mai ales, marele scriitor american încheie un cerc de experiență literară și include în substanța artei sale multe din principiile tragediei antice. Într-o literatură predominant lirică, analizând mai degrabă stări decât oameni, Faulkner este unul din ultimii, dacă nu ultimul creator de caractere puternice înfruntând stihii dezlănțuite și implicând adesea străvechea noțiune de destin. (...) La început, apropierea operei lui Faulkner de vechile canoane pare

ciudată. Scriitorul american are un stil cât se poate de depărtat de claritatea clasică. Frazele sale, adesea obscure, totdeauna întortochiate, au un caracter baroc, stufos. Construcția romanelor este complicată, subiectul fiind văzut din multiple unghiuri care se întretaie. (...) În spatele acelor deosebiri de formă și construcție și mult mai important decât ele, se vădește însă o notă comună. Dacă situațiile sunt complicate și stufoase, modul de construcție a personajelor lui Faulkner are același caracter de pronunțată esențializare până la reducerea lor la principii incarnate, opuse unele altora, în situații limită, atunci când într-adevăr se relevă esența umană. Personajele nu mai sunt tipuri, ci devin eroi într-o literatură care extaziază anti-eroul. Ei se conturează în opoziție cu forțe copleșitoare care îi solicită în întregime și adeseori îi distrug, destinul și timpul. Dar după acumulările produse în mii de ani de istorie, destinul la Faulkner are caractere speciale. El nu mai este forța oarbă, limita exterioară în care se înscrie obligatoriu desfășurarea unei existențe, nu mai este un fel de blestem al zeilor, ci o realitate istorică și psihologică. Din transcendent el devine imanent, așa cum e fatal să fie în epoca noastră care caută în substanța lucrurilor explicația comportării, și nu în forțe, inaccesibile. Din această cauză, noțiunea clasică de destin devine prin Faulkner profund modernă și se umanizează. Din vechiul său caracter el nu-și păstrează decât ineluctabilul, aspectul de dat permanent, care îți pune pecetea pentru totdeauna pe un individ. Toate actele sunt reductibile la el. Omul nu se opune destinului său, care e caracteristica sa definitorie. Fără el, personajul ar înceta să existe ca atare, n-ar mai fi el însuși. Renunțarea la el nu poate să ducă decât la haos interior. O bună parte, dacă nu toată opera lui Faulkner, este ilustrarea acestui lucru, și prăbușirea eroilor săi derivă tocmai din asaltul pe care celălalt termen al conflictului, timpul, îl exercită permanent asupra elementelor de structură devenite atât de puternice încât iau aspectul de destin. (...) În felul acesta echivalentul predestinării în opera lui Faulkner e angajarea totală la un sistem de valori, făcută în adâncime, asumarea unei experiențe care, derivată din condiții istorice și individuale determinate, devine esență. (...) Conflictul de bază faulknerian se duce între cadrul stabil al formelor și substanța mobilă a istoriei. Istoria pune mereu la îndoială tendința de permanență. Personajele care trăiesc acest conflict și-și văd valorile mereu contestate sau imposibil de realizat le transformă în obsesii, așa cum e normal să se întâmple în fața piedicilor. (...) Personajele nu sunt eclectice, nu au gesturi nesemnificative, manifestări de exigență cotidiană, ci sunt posedate de problema lor până la totala absorbire și identificare. Marginea noastră de siguranță între evenimente și viață, mica noastră rezervă nu există, și de aici rezultă o serie de implicații tragice. Faulkner și-a găsit eroii în acele temperamentale extreme care pot să-i ilustreze cele mai abstracte idei, pentru că se pot contopi cu ele”. ■ În secțiunea *Miscellenea*, Șerban Cioculescu se referă la reeditarea volumului *Joc secund* de Ion Barbu: „Retipărirea, după 36 de ani de la apariția întâii ediții a

culegerii de poezii *Joc secund* de Ion Barbu, este desigur un eveniment literar. Ediția Princeps era de mult epuizată și făcea cotă mare în comerțul de anticariat. Apărută anul trecut, cu titlul *Ocean*, ediția intermediară nu conținea decât prea puține poezii din *Joc secund*, dar aducea în schimb, dacă se poate spune, poeziile începutului parnasian, *După melci* și alte câteva poeme. Ediția cea nouă, după un *Cuvânt înainte* și o *Notă*, dă la rubrica din *Periodice* poeziile următoare: *Elan*, *Lava*, *Copacul*, *Banchizele*, *Panteism*, *Arca*, *Munții* (...) urmează *După melci*, apoi ciclul complet cu titlul *Joc secund*, poemul *Uvenderode*, ciclul *Isarlik*, iar la *Addenda* o inedită, *Iacob Steiner* și *Portret*, altă postumă. Tirajul total este de 20.160 exemplare, față de ediția originală care nu atingea 1200 de exemplare. Admiratorii marelui poet, și mai ales tinerii care nu l-au cunoscut și nu și-au putut însuși totalitatea mesajului său, pot fi satisfăcuți. La mai puțin de cinci ani de la încetarea din viață, Ion Barbu beneficiază de o veritabilă glorie postumă: are fervenți care-l știu pe de rost și-i apără cu înverșunare memoria, de câte ori sunt jigniți în susceptibilitatea lor de zelatori”. ■ În cadrul secțiunii *Cărți noi* semnează recenzii: Gabriel Livescu, Nina Stănculescu, Veronica Porumbacu. □ Gabriel Livescu se ocupă de romanul Ioanei Postelnicu, *Plecarea Vlașinilor*: „Specie receptivă, cu mare putere de evocare, romanul a găsit în istorie un vast izvor de inspirație, specializându-se chiar (bineînțeles vorbim de o diferențiere în cadrul speciei românești) în ceea ce numim roman de evocare istorică. Un astfel de roman este și cel al Ioanei Postelnicu: *Plecarea Vlașinilor*. El ne introduce în istoria anilor premergători răscoalei lui Horia, în mijlocul obștii păstorești a Vlașiniilor din apropierea Sibiilor. (...) Cititorul are posibilitatea de a pătrunde într-un univers puțin cunoscut, al unor oameni mândri ca munți și la fel de dârji, cu obiceiuri și datini străbune și cu o robustețe morală copleșitoare. (...) Situându-se printre reușitele speciei, romanul Ioanei Postelnicu trezește cititorului interes pentru o lume cu totul deosebită precum și satisfacții artistice neîndoielnice”. □ Nina Stănculescu recenzează *Ograda*, volum pentru copii semnat de Călin Gruia: „Iată de ce noul volum pentru copii al lui Călin Gruia... reprezintă o contribuție importantă la îmbogățirea patrimoniului nostru literar, într-un sector în care lipsa unor lucrări adecuate se resimte puternic. (...) *Ograda* se înscrie ca o încercare izbutită de a grăi copilului pe limba sa, pentru dezvoltarea sa firească spre înaltele valori umane și sociale. Dar cartea rămâne totodată, pentru maturi documentul viu, sugestiv, a viziunii autentice a unui copil asupra lumii”. □ Scriind despre *Antologia literaturii maghiare*, Veronica Porumbacu arată că „un cuvânt de laudă merită de asemenea autorul prezentărilor biobibliografice ale scriitorilor cuprinși în volum, precum și al aparatului critic, care e Constantin Olariu. *Antologia literaturii maghiare* e, atât prin amploarea sa, cât și prin nivelul artistic al traducerilor, un mare act de prietenie. Prietenia înseamnă cunoaștere. Și nimic nu înlesnește stima și prețuirea între popoare mai mult decât accesul la literatura lor”.

IUNIE

1 iunie

- **[„România liberă”]** Cicerone Theodorescu publică poezia *Cerbi și căprioare*.

- **[Glasul patriei, nr. 16]** Apare poezia *Flori ale lumii* de Otilia Cazimir.
- Nichifor Crainic realizează un portret **Lucian Blaga**: „Despre Blaga se poate spune că a trăit pentru a-și exprima în scris simțul și intelectul propriu. Opera lui e fructul unei tensiuni continui a spiritului în meditație asupra vieții, a naturii și a lumii, trecute prin el și reflectate emotiv în versuri, dramatic în piese de teatru, logic în filozofie. (...) De ce îl înțelege și-l gustă mai adânc generația de azi față de cea de ieri? E o întrebare interesantă de psihologie estetică, la formarea căreia contribuie sigur rezultatele multiplelor cercetări științifice în domeniul autohtonismului. Nenumărate descoperiri arheologice, studiile folclorice aprofundate, interpretarea vechii și marii noastre picturi sacre, toate influențează și lămuresc în spiritul noii generații sensibilitatea ancestrală pentru formele stilizate ale modului artistic românesc. Cu alte cuvinte, s-a creat un fond apercptiv mult mai larg pentru înțelegerea și asimilarea poeziei lui Lucian Blaga”. □ Mihai Stănescu semnează poezia **Copiii țării**.

2 iunie

- **[„Scânteia tineretului”]** Secțiunea *Bibliografia* (pagină realizată de M. Ungheanu și C. Stănescu) include un interviu cu Ovidiu Papadima referitor la volume precum *Texte din literatura populară română* de G. Alexici și *Zâna Zânelor* de Ispirescu, două apariții editoriale ale lunii.

- **[Albina, nr. 962]** Despre *Scriitorul I.C. Vissarion* scrie (patetic) Barutu T. Arghezi: „... L-am apucat, copil încă fiind, venind în casa noastră și vorbindu-ne de câte și mai câte lucruri și evenimente petrecute în satul și vecinătățile lui. Uneori scotea din buzunare teancuri de manuscrise și citea... Povestea frumos, atât de frumos încât îl ascultam cu toții ore în șir... (...) În timpul răzcoalelor țărănești din 1907, Vissarion a fost acuzat de instigație la revoltă prin atitudinile și scrierile lui și arestat. El ne povestea de groaza acelor zile prin care a trecut și el deopotrivă cu sutele de țărani, dintre care unii au și fost împușcați. Mai târziu editurile bucureștene nu i-au primit manuscrisele fiindcă în ele se vorbea numai despre săteni și sat, ca și cum oamenii de la sate ar fi fost altfel construiți decât orașenii. Abia spre sfârșitul vieții lui, și după aceea, editurile de stat au publicat volume din scrierile lui...”.

- **[„Gazeta literară”, nr 22]** Adrian Marino scrie articolul: *Obiect și metodă*: „Se poate observa pe alocuri, în discuția actuală despre critică, un evident dezechilibru între prioritatea acordată mijloacelor asupra scopului, respectiv asupra obiectului criticii literare. Este o situație, n-am spune chiar paradoxală, dar în tot cazul în oarecare contradicție cu însăși ținta dezbaterii.

În definitiv, ce sens poate avea controversa în jurul «modalităților» critice, atâta timp cât nu avem însă un concept limpede despre obiectul urmărit? Căci în ce scop mobilizăm una, mai multe, sau toate metodele? Fără această precizare prealabilă, în termeni exacți, nu poate fi vorba de niciun progres teoretic. Și nici practic, căci critica literară nu este o activitate pur empirică, bizuită numai pe fler, intuiție și bun simț. Despre adecvarea mijloacelor la scopuri (și nu invers) s-a discutat încă prea puțin. Și totuși de la clarificarea acestui punct esențial ar fi trebuit să se pornească, deoarece un obiect bine definit indică el însuși metoda cea mai proprie de cercetare. [...] Dacă lucrurile stau astfel, a concepe o critică literară altfel decât totală, completă, integrală, este cu neputință și deci Eugen Simion, în cea mai bună tradiție a criticii românești (Ibrăileanu, Lovinescu, Călinescu) și străine (Saint-Beuve, Taine, Thibaudet etc.) are dreptate atunci când apără această teză, în *Metamorfozele criticii* („Gazeta literară”, 24 febr. 1966). Fiecare din etapele și fazele criticii enumerate reprezintă, de fapt, tot atâtea instrumente și metode critice, la care nu putem renunța, întrucât fiecare dintre ele luminează, dintr-un anume unghi, o anumită fațetă a operei, caracterizarea finală, printr-o definiție-formală, rezultând dintr-o subtilă convergență, al cărei secret îl deține în exclusivitate talentul criticului. Este foarte adevărat că fără existența talentului critic, toată teoria și metodologia critică din lume nu are mare valoare. Dar nu e mai puțin dovedit că analiza strictă a actului critic disociază o pluralitate obiectivă de aspecte și puncte de vedere metodologice, toate necesare. Cum, și în ce condiții, aceste elemente, sunt sau ar trebui combinate și aplicate în practica criticii literare, este cu totul altă problemă, de discutat în alt plan și cu o altă disciplină. (...) Cu alte cuvinte, criticul își înarmează arcul cu toate săgețile, din care va trage numai câte are nevoie pentru a-și atinge ținta. Criticul total este deci acela care profesează despre operă o viziune totală și dispune în acest scop de toate mijloacele analizei și definirii originalității specifice. Că misiunea sa a fost totdeauna foarte dificilă, că specia criticului «integral» este destul de rară, cine ar putea nega? Dar acest prototip există, măcar în stare potențială, ca virtualitate, în orice critic autentic, de vocație și a-l confunda cu criticul improvizat, diletant, eclectic, didactic, scientist, reprezintă o mare eroare.” ■ Ion Pascadi scrie textul: *Judecata de valoare*: „Rolul primordial în determinarea sensurilor valorice ale operei literare rămâne evident apanajul actului creator însuși, chiar dacă prin aceasta viața social-estetică a operei debia începe. (...) Procesul este complex și el trebuie înțeles în dinamica sa istorică. O operă literară odată creată devine o realitate specifică în câmpul vieții spirituale a societății și, integrându-se cadrului axiologic existent, ea păstrează desigur o relativă independență. Prin funcționarea socială locul ei în ansamblul de valori, ca și accentele puse pe o latură sau alta, pot varia istoricește, fără a ieși însă niciodată din limitele valențelor axiologice pe care le permite însăși structura operei. Din acest punct de vedere capodoperele

literaturii și artei au tocmai privilegiul multiplicității de viziuni și al plurivalenței, fără ca prin aceasta Homer, Dante, Shakespeare, Balzac, Eminescu sau Arghezi să înceteze să fie el însuși. Pledând în mod îndreptățit pentru o critică activă, suplă, incluzând un patos original, nu trebuie ignorată întreaga complexitate a funcției sale sociale. Dacă negăm judecății de valoare posibilitatea de a-și crea în mod subiectivist obiectul, suntem departe de a minimaliza covârșitoarea ei influență. A descoperi structura intimă a operei de artă reliefându-i potențele valorice, a mijloci contactul dintre scriitor și publicul larg, a introduce în circulație și a impune valorile autentice, disociindu-le net de pseudovalori, nu este puțin lucru. În același timp critica trebuie să fie în același timp explicativă și creatoare, genetică și istorică, individuală și socială, fără temerea că va rămâne o «cenușereasă».” ■ La rubrica *Note de lectură* sunt semnate recenzii de Vasile Netea și Dumitru Solomon. Vasile Netea (*Pavel Dan „Scrieri”*): „Ediția lui Cornel Regman, atât prin inventarierea exhaustivă a scrierilor sale cât și prin substanțialul studiu critic ce o procedează, depășește vechile ediții și cercetări consacrate lui Pavel Dan și oferă posibilitatea celei mai largi cunoașteri a vieții și creației autorului lui *Urcan bătrânul*. Și într-adevăr, pe lângă schițele și nuvelele cuprinse în ediția alcătuită de Ion Chinezu în 1938, ediție care, cu unele adăugiri sau omisiuni, stă și la baza edițiilor din 1956 (Florian Potra) și 1960 (E. Balvin), noua ediție aduce două bucăți inedite rămase în stare de manuscris – *Domnișoara* și *Note din Blaj* – altele două culese din periodice – *Bătrânețe*, *Tuia* – articolele folclorice și critice ale lui Pavel Dan publicate între anii 1933-1935 în revistele *Abecedar* și *Blajul*, precum și scrisorile nuvelistului adresate profesorului Ion Breazu. [...] Ceea ce face din ediția lui Regman o remarcabilă contribuție la dezvoltarea criticii literare contemporane este studiul său introductiv care, atât prin dimensiunile cât și prin interpretările și concluziile sale, întrece tot ce s-a scris până acum cu privire la Pavel Dan.” Dumitru Solomon (Petre Sălcudeanu „Singur fără cer”): „Prozator solicitat de aspectele contradictorii și dramatice ale realității umane, dar mai presus de toate aplicat dezbaterilor, Petre Sălcudeanu convertește și acest roman într-o dezbatere – socială, politico-ideologică și etică – pe temele continuu actuale ale responsabilității și solidarității, adevărului și opțiunii, afirmării personalității alegerii valorilor. *Singur fără cer* adaugă prozei noastre contemporane nu numai un personaj interesant, dar și un complex de probleme grave. Poate că tocmai căutarea vizibilă a unei proiecții teoretice pentru evenimentele narate împinge anumite pasaje ale cărții într-o regiune literară cam rece, de controversate abstracte, impresie accentuată pe parcursul lecturii și de participare prea puțin diferențiată în dispută a unor personaje.” ■ Aurel Martin scrie cronică literară: *Marin Sorescu: „Moartea ceasului”*: „În volumul de debut făcea, pe urmele lui Topârceanu, «critica literară în pilde»; în *Poeme* efortul viza, în primul rând demitizarea; În *Moartea ceasului*, registrul tematic, sistemul de referințe, problematica, mesajul sunt expresia unei viziuni care nu

mai conferă însă gestului, decât arareori, virtuți demistificatorii. Contemplând lumea, poetul preferă acum să-și pună întrebări fundamentale, să reconsidere mituri (iar la rigoare să creeze altele!), să observe realități tragice, să vibreze adânc în fața lor, fără a abdica de la luciditate, încercând mereu răspunsuri tulburătoare prin actualitatea și insolitul lor. Desfăcut de ispitele facilului (vizibil uneori în plachetele anterioare) se vrea acum (și izbutește să fie) un comentator cu privirea ațintită la esențe, preocupat să surprindă în forme elocvente (dar fără să dea tribut elocvenței!) adevăruri cu adânci rezonanțe filosofice. (...) Sensuri filosofice surprinzătoare (asupra cărora nu mai insist, lăsându-i cititorului bucuria de a le sesiza) cuprind aproape toate poemele incluse în *Moartea ceasului*, fie că e vorba de timp finit sau infinit, de spațiu restrâns sau nelimitat, de dialectica existenței codidiene, de vârste, de dragoste, de natură, de singurătate sau, pur și simplu, de sufletul uman intraductibil. Fiecare poem ar merita, în fapt, un comentariu aparte, pentru că, în contextul volumului, se izolează ca unicat, relevând disponibilitățile lirice cu totul remarcabile ale autorului. Dar despre Marin Sorescu se vor scrie, sunt sigur, nu numai cronici, ci și studii și monografii.” ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie articolul Emil Botta: „Hotărât, cel mai original dintre reprezentanții generației poetice, afirmate în preajma războiului, e Emil Botta. Volumul său de debut, *Întunecatul April* (1937) a constituit o surpriză, care a devenit cu *Pe-o gură de raiu* (1943) certitudinea unei contribuții lirice substanțiale cum puține mai fuseseră înregistrate în ultima vreme. (...) La Emil Botta s-a remarcat îndată (G. Călinescu) forma teatrală de onirism delirant venit din beția lirică shakesperiană și nu din automatismul suprarealist. Actor, poetul se lasă furat de visare ca Hamlet, dar într-o manieră care dă mereu senzația că dezordinea gândirii sale e simulată și ascunde o intenție nemărturisită. Salturile fanteziei sunt ironice, jucate în fața cititorului, cu sublinieri de o convenționalitate ostentativă. N-a scăpat observației nici conjugarea curioasă în aceste versuri a unei elegante afectate cu o despletire ossianică prin care trec răvășitoare vânturile Nordului (Edgar Papu, Petru Comarnescu). Ca Al. Philippide, Emil Botta țintește să reconstituie o atitudine romantică originară, dar nu întorcându-se la Novalis sau Hölderlin, ci adresându-se lui Shakespeare și prin el lui Keats, dar mai ales marelui Will, ale cărui fantome Oberon, Ariel, Prospero, Titania par să-i populeze mereu poetului ceasurile lungi de reverie solitară. Emil Botta știe să și creeze un spațiu liric al său, cu o mitologie proprie. Aceasta e, ca la Blaga, pădurea dar nu cufundată într-o încremenire mitică, în somnul virtualităților și în liniști de biserică, ci agitată, fremătând, terifiantă. Din umbrele ei răcoroase se încheagă năluci ametoitoare. Arborii «în delir», cu «părul vâlvoi», își agită spasmodic crengile ca niște invincibile care se pregătesc să pornească împotriva cetăților. O mie de zvonuri, de murmure îl asaltează pe intrus și ciripitul păsărilor îi cotopește asurzitor auzul. (...) Punând într-una, prin reverențe elegante și întorsături de frază galante, o

surdină clocotul sufletesc, Emil Botta face să se degaje mai molipsitoare din divagațiile lui, o tristețe infinită. El este un poet al dezolării, pe care o încearcă tinerețea agitată de doruri confuze, incapabile să-și găsească obiect, într-o epocă a marilor derute morale. Fascinația executată asupra-i de nebunii filosofi ai lui Shakespeare nu o creează aici numai beția trăirii unor roluri. O analogie de situații istorice transformă discursul iresponsabil și bufon în limbaj adecvat confesiunilor dureroase. (...) Volumul *Întunecatul april* se încheie cu un *Post ludum* prin care autorul își ia rămas bun pentru totdeauna chiar de la poezie. (...) Din fericire, aceasta nu s-a întâmplat și volumul *Pe-o gură de raiu* ne-o certifică net. El reia motivele lirice din *Întunecatul April*, dar într-o expresie nouă, decantată, orfică. Pădurea se mută în cer, cum indică și titlul, închipuind un tărâm edenic autohton, pe care-l scot din contingent astrele muzicii îngerești. Bufoneria dispare și dezolarea se prezintă nudă găsindu-și sublimarea în grave și înalte acorduri de harfă. (...) E curios cum universul poetic al lui Emil Botta își întărește și caracterul local în *Pe-o gură de raiu*. Decorul shakespearean din *Întunecatul April* nu dispare de pe scenă. Suntem tot într-o pădure unde duhul lui Oberon rămâne stăpân și rățăcește Titania «cu fata de umbră». Dar pe nesimțite spațiul se umple cu figurile unei mitologii silvestre autohtone. Alături de Fantasio și Prospero se ivesc *Carpena mireasă*, *Crăciun bătrânul*, *Lelița Soarte*, *Moș Silvan sau «delicatul Prier»*. ■ George Munteanu semnează articolul Critica și criticii: „Veritabilul critic e de bună seamă un cititor, cum spune toată lumea, și e fără îndoială un cititor de talent, cum a început să se sublinieze în discuțiile recente, – câteodată insidios, găsindu-se în aceasta un mijloc expeditiv de a sugera noi ierarhii în câmpul breslei. (...) Să fie destul, așadar, dacă înțelegem talentul critic drept acea capacitate, la fel de misterioasă, de a găsi oricărui scriitor sau oricărei opere *măsura ce li-i proprie*, în ordinea estetică, și de a o concretiza într-o judecată de valoare coerentă, argumentată. În absența acestei facultăți, în fond de natură intuitivă și care nu se învață, judecata critică organică nu e posibilă, oricât de doct și de «metodolog» ar fi cineva, deoarece criticul are de-a face cu unicități, nu cu produse în serie.(...) Aș vrea să închei cu observația că și în critică tipologia talentelor e de o mare varietate, naturile romantice coexistând cu cele realiste sau clasice, – împrejurare care explică, măcar în parte, succesele diferențiate ale aceluiași critic în judecarea diferitelor opere, intuițiile fericite dovedite în unele cazuri și incomprehenziunile surprinzătoare în altele. Dintre exponenții generației trecute binișor de știutul «*mezzo del camin*», un talent bine marcat în felul său, e de pildă, al lui Cornel Regman, critic de vocație satirică, pamfletară prin excelență convingător și dezinvolt îndeosebi când e să surprindă articulațiile defectuoase ale unei scrieri. Paul Georgescu, în schimb, e un ironist voluptos și un degustător de licori necontrafăcute, privind inadvertențele și împlinirile de ordin literar prin prisma unei nostalgii intelectuale a armoniei și plenitudinii clasice. Eugen Simion și Matei Călinescu, acești Castor și Pollux

ai generației de critici, aflată în plin proces de afirmare tumultuoasă, deosebindu-se net prin stil, dar îngemându-se de planul investigațiilor ca analiza cu sinteza, sunt de o gravitate necrispată și de o cumpănire realistă în demersurile lor, de o spontanietate controlată prin voința raporturilor erudite și de metodă. În fine spre a mai invoca doar un exemplu, Nicolae Manolescu e un imaginativ al criticii, operând de fiecare dată cu jerbe de reprezentări care «completează» inevitabil obiectul, o natură romantică prin definiție, ivită însă într-o vreme când romantismul își impune cenzura lucidității -, discutabil uneori, dar niciodată până într-atât încât să-și primejduiască intuițiile fericite, Manolescu e discutabil la modul catalitic, nu steril”.

● [„*Tribuna*”, nr. 22] Sunt publicate poeziile *Pastel*, *Acorduri* și *Reviuire*, ale lui Ion Rahoveanu, precum și cele semnate Ion Pop, *Norii* și *Aprindem o lampă*. □ Mircea Tomuș semnează articolul *Junimismul – într-o perspectivă deficitară (I)*, făcând trimiteri la cartea lui Z. Ornea, *Junimismul*, apărută la Editura pentru literatură în anul 1966. Concluzia articolului vizează faptul că: „Armonia și măsura prezidează definiția maioreșciană și în elementele ei componente, alcătuind (...) un tot unitar și rotund, atât prin determinarea ei teoretică, de o implacabilă logică internă, cât și acel gust specific pentru o anume poezie”. □ Ion Oarcășu recenzează culegerea de poezie *Zumbre*, a lui Gheorghe Chivu, conchizând: „Ce păcat că volumul său (...) nu este, integral, la înălțimea și tonalitatea liricii de peisaj, capitol care ne permite, mai mult decât altele, să întrevădem viziunea originală a poetului. (...) simplitatea necontrafăcută a «marinelor» ar trebui să-l îndemne la părăsirea deplină a oricărei urme de ton ceremonios, teatral și lozincard în viitoarele sale «zumbre» poetice”. □ În secțiunea *Inspirația* sunt publicate două poezii de dragoste, *Caterinca*, de Marcel Mureșeanu și *Păsări albe*, de Grigore Scarlat. □ Ion Lungu prezintă succint evoluția „lirică” a Martei Bărbulescu, „oferind”, pentru exemplificare, poezia *Încolțirea primăverilor*. În cadrul aceleiași apariții, sunt reproduse și alte creații lirice, precum *Pădurarul* sau *Cunosc un loc...* □ Ria Ivan publică textul în proză *Durdulucă cât o nucă*. □ C. Pop reproduce o convorbire avută cu autorii dramatizării operei *Stana*, de I. Agârbiceanu, D. Șt. Petruțiu și N. Pîrvu („În dramatizarea noastră, Stana suportă toate consecințele greșelilor sale și sfârșește tragic. Prozatorul Agârbiceanu ar fi preferat un final în care remușcarea, pocăința și posibilitățile de îndreptare ale eroinei să nu fie excluse. N-a insistat însă asupra acestei soluții.”). □ În articolul *Marea noastră bucurie*, Alecu Popovici semnalează necesitatea „abordării unui stil mai viu, mai trepidant al lucrărilor pentru copii”, referindu-se la piesele de teatru destinate acestei categorii, atragând atenția și asupra faptului că aceștia „au nevoie și de manuale școlare elaborate la o înaltă ținută artistică, în care colaborarea creatorilor de literatură să aducă o contribuție majoră programei analitice”.

3 iunie

• [„Contemporanul”, nr 22] Dinu Pillat semnează eseu *Neoromanticul Emil Botta*: „Una din cele mai însemnate afirmări lirice, de care istoria noastră literară are a lua act după evenimentele străngerii în volum a poeziilor lui Ion Barbu din 1930 este fără îndoială aceea a lui Emil Botta, cunoscut până astăzi de marele public mai mult ca actor. (...) Poet, suprasensibil cu un fond temperamental eminamente anxios și melancolic, care se denunța tulburător, (...) Emil Botta creează în cuprinsul *Întunecatului April*, cu un patetism straniu, un univers liric de aparență onirică”. □ *Ingenuitatea inteligenței* se intitulează cronică literară scrisă de Nicolae Manolescu la volumul de poezii *Moartea ceasului* de Marin Sorescu: „Nota poeziei lui Marin Sorescu mi se pare că nu e în primul rând ironia; dar rezerva, travestirea unui fond de ingenuitate, disimulația. Poetul e un sentimental și un timid, generos și delicat, în stare de mari elanuri pe care se sfiește să nu le recunoască, făcând gesturi de cavalier întârziat, cultivând adică un soi de donquijotism”.

• [„Scânteia”] I. D. Bălan semnează eseu de coloratură etică *Valoarea timpului* cerând tuturor să-l cheltuiască responsabil, la birou: „Un ospătar, în timp ce tu aștepți la masă, își completează un buletin pronosport, și-ți omoară minute în șir. Un amic te ține de nasture și te informează ceasuri lungi cum te-a bârfit un alt amic, în vreme ce lucrările tale au rămas pe birou, iar la ușă te așteaptă numeroase persoane omorând timpul. Din timpul omorât nu curge sânge, dar se scurge viața și asta observăm prea târziu. Niște vatmani guralivi sporovăiesc la capul liniei, în vreme ce pe traseu grupuri mari de oameni grăbiți așteaptă neliniștiți în stații. Adunați minutele pierdute de ei pe toate traseele și vă veți înfiora de valoarea pierdută. Ei și ce-i un minut-două, doar nu intră vremea în sac – poate riposta un generos. Nu-i mai nimic și totuși uneori e totul. (...) Ca să omori timpul? E păcat! Ai văzut cât costă. Gândește-te că a omorî timpul, timpul tău și timpul altora, e o crimă condamnabilă ca oricare alta”.

4 iunie

• [„Scânteia”] În continuarea celor afirmate de I. D. Bălan cu o zi înainte, Platon Pardău semnează textul de atitudine *Profesie și responsabilitate*: „A da profesiei importanța pe care i-o dezvăluie viața însăși – iată o îndatorire individuală și colectivă, o responsabilitate cu largă arie și profunde satisfacții”.

• [„Cronica”, nr. 17] Tipologii în romanul actual este titlul articolului semnat de M. Iordache: „Un tur de orizont asupra romanului nostru contemporan ne oferă satisfacția constatării că, pe lângă cercetarea unor medii sociale și umane prezente și în literatura mai veche (satul, intelectualitatea) în sfera sa au intrat altele aproape necunoscute (clasa muncitoare) sau cu totul noi (epavele claselor exploatare)”. □ Cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui Eduard Caudella, George Pascu semnează articolul în care face o

scurtă trecere în revistă a operei marelui compozitor. □ Elena Cătălina Prangati publică poezia *Închinare*. □ Cronica literelor conține poeziile: *Necunoscuții arbori*, *Știți, marea...*, și *Cu fiecare nerăbdare...*, de Nadina Cordun, *Cântarele publice*, *Rezistență la vânt* și *Subcarpații*, de Alexandru Protopopescu și *Gând bun*, de Ana Mășlea. □ Alexandra Târziu publică schița *Fără maladii albastre* și Corneliu Buzinschi publică schița *Secvențe interioare*. □ Articolul *Un gen minor?*, semnat de Valeriu C. Neștian ridică problema importanței literaturii pentru copii / tineret. „O carte nu este pentru copil „mobilă urâtă”, cum a numit-o într-un trecător moment de impietate literară Rousseau, decât atunci când nu înțelege și nu respectă copilăria.” □ Rubrica O carte pe săptămână conține articolul semnat de Mihai Drăgan și dedicat *Junimismului* în opinia lui Z. Ornea: „Junimismul nu este, după cum opiniază și Z. Ornea, tot una cu Maiorescu. În acest caz, afirmația de mai sus nu poate fi extinsă și asupra criticului, deoarece textele sale, citite atent, fără patimă, ne relevă particularități pe care autorul lucrării în discuție le trece ostentativ sub tăcere ca să susțină o teză viciată de prejudecăți.” □ În secțiunea *Note și comentarii* M. R. I. avertizează: „Atențiune, poeți: la orizont un nou vajnic, intransigent și informal critic literar. Se numește Mircea Pavelescu, ... căruia unicul sfat pe care i-l putem oferi este acela de a se reîntoarce la călduțele poezile – fabulă; nu de alta, dar a face critica poeziei fără a înțelege poezia este – cred c-o recunoaște și M. Pavelescu – un nonsens”. □ R. ȘT. M semnează un scurt articol dedicat profilului artistic și etic al lui Macedonski, realizat de Adrian Marino și Acad. Perpessicius. □ La pagina Cronica pe glob, apare articolul Actualitatea lui Jules Verne, semnat de Gabriela Dolgu, sub mottoul lui Jules Verne: „Tot ceea ce un om este în stare să imagineze, alți oameni vor fi în stare să realizeze.”

• [„**Flacăra**”, nr. 23] Se anunță retipărirea poemului *Surâsul Hiroshimei*, de Eugen Jebeleanu, precum și apariția în cadrul colecției *Biblioteca pentru toți*, a volumului lui I. Peltz *Calea Văcărești*. □ În sfera omagiilor și monografiilor, sunt pomenite lucrările lui Constantin Ciopraga – Monografie *G. Topîrceanu* – și cea a Academiei, *Omagiu lui Alexandru Rosetii la 70 de ani*. □ Eugen Frunză publică la rubrica sa materialul *Zgomotul și distracția*, iar V. Em. Galan scrierea *Tata, mama, bunica și eu*, un fragment din *Conteavizitele dr-ului B. A.*

• [„**Luceafărul**”, nr. 23] Virgil Nemoianu face o serie de *Observații despre criticii tineri*, formați și afirmați după 1944: „Între criticii tineri, Matei Călinescu se caracterizează în primul rând printr-un temperament critic ponderat și viguros, printr-un bun simț al gustului care îl dirijează cu siguranță spre lucrurile principale. Procedul este deductiv, pornește de la întreg spre parte. Aceasta facilitează funcționarea unui acut simț al priorităților, al ierarhiei calităților operei. (...) La Matei Călinescu domină nu subtilitatea, ci finețea. Capacitatea sa de asociere istorică sau tipologică e robust fundamen-

tată, diletantismul fiind respins de o mândrie de profesionist serios. Dar atât erudiția, cât și gustul sunt elegant subordonate rațiunii de unde impresia de energie reținută, demnitatea criticului stă în modestia sa, el nu pierde niciodată din vedere că vrea să explice ceva în mod adecvat și articulat deși, flegmatismul și politețea criticului pot supăra câteodată, căci urbanitatea trebuie să se bazeze pe o anume severitate. Eugen Simion și Nicolae Manolescu, depășesc și ei «maniera comună» deși în direcții diferite. Eugen Simion își îndreaptă ambiția spre eficiență, spre definirea exactă a însușirilor operei, dar nu se limitează la depistarea amănuntului relevant, ci îl dublează de îndată cu o armătură teoretică solidă. Recurgerea la arsenalul teoretic se face prompt, nervos, nerăbdător. Și astfel silueta artistică apare adesea în linii îngroșate, deși aproape niciodată deformată. N. Manolescu recurge la sursele criticii călărescilor (pe care le frecventează, s-ar spune, prea exclusiv). Fără să vrem să ne alăturăm, din mondenitate, la exercițiul favorit din ultima vreme al unor critici, (combaterea lui Manolescu), mărturisim totuși că se zărește câteodată un Manolescu al atitudinii răspicate, curajoase și inteligente (despre Velea, Rebreanu etc., care ne place mai mult, pentru că atunci ideea începe să structureze mai sever materialul de observații gingașe care ni se oferă de regulă. Spre deosebire de aceștia doi, un alt tânăr critic, Valeriu Cristea, pare (pentru moment cel puțin) a se fi lăsat pradă unei rutine premature, a fi renunțat la căutarea unui stil propriu. Progrese simțitoare înregistrează și G. Grigurcu, M. N. Rusu, G. Dimisianu, M. Angheliescu, M. Drăgan, care se caracterizează prin seriozitatea stilului, prin îndreptarea fermă spre nucleul operei, evitarea formulei generalizatoare; am numi critica lor deductivă și demonstratoare. Într-o anume măsură aceștia, dar poate mai ales M. Ungheanu și C. Stănescu nu au totdeauna la îndemână întreaga trusă critică; nu recunoști încă sistemul director de valori, gustul neschimbător, antipatiile marcate. Este semnificativ faptul că, de obicei, în critica tânără eșecurile constau nu în aprecieri structural false, ci în asimilări neorganice, în formulări simplificatoare etc. Astfel greșește omul serios și aplicat, stângaci în corectitudinea lui, nu impostorul, nici indiferentul. Într-adevăr, cei mai mulți critici tineri caută liniile de forță ale operei, structurile, nu rafinamentul și nuanțele; informarea exactă și bogată pare a fi ambiția lor, ca și capacitatea de confruntare continuă cu planul mai larg al culturii universale. Un caz mai aparte e Marian Popa: informat și atent, tranșant și risipitor, am spune că descoperim la el toate măduarele criticului autentic (îl interesează totul: polemica, estetica, Beckett, numele de personaje) azvârlite laolaltă, ne-îmbucate, nemontate, ca piese de domino care își caută legătură. Articulată și competentă este critica lui Mihai Zamfir și Mircea Martin”.

• [„**Viața Studențească**”, nr. 22] Constantin Ciopraga scrie despre *Climatul examenelor*, iar Gh. Mitroi despre monografia *George Topârceanu* a criticului ieșean: „Este evident că popularitatea acestei scrieri despre

Topârceanu e determinată în mare parte de însăși popularitatea marelui autor de balade și rapsodii, ale cărui versuri sunt citite sau spuse pe dinafară de zeci sau, poate, sute de mii de iubitori ai poeziei... Seriozitatea informației, bogăția și tăria argumentelor, spiritul asociativ și o adevărată artă a expunerii au coroborat și de această dată la închegarea unui studiu profund științific; cartea reușește să îndeplinească fericit reconstituirea biografiei cu analiza scrupuloasă a operei lui George Topârceanu. Cartea nu e o biografie romanțată, după cum nu e nici o istorie literară a epocii respective; este o monografie a lui George Topârceanu și a scrierilor sale, urmărind, pe de o parte, mișcarea ideilor poetului despre viață și artă, iar pe de altă parte, confluența acestor idei în opera lui poetică... Cartea e pătrunsă ea însăși de ceea ce autorul atribuie lui George Topârceanu – *l'art de bien dire*". □ Monografia consacrată de I. Dodu Bălan lui *Octavian Goga*, (Ed. Tin., 1966) se află în atenția lui Marian Popa: „Câteva precizări mi se par cu totul utile și aceste precizări vor avea impecabil, prin natura obiectului, forma unor paradoxuri. Un prim paradox ar fi acela că Goga este un poet mai mult iubit decât cunoscut. Versurile sale se află pe buzele și în inimile iubitorilor de poezie din țara noastră dar puțini sunt aceia care cunosc împrejurările în care au fost create poeziile sale. Un alt paradox este datorat exegeților care s-au ocupat de opera poetului, obiect al unei prețuiri unanime, el a fost mai ales obiectul unor interpretări subiectiviste sau de-a dreptul unilaterale. O butadă în legătură cu acest fenomen surprinzător ar spune că majoritatea cercetătorilor care s-au ocupat de literatura lui Goga au sfârșit ei înșiși prin a face literatură. Este tocmai marele merit al recente cărți a lui I. Dodu Bălan de a se degaja de interpretările tendenționiste, realizând în studiul său o perspectivă generală, cuprinzând activitatea criticului în principalele ei articulații, de pe pozițiile criticii științifice actuale”.

5 iunie

- [„Scânteia”] Autoritatea scriitorilor, profesie care se bucură de un mare prestigiu în rândul celorlalți, îl determină pe Aurel Baranga să intervină, ca și al’ți confrăți, în dialogul social. Aurel Baranga scrie despre *Ziua părinților*: „Am sărbătorit deunăzi *Ziua copiilor*. Poate n-ar fi stricat să prăznuim, în aceeași zi, pe cea a părinților. Dacă nu ne bucurăm de virtuțile celor mici, să medităm, cu același prilej, de greșelile celor vârstnici, responsabili de viitorul primilor”.

8 iunie

- [„Scânteia”] Despre responsabilizarea scriitorului și implicarea acestuia în „viața cetății” pe multiple planuri scrie Ion Pas în articolul *Aria cunoașterii*: „... Viața a impus însă autorilor revenirea la o informare fără caracter de improvizație; a impus lăsarea pe plan secundar a aparatului din uzine și a tractoarelor de la sate, cu nenumăratele lor rotițe, piulițe și alte accesorii,

precădere dând creatorului și mănuiitorului lor, *omul* – văzut altfel decât în alb sau negru, după cum numai în alb sau negru nu trebuia înfățișat nici cadrul în care se mișca el. (...) Urmașii lor, scriitorii zilelor noastre, n-au dreptul să se legene în iluzia că-și sporesc aria cunoașterii și că se apropie de ceea ce îndeobște e numit «adevărul vieții» prin sumare călătorii, în felul acelor inițiate în trecutul nu prea îndepărtat sau prin prea îndelungi zăboviri în casele tihnite, confortabile de creație («creație» fiind de asemenea un cuvânt prezumțios, cu circulație largă, aproape generală). Sarcinile construirii socialismului sunt atât de multiple și de imperative (îndeplinirea lor constituind o datorie de conștiință și un titlu de onoare pentru oricine) încât nimeni nu e îndreptățit să se cantoneze în sectorul strict al înclinărilor și, poate, al capacităților cu care-i înzestrat: eu sunt om de laborator; eu sunt artist; eu sunt romancier sau poet; eu creez; treburile celelalte care vin în sprijinul revoluției culturale, ridicării conștiinței oamenilor, care servesc societatea socialistă – să le facă alții”.

• **[„Scânteia tineretului”]** C. Stănescu recenzează volumul lui V. Râpeanu, *Vlahuță și epoca sa*.

9 iunie

• **[„Scânteia”]** Victor Eftimiu suspectează „generația tânără” că îi răstălmăcește afirmațiile făcute pe marginea disputelor cu privire la originalitate și conservatorism în literatură. Întrebându-se *Cine are ceva nou de spus*, autorul mulțumește partidului și secretarului său general spre a atrage atenția celor care nu aderă la opiniile sale pentru o „artă sănătoasă”: „...Sunt unii literatori, artiști plastici, muzicieni, esteți care, în goana după originalitate cu orice preț, încalcă reguli firești de inspirație sănătoasă, normală, de compoziție și de armonie, în cadrul cărora oricine are de spus ceva nou poate să-și aducă în voie pecetea personalității, lumina minții, vibrația sufletească. Un articol pe care l-am publicat acum câteva săptămâni despre poezia modernistă, de fapt o scurtă comunicare făcută la Academie, a avut darul să supere pe câțiva tineri confrăți, extrem de susceptibili și care, în prezumția lor juvenilă, se credeau vizați personal. N-am avut și n-am nicio intenție de polemică. (...) Însă o dată, cine are ceva nou de spus, un gând îndrăzneț, o imagine proaspătă, un sentiment profund și vibrant, îl poate exprima nestânjenit, cu simplitate și onestitate, fără exhibiționism. Suntem recunoscători partidului pentru atitudinea pe care, prin cuvântul secretarului general, a luat-o pentru o artă sănătoasă, izvorâtă din profunzimile solului natal, din preocupările epocii, din vibrațiunea mulțimilor, din comandamentele supreme ale progresului”. □ În același număr al oficiosului de partid, Grigore Arbore recenzează recent apărutul studiu *Versificația modernă* (Editura pentru literatură, 1966) de Vladimir Streinu: „Cartea lui Vladimir Streinu urmărește deci convertirea formelor clasice, a alexandrinului, a endecasilabului etc. într-o nouă formă, ce va fi acceptată târziu în câmpul literelor. (...) Sinteză de ținută și competență științifică,

volumul lui Vladimir Streinu este prima lucrare importantă la noi referitoare la istoricul versului liber în literatura europeană și a noastră. Interferarea continuă a punctelor de vedere ale istoricului literar cu ale esteticianului are ca rezultat o carte foarte utilă. Perfecta ei informare, adâncimea cu care este dezbătută tema abordată, îi conferă o valoare aparte, înscriind-o în orbita lucrărilor indispensabile pentru studierea unor probleme de tehnică literară”.

• **[„Albina”, nr. 963]** Pe prima pagină a revistei atrage atenția, prin absența recuzitei patriotarde și printr-o viziune deschisă versului modern, poezia *Început de vară* de Mihai Beniuc, : „ ... /Vară./ Grânele pieptănate/ Dau în spic/ Și tresar subț zările de borangic/ Ca sânii goi în apele curate./ Întâiul prășit/ De porumb s-a săvârșit./ Toarce motorul/ Tractorului ca un motan./ – Nu mai ai treabă? – Mai am!/ O fată și-a muiat în gârlă piciorul./ Tolănită la lumină/ Lenevește o combină/ Și parcă trezindu-se se ridică/ Și se-ntinde ca o pisică”. □ La rubrica *Note de lector*, Virgil Carianopol prezintă volumul de versuri al Violetei Zamfirescu, *Ziua a șasea*: „ Ceea ce este de remarcat la Violeta Zamfirescu, este că ea și-a dat seama că adevărata poezie nu se împlinește decât fără violentări de expresie, fără teribilisme, sau dacă nu, într-un ritm și o rimă care să dea poeziei ceea ce proza pusă sub formă de poezie nu poate da”

• **[„Gazeta literară”, nr. 23]** Perpessicius semnează *Lecturi intermitente* (IV): „Cu ultimul volum «Lacrima diavolului», poezia lui Ion Bănuță își reafirmă temele de inspirație, familiare precedentelor sale culegeri, la care se adaugă noi aspecte și noi experimente lirice. Făurită în vălmășagul și în volbura evenimentelor internaționale, câte s-au încrucișat, în ultimele decenii cu frământări politice și sociale proprii meridianului nostru, poezia lui Ion Bănuță, se știe, este, în primul rând, o poezie militantă, punctată de revolte și aspirații, pe care le domină o mare iubire de oameni. (...) Astfel de ecouri smulse actualității, în ce a avut ea mai crâncen, mai sângeros și mai sinistru, și din cari Ion Bănuță și-a extras substanța binecunoscutului său ciclu «Cu Dante prin Infern», se întâlnesc și se va vedea cât de elocvente, și-n «Lacrima diavolului». (...) *Ciclul de Cantece* pentru orașul meu înscrie pe poetul Ion Bănuță în falanga rapsozilor cetății lui Bucur, alături de Mihail Celarianu, de Tudor Arghezi, de Radu Boureanu și de alți atâția. După o arhitectură nu numai conformă, poetul proiectează un oraș ultramodern, cu turnuri, columne, străzi și bulevarde, botezate cu o nomenclatură simbolică, cu anotimpuri distincte, cu blocuri inimaginabile (...). Editura pentru literatură a avut bunul gând să invite o samă de poeți dintre cele două războaie, sau pe descendenții lor, să alcătuiască antologii din întreaga lor creație lirică, pe care mai toți au sporit-o cu un bun lot de inedite. Stă în clipa de față pe punctul să treacă în vitrine, antologii din Eugeniu Sperantia, George Magheru, Mihail Celarianu, se zvonește despre o antologie de Horia Furtună, în curând poate, ni se vor da poate antologii cuprinzătoare din Emanoil Bucuța, acest mare poet uitat, din

Al. T. Stamatiad, N. Davidescu ș.a.m.d. Aceluiași gând bun își datorește tipărirea și substanțiala antologie de *Poeme* nu de mult apărută, ale lui Geo Dumitrescu.” ■ La rubrica *Note de lectură* semnează recenzii Paul Georgescu, Nichita Stănescu, I. Negoîtescu. Paul Georgescu (I. Crînguleanu: «Minus durerea»): „Foarte tânăr încă, Ion Crînguleanu tipărește al treilea volum de versuri intitulat – n-am înțeles de ce – «Minus durerea». Încă de la prima carte, poetul se manifestase cu o sensibilitate în veșnică vibrație, calitate pe care și-o păstrează vie. Acest volum îl înfățișează mai constituit artistic, mai el însuși. Uneori, în poeziile de aceea scurte, exprimă o senzație vizualizată ca în acest «Peisaj forestier». (...) Temele volumului sunt foarte deosebite, nu se poate vorbi încă de o preferință pentru una din zonele realului. Se pot desprinde încă câteva caracteristici mai generale ale cărții. Mai întâi, cu vis și vise, cu astre și mai ales cu lună. (...) E important să mai semnalăm motivul adolescenței, însoțit de refuzul îmbătrânirii. Maturitatea e privită, polemic, drept vârstă așezată și prea cumpănită, un fel de scleroză a sentimentelor și tocire a senzațiilor vii (...). Ion Crînguleanu se exprimă firesc metaforic, deseori sugestiv, uneori doar versul e prea încărcat și o anume concentrare se face dorită. Există la Ion Crînguleanu o mare dorință de comunicare și de participare, o vibrație continuă ce creează impresia autenticei tinereții. Ultimul volum dovedește că talentul său crește frumos. „, Nichita Stănescu (Petru Popescu: „Zeu printre blocuri”) : „Cum remarca Paul Georgescu, modelul poeziei lui Petru Popescu este de esență citadină. Asociez această poezie în sensibilitatea ei stăpănită, de o fină, imperceptibilă aproape, geometrizare, cu arhitectura noastră modernă, înscrisă în mari pătrate și romburi, supusă unui flux și reflux lunar iradiind marile spații artificiale care au născut civilizația secolului XX. (...) Dar, mai întâi, ce este aceea poezie citadină? Ne punem întrebarea, pentru că un timp s-a vorbit și s-a teoretizat mult pe această temă. Cred, în primul rând, că nu e vorba de pastelistica obișnuită și numai cu obiectivul schimbat, mutat dinspre deltă, lacuri și râuri, câmpii, păduri, spre marile șosele naționale, spre marile piețe în zarvă coloristică, spre arhitectura blocurilor. Poezia citadină este mai degrabă antivizuală, mai degrabă nonfigurativă. Problema este una de stil și mai puțin una de conținut. Este vorba de un stil ale cărui coordonate, efortul generațiilor de poeți care încearcă să le stabilească prin tatonări succesive asupra realului nou, ce-și caută o înfățișare nouă, o expresie nouă, pe măsura lui. Și în acest sens, cartea lui Petru Popescu, dincolo de stângăciile inerente debutului este o reușită, fragilitatea ei ținând de natura pură a sentimentului, în contradicție însă fiind rigidă, dând senzația solidității rețetelor de bare metalice, ale schelelor moderne. Iată am în față o schelă modernă, de un înalt nivel tehnic și proiectată să vestească un edificiu monumental pe care mă grăbesc să îl salut.”; I. Negoîtescu: Gheorghe Chivu: «Zumbe»: „Există în cântarea generală, în aceste «zumbe» ale lui Gheorghe Chivu, trei zone lirice, ca mărire în cuprinsul oceanului, identificabile. Întâia,

edenică, de primăveri străluminate, cu păsări, cu înăripări ale sufletului, cu vânt purtător de euforii și limpezimile simțirii, tărâm de vegetații nutinde și ape muzicale. (...) Cea de a doua zonă lirică se constituie la Gheorghe Chivu prin viziunile sale erotic-marine. Fără ca tonalitatea fundamentală, generoasă să dispară, sensibilitatea poetului se îmbogățește totuși cu umbre, poate și senzualismul impulsurilor lirice aduce cu sine mai întunecate unde.(...) Păcat doar că între cele câteva poeme remarcabile din această zonă ultimă (prima, de fapt, evolutiv) și incantațiile de ordin ornitologic și marin distanța calității e destul de decepționantă.” ■ Valeriu Cristea semnează două cronici literare: V. Băran, *O raită prin pădurea de întâmplări* și Iulian Neacșu, *Iarna când e soare*. Despre *O raită prin pădurea de întâmplări*, cronicarul arată: „Deși se află încă la începutul unei cariere literare, Vasile Băran are curajul și meritul de a fi lapidar, adică de a crede în elocvența și în puterea de revelație totală a unei propoziții sau a câtorva. Autorul volumului *O raită prin pădurea de întâmplări* mizează pe avantajele, în special, de expresivitate ale conciziei, care în sine constituie încă un risc. Regulile ei nu permit decât o singură încercare: atinge ținta sau ratezi. Ceea ce condensează într-atât stilul lui V. Băran e tendința de a considera faptele în sine ca valori suficiente de sugestie literară. Vasile Băran primește pare-se de la lucruri impresii dispartate, neconvergente, suprapuse în straturi delimitate net ca untdelemnul de apă. Percepțiile și ideile scriitorului sunt reciproc refractare, își conservă o stare primară, pură, o anumită inerție le împiedică să se dezvolte, să se ramifice, să se germineze. Oricare din ele tinde în schimb să construiască pe cont propriu o mică lume. Contemplând, prin urmare, un univers pe care poetic îl presimte dezmembrat, cu conexiunile frânte, autorul a evocat în chip firesc întregul în amănunt și speța în exemplar, dându-ne un interesant *fragmentarium* de proze liliputane. (...) O carte așadar interesantă, cu multe pagini frumoase și cu câteva care se rețin, pe undeva melodramatică totuși, de un umanism călduț. Raita prin pădurea de întâmplări s-a terminat și poate că, postat în fața înaltelor blocuri ale câtorva dintre ele, scriitorul cioplește monumente mai vaste. Ar fi numai bine să se petreacă astfel, dar chiar necesar. Nicio operă adevărată nu poate fi alcătuită exclusiv din impromptu-uri”. În privința prozelor din cartea *Iarna când e soare*, Valeriu Cristea consideră că: „Lectura volumului de schițe al lui Iulian Neacșu, *Iarna când e soare*, confirmă și surprinde. Confirmă – pentru că sperăm (citindu-i prozele scurte din reviste) în talentul autorului, surprinde – pentru că nu i-l bănuiam atât de cristalizat. Iulian Neacșu e un scriitor cu personalitate, în ciuda celor 24 de ani ai săi. (...) Proza lui Iulian Neacșu este de o structură muzicală, în sensul că tinde să comunice o stare sufletească, un sentiment, o impresie, toate foarte particulare, îndeajuns de vagi pentru a scăpa prin plasa rară a vocabularului nostru curent și îndeajuns de precise pentru a ne da impresia că le înțelegem. Autorul tinde să proiecteze jeturi de lumină spre obscuritatea vegetațiilor psihice, din care se desprind

foșnete tulburătoare, să exprime inefabilul, să plaseze în durată efemeridele sufletului. Totul e subordonat acestui scop. (...) De aceea, prozele din volumul *Iarna* când e soare nu numai că nu pot povesti și nu se pot pricepe decât cu anumită dificultate, dar, credem, nici nu trebuie înțelese la modul curent, cu «ce se întâmplă aici» sau «ce se întâmplă dincolo», ci e nevoie doar ca, citindu-le relaxați, să desprindem din ele un sens general, o atmosferă ca atunci când ascultăm muzică. Și tocmai, și numai acest sens general pare a-l preocupa pe autor, determinându-l să-și fixeze elementele, în sine indiferente, ale schițelor sale într-un dispozitiv cât mai eficace în planul sugestiei. Aceasta din urmă e pivotul tehnicii sale literare, care mai utilizează de asemeni confesiunea intermitentă, capricioasă, suspansul, intercalarea. De fiecare dată autorul ne spune numai jumătate din lucrurile de știut; cealaltă jumătate îl privește pe cititor (e aici o reacție ironică împotriva revelațiilor excesive, ploconastice, caracteristice până nu demult unor autori care, voind prea mult ca textele lor să fie clare, au devenit ei înșiși obscuri). (...) Personajul predilect al lui Iulian Neacșu e adolescentul și copilul. Acesta din urmă e observat dintr-o perspectivă ce îi permite autorului să depășească o anumită imagine a inocenței infantile, imagine aproape gata în clipa de față să se transforme la noi în manieră. Copilul din schițele lui Neacșu este și el candid, dat totodată și profund insensibil. (...) De obicei, debutanții promit, Iulian Neacșu a realizat încă de pe acum câteva lucruri demne de tot interesul, revelându-se ca un prozator care, de orice nuanță artistică ar putea deveni mai târziu, va rămâne categoric al nuanțelor. „În cadrul rubricii *Discuții despre critică* sunt redată opiniile următorilor critici literari: Al. Piru, N. Tertulian, Silvan Iosifescu, Al. Săndulescu, Nicolae Manolescu, înainte de consemnarea opiniilor propriu-zise G.L. notează: „Sunt câteva luni de când în paginile publicațiilor noastre, și cu deosebire în cele ale «Gazetei literare», se desfășoară un colegial schimb de opinii cu privire la «posibilitatea», la «metamorfozele criticii». Punctul de pornire l-au constituit, se știe, câteva articole semnate de N. Manolescu în «Luceafărul» și «Contemporanul», care au antrenat replica lui Eugen Simion în «Gazeta literară» (8/1966). Stimulate de acestea, o suită de intervenții, găzduite, majoritatea de revista noastră. Numărul omagial *G. Călinescu* (G.L. 11/1966) a polarizat în chipul cel mai firesc alte contribuții în jurul aceleiași teme, reliefând o dată mai mult necesitatea dezbaterii, funcția ei constructivă. S-a observat în cele din urmă că discuțiile depășesc interesul limitat al unei manifestări de subiectivități, de orgolii personale, că nu se mărginesc (cum se crease impresia la un moment dat) nici să ilustreze o sterilă controversă terminologică, cu caracter secundar, dar că, vrând nevrând, ele se raportează la o problematică mai largă, tinzând să desprindă liniile de sinteză ale unei experiențe și să aducă precizări și clarificări, apte să îmbogățească orizontul de idei ale criticii actuale. (...) S-a spus cu drept cuvânt că înțelegerea adecvată a concepției marxiste stimulează afirmarea personalității criticului. Pregătirea

teoretică multilaterală, lărgimea orizontului spiritual, ideologic și artistic, fermitatea judecății de valoare, strălucirea expresiei, toate acestea asigură orientarea în actualitate, satisfacerea menirii înalte a criticii noastre literare, formulate în Raportul C.C. al P.C.R. la Congresul al IX-lea al Partidului: «Critica literară trebuie să analizeze principial activitatea de creație, fără pretenția de a da soluții obligatorii cu privire la forma și stilul lucrărilor artistice, să ia poziție față de manifestările negative și să promoveze operele care exprimă realitățile și ideile înaintate ale societății noastre. Totodată, ea trebuie să contribuie la educarea estetică a oamenilor muncii, la formarea gustului public.» Al. Piru (*Un bun eseu critic este o dramă de idei*): „Spectacolul unei literaturi fără creatori ar fi, desigur, dezolant, dar spectacolul unei literaturi fără critică, nu-i mai încurajator. Marile epoci literare și-au avut criticul sau criticii lor. La *Junimea* a fost Titu Maiorescu, în primele decenii ale secolului G. Ibrăileanu, în perioada dintre cele două războaie E. Lovinescu, G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu. Poate că înălțimea la care s-a ridicat aceasta din urmă perioadă se datorește excelenței spiritului ei critic. Critica este, după mine, operația prin care explicăm și stabilim valori. Pentru aceasta toate mijloacele sunt bune, dacă sunt bine întrebuințate, chiar cele împinse, în vremea din urmă, în așa-zisul domeniu al metacriticii. Nu ni se pare inutil a arăta cauzele și efectele operei de artă, cu condiția să nu uităm cauzalitatea și finalitatea ei imanente. Interpretarea estetică a operei literare nu e satisfăcută de simplele condiționări exterioare, nici de pipăirea suprafeței din afară. A explora complex universul unui poet, a face sociologia și psihologia lumii unui romancier sau dramaturg, a delimita concepția despre existența scriitorului, «filosofia» sa, sunt etape importante ale explicării creației, tot așa de importante ca și explicările de ordin stilistic, valabile acestea când nu se opresc la aspectul formal al expresiei, când țin seama de valorile de conținut. Evident, critica nu trebuie să fie unilaterală. (...) Pentru noi critica estetică are o sferă mult mai largă, în sensul că înglobează critica psihologică, sociologică, stilistică și nu omite perspectiva istorică. (...) Critica jurnalieră, cronica literară este o fază premergătoare viziunilor de ansamblu ale literaturii, obligatorii pentru orice critic interesat de urmarea deciziilor sale, observația critică fiind confirmată sau infirmată de istoria literaturii. Critica este, în fine, un capitol al literaturii, deci intră în literatură în măsura în care este exprimată cu mijloacele artei. Adevăratul comentariu critic se impune însă prin intelectualitate și fantezie, prin idei și vibrații, în fața fenomenului estetic, pe care-l înțelege și explică. Este bună acea critică, pe care o citim ca pe orice operă de creație, cum citim poezia, nuvela, romanul, drama. Un bun eseu critic este o dramă de idei.”; N. Tertulian: *Probleme actuale de metodă critică* : „Este un adevăr prea adesea ignorat faptul că evoluția criticii literare se află în strânsă legătură cu concepția filosofică dominantă în fiecare epocă. Adevărata critică literară implică nu

numai calitatea fundamentală a «gustului» și «sensibilității» (capacitatea de percepție și re-evocare fidelă a operei în structura ei estetică particulară) dar și o concepție determinată asupra formelor culturale și ale vieții spirituale în general, având drept corolar o idee determinată asupra naturii artei. (...) Subiectivitatea necesară actului critic se exprimă în primul rând, în «dialogul» perpetuu între viziunea scriitorului și cea a criticului (Beckett este receptat cu totul diferit de Adorno și Lukacs); adâncimea concepției despre lume a criticului și gradul de educație al sensibilității sale estetice vor decide valoarea acestui «dialog» și obiectivitatea rezultatelor finale. Oricât de paradoxal s-ar părea, «creația» în critică nu constă în construirea unei vegetații de comentarii artistice care să «dubleze» opera, ci se exprimă în capacitatea explicativă a criticului și în gradul de obiectivitate și adâncime al caracterizărilor sale.; Silvan Iosifescu: *Optică și metode critice*: „Dintre problemele destul de numeroase pe care le repune în actualitate lectura criticii curente, una – foarte importantă – este nu ignorată, ci tratată incomplet. Raporturile criticii de la noi cu peisajul deconcertant de variat al criticii mondiale de azi, au caracter mai mult constatativ și informativ. Ceea ce se face pe linie verticală, respectiv pentru critica din trecut, românească și străină, cu succese fatal inegale, dar cu o frecvență și cu eforturi remarcabile, căutarea posibilității de integrare selectivă, își află un loc mai redus. E totuși o chestiune cheie. (...) Un critic manifestă firește preferințe (intervine și judecata de gust), însă nu are dreptul să ignore fapte de domeniul evidenței, numai pentru că ele aparțin unei alte formule artistice decât cea susținută de criticul respectiv, sau, și mai grav, pentru motive de ordin personal. Un asemenea critic, atunci când are vocație, înseamnă că renunță voit la înalta lui magistratură. Cât privește descriptivismul, când e făcut la modul impresionist, este ineficace din punct de vedere critic, iar când e anost (cum se înfățișează de obicei) și rezistent, mă tem că indică impostura. (...) Fără a considera că ar fi infailibilă, personal, mi se pare, ca și lui Eugen Simion, că metoda pluralităților unghiurilor de abordare a operei ar prezenta o mai mare eficiență în demonstrația critică. Dar în condiții ideale, numai în istoria literară cred că poate fi realizabilă «critica completă», numai aici există pe deplin posibilitatea dezvoltării implicațiilor istorice, filosofice, psihologice, care la un loc să lumineze și mai puternic specificul artistic. Dovadă stau monografiile lui G. Călinescu.”; Nicolae Manolescu (*Critica? O meditație asupra posibilității operei*): „Dacă în formele ei curente critica este și explicație, și portret și biografie, și studiu de izvoare, și creație, avem tot dreptul să știm ce este critica în formele ei cele mai ambițioase, cele mai profunde. Sau mai exact ce ar trebui să fie critica. Și nu toată critica: e vorba de o posibilitate între altele. Pentru că mi se pare că, pe o latură a ei, critica tinde nu la o apropiere de obiect, la o determinare a lui cu mijloace cât mai exacte, ci, din contră la o separare de obiect. Asistăm de fapt, la un dublu proces: de «științifizare» a domeniului (apar specii noi de critică: matematică,

statistică etc.) și prin reacție de autonomizare. Metodele exacte care au rolul lor dar care amenință critica în ființa ei adâncă, determină în capătul celălalt, o eliberare a criticii de servituțiile tradiționale, o ambiție de autonomie. Vom avea, nu peste mult timp, două tipuri de critică, pentru că de colaborare nu poate fi vorba în acest caz. Pe scurt, o posibilitate a criticii este aceea așa zicând filosofică (nu mă îndoiesc, mi se va reproșa cuvântul, căruia eu nu-i atribui decât un sens relativ care va refuza subordonarea de literatură.)(...) Opera nu e niciodată finită (dacă exceptăm produsele meșteșugului, ale artizanatului literar): ea e un proces, o mișcare permanent eșuată în drumul spre această formă finită. În acest sens, putem zice că opera nu există obiectiv. Dar critica, într-un raport de intimitate cu opera, cum va evita s-o ia drept altceva decât este, să vadă o structură acolo unde e de fapt un proces? Dintr-un examen al elementelor care compun opera, critica devine un examen al acelor care o fac posibilă, dintr-o meditație asupra operei, o meditație asupra posibilităților ei. În sfârșit, din studiu al operei ca realitate dată, critica devine o filosofie a creației.” ■ Matei Călinescu semnează articolul *Ce înseamnă cultura*: „Nu încerc aici să disting multiplele sensuri ale noțiunii de cultură, mă interesează doar contextele cele mai generale în care termenul poate apărea. Ceea ce e într-o anume măsură ciudat e că deși conceptul a suferit atât de mari modificări semantice în cursul istoriei sale milenare, regăsim (la alt nivel al spiralei evolutive, desigur) câteva mari constante etimologice. Ideea de muncă, de îngrijire, de creștere (în accepție figurată) se leagă strâns de noțiunea actuală a culturii. (...) Privită ca muncă și ca rod al ei, cultura este desigur un concept social, apărându-ne ca rezultanta unei întregi diversități de factori. Un individ, oricâtă înzestrare naturală, oricâtă forță și fecunditate ar avea, nu poate crea cultură, ci doar unul sau altul din elementele lui. El nu e un om de cultură decât în măsura în care izbutește să-și reprezinte acțiunea sa limitată ca pe un simbol, participând astfel la conștiința creatoare a poporului său și a întregii umanități”.

• [„*Tribuna*”, nr. 23] Ion Apostol Popescu semnează *Eminescu și folclorul*, articol în care abordează preocupările folcloristice ale autorului avut în vedere. În acest sens, se prezintă secvențe dintr-un schimb de epistole adresate lui Nicolae Fekete-Negruțiu (9 ianuarie 1889). □ În secțiunea *Puncte de vedere*, Ion Apetroaie semnează articolul *Realism și prejudecăți în teatru*, trecând peste considerentul „nu prea nou”, „că dramaturgia își are legi autonome față de «cealaltă», beletristica”. Amintind de *Moartea unui artist*, de Horia Lovinescu, se tratează problematica tragediei în contextul noii societăți. Astfel, se punctează că „În dramaturgia realistă modernă interesează nu doar eroul, ci relațiile sale cu lumea actuală”. În plus, „în socialism tragedia nu numai că nu-și justifică inutilitatea, «dar ea este în cel mai înalt grad necesară». (...) Tragismul eroilor noștri naționali ca Horea, Bălcescu, Tudor

Vladimirescu, ori al seriei întinse de comuniști este învederat – și e inutil a mai aminti că reflectarea lor pe scenă nu poate avea efecte deprimante, ci dimpotrivă”. □ Mircea Popa abordează personalitatea lui Octavian Goga, din perspectiva activității publicistului. În acest sens, Popa menționează că „meritul lui Goga rămâne acela de a fi deschis primul la noi o campanie publică de «primenire», de înlăturare și de curățire a viciilor sociale și morale, fără să fi escamotat o clipă propriile neajunsuri de dragul ideii naționale”. □ V. Fanache prezintă revista „liliputană” *Abecedar*, înscrisă în rândul celorlalte reviste ardelen. În descrierea acesteia, notează: „A respecta tradiția nu înseamnă a te menține ascuns în cenușa ei. Adevăratele culmi literare sunt cele care poartă însemnele unui timp și spațiu istoric. Se exemplifică astfel cu modelele post-belice rămase infructuoase din pricină că s-au îndepărtat de artă, fie ignorând tradiția, fie îngropându-se în ea. Aservirea față de «modă» a putut face, de pildă, ca un Cezar Petrescu să dea, alături de *Întunecare*, freudista și neglijabila *Simfonie fantastică*, iar Liviu Rebreanu, mai puțin reușita *Ciuleandra*”. □ Al. Căprariu recenzează volumul arghezian *Răzlețe*, precizând că l-a regăsit „atît pe Arghezi cel știut, dar și pe un altul, care spune spune lucruri ce par a fi spuse și de alții, mai înainte, lucruri care totuși, sînt rostite, acum, de el înțîia oară”. Fiind de acord cu G. Dimisianu, ce îl compara pe Arghezi cu Swift sau Twain, autorul articolului găsește similitudini și între Arghezi și Caragiale, Delavrancea, Bassarabescu și Brătescu-Voinești. Spre exemplu, notează: „(...) fauna socială pe care o luase în răspăr Caragiale în jurul lui 1990 – o regăsim și în multe din aceste proze argheziene scrise după primul război mondial: potențați ai zilei analfabeți, ariviști mărunți și mari, găinari de cafea etc. Pana otrăvită a lui Caragiale desenase chipul ridicol sau repugnant al acestora și, într-un fel, Arghezi îl continuă”. În plus, recenzentul apreciază că Arghezi „pipăie lumea și indivizii care o populează cu privirile iscoditoare, reci și neostenite ale gazetarului, dar, cînd o recrează cu vocabulele proprii, ea ni se înfățișează ca văzută printr-o uriașă lentilă ce-i amplifică tarele. I le amplifică, aș spune, chiar cu voluptate. Dar maliția scriitorului, veninul său, lipsa lui de milă se exercită într-un sens profund moralizator, profund etic. (...) Să nu uităm că povestirile și schițele din acest volum își trag substanța din realitățile sociale ale defunctei României burghezo-moșierești, și (...) scriitorul este deplin îndreptățit să nu cunoască mila”. Notele moderne și absurde îl apropie pe Arghezi, inclusiv în viziunea lui Dimisianu, de Urmuz sau de „stiloul la modă” al lui Ionesco. □ I. D. Mușat i se publică textul în proză *Epilog*. □ Se acordă spațiu editorial unui grupaj de creații lirice, precum: *Balada de toamnă* de Nicolae Preliceanu, *În rest* de Matei Gavril, *Cunosc o pădure* de Victor Duțescu, *Rîul și Insula haiducului* de Bazil Gruia, *Andante cantabile* de Mihai Duțescu, *Căutări* de Vasile Crișan, *Fantezie* de Ioanid Romanescu, *Drumuri* de Zeno Ghițulescu ș. A.

10 iunie

• [**„România liberă”**] Mircea Anghelescu recenzează volumul de versuri al lui Ion Crînguleanu, *Minus durerea* – apărut la Editura pentru literatură, în articolul *O mitologie a dragostei*, identificându-i ca notă distinctivă „vitalismul, înțeles nu ca energie aplicată, ci ca participare entuziastă și ardentă în trăirea sentimentelor plene, legate de orice formă a vieții.” În creațiile lirice ale lui Crînguleanu, „fișe de temperatură ale trăirilor sale (și ale generației sale)” „răsună, amplificate, sentimentele unei generații, mature, fără a-și pierde încrederea copilăriei, fără a-i abandona visurile”. În plus, „forma de viață a acestor sentimente este mișcarea, transformarea, regenerarea; lângă catalizatorul sufletesc al poetului, semințele germinează și bubuie în arături, iarba se grăbește să-i crească la gleznă.”. Referindu-se la poezii precum *Cântec de dragoste mare* sau *Casa noastră*, Anghelescu conchide că versul clasic la care apelează autorul îi pare, deși „mai muncit uneori, cu cadența parcă sufocată de canoane. Sunt și strofe frumoase însă, și nu rar”.

• [**„Contemporanul”, nr 23**] Încercând să definească *Personalitatea criticului*, George Munteanu arată: „La temelia unei veritabile personalități de critic stă, desigur, un talent de un tip special, ale cărui principale însușiri par să fie intuiția și imaginația critică adică putința de a distinge rapid măsura creatoare ce-i este proprie oricărui scriitor și a o putea urmări așa-zicând dinăuntru, în obiectivele ei, în opere. Aceste însușiri, identificabile în limbajul obișnuit cu gustul, fac posibilă lectura de un tip special cu care se îndeletnicește criticul, lectură creatoare prin excelență”. □ La rubrica *Meridiane* Titus Mocanu scrie despre *Fenomenologia și arta modernă*. □ Despre *Lucian Blaga – poetul*, scrie Nicolae Manolescu: „Care e semnificația mușeniei lui? El are sentimentul că nu ține de lumea aceasta, muritoare, că, născându-se a pierdut paradisul. El e prieten al adevărului, al liniștii, sortit să contemple pururi absolutul din care s-a desfăcut. Nu se datorește mușenia aceasta amintirii unei copilării depărtate, rețrăite, a „Vremii când încă nu eram”, nu e ea prelungirea stării de nenăștere? E tânjirea îngerului argeziean după fericirile de mai înainte, neputința lui de a-și îndura condiția umană. «De ce m-ai trimis în lumină, mamă / de ce m-ai trimis?» (...) Poetul suferă de a se fi născut și regretă copilăria ca pe o vârstă netrăită, ca pe o țară fără nume, pierdută prin naștere”.

• [**Glasul patriei, nr. 17**] Dragoș Vrânceanu semnează poezia *Patria*. □ În articolul *Satul veșnic viu*, Paul Anghel arată că s-au împlinit trei decenii de la înființarea Muzeului Statului din București, în 1936 de către sociologul Dimitrie Gusti. ■ În *Breviar cultural-artistic*, printre altele, citim: „La Casa Universitarilor din Cluj a avut loc, de curând, un simpozion cu tema *Personalitatea lui Titu Maiorescu*. Au prezentat referate prof. Liviu Rusu, prof. dr. Macrea, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, conf. Mircea Zăciu, conf. D. Isac și lector Gh. Toma. Simpozionul a contribuit la o mai profundă înțelegere a personalității lui Titu Maiorescu și a rolului său

în cultura românească. (...) □ O interesantă și valoroasă monografie, apărută la Editura pentru literatură și intitulată *G. Topârceanu*, semnează prof. univ. Constantin Ciopraga. Competența analiză estetică se împletește, aici, cu informația succulentă și cu luminoasa evocare a personalității rapsodului care ne-a lăsat savuroasele *Balade vesele și triste*.” □ Nichifor Crainic realizează un profil **Nicolae Iorga**: „În ziua de 11 iunie 1871, ursita prielnică a dat culturii românești pe Nicolae Iorga. Sunt 95 de ani de la ivirea lui pe lume. (...) Dar ceea ce rămâne mai presus de toate e opera lui nenumărată, știință, frumusețe și înțelepciune românească, mândrie peste hotarele țării. Istoria se va adăpa din izvoarele lui, literatura se va împodobi cu scrisul lui de foc, gândirea se va fecunda de înțelepciunea lui filozofică. Nicolae Iorga e dintre ctitorii culturii naționale. (...) Și fiindcă e învățatul nostru cel mai cunoscut și mai recunoscut peste hotare, Nicolae Iorga e o mândrie națională. El e din rândul oamenilor care dau în lume măsura unui popor”.

11 iunie

• [„Cronica”, nr. 18] Haralambie Țugui publică poezia *La teiul lui Eminescu*. □ Constantin Turcu semnează articolul *Eminescu și studenții*, în care se fac referiri la numeroasele conferințe publice ținute de marele poet. □ Cronica literelor conține schițele *Convorbire inutilă*, de Ioana Orlea, *Sirena*, de Mia Dumitriu, *Nu sunt doamna Moruzi!*, de Const. Hușanu și *Avionul*, de Aurel Deboveanu. □ Apar și poeziile: *Fulgerete*, de Ion Covaci, *De profundis*, de Laurențiu Ciobanu, *Arțar*, de Ștefan Oprea, *Inima copiilor*, de Silvia Dumitru și *Pe pământ*, de Ion Murgeanu. □ Hertha Perez scrie despre *Romanul polițist*: „Romanul polițist actual se distanțează astfel prin însăși esența sa de alte formule moderne ale romanului, în care ponderea funcției fabulatorii e extrem de redusă. Autorul romanului polițist trebuie să fie un povestitor și un organizator totodată, capabil să dozeze, cu subtilitate, momentele acțiunii, să le dezvolte, pe baza unor raționamente strânse până la dezvăluirea enigmei. Având o structură fundamentală, canonică, romanul polițist este evident expus tipizării, folosirii unor trucuri și mecanisme uzate care duc la scăderea tensiunii cititorului, de obicei prin descoperirea timpurie a vinovatului.” □ Secțiunea *Documente* conține două scrisori ale lui *G. Ibrăileanu către Artur Gorovei*, care „oglesc o mică parte din cercetările minuțioase ale criticului în vederea editării poeziilor lui Eminescu.” □ În subsecțiunea *Carnet de lector*, Demostene Botez publică articolul dedicat lui *Alice Călugăru*, a cărei sensibilitate a devenit un simbol, definind „poezia ei ca una pur feminină, în care, străbat influențe simboliste. ... Poezia Alicei Călugăru este și rămâne prin valoarea ei proprie, în literatura noastră, mai presus de multe opere înălțate în slăvi prin vârtejul unei gălăgii concertate, stimulate de dorința mimetică de a apărea superior și dezlegător de cifru cu orice chip. Cu sau fără voia noastră, Alice Călugăru este unul dintre marii noștri poți de la

începutul secolului 20.” □ M. Dr., răsfoind vechi reviste ieșene, scrie articolul *G. Ibrăileanu despre Eminescu*, în care afirmă: „Cercetarea personalității eminesciene cunoaște, odată cu studiile lui Ibrăileanu, primul moment exegetic cu adevărat reprezentativ care deschide, de fapt, o direcție nouă în receptarea comprehensivă a creației sale.” □ La rubrica „O carte pe săptămână”, Mihai Drăgan prezintă cartea lui Cornel Buzinschi, *Secvențe dintr-o margine de lume*: „considerată, în general, cenușăreasa epicii, schița, ca specie literară, mai este încă privită adesea, cu oarecare scepticism de acei prozatori prezumțioși, în special tineri, care cred că popularitatea și consacrarea atârnă exclusiv de compunerea unor romane apreciable ca grosime.” ■ Pe prima pagină apare poezia *La teiul lui Eminescu* de Haralambie Țugui. ■ Dan Gh. Teodoru semnează *Moldova în sec. XIII Comori străvechi*: „Nefolosită aproape de loc în trecut în acest domeniu, arheologia a suplini în ultimii ani lacunele din informațiile noastre, scoțând la iveală numeroase și importante vestigii care au contribuit substanțial la cunoașterea perioadei premergătoare întemeierii statului feudal moldovenesc independent. Așa se face că valorificarea unor descoperiri mai vechi sau descoperirea prin săpături a unor noi și interesante, resturi de cultură materială din această vreme din Moldova a dat posibilitatea specialiștilor să formuleze în ultimii ani concluzii de o deosebită importanță pentru înțelegerea procesului de feudalizare din Moldova.” ■ Constantin Turcu publică *Eminescu și studenții*: „Problemele puse în discuție de Eminescu sunt fundamentale pentru cunoașterea istoriei și a organizării trecute a statelor românești. Multe nu sunt încă nici azi deplin clarificate. Dar ele ne dovedesc, fără îndoială, cât de adânc pătrunsese Eminescu, cu mintea sa genială, în substratul vechii culturi românești.” ■ În „Însemnări – Atitudini” citim: „Criticii literari de la «Urzica» au inițiat o acțiune meritorie: inventarierea versurilor în care, cu prilejul primăverii «a dat colț o imagistică plină de arbori...». Făcând haz teribil, «criticul» transcrie versuri ca acestea: «De n-ar înflori în oameni gândul / și în priviri copacii, am fi singuri» – conchizând că «din cauza copacilor nu se mai văd imaginile originale». Sugerăm «Urzicii» ca, în numerele viitoare, să continue acțiunea de «desfrunzire» a liricii; s-ar putea face revelatoare referiri la poezia populară: prea e plină de «frunză verde»! Apropos: poate n-ar strica să se citeze și unica poezie originală publicată în numărul din «Urzica» luat în discuție. Poezie în care Ștefan Tita prezintă fenomenul înfrunzirii unui... stilou. (...) Cititorii noștri de la «Gazeta literară» nu sunt de acord că... noi nu suntem de acord cu niște formulări cuprinse într-o notă semnată cu numele unui erou mitologic ce strălucea prin șiretenie. Cantitatea remarcabilă de ironie strecurată printre rândurile adresate nouă merită o cauză mai bună; oricum, nu ne va face să ne schimbăm părerea.” ■ Din proză citim: *Convorbire inutilă*, schiță de Ioana Orlea; *Sirena*, schiță de Mia Dumitriu; *Nu sunt doamna Moruzi!*, schiță de Const. Hușanu; *Avionul*, schiță de Aurel Deboveanu; ■ Versuri semnează: Ion Covaci (*Fulgeretele*);

Laurențiu Ciobanu (*De profundis*); Ștefan Oprea (*Arțar*); Silvia Dumitru (*Inima copiilor*); Ion Murgeanu (*Pe pământ*); ■ În „Documente” apare G. Ibrăileanu către Artur Gorovei cu o notă de Ștefan S. Gorovei: „Artur Gorovei (1864-1951), a cărui activitate în domeniul folclorului și al literaturii se întinde pe o perioadă de aproape șaptezeci de ani, a avut legături strânse cu oamenii de cultură ieșeni. (...) Scrisorile nu au dată, dar pot fi ușor datate în felul următor: este cunoscut răspunsul lui Artur Gorovei la cea de-a doua scrisoare a lui Ibrăileanu, răspuns datat 6 aprilie 1928. Deci, a doua scrisoare a lui Ibrăileanu este din martie-aprilie 1928, iar prima este anterioară, din 1927-1928. Aceste două scrisori oglindesc o mică parte din cercetările minuțioase ale criticului în vederea editării poeziilor lui Eminescu.” ■ Hertha Perez semnează *Romanul polițist*: „Cu excepții, literatura noastră polițistă are până în momentul de față puține modele proprii de urmat. În afară de romanele polițiste tipice ale lui Theodor Constantin și H. Zincă, ale căror merite dar și scăderi mai ales de natură compozițională, au fost – la vremea apariției lor – semnalate de presă, mai poate fi citat doar Leonida Neamțu, și el însă mai mult tangențial datorită unor aspecte polițiste ale scrierilor sale, celelalte reușite ale literaturii românești de aventuri aparținând genului științifico-fantastic (Sergiu Fărcășan și alții). E desigur o urmare a greutăților pe care le implică integrarea romanului polițist în literatura noastră actuală. Căci, desigur, nu orice formulă de roman detectiv este compatibilă cu literatura unei țări socialiste. O producție de o sută de romane polițiste cu vinovați criminali autohtoni ar putea crea impresia că în țară mișună asasinii – impresie falsă, deoarece criminalitatea la noi e redusă atât datorită educației socialiste cât și regimului social care elimină majoritatea mobilelor crimei. Și totuși cititorii noștri, mulți cititori, doresc asemenea romane.” ■ În „Carnet de lector” apare Alice Călugăru de Demostene Botez, despre volumul *Vioarele*: „O carte modestă care a fost totuși pentru mine o surpriză. Cine să se gândească oare că în paginile ei mai poate găsi ceva nou despre Alice Călugăru! – Nu prea mult. Dar totuși... Și iarăși, și din aceste pagini, îmi apare evident că mai mult nu se va putea ști niciodată, că viața poetei rămâne tot în mister, de parcă n-ar fi fost trăită, și opera ei cu neputință de cunoscut în totalitatea sa.” ■ În „O carte pe săptămână” apare Cornel Buzinschi, *Secvențe dintr-o margine* de Mihai Drăgan: „Exigent cu propria-i creație, destul de parcimonios cu încredințarea ei tiparului (a publicat, sporadic, în «Iașul literar», «Luceafărul», «Tribuna» și «Orizont»), Cornel Buzinschi se dovedește a fi, de pe acum, un prozator cu o individualitate artistică distinctă, aflat într-o mișcare evolutivă în totul promițătoare. (...) Firește, nu toate schițase acestui volum sunt fără cusururi. Unele (de ex. *Până acolo, și de-a-colo e capătul lui, De-a prinselea*) dau impresia de fragilitate, de migrare a observației spre episoade minore, deși stilul își păstrează limpezimea și vioiciunea cunoscute din celelalte bucăți. Cornel Buzinschi e, dincolo de aceste umbre inerente începutului, un talent puternic,

ce dovedește, în munca asupra manuscrisului, o tenacitate care exclude orice grabă, pregătind surprize, precum și acest valoros volum de debut. A-i sugera autorului trecerea spre roman, cum se mai procedează uneori cu tinerii, este un gest superfluu. Un prozator născut, iar nu făcut își poate aprecia singur virtuțile artistice.” ■ În „Răsfoind vechi reviste ieșene” apare *G. Ibrăileanu despre Eminescu* cu o notă de M. DR. („Cercetarea personalității eminesciene cunoaște, o dată cu studiile lui Ibrăileanu, primul moment exegetic cu adevărat reprezentativ care deschide, de fapt, o direcție nouă în receptarea comprehensivă a creației sale. Pasiunea marelui conducător al «Vieții românești» pentru Luceafărul poeziei noastre a fost atât de statornică și ardentă, încât se poate afirma că formează marele subiect al activității sale critice. Valorificarea studiilor sale eminesciene, aflate încă într-un stadiu limitat, va trebui să scoată la lumină, pe lângă cercetările autonome, și numeroasele referiri despre poet risipite în articole și însemnări puțin cunoscute, multe uitate la rubrica *Miscellanea*. Reproducem aici câteva opinii, prea puțin cunoscute, din studiul *Poezia nouă*, apărut în «Viața românească», 1922, nr. 6, p. 443”

• **[„Flacăra”, nr. 24]** Este anunțată apariția volumului lui Eugen Frunză, *Sărutul pământului*, ce conține „însuflețite versuri închinare partidului, patriei”.

• **[„Luceafărul”, nr. 24]** Analizând procesul continuu de înnoire al literaturii, Gh. Achiței constată că: „istoria literaturii poate fi interpretată ca un lung șir de experiențe, prin care indivizii au căutat să-și făurească mereu alte imagini, mai bogate, mai complexe despre propria lor spiritualitate. (...) Înțelegerea progresului în artă e indisolubil legată de înțelegerea progresului de conștiință, realizat de omenire în decursul multimilenarei sale istorii. Progresul în artă se, află în strânsă dependență de triumful istoric al ideilor umaniste, de afirmare a omului ca ființă socială și nu poate fi conceput în afara aspirației spre perfecțiune. Asta face ca experiența umană a operei de artă să rămână o experiență unică. O dată realizată – o dată dezvăluită anumite raporturi sufletești, – nu mai este nevoie să fie repetată. Arta operează exclusiv cu experiențe unice, inedite. O carte ce nu dezvăluie, nu aduce nimic nou, nu realizează o experiență umană necunoscută, se exclude. (...) Devenind conștienți, de acțiunea artei și literaturii asupra conștiințelor, de rolul acestora în viața socială, artiștii și scriitorii și-au pus tot mai mult, de-a lungul secolelor, problema experimentării unor mijloace de expresie noi, în vederea realizării noilor experiențe umane, a investigării și oglinzirii unor zone de conștiință mai greu de pătruns. (...). E adevărat că experimentarea mijloacelor de expresie artistică nu se poate face în absența totală a unui conținut spiritual uman, că orice experiență de formulă reprezintă, într-un grad oarecare și o experiență de conținut. Ignorând însă adevărata misiune a literaturii și artei, funcția lor de intervenție, rostul lor în viața socială, formalismul literar cultivă cu precădere o creație cu problematică umană – minoră. (...) Concepția potrivit

căreia literatura trebuie să devină un câmp de experimentare a noilor mijloace de expresie artistică ca și mentalitatea după care orice experiență literară constituie un act de creație, împing scrisul spre o problematică mărunță, îl lipsesc de forța de intervenție asupra publicului. Cultul experienței „gratuite”, neglijarea principalei meniri a artei – aceea de a exercita o intervenție pozitivă asupra conștiințelor – de dragul inovației formale, determină, un fel de epigonism ciudat. (...) Cu toate că, experiența artistică se justifică prin efortul de a găsi noi mijloace, apte să exprime un conținut uman nou, dovedindu-se incompatibilă cu lipsa de originalitate, în realitate fervoarea experiențelor a dus în literatura ultimelor decenii la reluarea unor încercări deja efectuate, a unor formule consumate. Și nu rareori, sub pretextul dreptului la experiență sunt reînviată, modalități și formule de mult căzute sub desuetudine. Experimentul literar are valoare în măsura în care se dovedește determinat de dezvoltarea literaturii, în măsura în care deschide calea marilor opere, în măsura în care sugerează soluții artistice inedite”.

- **[„Viața Studențească”, nr. 23]** Dumitru Almaș îi face un portret stolnicului *Constantin Cantacuzino*, în timp ce Victor Săhleanu, sub titlul *Filosofie și știință*, scrie despre „spiritele mereu actuale” ale lui Socrate, Aristotel, Bacon, Descartes, Hegel și Marx.

12 iunie

- **[„România liberă”]** În articolul *Noi cercetări monografice despre scriitorii noștri*, G. C. Nicolescu subliniază importanța unor lucrări monografice în epocă, prezentând două astfel de demersuri apărute la Editura Tinerețului, *Octavian Goga*, de I. D. Bălan și *Dimitrie Anghel*, de Teodor Vîrgolici. Despre acestea, notează că: „se străduiesc (...) să ofere, așa cum obiectivele colecției le impuneau, unele capitole speciale ajutătoare: cronologii, bibliografii, iconografii, interesante și izbutind să prezinte personalitățile evocate și creațiile lor în linii sigure, cu individualitatea, cu complexitatea lor.” □ Alexandru Duțu scrie rânduri evocatoare despre *Un mare cărturar – Stolnicul Cantacuzino*.

15 iunie

- **[„Scânteia”]** Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *Poezie și simbol*, un text de popularizare a instrumentelor cu ajutorul cărora se distilează lirismul: „Metafora și simbolul se numără printre instrumentele de expresie firești ale poeziei, fiindcă acesta este cu totul altceva decât proza care folosește un mod de notație, de relatare, direct, descriptiv. Imaginea nu se construiește la fel în poezie și proză, deși confuzia s-a produs multă vreme. E adevărat că unii prozatori decantează cu eleganță cuvintele în ritmuri surprinzătoare, ca Flaubert ori Matei[u] Caragiale, dar asta nu se face decât sub înrâurirea mijloacelor exterioare ale poeziei și în oarecare măsură formal. (...) Poezia

noastră de azi cunoaște și ea modul figurat al exprimării simbolice de la Tudor Arghezi la Eugen Jebeleanu și până la cei mai tineri, Nichita Stănescu, Marin Sorescu ori Ana Blandiana. Și e firesc să fie așa. Căci ea este una din modalitățile de expresie a trăirilor specifice, căutătoare, entuziaste ale tinerilor noștri, care poate fixa într-o formă expresivă impresiile lor, stările de curiozitate în fața vieții mereu curgătoare, înfinit dimensionată. De aceea simbolul artistic rămâne printre mijloacele de exprimare curentă în poezie, ca și în muzică și în artele plastice, fără să altereze sensurile generale realiste ale cunoașterii artistice”.

• [„*Urzica*”, nr. 11] Se reamintește de *Cenacurile literare de odinioară* (anecdote) – Oscar Lemnaru vorbind despre *Cercul „Sburătorul”*, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Zaharia Stancu.

16 iunie

• [„*Gazeta literară*”, nr 24] Al. Philippide semnează articolul *Sentimentul naturii și literatura descriptivă*: „Se poate face o interesantă împărțire a literaturii după locul pe care îl ocupă în producția literară din toate vremurile descrierea mediului fizic. (...) În poezie, bogăția imaginilor poate la nevoie să ascundă, chiar să înlocuiască gândirea și sentimentul. O poezie numai de imagini este explicabilă. O proză prea abundentă în imagini este, însă, condamnată să îmbătrânească repede. Culoarea prea multă este o grăsime nesănătoasă. Proza se dezvoltă în alte condiții și după alte norme decât versul. Proza literară, prin firea ei, nu îngăduie să fie împiedicată în mersul ei de abundența imaginilor. Cele mai bune romane nu sunt acelea în care acțiunea e mereu oprită de descrieri și de imagini. Întrebuințat cu măsură, fără îndoială că pitorescul este necesar. Excesul de culoare este însă stricător pentru opera literară și mai ales pentru roman. (...) Într-o concluzie a celor spuse până acum cred că s-ar putea afirma, fără riscul de-a greși, următoarele: Natura în sine nu este nici frumoasă, nici urâtă. Mintea omenească o vede urâtă sau frumoasă, după niște impulsuri care, repetate de la începutul speciei, au devenit norme, și care impulsuri-norme sunt ale minții umane nu ale naturii. Scriitorul trebuie să descopere, să cerceteze, să cultive și să stăpânească aceste impulsuri în așa fel încât pitorescul să nu ajungă excesiv și să nu dăuneze artei literare.” ■ La rubrica *Note de lectură*, Nichita Stănescu semnează recenziile: Ion Petrache *Întâlnire de seară* și Marina Costescu *Versuri*. Ion Petrache *Întâlnire de seară*: „Intuiesc în Ion Petrache o structură acumulativă, și ca mărturie îmi stă ultima sa carte *Întâlnirea de seară*, treaptă esențială în evoluția poetului, prevestind o virtualitate calmă (în ciuda temperamentului aprins al autorului) și sigură în valoarea împlinirii. Ca iubitor de poezie, urmărind îndeaproape evoluția colegilor mei, resimt ca paradoxală evoluția (aș zice timidă) în presă a lui Ion Petrache. (...) Deschizându-i volumul, evident că m-am așteptat la o reprezentare poetică superioară. Ceea ce este uimitor este faptul că ea mi-a întrecut

așteptările. Am în față un volum de poezie adevărată, un volum exprimând un poet autentic. (...) Ion Petrache izbutește aici, fără nici un fel de obediență, să dea o interpretare spațiilor limitrofe (în dialogul dintre poezia «citadină» și cea «tradițională»), o rezolvare poetică demnă de atentă meditație. „; Mariana Costescu, *Versuri*: „Mariana Costescu este o foarte tânără poetă. Ea s-a trezit deodată ca o harfă complicată în fața ei și atunci, cu un gest savant, ascunzând o mare timiditate, întinde mâinile și o atinge scoțând din ea, acorduri întâmplătoare, suave, pentru că harfa e complicată și copilărească, pentru că interpretul este nevizat și abia acum învață gamele unei lumi fixate pe portative abstracte. George Ivașcu spunea, cu finețe, în prefața volumului de debut intitulat de autoare cu modestie *Versuri*: «Universul ei de gândire poetic este – dacă ne raportăm la cei 22 de ani pe care-i are – destul de bogat și esențializat în nucleele unor imagini, în quintesența cărora intră decantarea unei culturi temeinice și coarda întinsă de elevata meditație lirică.» „ ■ Lucian Raicu semnează cronică literară: *Tudor Vianu Postume*: „Am fi chiar ispițiți a crede că obsesia vieții, vitalitatea formei pământeste, vibrația lirică, prezența în toate a omului viu, plenitudinea reacțiilor sufletești erau mai bogat marcate în ultimii ani (stimulate și de climatul regenerator al socialismului), în epoca apogeeului, a marilor confruntări cu sine însuși și cu lumea, divulgate prin recenta publicare a *Postumelor*. Orizontul vast al informațiilor culese din mai toate domeniile culturii, efortul de sistematizare, de organizare a detaliilor, într-un întreg arhitectonic desăvârșit, de a întocmi un lucru «rotund» și durabil, într-un cuvânt o operă, concepută riguros, din materiale rezistente, probitatea științifică, înaintarea precaută, realizată prin selecția celor mai bune argumente, impresia acaparatoare că ai de-a face cu un nobil, solid și definitiv act de cultură, expunerea densă, țesută din noțiuni clare și distincte ș.a.m.d., adică însușirile știute, recunoscute prin tradiție oricărui studiu semnat de Tudor Vianu, lasă totuși de-ajuns în lumină, oricât de discret, fluxul de senzații, de atitudini personale, prezența omului, cu iubirea și antipatiile, cu generozitatea sau cu ironia sa, cu o «filosofie», cu o perspectivă, cu o poezie nu numai a culturii, dar și a existenței în totalitatea ei.(...) Ar fi, cu o vorbă caracteristică a lui Tudor Vianu însuși, *excesiv* să încercăm în acest cadru cuprinderea însemnatelor contribuții teoretice revelate în *Postume*, când scopul nostru, mult mai modest, este de a nuanța întrucâtva imaginea curentă a profesorului și esteticianului, punând din nou în relief notele mai puțin observate ale omului viu. Expunerea cursivă și aparent aridă poate ascunde, am văzut, o atitudine critică, rezerva împinsă până la maliție. Dar ea poate în egală măsură sugera, în implicațiile mai adânci, și alte reacțiuni sufletești și morale, din fericire nu îndeajuns disimulate. Deschiderea subiectivă, afirmarea ca un sigiliu de nobilă fervoare, a propriului punct de vedere, notele unei puternici afectivități, controlate de inteligență, sunt relevabile ochiului atent.” □ Al. Dima scrie articolul *Probleme ale specificului național (marginalii la articolele publicate*

de *Gazeta literară*): „Discuțiile cu privire la reflectarea specificului național în literatura noastră s-au întetit – după cum se știe – în ultimii ani. Desigur, interesul pentru problemă a fost trezit de mai multe ori în deceniile de după Eliberare. Intensificarea lui, în ultima vreme, nu e însă întâmplătoare, ci se încadrează în atmosfera generală creată de hotărâtoarea declarație din aprilie 1964, ca și de documentele fundamentale ale Congresului al IX-lea. Utilitatea continuării discuției este evidentă cu atât mai mult cu cât, în cursul dezbaterilor, s-au emis puncte de vedere ce se cer reexamine, eventual amendate sau numai curățite de zgura erorilor întâmplătoare, uneori însă, chiar revizuite mai profund, pentru a putea fi apoi integrate rezultatelor pozitive menite a limpezi, cel puțin unele laturi ale preocupării noastre. O contribuție de acest fel își propune a fi și articolul de față, care se va referi la câteva din problemele mai însemnate ridicate de cei care au animat discuția în paginile «Gazetei literare». (...) S-a accentuat, cu drept cuvânt (de către Aurel Martin, printre alții structura dialectică a specificului național în sensul că acesta nu poate fi echivalat cu un dat metafizic, supratemporal, – ci dimpotrivă – cu rezultatul unui proces istoric în continuă desfășurare care aduce cu sine însemnate evoluții, ba chiar modificări sensibile de-a lungul vremii. Se constată de exemplu schimbările din psihologia țăranului de la personajele lui Slavici la cele ale lui Toma Pavel și până la Titus Popovici. [...] O față importantă a problemei noastre e dezvăluită apoi de raportul dintre aspectul național și cel universal al literaturii. Toată lumea e de acord, și încă din secolul trecut, că la baza universalității se așterne elementul specific național. S-a discutat îndelung în această direcție și nu mai e nevoie de nicio demonstrație suplimentară. O idee trebuie reținută totuși și ea privește, am spune, «excesul de specific» care amenință universalitatea prin accentuarea hiperbolică a elementelor particulare. [...] În ceea ce privește însușirile definitorii ale specificului nostru național, componentele lui concrete, chestiunea a rămas dificilă și controversată. Au fost citate diferite caractere (realism, tendință apolinică, dar și dionisiacă, echilibru, umor specific etc.) dar – după cum s-a observat, cu drept cuvânt (de către Al. Oprea) metoda duce la schematizare sau la o enumerare, care nu poate fi niciodată completă”.

• [„**Tribuna**”, nr. 24] În articolul *Luceafărul*, se subliniază importanța scrierilor lui Mihai Eminescu, atât în versuri, cât și în proză, precum și aprecierea unor personalități literare de care acesta s-a bucurat, de-a lungul timpului. Spre exemplu, „după expresia lui Slavici”, Eminescu „a cuprins întreaga viață sufletească a poporului român”. □ În secțiunea *Reviste ardelene*, se prezintă apariția și evoluția publicației „Cosânzeana” (1911-1915, 1922-1928), dar și contribuțiile editoriale și „lansările” ce se disting: „Cu nr. 3 al revistei se primește colaborarea lui Liviu Rebreanu cu bucata *Proștii*, urmată apoi de *Cântec de dragoste*, *Idilă de la țară*, *Ofilire*, *Taciale*, *Armeanul*, *armeanca* și *cuibul* (...). În 1912 în coloanele revistei își face apariția și Ion

Agârbiceanu cu nuvela *Dinu Natului* și care va deveni, alături de Al. Ciura, cel mai statornic colaborator al revistei. (...) În 1913 apar alți prozatori, ca: I. Chiru-Nanov, Al. Cazaban, I. Ciocîrlan, I. A. Bassarabescu, Ion Dragoslav, I. C. Vissarion, V. Eftimiu (poezie), Șt. O. Iosif, Liviu Rebreanu, Al. T. Stamadiad ș. m .a. □ Ion Oarcăsu, în articolul *Ediții necesare*, accentuează „necesitatea obiectivă” a apariției unor volume care să reunească operele unor scriitori „cu audiență largă la public”, cum ar fi, de pildă, cele ale lui Ion Barbu: „E o cerință nu numai nobilă și imperioasă, ci perfect realizabilă cu forțele existente astăzi în critica și istoria noastră literară”. □ Ion Lungu recenzează volumul de versuri al lui Marin Sorescu, *Moartea ceasului*, notând, după analiza unor secvențe lirice: „S-a spus despre parodistul și fantastul autor al acestor jocuri grave că ar cocheta foarte mult cu Prevert. Personal, nu cred în viabilitatea acestor afirmații. Am, însă, convingerea că mă aflu în fața unui ironist cu intuiții tragice, că autorul recentului volum este un poet autentic și original. Știe să prețuiască frumusețile vieții, iubește omul zilelor noastre, modelat de prefacerile construcției socialiste, dar fără a neglija complexitatea propriilor primeniri interioare, în care se înfruntă adesea noul cu vechiul”. □ Titu Popescu îl prezintă pe Teodor Crișan ca pe „Un tânăr poet” ce „promite”, rubrica fiind însoțită de poezii ale autorului, ca: *Elevul* („Elevul desena harta. / munții veneau cu păduri și lupi, / Rîurile albastre de pești, / Cîmpiile cu gust de pîine / Și marea. / (...) / Harta a rămas neterminată / Și elevul a rămas corigent”), *Prietenilor mei*, *Cîntec de dragoste* și *Copilăria mea*. □ Sunt publicate trei schițe de Ion Arcaș, *Dukuzar: 12 kilometri*, *Peneșcrai* și *Scandal*. □ În același număr, în articolul „Sala de spectacol și arta actorului”, sunt avute în vedere piesele *Cazul Oppenheimer* de Heinar Kipphardt și *Nu sînt Turnul Eiffel* de Ecaterina Oproiu, ambele fiind montate la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” din București, în regia lui Liviu Ciulei. Astfel, se pun în vedere concepte precum „scenă deschisă” și „scena-cutie”, „teatru sinteză” sau „teatru adaptabil” („adică un instrument variabil pentru a se putea crea spectacole de orice gen”) ș.a. Prin implicare, ca actor și scenograf, arhitect și regizor, Liviu Ciulei „arăta că separarea scenei de public și decorativismul excesiv reprezintă trăsăturile caracteristice îmbătrînirii unei societăți, reflectate în construcția teatrului: «pe scenă se creează, din ce în ce mai mult, o lume a iluziei iar realitățile vieții de zi cu zi sînt eludate din manifestările scenice, ca rezultat al intereselor politice ale clasei dominante»,,.

17 iunie

- [„**Contemporanul**”, nr 24] Revista reproduce pe prima pagină un fragment din *Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Târgu Jiu*: „Am ținut să aducem, de asemenea, un omagiu lui Brîncuși, acestui mare sculptor al poporului nostru, de valoare mondială care, prin opera lui a lăsat veacurilor o expresie a gândirii și sensibilității poporului nostru, făcându-l cunoscut în

întreaga lume”. În fotografia primei pagini apar Nicolae Ceaușescu și membrii guvernului R.S.R. contemplă „masa tăcerii”. Dintre marii brâncușiologi poate fi recunoscut în fotografii V. G. Paleolog. În paginile acestui număr sunt inserate și alte fragmente din cuvântarea „tovarășului Nicolae Ceaușescu” la Cozia și la muzeul Golești. □ Pe prima pagină Adrian Păunescu publică poezia *Sunt voievozii înșiși*: „Sunt toate și sunt toți, de bronz statui în noi, / În toți acei ce astăzi ca vii își amintesc / Încât voievozii înșiși pe-al cerurilor roi / Învăluie-n efluvii pământul românesc”. □ Dan Berindei scrie despre *Mihail Kogălniceanu*: „Ce bloc formidabil de stâncă, ce mare senior al trecutului! – spunea admirativ, cu treizeci de ani în urmă poetul Octavian Goga despre Mihail Kogălniceanu. Personalitatea lui se așterne dominatoare, de-a curmezișul veacului al 19-lea la noi, sentințele lui își păstrează valoarea axiomatică în gândirea omului”. □ La „poșta literară”, cu titlul *Ocupația: student, Vocația: poezie*, Geo Dumitrescu publică mai multe nume. Printre ele, Adriana Bittel și Sterian Vicol (Galați). □ Dumitru Micu scrie despre *Critică și creație*: „Analizabilă în datele ei esențiale, corporale (stil, construcție, imagini, muzicalitate etc.), ea își refuză făptura lăuntrică, inefabilă oricărui aparat critic necunoscut, pretinzând o aparatură cu totul specială, ce ține tot de domeniul inefabilului. Cu alte cuvinte, opera, în ce are ea individual, deosebitor trebuie „creată”. Aceasta e critica creatoare! Metodologia acestei critici nu se poate defini, pentru simplul motiv că nu există...”. □ Nicolae Manolescu consacră cronică literară debutanților Iulian Neacșu și Petru Popescu: În *Iarna când e soare* „autorul [Iulian Neacșu] își creează eroii nu doar după chipul lui real ci și după acel ideal: eroul predilect este el însuși, într-o variantă ideală, adică tânărul abia ieșit din adolescență, cu ambiții de personalitate și independență, (...) inocent și pur, părând teribil și fiind numai candid”. Petru Popescu în *Zeu printre blocuri* „pune atâta vibrație, atâta neprefăcută emoție încât nu lasă o clipă sentimentul că ar putea imita pe cineva”.

18 iunie

• [„Flacăra” nr. 25] Se anunță retipărirea ediției din *Poeziile populare ale românilor*, de Vasile Alecsandri, cu adăugirea ilustrațiilor lui A. Demian. De asemenea, este redată cititorilor cartea *Baltagul*, a lui Mihail Sadoveanu, „topire genială a motivelor folclorice într-o creație cultă.” De asemenea, este semnalat volumul „de schițe și povestiri” ale lui Al. Simion, grupate sub titlul *Accidental*. □ Const. Antip publică, pe un spațiu generos, materialul *Mihail Kogălniceanu, ziarist*, iar Eugen Frunză textul *În numele oricărei iubiri?* □ La cererea cititorilor, prof. Al. Piru semnează un scurt text despre Gala Galaction: „e un remarcabil nuvelist în *De le noi în Cladova*, *Gloria Constantini*, *Moara lui Călișar* și *Copca rădvanului*, un încercat observator ai oamenilor din câmpia Dunării, surprinși în lupta dintre virtute și ispită, în puternice conflicte sufletești sau sub imperiul pasiunilor, într-o atmosferă

adesea fabulos fantastică. Romanele sale înfățișează atitudini etice, iar publicistica sa, idei progresiste, umanitare. Stilist înzestrat, Gala Galaction este unul din marii prozatori clasici ai literaturii române”.

• **[„Luceafărul”, nr. 25]** Ștefan Bănulescu este de părere că întâlnirile de lucru ale conducătorilor de partid și de stat „cu oamenii din pluralitatea mediilor de lucru ale fiecărei regiuni în parte, întâlniri desfășurate în lumina tradițiilor specifice, a dezvoltării și perspectivelor proprii acestor locuri, în ansamblul construcției patriei, constituie, credem, pentru scriitor – îndeosebi pentru scriitorul tânăr – prilej de serioasă meditație în ceea ce privește lărgirea orizontului cetățenesc al omului de condei și de carte, adâncirea capacității lui spirituale de abordare a problemelor momentului istoric actual”. Șt. Bănulescu își exprimă convingerea, în articolul semnat în acest număr de revistă că prezența oamenilor de litere la întâlnirile de lucru din regiunile Argeș și Oltenia capătă „semnificații noi privind prețuirea actuală acordată intelectualului de condei, rostului său major de a desprinde înțelesurile istoriei prezente dintr-o perspectivă cât mai apropiată izvoarelor. Marea răspundere de-a fi contemporani – constructori de valori noi la înălțimea cerințelor și exigențelor timpului socialist, și în același timp păstrători fermi ai tradițiilor – ce nu pot fi nici-decum – înstrăinate, poate fi desprinsă cu limpezime din întâlnirile de lucru ale conducătorilor avute cu oamenii argeșeni și olteni prin defileele – neîntrerupte de construcții socialiste și de monumente istorice ale acestor regiuni”.

• **[„Viața Studențească”, nr. 24]** Într-un *Cuvânt înainte*, C-tin. C. Giurescu califică drept „Excelentă ideea «Vieții studențești” de a înființa o rubrică permanentă destinată prezentării trecutului nostru istoric în tot ce are el mai bun... și adânc. Semnificativă este alegerea pentru această rubrică a titlului dat de A. Tr. Laurian și Bălcescu în 1845, publicației lor documentare, «Magazinul Istoric pentru Dacia”... Semnificativă, pentru programul său atât de vast și comprehensiv pe ceea ce l-a reprezentat «Magazinul”... Cu un asemenea țel, impus de titlul ales și de spiritul progresist ce a însuflețit pe cititorii de acum un veac și un sfert, văd în noul Magazin... din paginile «Vieții studențești” una din rubricile cele mai pline de înțeles și de direcție ale acestei foi tinerești”. În aceeași tematică se înscriu Hadrian Daicoviciu – *Promisiunile vieții*, Marin Bucur – «Magazin istoric pentru Dacia”... în serie nouă și Vasile Netea, cu un portret *Mihail Kogălniceanu*. □ Rubrica Relief propune o recenzie a lui Șerban Cionoff despre lucrarea postumă a lui Lucian Blaga, *Gândirea românească în Transilvania secolului al XVIII-lea*, de curând apărută la Editura Științifică

20 iunie

• **[„Scânteia”]** Omagierea lui Mihail Kogălniceanu se face prin două articole. Primul aparține lui Ion Pas și se intitulează *Datorie de recunoștință*: „Continuatori ai tradițiilor de luptă ale poporului român, recunoscând marile

merite ale celor care, plini de curaj și abnegație, s-au dăruit luptei pentru dreptate, progres și bună stare, aducem, la împlinirea a trei sferturi de veac de când Mihail Kogălniceanu s-a stins din viață, memoriei sale, omagiul iubirii și respectului”. Cel de-al doilea este un amplu studiu istoric și politic semnat de L. Boicu, cercetător științific la Institutul de istorie și arheologie al Academiei Republicii Socialiste România, Filiala Iași, care, sub titlul Mihail Kogălniceanu, prodigioasă figură de patriot, descrie în amănunt marile merite ale celui pe care Nicole Iorga îl socotea ca fiind, dintre oamenii de stat „cel mai mare conducător cultural și politic pe care l-au avut românii în epoca modernă”. Ca toate textele din „organul de presă al partidului” articolul se încheie mobilizator: „M. Kogălniceanu a dorit o Românie unită, independentă, modernă, puternică, în stare să joace în lume rolul la care îi dădeau dreptul jertfele și virtuțile poporului. Munca noastră pentru înflorirea patriei socialiste, pentru continuarea pe o treaptă superioară a tot ceea ce s-a înfăptuit valoros în trecut, este cel mai înalt omagiu adus acelor figuri ale istoriei ale căror vieți și opere sunt adânc săpate în conștiința poporului nostru – ca viața și opera lui Mihail Kogălniceanu”.

- [Glasul patriei, nr. 18] Apare un fragment din poezia *României* de Victor Tulbure. □ Victor Eftimiu scrie despre *Podgoriile Dobrogei*. □ Nichifor Crainic semnalează că a apărut *Un valoros studiu despre versificația modernă*: „Cu lucrarea recentă *Versificația modernă*, colaboratorul nostru Vladimir Streinu adaugă un titlu nou prestigiului său de erudit cercetător literar, confirmat și prin studiul despre *Shakespeare*, apărut anul trecut. (...) Și totuși, autorul e prea stăpân pe fenomenul poetic ca să-și închipuie că versul liber, pe care l-a studiat cu știință și intuiție remarcabile, ar fi formula absolută a poeziei noi. E o experiență în retorica individuală, din care iese «regenerat» și încărcat cu rafinamente noi versul clasic. Ritmul regulat, simetric stă, precum am văzut, în natura vieții și a artei”. □ De *Opera lui Cervantes în țara noastră* se ocupă Victor Crăciun: „Alături de marea răspândire a operei lui Cervantes – este de consemnat în această privință că numai ultima ediție în două volume are un tiraj de 35. 000 de exemplare – semnalăm remarcabilele articole scrise despre opera acestuia la noi în țară, semnate de Ovid Densușianu, Nicolae Iorga, Ion Pillat, Iorgu Iordan, Tudor Vianu, George Călinescu, Al. Popescu-Telega, Mihnea Gheorghiu, Ovidiu Drâmba, Ion Frunzetti, Ion Zamfirescu și alții”.

23 iunie

- [„Scânteia”] Scriind despre cazul concret, al unui bătrân scos din casă, după ce a donat-o cu acte nepoților săi, autorul lui Moromete, Marin Preda, își intitulează articolul *Între lege și morală*: „Până atunci însă nu putem să ne uităm liniștiți cum stă bătrânul țăran la șaptezeci de ani și muncește fără speranță; el nu vrea, pentru plăcerea altora, să-și pună brațele pe genunchi și să

moară; iar satul, îi răspundem noi, cu toate tradițiile lui vechi și legile lui noi, este dator să intervină și să-i facă dreptate”.

• [Albina, nr. 965] Nicolae Jianu semnează, în cadrul rubricii *Carnet de scriitor*, eseul *Chipul țării*, folosind drept contrast între trecut și prezent, la Prislop, imaginea lui Ion din romanul omonim al lui Liviu Rebreanu, imagine căreia îi opune cea stenică a unei nunți contemporane: „... Niciodată mai mult decât în vremea noastră, imaginea patriei, cu natura și oamenii ei, n-a cunoscut o înprospătare mai viguroasă, și niciodată dorul de viață, setea de lumină și frumusețe, n-au stăpânit mai temeinic sufletul oamenilor de pe aceste pământuri. (...) Dacă am vorbi numai de înfățișarea orașelor și satelor, și încă am putea bănuî marea energie care palpită pe șantiere, în uzine, pe ogoare. (...) De pe prispa casei din Prislop, unde și-a petrecut tinerețea Liviu Rebreanu, privim pământul, frământat în ere îndepărtate, acum acoperit de holde care dau în pârg. Te gândești îndată la marele efort pe care trebuie să-l facă omul aici, pentru a smulge pământului darurile lui, pentru a cuceri fiecare coastă, fiecare colină, fiecare vale. Și înțelegi bine drama lui Ion al Glanetașului, zugrăvită cu atâta putere de Rebreanu, înțelegi bine și avatarurile popii Belciug, toată frământarea în care sunt prinși eroii celebrului roman. Într-un amurg am întâlnit un convoi de nuntași. Flăcăi și fete călări, într-o costumație fastuoasă, străbăteau satul în sunetul cobzelor. De pe caii împodobiți, acești oameni tineri priveau lumea cu mândria și demnitatea pe care veacuri lungi de luptă le-au sculptat pe fețele lor, cu sentimentul netulburat al vieții libere de azi. Văzduhul mirosea a flori și a pâine caldă...”. □ Virgil Carianopol, în poezia *Frumoasă ești!* Arată că „Poetul e cu viața veșnic trează/ Și simte-n suflet nemișcarea chiar./ /(...)/ De-aceia dar, tu țara mea de steme,/ Privește-n el, când vrei să te privești./ Te vei vedea și cum vei fi în vreme/ Și cât de nouă și frumoasă ești!”. □ Constantin Prisnea aduce un omagiu „marelui patriot român care a fost Mihail Kogălniceanu”.

• [„Gazeta literară”, nr. 25] Tudor Arghezi semnează pe prima pagină *Oscar Walter Cisek*: „De aci încolo rămâne din Oscar Walter Cisek, o amărăciune: un mormânt. Pune, condeiule, o lacrimă pe numele lui săpat într-o lespede albă de marmoră statuară.” ■ Revista publică opt scrisori *Romain Rolland: Scrisori inedite către Panait Istrati*, împreună cu un tabel cronologic și cu următoarea notă: „În numărul 1 pe 1960 al „Revistei de filologie romanică și germanică” condusă de Tudor Vianu și editată de Academie, Nicolae Liu semnala pentru prima dată vasta corespondență, existentă în țara noastră, datorată lui Romain Rolland și Panait Istrati. Se sublinia cu acest prilej importanța excepțională a corespondenței inedite, înaltul ei mesaj umanist, valoarea ei documentară și artistică, exprimându-se speranța că o editare integrală nu poate întârzia. Din păcate aceste prevederi nu s-au adevărat. Ne aflăm în anul în care printre aniversările UNESCO figurează și centenarul nașterii lui Romain Rolland. Se împlinesc patru decenii de la

închegarea corespondenței care a marcat începutul afirmării lui Panait Istrati pe plan european. Nu ar fi timpul ca, în sfârșit, datorită țării noastre, glasul unit al celor doi mari scriitori să străbată dintre pereții depozitelor de arhivă, în lume? Reproducem mai jos, în versiune românească, câteva scrisori inedite adresate de Romain Rolland lui Panait Istrati.” Traduceri și note sun făcute de Nicolae Liu. ■ În acest număr poeziile sunt semnate de: Radu Boureanu (*Amintirea pământului*), Emil Giurgiuca (*Omul pământului; Primăvară; Zbor latent; Cheile*), Nina Cassian (*prima și ultima noapte de dragoste; post meridian*); În rubrica „Atlas liric” revista publică poeziile lui Stoiko Dancev (*Inscripție la Grivița; Steagul; Cântecul*) în românește de Valentin Desliu și Victor Tulbure, împreună cu o notă semnată V.T. cu detalii despre acest poet. ■ Apare și schița *Și tot e mai poate visa un băiat* de Constantin Țoiu și schița *Dispariția micului burghez* de Romulus Vulpescu. ■ Revista publică *Dialog despre poezie*. Eugen Simion – Nicolae Manolescu cu următoarea precizare: „În continuarea discuțiilor inițiate de revista noastră pe teme de actualitate, publicăm, începând cu acest număr, o suită de articole și dialoguri despre poezia contemporană românească.”; din dialogul anunțat, citim: „E. Simion: Să începem prin a spune că poezia română trece astăzi printr-o fază de substanțializare și esențializare. Faptul cel mai concludent e părăsirea anecdotului, interiorizarea poemului, diversitatea de stilului și forme de comunicare lirică. (...) Dacă trecem în revistă poezia publicată în anul 1965, se poate observa că, într-un chip sau altul, fenomenul semnalat mai înainte: abandonarea versului de circumstanță, a poeziei «evenimentului» fără atingere cu lumea interioară a liricului și orientarea spre o poezie pe care ar fi nimerit s-o numim a *perspectivelor interioare* – a căpătat o mai mare extindere. Este întâmpinată azi cu o legitimă rezervă poezia care, încorporând unul din motivele mari ale existenței contemporane, se limitează la versificarea lui corectă, fără a asocia acea notă indicibilă, de neconfundat – proprie creatorului adevărat. Un motiv, o temă poetică majoră nu constituie însă un criteriu de judecată estetică. Exista, firește, o tentație și o necesitate a temelor generale, hotărâtoare, dar toate bunele intenții nu valorează nimic dacă ele nu pun în mișcare mecanismele interne ale poeziei, despre energiile morale și spirituale descătușate de comunism, poetul nu reușește să dea o viziune originală, proprie, a acestor fenomene din câmpul social. N. Manolescu: (...) A devenit evident în ultimii ani că poezia noastră n-a fost de la început – avem în vedere epoca de după 1944 – ceea ce este astăzi, că ea suportă o transformare, un proces. Numai că în privința acestei transformări nu există o unanimitate de vederi, poate și pentru că nu s-a creat perspectiva suficientă. Mai este o explicație: transformarea e una și sensul ei general ni se pare limpede – dar formele de manifestare, planurile, nuanțele procesului sunt numeroase și puțini înclină să vadă în diversitatea de fapte un numitor comun. În fapt, poezia română a început, îndată după 1944, prin a fi dominată de o tendință spre

obiectiv, spre epic (de aici cultivarea unor specii cum ar fi poemul epic amplu, narațiunea versificată, balada etc. – cu rezultate, nu rareori, notabile), părăsind apoi treptat formele epicului pentru acelea ale liricului. (...) Dacă uneori, înainte, se putea vorbi de o oarecare uniformitate în tratarea temelor sociale, acum fiecare poet veritabil își caută felul lui propriu de a exprima emoțiile care-l animă, în contactul cu țara în prefacere revoluționată, cu comunismul, cu epoca contemporană. În acest înțeles, am zice că poezia cetățenească devine intimă, fără a face un calambur: devine intimă, adică personală, individualizată. E. Simion: (...) Primul fapt, așadar, care trebuie reținut e că poezia din ultimul timp și-a lărgit sfera ei e cuprindere, părăsind efemerul și accidentalul, anecdotul și *generalul*, pentru a atinge zonele mai profunde ale spiritului omenesc. Intellectualizarea poeziei e o consecință ce decurge din această împrejurare. Procesul poate fi observat nu numai la poeții tineri, ci și la poeți din alte generații. Venind vorba de generații (o noțiune de care unii se tem fără motiv), trebuie observată ambiția tinerilor, dar nu numai a lor, de a face o poezie mare. (...) N. Manolescu: (...) O revenire la tonul poeziei adevărate din *Țara fetelor* poate fi remarcată și în *Diamantul Mariei Banuș*, îndeosebi în cânturile finale ale poemului. *Diamantul* debutează ca experiență biografică transfigurată și sfârșește ca... poem. (...) Stilul patetic umanitarist de mai înainte, duiosia și afecțiunea maternă devenite teme invariabile, cu simbolurile previzibile, comune, sunt sacrificate acum în favoarea poeziei adevărate. E. Simion: Manierismul e, de fapt, primejdia poezilor ce nu-și supraviețuiesc propriei experiențe biografice. Câteva glorii literare, ridicate pe aceste straturi, ne par astăzi periclitare. Ele au intrat în manuale, copiii învață cu râvnă versurile lor, dar trebuie făcut în așa fel încât școlarii să cunoască poezia contemporană prin mijlocirea altor scrieri, mai substanțiale. O adâncire a meditației, tendința de a interioriza poezia prin asocierea reprezentărilor cerebrale se observă în volumul *Întoarcerea fiului risipitor* de A. E. Baconsky. În *Cartea cu vise*, Tiberiu Utan intelectualizează emoțiile, notează cu mai accentuată reținere impresiile. Poezia lui, serafică, delicată – în punctul ei de pornire – tinde la simboluri hotărâtoare (germinația, jubilația în fața existenței etc.). Uneori schimbarea de care vorbeam pe planul viziunii nu înregistrează și un progres pe planul expresiei. Poezia Ninei Cassian, de pildă, disociativă, cu reprezentări în genuri adecvate, substanțiale, poezie intelectuală fină, suferă uneori de o prea mare conceptualitate. Comentariul ucide lirismul și, făcând, efortul lăudabil de a depăși imaginile prea viscerele ale poeziei feminine, poezia cade, nu o dată, am impresia, în eroarea contrarie. E bătător la ochi modul eseistic de a vorbi despre bucurie, certitudine, luciditate, solidaritate, neliniște etc., fără o reprezentare concretă, lirică a acestor noțiuni ce nu spun, altfel, nimic în câmpul poeziei. N. Manolescu: Varietatea de stiluri înseamnă, la urma urmelor, două lucruri: întâi, înlăturarea absolutizărilor de orice fel, a preferințelor gratuite pentru unele și mereu aceleași specii lirice, supraesti-

marea unor modalități n dauna altora.. În al doilea rând, varietatea privește «personalizarea» poeziei, creșterea coeficientului individual al poetului. De aceea spuneam să, până și în lirica direct militantă, vocea personală a poetului, începând să fie decisivă, se produce o «intimizare». (...) E. Simion: (...) Eforturile tinerilor au fost, de asemenea, considerabile. La debutul lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, unii au ridicat din umeri, cu sentimentul că ei se îndepărtează de cerințele poeziei actuale, orientându-se spre un ermetism livresc. Eroare! Acești tineri, și după ei, alții, veniți mai de curând (Ion Alexandru, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu) caută forme noi de comunicare poetică, respingând – nu numai ei, firește, dar ei, poate, într-un chip mai spectaculos – clișeele prestigioase. Diversitatea de stiluri e, în rândul generației tinere, o realitate evidentă. S-a dezvoltat, și a căpătat o individualizare remarcabilă poezia vârstei interioare, tinzând spre sublimare și esențializare. *Vizionarismul* lui Nichita Stănescu și Cezar Baltag (cu o accentuată notă cerebrală la cel din urmă) rezultă dintr-o experiență inedită în planul poeziei contemporane. În *Dreptul la Timp*, mitul esențial e mitul Galateei, mitul creației urmărit în toate ipostazele lui. Plastică și muzicală, cu expresia surprinzătoare, poezia de aici (ca și cea ulterioară, din *Elegii*) caută în tot momentul o atingere cu marile motive ale creației: e cosmică, antropologică și sociogonică, în intențiile ei cele mai profunde. Alt tip de sensibilitate și alt stil afirmă Ion Gheorghe care, debutând o dată cu Nicolae Labiș, încearcă să redimensioneze poemul epic (în sensul unei organizări de viziuni dramatice): *Cariatida*, *Scrisorile esențiale*. N. Manolescu: Să luăm alt poet. Critica a observat ambițiile filozofice ale lui Marin Sorescu în *Poeme*. Trebuie însă spus din nou: poezia nu e filozofică pentru că ilustrează adevăruri filozofice. În lirică, «filozofia» nu constă în idei filozofice, ci într-o anume înclinație a poetului spre întrebările esențiale ale existenței, într-o anume dispoziție spirituală. Filozofia poetului nu e «cunoaștere», ci tensiune spre cunoașterea lumii. Marin Sorescu nu e, în ciuda aparențelor, un poet vesel. E mai degrabă trist, nu pentru că ar îmbrățișa o filozofie sceptică, agnostică, dar pentru că setea lui de cunoaștere se izbește de barierele invizibile ale puterii umane de a cunoaște, pentru că ar voi să afle totul și nu i se revelă decât o parte, pentru că visează absolutul și se alege cu, numai, relativul. (...) Se înțelege că setea spiritului de absolut se poate traduce și în accente elegiace. *Viața deocamdată* a lui Ion Alexandru conține astfel de accente și poetului i s-au făcut de către unii recomandări puerile. Ca și cum unui poet comunist îi pot fi indiferente marile întrebări ale universului, ca și cum un poet comunist nu se poate tulbura de ceea ce rămâne inexplicabil în lucruri! La Ion Alexandru, sfâșierile lăuntrice țin de neputința pe care poetul o trăiește – de a stăpâni universul în totalitate. (...) E. Simion: Trebuie totuși observat că «tragicul» (o categorie estetică față de care sensibilitatea poetului comunist nu rămâne străină!)

devine, la unii, o simplă temă literară, așa cum la alții, optimismul e vodevilesc. Începătorii, îndeosebi, par a vedea, ca un poet francez contemporan, «În toate colțurile Moartea râzând cu toți dinții săi» (Henri Pichette). Acest tragic livresc, acceptat aprioric, ca o condiție pentru marea artă, nu-i, vai, decât încă o biată prejudecată literară. N. Manolescu: Să alegem și exemplul invers: sunt unii pseudo-optimiști care afectează entuziasmul și fericirea? Sunt, dar ei nu ne împiedică să primim adevăratul entuziasm, adevărata jubilație. Să recitim volumul de debut al lui Adrian Păunescu: ceea ce pare «biografic» în versuri (*Smulgerea din părinți, Tinerii*) reprezintă de fapt curată poezie filozofică, dar, spre deosebire de aceea a lui Ion Alexandru, îndreptată nu spre «suferința» cunoașterii, ci spre naștere și viață, spre bucuria creației. Dacă Ion Alexandru și Adrian Păunescu sunt poeți adevărați, fiecare se va convinge de autenticitatea trăirii lor, cu unul ne vom cutremura de imensitatea celor necunoscute încă, cu altul vom jubila în fața forței omului de a cunoaște. Nu cum respinge pe unul și îmbrățișă pe altul, ci îi vom accepta pe amândoi, căci fiecare trăiește o ipostază spirituală posibilă. E. Simion: Nu am încheia însă satisfăcător această discuție dacă nu am sublinia necesitatea dezvoltării tuturor stilurilor ca o condiție mai generală a culturii. O literatură progresează, cu adevărat, dacă ea armonizează mai multe forme de comunicare artistică, din echilibrul cărora se naște marea artă. Eroarea e de a considera că poezia trebuie să fie numai directă, vizionară sau numai demitizantă, indirectă. Opțiunea pentru o modalitate sau alta, depinde nu de moda sau modelul ilustru în circulație, ci de individualitatea și substanța însăși a percepției poetice. Tinerii, în special, simt nevoia diferențierii de predecesori – ceea ce e, în fapt, necesar și chiar hotărâtor pentru destinul lor literar – adoptând însă, uneori fără discernământ, diverse formule din literatura națională sau străină. (...) E un semn de intelectualitate și, de fapt, de talent, faptul că cei mai înzestrați poeți tineri, pornind de la Blaga sau Barbu, caută trasee originale în literatură, ieșind, printr-un proces nu tocmai ușor, de sub fascinația modelelor. Cazurile de mimetism vizibile, ici, colo, în scrierile unor autori modești, n-ar trebuie să scape controlul criticii. N. Manolescu: Dar nici să ne sperie! Citeam de curând niște articole ocazionale (are și critica superficialitățile ei) în care autorii voiau cu orice chip să fie drepti cu toată lumea: exemple bune, exemple rele. Acest fel de farmacie critică nu-mi place deloc într-o discuție despre fenomenul poetic actual. Ea își are sensul în cronică, în recenzii. Dar o discuție ca a noastră se sprijină numai pe valori. E. Simion: Privitor la formele de comunicare, o prejudecată e și aceea că poezia directă (compromisă uneori de versificatorii ocazionali!) s-ar îndepărta de condiția liricii moderne. Formula în sine nu spune nimic dacă individualitatea poetului n-a însuflețește. A accepta aprioric o modalitate cu sentimentul că ea te va duce, prin însăși rațiunea ei formală, la glorie, reprezintă aproape un indiciu de lipsă de vocație. Poetul adevărat supune formula percepției lui și acolo unde un versificator nu găsește decât

banalități frumoase, talentul veritabil descoperă universul. Poezia de expresie directă, care să comunice cu mijloacele ei proprii valorile morale și spirituale ale epocii noastre, trebuie încurajată, paralel cu alte formule poetice, căci numai echilibrul lor permite progresul adevărat în literatură.” ■ În rubrica „Note de lectură” Valeriu Cristea semnează două texte: *Augustin Buzura*: „*De ce zboară vulturul?*” („Augustin Buzura e un analist greoi, vizând însă profunzimea și totalitatea manifestărilor tipice. El face parte dintre acei prozatori, numeroși și desigur foarte deosebiți ca valoare, care rămân indiferenți la suprafețe, fiind atrași irezistibil de nume nișerate, invizibili. Buzura sapă cu răbdare, cu tenacitate, deschizând galerii proprii în subsolul bogat al lucrurilor. Uneori se rătăcește, nu descoperă nimic. De asemenea, stilul lui e întortocheat, chiar obscur uneori și rebarbativ, alcătuit din fraze ce se suprapun ca niște plăci cu indici înalți de asperitate (dar se poate oare scrie literatură psihologică în propoziții elegante și clare? Un fenomen de mimetism, de adaptare a formei la conținut intervine aici obligatoriu). Oricum ar fi, după acest volum foarte bun, nu i se vor putea nega lui Augustin Buzura – de care critica s-a ocupat prea puțin până acum – vigoarea, gravitatea, adâncimea. Adică anumite calități esențiale pentru un bun scriitor.”) și *C. Mateescu*: „*Rochia cu anemone*” („Persistă și acum, cu prozești tot mai puțin numeroși însă, convingerea că semnificațiile grave, esențiale pot fi descoperite pretutindeni, că banalitatea e întotdeauna o suprafață iar insignifiantul – consecința unui daltonism al lipsei de sagacitate, convingere naivă – în genul aceleia (v. recenta cronică fantezistă a lui Marin Sorescu) care-și închipuie că la Roma e destul să zgârii puțin pământul cu totu pantofului pentru a deveni posesorului unui prețios ciob de amforă, dar primejdioasă – deoarece tinde să instituie un cult al aspectelor minore. Există scriitori ai hiperbolei deșănțate (fie ei reporteri, prozatori sau poeți), care, măsurând, de pildă, bobul îi află jubilând o circumferință ecuatorială. Ei consideră că orice lucru, gest sau întâmplare descifrează – nici mai mult nici mai puțin – decât o taină a universului și în loc să caute cu răbdare și să dezvăluie adevăratele, bogatele sensuri ale realității prezente, au aerul că nu mai prididesc cu ele. Din ghemul obiectelor cu adevărat umile, ei simulează că desprind firul inexistent al semnificației, din care țes apoi – ca într-o celebră poveste – veșminte transparente a aerul ce nu izbutesc să acopere o nuditate impudică. Ne este, de aceea, cu atât mai plăcut să relevăm din capul locului în proza lui Constantin Mateescu, aflat la primul său volum, o anumită tendință spre sobrietate, spre simplitate, hotărârea de a nu adăuga nimic în plus peste ceea ce pot spune faptele înseși, de a înlătura vegetația semnificațiilor adiacente, fastidioase, de a nu trece marginea câmpului de sugestie propriu narațiunii respective. (...) Cel mai puțin mi-a plăcut însă tocmai narațiunea care se pare că i-a plăcut cel mai mult autorului: *Rochia cu anemone*. Aici obișnuita sobrietate de stil a prozatorului nu poate risipi anumită impresie de sentimentalitate. De asemenea, relatarea (la persoana I-a

feminin) șovăie nepermis între capacitatea de înțelegere a omului matur și tonalități infantile, iar unele personaje (școlarul Rădoi) au o exemplaritate plicticoasă didactică. În concluzie, autorul acestei cărți dovedește o seriozitate și o rezervă epică de bun augur. Credem că Constantin Mateescu este unul dintre acei prozatori care, reluând o expresie a prefațatorului, «va rămâne în lumină».” ■ În rubrica „Cronica literară” Aurel Martin publică *Violeta Zamfirescu: „ziua a șasea”*: „Comentând, tot aici, volumul anterior al Violetei Zamfirescu (*Frumusețe continuă*) consideram tentativa de a evada din sine însăși drept infertilă, mai cu seamă în direcția liricii de concepție care, și altădată, constituie pentru ea o zonă de atracție inescaladabilă. N-aș spune că *Ziua a șasea* (plachetă incontestabil superioară în toate privințele *Frumuseții continue*) ar infirma concluzia exprimată atunci. Pentru că, nici de data aceasta, eforturile Violetei Zamfirescu de a se mișca nestingherită în lumea ideilor abstracte, de a le sensibiliza, de a sugera emoțional zbaterile conștiinței umane asaltate de întrebări fundamentale sau de a interpreta existența din unghi filozofic nu dau rezultatele optime scontate.” Cronica se termină printr-un P.S.: „Discutând cronica la *Moartea ceasului* publicată acum două săptămâni în „Gazeta literară”, Ion Lungu mă dojenește (în «Tribuna») că, printre cei ce l-au numit pe Marin Sorescu «poet fantezist», nu-l amintesc pe G. Călinescu. Recitind pasajul reprodus din «cronica optimistului» de către criticul clujean, constat însă că, de fapt, Călinescu vorbește despre «capacitatea excepțională (a lui M. Sorescu) de a surprinde fantasticul». Mă întreb: să nu știe oare I. Lungu că, totuși, «fantast» și «fantezist» nu sunt sinonime?” ■ Sub semnătura Ulysse apare *Aqua Forte*, unde putem citi despre: *Un eveniment cultural, dar și... o insatisfacție* („Apariția unui volum de 600 de pagini din *Criticele* lui Maiorescu reprezintă, indiscutabil, un mare eveniment cultural. Generațiile mai noi de cititori vor avea posibilitatea să cunoască scrierile fundamentale ale celui care, pe drept cuvânt, a fost socotit unul dintre ctitorii criticii literare românești. Această imensă satisfacție (oferită, recent, de E. P. L. – antologia și prefața aparțin lui Paul Georgescu) de a ne întâlni cu Titu Maiorescu e însă umbrită de absența, din sumarul volumului, a câtorva studii definitorii pentru înțelegerea celui care a recunoscut și a promovat pe Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale. Absența cel puțin a studiului *Poezia română la 1867* e întru totul regretabilă; aici estetica maioresciană se fixează în elementele ei de bază. Altele (*Contra Școalei Bărnăușiu*, *Contraziceri*, *Întru amintirea lui Kotzeuc*, *Leon Negruzzi și Junimea*) sunt de un interes secundar, deși ignorarea lor în recenta ediție face indispensabilă consultarea vechii ediții de la «Minerva».”); *Să ne împărțim lauri* („Eram obișnuiți până nu de mult, să asistăm la schimburi de amabilități, laude sau servicii reciproce doar între critici (dacă într-o revistă bunăoară descopereai rândurile entuziaste ale unui critic la adresa confrăților săi, puteai să fii sigur că acestuia îi va apare cât de curând o carte). Iată însă că fenomenul s-a extins și la poeți. Ce și-or fi zis

dezinteresatăii slujitori ai muzelor? De e să beneficieze numai criticii de acest drept al împărțirii elogiilor? Astfel, în «Gazeta literară» nr. 23/1966, în recenzia lui N. Stănescu la volumul de versuri al lui P. Popescu citim: «Iată, am în față o schelă modernă, de un înalt nivel tehnic și proiectată să vestească un edificiu monumental pe care mă grăbesc să îl salut.(...)» (...) Aproape în același timp (într-un supliment al revistei «Amfiteatru», în replică), Petru Popescu declară: «Ce înseamnă pentru noi Nichita Stănescu? Ce înseamnă pentru mine Nichita Stănescu? Încă un poet român mare, care încearcă și reușește să reconstituie universul printr-o sistematizare proprie». (...) Ne copleșesc efectiv aceste dovezi de prietenie, fie chiar literară, în care nu contează obiectivitatea, modestia etc.”); *Steaua magilor* („D. Micu este un critic unanim apreciat, dincolo de informația bogată de care dispune, pentru stilul fluent, agreabil, în care își compune de obicei articolele și studiile sale. Ne-a mirat, tocmai de aceea, faptul că în articolul publicat în revista «Contemporanul» – «Critică și creație» – face eforturi atât de mari pentru a găsi o introducere adecvată. S-ar părea că dintr-o dată confratele nostru s-a aflat într-o pană de idei, n-a știut cum să-și înceapă considerațiile sale de altfel utile. Numai așa ne explicăm faptul că se îndignează tam-netam împotriva unui act de interdicție care n-a avut loc măcar. Domnia sa se văicărește că «Gazeta literară» ar fi închis discuția despre critica literară.”); *Vechi obsesii* („Am fi dorit din toată inima să nu mai avem prilejul de a semna (a câta oară!) mostre de analiză literară rudimentară, de felul aceleia pe care ne-o procură prefața (semnată de V. Adăscăliței) la volumul *Doine și Balade*, proaspăt apărut în colecția «Biblioteca școlarului» a Editurii tineretului.”); *Confesiuni literare* („În cadrul rubricii de interviuri a *Tribunei* citim în ultimul număr opiniile poetului Gheorghe Chivu, autorul volumul *Zumbe*, recent apărut. Interesantă în chip deosebit evocarea momentului literar 1946, cu descrierea anilor din urmă a cenaclului *Sburătorul* (de după moartea lui Eugen Lovinescu) și, de asemenea, confesiunea privind împrejurările debutului poetic (prezentat de Vladimir Streinu la Fundații, un manuscris al lui Gheorghe Chovu, intitulat tot *Zumbe*, primește premiul scriitorilor tineri, dar debutul are loc abia cu douăzeci de ani mai târziu.”); *Revista de istorie și teorie literară* („Începând cu nr.1/1966 (tom. 15) „Revista de istorie și teorie literară” își deschide paginile colaborării tuturor cercetătorilor și istoricilor literari, nemaifiind, ca până acum, un buletin intern al institutului de care este editată.”); *Autori refuzați și autori publicați* („Am fi nedrepti, desigur, dacă nu am recunoaște relativa creștere a nivelului beletristicii publicate în revista «Albina». Exigențele mai înalte duc însă uneori redacția la o confuzie a criteriilor, din care cu greu te mai poți descurca. Unor colaboratori obscuri, autori ai unor lucrări respinse, li se recunosc, la *Poșta redacției* (altfel cu îngrijire redactată de prozatorul Nicolae Jianu) merite ca acestea: «Fără îndoială, dvs. cunoașteți legile cuvântului scris, știți să construiți o acțiune, un

dialog, se simte o undă de ironie apreciabilă...» etc. (...) Ce se mai așteaptă oare – ne gândim intimidăți – în lumina unor criterii atât de înalte, de la autorii publicați în revistă!”). ■ În „Bilete de pelican” apare interviu cu Fănuș Neagu, Gh. Naghi și... N. Velea, nesemnat: „*Din cei doi scenariști ai filmului «Vremea zăpezilor», l-am găsit imediat pe Fănuș Neagu discutând aprins, așa cum îi este felul, cu regizorul Gh. Naghi. Deci un interviu numai cu ei doi.* (...) A.F.: *Contemporaneitatea ni se pare că alcătuiește tematica tuturor scrierilor tale.* F.N.: Simplu, ca un nedus la biserică ce sunt, consider că realitățile românești sunt infinit mai complexe decât au apărut în literatura ultimilor 15 ani, în filmele noastre, în plastică. Realitatea, contemporaneitatea așa cum o înțeleg eu, este aceea de care s-au ferit mulți și de aceea au capotat sau au isprăvit înainte de vreme. A te implica în contemporaneitate, în actualitate, în viață, înseamnă în primul rând a nu escamota fațetele ei dure. Trebuie adus în gros plan (ca să folosesc unul din termenii cu care m-a zăpăcit Gh. Naghi) adevărul, căutându-i sensurile și frumusețile. Prea mult timp eroii pozitivi n-au avut decât calități și din când în când venea un Francisc Munteanu și cu o pensulă ciungă trăgea o dâră de Gallus (vopsea rezistentă) și toată lumea striga: ia te uită ce interesant! Nu era mai nimic interesant, dimpotrivă, jalnic. Artiștii autentici au depășit această fază pe care aș numi-o a influențelor nedigerate. Și acum, să revin la *Vremea zăpezilor*: este un film al pământului, al pământului românesc, de atmosferă, violent pe alocuri, adevărat și profund cinstit. Cred că Gh. Naghi, realizând filmul, a creat din scenariul nostru un poem. Voi lucra cu mare plăcere și în viitor cu el. (...) A. F.: *Ești din prima zi la Mamaia. Ce părere ai despre filmele vizionate?* F.N.: Mă enervează ecranizările în general și în special că anul acesta domină. Un film interesant, care a stârnit dispute, este *Duminică la ora 6*. În sfera interesantului se înscriu: *Procesul alb* și «westernul» românesc *Haiducii*. M-a deprimat *Răscoala*. A.F.: *De ce?* F.N.: Nu e Rebreanu, nu e Sălcudeanu, e prea mult Mureșan. I-aș fi preferat mai pregnanți pe primii, cred că asta e și condiția principală a ecranizărilor. Filmul mi s-a părut lipsit de patos și ilustrează prea puțin din ampla tragedie care a făcut obiectul monumentalei cărți a lui Rebreanu. Păcat de efortul valoros al actorilor și al operatorului Nicu Slan. Să fiu clar, bineînțeles, cred că mureșan va izbuti să dea un film bun, e foarte aproape de reușită. Sper că laudele, cam fără măsură, le-a primit cu luciditate. Adevărul este că toți cronicarii plecați la Cannes au citat din presa locală numai ce era roz. Cui îi folosește asta nu înțeleg, lui Mureșan în orice caz nu. (...) Aici se termină interviul cu cei doi, apărând a treia vedetă, prozatorul Nicolae Velea, care se îndreaptă spre o măsută rotundă, umbrită și meditativ retrasă. Cei doi m-au părăsit de urgență, pentru a dovedi încă o dată «spiritul de echipă». Îi privesc. Pe masă, poate soarele e de vină, «Nectar de caise»!” ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează **Vladimir Streinu**: „*Versificația modernă*”: „Lucrarea lui Vladimir Streinu, *Versificația modernă*, e rodul unor studii îndelungi

și dificile de cert interes, dar căroră, din păcate, nu li se mai devotază, azi, decât puține spirite. (...) Cititorul are în față pe lângă o contribuție de specialitate bine concepută, susținută printr-o demonstrație astringentă și o informație completă (autorul a despuiat până și publicațiile simboliste franceze spre a reconstitui exact cronologia versilibrismului), o adevărată introducere avizată în lirica modernă, o carte erudită scrisă cu mare eleganță. (...) Exegeza originală pe o vastă suprafață, sinteză a numeroase cercetări anterioare, topite într-o viziune unitară și armonioasă, arta lui Vladimir Streinu e o operă care are șanse să-și câștige prețuirea cercetătorilor prozodiei moderne de pretutindeni.”

■ Din rubrica „Noutăți editoriale” aflăm lista cărților apărute din domeniul poeziei, prozei, criticii, monografiilor, cărților pentru copii, știință și artă.

● [„Tribuna”, nr. 25] Lui Victor Eftimiu i se publică creațiile lirice *Joc de nouri*, *Mă duc la fund*, *Epitaf* și *Întrebările*. □ În articolul *Jocul și nșlepciunea mea-i iubirea*, Emil Manu analizează creații lirice aparținându-i lui Lucian Blaga (*Olarii* – „imaginea femeii iubite e aproape apanajul unui panerotism rustic”; *Iubire* și *Catrenele fetei frumoase* – „iubirea senină s-a sedimentat în postume, fără tristeți, dar cu unele neliniști, într-un context «agrest sau pastoral», comentând «simfonic zgomotul apropiat și comentariul orchestral al universului material» (G. Călinescu). Liniștea, organic sedimentată, este egală cu definirea alegorică a dragostei” ș. a.), ținând seama, după cum afirmă, „în mare măsură, de aforismul postum al poetului („Contemporanul”, nr. 28.1964, p. 3)”. Mircea Tomuș semnează articolul *Junimismul – într-o perspectivă deficitară (II)*, afirmând, încă de la început: „Departate de noi intenția de a pleda în favoarea opiniei despre poezie a esteticii maioresciene, dar găsim că discutarea ei trebuie să ocolească drumul îngust al contestării unor termeni izolați și al unor afirmații izolate”. Analizând lucrarea lui Z. Ornea, pe lângă aspecte particulare și discutabile, Tomuș precizează: „În critica noastră se urmează de obicei sensul invers, discutându-se pe termeni și trăsături, dacă, de exemplu, Maiorescu a fost patriot sau nu, dacă a fost împotriva politicii în poezie, pentru inspirația din folclor etc.”. Concluzia, în privința monografiei lui Z. Ornea, vizează modul în care „un principiu de conținut și metodologic îngust (în cazul nostru definirea junimismului) ridică dificultăți apreciable în calea unui studiu, ajungând în situația să compromită în parte rezultatele unei cercetări laborioase”. □ Lui Victor Eftimiu i se publică creațiile lirice *Joc de nouri*, *Mă duc la fund*, *Epitaf* și *Întrebările*. □ Domițian Cesereanu discută despre *Critica totală*, inventariind opinii contradictorii ale „vocilor critice ale vremii” (Eugen Simion – *Metamorfozele criticii*, în „Gazeta literară” din 22 februarie 1966, Adrian Marino – *Obiect și metodă*, în aceeași publicație, din 2 iunie 1966 ș.a.), concluzionând că: „La noi, doar M. Dragomirescu a avut pretenția de a fi creat critica «totală», «integrală» care, chipurile, poate să stabilească toate normele producerii capodoperei. Bănuiam că A. Marino știe cum această teorie, bună pentru

neofiți, a fost întâmpinată, pe rînd, de E. Lovinescu, G. Călinescu, Perpessicius”. În încheiere, optează pentru un citat din Călinescu: „Dacă s-ar găsi norma capodoperei, atunci s-ar întâmpla un lucru înspăimîntător, vrednic de laboratoarele vechilor alchimiști. S-ar produce o dezolare de apocalips, fiindcă arta însăși ar dispărea. Când am ști cum se face o poezie genială, toți am deveni mari poeți și arta s-ar preface în industrie. (...) Când am ști cum se face critica «totală», am fi niște critici foarte triști” (*Principii de estetică*). □ Ion Papuc analizează *Tipuri de personaje din proza contemporană*. Astfel, dacă începînd cu Mitrea Cocor se părea că personajele „trebuiau să pozitive ori negative și care, inevitabil și după indiferent cîte peripecții, trebuiau ori să dispară, ori, pe ultima pagină a cărții, să atingă aceeași linie de sosire, confundându-se total”, „noua proză – semnată de Nicolae Velea, Fănuș Neagu, D. R. Popescu, Vasile Rebreanu și mai recent Ștefan Bănuțescu – a sfârșit prin a câștiga elogiile cititorului și totala (chiar pînă la exagerare) adeziune a criticii literare. (...) Ne-au oprit atenția trei tineri prozatori, care dovedesc viabilitatea personajului ca mijloc de vehiculare a ideii artistice. Strădaniile lor au adus o considerabilă contribuție la diversificarea peisajului prozei noastre contemporane. La D. R. Popescu întâlnim mai ales personajul-simbol încadrat unei proze cele mai adesea lirică, pe cînd Nicolae Breban reușește, mai ales în analiza psihologică aplicată unor personaje rare, mai puțin tipice, nu însă și neautentice. Iar Augustin Buzura realizează personajul-semnificație lipsit de o prea mare individualitate, eforturile autorului fiind îndreptate spre surprinderea general umanului”. □ În același număr, se publică *Dar de altfel e liniște...* de Bartalis János, *Cîntec de leagăn* de Bálint Tibor, dar și *Ultima zi, Autobiografie, Duetul, Poveste, Cu nimeni și altele*, de Doina Iordănescu. □ Liviu Petrescu semnează articolul *Realitatea artei în estetica lui Proust*: „Schițînd ideile principale din gândirea estetică a lui Marcel Proust, am indicat de fapt și o evoluție cronologică a sa. Primul strat îl reprezintă intuiționismul lui Bergson, cel de al doilea spiritualismul lui Ruskin și ultimul – idealismul lui Platon. Trecerea de la o etapă la alta a lăsat însă urme importante: idealismul lui Platon nu are la bază ideea abstractă, ca în cazul lui Platon, ci esența sensibilă, cucerire datorată exclusiv lui Bergson”.

24 iunie

• [„Contemporanul”, nr 25] Eugen Jebeleanu publică o evocare a poetului George Bacovia, cu tabelul *Din plumb – aur*. □ Nichita Stănescu publică poezia *Autoportret în a patra dimensiune*. □ *Reîntîlnire cu Thibaudet* se întitulează textul lui Adrian Marino publică de la rubrica *Meridiane*. □ Despre *Sentimentul naturii în proza lui Zaharia Stancu*, scrie Elena Zaharia □ Nicolae Manolescu continuă analiza debuturilor, de astă dată cronicarul vizîndu-i poezia: În *Versuri*, Mariana Costescu dovedește că „talentul tinerei poete este evident și imagini, versuri poeziei sunt la tot pasul”. În *Autoportret în*

oglinadă. Corneliu Sturzu „e un poet din categoria celor pentru care poezia nu e atât o experiență „autentică” cât una literară – modelele ilustre rămân Ion Pillat și Perpessicius – nu un mod de a fi ci unul de a scrie”. Volumul de povestiri *Rochia cu anemone* de Constantin Mateescu „ni se pare cel mai puțin concludent din toate recente debuturi”.

25 iunie

● **[„Cronica”, nr. 20]** În cadrul rubricii Cronica literelor, Horia Zilieru publică poeziile: *Lauda Crinilor*, *Trag, dinspre ziuă*, *Mireasă cu voal*, *Joc continuat*, *Ninsori* și *Amon-ra*. □ Un prozator, Mircea Radu Iacoban, publică *Zuruind soarele-n prunduri*. □ Rubrica Documente conține *O scrisoare a lui Kogălniceanu*, adresată cunoscutului luptător politic din epoca unirii, Const. Hurmuzaki. □ Ilie Dan scrie articolul: *Despre debutul lui Demostene Botez*, alături de poezia *Thais*, acre anunța efervescența interioară a unui sentimental, părtaș la drama semenilor săi și la lupta lor pentru demnitate și frumos. □ Voicu Bugariu publică articolul *Modalități ale prozei satirice*, în acre afirmă: „Categorii estetice a comicului – reflectarea artistică a unor contradicții obiective de dezvoltare – apare în literatură sub numeroase forme: de la umorul de agrement care surprinde latura imediat amuzantă a unor contradicții, până la pamfletul vehement, consecințele literare ale comicului din realitate parcurg numeroase trepte și nuanțe. Istoria literaturii noastre însumează o multitudine de forme și modalități umoristice și satirice de la glumele naive cu parfum popular ale lui Neculce la umorul simplu și profund al lui Creangă și zâmbetul senin al lui Sadoveanu, de la primele pamflete ale lui Kogălniceanu, Russo, Alecsandri la vehemența pamfletară de o sclipitoare și nimicitoare ironie a lui Arghezi și N. D. Cocea.” □ La rubrica Note și comentarii, apare un scurt articol fără titlu: „Gabriela Melinescu, într-o simbolică *Vânătoare în vis*, transcrie liric un adevărat vis al sentimentelor, în care inimile „păcătuiesc” la chemarea aceluiași gând. Mai obsedată de împlinire, cu ochii măriți de universul exotic care i se oferă, Constanța Buzea dramatizează sentimentul.” □ La rubrica „O carte pe săptămână”, Mihai Drăgan recenzează cartea *Autoportret pe nisip*, semnată de Corneliu Sturzu: „Prin cele mai personale atitudini lirice acest volum este ecoul unui timbru poetic original. Corneliu Sturzu se afirmă în rândul poezilor generației sale ca o individualitate distinctă. Discreția tonului, parcimonia confesiunii ascund sensibilitatea capabilă de o poezie cu un sunet de o plinătate nouă.” □ Cronica pe glob conține articolul semnat de Mihail Sabin și dedicat lui *Saint-John Perse*, din al cărui poem, *Exil*, publică și un fragment: „Bântuiți voi vânturi peste lume, cântați voi scoici peste ape! / Am înălțat edificii pe abis și pe fumul nisipului. Vreau / să dorm în cisterne și în cala enormelor vapoare, / În toate ținuturile goale și pustii care au gustul măreției.”

● **[„Flacăra”, nr. 26]** Maria Arsene publică povestirea *Castelul nostru*, cu ilustrații de Tia Peltz.

• **[„Luceafărul”, nr. 26]** Gh. Achiței constată că forța noastră spirituală se trage dintr-un „bogat trecut spiritual”. Evocarea lui este „un fenomen cât se poate de firesc, deoarece fiecare moment literar – sau mai mult, poate, fiecare moment cultural nou – se cere legitimat în raport cu întreaga moștenire spirituală, în raport cu ansamblul de factori ce îl condiționează și pe care îi condiționează. Numai astfel ne putem da seama de valoarea specifică a – diverselor perioade istorico-literare parcurse. (...) Principala problemă care se pune întotdeauna este: în ce măsură momentul literar trăit se integrează în cadrul contribuțiilor anterioare, în ce măsură dezvoltă, duce mai departe, adaugă străluciri noi la ceea ce a rămas viabil din truda înaintașilor și în ce măsură nu face asta? Și chiar „revoluțiile artistice cele mai radicale resimt necesitatea legitimării lor în fața vieții și culturii unui popor sau altul. (...) Prima bătaie purtată de literatura română cultă în secolul trecut a fost aceea împotriva tendințelor de preluare fără discernământ, a experiențelor străine”. Constatând că „literatura română cultă apare structurată în întregime în spiritul celei populare, în spiritul exigențelor-estetice, morale și patriotice ale acesteia din urmă”, Gh. Achiței are convingerea că nici „momentul literar actual, nu poate ignora în nici un fel experiența anterioară; nu se poate sustrage comandamentelor specifice ale literaturii române, determinate în ultimă instanță de drumul istoric al poporului nostru”.

• **[„Viața Studențească”, nr. 25]** *A fi student și Bilanț cu viitorul*, sunt titluri în dreptul cărora se strâng amintiri din facultate și gânduri ale „absolvenților” de la București și Iași. Vorbind în numele absolvenților din universitățile bucureștene, Marian Popa afirmă: „Existența mi se pare o curgere neîntreruptă și memoria ei este memoria prezentului... nu fac un bilanț. Un bilanț presupune precizie, el cere obiectivitate. Iar mie nu-mi vin în minte decât clipe și sentimente. Dar un bilanț al sentimentelor poate fi el posibil? Înțeleg acum mai bine de ce nu pot face un bilanț al absolventului: trăiesc încă, mă descopăr, cunosc și mă cunosc, încerc să cunosc și cunoașterea în care sunt angajat nu-mi poate oferi răgaz. Un bilanț, de asemenea, nu poate exista prin el însuși, ca un sistem planetar: el are nevoie de puncte de confruntare, de termeni de comparație. Or, care dintre momentele vieții mele ar putea servi drept termen de comparație prezentului? ... Nu, hotărât, singurul bilanț pe care l-aș putea face ar fi nu unul cu trecutul, ci cu viitorul”. □ Nicolae Turtureanu arată că a fi „student înseamnă și o linie de conduită. În genere, unde există studenți există și o emulație de idei față de care cei din jur nu pot rămâne indiferenți, studenții impunându-se prin informația științifică, prin gustul artistic, prin atitudinea fermă și curajoasă într-o situație sau alta. Generația noastră de absolvenți mi se pare a fi una dintre cele mai promițătoare prin componenta ei și modul de manifestare. Este o generație în care pasiunea pentru studiu, pentru cunoașterea cât mai adâncă a patrimoniului științific și cultural al umanității s-a interferat subtil și aproape surprinzător cu visul

înariplat, cu romantismul tineresc, cu o ușoară tentă de boemă, uneori, ce nu i-a alterat fondul ei profund generos”.

26 iunie

• **[„România liberă”]** Mircea Anghelescu redă fragmente dintr-o „Convorbire cu scriitorul Gellu Naum” în articolul intitulat *Dialog despre o experiență literară de trei decenii*. Astfel, tema discuției vizează „activitatea literară progresistă” de după ultimul război, mizându-se pe experiența autorului în domeniu. Inițial, sunt vizate de intervievator „începuturile”, întrucât „Nu puțini sunt scriitorii (...) care, înrolându-se într-o mișcare largă, democratică, antifascistă, în perioada interbelică, s-au încadrat pe plan artistic în mișcări «moderniste», «de avangardă». Așa au fost Tzara, Victor Brauner, Geo Bogza, Gheorghe Dinu, Voronca și mulți alții.” Blamând – cel puțin – fascismul și accentuând dorința de eliberare a maselor, Naum precizează că „efortul poezilor, al artiștilor tindea să regăsească în magma epocii legăturile reale dintre oameni, să declanșeze toate posibilitățile, să scoată mentalul uman din mlaștinile unei culturi și ale unei lumi a cărei osificare ajunsese la maximum.” Întrebat fiind care crede că sunt personalitățile reprezentative pentru acțiunile de protest și de „înnoire” ce rezonază cu ideologia comunistă a epocii, Naum îi menționează pe Brâncuși, pe Victor Brauner și, nu în ultimul rând, pe Tristan Tzara. Cât privește depășirea suprarealismului, subliniind confuzia ce există în receptarea generală, scriitorul afirmă că: „(...) la vremea lui, suprarealismul a dat poeți ca Eluard, Aragon, Desnos, Prévert, Nerval, Lundvikst, pentru a-i numi doar pe cei mai cunoscuți la noi”, pentru a profila poziția curentului. „În mod ciudat, însă, e mereu citat Salvador Dali, a cărui excludere din rândurile suprarealiștilor e de domeniu public. (...) confuzia stăruie și în ceea ce privește mișcarea artistică de avangardă din țara noastră. Recent (...) Unu a fost decretat «monitor al suprarealismului românesc». După părerea mea, Unu, revistă deschisă tuturor curentelor de renovare artistică până prin 1933, a fost la fel de puțin suprarealistă pe cât a fost de dadaistă, dacă vreți”. Dacă în tendințele poetice din Occident sesizează înlocuirea „imaginației prin percepția brută”, despre „poezia noastră tânără” afirmă că este una „excelentă, bazată pe cu totul alte date, specifice dezvoltării noastre culturale”.

27 iunie

• **[„Scânteia”]** Dragoș Vicol adaptează și apoi interpretează semnificațiile gestului unei unități militare – care „a plantat” cu arbori numele Eminescu – aducându-l ofrandă prezentului socialist: „Există, undeva în Transilvania, o pădure unică în felul ei. Un tulburător poem vegetal. Arborii au crescut împlinind, uriaș, sub cerul albastru, numele lui Eminescu... Un poem fremătând molcom în liniștea serilor, cu privighetori pe ramuri. Pădurea aceasta este opera unei unități militare întoarsă în 1945 de pe frontul antihitlerist și

staționată câțva timp în aceste locuri. Vibrează în ea, după ani de însângereare și flăcări, un dor nepotolit de liniște și de frumos, un dor de muncă pașnică împodobită cu poezia marilor transformări care avea să vină. Nu știu de ce îmi place să cred că poemul acesta, închinat de niște oameni care se întorceau la uneltele lor celui ce i-a însoțit pe front cu amintirea vitejiei românești din *Scrisoarea a III-a* [sic] și i-a întâmpinat la reîntoarcerea în țară cu pateticul *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, a inaugurat atunci, în anul victoriei, un obicei. Obiceiul de a adăuga fiecărui lucru împlinit, fiecărui gând îndrăzneț, fiecărui petec de pământ pe care trăim și muncim, un strop de frumusețe din propria noastră frumusețe, din frumusețea visurilor și din frumusețea dorurilor noastre. E un obicei pe care mai ales acum, la epoca maturității noastre creatoare, ni-l surprindem nu fără bucuria de a recunoaște în el o trăsătură nouă de caracter...”.

28 iunie

- **[„România liberă”]** Boris Buzilă semnează articolul *Incursiune în trecutul teatrului românesc*, recenzând volumul *Drama istorică națională*, aparținându-i lui Virgil Brădățeanu. Cronica literară accentuează importanța apariției lucrării, ce oferă „o solidă inițiere în domeniul propus”, nu fără a menționa texte dramatice și spectacole de inspirație națională, marcante pentru literatura și cultura teatrală română, precum tragedia *Mircea* a lui Ion Heliade-Rădulescu, reprezentările lui Gheorghe Asachi (ce au evocat figurile lui Mihai Viteazul, Dragoș, Petru Rareș), piesele lui Dimitrie Bolintineanu, care au în centru figura celuiiași Mihai Viteazul, cea „dintâi operă de maturitate” – *Răzvan și Vidra* a lui Hașdeu, *Despot Vodă*, *Vlaicu-Vodă*, trilogia lui Delavrancea etc.

- **[„Scânteia”]** Se anunță o nouă apariție în peisajul vieții literare: „Consemnăm apariția primului număr al revistei «Argeș», editată de Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Argeș, cea mai tânără publicație ce vine să se adauge celorlalte periodice ivite în ultimii ani în orașele țării. Propunându-și să reflecte într-un fel specific noile realități socialiste, să fie o oglindă vie a evenimentelor social-politice, să desfășoare o dezbatere continuă pe marginea problemelor actuale ale științei, culturii, artei și să unească firul tradițiilor de pe aceste „pliuri istorice cu nume de amplă rezonanță în sufletele tuturor românilor”, cu aspirațiile și năzuințele de astăzi ale muncitorilor, țăranilor și cărturarilor de pe întinsul regiunii, revista își afirmă de la început intenția unui profil propriu, a unui cuprins cât mai variat, cât mai interesant. Parcurgerea paginilor numărului inaugural prilejuiește constatarea că intenția redactorilor este în bună măsură materializată în dense articole de dezbateri științifice, istorice, literare. (...) Prezența, alături de aceștia, în paginile revistei a unor personalități cum sunt Tudor Arghezi, Alexandru Codarcea, Roman Moldovan, Șerban Cioculescu îi conferă acesteia un plus de interes, sporindu-i

prestigiul și atractivitatea. Urmărind cu consecvență scopurile propuse, revista va aduce o contribuție substanțială la înflorirea culturii în această parte a țării, redactorii ei tinzând să fie, după cum ne încredințează editorialul primului număr, «demni de eforturile constructorilor de pe plaiurile argeșene, care dau un sens contemporan vechiului mit al meșterului Manole».,,

30 iunie

• [„*Gazeta literară*”, nr. 26] Tudor Arghezi semnează tableta *Scrisoare de călătorie*. ■ În acest număr poeziile semnează: Ion Alexandru (*Rugă*); Ion Gheorghe (*Sensuri; Iarba mărgăritarului*); Miron Chiropol (*Harta patriei; Covor din Maramureș; Cântec de toamnă; Rugăciunea unui dac; Aproape de seară*). În „Atlas liric” revista publică versurile semnate de Anna Ahmatova (*De pierdem...; Furișat prin ușă...; Ah! Iarăși...; În anul '40 UMBRA*) în românește de Madeleine Fortunesco. ■ Revista publică schițele *Tinerii; Cât a fost de simplu; Ce știți voi!* cu mesajul „*Gazeta literară*” vă recomandă pe Petre Popa”. ■ Revista publică *Fratele ei, sălbăticit de legendă* de Nicolae Breban, un fragment din romanul *În absența stăpânilor*. ■ Perpessicius semnează *Lecturi intermitente (V)*: „Al treilea volum, *O singură iubire*, din trilogia autobiografică a lui Ion Vlasie continuă, în același spirit memorialistic, «anii de drum și de ucenicie» ai autorului, despre care scria cu prilejul precedentului său volum *Drum spre oameni*. „ ■ În „Note de lectură” Dumitru Solomon semnează: *Lucia Demetrius: O călătorie ciudată* („Universul predilect: cel familist. Tema predilectă, ca și în cele mai bune piese de teatru ale sale: satul sau întreruperea în succesiunea generațiilor, pierderea definitivă a continuității în unele cazuri, în alte cazuri efortul dramatic de armonizare a vârstelor, de refacere a solidarității între generații. (...) Când nu este neapărat patetică și demonstrativă, proza Luciei Demetrius oferă pagini de răscolitor adevărat și sobră frumusețe, ca în *Tibi, Împlinirea* și, mai cu seamă, *Vestitorii morții*.”) și *V. Em. Galan: Zodia înstrăinării* („Comentatorii care au situat *Zodia înstrăinării* pe orbita cea mai apropiată de personalitatea scriitorului, alături de memorabila nuvelă, asemănătoare ca structură, *La Răzeși*, cred că nu au greșit. (...) S-au observat, cu dreptate, deficiențe de organizare a narațiunii. Într-adevăr, povestirea înaintează prin logic, prea cursiv pentru ca scriitorul să nu fie suspect de o intervenție «organizatorică» arbitrară în fluxul, de obicei incoerent, al memoriei personajului care își povestește viața. Modalitatea depășită, de vreme ce proza modernă transcrie credibil graficul complicat al memoriei, fluctuațiile instructurabile ale reprezentărilor.”). ■ În „Cronica literară”, Eugen Simion semnează *Tudor Arghezi: „Ritmuri”*: „*Ritmuri* e un caleidoscop u versuri noi și vechi, venite din toate zonele sensibilității argheziene. Poemele de aici nu concurează altele, hotărâtoare, reprezentative, le nuanțează numai, încât unele par, și chiar sunt în realitate, niște variante la psalmi sau la *Flori de mucigai*. Ele merită, chiar în această ipostază, să fie

cunoscute; arta argheziană e aceeași, pretutindeni, și acolo unde nu te aștepți, în disocierea unui motiv, metaforele deschid o perspectivă nouă. Capacitatea de invenție imagistică e, practic, nelimitată și, dacă acceptăm că în poezie miturile mari se repetă, putem înțelege atunci de ce reluarea unui simbol pe alt plan de percepție și cu o imagistică proaspătă, poate fi prilej de satisfacții estetice adevărate.” ■ Revine rubrica „Noutăți editoriale” cu informații despre cele mai noi publicații. ■ Ulysse revine la *Aqua Forte* semnând: *Filozofia istoriei în România* („Revista „Steaua” publică în ultimul său număr (5/1966) textul comunicării *Filozofia istoriei în România* ținută de acad. Athanase Joja la Institut de France în octombrie 1965. Sunt examinate aici câteva aspecte importante ale studiilor de istorie din țara noastră, arătându-se că, paralel cu o bogată activitate în domeniul istoriografiei propriu-zise, cercetătorii români au fost preocupați de meditația asupra procesului istoric ca atare, asupra naturii și metodelor istoriografiei ca știință.”); *Unde duce ignorarea „principiilor fundamentale”* („Diavolul polemicii poate prea bine sălășlui, cum s-a remarcat și cu alt prilej, în naturile așezate, încete, laborioase, ascuns sub cele mai înșelătoare aparențe. Puțini se așteptau, într-adevăr, să-l vadă răsărind – și nu fără energie, nu fără ardoare vindictivă, nu fără un ce vitriolant – chiar din rândul cuminților colaboratori ai *Revistei de pedagogie*. Cititorii *Gazetei literare* își vor fi amintind de o notă publicată acum trei săptămâni cu titlul *Varietate de sensuri* (pe marginea unui articol despre «educația morală» în manualele de limbă română) și de blânda, din cale afară, ironie cu care ne îngăduiam a comenta, foarte în treacăt, niște drăgălășenii (...). Unul din coautorii inimosului studiu din *Revista de pedagogie* (lector universitar Rodica Ciurea-Codreanu) ia personal condeiul în mână spre a ne da cuvenita lecție.”); *Informație și sensibilitate*; *Simfonia neterminată și polca trici-traci*. În continuare, apare *Scrisoare către redacție* semnată de Dumitru Micu: „Stimați tovarăși, Am rămas la rândul meu mirat de mirarea lui... Ulysse față de începutul articolului *Critică și creație* din *Contemporanul*, în care nu fac altceva decât să repet în alți termeni cele spuse de altcineva chiar în „Gazeta literară” (nr. 23, 9 iunie): «Cel mai bun mijloc de a vedea dacă o discuție literară a fost spontană, necesară sau, dimpotrivă, artificială, e de a încerca s-o sfârșim...» Părându-mi-se că *Gazeta* e chiar voit să «sfârșească» discuția despre critică (altfel, ce rost aveau concluziile din același număr?), am spus-o, cu maliție, intenționând a combate nu redacția publicației, ca atare, ci ceea ce mi s-a revelat ca fiind un fenomen de birocratism redacțional, identificabil și la alte reviste, sub diferite înfățișări. Dacă m-am înșelat în apreciere, mulțumesc lui Ulysse pentru cuvenita rectificare. Cât privește acea «cântare a cântărilor», critică, pe care mi-o solicită cu amicală ironie nota din nr. 24.al revistei dv., aş încerca (vorbind serios) s-o chiar scriu)și poate n-ar ieși prea proastă), dacă „Gazeta literară” ar fi dispusă s-o publice. Bineînțeles, când aş avea inspirație...” ■ Apare nota *Plastică și poezie la Casa Scriitorilor „Mihail Sado-*

veanu”: „Joi, la ora 18, are loc inaugurarea ciclului «Plastică și poezie». În cadrul vernisajului, 21 de pictori și 4 sculptori vor prezenta din lucrările lor inedite. Cu acest prilej, poeții Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu și Tiberiu Utan vor citi din versurile lor, de asemenea inedite. Expoziția este deschisă între 30 iunie și 22 iulie a.c.” ■ Adrian Păunescu semnează *Luchian, Autobiografie plastică*: „Nu l-am cunoscut personal pe pictorul Ștefan Luchian și nu spun un lucru absurd când afirm că trebuia să-l cunosc, căci el, era firesc, trebuia să trăiască până la noi li dincolo de noi, și cu unii dintre noi mai departe.” ■ Dinu Pillat publică *Ionel Teodoreanu, reconstituit biografic*, un text cu date biografice a acestui scriitor. ■ Radu Lupan semnează *Bătrânul și lumea*, un fragment din volumul *Hemingway, scriitorul „în curs de apariție la Editura pentru literatură universală”*.

● [„*Tribuna*”, nr. 26] În articolul *Octavian Goga. Inedit*, Ion Oarcășu reproduce trei scrisori pe care autorul le-a adresat, în ordine cronologică, Veturiei Goga, mamei și surorii Claudia (Claus), semnate fiind cu „Tavi”. □ Tot în acest număr, se relatează o *Vizită la Matei Caragiale*. Printre aspectele literare ale vremii abordate și prietenii legate, se arată că: „Craii de Curtea-Veche are propria sa muzică. (...) Adăugarea unei alte muzici i-ar contraface «buchetul», printr-o retorică artificială”. □ În articolul *O tipologie a plictisului* se arată, cu referire la textul lui Sadoveanu, că: „Literatura română este bogată în reprezentări artistice ale unor zone amorfe de existență umană, *Locul unde nu s-a întâmplat nimic* devenind simbol al inerției sociale, al înaintării timpului cu mișcări lente, acceptate din perspectiva unei euforice expectative ori a unei dezolante împăcări cu sine în fața destinului implacabil”. □ În secțiunea *Cronica literară*, Al. Căprariu recenzează volumul *Poezii* al lui Emil Botta, conchizând: „Fiecare cuvânt al scrisului său este impregnat de dor și duioșie, de o profundă dragoste față de natură, sentimente care-l fac un poet profund național, adânc legat de realitățile istorice ale acestui pământ”. □ Se publică textul în proză *Întâlnire în timp*, aparținându-i lui George Demetru Pan. □ În secțiunea *Elogiul simplității*, se publică poeziile: *Basorelief în ceară*, de Pavel Bellu, *Confesiunea lui Esop*, *Vacanță*, *Joc și Adolescenții*, de Petre Bucșa. □ Teodor Boșca semnează articolul *Un tragic modern*, ce are în centru figura lui Hemingway.

● [„*Urzica*”, nr. 12] Cuprinde Schița *Gingășie* de Octav Pancu-Iași, plus alte schițe umoristice: *Minunea cerească* de Petre Bokor, *Spirit ascuțit* de Aurel Storin.

[IUNIE]

● [„*Amfiteatru*”, nr. 6] Ioan Alexandru semnează, *Condițiile poeziei* determinat de discuțiile limitate și, adeseori, rău intenționate pe marginea fenomenului liric. El pornește de la o comparație între filosof și scriitor, evidențiind o serie de calități ale artistului din totdeauna. „Eroul liric existând

este egalul absolut al autorului. O esență fiind poetul, și el va arăta la fel. Care ar fi deosebirea între o esență filosofică și una poetică? Cea filosofică este obiectivă, are o ereditate, depersonalizează, cea poetică este subiectivă și personalizează. Poezia este esența experienței plus tragedia neputinței distrugerii eredității. Să clarific problema experienței, rolul ei în conturarea eroului liric. Cum contribuie ea la conturarea unei viziuni. Mai întâi, fără un contact nemijlocit nu se poate face poezie. Ea este mult mai aproape de lucru, de obiectul în sine, decât de sensul cuvântului pe care îl reprezintă. Acesta (cuvântul) contribuie la comunicarea exactă, abstractă, rece, pe când obiectul este cald vulnerabil, vremelnice. Inefabilul poeziei se realizează prin sudura între cuvânt și ceea ce obiectul oferă în sine – emanații invizibile ce le primește fiecare în parte. Cum se realizează această sudură? Prin găsirea celui gol între două cuvinte, acelei crăpături invizibile prin care două lucruri sau însușiri de-ale lor se atrag sau se resping. (...) Fiecare limbă, deci, prin această expresie a formei deosebită de un fond universal, are un anumit inefabil. Ce urmează sunt ideile născute din forme. Rareori te mai întâlnești cu fondul, cu acel necunoscut care trebuie să existe foarte dezvoltat. Iubirea îți oferă acea redescoperire eternă, revenind mereu. Singură iubirea în adolescență poate ține trează lumea neconceptuală. Poate fi un sentiment al morții, dar manifestat tot prin iubire. Moartea, când ești tânăr, este senzuală și are caracteristicile unei femei adevărate. Cum se împacă această nouă experiență, care de fapt este cunoaștere abstractă, nu experiență, cu inițialul? Experiența și-a încheiat inițial aportul. Ce urmează este cunoașterea cât mai exactă. Grijă mare se va acorda formării tale ca om adevărat. Ești stâlpul, reprezentantul experienței absolute în cunoașterea relativă. Complicația abia acum începe. Nu vei reuși să afli mai mult despre iarbă decât ce știai inițial, decât că se usucă (dar o știai), e păscută (o știai), e verde (o știai), că este altcum decât cerul, că nu zboară (o știai), că e cal (o știai). Acum vei afla cu adevărat că așa este și vei fi trist. Vei deveni melancolic după acel paradis pierdut, cu cât vei cunoaște mai în adânc fenomenele conștient, cu atât lumea inițială se va adânci și ea. Pentru că aceasta nu stă pe loc. Inițiala cunoaștere este supusă continuu unui proces de schimbare, nuanțarea devine un tărâm fabulos în care legile obiective acționează cu subiectivitatea lor dublată. Cu cât sunt mai preocupat ca om conștient de anumite probleme, cu atât lumea mea inițială este mai preocupată să-mi fie la înălțime, fabulează și ea. (...) Aceasta ar fi una din condițiile poeziei, cea inițială. Urmează apoi cea dominată de experiența conștientă. Accentul de personalitate îl dă puțința de recreere a irealului. (...) De multe ori realitatea este confundată cu experiența și invers. Cunoașterea realității înseamnă a avea experiență. Nu este așa. Cunoașterea realității înseamnă a avea experiența străină ție, cea obiectivă, cea care în creația ta nu poate nici cum intra. Experiență înseamnă realitatea ta, exclusivă ta viață, împrumutată unui anumit lucru. La realitatea din jur poetul poate apela numai în măsura în

care este exclusivă a lui sau câtă este a lui”. Înțelegând, spune Ion Alexandru, în ce raporturi se află poetul cu lumea „dacă și-a însușit-o pe cale proprie sau a împrumutat-o, fie din realitate, fie din opera altora. Experiența intimă fiind irepetabilă în mare, fiecare nou creator va veni cu recuzita lui; ea îl va îmbrăca și-i va oferi șanse să ajungă prin mijlocirea lor la adevărurile ultime. Supra-solicitarea lor de o viață duce la distrugerea lor, epuizarea pe o anumită perioadă. Când luna este în lucru în atelierul unui Eminescu sau oul sub dalta lui Brâncuși cu greu mai scapă ceva ce ai putea folosi și tu. O anumită stare cere o anumită tratare. Aici intră în discuție doar capacitatea de a epuiza ceea ce știi, indiferent de canoane. Versul clasic dovedindu-se neîncăpător suferinței modeme, îl lași în plata domnului și pornești pe altă cale. Sunt situații noi ce-ai vrea să le comunici exact așa, fără a le știrbi din fireasca lor măreție. Te salvezi de prozaism numai prin forța de a le rupe din anonim și a le ridica sub aureola care într-adevăr trebuie le înobileze, față de celelalte în care nu comunică. Asta iar ține de măiestrie și lecții nu se pot da – un talent real se descurcă fără ajutorul cuiva. Nu știm cum ai putea pune violența în vers clasic. Artificialul naturalizat prin aprofundare nu se mai poate închide în canoane. Îmi vin în minte versurile unui poet ce știa toate acestea când spunea: „Aveți milă de noi cei care luptăm la fruntariile nemărginirii și viitorului. Fie-vă milă de greșelile, de păcatele noastre”. Ceea ce acum pare greșală, păcat, mâine va deveni lege și canon, și va fi părăsit. Cât de străin mă simt alături de iubitele și moartea clasicilor. Erau iubitele lor și au murit o dată cu ei. Ne-au rămas doar năzuința lor și multă înțelepciune, mai mult tendința decât realizarea. Ceea ce era viu altădată acum e „Un rece ochi de mort”. Trebuie să pătrundă aerul nou al lumii neexplorate liric. Experiența viitorului va fi mereu marea iubire a prezentului”. □ La rubrica *Protestant*, Fănuș Neagu constată că cititorii cu speranțe de afirmare literară scriu „Proză, multă proză scurtă, proză-extemporal, aș numi-o eu – proză eliberată de toate prejudecățile celor ce-și scobesc firide în istoria literaturii, cum o numește un corespondent al nostru, supărat că nu iau apărut două schițe reținute în portofoliu. Ne sosesc multe proze pe adresa redacției, din păcate nu putem selecta decât arareori câte una pe care s-o încredințăm tiparului cu convingerea că am făcut un lucru util. Masiva producție de talie submediocră se datorează, cred, repeziciunii cu care o parte din corespondenți își aștern pe hârtie așa numitele nuvele, povestiri sau schițe. Surprinzător pentru mine, e să constat că majoritatea tinerilor care încearcă să se afirme, sau să pătrundă în paginile unei reviste, atacă subiecte prea puțin importante. Barul, scaunele înalte, cu un singur picior și paharele-sondă fascinează imaginația... Dar aș vrea altceva, aș vrea să citesc lucrări axate pe problemele majore ale contemporaneității”. În aceeași rubrică, la secțiunea de poezie ținută de Gh. Tomozei precizează, după o serie de recomandări făcute aspiranților: „Lectura «plicurilor» sosite pe adresa redacției ne obligă să facem o remarcă asupra căreia vom reveni în mod special: primim prea puține versuri

de conținut vorbind despre contemporaneitate, despre ideile timpului nostru. Strălucit servită de marii noștri poeți, lirica de inspirație cetățenească e foarte rar abordată, sunt încă palide încercările de a oglindi și transfigura evenimentele de unic răsunet istoric prin care trece țara. Numai cu descriții ale anotimpurilor și cu confesii amoroase nu se poate contracara creator) impulsul pe care l-a dat poeziei noastre pleiada de tineri poeți care cuprinde – între alții – pe Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu sau Cezar Baltag”. □ Matei Călinescu semnează o cronică literară la volumul **Moartea ceasului** de Marin Sorescu, remarcând, încă de la început rapiditatea cu care a evoluat scriitorul. „Retrospectiv, versurile lui de debut, strânse în volumul *Singur printre poeți* (1963), apar mai de grabă ca niște simple exerciții de digitație umoristică, dovedind, desigur, gust și inteligență critică, dar în marginile unui gen care numai prin excepție se poate înălța deasupra condiției servile. *Poemele* din 1965, care au reputat un dublu succes: de stimă și de public l-au impus însă ca pe unul dintre cei mai originali poeți de fantezie ai liricii noastre. Încă înainte de apariția acestui volum, G. Călinescu înregistrase într-o *Cronică a optimistului* din „Contemporanul” timbrul inedit al poeziei lui Marin Sorescu și entuziasmul său nereținut se dovedi autoritar. Acordul criticilor în ceea ce privește aprecierea cărții de *Poeme* de la cei vârstnici și de obicei mai rezervați, până la cei aparținând generațiilor tinere – a fost într-adevăr unanim. Încurajat de ecoul favorabil, Marin Sorescu a tipărit recent o nouă plachetă, *Moartea ceasului*, care, fără să aducă elemente cu totul noi față de anterioarele *Poeme*, invită la o reluare a discuției asupra stilului său poetic. Lirismul de esență comică al lui Marin Sorescu este fără îndoială produsul unei acute inteligențe artistice, dublată însă de o fantezie mobilă și diversă, ale cărei combinații ating nu o dată fantasticul – un fantastic de tip modern, oscilând între polul absurdului și acela al enigmaticului. Poetul are, nu încapă vorbă, o seamă de ilustrații înaintași, dar în zonele ei superioare arta lui este de o certă originalitate. În plan literar, Marin Sorescu apare ca un temperament de neconformist timid, cu alte cuvinte ca un spirit care, posedat de demonul polemicii, dispune de un sistem de inhibiție intelectuală cel puțin tot atât de puternic. (...) Ambele mișcări, ironia și umorul (n.n.), crede Matei Călinescu, își găsesc o ilustrare în versurile lui Marin Sorescu. Solemnitățile – mai ales cele de limbaj zis „poetic” – sunt demascate printr-o ironie care le potențează conținutul latent, absurd; dar nu o dată în spatele expresiei de o stângace și chiar ridicolă rigiditate (așa cum apare ea în contextul pe care i-l fixează poetul) fantezia descoperă asocieri posibile de o seducătoare și misterioasă poezie. O asemenea ambivalență nu este nouă în poezia modernă și o găsim (...) la numeroși poeți ai veacului nostru, între care și Jacques Prevert, bine cunoscut lui Marin Sorescu. Originalitatea lui nu este așadar una de formulă (mai pot exista astăzi formule originale?), ci ține mai degrabă de descoperirile și sugestiile la care ajunge în cadrul formulei date. Comicul

practicat de Marin Sorescu, în ciuda aparentei de dezinvoltură jucăușă, este un comic grav, cerut de altfel și de temele poetului, nu o dată – cum a arăta de pildă Vladimir Streinu – apropiate de sfera de preocupări a gândirii existențiale. Cele mai multe poezii se desfășoară – simplificând puțin lucrurile – pe două planuri. Cel evident și explicit este aproape totdeauna comic, efectele, mai bătătoare la ochi sau mai fine, fiind obținute prin folosirea unei mari varietăți de procedee (specularea echivocurilor verbale, inversiunea paradoxală a locului comun, acumularea de clișee lingvistice, disimularea ironică, exagerarea grotescă etc.). În majoritatea lor, aceste efecte au drept obiect expresia tradițională, convenționalizată, a unor realități sufletești adeseori tragice. Ele reprezintă, deci, o atitudine ironică nu la adresa tragicului, ci la adresa doar a expresiei comune și plate pe care acesta o primește. Cel de-al doilea plan este unul profund și implicit. Spulberând, prin comic, expresia banală și comodă a anumitor sentimente omenești încărcate de substanță existențială, poetul nu propune o nouă expresie a lor. Planul profund al poeziei indică o admisiune tacită a tragicului și începutul unei dileme. Spunând toate acestea am încercat să formulez în termeni ideali paradoxul pe care-l conține comicul liric al lui Marin Sorescu: am făcut, cu alte cuvinte, abstracție de fluctuațiile valorice ale poeziei lui, primejduită uneori de stridente și chiar de o trivialitate pe care instinctul său artistic nu-l ajută totdeauna s-o evite. Totuși, paradoxul relevat explică personalitatea poetului, așa cum ni se înfățișează ea în momentele cele mai fericite, și totodată cele mai autentice (autenticitatea fiind totdeauna condiția superioară a unei personalități). (...) Între ironie și umor, poezia lui Marin Sorescu și-a găsit un spațiu pe care-l explorează cu mijloace personale, cunoscându-i atât zonele neliniștitoare, halucinante, cât și pe cele de un farmec luminos și stenic”. □ La rubrica *Noua pleiadă*, Gelu Ionescu evidențiază o serie de trăsături ale creației poetice de Adrian Păunescu „vastă și mereu deschisă operă”. „Păunescu este un poet care trebuie citit cu imediată continuitate. În volum, sau volum după volum (anticipăm cu conștiința critică împăcată), pentru a-l simți și înțelege, autorul având în mod vital nevoie de spațiu nelimitat pentru a se desfășura. Temele, ideile, stările, motivele, după ce le-ai părăsit sub un titlu (uneori cu sentimentul că nu s-a împlinit totul) revin, se reiau, se împlinesc, se desfășoară. În poezia de proporții obișnuite, el părăsește ceea ce poate și se părea esențial, disproporționând, evoluând încontinuu ramificații. Revenind – cu altă ocazie – el echilibrează, dă proporția așteptată unei idei poetice anterioare și deschide din nou o perspectivă, pe care o va dezvolta ulterior. Una câte una, poeziile lui Păunescu sunt foarte rar finite, închise; foarte rar deși scrie foarte mult. Sau tocmai pentru asta, pentru că forma obișnuită de existență a omului e continua sa concentrare în poetic. (...) Poezia lui e un mare spectacol, ca orice epopee, în care nu există intransmisibil și în care rapsodul – acest visător de cuvinte – se smulge cu greu din cursivitate, din patosul oratoric. O mare vitalitate strămo-

șească animă suflul poetului Păunescu. Poezia sa are o sociabilitate fundamentală, e afectuoasă, sentimentală uneori, pătrunsă de sentimentul unei fidelități esențiale, de credința în prietenie și solidaritate. El este unul dintre poeții cei mai prezenți în realitatea noastră, luptător și exponent al ei. Păunescu Adrian e Talent. Impus, definitiv în datele lui esențiale, el a fost un precoc. El are de sculptat la columnă cu barda și cu fina daltă, în febra sa creatoare, pentru a veghea mai mult *Marea și Marmora* (titlul unei splendide poezii). Undeva el scrie: „cum asfințim încet când răsărim prea iute”... Fiind conștient foarte adânc de rolul și utilitatea poeziei (vezi *Alegerea subțire*) el spune într-un loc, ca un poet al Renașterii spaniole (cu care, prin productivitate și prin lărgimea viziunii, se înrudește) că „noi suntem frazele și armele”. „De m-aș opri, din mine nimic n-ar mai rămâne,/ Căci fum sunt cei ce-ncearcă să-și sară din destine”..

• [„Argeș” nr. An I, nr. 1; revistă politică, socială, culturală (format 48 cm 34 cm). Editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Regiunii Argeș Apare lunar, la Pitești, din iunie 1966 până în decembrie 1989. Comitetul de redacție: Baruțu T. Arghezi, Dan Bițică, ing. C. Budan, Al. Cernă-Rădulescu (secretar general de redacție), Șerban Cioculescu, Mihail Diaconescu (redactor-șef), arh. V. Manu, Augustin Z. N. Pop, Gheorghe Stănculescu, Gabriel Tepelea, ing. Nicolae Țilivea.] Primul număr al revistei se deschide cu articolul-program *Început de drum*: „Revista noastră năzuiește să fie expresia acestor noi realități, ce sunt durate pe locurile unde s-a înfiripat legenda Meșterului Manole, pe locurile legate de întemeierea și consolidarea Țării Românești. Ancorați ferm în actualitatea politică, socială și culturală, ne vom strădui totodată, să fim continuatorii celor mai înaintate tradiții populare, istorice și culturale ale regiunii. // Revista «Argeș» apare după cel de-al IX-lea Congres al partidului, care a statornicit coordonatele viitoarei dezvoltări a statului nostru în toate sectoarele de activitate. Ne propunem ca revista noastră să fie locul de dezbatere amplă și pasionată a tuturor realizărilor și direcțiilor ce se manifestă în viața socială, știința, literatura și arta românească, a raporturilor pe care momentul actual le are cu istoria și cu specificul culturii noastre, cu valorile de seamă ale artei și științei universale. // Paralel cu aceste dezbateri vom acorda atenție, în primul rând, valorilor locale, instituțiilor, oamenilor de știință și cultură legați prin activitatea lor de aceste locuri. Ne vom strădui să încadrăm aceste valori în contextul general românesc. // Viața creatoare, înaripată de idealul construcției socialiste, reclamă o cultură și o artă pe măsura ei. Dinamica vieții sociale trebuie să ducă la o reflectare artistică bogată, la o mare varietate stilistică. // Noua revistă «Argeș» tinde să fie un șantier al construcției noastre sociale și culturale în care să-și poată aduce partea lor de muncă și de înfăptuiri, și calfe, și zidari, și meșteri. // În felul acesta nădăjduim să fim demni de eforturile constructorilor plaiurilor argeșene, care dau un sens contemporan vechiului mit al Meșterului Manole.” □ Tudor

Arghezi, cel care – după cum mărturisește – și-a ales pseudonimul inspirat de denumirea latină a Argeșului (*Argesis*), semnează textul *La izvoarele lui* în care salută apariția revistei și îi urează viață îndelungată: „Argeșule are curgi pe amintirile mele, iată-te învolburat peste literatura românească și a Mioriței. // Meștere Manole care treci prin gândurile mele de o viață întreagă ridicându-ți schelele peste noul grai românesc, ajungi și întreci turlele lui Negru-Vodă. // Mă plec în fața voastră cu osârdie și nădejde. Din apele și din creștetele voastre izvorăște gândul unei noi tipărituri. Vor scrie într-însa urmașii cu har ai oamenilor care v-au trăit și edificat. Dați-mi voie să îmi scot căciula de oaie și să-ți sărut urmele Meștere Manole că m-ai învățat să cuget, să sper și să-mi aștern cuvintele pe hârtie. Iată hârtia acum tipărită: ea se cheamă «Argeș». Să-ți doresc un veac de viață e prea puțin. Tu faci parte din vecia românească. (iunie 1966)”. Tudor Arghezi are acum 86 de ani și este legat afectiv de Argeș din pricina tatălui său care, în timpul copilăriei sale, a avut în această zonă moșii în arendă, devenind apoi acționar de bancă în Pitești și ulterior funcționar de bancă. □ Tot pe prima pagină a revistei, în articolul *Unitate și ascensiune*, redacția consemnează vizita conducătorilor de partid și de stat în Argeș și Oltenia, subliniind realizările economice ale regiunii și preluând citate ample din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu. □ La rubrica *Agendă* sunt prezentate următoarele cărți: *Schiță de istorie a lexicografiei române*, de Mircea Seche, *Sile voiajorul*, un volum de schițe ale lui Ioniță Marin și *G. Topîrceanu*, monografia lui Const. Ciopraga. Dintre reviste, redacția se oprește la volumul X al publicației „Limbă și literatură”, editată de Societatea de Științe istorice și filologice, din care reține comemorarea a 75 de ani de la moartea lui V. Alecsandri și studiul acad. Al. Philippide „Trăsături distinctive ale poeziei române dintre 1920 și 1940 în raport cu poezia europeană”. Prezintă de asemenea revista „Oeuvres et opinions”, editată de Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. care „publică o serie de scrisori ale lui Gorki adresate unor scriitori tineri”. □ O notă intitulată *Retrospectivă Romul Ladea* marchează împlinirea vârstei de 65 de ani a elevului lui Paciurea, maestru emerit al artei, profesor la Catedra de Sculptură a Institutului de Artă Plastică „Ion Andreescu” din Cluj. □ Rubrica „Carnet extern” vine cu informații despre notabile apariții editoriale și evenimente literare: ediția Jean Ducourneau a operei lui Balzac (în 25 de volume), descoperirea piesei *La commere*, de Marivaux la biblioteca teatrului Comedia franceză, culegerea de poezii din lirica franceză a lui Philippe Guinard, în format audio, în lectura celor mai de seamă actori ai vremii, volumul *Plumos l’oiseau*, de Herve Bazin (Ed. Grasset), care pledează pentru o ortografie fonetică franceză, *Istoria literaturii canadiene*, apărută la Toronto; aniversarea a cincizeci de ani de la moartea poetului belgian Emile Verhaeren și *Premiul Antonio Rubino* pentru cel mai bun scriitor pentru copii din Italia, acordat în 1966 lui Gianni Rodari. □ Ancheta cu titlul *Coordonatele complexe ale cercetării științifice* cuprinde,

pe lângă articole legate de cercetarea în domeniile tehnice, și un „Itinerar științific” care reține un simpozion dedicat istoriei culturii române din Argeș, al Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic Pitești: „Au fost prezentate comunicările *Graiul din Domnești* de Ion Moise și Marin Z. Mocanu, *Documente inedite privitoare la revoluția 1848, în orașul Câmpulung* de Augustin Z. N. Pop, *Limba mineiilor de la Râmnic* de G. F. Tepelea, *Circulația actuală a basmului argeșean* de G. Vrabie, *Cu privire la figurile de stil* de G. N. Dragomirescu, *Dezvoltarea industrială a regiunii Argeș* de R. Năstase.” □ La pagina 5, revista publică o scurtă notă informativă despre piesele și obiectivele etnografice argeșene care se găsesc la Muzeul Satului. □ În legătură cu piesele într-un act, create pentru formațiile artistice de amatori, Nicolae Mihăilescu, Vicepreședinte al Comitetului executiv al Sfatului popular regional Argeș, amintește un citat dintr-o *Cronică a optimistului* a lui G. Călinescu, în articolul *Profesionism și amatorism în artă*: „O piesă de teatru care, după ce a fost reprezentată, nu intră în literatură, e un număr de circ ori de varieteu”. □ Revista notează sărbătoarea Centenarul Liceului „N. Bălcescu” din Pitești de unde au plecat poeții Ion Minulescu și Ion Barbu, precum și criticul literar Vladimir Streinu. Ion Radovici (fost profesor) și scriitorul Tudor Teodorescu-Braniște (fost elev) publică câteva rânduri de amintiri. Teodorescu-Braniște vorbește de biblioteca liceului care a fost donată de Ionescu-Gion, autorul *Istoriei Bucureștilor*, „el însuși piteștean”. □ Marin Mocanu prezintă situația institutelor pedagogice din Pitești în articolul *Perspective universitare*. □ A. Sacerdoțeanu publică articolul de istorie *Basarab – Întemeietorul*, însoțit de reproducerea *Lupta românilor la Posada, pe Argeș*, după *Cronica* pictată de la Viena. □ Mihail Rusenescu publică un articol despre publicația antifascistă „Omul liber”, apărută la Pitești în perioada noiembrie 1935 – martie 1936, articol intitulat *O publicație progresistă la Pitești în anii 1935-1936*. Autorul face o prezentare a revistei, notând principalele ei direcții, și reține și aspectele literare ale acesteia: „În paginile ziarului s-a publicat un articol cu ocazia comemorării a 25 de ani de la moartea lui Lev Tolstoi (nr. 2), traducerea articolului «Tineretul și revoluția» de Romain Rolland (nr. 4-5).” □ Vasile Netea publică un amplu articol intitulat *Un luptător pentru desăvârșirea unității naționale a românilor: Nicolae Iorga*, marcând împlinirea a 95 de ani de la nașterea istoricului și 25 de ani de la asasinarea sa. Pentru sublinierea meritelor lui Iorga, autorul articolului amintește și de prestigiul de care acesta s-a bucurat peste hotare: „În 1930, când i s-a acordat prin Universitatea din Columbia un nou doctorat *honoris causa*, rectorul acestei universități, marele savant L. Gery, afirma următoarele: «Suntem ori nu dispuși să o recunoaștem, faptul rămâne că N. Iorga e una din personalitățile culturale cele mai extraordinare – dacă nu chiar, așa cum sunt adânc convins – personalitatea culturală cea mai extraordinară a vremii noastre... Dacă el – a continuat profesorul american – ar veni dintr-o țară mare,

și nu dintr-una mică, așa cum e cazul, lumea întreagă s-ar grăbi să-l aclame oferindu-i prinosul de admirație pe care geniul său îl merită pe deplin. Dar va veni vremea – arăta în încheiere Gery – când se vor prăbuși barierele ridicate de sentimentele naționaliste care astăzi ne împiedică să recunoaștem adevărata valoare a omului fără a mai lua aminte la originea lui.»,.. □ Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la moartea lui Mihail Kogălniceanu, Augustin N. Z. Pop aduce în atenție câteva documente inedite, telegrame și circulare care ilustrează „legăturile pe care Kogălniceanu le-a avut cu prietenii și reprezentanții săi administrativi din Argeș”. □ Publică poezii Otilia Nicolescu, Floru Mihăescu, George Cristea Nicolescu, Cezar Baltag, Ion Bănuță, Mircea Meleșteu, Elisabeta Niță, George Ivănescu, Aurel Iordache (pp. 14-15). Proză semnează Mihail Diaconescu (*Stilul de viață*) și Ioniță Marin (*Gura leului*). □ Șerban Cioculescu publică un articol intitulat *Eternul feminin în „Pajere”*, în care analizează atent poemele din volumul lui Mateiu I. Caragiale. Autorul amintește de celelalte creații ale scriitorului, descoperind în ele referințe la cartea nou publicată: „Poeziile lui Matei I. Caragiale au fost umbrite de somptuoasa lui proză, în cadențe îndelung studiate, mai ales în capodopera sa, *Craii de Curtea Veche*. (...) Dar chiar în corpul romanului său, auzim din gura povestitorului, alter ego fără nume al însuși autorului, buna părere pe care o păstra și *Pajerelor*. (...). Așadar, Matei socotea ciclul de 18 sonete și celelalte două poeme din *Pajere* «o minunată tâmplă de icoane» și își mărturisea migala artistică, ridicată la nivelul unui adevărat crez religios”. Poezia lui Mateiu Caragiale este erudită, prețioasă, „cum ar spune Perpessicius, sub zaimful de preț al poeziei”. Criticul analizează, pe rând, ipostazele feminine prezente în aceasta: „Sonetul preliminar, *Clio*, împrumută esteticii sale, prestigiul comandamentului iubitei, stăpânei, inspiratoarei, de fapt Muzei, atât a cântului epic, cât și a istoriei de la care acesta se inspiră. (...) *Călugărița* este o văduvă în fond nemângăiată de pierderea soțului, neconținut supusă chinurilor amintirii, chemându-și zadarnic sfârșitul, în ample perioade bine cadentate. (...) *Aspra* este așadar o figură infernală, mocnită, sângheroasă, dominată de ură și de răutate, o damnată, înfruntând vremea cu nesleită vitalitate, într-un decor de romantică despletire a stihiiilor negre. (...) Dacă *Aspra* ne oferă chipul unui monstru, încarnat într-o femeie uitată de moarte, în schimb *Domnița*, palidă fizică, predestinată unui sfârșit pretimpuriu, ne zâmbește ambiguu dintr-o ramă de aur, ca poate cel mai izbutit portret feminin al ciclului. (...) Prea bun cunoscător al limbii și al trecutului nostru, știind că pe treapta de sus a ierarhiei, doamna era soția de voievod, iar domnița, fiica nemăritată, Matei I. Caragiale a pus sub semnul morții neîndurătoare o copilă a Evei, greu încărcată de veninul dospit al poftelor și al dorurilor. (...). Frumoasele chipuri de domnițe și doamne de pe minunata tâmplă de icoane laice ale poetului miniaturist zugrăvite cu un neîntrecut realism psihologic, ne lasă în suflet o negrăită nostalgie. Este semnul neîndoielnic al virtuților lirice ale *Pajerelor*”. □ La „Cronica

literară”, Petre Mihai Gorcea trasează paralele *De la „Cuvinte potrivite” la „Ritmuri”*, comentând cum „...e cale lungă de aproape patru decenii și totuși se simte în fiecare filă a recentului volum ceva din freamătul inițial, cu sfințenie păstrat ca semn al unei individualități poetice aparte (...) Permanența zbuciumului subteran dă poeziei argheziene acea unitate în timp care face imposibilă împărțirea în etape. (...) Legate organic de întreaga operă anterioară, versurile din *Ritmuri* reafirmă variatele coordonate ale liricii argheziene. Rod al aceleiași tensiuni intelectuale și afective, recentul volum vine să confirme încă o dată substanța dramatică, zbuciumată, adânc umană a acestei lirici”.

• [*„Astra”, an I, nr. 1*] Nume cu rezonanță ale culturii românești – Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, salută (re)apariția „Astrei”. Un articol semnat de Ion Lupu, *Început*, altul de Ion Pas, *Trebuie și putem*, precum și un *Îndemn* al Comitetului Regional Brașov al Partidului Comunist Român deschid prima pagină. □ Textul intitulat *Îndemn* asociază revista cu tradiția culturală a regiunii Brașov și o definește ca „mijloc important de înfăptuire a politicii culturale a partidului”. Ca articol-program, identifică direcțiile de acțiune cultural-politică ale „Astrei”: „Puternic ancorată în actualitate, noua publicație este menită să stimuleze și să afirme noi energii creatoare; să sporească și să facă mai rodnică activitatea entuziastă dusă de numeroasa intelectualitate din regiune; să contribuie la schimbul constructiv de opinii în probleme actuale ale literaturii, artei, științei, învățământului și culturii de masă; să întreprindă studii și anchete social-politice și culturale de interes general; să devină un mijloc de educare a maselor în spiritul patriotismului socialist și internaționalismului proletar, de întărire și manifestare a frăției de nezdruncat dintre oamenii muncii români, maghiari și germani, uniți prin sentimente, interese și idealuri comune”. □ Tudor Arghezi semnează articolul – omagiu *O bună dimineată pe viața întreagă*, în care asociază apariția revistei cu nume de stea cu istoria spațiului de cultură brașovean, cu modelele de cărturari proveniți de aici, atât ai neamului, cât și ai poetului însuși, precum și cu personalitatea redactorului Vania Gherghinescu, fost colaborator al poetului la „Bilete de papagal”, el însuși poet în care se simte „vibrațiunea unei strune noi.” □ Ion Lupu semnează articolul intitulat *Început*, articol-program care identifică direcțiile literare și perspectiva critică asumată de revistă: „Astra” va informa oamenii muncii despre fenomenul literar-artistic și cultural din țară și din străinătate; va promova creațiile literare și artistice originale din regiunea Brașov; „va milita pentru promovarea acelor opere care exprimă, la un înalt nivel artistic, realitățile și ideile înaintate ale societății noastre”; va stimula „diversitatea de stiluri și modalități artistice” și se va pronunța împotriva „tendințelor de rarefiere a substanței de viață din opera de artă, împotriva devitalizării poeziei, prozei, artei în general, împotriva mimetismului și snobismului, a concesiilor făcute unor teorii estetice antirealiste, reacționare (...)” □ Zaharia Stancu, președinte al Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă

România, semnează articolul *Semnificații multiple*, în care leagă denumirea revistei atât de începuturile tipăriturilor în limba română și de tradiția cărțurărească locală, amintindu-i pe Coresi și pe Andrei Mureșanu, Timotei Cipariu, George Barițiu etc. – luptători pentru „libertatea socială și spirituală a românilor din Transilvania”, cât și de „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român”, apărută la Sibiu în 1861. Scriitorul semnalează apariția unor reviste similare „Astrei” și la Craiova, Bacău, Oradea, Iași, ceea ce evidențiază „adevărata configurație a culturii noastre socialiste.” □ Eugen Jebeleanu semnează textul *O floare pentru „Astra”*, în care rememorează fragmente din existența sa marcată de sărăcie, în Brașov, dascălii pe care i-a avut, precum Ilie Cristea – „comunist fără teamă și fără prihană”, și întâlnirea cu N. C. (Nicolae Ceaușescu), tânăr ilegalist închis pentru convingerile sale comuniste. □ Ion Pas semnează articolul-îndemn *Trebuie și putem*, în care îi cheamă pe confrății scriitori și oameni de cultură la implicarea directă în continuarea activității culturale a predecesorilor, căci „avem datoria să sporim moștenirea pe care ne-au lăsat-o, străduindu-ne, în condițiile mult mai înaintate în care ne aflăm, să realizăm acele opere de natură a îmbogăți și a da un plus de strălucire patriotismului, culturii, artei, literaturii.” □ În cadrul rubricii *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, este comentat *Jurnalul* lui Eugen Barbu. Se remarcă existența unei contradicții interne specifice speciei literare a jurnalului, între „tendința extremei subiectivități” și necesitatea respectării unor rigori artistice. Apoi se enumeră o serie de varietăți ale jurnalului, ilustrate de Kafka, Samuel Pepys, Titu Maiorescu, Jules Renard, Virginia Woolf etc. În acest context, specificitatea jurnalului lui Eugen Barbu rezidă în „viul interes pentru evenimentele politico-sociale, violența senzațiilor și voluptatea acumulării lor care se cuplează anevoios cu sondajul propriilor trăiri.” De asemenea, afirmă Voicu Bugariu, importanța acordată de diarist exteriorului, și nu trăirilor eului, ține de principiul intim, temperamental, al artei lui Eugen Barbu.” Jurnalul are două părți, cea dintâi, fără titlu, iar cea de-a doua, intitulată *Jurnalul unor romane*. Comparând cele două secțiuni ale jurnalului, semnatarul articolului afirmă că „subiectivitatea unor aprecieri sau judecăți de valoare din prima este compensată de maturitatea gândirii din cea de-a doua, după cum obiectivitatea cu reflexe monotone a unor însemnări se îmbogățește cu sclipiri lirice.” De asemenea, se remarcă modul în care, povestind, diaristul se alcătuiește pe sine, ca scriitor: „Străbătând hățișul, doar în aparență inextricabil, de referiri la evenimente politice, opere de artă, artiști, la călătorii și la întâmplări din viața personală a autorului, cititorul are revelația constituirii unei dintre personalitățile interesante ale literaturii noastre actuale.” O particularitate a jurnalului, identificată de Voicu Bugariu, este „tentația extraordinarului”: „Această înclinație irezistibilă spre insolitul concret și abstract, spre neobișnuitul imagistic și conceptual este poate caracteristica cea mai originală a Jurnalului.” În ceea ce

privește „laboratorul de creație”, se remarcă modul în care o „frenchie cognitivă neostoită”, căci scriitorul adună „știri, idei, butade, informații banale” etc. poate face să țâșnească „sintezele artistice.” Referitor la „însemnările de călătorie”, deși acestea conțin „imagini de mare frumusețe”, i se reproșează diaristului „unele adăugiri superflue”, precum „referirile pur subiective la operele unor scriitori străini.” □ V. Ichimescu semnează articolul *Condiția reportajului*, care începe cu o dezbatere asupra acestei specii literare, aducându-se în discuție alte puncte de vedere: în nr. 10 pe 1966 al revistei «Tribuna», Ion Lungu semnaleză existența unor contradicții, în ceea ce privește reportajul, între „generalizarea artistică” și „părăsirea ficțiunii”; tot aici, Constantin Cubleşan reține „relatarea artistică a unei realități nemijlocite”, care exclude ficțiunea; în numărul 7 pe 1965, din «Tribuna», Aurel Munteanu aduce în discuție, în mod eronat, descrierea bătăliei de la Waterloo, din romanul *La chartreuse de Parme*, al lui Stendhal, pierzând din vedere faptul că, în acest caz, nu este vorba despre un reportaj, ci despre o ficțiune literară. Încercând să identifice particularitățile acestui tip de scriitură, V. Ichimescu reține două componente importante ale reportajului, respectiv „emoția” pe care acesta o produce, așa cum se întâmplă în cazul „reportajului afirmativ”, și care pare să apropie această specie de literatură, însă, fiind „provocată de anumite laturi estetice ale realității și mai ales de sublimul social al vremurilor noastre”, „nu ține de literatură.” A doua componentă este dată de „rolul reporterului”, despre care G. Dimisianu, în numărul 8 pe 1964 al revistei „Steaua”, spunea că se asociază cu „lipsa neutralității concretizate stilistic.” În opinia lui V. Ichimescu, „reporterul de talent nu se lasă antrenat prea mult afectiv în relatarea sa.” Căci „interesul cititorului” este menținut viu „nu de coloratura lirică a faptelor prezentate, ci de faptele în sine.” □ Sunt publicate o serie de *Aforisme* semnate de Lucian Blaga. □ Gherghinescu Vania începe publicarea unor scrisori ale lui Lucian Blaga, în buna tradiție începută de revista „Tribuna”, în numărul din 3 iunie 1965, prin articolul intitulat *Lucian Blaga la Brașov*. Personalitatea poetului – foarte retras, timid, închis în sine – reiese atât din fragmentele și din scrisorile complete publicate, cât și din comentariile lui Gherghinescu Vania. Este prezentat, totodată, facsimilul uneia dintre scrisorile trimise de poet Domniței Gherghinescu Vania. Este descrisă întâlnirea dintre Tudor Arghezi și Lucian Blaga, mediată de Gherghinescu Vania. □ În rubrica *Cărți* sunt recenzate, de către Ion Bucur, povestirile științifico-fantastice semnate de Vladimir Colin, incluse în volumul *Viitorul al doilea*. □ În aceeași rubrică este prezentat compendiul de istorie literară al lui Augustin Z. N. Pop, intitulat *Din istoria culturii argeșene* – de către Aurel Tănăsescu. Rubrica *Cărți* găzduiește, de asemenea, sub titlul *Limitele analizei*, un comentariu al romanului lui Augustin Buzura, *De ce zboară vulturii?*, considerat, de către Ioanid Cerb, superior volumului de debut al romancierului, *Capul Bunei Speranțe*, întrucât, aici, „analistul fin și competent”, medic

psihiatru de profesie, surprinde verosimil anxietatea, „caracteristică generală a eroilor” săi. I se reproșează romancierului, însă, faptul că eroii nu au, încă, „o viață socială a lor.” □ În aceeași rubrică, volumul de debut *Zumbe*, semnat de Gheorghe Chivu, este recenzat de către Nicolae Maria, care remarcă „viziunea poetică de extracție folclorică”, corelată cu „elemente de contemporaneitate”, dar îi reproșează autorului „uscăciunea versului.” □ Un grupaj de versuri cuprinde poezii semnate de Gherghinescu Vania – *Poporul, Icoana stelei, Revoluție, Credință*; Ștefan Stătescu – *Cântec de bărbat, Vagabond cu sori* – dedicată lui Panait Istrati. □ Este publicată, în povestirea Curierul văzduhului, semnată de Radu Tudoran. □ Bianca Dumitrescu publică povestirea *Seara premierei*. □ Un grupaj de versuri aparținând poeților români, maghiari și germani îi reunește pe Nicolae Stoe – *Numele nostru*, Mihai Crama, *Definiția partidului*, Bartálys János – *Pământ natal*, Werner Bossert – *Iluminare*, Verona Brateș – *Vers propriu*. □ Un alt grupaj de versuri adună laolaltă poeți români și de alte naționalități: Daniel Drăgan – *Clipa*, Hans Schuller, *Soare mult*, Jancsik Pál – *Datorie*, Darie Magheru – *Memento, Dacia Felix, Execuție*. □ În articolul *Traectoria unui debutant*, Toni Albaru comentează poeziile debutantului Matei Gavril, publicate în numărul 9 pe 1966 al „Gazetei literare”. Dacă în primele 10 poeme, din cele douăzeci ale grupajului de texte, se creează „o atmosferă copleșitoare, densă, telurică, de o mare forță emoțională”, care „constituie substanța poetică a acestor poeme”, începând cu a unsprezecea poezie se pot identifica ușor similarități nepermise cu poezia lui Ioan Alexandru. □ În articolul intitulat *Orgoliul creatorului*, Virgil Iliescu asociază specificitatea procesului de creație, în cazul lui Adrian Păunescu, temerității ca marcă distinctivă, înțeleasă ca necesitatea puternic resimțită de poet de a-și crea singur, în lipsa unor deficiențe fizice care să poată fi învinse (Beethoven, Homer etc.), obstacolele din a căror depășire să se nască sublimul poetic. Nicolae Popescu semnează articolul *Vitalitatea reportajului*, semnalând faptul că suplimentul numărului 24 pe 1966 al „Gazetei literare” este dedicat în totalitate acestei specii. □ Alecu Ioan Ghilia semnează reportajul *Dialogul cu istoria*. □ Ion Lăncrănjan semnează reportajul puternic marcat politic *Ecouri în munți*, în care relatează „aspecte din vizita conducătorilor de partid și de stat.

● [„Ateneu”, nr. 6] Număr tematic G. Călinescu, deschis pe prima pagină de două poeme semnate de Elena Cătălina Prangati: *Partidului și Iubitul*. □ În *Vârsta poetului*, Platon Pardău problematizează pe marginea *Poeziei tinere*: „Calificativul a devenit blazon pentru o seamă de poeți și e abordat cu o ostentație deloc lăudabilă. Mai mult, direct sau nu, în unele cazuri între poezia tânără și poezia de valoare se pun automat semnele egalității. Se adaugă apoi premiile Uniunii Scriitorilor, conferite tinerilor, (...) articolele-bilanț despre tinerețea poeziei, poezia tânără, entuziasmul poetic etc., unde sunt citate mereu aceleași câteva nume, și iată-ne în fața unui fals tablou al poeziei noastre

contemporane din care lipsesc autorii prestigioși”. Autorul dezaprobă poziția unor critici literari care „exclud din discuțiile literare sau tratează superficial creația unora dintre valoroșii noștri poeți. (...) Asemenea omiteri sau tratări expediate ale unor poeți talentați, reprezentativi, se întâlnesc destul de frecvent în paginile revistelor literare”. Creionând contextual epocii, Pardău ajunge la concluzia că „... disocierile amenință să devină manie în critica noastră literară. Nu ne referim la disocieri de idei sau de fenomene, ci avem în vedere un sistem la fel de superficial de a aborda creația literară: împărțirea poeziei pe regiuni, zone geografice etc. Firește, fiecare scriitor aduce cu el ceva din aerul de unde se trage, însă a considera că harul poetic autentic îi garantează mai sigur ambianța bucureșteană, e cel puțin trist pentru autorii unor asemenea opinii”. În finalul articolului, autorul pledează pentru responsabilitate în actul critic, „pentru mai puține râuri inutile de cerneală și pentru dezbateri mai atente, profunde, împotriva acestor înregimentări biologice și geografice care, devenite argument critic hotărâtor, vădesc (...) resursele precare ale unor condeie de a înțelege matur fenomenul literar contemporan, atât de multiplu divers; dar, în același timp, rezultând într-o unică și tânără vârstă care e însăși poezia noastră actuală”. □ Cu prilejul comemorării a trei decenii de la moartea lui M. Blecher, C. Isac semnează profilul critic al lui *M. Blecher*, în care prezintă repere din viața și activitatea literară a celui dispărut: „Scrisul lui M. Blecher a reținut atenția criticii care i-a recunoscut profunzimea analizei raporturilor intime ale eroului condamnat la o lungă mistuire interioară”. Semnatarul articolului face o serie de comentarii cu privire la operele care l-au impus în epocă. Astfel, *Întâmplări în irealitatea imediată* este „o carte a copilăriei lipsită de voluptățile ei elementare”; romanul *Inimi cicatrizate* „explorează zonele reportajului în incidență cu *Muntele vrăjit* de Th. Mann. (...) M. Blecher contemplă cu fantezia exacerbată a copilului de odinioară evoluția propriei sale boli apoi raporturile cu noua condiție de viață a spitalului. Mediul saloanelor populate de bolnavi ascunde tristețea imensă a frângerii trupurilor în fața marelui mister al bolii.(...) Autobiografic până la ultima filă, romanul are în ciuda licențelor sale, valoarea unui puternic document uman, a unei proze dense și viguros construite, relevând un remarcabil talent.” „Vizuina amăgirilor” anunța „continuarea acestui ciclu al suferinței, Dar, răpus de boală, M. Blecher a părăsit pentru totdeauna lumea din care a cules numai dezamăgiri și asupra căreia a aruncat o lumină tulburătoare.” □ În cadrul rubricii *Breviar critic*, S.[orianu] Vlad face unele aprecieri despre *Beletristica tânără în „Luceafărul”* salutând demersul celor de la publicația bucureșteană de a promova „cu neostenită pasiune tineri poeți și prozatori”. Între poeții amintiți se află: Doina Alexandrescu, Ion Alexandru, Horia Gane. Dintre autorii de proză scurtă sunt menționați Dumitru M. Ion, Corneliu Omescu, Horia Pătrașcu, Dionisie Șincan. □ În aceeași rubrică, O. Bibire semnează textul *O consemnare judicioasă* în care îi conferă lui Nicolae

Manolescu statutul de „cel mai dotat cronicar al fenomenului liric actual”. Afirmatia este susținută prin trimeri la „observații din cronica la volumul *Moartea ceasului* de Marin Sorescu”. □ În articolul „*Serviciu liric*” sau „*academism ocazional în critică...*”, Valeriu Dumitrescu comentează caustic pe marginea unor „măsurî profilactice” propuse de Virgil Nemoianu pentru critica noastră literară. Aceste măsuri, de fapt „o injecție de academism ocazional” sunt menționate în articolul *Observații despre criticii tineri* («*Luceafărul*», 4 iunie 1966): „Prima doză de «academism ocazional» se pare că a luat-o criticul însuși și efectul este miraculos... Reacțiile de tip encefalopatic îl fac pe Virgil Nemoianu să-i vadă pe criticii noștri tineri cei mai reprezentativi (Matei Călinescu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion și Valeriu Cristea) dând ocol operelor, stropindu-și afirmațiile cu citate”. Observațiile teoretice ale recenzentului sunt susținute de citate: „Cităm: «la Matei Călinescu domină nu subtilitatea, ci finețea»; «N. Manolescu recurge la arsenalul teoretic nervos și nerăbdător», «Valeriu Cristea pare a se fi lăsat pradă unei rutine premature». Când ajunge însă la „tinerii critici” angajați să osândească în coloanele generoase ale „*Luceafărului*”, „exigența” lui Virgil Nemoianu cade cu o luciditate temperamentală în euforie. (...)Astfel sunt nostime simpatiile și afinitățile sale manifestate cu o atitudine ostentativă.” În concluzie, păstrându-și aceeași doză de causticitate, autorul notează: „Din cele de mai sus, e greu să-l mai iei în serios pe V.N. cu tot «academismul» său ocazional. Afirmările lui se topesc în ridicol, iar mădularele atâtor «critici autentici» încep să se anchilozeze sub „acțiunea nocivă” a tămâii, risipită cu dezinvoltură într-un altar critic unde harul a uitat să mai coboare.” □ În *Microcronică pentru «Cronica»*, M.S. aduce laude colegilor de la revista „*Cronica*”: „Observațiile pertinente privind fenomenul literar, exigența și simțul de răspundere care prezidează promovarea valorilor, tematica largă a paginilor și de știință atestă că, numai după câteva luni de la apariție, confratele nostru ieșean a găsit modalitățile proprii care-l recomandă iubitorilor de literatură.” Alături de menționarea rubricilor permanente din revistă, autorul consemnează ca „notabilă” prezența permanentă a unor tineri poeți de reală înzestrare ca Ion Chiriac, Adi Cusin, Elena Cătălina Pangrati. Sunt amintite carnetul de lector, susținut periodic de Demostene Botez și valoarea documentaristică a rubricii *Răsfoind vechi reviste ieșene*. □ N. P. Stelian semnalează în *Cântece în coloană* apariția culegerii de versuri cu același titlu în care se regăsesc „tinere și talentate condeie din Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (...) care au îndrăgit meșteșugul poeziei, cântă în versuri înaripate viața oamenilor și a cetății petrochimiei de pe Valea Troțușului.” □ În articolul *Într-un ziar de uzină*, același N. P. Stelian, scrie entuziast despre apariția ziarului „*Chimistul*”, organ al comitetului de partid și al comitetului sindicatului de la Combinatul chimic Borzești: „În cele patru pagini ale ziarului, sunt publicate, pe lângă informații legate de productivitatea

muncii, calitate, preț de cost, și poezie: „Entuziastul colectiv de redacție atrage cu pricepere, la elaborarea ziarului, pe membrii cenaclului literar «George Călinescu». Urmarea firească a acestei colaborări: adesea, pasiunile ziarului sunt înnobilate de poezii, schițe, reportaje – creații ale muncitorilor, inginerilor, tehnicienilor”. □ În cadrul rubricii *Aniversări – George Călinescu*, Marcel Duță semnează articolul *Anticipări pseudonime ale „Cronicii mizantropului”* în care creionează „cariera publicistică prodigioasă, de o nedezmintită integritate interioară și într-o expresie mereu elevată, rar întâlnită atunci într-o literatură aflată la confluența raționalismului francez cu spiritul balcanic.” (...) Colaborarea lui G. Călinescu la «Adevărul literar și artistic» (...) este de-a dreptul surprinzătoare pentru cine-și limitează cercetarea la colecția revistei: ea începe cu nr. din 10 ianuarie 1932 printr-un fragment din «Viața lui Eminescu» (...), prin scurte recenzii, note în pagina de *Cărți și Reviste*, pentru ca chiar de la al cincilea număr al colaborării sale, din 7 februarie, să preia *Cronica literară* pe care o va scrie cu regularitate până la apariția «Jurnalului literar» (1939). (...) Din seria cronicilor sportive înserate în paginile «Adevărului literar și artistic» e sigur că *Natațiune*, *box*, *motociclism*, *Box*, din 29 mai și *Înot* din 5 iunie – semnate *Sportiv* și, probabil, a cincea – *Înotul* din 24 iulie – nesemnată, aparțin lui G. Călinescu”. În cronicile sale sportive, Călinescu relevă, ca și Camil Petrescu, „o viziune a sporturilor în aspectul lor estetic și psihologic.” (...) „Preocupat de dezvoltarea armonioasă integrală a individului, de înnobilarea lui cu un sentiment de existență colectivă, Călinescu împarte sporturile în două clase: „în falsele sporturi de natură spectaculoasă, în care satisfacția este de natură nervoasă și în sporturile propriu-zise care dau o tensiune mai mare a vieții corporale”. Cele cinci cronici de modă – *O mare aliată ancestrală*, *Stimulentul vitrinelor*, *S-o luăm de la epidermă*, *Cosițele femeii*, *Ochii și sprâncenele* – semnate *Dandy*, „sunt impregnate de istorismul călănescian caracteristic, de numeroase asociații livrești (...) de aceeași idee persistentă a reluării în variantă modernă a anti-chității. (...) Cronica turistică (...) devine în expresie călănesciană cronică balneară, semnată *Ovidius*. Paternitatea celor patru exemplare – *Tekirghiol*, *Tekirghiol – Movilă*, *Tekirghiol – Eforie*, *Pe plajă* – este neîndoieșnică. (...) prin conținut și prin structură, cronicile balneare sunt adevărate cronici ale mizantropului, cu interesul dominat de a face „observațiuni în privința locurilor și moravurilor” cuprinzând totdeauna sensuri de critică socială. (...) Regăsim (...) același spirit preocupat de înțelegere a psihologiei oamenilor, de clasificarea lor tipologică, de decantarea sensurilor generale, estetice în întâmplările cele mai obișnuite, de încadrarea vieții contemporane într-un cadru istoric larg de cultură universală, care era propriu *artistului* G. Călinescu”. □ Scriind despre *Revista „Capricorn”*, G. Gheorghiuță semnalează apariția în noiembrie 1930 a primului număr al acestei publicații lunare de critică și literatură, coordonată de G. Călinescu. Revista a avut o existență

foarte scurtă, între cauze fiind menționate „lipsa fondurilor, greutatea difuzării, ostilitățile de tot felul cu care unii întâmpinaseră evenimentul”. Numărul 1, din luna noiembrie, cuprinde sub titlul *Redacționale*, „un foarte concis program al revistei” al cărei principiu fundamental era libertatea opiniilor și a punctelor de vedere: „colaboratorii pot exprima orice idei, chiar în discordanță cu vederile redactorului și ale celorlalți colaboratori și să judece cu toată sinceritatea persoanele, dacă în articolele de documentare sunt călăuziți de adevăr, iar în cele de opinii de simțul decenței”. Tot din primul număr fac aparte articolul lui G. Călinescu intitulat *De disparitione angelorum*, o *Autobiografie* semnată de Camil Baltazar, un document articol de istorie literară având ca subiect polemica de la 1867 privind originea poetului francez Ronsard, scrisori inedite de la Aureliu Cornea, o *Bibliografie critică*, rubricile *Curiozități*, semnate Capricorn și *Prezentări* unde se publicau versuri ale poezilor tineri: „fascimilul unei variante a poeziei *Steaua de seară* de Ion Barbu (în volumul din 1930 intitulat *Steaua immului*)”. Publicarea acestui facsimil l-a nemulțumit pe I. Barbu, iar G. Gheorghită redă și textul scrisorii lui Călinescu, în care criticul răspundea reproșului formulat de poet. Textul integral al scrisorii a fost publicat în «Revista de istorie și teorie literară», nr. 3-4 / 1965, p. 573-574. Al doilea număr al revistei (și ultimul) debutează cu un omagiu adus lui Eugen Lovinescu la împlinirea a 50 de ani: „D. Eugen Lovinescu rămâne cel mai mare critic, dar nu unicul, pe care până în prezent l-a avut literatura română”. În același număr apare partea a doua din *De disparitione angelorum*, două articole despre Mihai Eminescu, *Amintiri despre E. Lovinescu* (semnat de Camil Baltazar), *Cu Coșbuc la Tismana* (de Ramiro Ortiz), *Bibliografia unei polemici* (de Alex. Ciorănescu), *Bibliografie critică* de G. Călinescu și rubrica de *Curiozități*. În finalul articolului, autorul constată că revista „concepută și realizată astfel, în spirit autentic călinescian, prefigurează în mic, perfecțiunea revistei literare care va fi «Jurnalul literar»... □ În articolul *Despre Torquato Tasso*, Mihaela Șchiopu analizează studiul lui G. Călinescu prin care încearcă să-l plaseze pe poetul italian „într-o justă echivalență a valorilor”. Relevând particularitățile studiului lui Călinescu, autoarea remarcă: „În primul rând te izbește personalitatea criticului care trece prin observația și analiza proprie orice afirmație. Sunt prezente gusturile, simpatiile personale, o atitudine proprie ce conferă studiului său o culoare aparte. Nu citim un studiu despre Torquato Tasso, ci îl ascultăm pe Călinescu vorbindu-ne despre Tasso, așa cum l-a înțeles și cum l-a apropiat el. (...) Farmecul deosebit al studiului îl formează însă meditația personală continuă a autorului. Analiza literară îi oferă mereu prilejul unor observații de ordin etic sau estetic”. În final, autoarea articolului punctează liniile de forță ale studiului lui Călinescu: „Amestec de părere proprie și analiză documentată obiectivă, de amănunt și asociație largă, de narație și metaforă, studiul critic al lui Călinescu ne oferă o interpretare originală și profundă a lui Tasso. Fiindcă la el nu vom întâlni niciodată locuri

comune, superficialitate sau delăsare, ci pasiune și efervescență, integrare elegantă și profundă în ființa și opera poetului pe care îl analizează”. Sunt publicate poemele *Ceai, Mânie și Fluviul ciconilor*, semnate de G. Călinescu. □ Vlad Sorianu semnează cronică literară la volumul *Jurnal* de Eugen Barbu. Se evidențiază existența a două genuri de memorialistică: „unul se întemeiază pe relatarea conștiințioasă a întâmplărilor cotidiene, pe înfățișarea filmului vieții, la care autobiograful face comentarii ad-hoc, reflectând optica lui de atunci (...). Un al gen memorialistic prin excelență este cel al amintirilor, al confesiunilor, al reconstituirii trecutului din perspectiva unei vârste venerabile, a sedimentării și decantării îndelungi, de unde nostalgie, dar și detașare, poezie, dar și adevăr.” „Jurnalul” lui Eugen Barbu se revendică din ambele genuri căci „multe sunt pasajele datate anterior anilor noștri, în care se recunoaște clar optica prezentă, dacă nu chiar etapa actuală a meșteșugului. (...) Tot un argument în sprijinul afirmației că avem de-a face cu ceva intermediar între amintiri și însemnări zilnice, mi se par relatările cu privire la cristalizarea conștiinței ideologice a viitorului ofițer.(...) ceea ce este surprinzător și confirmă o dată în plus că Barbu e prozator de talent în primul rând, pamfletar în al doilea, și eseist numai din când în când, e faptul evident că atunci când transcrie pagini literare relativ finisate sau proiecte de romane, autorul a la el acasă, senzația de poză, penibilitatea sunt cu totul excluse, te cucerește prin autenticitatea neștirbită.” □ În cadrul rubricii *Excelsior*, Marin Sorescu este prezent cu poemul *Lapsus*. □ Sub titlul *Glose critice* (III), Vasile Sporic scrie despre *Condiția filozofică a criticii*, text care aduce în discuție una dintre dezbaterile literare ale vremii: „definirea criticii ca sinteză a judecății valorice cu comparația între intenția artistică și rezultatul obținut, cu situarea istorică a operei și diagnosticul său ideologic (...) A exclude știința, ca și etica de altfel, din sfera criticii înseamnă a accepta implicit teza fundamentală a *Criticii puterii de judecată* cu privire la autonomia esteticului. Dar în timp ce Kant admitea necesitatea unui ideal moral pentru artă, adepții «criticii contemplative» limitează critica la postura de justificatoare (Saint-Beuve), sau de «culegătoare», «lămuritoare» (Lovinescu), exclud datoria ei de a proclama idealuri în artă. Cred că în subsidiarul unora din atitudinile exclusiviste ale interlocutorilor actualei dezbateri este conținută și această omisiune, sau măcar riscul ei, adică al unei critici a-morale. □ Plecând de la observația lui Adrian Marino din articolul *Obiect și metodă*, Vasile Sporic subliniază ideea că „reconstituirea critică presupune analiză și sinteză în aceeași măsură. Aș completa introducând în discuție categoriile de logic și istoric. E nevoie de ele în măsura în care romanul, de pildă, își propune să surprindă caracterele și realitățile *in spe*, într-o perspectivă dinamică, deci istorică”. □ G. Pătrar scrie o recenzie la primul volum semnat de Gabriel Dimisianu, *Schițe de critică* în care se regăsesc cronici, articole, încercări de sinteză apărute între anii 1962-1965 în revistele literare: „volumul dezvăluie un comentator cu preocupări

diverse (...) care receptează cu seriozitate fenomenul literar contemporan, înclinat spre o critică cumpătată, înțelegătoare și clementă, ferindu-se în genere să facă judecăți ferme de valoare.” „Încercările de sinteză” probează spiritul critic al autorului, dovedesc un gust literar bun și faptul că știe să pătrundă în structura interioară a operelor, că știe să scoată în relief elementele rezistente, sub raport estetic, pe care operele le conțin”. □ D. Nica recenzează volumele nouă și zece din „Limbă și literatură” editate cu prilejul comemorării a 75 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu și Ion Creangă. Volumul nouă cuprinde studii semnate de nume reprezentative (G. C. Nicolescu, S. E. Demetrian, Mihail Pop, N. I. Popa) dedicate exclusive celor doi mari scriitori. Sunt amendate câteva „studii” care „nu-și justifică existența într-o astfel de publicație”. Volumul zece cuprinde studii grupate în rubricile specific ale revistei: teorie, critică și istorie literară, limbă și stil, folclor, metodică predării limbii și literaturii române, texte și documente, bibliografie. La final, după o evaluare riguroasă a studiilor care alcătuiesc cele două numere ale revistei, D. Nica notează că „din toate punctele de vedere, volumul zece se situează deasupra volumului nouă.” □ În articolul *Aniversare*, R. Cernat semnalează apariția celui de-al doilea supliment literar-cultural al ziarului „Zori noi” din Suceava, „editat în cinstea celor patruzeci și cinci de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. (...) Această revistă aniversară vine să înfățișeze marile înfăptuiri socialiste din Țara de sus și totodată să demonstreze existența în Bucovina a unei vechi și puternice tradiții culturale, cu îmbucurătoare înflorire azi”. □ Semnează versuri Ioanid Romanescu, Dragoș Vicol, Carmen Tudora, iar proză de M. C. Delasabar, N.V. Turcu, I.D. Costea, Silvia Nicolau și Alexandra Târziu. □ Ultima pagina a revistei cuprinde versuri semnate de George Trakl, în traducerea lui Petre Stoica.

- [**„Cinema”, nr. 6**] Numărul este consacrat Festivalului Mamaia '66, celui de-al treilea Festival Național al filmului și primului Festival internațional al filmului de animație. □ În rubrica *Contracronica* apare textul lui Radu Cosașu, *Priviri, prim planuri*, un articol în care sunt discutate filmele: *Adevărata față a fascismului*, *Aventura* și *Doi*. □ Lângă acest text, apare nota *Critică pe sărite*, nesemnată: „Remarcă reluată: o foarte puțină critică literară și artistică la televiziune. Cartea filmul, spectacolul de teatru dramatic, muzical, păpușăresc, coreografic, apoi expozițiile, concertele nu sunt comentate sistematic, televiziunea nu e în actualitate, din acest punct de vedere, decât sporadic și evaziv. Dar tocmai aici ar fi loc de o complexă cronică vieții culturale din toată țara, pe criteriul relevării operative a noutăților, întocmindu-se, cu ajutorul criticilor din București și din alte orașe, un ghid selectiv. Această cronică ar putea fi deschisă și acelor manifestări care îndeobște nu intră în raza presei: conferințele și simpozioanele pe teme de cultură generală, dezbaterile de creație din diverse instituții și organizații culturale, activitatea vastă a bibliotecilor la sediu și în afara lui... Rubrica numită *Actualitatea*

cinematografică, cea intitulată *Gong*, *Cronica discului* și altele apar pe sărite cu sumare întâmplătoare, nu poți reconstitui cu ajutorul lor ce a fost esențial în peisajul respectiv, între două emisiuni. Din acest punct de vedere, radioul a luat-o mult înainte, cel puțin cu totdeauna informată și bogată «gazetă literară» sau cu o «actualitate literară» niciodată exclusiv bucureșteană și neistovit critică.” □ La *Cartea de film*, Al. Racoveanu publică textul *Primele apariții în biblioteca cinefilului*, o cronică despre două cărți: *Momente din trecutul filmului românesc* de Ion Cantacuzino și *Sergei Eisenstein* de Ana Maria Narti, ambele apărute la editura Meridiane. Din text cităm: „Lucrarea lui Ion Cantacuzino este o incursiune istorică (documentată, susținută de exemple) în trecutul filmului românesc. (...) N-ar fi potrivit să pretindem de la un studiu care se intitulează «Momente» să fie altceva decât își propune. În limitele îngăduite de o schiță pentru o viitoare istorie a filmului românesc, lucrarea aduce o bogată informație, izbuteste caracterizări sugestive, chiar dacă analiza făcută de autor suscită unele observații (în legătură cu accentele puse asupra unor filme și cu trecerea prea din fugă asupra altora). Poate că «momentelor» descrise de Ion Cantacuzino le lipsește acel «surâs de indulgență emoționantă» pe care autorul îl remarcă la filmul de montaj *Lanternă cu amintiri*. Textual, păstrându-și densitatea, ar fi pierdut astfel o anumită rigiditate și ar fi fost mai plăcut la lectură. Micromonografia Anei Maria Narti este scrisă cu o mai mare căldură, cu evidentă pasiune pentru subiectul tratat. Personalitatea lui Eisenstein se desprinde din lectura celor 43 de pagini în tot ce are ea caracteristic. (...) Estetica eisensteiniană, aportul cineastului sovietic la gândirea cinematografică a timpului său și a viitorului (rolul și funcțiile pe care le acordă montajului sau monologului interior), sunt conturate în linii sigure. Ultimul capitol, «omul», încheie cu câteva caracterizări sugestive (din care nu lipsește și fiorul emoțional), un portret în care criticul a știut să-mbina informația cu capacitatea de a evoca”. □ Între informațiile din acest număr, atrage atenția următoarea: „Mircea Drăgan și Nicolae Țic au scris un scenariu inspirat, ca și filmul *Lupeni 29*, din epopeea eroică a luptelor greviste din Valea Jiului. Subiectul abordează dintr-un unghi nou această temă generoasă, înfățișând odiseea văduvelor celor uciși în masacrul din 1929. Filmările au și început, sub conducerea regizorului Mircea Drăgan, și se desfășoară într-un ritm susținut. Titlul filmului: *Golgota*. Din distribuție remarcăm pe Draga Olteanu, Viorica Farkas, Ioana Drăgan, Nunuța Hodoș, Réka Nagy, Gheorghe Dinică, Sebastian Papaiani. Imaginea este semnată de George Cornea”. ■ B.[ujor]T. Râpeanu semnează textul *Scriitori români și filmul. Rebreanu. Primul nostru scenarist*: „De câte ori s-a discutat despre producătorul *Războiului Independenței*, Leon Popescu, s-a insistat poate prea mult pe laturile exterioare ale activității sale, pe unele aspecte administrativ-economice ale întreprinderii ce o conducea, și aceasta în dauna sublinierii tendinței importante pe care ei a promovat-o: punerea filmului românesc, încă de la

nașterea sa, sub auspiciile înalte ale culturii și artei. (...) Suntem în vara lui 1912. Rebreanu abia publicase un prim volum, nu foarte luat în seamă de opinia publică, dar în care Mihail Dragomirescu descoperea «pe tânărul scriitor cel mai apropiat de Caragiale și Brătescu-Voinești». Proiectele marilor romane aia prindeau contur (abia anul următor – 1913 – mărturisește Rebreanu avea să fie anul muncii serioase). Filmările *Războiul pentru Independență*, începute în martie, se apropiau de sfârșit. Și așa cum o va face permanent, Leon Popescu apelează la scriitori, invitațiile «către scriitori și artiști», lansate în presă, l-au adus probabil și pe Rebreanu la film. Asta din punctul de vedere formal. Pentru că felul în care scrie scenariile Rebreanu, denotă preocupare și atenție deosebită, un interes cinematografic aparte, aptitudini pentru înțelegerea exigențelor ecranului.”. Autorul articolului se ocupă de drama cinematografică *Un vis năprasnic* și de scenariul *Ghinionul*: „Dacă despre un film după scenariul. *Un vis năprasnic* nu avem date, în privința realizării *Ghinionului* există unele referiri. Filmul făcea parte dintre cele anunțate de Leon Popescu la 22.VI.1913 a fiind gata, în stoc. Nu cunoaștem însă nici o relatare sau referire a cuiva care să fi văzut filmul sau care să știe că acesta s-a proiectat. În același interviu, Leon Popescu anunță filmul ca rulând în completare la *Pacostea*, ori afișe ulterioare anunță împreună cu *Pacostea*, un film cu Maximilian. (Nu poate fi vorba de schimbarea actorului sau de o eroare de nume. Reporterul a văzut filmul cu Maximilian și *așteaptă* «o comedie plină de haz jucată de domnul Ciucurete, după libretul domnului Rebreanu»...) Evident, cele două scenarii necesită o analiză mai amănunțită pe măsura importanței lor excepționale pentru istoria filmului în România e care n-o putem întreprinde acum. Ele sunt primele mărturii ale contribuției scriitorilor noștri la arta pe care Rebreanu o aprecia pentru că «ne arată o lume de poezie, de realitate crudă, ori de frumusețe de basm, inegalabilă»,..

• **[„Familia”, nr. 6]** În consistentul articol ***Pledoarie pentru realism***, Radu Enescu își continuă seria de analize pe această temă. Declarând axiomatic că „arta majoră nu poate fi decât realistă”, semnatarul articolului pledează pentru un realism național (cu exemple „adaptate” ideilor sale), nu înainte de a evidenția cele două tendințe „tranșante în problema semnificației și valorii conceptului de realism”, din punct de vedere al esteticii marxiste: „Pe de o parte concepția unui realism fără țărături, pe de altă parte o atitudine conservatoare și rigidă, reîncarnare a sociologismului vulgar, care generalizează cuceririle realismului veacului trecut și ar dori să le impună, drept canoane inegalabile, contemporaneității. Firește, între aceste poziții-limită, riguroso delimitate, există o serie de puncte de vedere intermediare, mai mult sau mai puțin nuanțate, forme mixte etc. Dacă ambele poziții sunt intenabile prin extremismul lor unilateral, desigur că adevărul nu se va afla undeva pe la mijloc, în compromisul lor eclectic. Noțiunea de realism trebuie «gândită» din nou, în implicațiile ei teoretice și pe baza creațiilor concrete, pentru a permite

elaborarea unui concept al realismului, original, atât solid fundamentat teoretic cât și, mai ales, corespunzător bogatei contribuții artistice a literaturii noastre naționale. Revirimentul liric din ultimii ani, reușitele meritorii ale epicii noastre din anii trecuți, studiile nuanțate din ultima vreme, vizând specificul artistic, ale criticilor și istoricilor literari, ne demonstrează că în literatura română realismul nu se află nicidecum în criză. (...) Totodată, eflorescența deosebită a scrisului nostru ne dovedește că realismul, aceasta stea polară a literelor noastre, este, în primul rând, un concept deschis, pasibil de noi determinări, prin îmbogățirea continuă a practicei literare. (...) Literatura română, ... care în cele două decenii și mai bine de la Eliberare a exprimat în numeroase opere pregnante transformările epocale survenite, dezvoltarea unei noi conștiințe înaintate, formarea unui om al vremurilor sale cu un univers spiritual calitativ inedit, această literatură ... își poate în mod legitim permite elaborarea unei noțiuni specifice despre realism, pe baza marilor tradiții progresiste, cât și a aspirațiilor populare, a realităților morale și necesităților spirituale ale națiunii socialiste române”. În continuare, Radu Enescu este de părere că „ceea ce asigură literaturii noastre actuale viabilitatea și condițiile reușitelor este acea unitate de idealuri și aspirații care îi garantează coeziunea fermă în excepționala diversitate de stiluri, modalități și maniere. Dacă până la Eliberare, cultura și respectiv literatura română era mănătată de contradicția, de jocul polar, teoretizat de o seamă de esteticieni și critici din acea vreme, dintre tendința așa-zis tradiționalistă și cea numită modernistă, astăzi o asemenea dezvoltare dihotomică și într-un spirit de reciprocă ostilitate a scrisului nu mai există. Se pune, de altfel, întrebarea dacă opoziția tradiționalism-modernism nu era secundară, în multe cazuri arbitrară, și dacă esențialul nu consta în lupta clară, fără echivoc, dar totuși deosebit de complexă în nuanțele și diferențierile ei, între tendințele înaintate și elementele retrograde din sânul culturii noastre. Datorită unei ideologii unitare, am depășit astăzi seculara dispută între «anticii» și «modernii» noștri. Azi nu mai există două linii directoare, care se înfruntă, ale scrisului nostru. Ca să ne limităm doar la anul literar care a trecut, putem afirma că lirismul funciar al lui Ștefan Bănuțescu sau Dumitru Radu Popescu coexistă, fără fricțiuni ideologice, cu epica analitică a unor confrăți de generație. De asemenea, imagismul lucid, prin excelență liric, al lui Nichita Stănescu se revendică de la aceeași rădăcină comună a contemporaneității socialiste ca și masivitatea epică, revărsată în largi și sinuoase planuri, a lui Ion Gheorghe, iar criticii noștri, în acțiunea lor salutară de reconsiderare a valorilor autentice, au manifestat o egală comprehensiune, fără a redeschide false și stinse vechi polemici, atât față de meritele lui Eugen Lovinescu, cât și cele ale lui Nicolae Iorga”. Se apreciază pozitiv de către Radu Enescu faptul că „experiența literaturii noastre actuale nu ne mai permite atitudini de dogmatică închistare. În fața unei varietăți atât de bogate de modalități și sensibilități creatoare a statua drept unica formulă realistă acceptabilă aceea a creației

romanești tradiționale, atotcuprinzătoare și polifonice în care între om și realitate raporturile sunt de echilibru natural, devine o întreprindere de nesuținut. Marxismul creator, evident în toate ramurile de activitate umană din țara noastră, ar fi contrazis de o cantonare rigidă pe pozițiile depășite ale esteticii hegeliene după care romanul e o epopee modernă a burgheziei care implică totalitatea unei concepții despre lume și viață. Este iluzoriu de-a pretinde într-o epocă de prefaceri atât de rapide unui prozator să reprezinte exhaustiv totalitatea epocii sale. Sunt mulți scriitori contemporani care au adâncit o singură parcelă din realitate, un unic fragment al existenței umane. Scrisul lor nu devine antirealist pentru că reprezintă un fragment al existenței. Ar fi devenit dacă ar fi prezentat existența drept fragmentară. (...) Caracterul unidimensional al unei opere nu înseamnă antirealism, nici ideologic și nici artistic. A stabili rigide cezuri între realism și non-realism, pe baza ideii de totalitate, de pluridimensionalitate sau nu a unei producții literare este un procedeu necritic care subapreciază teoretic specificul creației artistice. (...) Firește că dacă oficiului critic îi revine misiunea de-a milita hotărât împotriva îndiguirii realismului de orice canoane apriorice, de a asigura receptivitatea literaturii la orice îmbogățire determinată de însăși transformarea realității, el nu poate să gireze nici desființarea artei realiste, de astă dată nu prin claustrare, ci prin dilatare nelimitată. E punctul la care duce în ultimă, instanță formula realismului fără țărături, care echivalează noțiunea de artă cu cea de realism. (...) Realismul nu constituie în primul rând o problemă de metodă sau de tehnică scriitoricească, ci reprezintă pentru scriitorul situat pe poziții revoluționare o problemă de atitudine fundamentală în fața lumii și vieții, de afirmare activă, a realității, de ideologie deci în sensul larg al cuvântului. (...) Atitudinea activă adoptată față de realitate înseamnă și o viziune a ei ierarhic structurată. Ierarhizarea realității nu înseamnă însă și o ierarhie tematică. Ea înseamnă, înainte de toate, plasarea în primul plan, a omului, ființă rațională prin excelență, văzut în dimensiunea sa social-istorică concretă. Desigur că scriitorul român de astăzi este în primul rând solicitat de problemele esențiale, majore ale vieții noastre noi, își îndreaptă efortul creator spre pătrunderea în universul spiritual al constructorilor socialismului, în bogata lor lume de gânduri și sentimente. Această exigență înaltă presupune nu atât o preferință tematică, ci mai ales una categorială. Transformarea realității atrage după sine și o evoluție a sistemului categoriilor artistice. Ierarhia sistemului categorial se schimbă. Anumite categorii dobândesc o pondere deosebită, datorită faptului că pot să corespundă mai adecvat exprimării noilor realități. Altele cad pe un plan secundar, nu satisfac deplin ritmul epocii. În literatura noastră actuală categoria satiricului, virulent și demascator, aplicat noilor noastre realități, ar constitui o apariție oarecum anacronică. Pentru a stârni un efect artistic adecvat și implicit a împlini și o eficientă funcție educativă, unii din prozatorii noștri au ales din speciile comicului umorul (Ion Băieșu: *Sufereau împreună*, Nicolae Velea:

Paznic la armonii). (...) România nouă se dezvoltă astăzi în toate sectoarele, – după cum remarcă G. Călinescu – sub zodia monumentalului. Desigur că reflectarea artistică a realității presupune categorii adecvate, înseamnă însă că o să refuzăm dreptul de cetate. În domeniul artei altor categorii de pildă? Fi-rește că nu. În fond, problema este de dozaj. Istoria țării noastre ne îndreptățește să credem că literele noastre se îndreaptă, tipologic vorbind spre un nou clasicism. (...) Ceea ce presupune și preferința creatorilor față de anumite categorii artistice, mai apte să comunice pulsul febril al devenirii istorice, dimensiunile epocii. Iar un astfel de mod de a crea, durabil și esențial, fructificând pe o treaptă mai înaltă coordonatele fundamentale ale sufletului românesc, asimilând organic cuceririle artei contemporane, generează cu necesitate o artă profund realistă și originală”. □ Cronică literară din acest număr aparține lui Gheorghe Grigurcu și se referă la volumul **Viața lui Alexandru Macedonski** de Adrian Marino. Cronicarul observă că „scrupulele de biograf ale lui Adrian Marino se constituie într-o secretă polemică anticăli-nesciană. Printre rândurile pertinente ale prefeței (pag. 5-7) se poate citi, nu fără oarecare uimire, o deszicere față de procedeele unanim cunoscute ale autorului *Vieții lui Mihai Eminescu*: «formule sintetice, elegante, chiar strălucitoare (dar inevitabil superficiale)», «un număr de formule comode», «viziune pe bază de pură intuiție». Mai neașteptată, e următoarea mărturisire a criticului în legătură cu finalitatea întreprinderii sale: «ne-am străduit să construim întreaga noastră sinteză, orientată în primul rând nu spre *creație*, ci spre *cunoaștere și înțelegere*. Justificarea (convingătoare) a unei tehnici aparte ne este oferită, e drept, prin semnalarea dificultăților biografiei lui Macedonski (...) În aceste circumstanțe lui Adrian Marino i s-a părut contraindicat a-l reduce pe poet «de la început la unitate, printr-un număr de pagini de sinteză aforistică. Aerul de probitate și înalt nivel intelectual al criticului favorizează, ca și în cazul lui G. Călinescu, discuțiile care să evidențieze aporiile rodnice. Oare în domeniul reconstituirii biografice *cunoașterea și înțelegerea* (evident, având în vedere o anume altitudine) nu sunt condiționate de *creație*? Pe acest teren *cunoaștere*, înseamnă înfrângerea clișeelelor ori construcție inițială, ceea ce e cu neputință fără o mișcare sufletească mai mult ori mai puțin perceptibilă, fără o inițiativă generatoare proprie. (...) Ori *cunoașterea* și cu atât mai mult *înțelegerea* devin virtuți creatoare deoarece pun în evidență o structură inedită a eroului respectiv, căci o imagine neutră, steril *obiectivă* a acestuia e cu neputință, fapt probat încă o dată de excelenta operă în discuție. Însăși anxietatea obiectivistă, în cazul unui biograf cu vocație, indică o conștiință a unei viziuni posibile, necesitând un control interior. Pe de altă parte, sinteza, chiar dacă nu e «aforistică», premerge într-o anume măsură scrierea biografică. Ea constituie un nucleu intuitiv a ceea ce trebuie înfăptuit, conținând temele care trebuie dezvoltate la un cât mai satisfăcător nivel documentar. Fără o perspectivă globală inițială, existența unui scriitor se

prăbușește în amorf. G. Călinescu arăta limpede acest lucru notând că: «...pentru a ajunge la sinteză trebuie să pornești tot de la sinteză, singura care-ți dă tabloul golurilor de urmărit și de umplut». Evident, Adrian Marino, este un biograf excelent, un critic cu suficient spirit speculativ pentru a ne încânta prin jocul nuanțelor dialectice. *Viața lui Macedonski* este o carte atât de complexă și de organică, încât, cu toate protestele autorului său, nu e străină de tehnica *balzaciană*, *sainte-beuviană* sau *călinesciană*. Ea are meritul primordial de a umple un spațiu alb în istoriografia noastră literară, aducând alături de imaginile lui Eminescu, Creangă, Alecsandri, Caragiale pe cea a autorului *Nopților* nu ca o convenție didactică ori însumare arhivistă, ci cu atributele unui ins viu căruia i se poate lua pulsul moral. (...) Pagina critică a lui Adrian Marino are o înfățișare de șantier, o mare risipă de materiale, sugestive în sine, silindu-ne la delicioase ocoluri, la opriri contemplative în fața unor aspecte de epocă. În mijlocul acestui vast material eterogen, e adevărat că criticul are un aer de ghid, cu o ușoară crispă explicativă, derivând din chiar pionieratul acțiunii sale, dornic de a stabili un cât mai favorabil contact cu publicul. Sforțările de austeritate, de interpretare *științifică*, atâtea câte devin cu puțință în acest teren, sunt evidente. Dacă o undă de subiectivitate subterană se face simțită în pofida acestor precauții, ea este nu numai legitimă ci și necesară. (...) Nu este de conceput un biograf care, în marginile adevărului asimilat documentar, să nu adere intim, la substanța vieții morale înfățișate. De aceea nu putem fi de acord cu observația unui foarte distins critic vârstnic care a avut impresia de lectură de a se fi aflat «în fața unei pledoarii, oarecum de Curte cu Juri, puțin melodramatică, puțin caricaturală». Inechitățile tragice ce l-au însoțit pe autorul *Nopții de decembrie* până la moarte, ostilitatea din care până la urmă el a consimțit a-și constitui un nimb, trebuiau puse definitiv în lumina adevărului, ceea ce Adrian Marino a izbutit cu o mare meticulozitate și cu o devoțiune discretă. □ Atenția lui Gheorghe Grigurcu se îndreaptă și asupra volumului de *Poezii* al lui Emil Botta: „Revenit în actualitate, printr-o zonă groasă de tăcere, Emil Botta impune grație unei frăgezimi a materiei lirice pe care frumoasa ediție integrală a poeziilor sale o favorizează. Căci poetul-actor are acea fericită omogenitate, acel adânc cântec monoton, în stare de a se crea și susține pe sine, acea forare într-un unic punct care distinge unele naturi poetice ferme. De la *Întunecatul april* (1937) până la *Pe-o gură de rai* (1943) distanța interioară e minimă, ca și, pe semne, de la cele două memorabile culegeri până în prezent, de vreme ce autorul n-a adăugat nimic, aplecându-se în schimb cu o migală de bijutier însetat de fluidități cristaline, pentru a desăvârși expresia ultimă. (...) O primă problemă pe care o ridică poezia lui Emil Botta e cea a artificului. Este într-adevăr izbitoare impresia de rol, de atitudine interpretată deliberat pe care o degajă aceasta. Poetul se adresează viețuitoarelor, duhurilor și inanimatelor, face gesturi ample de suferință stilizată, își schimbă costumația pentru a sugera marile experiențe existențiale.

Dar actorul este înglobat în creator, e lipsit de independență, e o ipostază a creatorului. Artificiul ne apare, prin urmare, inseparabil de substanța poetică, o determinare a acesteia. Neavând o rațiune proprie, gestică actricească se sublimază conform imperativelor lirice, imprimând viziunilor un dinamism caracteristic. Actorul îi furnizează poetului doar reminiscențe literare, îi sugerează un stil de a trăi. Dovadă – caracterul nud, convingător al confesiunilor, emanând din propria mișcare interpretativă. În plus, autorul *Întunecatului April* cultivă o poezie antiretorică, întoarsă asupra sa însăși. (...) O asemenea lirică lipsită de atribute declarative, publice are un caracter inițiativ evident. Ea urmărește să transmită simboluri interioare grave, pornind de la un sentiment subiectiv al existenței, de la credința într-un absolut al universului personal, pe care degradarea aparentă nu-1 poate atinge. (...) Marea inițiere pe care o vizează Emil Botta este fără îndoială cea thanatică. Sfârșitul i se înfățișează «ca un-desfrâu» (pag. 122) cu alte cuvinte ca o exaltare vitală, ca o prăbușire dramatică ce antrenează cu sine orice organizare posibilă de valori. (...) Încercându-se stabilirea unei ascendențe, s-au pomenit în legătură cu lirica lui Emil Botta, nume multe și disparate, care, raportate la unitatea de viziune și de mijloace a acesteia, îi dau un bun certificat de originalitate: Shakespeare, Villon, Coleridge, Keats, (...) Eminescu, Blaga, Arghezi, Adrian Maniu etc. Evidența le completează cu elemente de mitologie rafinată într-o sinteză națională, în care zeitățile eline și duhurile nordice fuzionează neașteptat cu imagini simpatetice de folclor românesc. Actul critic șovăie derutat de straturile materiale, în fața unei creații exprimând o tensiune spirituală originară. De unde vine așadar poezia lui Emil Botta? Ca orice poezie autentică, de pretutindeni și de nicăieri”.

• [„**Orizont**”, nr. 6] Sorin Titel semnează editorialul acestui număr, în care discută, într-un mod învăluitor și derutant pentru cerberii purității ideologice, despre valoarea polemică a literaturii, precum și despre relația literatură-viață. Scriitorul vrea să demonstreze că literatura pastişată fără talent își pierde din forța de impact asupra conștiinței cititorului: „... participarea la lupta socială chiar când este necesară depășește posibilitățile artei, ne spune în mod sentențios romancierul [e vorba de Alain Robbe-Grillet] – atât timp când orice operă conține în ea însăși posibilitatea de a nemulțumi și scandaliza. De altfel, chiar în literatura lui Robbe-Grillet, atât de categoric în afirmații, putem descifra respectivele note polemice, care îi dau, cu sau fără voia lui Vladimir Colin, gata să vadă în noul roman doar o experiență formală – o anumită eficacitate imediată, o direcție precisă. (...) Această valoare polemică a operei literare pe care o putem descifra, așa cum am arătat, chiar într-o carte care aparține «noului val» îi dă acesteia acel patetism de care cred că literatura nu se poate nici într-un caz lipsi fiindcă transformă orice literatură din simplă descripție într-o dezbatere (...) Nu putem trece peste trăsătura într-adevăr esențială a literaturii noastre socialiste, trăsătură prin care ea se diferențiază de

literatura de până acum, nu putem neglija caracterul ei în primul rând afirmativ, constructiv, plin de încredere în posibilitățile omului de a depăși forțele ostile afirmării lui. Și iată că ne punem întrebarea dacă negația poate coexista cu această valoare esențială, valoare definitorie, cea afirmativă, a noii literaturi” (*Contemporaneitate și spirit polemic*). □ Andrei A. Lillin se preocupă de *Prolegomene pentru studiul științific al operei lui Lucian Blaga*, examinând atent influențele filosofice în gândirea lui Blaga. □ Simion Mioc contribuie și el cu un studiu la ” mai dreaptă înțelegere” a poeziei lui Blaga în *Lucian Blaga și valentele elegiei*. □ Poezii semnezân Al. Jebeleanu, Platon Pardău, Ilie Măduța, Traian Dorgoșan, Damian Ureche. □ Traduceri din lirica rusă ale lui Vladimir Ciocov și din Apollinaire (traducerea lui A.E. Baconsky cam neinspirată și șchioapă; *Podul Mirabeau* sună în felul următor: „Pe sub podul Mirabeau curge Sena cuminte/ Și iubirile noastre/ Se cade poate să-mi aduc aminte,/ După restriști totdeauna venea bucuria fierbinte.// Noaptea vine, sună ceasul bătrân/ Zilele trec, eu rămân”), din poezii italieni Eugenio Montale și Vincenzo Cardarelli (traducători Vasile Gheorghe și Petre Sfetca). □ Petru Popescu realizează o exegeză a ideilor critice și poetice ale influentului critic englez T.S. Eliot. Textul se intitulează *Evoluția lui T. S. Eliot. Teoria ansamblurilor organice și îndepărtarea sa de confrății americani* :”Susținând multă vreme ideea că poezia de mare popularitate e amenințată de scăderi estetice, părând multora cu totul ermetică, situația lui de factor înnoitor e încă neclară. Cu toate că deosebirile operelor sunt profunde, nu ne putem împiedica să facem o asociație [sic!] de situație literară cu Ion Barbu, care trezea o neliniște lui Tudor Vianu, făcându-l să se întrebe într-un studiu înainte de război dacă și de ce este Ion Barbu «un poet obscur »?” □ Prima dintre cele două cronici aparține criticului Nicolae Ciobanu și este referitoare la cartea de critică (deja premiată de Uniunea Scriitorilor în 1965) *Orientări în literatura contemporană* al lui Eugen Simion, :” [volumul] certifică prezența unui critic deja matur, sigur pe uneltele sale, pe care generația scriitorilor tineri de azi și-l va revendica oricând cu mândrie”. □ Cea de-a doua cronică este semnată de Șerban Foarță și se anlicează la cartea de versuri *Întoarcerea în Cythera* a poetei Veronica Porumbacu, un volum ca „un pumn de scoici străvezii”. □ La teatrul Matei Milo s-au pus în scenă două piese a căror cronică teatrală o face Ion Maxim. □ Ov. V. Olariu relevă documente istorico-literare legate de *Alecsandri și Cântecul gînteii latine într-o revistă arădeană*. □ Recenziile cuprind volumele Constantin Țoiu, *Moartea în pădure* (debut ecenzent S. Dima), versurile lui Platon Pardău din *Monolog* (recenzează Anghel Dumbrăveanu), monografia despre lumea teatrului, consacrată actriței *Aglae Pruteanu* de criticul Nicolae Barbu (S. Bărbulescu) și antologia având *Cântare României* ca tematică, susținută de Iordan Datcu.

• [„Presa noastră”, nr. 6] În articolul *Apărarea scrisului*, George Macovescu, evocă atmosfera tensionată din primăvara și vara anului 1936:

„(...) Îmi amintesc încă de altceva din primăvara aceea. Ziariștii democrați participau din plin la lupta dusă atunci. Paginile ziarelor și revistelor democrate cuprindeau articole, reportaje, note, caricaturi, fotografii care îi prezentau pe fasciști așa cum erau: dușmani ai poporului român, dușmani ai păcii, dușmani ai omului. S-a scris cu convingere, cu curaj, cu talent, cu tenacitate, cu încredere că fasciștii nu vor trece. Iar când condeiul n-a mai fost suficient, s-au apărat pozițiile prin lupte și ciocniri directe. În primăvara și începutul de vară a anului 1936, fasciștii din România începuseră să organizeze ruguri pe străzile și în piețele orașelor, pe care ardeau cărțile, ziarele și revistele democrate. În fiecare dimineață, bande de legionari apăreau în fața chioșcurilor de vânzare a ziarelor și-i împiedicau pe cumpărători să-și ia ziarul preferat. Cine refuză să-i asculte, era culcat la pământ. Cu vremea, au trecut la acte mai agresive: confiscau ziarele și revistele de la chioșcuri și le dădeau foc, cântând imnuri legionare și strigând lozinci anticomuniste. În iunie 1936, situația devenise grea. Atacurile legionarilor se înmulțiseră și în numeroase cartiere ale Bucureștiului ziarele democrate nu mai ajungeau la cititori. Atunci s-a simțit nevoia ca scrisul nostru să fie apărat cu orice risc. Muncitori tipografi și ziariști, după orele de noapte în ateliere și redacții, porneau în zorii zilei la chioșcuri, pentru a-i împiedica pe huligani să distrugă ziarele. Așa s-a întâmplat într-o duminică dimineață, din iunie 1936, când unul dintre noi a plătit cu viața. Câțiva muncitori și ziariști de la „Adevărul” și „Dimineața” s-au postat în fața unui chioșc de ziare din strada Gutenberg, nu departe de sediul organizației legionarilor, pentru a apăra vânzarea ziarelor democrate. Legionarii n-au atacat, dar lași, de la distanță, din curtea sediului lor, au tras focuri de revolver împotriva grupului. Tot în acea zi s-a prăbușit ucis tipograful Ion Popescu, căzut pentru ca munca lui și a tovarășilor lui ziariști să nu fie călcată în picioare de huliganii fasciști. În aceeași dimineață sângerie, s-a anunțat că de chioșcul din piața Matache Măcelaru nu se poate apropia nimeni, deoarece legionarii terorizează pe cumpărători. Împreună cu Alexandru Sahia, Eugen Jebeleanu, Gheorghe Dinu, Teodor Iorga și șoferul Cupă, am plecat să „despresurăm” chioșcul. Cupă conducea o rablă de mașină, cu care căra ziarele la gară. În afară de curajul tinereții, nu aveam cu noi nimic altceva. Lupta a fost scurtă. Am învins. Huliganii au fost alungați. Ziarele s-au vândut în ziua aceea, dar văd și acum cum lui Sahia îi curgea sângele pe frunte, lui Jebeleanu i se năclăise părul în sânge, cum Iorga și Dinu aveau umerii obrajilor tumefiați. Cel mai mult suferea Cupă. Antebrațul stâng îi fusese sfârtecat de lama unui cuțit. Ne-am oblojit cum am putut, lui Cupă i-am legat brațul cu o parte din cămașa lui și ne-am îndreptat spre automobil. Mașina, însă, ardea. Îi dăduseră foc huliganii în timp ce noi ne băteam cu o parte din ei”. □ În ciclul *Mari animatori ai presei române*, din același număr, Const. Antip îi consacră un portret de gazetar lui *Mihail Kogălniceanu*: „Unul din tărâmurile de afirmare ale personalității lui Mihail Kogălniceanu l-a

constituit presa, el fiind, după expresia lui George Călinescu, „gazetar... bine pregătit, cu program hotărât”. Mihail Kogălniceanu manifestă interes pentru presă încă de timpuriu. Din biblioteca personală pe care și-o întocmește la vârsta de 15-16 ani nu lipsește colecția primei gazete apărute la Iași – «Albina românească». (...) Debutul în presă, Kogălniceanu și-l face în anul 1838, după întoarcerea de la studii din străinătate, la publicații deja existente. Astfel, îl aflăm redactor la unele suplimente ale «Albinei românești» – «Alăuta românească» (1838) și «Foaie satească» (1840) – cărora caută să le imprime o factură nouă, transformându-le prin prisma vederilor sale despre rolul presei. Sub conducerea sa, «Alăuta românească» va înceta de a fi un apendice al gazetei-mamă, ea devenind prima revistă literară din Moldova. În înștiințarea *Din partea redacției*, aflată în primul număr redactat de Kogălniceanu, se sublinia că „redacția se va sârgui ca «Alăuta» să răsune producturile duhului cele mai nouă și cele mai interesante pentru cititori”. (...) Începând cu anul 1840, Mihail Kogălniceanu devine fondator al unor publicații, cu un rol de prim plan în evoluția publicisticii noastre istorice, literare, sociale și politice. El este întemeietorul primei reviste române de istorie – «Arhiva românească», care a apărut în 1840-1841 și în 1845. (...) „Națiile, ca și oamenii – se spune în *Introducere* la «Arhiva românească» – îndeosebi își au solia lor pe pământ și sunt răspunzătoare de petrecerea lor aici jos. Omul este răspunzător pentru faptele sale; nația pentru slava ce a câștigat, pentru pământul ce i s-au dat spre moștenire... Istoria românească mai ales să ne fie cartea de căpetenie, să ne fie paladiul naționalității noastre. Într-însa vom învăța ce am făcut și ce avem să mai facem; printr-însa vom prevedea viitorul, printr-însa vom fi români, căci istoria este măsura sau metrul prin care se poate ști dacă un popor propășește sau dacă se înapoiază. Întrebați dar istoria și veți ști ce suntem, de unde venim și unde mergem”. (...) În același an, 1840, Mihail Kogălniceanu face să apară revista «Dacia literară», de o importanță covârșitoare pentru orientarea dezvoltării culturii noastre naționale. În *Introducere* la această revistă, subliniind pașii înainte pe care îi făcuse literatura română, precum și rolul gazetelor românești în promovarea ei, proclama necesitatea unei publicații care să reprezinte «un repertoriu general al literaturii românești în carele, ca într-o oglindă, se vor vede scriitori moldoveni, munteni, ardeleni, bănățeni, bucovineni», chemați să contribuie la «realizarea dorinții ca românii să aibă o limbă și o literatură comună pentru toți». Kogălniceanu își propunea să sprijine din toate puterile literatura originală, să combată «xenomania», tendința manifestată de păturile suprapuse de a disprețului literatura noastră și de a recurge numai la traduceri și imitații după producții străine îndoielnice. El cerea scriitorilor să-și facă un izvor de inspirație din istoria glorioasă și eroică a poporului. Paralel cu stimularea literaturii beletristice, «Dacia literară» declara că se va îndeletnici și cu «critica cărților nouă ieșite în deosebitele provincii a vechii Dacii», această critică trebuind să fie obiectivă, supunând judecății

cartea și nu persoana. Peste câțiva ani, Kogălniceanu lărgeste sfera publicisticii de la preocupările istorice, lingvistice, literare, culturale la cele ale vieții sociale. Acestei poziții îi dă expresie revista «Propășirea» pe care o scoate în anul 1844. Socotind de absolută trebuință o foaie care să se ocupe cu Jadevăratele interesuri materiale și intelectuale ale românilor», el fixa revistei «Propășirea» prin articolul programatic ca, pe lângă literatură și istorie, să abordeze probleme ale științelor exacte, ale economiei politice, dreptului, să publice materiale de interes social (despre învățământ, reformă fiscală, a temnițelor ș.a.). Referindu-se la însemnătatea acestei reviste, în 1855, el scria că «izbutise a exercita o mare înrăurire asupra întregii dezvoltări a vieții sociale». (...) Punctul culminant al activității ziaristice a lui Mihail Kogălniceanu îl reprezintă «Steaua Dunării» (1855-1860), ziar de o mare forță politică, care, împreună cu «Românul» lui C. A. Rosetti, reprezintă pozițiile cele mai combative ale presei militante pentru Unirea Principatelor, pentru formarea statului național român. Prin pana lui Kogălniceanu, «Steaua Dunării», care inițial trebuia să se intituleze «Unirea», proclama că politica sa este politica seculară a românilor, politica unității poporului pusă la ordinea zilei de procesul istoric al dezvoltării națiunii române. «Unirea Principatelor – se spune în articolul program al ziarului – este dar dorința vie și logică a marii majorități a românilor. «Steaua Dunării» este jurnalul Unirii. Prin aceasta ea nu urmează unei utopii; ea apără numai interesul vital al patriei. Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor pe pământul, ce... li s-a dat spre moștenire.» (...) În multe articole, cum ar fi cele introductive la diferite publicații pe care le-a fondat sau unele studii de specialitate ca «Jurnalismul românesc în 1855», M. Kogălniceanu și-a expus concepțiile sale despre presă, care în liniile lor fundamentale își păstrează și astăzi valabilitatea. Văzându-i geneza și condiția de existență în dezvoltarea socială, el consideră presa ca o necesitate și pentru guverne și pentru popoare. Nu un simplu mijloc de divertisment, ci o armă în lupta politică și socială, capabilă „de a înfățișa și a apăra și înăuntrul și în afară drepturile, interesele și speranțele românilor...”. Funcției presei de a informa pe cititori asupra a tot ce se face, tot ce se zice, tot ce se descoperă în vreo parte a lumii, Kogălniceanu îi conexează obligatoriu datoria de a fi mesagerul ideilor înaintate, de a fi organ al opiniei publice, tribună de la care să răsună glasul mulțimii. Împotriva celor care considerau presa doar apanajul unui cerc restrâns, Kogălniceanu, adept al unei presei cu caracter popular, scria în «Steaua Dunării»: «ambitiția noastră este de a ne adresa la un alt public, care, deși mai numeros, a fost ținut până acum departe de viața inteligenței, care începe a se trezi, își cunoaște puterea și driturile și aspiră prin urmare a ști și apoi a și lucra». (...)» □ O altă figură recuperată este cea a lui **C A Rosetti** despre care scrie Dan Berindei: „Militant pentru progres social, fervent slujitor al ideilor de unitate și independență

națională a poporului român, C. A. Rosetti – de la a cărei naștere s-au împlinit anul acesta 150 de ani – a întruchipat una din personalitățile cele mai de seamă ale istoriei României în secolul al XIX-lea. Caracterizat atât de pregnant de Nicolae Iorga ca fiind «străin de orice vanitate și dușman oricărui rang, sărac și de o superioară onestitate», Rosetti a fost neîndoiește o figură remarcabilă a vieții sociale românești din secolul trecut. În primele rânduri ale luptelor politice, atent la toate problemele societății în care trăia, preocupat de problemele propășirii culturale – și nu este întâmplător faptul că trecerea sa pe la direcția Teatrului Național a reprezentat un moment de cotitură în istoria acestuia și că, pe de altă parte, el este acela care a înființat în 1866 Societatea Literară – viitoarea Academie – C. A. Rosetti a fost totodată un ziarist îndrăgostit de meseria sa, un permanent slujitor al presei. Colaborator în tinerețe la «Curier de ambe sexe» al lui Heliade Rădulescu și probabil la «Curiosul» lui Cezar Bolliac, Rosetti și-a dovedit deosebitele sale însușiri de ziarist militant în 1848, o dată cu începutul revoluției burghezo-democratice din Țara Românească. Înțelegând deosebita însemnătate a presei și îndeosebi a unui periodic slujitor al ideilor revoluției, Rosetti a înființat, împreună cu prietenul său Enric Winterhalder, a doua zi după izbânda revoluției, prima gazeta revoluționară intitulată «Pruncul român», în coloanele căreia a putut urmări, descrie și aprecia evenimentele până la 11 septembrie, două zile înaintea reprimării revoluției prin brutala intervenție a lui Fuad Efendi. În articolul de fond al primului număr, Rosetti arăta că «tot românul va vărsa cu bucurie cea mai de pe urmă picătură de sânge pentru patria sa»; în mod semnificativ dezvăluindu-și prin aceasta simțămintele sale față de ideea unității naționale a poporului român, Rosetti a inserat după articolul de fond în care elogia pe înfăptuitorii revoluției, un apel „Către frații noștri din Moldova”. «Uniți-vă cu noi, frați de dincolo de Milcov – se spunea cu înflăcărare în acest apel – peste undele lui vă întindem brațele, dorind cu înfocare a vă da sărutarea frăției și a libertății. Munteanul și moldoveanul sunt toți români, sunt frați, o singură nație... Uniți vom fi mai tari. Uniți vom sta împotriva oricărui vrăjmaș al libertății noastre» (...) Preluând de la C. A. Crețulescu «Concordia», C. A. Rosetti a început de la 9 august 1857 publicarea «Românul»-ui, cel mai de seamă ziar politic românesc din secolul al XIX-lea. Comentând mai târziu activitatea din această perioadă a lui Rosetti, Kogălniceanu spunea că «adevăratul om politic al generației noastre a fost C. A. Rosetti, el îndată ce s-a întors din exil s-a îngrijit de mijloacele prin care să se facă propaganda ideilor reformatoare; a înființat «Romanul» și l-a făcut citit de toți». Timp de aproape trei decenii, Rosetti a condus «Românul», pe care l-a pus în slujba ideilor de eliberare națională și socială. Definindu-și propria poziție, Rosetti spunea spre sfârșitul vieții: «Iubind libertatea a trebuit să iubesc omenirea și iubind omenirea este natural să îmi iubesc familia, să iubesc națiunea». În testamentul său scria: «Am luptat cu tărie pentru naționalitate și pentru libertate». Consecvent principiilor de

libertate și de progres, C. A. Rosetti a știut să facă din «Românul» o tribună a ideilor înnoitoare. «Credincios devizei sale – se scrie în programul ziarului din 1860 – va împinge neconținut la dezvoltarea inteligenței, la îmbunătățirea stării sociale, la înființarea instituțiilor de progres, la înflorirea culturii intelectuale și materiale, cu un cuvânt la înaintarea civilizației». (...) «Am înțeles – spunea Rosetti la aniversarea a 25 de ani de existență ai publicației – că un ziarist trebuie să fie răsunetul opiniei publice, s-o urmeze și s-o reproducă, am înțeles că este dator să ție seama de avânturile cele mai frumoase, dar să și disciplineze acele avânturi naționale, acele simțăminte ale publicului pentru ca să poată prin ele să meargă la luptă și prin urmare la biruință». «Dator este ziaristul – adăugase el – să cunoască simțămintele națiunii și să dea pe toată ziua aceea ce trebuie ziaristicii». «Eu n-am avut decât un merit – mai spunea el în încheiere – să știu care este dorința națiunii». (...)» □ O notă nesemnată cinstește opera *stolnicului Constantin Cantacuzino*, la împlinirea a 250 de ani de la moartea acestuia, „om politic, distins diplomat, în același timp sprijinitor al culturii, (...) cărturar care avea noțiunea de ziaristică într-o perioadă în care condițiile istorice nu permiteau încă apariția presei românești.”

• [„*Ramuri*”, * an III, nr. 6] Versuri semnează Ilarie Hinoveanu (*În turnătorie*); Radu Cârneli (*Antiodă*); Aurel Rău (*Cerească, da, însă; Distihuri*); Gheorghe Grigurcu (*Ivită fără peste; Joc*); Sina Dănciulescu (*Singurătăți*); Eugen Constant (*Stampă vetustă*); Adrian Păunescu (*Cel care arde*); Petre Dragu (*La moartea unui tipograf*); Nichita Stănescu (*Grup de înotători*); Ion Caraion (*Cearcăn*); Platon Pardău (*Autoportret cu păsări*); Ion Prunoiu (*Poem în Gorj*); □ Florea Fugariu publică *Omul*, basm oltenesc. □ O convorbire realizată de N.P se numește *Amintirea amintirilor. De vorbă cu Adrian Maniu*,.: „– Vi se pare, așadar, că îi revine criticii o mare răspundere în privința unor atari pierderi sau uitări? – Considerările, desconsiderările și reconsiderările sunt obișnuite în toate artele, nu numai în literatură Azi descoperim, prin unii critici, pe Brâncuși. Nu face, însă, nimeni procesul criticii oficiale, care acum 30-40 de ani a împiedicat activ ca opera lui Brâncuși să se realizeze în țară. Îmi amintesc acea vreme când se dădeau premii naționale și pentru sculptură și, când, în calitatea mea de funcționar «siencurist», am făcut parte dintr-o comisie în care se aranja premiarea națională. Îmi e penibil să-mi amintesc de alți participanți care, acum 35 de ani, am cerut să fie premiați Brâncuși. Și mi s-a obiectat că Brâncuși nu e român... Numai grație unui accident de politică culturală prin campania ziarului «Rampa», am obținut cam tot pe atunci ca Al. Davila, care trăia în mizerie neagră, să obțină premiul național de teatru. Câteodată, aceste ingerințe au ajutat să se facă puțină dreptate în muzică, pictură și literatură”. □ La rubrica intitulată *Cărți – Reviste – comentarii – note – atitudini* apar: *Un Conachi „avant la lettre”?* *Pe marginea unui manuscris necunoscut din biblioteca de la Tr. – Severin* de Gr. T. Pop: „Vrem să semnalăm, în cele ce urmează, existența unui manuscris al lui

Bizanțiu P. Densușianu, manuscris care se află în biblioteca orașului Turnu-Severin. Documentul, valoros nu numai prin vechimea sa (1821) și prin conținutul brut (versuri), poate interesa, credem, și din punct de vedere lingvistic, folcloric, etnografic”. □ Ion Schânteie prezintă cartea lui Ion Zamfirescu, *Istoria universală a teatrului* : „O apreciere valorică a acestei opere – repetăm, monumentale – nu se poate face decât comparativ. Ne gândim la o lucrare asemănătoare a italianului Silvio d’Amico. Și comparația rezistă”. □ Ion Barbu, „*Joc secund*” *Ediție îngrijită de acad. Al. Rosetti și Liviu Călin* este comentată de Ovidiu Ghidrimic: „Întreaga poezie a matematicianului de înaltă ținută intelectuală Dan Barbilian (Ion Barbu) stă sub semnul unei nesfârșite ingenuități și al consecințelor ei tragice în viața socială interbelică. Ingenuitatea implică, pe lângă candoarea copilărească, un comportament natural în viața socială, o legătură sinceră, directă cu oamenii și situațiile, și deci o oarecare doză de naivitate prin tendința de a poetica realitatea și prin imposibilitatea disimulării”. Lângă text apare traducerea sonetului *Isvorul* de Baudelaire, făcută de Ion Barbu. □ U.[ngheanu] Mihai semnează o recenzie la I. D. Bălan, *Octavian Goga*: „Micromonografia lui I. D. Bălan despre Octavian Goga este de fapt o prefață dilatată, de unde și caracterul ei «introdactiv», rămânerea de multe ori la suprafața lucrurilor”. □ V. Arachelian scrie la Valeriu Râpeanu, *Vlahuță și epoca sa*: „Metoda folosită este o parafrază a celebrei butade: «Doamna Bovary sunt eu», aplicată cu amendări exterioare, aici, țesăturii demonstrației. Generoase principial, asemenea intenții nu sunt, însă, inspirate într-o lucrare care nutrește, totuși, ambiții științifice. Autorului eludează două trăsături fundamentale care pot justifica alegerea acestor criterii: a) lipsa timbrului propriu de la debut și până târziu la Vlahuță, care pune pe teren greșit demonstrația sociologică a dramei acestuia; b) lipsa, totuși, a unor substanțiale comutări confesionale, autobiografice ale omului Vlahuță în opera sa, ceea ce face inoperant semnul de egalitate dintre planurile biografice și cele literare”. □ C. Stănescu se ocupă de monografia Ileanei Vrancea, *Eugen Lovinescu*: „Ileana Vrancea întreprinde un studiu sagace asupra, mai ales, ideologiei literare a lui Eugen Lovinescu, critic de factură maioreșciană dar foarte receptiv la noutățile epocii lui. Studiul sfârșește prin a ridica lui Lovinescu «statuia» meritată, urmărind analitic direcțiile activității acestuia, disecând, mai ales, pasaje programatice din scrierile lui. De altfel, întreagă această carte, bine scrisă, excelează prin știința decupării citatului ilustrativ, convingător, demonstrând întâi de toate o lectură atentă a tuturor scrierilor criticului”. □ S. Tudor comentează cartea lui Eugen Barbu, *Jurnal*: „Volumul rămâne un roman deghizat, conceput ca atare și transcris în tehnica febrilă a însemnărilor mai mult sau mai puțin cotidiene. Febrilitatea îi servește pentru creionarea lejer, în câteva cuvinte, ceea ce s-ar preta la descriere saturată. (...) Cartea e neobișnuită în sensul unanim acceptat al cuvântului, și trama ei (ca să apelez la un termen la modă) nu neglijează transcrierea unor realități ca

acelea cuprinse calendaristici între 1944-1952 (în «Jurnal»), autorul fiind și un fin observator al datelor sociologice pe care i le-au oferit mediile prin care, obligat sau nu, a trecut. Anilor de formare îi corespund apoi anii de creație. E singura legătură dintre cele două părți ale cărții care opune unei aceleiași vârste spirituale alte condiții de manifestare.” ■ Obiectul cronicii literare *O nuvelă și un roman*, scrisă de Mihai Ungheanu, îl constituie Sergiu Fărcășan: „*O nuvelă și un roman* reprezintă ceea ce spune și titlul, adică o nuvelă și un roman reunite sub aceeași copertă de intenții programatic. Programul se înscrie sub semnul negației. Sergiu Fărcășan nu va face o literatură cu eroi «ca cei din ziare», cum se exprimă unul din personajele sale. Proza de ziar, jurnalistica e nu o dată cea mai vinovată de clișee, și înțelegem pe autor când anunță că va fugi de ele; mai mult, cu nuvela și romanul său vor fi mostre ale acestui refuz. Lucrurile stau numai aparent așa, căci, involuntar, autorul reface aproape toate canoanele unei proze supuse evoluțiilor dinainte știute. Intriga e domeniul unde autorul nu se poate elibera de presiunea jurnalisticii”. ■ Apare nr. 3 din „Povestea vorbii”, supliment literar de versuri și proză redactat de Miron Radu Paraschivescu, plin cu versuri semnate de M. R. Paraschivescu (*Colind*); Ștefan Roll (*Vertigiu; Suspin stins; Rapt*); Petru Popescu (*Moartea poetului; Noi*); Sebastian Reichman (*Ca într-un desen...; Bebé; Falcicul tunet...; Moartea auzului*); Nora Iuga (*Pantofi; Mingea*); Nicolae Smeureanu (*Uvertura solemnă*). Valeriu Sârbu apare cu poeziile *Numismatică; Femeia de ciocolată; Confeti; Baloe, baloe...*) anturate de prezentarea/ nota semnată M.R.P., *Discrusul poetic al lui Valeriu Sârbu*: „Ceea ce mă convinge în poezia lui Valeriu Sârbu este tocmai ceea ce aparent ar putea fi luat drept slăbiciunea ei: discursivitatea. Dar e în această retorică găfăită, spusă parcă în goana calului, un accent ce mi se pare al adevărului și prin care acest poet își angajează întreaga lui existență. Poate să mă și înșel, poate că-l cunosc prea îndeaproape spre a mai avea obiectivitatea cuvenită ca să disting ce e esență și ce e existență în versurile lui Valeriu Sârbu”. □ Povestirile *Și tangourile mor; Mărgăritarul; Prima noapte...*) apar cuo notă semnată M.R.P, *Proza etică și cinetică a lui Eugen Zehan*: „De la marii săi înaintași, tânărul prozator a învățat privirea și reflecția gravă asupra vieții, pe de o parte, ca și simpatia filtrată într-un zâmbet subtil și îngăduitor pe care știe să-l ducă însă uneori până la ironia acidă și necruțătoare. Preocuparea fundamentală a prozei ardelenе a fost și rămâne aceea etică, iar Eugen Zehan nu se abate nici el de la această direcție.”) □ În traducerea lui Ion Ghimbășeanu sunt reproduse fragmente *Din lirica veche japoneză*, având titlurile: *Zăpadă; Osteneală zădarnică; Singur; Plecare la război; Meditare; Mândrie de familie; Ploaie de primăvară; Chin de dragoste; Umbre; Mâneca parfumată; Mărginire; Fuji-Yarna; Salcia pletoasă; Frumoasa curtezană; Durată în schimbare; Vârsta; Jalea lumii; Ațătare; Teamă*. ■ În *Noi date despre Mihail Kogălniceanu – 75 de ani de la moarte*, prof. dr. docent Dan Simionescu scrie despre *Opere necunoscute ale*

marelui patriot român – Culegerea de documente tipărită la Londra, 1857 :

„Titlul publicației este următorul: «*Documents pour servir à l'histoire de l'application de l'article 24 du Traité de Paris, en Moldavie, Londres. Imprimé pour l'auteur 1857*» II + 116 pagini. (...) Documentele editate – vom vedea imediat că Kogălniceanu este editorul lor – au fost strânse de Kogălniceanu, traduse în limba franceză, poate și cu colaborarea altora, pentru că timpul era scurt și tipărirea se cerea urgentă. Documentele cuprind proteste individuale și colective împotriva ilegalităților comise de căimăcămie, în frunte cu Nicolae Vogoride.”. ■ Apare știrea *Eveniment editorial*. Constantin C. Giurescu: „*Viața și opera lui Cuză Vodă*”: „Bazată pe un impresionant aparat bibliografic, această operă de întinsă erudiție și rară competență reprezintă un capitol de înaltă ținută științifică în istoriografia noastră”.

● **[„Secolul 20”, nr. 6]** Rubrica *Scriitori români în perspectiva universală* este dedicată lui Tudor Vianu. În eseu *Tudor Vianu și istoria literaturii române* Zoe Dumitrescu Bușulenga scrie: „Tudor Vianu a fost un om dintre aceia care fixează cu grijă valorile unei culturi fiindcă le iubește, unul din farurile care călăuzesc permanent căutările noastre”. Tot aici publică și Cornelia Comorovski eseu *Tudor Vianu și literatura universală*: „Respectul pentru ceea ce e omenesc îl caracteriza pe Tudor Vianu. În acest spirit a adus el teze noi în shakespeareologia mondială. Shakespeare se ridică deasupra contemporanilor în măsura în care își scoate eroii din tiparele titanismului renescentist. Magul Prospero își găsește suprema realizare când renunță la vrăji pentru a deveni om”. □ Sunt prezentați scriitorii Federico Garcia Lorca, Maxim Gorki și Albert Camus.

● **[„Steaua”, nr. 6]** Sunt publicate fragmente din proza lui Vasile Voiculescu, respectiv din *Ispitele părintelui Evfichie*.

● **[„Teatrul”, nr. 6]** Numărul se deschide cu piesa în cinci tablouri, *Grădina lui Dumnezeu*, de Lucia Demetrius. □ Rubrica *Cronica dramaturgiei originale* vine cu: Traian Șelmaru semnează „*Capul de rățoi*” în optica de azi; AL. Popovici semnează ***Din istoria luptei revoluționare***: „Programată în săptămâna dramaturgiei originale, premiera Teatrului Muncitoresc C.F.R. a adus prin textul dramatic al lui Simion Macovei, un omagiu sărbătoreștii aniversări a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român. *Pe 40 metri lungime de undă* adaugă un nou episod în dramaturgia închinată trecutului de luptă al comuniștilor români. Eroii piesei se află angajați în lupta pe care partidul a dus-o în ilegalitate împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului antisovietic. Autorul și-a propus să lumineze, într-o suită de tablouri-schițe dramatice, câteva din trăsăturile esențiale de caracter ale ilegalistilor, să-i înfățișeze în acțiuni caracteristice, în împrejurări concludente.” □ Florin Tornea semnează *Piscator – teatrul document, teatrul politic*, iar în continuarea textului apare *Bertolt Brecht despre Piscator*. □ În rubrica *Teatrul la radio și televiziune* apare *Pe texte contemporane*, sub semnătura lui Dumitru

Solomon: „Aniversarea a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român a prilejuit, atât radioului cât și televiziunii, o restabilire a contactelor active cu dramaturgia și proza originală, eforturi rodnice de a descoperi sau «provoca» acele elemente *specifice* de comunicare, menite să asigure difuzarea unor texte dramatice ori dramatizate aparținând scriitorilor noștri contemporani.”

• **[„Viața militară”]** Publică versuri: Nicolae Tăutu (*O carte în tanc*), Teodor Balș (*Cântec de șofer*), Adrian Mierlușcă (*Zbor nocturn*), Miron Scorobete (ciclul *Din antologia reportajului de război: 105, 1601, 1848*), Ion Th. Ilea (Patria), Dimitrie Stelaru (*Statornicie* “Am venit din cetăți, de pe praguri / ascunse dedesubtul timpului – / cântam și duram monumente / morților neînvinși întinși peste ochiuri de scut, / ridicând flamuri din țeasta lupilor. // Vânturi sub lacrimi apoi tăiară / mădularele noastre, într-una din sud, / iar de la sud și din sus, iatagane, / oști înzăuate, rele pasări de jale crăiești / întunecară sigiliile stelelor pământene. // Dar au rămas munți, / ferestre deschise, pâine și sare. // Turme de aur pasc gurile raiului / Brazii voinici au pace în strune / și cartea nu mucegăiește în salon: / ca un fluviu încărcat de lună / își desfoaie paginile în orașe proaspete. // Munți tineri/ ferestre deschise pâine și sare suntem. //”), Gh. Istrate (*Aviatorii patriei*), Nicolae Dumbravă (*Grănicerii*), reportaje: Radu Theodoru (*Aduceau pe aripi pulbere de stele*), Petru Vintilă (*Depozitul subteran*), Ștefan Luca (*Inscripție*), Haralamb Zincă (*Crochiuri de ziua grănicerilor*). Horia Oprescu publică o pagină de istorie literară despre Geneza „*României pitorești*” de Al. Vlahuță. □ *Ancheta noastră* este consacrată *Cântecului – prieten al militarului*. Participă: Dinu Stelian, Dumitru Eremia, Alexandru Pașcanu, Aurel Giroveanu, Ion Vanica, Constantin Costoli, Nicolae Tăutu, Dragoș Vicol, Radu Paladi, sub coordonarea lui Jean Gheliuc. Se apreciază că între 1947 și data anchetei (1966) ar fi apărut tipărite și imprimate cel puțin 350 de cântece și marșuri patriotice și ostășești. N. Tăutu face cuvenite diferențe între poet și textier, din perspectiva calității textelor melodiilor. Dragoș Vicol critică platitudinea crasă a unor texte ale unor cântece ostășești. □ Mircea Radina stă de vorbă la Șantier literar cu Radu Tudoran, oferind și fragmente din jurnalul călătoriei întreprinse pe Oceanul Atlantic la bordul traulerului „Constanța”, sub titlul provizoriu: *Al optzeci și doilea*. Printre proiectele de viitor scriitorul promite un al doilea volum al romanului *Toate pânzele sus* □ *Cronica literară* este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Din amintirile unui ostaș* de Nicolae Cambrea. Constantin Cubleşan recenzează nuvelele cu tematică de război ale lui Liviu Rebreanu (*Hora morții*) și I. Mateescu nuvelele de debut ale lui Constantin Gheorghiu (*O viață pe o coajă de pepene*). □ La *Poșta redacției* Nicolae Dumbravă corespundează cu viitorii publiciști și autori, Ilie Zavrăgiu și Vasile Preda, studenți militari. □ Foiletonul rubricii *Din lună în lună*, intitulat *Cronica unui salut* este semnat de Nicolae Tăutu. □ I. Munteanu prezintă două vechi calendare românești din 1890, *Calendarul Resboiului* și *Calendarul Armatei*.

● [„**Viața Românească**”, Nr. 6] La secțiunea **Pagini consacrate umorului** apar texte semnate de: Tudor Mușatescu (*O „eroare din greșeală”*), Iulia Soare (*Noaptea nunții*), Marcel Breslașu (*Progenitura*), G. Borneanu (*Moșii*), Nina Cassian (*Exerciții de memorizare*), M. Sorescu (*Uite păsărica, Actorii, Tutun, Perpetuum mobile*), Dumitru Solomon (*Penița, O bufniță fără echivoc, Scuză postumă*), Tudor Mainescu (*Epigrame*). □ Sunt publicate *Texte inedite* din scrierile rămase de la Al. O. Teodoreanu: *Moment plastic, Geometrie bachică, Crăciun blajin, Preciziiuni, Profilaxie, Pan Metron Ariston, Catrene*. ■ În secțiunea *Micro-antologie din umorul universal* sunt redată fragmente din M. Zoscenko: *Aristocrata*, A. Kurlianski – A. Hait: *Sub același acoperiș*, Iaroslav Hasek: *Spărgătorul asasin în fața tribunalului*, Slawomir Mrozek: *Elefantul*, Salmon Alehem: *Dacă aș fi eu Rotschild*, Ramon Gomez de la Serena: *Omul cu barbă*, Stephen Leacock: *Lecția de literatură*, Jerome K. Jerome: *Îndatoririle unui Ziarist*, Art Buchwald: *Orice se poate întâmpla*, Christian Morgenstern: *Pâlniile, Zinoptlampa*, Alfred Jarry: *Antropologie; Cinegetica omnibuzului*, Charles Cros: *Chefulul afumat*, Henry Michaux : *Un om pașnic; Plume la restaurant*, Pierre Daninos: *Carnetele colonelului Thompson (extras)*, Eugen Ionescu: *Cameleonul păstorului*, Raymond Queneau: *Poem de circumstanță; Passacaglie*. ■ Matei Călinescu semnează articolul **Urmuz și comicul absurdului**: „Urmuz rămâne, dincolo de exagerările oricărei idolatrii, un scriitor adevărat, și opera lui, cantitativ foarte redusă, se relevă de o surprinzătoare soliditate estetică. Istoric vorbind, ea este importantă și prin influența pe care a exercitat-o. Tehnica literară a comicului absurd, a umorului negru, exploatarea în sensul grotescului a automatismelor limbii, pe care le constatăm doar sporadic reprezentate înainte de Urmuz, și-au aflat în opera sa o ilustrare originală (chiar dacă o raportăm la un context european) și stimulatoare. (...) Pe de o parte, prețuirea acordată lui Urmuz de către scriitori (Arghezi, Vineanu, mai de curând Eugen Ionescu), prețuire care în grupurile tinerilor reprezentanți ai avangardei literare din deceniul al treilea se convertea în admirație și în fervoare (Ilarie Voronca, Stephane Roll, Sașa Pană etc.); pe de altă parte, rezerva criticii profesionale, care a sfârșit prin a accepta să ia în discuție bizareriile sau bufoneriile lui, dar aproape totdeauna sub singura specie a acelui interes stilistic și lingvistic pe care-l stârnesc în genere parodiile. Este foarte adevărat că scrierile urmuziene se impun atenției în primul rând prin factura lor stilistică izbitoare, prin surpriza și chiar prin deruta lingvistică pe care-o provoacă, prin numeroasele efecte de comic verbal absurd, bătătoare la ochi. Cum, tehnic vorbind, comicul absurd se realizează printr-o reducere, e firească încercarea de a reconstitui obiectul lui inițial, care se vedește a fi în cazul de față, limba în latura ei osificată, cu clișeele ei moarte care exprimă locurile comune și «ideile primite», aceste cadavre intelectuale. În spatele unei asemenea tehnici există însă o conștiință care o folosește și ale cărei scopuri și intenții, stări și preocupări, ascunse de cele mai multe ori,

trebuie să ne intereseze într-o măsură cel puțin la fel de mare ca și tehnica propriu-zisă, oricât de fină sau de originală ar fi ea. Dintr-o astfel de perspectivă, puținele scrieri ale lui Urmuz sunt niște farse, cum au fost calificate, dar și mai mult decât niște farse. Ele anunță și chiar realizează parțial acea «tragedie a limbajului» de care vorbea Eugen Ionescu în legătură cu piesa sa de debut, *Cântăreața cheală* (1955). Persiflând automatismele limbii, extrăgând din ele ceea ce e grotesc, absurd, potențându-le conținutul latent, Urmuz ajunge, pe o cale proprie, la problema incomunicabilității. Autorul lui *Ismail și Turnavitu* reprezintă – în ceea ce mă privește -, lucrul mi se pare neîndoielnic – unele dintre formele adâncii și alarmantei crize spirituale care se desfășoară în cadrul sistemului capitalist modern. În Occident s-a discutat mult, mai ales după război, despre alienare. Fie că a voit-o, fie că nu, Urmuz este, cronologic vorbind, unul dintre cei dintâi scriitori care ne pun în fața fenomenului *alienării prin limbaj*, văzut ca o fatalitate care ni se înfățișează în coordonatele comicului, ale bufonului chiar, dar străbătute de un fior existențial. (...) *Pâlnia și Stamate*, pornind de la o intenție satirică la adresa unei anume literaturi vulgar erotice, atacă în fond – și cu intuiții remarcabile – problema erotismului obsesional. *Ismail și Turnavitu, Cotadi și Dragomir, Algazy & Grummer*, – dincolo de obiectivele lor satirice aparente – utilizează schema clasică a cuplului (cu atâtea modele celebre, dintre care amintim pe *Bouvard și Pécuchet* ai lui Flaubert și, tratați într-o formulă apropiată de a lui Urmuz, pe Vladimir și Estragon, dar mai ales pe Lucky și Pozzo din celebra piesă a lui Beckett *En attendant Godot*), schemă prin care recurgând la procedeul grotescului și absurdului, Urmuz pune problema comunicării și relațiilor umane (care s-ar reduce, sub masca raporturilor de prietenie, la diferite forme de supunere și de agresiune), simbolizate prin devorarea reciprocă a celor doi eroi din *Algazy & Grummer*. (...) Comparându-l pe Urmuz cu reprezentanții contemporani din Occident ai literaturii absurdului, putem surprinde felul propriu în care folosește unele dintre arhetipurile comicului paralogic: metamorfozele onirice (care iau la el direcția destrămării omului în obiecte), magia verbală (traducând la el sentimentul unei apăsări morale a administrativului oficial degradat în sens jurnalistic și foiletonistic), impulsurile subconștiente destructive și autodestructive (particulară lui Urmuz fiindu-i, după părerea mea o anume secretă înclinație spre autocalomnie) etc.”

□ În *Echilibrul categoriilor comice în literatura română*, Valeriu Cristea identifică aspecte satirice în proza lui Tudor Arghezi (*Tablete din țara lui Kutu*), T. Mazilu (*O plimbare cu barca*), G. Călinescu (*Scrinul negru, Cartea nunții*), concluzionând: „Exemplele ar putea continua: Marin Sorescu, Ion Băieșu...(...) Să încheiem deci spunând că gama comicului românesc e foarte variată și că dacă umorul, ca și înțelepciunea, le-am desprins de la vremuri, iar ironia mult mai târziu, de la romantici, sarcasmul, spiritul satiric ne vine în linie dreaptă de la latini, care au născut atelanele, care au avut un Plaut, un

Juvenal, un Horațiu, «cel mai poet dintre oamenii de spirit și cel mai spiritual dintre poeți» (E. Fauguet) „. □ În *Ipostazele comicului în literatura contemporană*, Horia Bratu sondează literatura absurdă: „Autorul contemporan are conștiința limitelor inteligenței umane, dar aceasta nu-l determină să renunțe, ci dimpotrivă îl îndeamnă la explorarea cât mai amănunțită a lumii, cu migală și prin tatonări. O asemenea atitudine este incompatibilă cu dogmatismul comediantului clasic – care – în subtextul criticii sale – părea că pretinde că are «cheia» și că cunoaște răspunsurile la toate problemele privind atât țelurile esențiale, cât și conduita cotidiană a omului. (...) De aceea, în contextul literaturii contemporane, comicul este adesea indestructibil legat de poetic. Pe când umoristul clasic își închipuie că are în față un univers pluralist, ierarhizat, un univers compus din bucăți, asupra căruia scriitorul trebuie să-și exercite spiritul analitic, comediantul contemporan, – chiar acela care nu renunță la atitudinea raționalistă – își dă seama că adevărul este de ordinul inefabilului, că rolul său nu constă în a subînțelege răspunsuri ci în a pune întrebări. Tipul caracteristic al unor asemenea autori «comici» (...) sunt Berthold Brecht și Adamov. (...) Un Kafka, un Broch conferă umorului un sens atroce, cu totul special, înrudit cu comicul Teatrului Absurdului – prin faptul că presupune disperarea, imposibilitatea rezolvării contradicției; înrudit și cu umorul negru – fiindcă presupune activitatea nestăvilită a forțelor răului, metamorfoza torturii în plăcere. Însă la Kafka și la Broch o neîmpăcare fundamentală cu durerea, cu disperarea și cu tortura. Parabola kafkiană expune mecanismul implacabil al universului birocratic, ostracizarea, izolarea și inevitabilitatea eșecului, imposibilitatea de a ieși din cercul vicios, însă presupune protestul neîmpăcat împotriva acestor condiții. Tribunalul, în fața căruia omul este vinovat de toate păcatele lumii, *Castelul* în fața căruia omul este condamnat la un destin absurd de anticameră și la o existență care devine o sterilă așteptare – sau în cel mai bun caz – luptă fără speranțe, reprezintă o asemenea fetișizare «ironică» a Instituției și Autorității burgheze, a Legii neînțelese”. □ În cadrul secțiunii *Miscellanea*, sub titlul *Fișe de dicționar literar*, Șerban Cioculescu oferă definiții pentru următoarele concepte: ironie, autoironie, umor, sarcasm, paradox, eufemism, reticență. □ Paul Georgescu semnează articolul *Mutație și valoare*: „Firește, nu toate trăsăturile psihologice sunt la fel de trainice, unele se atrofiază, altele se dezvoltă, dar câteva constituie permanente fundamentale și prin ele comunicăm în veacuri. De aici decurge că rezistența operelor nu e în descriptiv, în mimesis, ci în capacitatea lor de a depăși mimesisul, de a semnifica. Mimesisul poate constitui obiect de studiu, de reconstituire, de interes documentar, nu, deloc, de emoție directă, transmisă peste veacuri. Fără valoare simbolică mimesisul este caduc. În secolul nostru Dante e mai zguduitor decât noul val, mai modern. Mai fertil, mai sincron decât atâția scriitori aparent în viață și pseudocontemporani; reconstituirea istorică e, desigur utilă, dar nu pentru că vestește Renașterea ne zguduie *Divina Comedia*,

pentru un asemenea merit îl putem respecta istoric doar, ci pentru violența adevărilor pasionale transmise prin simbol și mit, adresate naturii umane, schimbătoare și permanente. Mutația valorilor e un fenomen real și fatal, ea nimicește majoritatea operelor, dar nu distruge capodoperele ci le creează, demonstrându-le tocmai permanența, id est capacitatea de a semnifica pentru fiecare generație, de a fi moderne, sincrone mereu. Această permanență în schimbare indică și funcția creatoare a istoriei literare, care redescoperă capodoperele trecutului nu numai în contextul care le-a generat, ci și în semnificația lor nouă, modernă, mereu alta. E însă fatal ca procesul selectiv să se urmeze și atâtea opere decad din funcția estetică în cea pur istorică. Încercarea de a menține pe același plan de interes estetic toate operele unui scriitor, sau pe toți scriitorii, produce confuzie, îndepărtează tineretul de la aprecierea reală și sinceră a valorilor adevărate. E o încercare tot atât de inutilă ca și aceea de a-i convinge pe tineri să scrie precum înaintașii; inutil, conservator, anacronic. Contemporanii sunt mari nu când scriu precum clasicii – epigonism ! – ci clasicii sunt mari fiindcă descoperim în ei frumosul contemporan. Îl respect pe Racine fiindcă e clasic, mă emoționează fiindcă e modern.” □ Cronica literară la monografia *Thomas Mann*, de Ion Ianoși este scrisă de Mariana Șora: „Autorul a pornit în mod vizibil de la premisa cu care personal nu sunt de acord, că figura lui Thomas Mann se singularizează prin echilibrul contrariilor și se înalță peste învălmășeala curentelor literare în mijlocul cărora critica trebuie să plaseze în mod obișnuit un scriitor, vrând să-l înfățișeze delimitat de alții. (...) Un alt inconvenient pe care-l aduce cu sine metoda exegetică este absența considerațiilor stilistic-estetice. Prezentarea lumii de probleme și idei văzută dinăuntru și urmărirea articulațiilor ei interne nu se aliază, sau prea puțin, cu precizii și aprecieri ce se pot aduce și face plasându-se dintr-un unghi de vedere exterior – cel al criticii literare propriuzise. (...) Cu o putere de sintetizare ieșită din comun, autorul a împletit, – grație suveranei sale cunoașteri și înțelegeri a operei acesteia dificile și atât de complexe, grație orizontului său larg, dobândit de pe înălțimile unei culturi literare și filosofice solide – într-un singur mănunchi strâns numeroasele fire urmărite, fără a-și pierde suflul: firul inspirației tematice, avatarurile diverse ale personajelor, evoluția și adâncirea problematicii, intențiile ideologice și – în parte – artistice, precum și datele unei biografii spirituale în paralelismul ei cu viața și împrejurările trăite. A știut să pună în valoare admirabile simetrii interioare ale vastului edificiu care e opera lui Thomas Mann, arhitectura lui muzicală și să familiarizeze cititorul cu sensul elevat al ambiguităților ce provin din permanenta tensiune dialectică a unor termeni opuși.” ■ În cadrul secțiunii **Cărți noi** semnează articole: Șerban Foarță, H. Zalis, Z. Ornea, Sanda Radian, Camil Baltazar, Modest Morariu. □ Șerban Foarță scrie la volumul de studii „*M. Eminescu – I. Creangă*”: „Volumul de față cuprinde comunicările și conferințele ținute la Universitatea din Timișoara în lunile aprilie-mai și

decembrie 1964, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la moartea lui M. Eminescu și a lui I. Creangă. 300 de pagini de studii de istorie literară, de literatură universală și contemporană, de estetică, de limbă literară și de stilistică”. □ H. Zalis recenzază monografia lui Pompiliu Marcea, consacrată lui **I. Slavici**: „Acestei figuri, interesantă cu totul datorită operei, nu mai puțin vrednică de atenție și în latura biografică, îi consacră Pompiliu Marcea cercetarea sa monografică, serios și avizat întocmită. Judicioasa interpretare de ansamblu a creației lui Slavici l-a ajutat pe autor să distingă coordonatele activității acestuia în planul strict literar și să dezvolte punctele sale de vedere în funcție de ponderea acestor caracteristici definitorii. Astfel, P. Marcea distinge în Slavici moralistul, pedagogul (de aici și eticismul scrisului său) pe care apoi îl conexează cu tragicul și cu vizionarul(...) Monografia lui Pompiliu Marcea, realizată după experiențe pregătitoare ce ilustrează pasiunea cu care se apleacă tânărul istoric literar asupra marilor noștri scriitori, rectifică și îmbogățește imaginea pe care ne-o făcusem despre prozatorul ardelean”. □ Valeriu Râpeanu cu **Vlahuță și opera sa** intră în atenția lui Z. Ornea: „Pornind de la aceste îndreptățite observații, V. Râpeanu și-a propus să scrie o viață a lui Vlahuță, ocupându-se pe traiectul ei de operă. Formula, determinată de obiectul cercetării, a dat rezultate valabile, ferind autorul de exagerări de orice fel. Niciodată lacunară sub raport documentar, lucrarea dovedește o bună cunoaștere a epocii, surprinsă și prezentată în datele ei caracteristice. Pe fundalul tulburat al acesteia, activitatea lui Vlahuță capătă relief, distingându-se cu destulă claritate luminile și umbrele, nu toate cunoscute până acum în detaliu. Dincolo de clarificările aduse cunoașterii începuturilor activității lui Vlahuță, a evidențierii genetice a unor trăsături temperamentale și caracterologice (foarte importante pentru înțelegerea omului și a scriitorului), cele mai interesante capitole ale cărții ni se par cele consacrate dezbaterii problemelor legate de rolul lui Vlahuță în polemica Ghera – Maiorescu și cele ale apariției curentului sămănătorist. (...) Dar, ne grăbim să adăugăm, nu aceste tare sunt definitorii pentru volumul lui Valeriu Râpeanu, ci seriozitatea documentației, rigoarea analitică, justetea judecăților apreciatore.”; Sanda Radian o prezintă pe Cella Serghi, autoarea romanului **Cartea Mironei**: „*Cartea Mironei* este un roman de dragoste. Mirona se-nrudește cu personajele feminine cuceritoare ale Cellei Serghi din «Pânza de păianjen», personaje de-o mare prospețime de simțire, cât mai vizibil sensibile, copilăroase și cochete cu cât se vor mai lucide, mai mature și mai «băiețoase».(...) Autoarea reușește să creeze (rod, desigur, și al unor trăiri personale) atmosfera unor anume cercuri și medii. Deosebit de bine, de-o plasticitate aproape palpabilă, e redat aerul sufocant din casa părintească, apăsarea aceea permanentă, populată de intrigi și panici mărunte care cu nici un preț, nu trebuie să ajungă la urechea opiniei publice. Prezentată de-atâtea ori în diferitele cronici de familie de la Balzac și Zola la Philippe Heriat sau Havé Bazin, atmosfera stătută, retractilă, temniciară a

căminului burghez capătă și aici forța veridicității. De asemenea boema juvenilă, cu nebuniile ei, își găsește o expresie convingătoare și antrenantă. E evocată tinerețea unei generații care are acum părul (vai!) încăruntit și reve-de cu nostalgie imaginea tumultuoaselor ei elanuri. Cu toată compoziția modernă a romanului, cu toată lipsa de prejudecăți și concepția de viață, global, contemporană a personajelor, în carte subzistă un ton puțin desuet, amintindu-ne așa cum se-ntâmplă nu odată cu proza lui Teodoreanu sau Cezar Petrescu, de o fermecătoare poză de album, ușor îngălbenită”. □ Camil Baltazar scrie la Barbu Cioculescu, *Cerc deschis*: „Iată, formulat în chip fericit conținutul volumului: să atingi bolta înaltă a poeziei prin afecțiunea pentru oameni. O altă idee dominantă a cărții de versuri a lui Barbu Cioculescu este semnificația dobândirii păcii prin stăruința muncii în comun, așa de pregnant realizată în *Noapte solemnă*. Într-un poem, înfăptuit de astă-dată într-un trepidant și halucinant ritm, evocând ambianța de groază în fața cumplitelor încercări prin care a trecut omenirea, supusă cruzimilor fasciste, acțiunii criminale și subumane de a stârpi mase întregi de oameni (...). Neînțelegând substanța subtilă a acestui poet autentic, unii recenzenți, omițând a-l citi a doua oară, au confundat un oarecare tribut oferit modernismului, cu însăși structura poetului, a cărui formă de expresie este una directă, simplă, ca și sentimentele și ideile ce îl animă și se cer exteriorizate la fel de direct și de plastic, cum și autorul o săvârșește adeseori; Barbu Cioculescu e un poet care stabilește o comunicare directă cu lectorul, comunicare ce se simte chiar atunci când ea încearcă să se travestească”. □ De volumul de versuri al lui Petre Stoica (*Miracole*) se ocupă Modest Morariu: „Poezia lui Petre Stoica e o poezie a cotidianului. Substanța versurilor este acumulată din realitatea de zi cu zi, aparent prozaică, dacă te mărginești să înregistrezi doar aparențe, – feerică – dacă știi s-o îmbogățești cu propria ta sensibilitate, să descoperi în secundă o măreție, să conferi obiectelor sufletul pe care îl împrumută din prezența umană, să extragi din gesturi obișnuite, esențele. (...) Înzestrat cu o percepție predominant picturală, poetul compune în poemele sale un album de gravuri de epocă prezentă în care ideile generoase și reflecția sunt implicate prin selectarea inteligentă a detaliilor, uneori într-o caligrafie voit stângace, și tensiunea emoțională care le unifică. Redusă la esența ei, poezia lui Petre Stoica exprimă o stare de grație în fața realului pe care îl contemplă cu ochii mari, copilărești”.

• [„*Novi život*”/ „*Viața nouă*” nr. 1] Numărul se deschide cu textul lui M. Jovanović, *45 godina borbe za sreću naroda (45 de ani de luptă pentru fericirea poporului)*: „În istoria popoarelor există date faimoase, scrise cu literele aurite, care nu se uită niciodată, ci din contră, cu timpul, strălucesc din ce în ce mai mult, primesc o semnificație mai mare, reprezentând un punct crucial în viața acelor popoare. Un astfel de eveniment a sărbătorit poporul român, toți oamenii muncii din Republica Socialistă România, pe 8 mai a.c.: 45 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. (...) Înființarea Parti-

dului trebuie privită ca un salt dialectic în istoria dezvoltării mișcării muncitorești din România, în dezvoltarea generală a țării, în sensul unui proces obiectiv, care a fost influențat, bineînțeles, de Marea Revoluție din Octombrie, de victoria partidului comunist al lui Lenin din Rusia. (...) Sub steagul roșu al Partidului, nu o dată îmbibat în sângele celor mai buni fiii ai săi, masele muncitorești au condus bătăliile crunte împotriva inamicului de clasă. Partidul a știut cum să câștige în toate luptele, să organizeze masele și să le conducă în luptă, să le inspire și, ca un foc viu în inimile lor, să nutrească dorința arzătoare pentru libertate, să le dea încredere neclintită în victoria finală, în triumful iminent al socialismului și al comunismului în patria noastră. (...) Perioada de la fondarea Partidului Comunist până azi reprezintă o epopee glorioasă în istoria poporului român, care se află pe drumul progresului social spre fericire, sub conducerea conducătorului iscusit. Despre Partid trebuie scris cu focul patriotic al lui Bălcescu, cu condeiul neîntrecut al lui Eminescu, cu dalta magică al lui Brâncuși, cu spiritul comunist perseverent în slujirea poporului și patriei.” În continuare apar poezii dedicate Partidului: Vladimir Čokov – *Партија моја (Partidul meu)*; *Реч једна (Un cuvânt)*; *Шта је Партија? (Ce e Partidul?)*; *Партију видим (Pe Partid îl văd)*; *Застава земље, једино права (Steagul țării, unicul adevărat)*; *Партија – то смо ми (Partidul – suntem noi)*; Živa Popović – *Запис на стегу (Notă pe steag)*; Ivan Mućan – *Партију (Partidului)*. ■ În cadrul rubricii „Песници наше домовине” („Poezii patriei noastre”), în traducerea lui Sl. Vesnić, apar: Demostene Botez, *Вечерњи час (Ora de seară)*; Miron Radu Paraschivescu, *Столар (Tâmplarul)*; Nina Cassian, *Шта значи бити млад (Ce-nseamnă să fii tânăr)*; în traducerea lui Vladimir Čokov apar: Alexandru Jebeleanu, *Песма о мени (Poezia despre mine)*; Anghel Dumbrăveanu, *Прокламација са орловима (Proclamație cu vulturi)*. □ În traducerea lui Miloš Ostojin apare piesa *Данило је пошао странпутицом* de Teodor Boșca. ■ În cadrul rubricii „Литерарна критика” („Critica literară”) apare textul *Национално и универзално у савременој краткој прози (Național și universal în proza scurtă contemporană)*, semnat de Nicolae Ciobanu, în care este discutată influența literaturii universale asupra literaturii naționale contemporane și necesitatea ca scriitorii să se concentreze asupra aspectelor care provin din situația socială națională. ■ În rubrica „Живот књига” („Viața cărților”) apar următoarele texte: Simion Bărbulescu, *Нова поезија Лучијана Благе (Poezia nouă a lui Lucian Blaga)*: „Moartea prematură a lipsit pe acest poet de posibilitatea de a descoperii toate temele mari din epoca noastră. Prin ultimul volum de poezii, publicat după moartea sa – care de mult a dispărut din librării, precum și prin poezii publicate în revistele «Contemporanul» și «Luceafărul», toate republicate în ultimul volum «Poezii» care cuprinde aproape întreaga opera sa în versuri, poetul Lucian Blaga s-a inclus în noul peisaj al patriei, contribuind generos răspândirii frumuseții și bucuriei trăirii, a

dragostei și construirii în țara liberă.”; Ž. Popović semnează **J. Пилат: Песме (I. Pillat: Poezii)**: „Includerea din nou a acestui talentat poet în patrimoniul literaturii naționale, precum și publicarea recentă a operei sale complete, au o importanță deosebită. Poezia lui Pillat este răsunetul unei epoci și reprezintă, în același timp, o voce originală pe care fiecare iubitor de poezie ar trebui s-o cunoască.”; Nicolae Țirioiu semnează **Николаје Бребан: Франчиска (Nicolae Breban: Francisca)**: „Fermentul criticii literare românești provocat de acest prim roman al unui prozator tânăr născut la Lugoj, spune multe despre calitățile lui deosebite, despre o maturitate creatoare neobișnuită a scriitorului Nicolae Breban. Cartea este considerată una dintre cele mai bune cărți apărute în ultimii 20 de ani, chiar dacă unele omisiuni și diversitatea planurilor epice fac să pară inegale în ceea ce privește realizarea artistică. (...) Prin caracteristicile romancierului care știe și are puterea să transpună și să reliefează structuri psihice în interiorul lor, Nicolae Breban confirmă așteptările de la talentul său a unui analitic subtil, modern și intelectual, un talent tânăr, dar deja consacrat prin primul său roman.”; N. Popović semnează **Василе Ребрјану: Риђа мачка и анђели (Vasile Rebreanu: Pisica roșcată și îngerii)**: „Există ceva comun în toate nuvelele lui Rebreanu. Întâmplările, aventurile personajelor sunt observate prin ochii copilăriei, sunt colorați cu o împăcare certă, dar fără nostalgie pentru timpurile trecute ale copilăriei. Rebreanu este un maestru în nuanțarea schimbărilor abia vizibile în psihologia copiilor, în indicații mici care aduc schimbări și decizii mari.”

INDEX DE NUME

A

- Achiței, Gh., 128, 155, 225, 258, 266, 455, 476
 Adam, Nicolae, 331
 Adam, Sergiu, 320
 Adăscăliței, Vasile, 143, 368, 402, 471
 Aderca, Felix, 161, 365
 Ady, Endre, 238
 Agavriloaiei, Gh., 201
 Agârbiceanu, Ion, 25, 199, 266, 328, 352, 358, 437, 460
 Ahmatova, Anna, 49, 282, 394, 479
 Albaru, Toni, 493
 Albérès, R. M., 416
 Alberti, Rafael, 49, 394
 Alboiu
 Alboiu, George 63
 Albu, Florența, 192, 205, 260, 263
 Alecsandri, Vasile, 23, 24, 25, 31, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 55, 60, 66, 86, 94, 151, 176, 193, 208, 221, 262, 275, 277, 318, 344, 351, 365, 402, 412, 424, 461, 475, 487, 505, 507
 Alexandrescu, Doina, 191, 494
 Alexandrescu, Grigore, 23, 86, 352
 Alexandrescu, Mircea, 19
 Alexandrescu, Sică, 344
 Alexandrescu, Sorin, 113, 130, 168, 202, 310
 Alexandru, Ioan, 23, 66, 238, 481, 493
 Alexici, G., 432
 Allan, Claude J., 159
 Almaș, Dumitru, 456
 Aluniș, Stanciu
 Alzeta, Anamaria
 Amado, 381
 Aman, Theodor, 44
 Anania, G., 149
 Anania, Valeriu, 393
 Andreescu, Lucu, 266, 400, 487
 Andriescu, Al., 143, 182, 201, 261, 292, 309, 368, 381
 Andriescu, Cornelia, 310
 Andrieș, Andi, 74, 325
 Andrițoiu, Alexandru, 21, 42, 70, 84, 85, 94, 100, 112, 118, 124, 185, 195, 209, 210, 214, 302, 323, 347, 419
 Andronic, Al., 292
 Anghel, Dimitrie, 190, 380, 392, 397, 420, 456
 Anghel, Paul, 12, 18, 21, 125, 140, 205, 258, 354, 376, 451
 Anghel, Petru, 112, 320
 Anghelescu, Adrian, 112, 124, 263, 276, 298
 Anghelescu Mircea, 33, 115, 144, 183, 385, 451, 477
 Anouilh, Jean, 46, 105, 215, 425
 Antip, Const., 35, 233, 461, 508
 Anton, Costache, 29, 53, 91, 179, 341
 Antonescu, Nae, 68
 Apetroaie, Ion, 67, 153, 212, 223, 403, 449

Apollinaire, Guillaume, 186, 282, 507
 Apostol, Popescu Ion, 182, 331, 388, 449
 Arachelian, Vartan, 36, 80, 140, 159, 333, 513
 Aragon, Louis, 48, 477
 Aramă, Horia, 188
 Arbore, Grigore, 31, 144, 271, 308, 442
 Ardelean, Virgil, 95, 338
 Ardeleanu, I., 339
 Arghezi, Barutu T., 118, 432, 486
 Arghezi, Tudor, 21, 25, 38, 43, 60, 73, 85, 98, 106, 108, 133, 162, 167, 201, 203, 243, 264, 283, 321, 324, 331, 352, 359, 367, 384, 390, 393, 403, 443, 457, 464, 478, 479, 487, 490, 518
 Argintescu-Amza, N., 191
 Arieșanu, Ion, 77, 419
 Aristotel, 456
 Arnăutu, Cristache, 237, 320
 Arsene, Maria, 475
 Asachi, Gheorghe, 41, 267, 478
 Astorias, Miguel, 381

B

Baboi, Stelian, 152, 211, 380
 Bacalbașa
 Bacalbașa, Anton, 204, 270, 282
 Baci, Camil, 149
 Baconsky, Leon, 82
 Baconski, A. E., 26, 466
 Bacovia, George, 31, 98, 185, 288, 352, 358, 364, 396, 404, 411
 Bagriana, Elisabetei, 49, 282
 Balaci, Al., 263, 283, 291, 303, 364, 382
 Balotă Nicolae, 153, 296, 325, 385, 417

Balș Teodor, 13, 26, 85, 118, 124, 166, 241, 278, 426, 516
 Baltag, Cezar, 12, 25, 55, 65, 79, 98, 100, 210, 214, 232, 410, 467, 484, 489
 Baltag, Nicolae, 411
 Baltazar, Camil, 174, 207, 497, 520
 Balzac, Honore de, 69, 109, 147, 426, 434, 487, 521
 Bantaș, Ioana, 191
 Banuș, Maria, 48, 56, 77, 129, 167, 233, 302, 349, 412, 419, 426, 466
 Baranga, Aurel, 9, 18, 66, 85, 106, 205, 223, 441
 Barbilian
 Barbilian, Dan/ Barbu, Ion, 114, 279, 513
 Barbosa, Octavian, 166
 Barbu, Eugen, 7, 21, 25, 43, 57, 60, 93, 95, 102, 116, 118, 136, 152, 182, 189, 195, 196, 227, 263, 271, 294, 323, 336, 339, 351, 354, 357, 362, 368, 369, 370, 376, 383, 391, 393, 402, 415, 424, 491, 498, 513, 538
 Barbu, Ion, 18, 54, 194, 279, 288, 381, 420, 431, 438, 497, 507
 Barbu, Nicolae, 42, 113, 507
 Barbusse, Henri, 147
 Bardieru, Al., 148
 Barițiu, George, 24, 221, 352, 491
 Bartálys, János, 493
 Basarabescu, I. A., 54, 156, 206, 379, 450, 460
 Baudelaire
 Baudelaire, Charles, 239, 513
 Bazin, Hervé, 487, 521
 Bădescu, Dorina, 23, 197
 Băieșu, Ion, 8, 19, 21, 29, 53, 59, 78, 113, 134, 135, 223, 326, 328, 339, 357, 360, 380, 389, 411, 503, 518
 Bălan, Ion, 307, 347

- Bălan, Ion Dodu, 58, 61, 192, 211, 221, 369, 397, 441
- Bălăiță, George, 31, 66, 292, 320
- Bălcescu, Nicolae, 24, 36, 38, 40, 42, 69, 75, 94, 105, 140, 183, 207, 338, 347, 352, 365, 449, 462, 488, 523
- Băleanu, Andrei, 22, 45, 425, 426
- Bălu, Ion, 87, 168, 256, 287
- Bănulescu, Ștefan, 8, 12, 25, 52, 80, 95, 118, 119, 123, 127, 134, 157, 326, 339, 357, 360, 384, 389, 392, 396, 411, 415, 462, 474, 502
- Bănuș, Maria, 257, 347, 367
- Bănuță, Ion, 25, 38, 43, 85, 205, 224, 234, 278, 347, 357, 366, 367, 374, 375, 380, 443, 489
- Băran, Vasile, 157, 225, 335, 381, 411, 422, 445
- Bărbat, Rodica, 331
- Bărbulescu, Eug., 237
- Bărbulescu, Maria, 200
- Bărbulescu, Marta, 111, 309, 437
- Bărbulescu, Mihai, 199
- Bărbulescu, R., 149
- Bărbulescu, Simion, 331, 507, 523
- Bărbuță, Margareta, 346
- Bănă, Petre, 426
- Bârlădeanu, Victor, 368
- Bârna, Vlaicu, 19, 108, 211, 274, 347
- Beauvoir, Simone de, 147, 168
- Becher, Johannes, 403
- Beckett, Samuel, 46, 51, 103, 216, 294, 296, 298, 381, 401, 440, 448, 518
- Beethoven, Ludwig van, 57, 111, 493
- Bejancu, Gh., 85, 241
- Belciu, Maia, 263
- Belciug, Victor, 464
- Beligan, Radu, 211, 344
- Bellu, Pavel, 306, 481
- Benedetti, Mario
- Bengescu, H.P., 78, 161, 170, 198, 221, 244, 330, 339, 350, 411
- Beniuc, Mihai, 78, 86, 98, 108, 122, 129, 156, 184, 211, 213, 219, 220, 290, 293, 311, 324, 331, 339, 347, 358, 367, 378, 424, 443
- Berdiaev, Nikolai, 240
- Bergson, Henri, 474
- Berindei, Dan, 461, 510
- Besoiu, Ion, 69
- Biberi, Ion, 82, 160, 177, 337, 400, 407, 423
- Bibire, Ovidiu, 494
- Bică, I., 268
- Birăescu, Traian Liviu, 156
- Birou, Virgil, 226
- Bittel, Adriana, 267, 461
- Bițică, Dan, 486
- Blaga, Lucian, 23, 58, 60, 68, 89, 93, 98, 101, 108, 115, 122, 140, 154, 156, 168, 190, 193, 211, 213, 219, 239, 243, 262, 283, 288, 292, 294, 306, 309, 318, 349, 364, 365, 378, 379, 380, 393, 400, 402, 404, 411, 418, 432, 435, 451, 462, 468, 473, 492, 506, 507, 523, 538
- Blaier, Andrei, 415
- Blajovici, Traian, 70
- Blandiana, Ana, 59, 98, 129, 146, 154, 227, 288, 316, 324, 354, 366, 457, 467
- Blăjan, I., 307, 392
- Blecher, M., 494
- Bloch-Michel, Jean, 103
- Boeriu, Eta, 140
- Boghian, Nicolae, 347, 426
- Bogza, Geo, 86, 257, 288, 336, 358, 376, 423, 477
- Boiculesi, Valeriu, 402
- Boisdeffre, Pierre de, 50, 295, 298

- Bolintineanu, Dimitrie, 24, 36, 41, 45, 87, 221, 351, 365, 387, 403, 478
- Bolliac, Cezar, 34, 36, 39, 42, 511
- Bordeianu, M., 125, 183, 188, 200, 277, 380
- Borges, Jorge, Luis, 296
- Borneanu, Gh., 517
- Boroș, Haralambie, 70
- Bortnovschi, Paul, 344
- Bosca, Teodor, 481, 523
- Bosquet, Alain, 192, 283, 394
- Bossert, Werner, 493
- Botescu, Dan, 200
- Botez, Demostene, 10, 40, 86, 93, 118, 130, 188, 195, 205, 241, 261, 263, 283, 292, 309, 347, 354, 366, 367, 381, 391, 403, 452, 475, 495, 523
- Botez, Gr., 125, 183, 188, 200, 277, 380
- Botez, Octav, 241, 255
- Botta, Emil, 19, 54, 265, 403, 419, 435, 438, 481, 505
- Boureanu, Radu, 25, 246, 358, 443, 465
- Brad, Ion, 52, 82, 83, 195, 210, 224, 240, 302, 324, 366, 372
- Brad, N., 347
- Brand, Sergiu, 381
- Brateș, Verona, 493
- Bratu, Horia, 169, 171, 172, 226, 519
- Bratu, Savin, 275, 353
- Brădățeanu, Virgil, 478
- Brătescu-Voinești, Ioan Al., 54, 206, 230, 391, 450, 501
- Brâncoveanu, Constantin, 76, 182
- Brâncuși, Constantin, 122, 132, 133, 166, 267, 351, 394, 400, 404, 410, 460, 477, 483, 512, 523
- Breazu, I., 80, 93, 434
- Breazu, Marcel, 18
- Breban, Nicolae, 8, 16, 78, 80, 91, 96, 118, 134, 149, 169, 326, 340, 357, 377, 384, 392, 411, 474, 479, 524
- Brecht, Bertolt, 282, 515, 519
- Breslașu, Marcel, 34, 82, 115, 133, 177, 187, 311, 517
- Breugnon, Colas, 111
- Brezianu, Barbu, 263
- Brook, Peter, 65
- Brown, Francis, 293
- Browning, Robert, 49, 78
- Brumaru, Ada, 152
- Brunea-Fox, F., 217, 262, 337, 376
- Bucur, Marian, 7, 221, 329, 443, 462, 492
- Budai-Deleanu, Ion, 196, 352
- Bugariu, Voicu, 149, 475, 491
- Bulandra, Lucia Sturza, 20, 106
- Bulandra, Toni, 20
- Bulgakov, Mihail, 293
- Bulgăr, Gh., 166
- Bulic, George, 415
- Bușecan, Teofil, 16, 56, 122, 276
- Buteanu, Aurel, 309
- Butnaru, Ion, 182, 234, 277, 326
- Butor, Michel, 114, 294
- Buțan, Vasile, 67
- Buțureanu, Silvia, 268
- Buzatu, Gh., 76, 200
- Buzdugan, Costel, 12
- Buzea, Constanța, 56, 62, 63, 221, 315, 367, 467, 475
- Buzilă, Boris, 12, 104, 124, 205, 478
- Buzinschi, Cornel, 414, 439, 453
- Buzoianu, Gh., 197
- Buzura, Augustin, 30, 96, 122, 197, 275, 365, 400, 469, 474, 492
- Byron, George Gordon, 278, 421
- C**
- Calvi. Italo, 292

- Cambrea, Nicolae, 204, 388, 516
 Camilar, Eusebiu, 29, 100, 158, 212, 257, 320, 341, 408
 Camus, Albert, 51, 61, 82, 151, 216, 295, 296, 338, 415, 416, 515
 Cantacuzino, 456, 500, 512
 Cantacuzino, Constantin (Stolnicul), 456, 512
 Cantacuzino, Ion, 500
 Cantemir, Dimitrie, 39, 41, 75, 196, 352, 373, 400, 404
 Caragiale, Ion Luca, 41, 45, 46, 55, 105, 112, 121, 186, 198, 199, 206, 218, 223, 233, 265, 276, 327, 338, 344, 351, 365, 424, 470, 501, 505
 Caragiale, Mateiu, 18, 40, 71, 72, 92, 101, 195, 221, 265, 291, 411, 456, 481, 489
 Caragiu, Toma, 69
 Caraion, Ion, 51, 89, 159, 175, 190, 233, 238, 336, 352, 412, 419, 512
 Caranfil, Mihai, 335
 Carașoveanu
 Carașoveanu, D. 331
 Carianopol, Virgil, 13, 130, 174, 205, 221, 263, 443, 464
 Carol
 Carol, Ion, 12, 38, 214
 Carp, O., 252
 Cassian, Nina, 14, 25, 34, 98, 156, 182, 189, 214, 263, 277, 349, 366, 465, 517
 Cassou, Jean, 122
 Caudella, Eduard, 438
 Cazaban
 Cazaban, Ion, 396, 460
 Cazan, Ion, 56, 231
 Cazimir, Otilia, 42, 113, 221, 243, 246, 268, 326, 366, 368, 403, 432
 Călboreanu, George, 344
 Căliman, Călin, 70, 241, 425
 Călin, Constantin, 66, 181, 319
 Călin, Liviu, 34, 288, 513
 Călin, Vera, 227, 296
 Călin, Vladimir, 149
 Călinescu, G., 16, 18, 25, 47, 55, 60, 78, 80, 89, 98, 112, 119, 130, 139, 140, 143, 145, 150, 155, 157, 161, 168, 176, 183, 196, 203, 213, 221, 224, 233, 242, 266, 267, 318, 330, 331, 333, 338, 339, 347, 350, 358, 399, 413, 429, 435, 446, 470, 473, 484, 488, 493, 504, 518, 538
 Călinescu, Matei, 30, 32, 56, 57, 63, 93, 97, 118, 130, 144, 159, 166, 192, 220, 222, 248, 262, 266, 289, 305, 341, 348, 377, 385, 407, 427, 436, 439, 449, 484, 495, 517, 538
 Călugăru, Alice, 188, 246, 358, 429, 452
 Cârneli, Radu, 66, 148, 188, 226, 233, 320, 413, 512
 Ceaușescu, Nicolae, 12, 21, 37, 55, 60, 82, 108, 162, 164, 182, 184, 186, 208, 214, 227, 269, 287, 302, 351, 364, 381, 383, 401, 404, 417, 460, 487, 491
 Cehov, A., P., 177, 206, 293
 Celan, Paul, 233
 Celarianu, M., 443
 Cerbu, Al., 183
 Cernat
 Cernat, R., 499
 Cerneț, Laurențiu, 233
 Cervantes, Miguel de, 216, 289, 290, 292, 305, 309, 337, 338, 367, 426, 463
 Cesereanu, Domițian, 39, 55, 122, 140, 166, 197, 210, 266, 275, 378, 426, 473
 Chamfort, N., 85
 Chelariu, Traian, 391
 Chimet, Iordan, 421
 Chiper, Tita, 85

Chiriac, Ion, 56, 142, 182, 267, 372, 391, 402, 495
 Chiric, Ion, 59, 114
 Chirilă, George, 267
 Chiriță, Constantin, 7, 102, 119, 120, 127, 157, 187, 188, 218, 341, 354, 387, 400
 Chiroga, Ion, 238
 Chiropol, Miron, 479
 Chirovici, George-Radu, 376
 Chivu, Gheorghe, 197, 229, 290, 437, 444, 471, 493
 Ciobanu, Constantin Th., 223
 Ciobanu, Laurențiu, 152, 292, 306, 452, 454
 Ciobanu, Nicolae, 77, 78, 118, 156, 233, 507, 523
 Ciobanu, Valeriu, 353
 Ciocov, Vladimir, 507
 Cioculescu, Barbu, 184, 263, 522
 Cioculescu, Șerban, 54, 86, 92, 110, 111, 160, 161, 169, 172, 173, 195, 203, 205, 234, 251, 281, 322, 362, 428-430, 447, 478, 486, 489, 519
 Cionca, Nina, 420
 Ciopraga, Const., 42, 113, 128, 182, 201, 206, 212, 241, 277, 369, 395, 439, 440, 452, 487
 Ciorănescu, Alex., 497
 Cipariu, Timotei, 221, 491
 Ciprian, G. 68, 299, 344
 Cisek, Oscar Walter, 25, 284, 407, 464
 Ciubotaru, Mircea, 261, 391
 Ciubotărașu, Ștefan, 93, 182
 Ciulei, Liviu, 156, 266, 344, 460
 Ciurea-Codreanu, Rodica, 480
 Cladova, George, 461
 Coandă, Henri, 118
 Cocea, Dina
 Cocea, N. D., 194, 233, 350, 386, 394, 475
 Cociu, Carmen, 278
 Codreanu, Mihai, 243, 244, 255, 256
 Codrin, Șerban, 267
 Čokov, Vladimir, 523
 Colin, Vladimir, 387, 400, 492, 506
 Comarnescu, Petru, 40, 78, 85, 93, 128, 158, 181, 233, 249, 256
 Conachi, Costache, 352, 412, 512
 Conrad, Joseph, 249, 362
 Constant, Eugen, 333, 512
 Constantin, Dumitru, 59
 Constantin, George, 69
 Constantin, Ilie, 65, 79, 118, 232, 467
 Constantin, S., 45
 Constantin, Theodor, 379, 400, 454
 Constantinescu, I., 261
 Constantinescu, Ovidiu, 50
 Constantinescu, Pompiliu, 55, 156, 203, 412, 413, 428, 429, 447
 Constantiniu, C. N., 143, 233, 293, 311
 Conte, Rosa del, 60
 Corbea, Dumitru, 34, 166, 209, 366
 Cordun, Nadina, 67, 143, 260, 320, 439
 Corlaci, Ben, 39, 85, 134, 341
 Cornea, George, 500
 Cornea, Lena, 310
 Corteanu, Andrei, 344
 Cortese, Ana Maria, 292
 Cosașu, Radu, 134, 152, 223, 327, 341, 419, 424, 499
 Costache, Benjamin, 29, 45, 53, 91, 101, 179, 262, 274, 291, 308, 341, 365, 369
 Costea, D., 118, 200, 261, 272, 325, 380, 402, 499
 Costea, Ion, 85
 Costescu, 157, 394, 403, 457, 474
 Costescu, Mariana, 157, 394, 403, 457, 458, 474
 Costin, Miron, 41, 193

Coşbuc, George, 87, 123, 124, 174,
178, 199, 239, 351, 365, 397, 497
Coşovei, Traian, 278
Covaci, Ion, 32, 231, 269, 309, 452,
453
Cozma, Gheorghe (Cozma, George
Florin), 271, 347
Crainic, Nichifor, 11, 21, 178, 205,
271, 283, 373, 390, 432, 452, 463
Crama, Mihai, 493
Crăciun, Victor, 73, 233, 463
Crânguleanu, Ion, 42, 53, 320, 444
Creangă, Ion, 10, 34, 39, 42, 55, 113,
121, 140, 206, 211, 227, 265, 284,
318, 338, 347, 365, 368, 394, 404,
420, 470, 475, 499, 505, 520
Creţu, Vasile, 59
Creţulescu, Ilie, 511
Crevedia, N., 238, 279, 284
Cristea Nicolescu, George, 489
Cristea, Ilie, 491
Cristea, Valeriu, 97, 169, 170, 179,
376, 440, 445, 469, 495, 518
Cristescu, Maria Luiza, 58, 63, 147,
408
Crişan, Constantin, 393, 394
Crişan, Nicolae, 347
Crivăţ, Dana, 425
Crînguleanu, Ion, 403, 444, 451
Croce, Benedetto, 197, 211
Crohmălniceanu Ov. S. 13, 26, 82,
88, 203, 214, 274, 286, 323, 360,
415, 435, 472
Croitoru, Angela, 334
Cubleşan, Constantin, 16, 40, 83,
139, 166, 197, 210, 221, 266, 275,
320, 347, 378, 492, 516
Cuibuş, George, 152
Cuibuş, Marta, 223
Cusin, Adi, 7, 19, 59, 114, 188, 238,
272, 495
Cuţitaru, Virgil, 330

Cuza, Alexandru Ioan, 38, 44, 45, 74,
76, 79

D

d'Amico, Silvio, 513
Daicoviciu, Constantin (istoric şi
arheolog), 16
Daicoviciu, Hadrian, 233, 264, 283,
462
Damian, S., 13, 16, 30, 156
Dan, George, 166
Dan, Ilie, 150, 200, 277, 292, 402,
412, 475
Dan, Pavel, 178, 197, 434
Dante, Alighieri, 39, 77, 216, 251,
278, 283, 291, 303, 357, 382, 434,
443, 519
Darie, Camil, 212, 289, 377, 493
Datcu, Iordan, 233, 507
Davideanu, Ion, 194
Davidescu, N., 54, 203, 265, 444
Davidoglu, Mihail, 345
Davila, Al., 303, 344, 388, 512
Dănciulescu, Sina, 78, 512
Deboveanu, Aurel, 453
Dej, Gheorghe-Gheorghiu, 201, 258,
495
Delasabar, M.C., 499
Delavrancea, Barbu Ştefănescu, 19,
25, 105, 111, 198, 241, 255, 276,
344, 395, 403, 424, 450, 457, 478
Demetrian, S. E. 499
Demetrius, Lucia, 86, 344, 424, 479,
515
Demetru, Pan George, 208, 310, 375,
481
Densuşianu, BizaŃiu P., 523
Densuşianu, Ovid, 463
Desliu, Valentin, 465
Desnos, Robert, 156, 282, 477
Dessila, Octav, 352
Deşliu, Dan, 350

- Diaconescu, Ioana, 32, 231, 267
 Diaconescu, Mihail, 486, 489
 Diaconescu, Traian, 31, 310
 Dianca, Ion, 157
 Dickens, Ch., 227
 Dieter. Sihler Horst, 191, 310
 Dima, Al., 42, 100, 111, 113, 201,
 246, 260, 369, 377, 378, 458
 Dima, S., 507
 Dimisianu, Gabriel, 273, 279, 375,
 379, 384, 440, 450, 492, 498
 Dinescu, Const., 234
 Dinescu, Eugeniu, 82
 Dinu, Gheorghe, 12, 477, 508
 Dobrescu, Vasile, 122
 Dobrogeanu, Al., 313
 Doinaş, Şt. Aug., 38, 73, 140, 179,
 186, 210, 211, 232, 233, 291, 324,
 347, 367, 380, 400, 419
 Dolgu, Gabriela, 439
 Domokos, Szilagyi, 101
 Donose, Vicenţiu, 402
 Dorgoşan, Traian, 233, 507
 Dorian, Dorel, 165
 Dosoftei, 107, 193
 Dostoievski, F. M., 273, 293, 338
 Dragomir, Miha, 124, 149
 Dragomir, Silviu, 422
 Dragomirescu, G. N., 488
 Dragomirescu, Mihail, 100, 200, 473,
 501
 Dragoş, Nicolae, 157, 420
 Dragu, Petre, 78, 237, 335, 512
 Draguno
 Draguno, Osvaldo, 65
 Drăgan, Daniel, 493
 Drăgan, Gheorghe, 126, 143, 268,
 391, 414
 Drăgan, Mihai, 115, 116, 189, 260,
 269, 278, 369, 380, 402, 414, 439,
 453, 454, 475
 Drăgan, Mircea, 500
 Drâmba, Ovidiu, 463
 Drumaru, Paul, 62, 67, 143, 277, 309
 Ducea, Valeriu, 346
 Ducourneau, Jean, 487
 Dumas, Alexandre, 104, 126
 Dumbravă, Nicolae, 12, 85, 118, 166,
 241, 347, 426, 516
 Dumbrăveanu, Anghel, 77, 200, 223,
 229, 366, 419, 507, 523
 Dumitraşcu, 334, 367
 Dumitraşcu, Adrian, 334
 Dumitraşcu, Gheorghe, 367
 Dumitrescu, Bianca, 493
 Dumitrescu, Dumitru, 284
 Dumitrescu, Geo, 32, 78, 98, 100,
 144, 199, 210, 212, 214, 231, 238,
 257, 288, 306, 366, 367, 387, 419,
 444, 461
 Dumitrescu, George, 310
 Dumitrescu, Ion, 292
 Dumitrescu, Lucian, 166
 Dumitrescu, Valeriu, 495
 Dumitrescu, Victor George
 Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 49, 52,
 82, 290, 338, 372, 382, 423, 456,
 515
 Dumitriu, Dana, 187, 273
 Dumitriu, Mia, 452, 453
 Dumitru, Silvia, 452, 454
 Dunăreanu, N., 102, 143
 Duţă, Marcel, 496
 Duţescu, Mihai, 229, 237, 320, 420,
 450
 Duţu
 Duţu, Alexandru, 456

E

 Eftimiu, Victor, 9, 32, 40, 84, 186,
 194, 195, 221, 303, 308, 343, 350,
 358, 371, 381, 382, 403, 442, 460,
 463, 473
 Ehrenburg, Ilya, 233

Eisenstein, Serghei, 162, 500
 Eliade, Mircea, 293
 Elliot, T.S., 226
 Elsner, Gisela, 152
 Eluard, Paul, 48, 282, 477
 Elvin, B., 298, 353
 Eminescu, Mihai, 23, 36, 56, 60, 73,
 94, 108, 121, 123, 126, 131, 143,
 144, 166, 174, 186, 187, 195, 196,
 198, 211, 213, 222, 264, 266, 269,
 279, 281, 282, 284, 318, 325, 338,
 342, 351, 359, 365, 394, 398, 404,
 412, 420, 434, 449, 452, 459, 470,
 477, 483, 496, 504, 505, 520, 523
 Enescu, George, 404
 Enescu, Radu, 162, 171, 415, 501,
 502
 Eremia, Dumitru, 516
 Erostrat, 225
 Ervin, Miko, 241
 Esenin, Serghei, 16, 78, 160
 Eugen Simion, 13, 25, 34, 54, 56, 78,
 93, 99, 118, 127, 137, 157, 169,
 185, 192, 210, 212, 220, 221, 222,
 264, 265, 286, 312, 341, 349, 385,
 388, 398, 427, 433, 440, 446, 465,
 473, 479, 495, 507
 Everac, Paul, 9, 48, 66, 101, 132,
 187, 223, 240, 355, 382, 395, 401,
 425
 Evtuşenko, Evgheni, 49, 189, 310

F

Façon Nina, 77, 264
 Farkaş, Viorica, 500
 Faulkner, William, 61, 78, 294, 429
 Fărcăşan, Sergiu, 381, 454, 514
 Fărtăiş, Gheorghe, 261, 368
 Fătu, Nicolae, 53, 135, 328, 360
 Felea, Victor, 13, 30, 54, 82, 341,
 342
 Felecan, Radu, 320

Filimon, Nicolae, 34, 158, 181, 369
 Filip, Mircea, 309
 Filip, Traian, 140, 205, 347, 376
 Filipescu, Ion Mihai, 412
 Fiore, Vittore, 320
 Firea, Fred, 253
 Flaubert, Gustav, 170, 247, 456, 518
 Florian
 Florian, Călin, 78, 425, 434
 Foaie, Eugen, 35, 41, 44, 509
 Foarță, Șerban, 78, 156, 233, 331,
 420, 507, 520
 Fortunescu
 Fortunescu, Madeleine, 160, 479
 Fotino, George, 82
 France, Anatol, 206, 241, 480
 Francisc, Munteanu, 339, 341, 357,
 472
 Freud, Sigmund, 318
 Fruntelată, Nicolae Dan, 267
 Frunză, Axinte, 188
 Frunză, Eugen, 13, 21, 42, 44, 102,
 118, 127, 143, 165, 184, 204, 262,
 275, 369, 393, 424, 439, 455, 461
 Frunză, Victor, 320
 Frunzetti, Ion, 152, 367, 463
 Fugariu, Florea, 512
 Fulga, Laurențiu, 85
 Fulger, C., 258
 Furetière, Antoine, 227
 Furtună, Horia, 112, 443

G

Gagiu, Aurel, 292, 426
 Galaction, Gala, 108, 199, 256, 265,
 327, 350, 358, 461
 Galan, V. Em. , 37, 87, 122, 166,
 273, 306, 341, 357, 379, 424, 426,
 439, 479
 Gane, Horia, 320, 494
 Gane, N., 241, 251, 265
 Garcia Lorca, Federico, 515

Gârleanu, Emil, 156
 Gebhart, Emile, 309
 Genaru, Ovidiu, 66, 130, 232, 413
 Georgescu, G., 310
 Georgescu, Paul, 11, 16, 19, 29, 52,
 86, 113, 116, 140, 144, 169, 246,
 257, 272, 291, 306, 308, 349, 356,
 401, 426, 436, 444, 470, 519
 Geza, Vida, 331
 Gheliuc, Jean, 166, 516
 Ghelmez, Petre, 420
 Gheorghe, Alexandru, 419
 Gheorghe, Ion, 25, 65, 214, 324, 349,
 363, 405, 410, 467, 479, 502
 Gheorghiu, G., 496, 497
 Gheorghiu, Mihnea, 69, 82, 118, 321,
 463
 Gheorghiu, Tașcu, 289, 337, 420
 Gheorghiu, Virgil, 87, 205
 Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 201
 Gherea, Ioan, D., 153, 155, 193, 198,
 224, 298, 313, 338
 Gherghinescu, Vania, 490
 Gheza, Vida, 70
 Ghica, Ion, 41, 94
 Ghilia, Alecu Ivan, 30, 178, 212, 339,
 493
 Ghimbășanu, Ion, 421
 Ghițulescu, Emil, 12, 450
 Gide, André, 273, 295, 338, 426
 Giosu, Ștefan, 262
 Giroveanu, Aurel, 516
 Giurescu Constantin C., 462, 515
 Giurchescu, Lucian, 345, 415
 Giurgiucă, Emil, 465
 Goethe, 39, 48, 57, 109, 421, 423
 Goga, Octavian, 85, 88, 93, 108, 110,
 111, 124, 178, 199, 219, 220, 221,
 252, 257, 261, 267, 270, 277, 318,
 335, 337, 351, 355, 359, 365, 369,
 397, 402, 412, 441, 450, 456, 461,
 481, 513
 Golescu, Dinicu, 413
 Golimaș, Aurel H., 79
 Gopo, Ion Popescu, 69, 135, 156, 227
 Gorcea, Petre Mihai, 490
 Gorki, Maxim, 160, 293, 337, 487,
 515
 Gorunescu, Valeriu, 200
 Grass, Günther, 294
 Grămadă, Ilie, 42, 113, 262
 Grănescu
 Grănescu, H., 347
 Greblescu, I. F., 157
 Grecea, Ion, 85
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 156
 Grigorescu, Dan, 132, 276
 Grigorescu, Ioan, 18, 53, 321
 Grigurcu, Gheorghe, 71, 112, 159,
 169, 192, 203, 227, 324, 418, 440,
 504, 512
 Grozea, Elisabeta, 166
 Gruia, N. 56, 58, 263, 290, 403, 431,
 450
 Guillerrou, Allain, 60
 Guinard, Philippe, 487
 Gurgianu, Aurel, 82
 Gusti, Dimitrie, 412, 451
 Gutersloh, Albert Paris, 201
 Gyr, Radu, 10, 21, 94, 130, 177, 271,
 373, 391
 Gyula, Illyes, 25

H

 Hagi, Grigore, 42, 44, 56, 65, 66,
 79, 118, 140, 156, 183, 194, 210,
 214, 308, 371, 407, 410, 467
 Han, Raymonde, 93
 Hașdeu, Bogdan Petriceicu, 344, 373,
 424, 478
 Hăulică, Dan, 44, 82
 Hegel, G. W. F., 318, 416, 456
 Heliade-Rădulescu, Ion, 196, 478
 Hemingway, Ernest, 239, 426, 481

Hernandez, Miguel, 282
 Herodot, 249
 Herseni, Traian, 296
 Hinoveanu, Ilarie, 78, 157, 420, 512
 Hitler, Adolf, 240, 332
 Hobana, Ion, 149, 387
 Hodoș, Alexandru, 93, 221, 270, 373
 Hodoș, Nunuța, 500
 Hogaș, Calistrat, 68, 250
 Holban, Anton, 246
 Homer, 216, 235, 278, 334, 434, 493
 Horațiu, 85, 176, 519
 Horea, Ion, 7, 126, 166, 210, 227, 366, 449
 Horodincă, Georgeta, 338, 424
 Horvath, Imre, 70, 324
 Hristea, Ionel, 208
 Hugo, Victor, 103, 174, 278, 338, 395
 Hulban, Horia, 310
 Hulubei, Horia, 18
 Hurmuzaki, Constantin, 475
 Huxley, Aldous, 173

I

Iacoban, Mircea Radu, 114, 277, 292, 391, 475
 Iancovescu, Ion, 20
 Iancu, Avram, 75, 373, 422
 Ianoși, Ion, 156, 257, 520
 Iarin, George, 194
 Ibrăileanu, G., 19, 40, 55, 138, 145, 182, 188, 193, 195, 199, 200, 211, 223, 230, 233, 241, 255, 256, 264, 265, 318, 336, 402, 412, 433, 447, 452
 Ibsen, Henrik, 255
 Ichimescu, V., 492
 Igiroșanu, I., 238
 Ignea, Dumitru, 74, 200, 325
 Ilea, I. Th., 290, 516
 Ilin, Stancu, 41, 221

Iliu, Victor, 69
 Imre, Horváth, 70, 195, 324
 Indrieș, Alexandra, 156, 233
 Ioanid, Mircea, 31, 66, 143, 320, 450, 492, 499
 Ionesco, Eugen, 450
 Ionescu, Cornel Mihai, 426
 Ionescu, Elena, 241
 Ionescu, Eugen, 19, 22, 45, 46, 61, 102, 103, 126, 150, 186, 194, 238-240, 268, 298, 396, 397, 517
 Ionescu, Gelu, 152, 316, 323, 485
 Ionescu, Gheorghe, 85
 Ionescu, Ion, 85
 Ionescu, Mircea, 261
 Ionescu-Gion, G. I., 488
 Iordache, Aurel, 489
 Iordache, Dumitru, 420
 Iordan, Iorgu, 67, 86, 211, 233, 246, 262, 421, 463, 507
 Iordăchescu, Magda, 188
 Iorga, Nicolae, 39, 76, 84, 196, 200, 219, 233, 344, 406, 414, 452, 463, 488, 502, 511
 Iorga, Teodor, 508
 Iosif, Mira, 241, 425
 Iosif, St. O., 184, 352, 380, 397, 402, 460
 Iosifescu, Silvian, 57, 446
 Irimie, Negoită, 12, 16, 122, 186, 221, 275, 365
 Isac, C., 223, 494
 Isac, D., 451
 Isac, Emil, 352, 358, 374, 400
 Isanos, Elisabeta, 223
 Isanos, Magda, 257, 277, 324, 349, 380, 414
 Ispirescu, M., 432
 Istrate, G., 189, 267
 Istrate, Gavril, 42, 113
 Istrate, Gheorghe, 56
 Istrati, Ion, 118, 181, 383, 391

Istrati, Panait, 25, 57, 111, 327, 353,
389, 424, 464, 465, 493
Istvan, Nagy, 208
Iuga, Ion, 112, 229
Iuga, Nora, 324, 514
Iulian Rodica, 402
Ivan Ghilia, Al., 30, 178, 212, 339,
340, 493
Ivan, V. Lalici, 415
Ivasiuc, Alexandru, 429
Ivașcu, George, 40, 56, 62, 63, 93,
122, 145, 146, 186, 199, 205, 219,
241, 241, 262, 267, 277, 283, 288,
348, 390, 418, 458
Ivănceanu, Vintilă
Ivănescu, Gheorghe, 78, 489
Ivănescu, Mircea, 157
Ivireanu, Antim
Izbășescu, Gh., 223

J

Jacob, Max, 282
Jacotă, Mihai, 188
Jarry
Jarry, Alfred, 101, 186, 517
Jebeleanu, Alexandru, 77, 153, 331,
402, 415, 420, 507, 523
Jebeleanu, Eugen, 105, 129, 211,
358, 364, 439, 457, 474, 490, 491,
508
Jeno, Gomori, 309
Jerome, J. K., 517
Jianu, Nicolae, 85, 112, 166, 241,
341, 375, 426, 464, 471
Joja, Athanase, 86, 100, 284, 480
Jouve, Pierre Jean, 156
Jovanović, Milan, 522
Joyce, James, 61, 294, 409, 429
Jung, Carl Gustav, 318

K

Kafka, Franz, 61, 110, 216, 295, 389,
491, 519

Kant, Immanuel, 498
Kayserling, Herman, 240
Kazakova, Rimma, 161
Kelmer, David, 226
Kernbach, Victor, 66, 166, 241
Kerouac, Jack, 294
Kikeli, Pall, 59
Kipphardt, Heinar, 460
Kiriatic, D. G., 205
Kiriatic, Dumitru, 205
Kirițescu, Alexandru, 358
Kirițescu, Nicolae, 344
Kisch, Egon Erwin, 110
Kiseleff, Adriana, 390
Kiss, Jenő, 347
Kogălniceanu, Mihail, 24, 35, 36, 39,
40, 42, 45, 60, 75, 86, 94, 221,
262, 338, 352, 365, 461, 462, 463,
464, 475, 489, 508, 514
Kolakowski, Leszek, 337
Krieze, Miroslav, 415

L

La Bruyère, Jean de, 85
Labin, Gh., 239
Labiș, Nicolae, 7, 12, 64, 78, 98, 111,
156, 195, 209, 230, 238, 320, 324,
330, 348, 366, 377, 467
Ladea, Romul, 16, 487
Lajos Letay, 119
Lalici, Ivan, 415
Lamartine, Alphonse de, 288, 306
Lampedusa, Giuseppe Tomasi di, 295
Lanson, Gustav, 197
Lascăr, Athanase, 152
Laskai, Adriana, 59
Laurian, A. T., 42, 462
Lawrence, H. D., 337
Lazăr, Gheorghe, 41
Lazăr, Monica, 380
Lazu, Ion, 152
Lămățic, Corneliu, 126, 310

Lăncrănjan, Ion, 29, 43, 53, 118, 194, 340, 347, 351, 357, 364, 369, 371, 493
 Lăudat, I. D., 188, 201, 230, 412
 Le Cler, Gustave, 43
 Leacock, Stephen, 517
 Leahu, Victor, 143, 368
 Lemnaru, Oscar, 194, 407, 457
 Lenin, Vladimir Ilici, 160, 285, 320, 523
 Leon, Aurel, 108, 114, 260, 263
 Leopardi, Giacomo, 278
 Lesnea, George, 42, 113, 125, 161, 177, 205, 258, 268, 277, 326, 368, 380
 Létay, Lajos, 119
 Leu, Corneliu, 185, 341, 347
 Lewis, David, 161
 Lipatti, Valentin, 296
 Liu, Nicolae, 464
 Livadă, Melania, 379
 Livescu, Jean, 12, 431
 Lorca, Federico Garcia, 282, 515
 Loti, Pierre, 249
 Lovinescu, E., 114, 130, 155, 174, 181, 200, 222, 248, 264, 298, 376, 378, 428, 447, 474, 497
 Lovinescu, Horia, 8, 72, 215, 382, 449
 Lowell, Robert, 420
 Luca, Eugen, 53, 57, 91
 Luca, Ion, 40, 186, 344
 Luca, Remus, 127, 257, 269, 273, 341, 351, 357
 Luca, Ștefan, 115, 166, 178, 341, 387, 400, 516
 Lucaci, Iordan, 67
 Luchian, Ștefan, 158, 181, 233, 266, 481
 Lucian, Ion, 234
 Lungu, Alexandru, 400

Lungu, Ion, 16, 188, 122, 197, 210, 220, 265, 275, 290, 378, 437, 460, 470, 492
 Lungu, Vera, 412, 421
 Lupan, Radu, 481
 Lupașcu, Gh., 36, 267
 Lupașcu, Yvonne, 201
 Lupu, Ion, 490

M

Macedonski, Alexandru, 25, 88, 130, 192, 219, 257, 261, 265, 318, 336, 375, 395, 398, 401, 439, 504
 Machado, Antonio, 49
 Macovei, Simion, 515
 Macovescu, George, 73, 274, 507
 Macrea, Dimitrie, 451
 Magheru, Darie, 443, 493
 Maiakovski, Vladimir, 59
 Maior, Liviu, 39
 Maior, Petru, 41, 177, 178
 Maiorescu, Titu, 25, 60, 124, 198, 219, 255, 308, 318, 319, 447, 451, 470, 491
 Maiorescu, Toma George, 270, 307
 Maksimovici, Desanka, 421
 Malița, Mircea, 70
 Malraux, André, 103, 216, 294, 337, 416
 Manea, Florin, 421
 Manițiu, Ion, 16, 200, 365
 Maniu, Adrian, 88, 156, 265, 352, 506, 512
 Maniu, Leonida, 292, 310
 Mann, Thomas, 156, 170, 257, 295, 310, 338, 494, 520
 Manole, F., 182, 257, 366, 368, 415, 422, 479, 486
 Manolescu, Florin, 410, 411
 Manolescu, Ion, 20
 Manolescu, Ion Sofia, 112, 309

Manolescu, Nicolae, 18, 32, 56, 59,
 113, 118, 122, 140, 179, 181, 192,
 211, 220, 237, 257, 265, 276, 291,
 341, 379, 401, 437, 438, 440, 446,
 451, 461, 465, 474, 495
 Manoliu, Maria, 262
 Manu, Emil, 161, 352, 383, 473, 486
 Marcea, Pompiliu, 56, 80, 132, 192,
 521
 Marchidan, Gheorghe Lupașcu, 56
 Marcus, Manole, 415
 Mareș, George, 419
 Marian, Michael, 156
 Marin, Ioniță, 263, 403, 487, 489
 Marinescu, Angela, 112
 Marino, Adrian, 41, 54, 101, 112,
 114, 130, 179, 183, 188, 192, 219,
 221, 246, 257, 261, 262, 264, 267,
 272, 278, 286, 305, 308, 336, 375,
 395, 398, 401, 432, 439, 473, 474,
 498, 504
 Marivaux, Pierre de, 487
 Marta, Mihai, 101, 309, 329
 Martin, Aurel, 85, 286, 366, 397,
 434, 459, 470, 516
 Martin, Mircea, 56, 315, 440
 Martinescu, Pericle, 262, 291, 308,
 369
 Martinovici, Iv., 204, 310
 Marx, Karl, 259, 318, 359, 416, 456
 Matache, A. G., 508
 Mateescu, Constantin, 394, 403, 469,
 470, 475
 Mateescu, I., 347, 426, 516
 Matei, Ion, 420
 Mauriac, François, 113, 293, 294,
 311
 Maxim, Ion, 507, 515
 Mazilu, Teodor, 156, 223, 341, 345,
 357, 360, 424, 518
 Măciucă, Constantin, 26
 Măduța, Ilie, 507
 Măinescu, Tudor, 34
 Mălăncioiu, Ileana, 73, 130, 381
 Mănescu, Th., 224
 Mănucă, Dan, 231
 Mărgeanu, Nicolae, 85, 166, 241,
 347, 387, 400, 426
 Mândra, Vicu, 84, 240, 275
 Mârza, V., 309
 Mășlea, Ana, 277, 439
 Meițoiu, Ion, 165
 Meleșteu, Mircea, 489
 Melian, Al., 47
 Melinescu, Gabriela, 56, 62, 98, 230,
 342, 366, 467, 475
 Metea, Octavian, 77
 Meyerhold, Vsevolod, 65
 Mica, Eugen, 291
 Michaux, Henri, 517
 Michelangelo, Buonarroti, 57, 111,
 131, 291
 Micu, Dumitru, 108, 120, 122, 168,
 181, 203, 204, 341, 342, 359, 461,
 480
 Micu, Mircea, 34
 Miereanu, Costin, 59
 Mierlușcă, Adrian, 85, 347, 516
 Mihadaș, Teohar, 16, 266, 290
 Mihai, Petre, 490
 Mihail, Nicolae, 323
 Mihalache, C. N., 233, 331, 420
 Mihalăș, Marcel, 386
 Mihale, Aurel, 85, 95, 122, 275, 341,
 426
 Mihăescu, Floru, 489
 Mihăescu, Gib, 25, 265, 344
 Mihăileanu, Ion, 18, 70
 Mihăilescu, Nicolae, 488
 Milcu, Ștefan, 220, 284
 Miletineanu, Gheorghe, 66, 425
 Milicescu, Emilia Șt., 276
 Millo, Matei, 84, 262, 303
 Mincu, Ștefan, 152

- Minulescu, Ion, 21, 25, 32, 98, 166,
194, 199, 239, 243, 265, 277, 488
- Mioc, Simion, 156, 507
- Mircea, Dumitru, 16, 56, 186, 276,
341, 365, 426
- Mirea, A., 206, 380
- Mirodan, Alexandru, 32, 69, 165,
223, 234, 424
- Miron, I. , 16, 41, 60, 98, 122, 189,
193, 195, 210, 234, 257, 284, 309,
331, 349, 358, 365, 374, 421, 426,
479, 514, 516, 523
- Mironescu, I., 188, 241
- Mironescu, Nicolae, 189
- Mistral, Gabriela, 282, 381
- Mitrea, Ion, 275, 320, 339, 407, 474
- Mitroi, Viorica, 7, 12, 191, 231, 440
- Mitru, Alexandru, 29, 260
- Mladenovici, Tanasije, 421
- Mocanu, Marin, 488
- Mocanu, Titus, 211, 451
- Mohanu
- Mohanu, Constantin, 190
- Moise, Ion, 488
- Moisescu, Mihnea, 85
- Moisil, Grigore, 296
- Molière, (Jean-Batiste Poquelin) ,
176
- Monroe, Marilyn, 157
- Montale, Eugenio, 48, 387, 507
- Morariu, Modest, 156, 226, 415, 520
- Moravia, Alberto, 295, 387
- Moreta, Teofil, 158
- Moscu, Maria, 246
- Movilă, Sanda, 130, 496
- Mrozek, Slawomir, 517
- Mugur, Florin, 144, 212, 214, 374,
381
- Muntean, George, 53, 122, 211, 257,
436, 451
- Munteanu, Aurel, 197, 492
- Munteanu, Francisc, 339, 341, 357,
472
- Munteanu, George, 122, 211, 257,
436, 451
- Munteanu, Romul, 262, 294-296
- Munteanu-Râmnic, Fr., 414
- Mureșan, Mircea, 69, 322, 323, 415
- Mureșanu, Andrei, 39, 491
- Mureșeanu, Rusalin, 241, 320
- Mussolini, Benito, 332
- Mușatescu, Tudor, 234, 235, 344,
382, 517
- Mutașcu, Dan, 157
- N**
- Nacu, I., 68
- Naghi, Gheorghe, 472
- Naghiu, Iosif, 334
- Nagy, Réka, 208, 500
- Narti, Ana Maria, 165, 424, 500
- Naum, Gellu, 367, 477
- Năstase, R., 488
- Neacșu, Iulian, 53, 135, 445, 446,
461
- Neagoe, Manole, 422
- Neagu, A., 292
- Neagu, Fănuș, 8, 15, 25, 75, 95, 118,
125, 134, 141, 178, 184, 338, 339,
357, 360, 389, 411, 472, 474, 483
- Neamțu, Leonida, 10, 387, 400, 454
- Necula, Damian, 166, 205
- Neculce, Ion, 107, 193, 475
- Nedelcu, Șerban, 275
- Negoîtescu, Ion, 70, 88, 144, 186,
249, 388, 419, 444
- Negri, Costache, 45, 262, 291, 292,
308, 369
- Negri, Ecaterina-Catinca, 79
- Negri, Elena, 86
- Negru, Radu, 224
- Negruzzi, C., 24, 25, 60, 111, 262,
365, 369, 470

Negulescu, Mihai, 7, 43, 140, 144,
 288, 366, 347
 Nemoianu, Virgil, 439, 495
 Neruda, Pablo, 49, 381
 Nerval, Gerard, 477
 Neșțian, Valeriu C. 439
 Netea, Vasile, 24, 38, 44, 192, 335,
 399, 422, 434, 462, 488
 Nica, Dumitru, 321
 Nichifor, I. I., 426
 Nicolau Cincă, Silvia, 499
 Nicolau, Edmond, 12
 Nicolau, Petre, 143, 144, 316
 Nicolăescu-Plopșor, C.S., 79
 Nicolescu, G. C., 132, 191, 382, 456,
 499
 Nicolescu, Miron, 234
 Nicolescu, Otilia, 489
 Nicolescu, Tatiana, 82, 161
 Nicolescu, Vasile, 156, 282, 320, 337
 Niculescu, Al., 331
 Niculescu, Miron, 284
 Nietzsche, Friedrich, 240
 Nistea, Victor, 67, 157, 223, 334
 Niță, Elisabeta, 489
 Niță, George, 160
 Nițulescu, Horia, 42, 113
 Nocioiu, Dumitru, 310
 Nor, Radu, 149
 Nottara, Constantin, 46, 241, 258,
 297, 303
 Nour, Radu, 252, 421
 Novac, Constantin, 403
 Novăceanu, Darie, 289
 Novicov, Mihai, 221, 293
 Nuță, Ion, 403

O

Oarcăsu, Ion, 16, 101, 144, 190, 197,
 200, 210, 214, 221, 265, 275, 306,
 378, 437, 460, 481
 Octav Pancu Iași, 381

Odeanu, Anișoara
 Odobescu, Al., 45, 55, 56, 112, 140,
 352
 Olariu, Constantin, 431
 Olariu, Ov. V., 507
 Olos, Mihai, 229
 Olteanu, Draga, 500
 Olteanu, Ioanichie, 160
 Omescu, Ion, 125, 200, 402, 426
 Oncescu, Victor
 Onciul, Doimietrie (istoric)
 O'Neill, Eugene, 46
 Oprea, Alexandru, 7, 52, 118, 286,
 353, 423, 459
 Oprea, Ștefan, 380, 452, 454
 Opreanu, Sabin, 78
 Oprescu, George, 234, 238
 Oprescu, Horia, 306, 516
 Opriș, Mihai, 323
 Oprișan, I., 221
 Oproiu, Ecaterina, 9, 69, 234, 373,
 460
 Orlea, Ioana, 452
 Ornea, Z., 124, 331, 437, 439, 473,
 520
 Ortiz, Ramiro, 497
 Ostojin, Miloš, 523

P

Pacheco, Jesus Lopez, 296
 Pál, Jancsik, 493
 Paladi, Radu, 240, 516
 Paleologu, Al., 45, 46
 Paler, Octavian, 234
 Pallady, Theodor, 262, 266
 Pallu, Petre, 412
 Pan, George Dumitru, 208, 310, 375,
 481, 517
 Panait, Ion, 7, 152, 421
 Panaitescu, Val., 201
 Pană, Aura, 126, 269, 380
 Pană, Ion Gh., 426

- Pană, Sașa, 223, 374, 429, 517
 Pancu-Iași, Octav, 481
 Pandelescu, J. V., 234
 Pangrati, Elena, 495
 Paniș, Anatolie, 118, 375
 Pann, Anton, 18, 352
 Pantazi, Radu, 291
 Pantea, Iosif, 420
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 246, 350
 Papadima, Ovidiu, 24, 34, 107, 218, 286, 305, 399, 407, 432
 Papaiani, Sebastian, 500
 Papass, Nikos
 Papastate, C.D., 151
 Papu, Edgar, 161, 174, 227, 303, 427, 435
 Papuc, Ion, 474
 Paraschivescu, Constantin
 Paraschivescu, Marin Radu, 60, 98, 189, 195, 331, 332, 334, 349, 358, 364, 374, 421, 426, 514, 523
 Pardău, Platon, 66, 112, 182, 189, 212, 272, 368, 438, 493, 507, 512
 Pas, Ion, 94, 274, 301, 403, 441, 462, 490
 Pascadi, Ion, 181, 402, 433
 Pascaly, M., 84
 Pascu Ștefan, 39
 Pascu, George, 438
 Pascu, Petre, 160
 Pasolini, Pier Paolo, 295
 Pastia, Mihai, 188
 Pașcanu, Alexandru, 516
 Paul, Ion, 188
 Paulescu, Petre, 146
 Pavel, Toma, 241, 459
 Pavelescu, Mircea, 407, 439
 Păcurariu, Dimitrie
 Păcurariu, Doina, 290
 Păcurariu, Francisc, 306
 Păcăluță, Octavian, 263, 426
 Pătrar, George, 150, 498
 Pătrașcu
 Pătrașcu, Horia, 494
 Pătru, Vasile, 157, 420
 Pătuleanu, Savei, 79
 Păturică, Dinu, 181
 Păunescu, Adrian, 7, 11, 29, 42, 59, 79, 98, 118, 122, 144, 157, 194, 205, 210, 214, 230, 289, 312, 371, 391, 410, 461, 467, 481, 484, 493, 512
 Păunică, Claudian, 241
 Păun-Pincio, I., 44
 Pârvan, Vasile, 400
 Pelin, Mihai, 79, 225
 Pellea, Amza, 69
 Peltz, I., 246, 439, 475
 Penciulescu, Radu, 165
 Pepys, Samuel, 159, 491
 Perez, Hertha, 452
 Perpessicius (Panaitescu-Perpessicius, D.), 25, 55, 92, 99, 100, 112, 195, 211, 224, 285, 335, 375, 380, 396, 429, 439, 443, 474, 475, 479, 489
 Perse, Saint-John, 475
 Pervain, Iosif, 70, 195
 Petică, Ștefan, 54, 68, 98, 213, 386
 Petrache, Ion, 43, 250, 261, 457
 Petran, Iosif, 191
 Petra-Petrescu, Horia, 224
 Petrescu, Alexandru, 426
 Petrescu, Camil, 20, 60, 78, 98, 111, 153, 161, 170, 182, 198, 238, 239, 262, 277, 313, 314, 320, 330, 336, 338, 339, 344, 350, 358, 365, 388, 404, 496
 Petrescu, Cezar, 116, 152, 188, 239, 353, 358, 390, 450, 522
 Petrescu, Florin Mihai, 74, 182, 241, 268, 325
 Petrescu, Irina, 69, 296

Petroveanu, Mihail, 167, 379, 403, 429
 Petrovici, Ion, 279
 Petruian, Nicolae, 12
 Phaedrus, 310
 Philippide, Al. A., 200, 243, 244, 252
 Pichette, Henri, 468
 Pienescu, G., 56
 Pillat, Dinu, 221, 438, 481
 Pillat, Ion, 181, 250, 257, 268, 275, 318, 338, 352, 463, 475
 Pintilie, Lucian, 70
 Pintilie, Petre, 141
 Pirandello, Luigi, 186, 216, 338, 387
 Piru, Alexandru, 56, 59, 82, 120, 191, 196, 241, 264, 279, 286, 337, 351, 361, 427, 446, 461
 Pituț, Gheorghe, 7, 19, 55, 63, 101, 130, 232
 Planchon, Roger, 65
 Platon, Maria, 31, 126, 230, 369
 Plopșor-Nicolăescu, C. S., 79
 Poe, Edgar Allan, 40, 49, 72, 87, 159, 227
 Poenaru, Camil, 237
 Pop Reteganul, Ion, 182, 331
 Pop, Alexandru, 159, 234
 Pop, Augustin Z. N., 286, 486, 488, 492, 524
 Pop, Ion, 101, 182, 331
 Pop, Ionel, 403
 Pop, Sânziana, 19, 33, 214, 307, 308, 403
 Popa, Marian, 19, 192, 214, 225, 287, 294, 296, 311, 392, 440, 441, 476
 Popa, Mariana, 233
 Popa, Mircea, 239, 450
 Popa, N. I., 201, 230, 499
 Popa, Petre, 479
 Popa, Victor Ion, 211
 Popescu, Al. T.
 Popescu, Corneliu
 Popescu, Dumitru Radu, 25, 53, 75, 82, 95, 125, 126, 134, 226, 284, 326, 339, 355, 357, 360, 377, 384, 389, 411, 415, 417, 474, 502
 Popescu, Gheorghe M., 157
 Popescu, Ion Apostol, 182, 331, 388, 449
 Popescu, Leon, 500, 501
 Popescu, Petru, 63, 202, 214, 294, 295, 409-411, 420, 421, 426, 444, 461, 471, 507, 514
 Popescu, Radu, 47, 48, 106, 131, 176, 181, 234, 236, 299, 355, 356, 373, 388, 395
 Popescu, Tudor, 400
 Popescu-Gopo, Ion, 69, 135, 156, 227
 Popescu-Telega, Al., 463
 Popeți, Corneliu, 233
 Popović, N., 524
 Popović, Živa, 523, 524
 Popovici, Al., 346, 515
 Popovici, Alecu, 208, 234, 241, 301, 394, 437
 Popovici, D., 55
 Popovici, Ileana, 241, 345
 Popovici, Titus, 25, 60, 70, 118, 319, 340, 351, 357, 362, 364, 368, 384, 424, 459
 Porumbacu, Veronica, 25, 48, 98, 233, 288, 349, 393, 413, 431, 507
 Porumbescu, Marin, 204
 Postelnicu, Lucia, 431
 Potopin, Ion, 66
 Potra, Florian, 82, 239, 425, 434
 Pound, Ezra, 49, 226, 420
 Prangati, Elena Cătălina, , 143, 211, 260, 272, 391, 439, 493
 Preda, Marin, 25, 60, 78, 80, 95, 115, 136, 153, 212, 284, 293, 336, 339, 357, 362, 384, 389, 407, 415, 423, 426, 463

Preda, Vasile, 516
 Prelipceanu, Nicolae, 23, 56, 144,
 146, 190, 290, 450
 Prévert, Jacques, 48, 156, 192, 477
 Prisnea, Constantin, 10, 193, 195,
 464
 Proca, O., 252
 Profit, Romeo, 252
 Protopopescu, Al., 143, 278, 439
 Proust, Marcel, 170, 426, 474
 Prunoiu, Ion, 512
 Pruteanu, George, 114, 507
 Pucă, Florin, 276
 Purcaru, Ilie, 79, 334, 426
 Pușcuță, Constantin, 260, 391

Q

Quasimodo, Salvatore, 48, 394

R

Rachici, Dim., 77
 Racine, Jean-Baptiste, 395, 423, 520
 Racoveanu, Al., 500
 Radian, Mircea, 66, 427, 520
 Radina, Mircea, 241, 347, 516
 Rados, Andreas, 310
 Radovan, Ciprian, 68
 Radovici, Borislav, 421
 Radovici, Ion, 488
 Radu, Stănescu Gr., 143
 Radu, Zenovia
 Rafael, G., 177
 Rahoveanu, Ion, 16, 56, 141, 197,
 265, 365, 401, 437
 Raicev, Victoria, 7, 19, 191
 Raicu, Lucian, 99, 169, 302, 376, 458
 Ralea, Mihai, 145, 181, 242, 243-
 245, 249, 255, 358
 Rădulescu, Dumitru, 85
 Rădulescu, Ion Heliade, 25, 42, 511
 Rădulescu, Nicolae, 412

Rău, Aurel, 14, 25, 31, 73, 82, 125,
 195, 212, 512
 Râpeanu, Bujor, T., 152, 241, 500
 Râpeanu, Valeriu, 37, 143, 191, 192,
 198, 218, 266, 267, 355, 359, 379,
 394, 402, 420, 513,
 Rebreanu, Liviu, 60, 61, 85, 152,
 161, 162, 292, 339, 344, 351, 353,
 358, 411, 450, 459, 460, 464, 516
 Rebreanu, Vasile, 16, 29, 52, 95, 101,
 112, 122, 135, 150, 181, 182, 186,
 218, 266, 290, 328, 339, 365, 377,
 384, 389, 391, 392, 400, 474, 524
 Regman, Cornel, 7, 70, 85, 118, 133,
 169, 212, 360, 434
 Reichman, Sebastian, 514
 Resnais, Alain, 66
 Ricardou, Jean, 147
 Rilke, Rainer Maria, 48, 58, 189, 233
 Rimbaud, Arthur, 78
 Ristea, Ilie, 58, 263
 Robbe-Grillet, Alain, 50, 147, 294,
 506
 Robescu, Marius, 7, 19, 130
 Rodari, Gianni, 487
 Rodnei, Vlad, 157
 Rogobete, Nicolae, 292
 Rogoz, Adrian, 149, 400
 Rojdestvenski, Robert, 161
 Roll, Ștefan, 514, 517
 Rolland, Romain, 57, 110, 156, 238,
 255, 337, 464, 488
 Romanescu, Ioanid, 31, 66, 143, 320,
 450, 499
 Ronsard, Pierre de, 48, 497
 Rosetti, Al., 288
 Rosetti, C. A., 35, 36, 510, 511, 513
 Roșca, D. D., 94
 Rotaru, Dan, 292
 Rotaru, Ion, 393
 Rousseau, J. J., 439
 Ruffini, Mario, 284

Rusan, Romulus, 140
 Rusenescu, Mihail, 488
 Russo, Alecu, 35, 36, 38, 365, 379, 475
 Rusu, Ilie
 Rusu, Liviu, 451
 Rusu, M. N., 7, 70, 440
 Rusu, Silviu, 402
 Rusu, Victor, 157

S

Sabin, Mihail, 31, 66, 152, 223, 232, 320, 475
 Sacerdoteanu, A., 488
 Sadoveanu, Ion Marin, 161, 250, 381
 Sadoveanu, Mihail, 42, 60, 95, 104, 108, 150, 158, 162, 193, 243, 306, 320, 337, 339, 350, 358, 369, 395, 422, 461, 481
 Sadoveanu, Profira, 352
 Sahia, Alexandru, 339, 358, 508
 Saint-Beuve, Charles-Augustin de, 433, 498
 Saizescu, Geo, 69, 226
 Sala, Alberico, 381, 460
 Salievici, Sinon, 335
 Salinger, J.D., 233
 Samoilă, Claudia, 65
 Sandală, George, 130
 Sandburg, Carl, 49, 282, 320, 337
 Sarraute, Nathalie, 50, 151, 294
 Sartre, Jean-Paul, 51, 122, 147, 168, 216, 294, 338
 Sava, Ion, 78
 Sava, Valerian, 69, 70, 152, 226, 322
 Savin, Gh., 275, 353
 Savu, Elena, 352
 Sălăjan, Doina, 73, 320, 419
 Sălcudeanu, Petre, 270, 341, 357, 434, 472
 Săndulescu, Al., 151, 303, 318, 446
 Săraru, Dinu, 7, 20, 118, 280

Săsărman, Gh., 149
 Sângeorzan, Zaharia, 230, 276, 310
 Sârbu, Const., 394
 Sârbu, Eva, 69, 227
 Sârbu, Ion D., 81, 337
 Sârbu, Valeriu, 514
 Schiller, Fr., 174, 395
 Schisgal, Murray, 241
 Schlegel, Friedrich, 214
 Schuller, Hans, 493
 Scorobete, Miron, 16, 122, 210, 365, 516
 Scripcă, Constantin, 66
 Sebastian, Andrei, 225
 Sebastian, Mihail, 34, 85, 93, 131, 194, 241, 246, 282, 300, 344, 396
 Seche, Mircea, 487
 Secureanu, Iulia, 226
 Secureanu, Valeriu, 157
 Seferis, Ghiorgios, 31
 Semprun, Jorge, 147
 Sevastos, Mihail, 201, 205, 230, 252, 365
 Sever, Alexandru, 272, 357
 Sfetca, Petru, 226, 507
 Shakespeare, William, 49, 51, 212, 250, 289, 290, 291, 292, 305, 310, 337, 395, 420, 434, 463, 506, 515
 Shaw, G. B., 337
 Shelley, Percy Bysshe, 49
 Silvestru, Valentin, 85, 323
 Simion, Al., 461
 Simion, Eugen, 13, 25, 34, 54, 56, 78, 93, 99, 118, 127, 137, 157, 169, 185, 192, 210, 212, 214, 220-222, 264, 265, 286, 313, 315, 342, 343, 349, 385, 388, 398, 427, 433, 440, 446, 465, 468, 473, 479, 495, 507
 Simion, Pop, 209, 263, 357, 411
 Simonescu, Dan, 514
 Simpson, Louis, 420
 Sitki, Tarangi Djakid

Slavici, Ioan, 25, 79, 132, 172, 192,
 206, 318, 328, 397, 459, 470, 521
 Smeureanu, Nicolae, 421, 514
 Smith, Herbet, 183
 Soare, Iulia, 174, 240, 310, 402, 493,
 517
 Socrate, 456
 Sofian, Venera, 126
 Solacolu, Barbu, 212
 Solomon, Dumitru, 303, 347, 425,
 434, 479, 515-517
 Sorbul, Mihail, 165, 292, 344
 Sorescu, Marin, 7, 14, 65, 79, 118,
 119, 122, 127, 154, 157, 183, 186,
 197, 213, 268, 335, 349, 367, 390,
 391, 393, 405, 406, 434, 438, 457,
 460, 467, 481, 484, 495, 518
 Sorianu, Vlad, 31, 66, 149, 224, 320,
 414, 498
 Spătaru, Maria, 160
 Spender, Stephen, 282, 310, 320
 Sporici, Vasile, 150, 225, 318, 414,
 498
 Stahl, Henri, 400
 Stahl, Henriette Yvonne, 156, 246,
 276, 353, 403
 Stamatiad, Al. I., 239, 444
 Stanca, Radu, 186
 Stancu, Horia, 116-118, 353, 354,
 376, 377
 Stancu, Natalia, 56, 307
 Stancu, Zaharia 19, 21, 25, 45, 60,
 86, 102, 106, 118, 127, 161, 194,
 212, 282, 320, 339, 348, 358, 371,
 377, 379, 381, 396, 401, 402, 404,
 414, 415, 423, 457, 474, 490
 Stanislavski, Konstantin, 65
 Stănescu, Anibal, 160
 Stănescu, C.[onstantin], 63, 80, 93,
 118, 125, 157, 238, 395, 432, 440,
 442, 513
 Stănescu, Mihai, 186, 355, 432
 Stănescu, Nichita, 7, 12, 14, 18, 55,
 56, 63, 77, 79, 98, 111, 118, 125,
 129, 154, 197, 206, 213, 227, 232,
 349, 365, 377, 401, 405, 407, 411,
 419, 427, 444, 457, 467, 474, 481,
 484, 502, 512
 Stănescu, Tudor, 80, 291, 334, 423
 Steinbeck, John, 61
 Stelaru, Dimitrie, 19, 516
 Stelian, Dinu, 516
 Stelian, N. P., 495
 Stendhal [Hneri-Marie Beyle] , 173,
 492
 Sterian, Margareta, 461
 Stețcu, N. Gr., 224
 Stoe, Nicolae, 101, 112, 493
 Stoian Nicolae, 7, 93, 166, 214, 320,
 371
 Stoian, Mihai, 58, 106, 119, 120, 127,
 141, 261, 347, 376, 403
 Stoian, Sorin, 205, 368
 Stoica, Gheorghe, 225
 Stoica, Marin
 Stoica, Petre, 14, 166, 184, 190, 268,
 331, 414, 499, 522
 Stoicescu, Constantin, 415
 Stoiciu, Constantin, 19
 Storin, Aurel, 47, 48, 223, 241, 481
 Storin, Gh., 20
 Streinu, Vladimir, 40, 93, 177, 190,
 196, 202, 221, 232, 250, 274, 286,
 296, 301, 324, 370, 373, 401, 404,
 407, 417, 429, 442, 447, 463, 471,
 485, 488
 Stroia, Gh., 58, 155, 285
 Sturdza, Mihai, 20, 35, 79, 105, 106,
 241, 373, 460
 Sturza-Bulandra, Lucia, 20, 105, 106,
 241, 373, 460
 Sturzu, Corneliu, 114, 211, 277, 368,
 475
 Suchianu, D. I., 86, 244

Suciu, Gheorghe, 19, 422
Suciu, N. D., 233
Suru, George, 77
Sütő, Andras, 199
Szabo, Gyula, 238

Ș

Șchiopu, Mihaela, 497
Șchiopu, Ursula, 12
Șelmaru, Traian, 266, 425, 515
Șerban, Andrei, 59, 65, 66, 72
Șerban, Corneliu, 253
Șerban, Geo, 241, 245
Șerban, Sergiu, 31
Șerbănescu, Mircea, 221, 233
Șerbu, Ieronim, 306
Șincai, Gheorghe, 41, 57, 144, 190,
321, 331, 352, 422
Șincan, Dionisie, 16, 494
Șora, Mariana, 520
Ștefan, Florica, 78
Ștefan, Ion, 38
Ștefan, Simion, 38
Ștefanache, Corneliu, 42, 113, 200,
211, 260, 308, 368, 391
Ștefănescu, Al. I., 341
Ștefănescu, Emilian
Ștefănescu, Mircea, 84, 131, 132,
262, 344
Ștefănescu, N., 70
Ștefănescu, Silvia, 143
Ștefănescu, Ștefan
Ștefănescu-Delavrancea, Barbu, 19,
25, 105, 111, 198, 241, 255, 276,
344, 395, 403, 424, 450, 457, 478
Ștefuriuc, Constantin, 182
Știrbu, Constantin, 419

T

Taine, Hyppolite, 138, 248, 433
Tarangul, Marin, 334
Tarde, Gabriel, 260

Tasso, Torquato, 497
Tatomir, Nicolae/ Țatomir, 125, 199,
211, 223, 263, 326, 368
Tănase, Ștefan, 383
Tănăsache, Ilie, 271, 292
Tănăsescu, Aurel, 492
Tărchilă, Dan, 208
Tăutu, Nicolae, 42, 85, 112, 126, 166,
191, 347, 357, 366, 426, 516
Târziu, Alexandra, 31, 426, 439, 499
Teclu, Mihai, 58, 231
Teodor, Pompiliu, 221
Teodoreanu, Al. O., 221, 246, 517
Teodoreanu, Ionel, 188, 246, 252,
253, 318, 352, 481
Teodorescu, Crin, 345
Teodorescu, George Marin, 334
Teodorescu, Leonida
Teodorescu, Marius
Teodorescu, V., 283
Teodorescu, Virgil, 205, 367
Teodorescu-Braniște, Tudor, 365,
488
Teodoru, Dan Gh., 453
Teodoru, Eugen, 58, 166, 191
Teodosiu, Lucian, 310
Tertulian, N., 205, 296, 446
Theodorescu
Theodorescu, Cicerone, 18, 58, 85,
287, 364, 365, 432
Theodoru, Radu, 331, 516
Thibaudet, Albert, 138, 197, 433, 474
Ting-Ceao Li, 310
Tita, Ștefan, 85, 453
Titel, Sorin, 33, 67, 78, 233, 360,
415, 420, 506
Titulescu, Nicolae, 200, 238
Todoran, Eugen
Tohăneanu
Tohăneanu, G. I. , 321, 420
Tolstoi, Lev, 57, 247, 337, 488
Toma, Gh., 451

Tomescu, D., 12, 262
 Tomoroveanu, Ilinca, 226
 Tomozei, Gheorghe, 58, 153, 426, 483
 Tomuş, Mircea, 57, 144, 190, 321, 331, 422, 437, 473
 Tonitza, Nicolae, 263, 283
 Topârceanu, G., 88, 195, 199, 206, 212, 243, 266, 434, 440, 452
 Tornea, Florin, 84, 515
 Trakl, Georg, 166, 282, 499
 Trăistaru, Ion, 79, 158, 336
 Trotuş, Ernest, 320
 Tudor, Eugenia, 167, 241, 245, 350
 Tudor, S., 513
 Tudora, Carmen, 499
 Tudoran, Radu, 9, 79, 387, 400, 493, 516
 Tulbure, Victor, 25, 34, 85, 95, 112, 124, 129, 166, 178, 219, 357, 368, 463, 465
 Tunon, Raul Gonzales, 310
 Turcea, Daniel, 410
 Turcu, Constantin, 452, 453
 Turcu, N. V., 260, 288, 499
 Turcuş, Aurel, 292
 Turtureanu, Nicolae, 143, 476
 Tzara
 Tzara, Tristan, 477

Ț

Țene, Al. Florin, 367
 Țepelea, Gabriel, 174, 486
 Țepeneag, Dumitru, 30, 81, 135, 158, 229, 238, 336, 392
 Țic, Nicolae, 30, 33, 124, 133, 227, 288, 339, 357, 393, 500
 Țirioi, Nicolae, 156, 420
 Țițeica, Șerban, 284
 Țoiu, Constantin, 8, 16, 18, 91, 149, 465, 507
 Țuculescu, Ion (pictor) , 85, 404

Țugui, Haralambie, 241, 426, 452, 453

U

Uba, Traian, 85, 347
 Udrea, Cornel, 112, 379
 Udrea, Dumitru, 157
 Ulici, Laurențiu, 18, 374, 407
 Ungheanu
 Ungheanu, Mihai, 56, 81, 113, 118, 125, 159, 169, 180, 336, 422, 432, 440, 514
 Ungureanu, Cornel, 78
 Ungureanu, Gheorghe, 10
 Uricaru, Eugen, 68
 Urmuz (Dem. Demetrescu-Buzău), 265, 300, 450, 517
 Ursuleanu, Dan, 190
 Utan, Tiberiu, 8, 13, 101, 113, 232, 267, 324, 366, 466, 481

V

Vaduri, Mitru, 260
 Valea, Nicolae, 360
 Valéry, Paul, 156, 306
 Vancea, Maria, 292
 Vancea, Zeno, 18
 Vanica, Ion, 516
 Varlaam, 193
 Vasici, Paul, 77
 Vasile, M., 158
 Vasilescu, Ovidiu, 292
 Vasilescu, Stelian, 70
 Vatamaniuc, D., 148
 Văcărescu, Elena, 40, 75
 Văcărești (poezii) , 201, 365, 439
 Vârgolici, Tudor, 36, 130, 190, 221, 397, 420
 Velea, Nicolae, 8, 11, 12, 75, 100, 115, 134, 338, 339, 357, 360, 377, 379, 389, 392, 411, 440, 472, 474, 503

- Verdețu, Nicolae, 290
 Vergiliu, 39
 Verhaeren, Emile, 487
 Verlaine, Paul, 212, 239, 310
 Verne, Jules, 104, 411, 439
 Vesnić, Sl., 523
 Vianu, Tudor, 32, 47, 98, 100, 112, 145, 161, 202, 338, 342, 353, 365, 386, 428, 458, 463, 464, 507, 515
 Vicol, Dragoș, 85, 144, 166, 223, 241, 266, 277, 306, 347, 387, 394, 400, 477, 499, 516
 Vicol, Sterian, 461
 Victor, Ion B., 219
 Vien, Che Lan, 159
 Vinci, Leonardo da, 216
 Vinea, Ion, 54, 88, 130, 177, 265, 336, 340, 517
 Vinokurov, Evgheni, 161
 Vintilă, Petru, 85, 94, 115, 122, 156, 199, 208, 368, 407, 516
 Virgiliu, 270, 282, 304
 Vissarion, I. C., 432, 460
 Vitner, Ion, 266, 297
 Vladimirescu, Tudor, 76, 182, 373, 412, 450
 Vladimirov, Olimpiu, 292, 343
 Vlahuță, Alexandru, 143, 191, 198, 239, 242, 266, 276, 412, 420, 442, 513, 516, 521
 Vlaicu, Aurel, 105, 108, 156, 211, 274, 347, 388, 478
 Vlasiu Ioana, 59
 Vlasiu, Ion, 30, 192, 207, 208, 479
 Vlădescu, G. M., 112
 Vogoride, Nicolae, 515
 Voica, Adrian, 246, 276
 Voiculescu, Vasile, 83, 156, 164, 275, 318, 515
 Voinescu, Nicoleta, 292
 Voitin, Al., 165
 Voïța, L., 413
 Voltaire, 41, 176, 373
 Voronca, Ilarie, 54, 423, 477, 517
 Voznesenski, Andrei, 161
 Vrabie, Gheorghe, 33, 488
 Vraja, Cezar [G. Ibrăileanu]/Ibrăileanu, G., 224
 Vrancea, Ileana, 130, 181, 298, 379, 513
 Vrânceanu, Dragoș, 7, 58, 82, 127, 161, 190, 278, 289, 335, 451
 Vulcan, Iosif, 42
 Vulpescu, Romulus, 18, 65, 70, 71, 162, 183, 191, 233, 310, 320, 413, 415, 465
- W**
- Weiss, Peter, 381
 Wells, Herbert George, 400
 Wesker, Arnold, 241
 Whitman, Walt, 49, 226
 Williams, Tennessee, 241
 Winterhalder, Enric, 511
 Wolf, Virginia, 78
- X**
- Xenopol, A.D., 43, 419
- Y**
- Yeats, William Butler, 192
- Z**
- Zaciu, Mircea, 16, 54, 59, 112, 195, 451
 Zaharia, Elena, 122, 474
 Zaharia, Romulus, 85, 241
 Zalis, Henri, 94, 520
 Zamfir, Gheorghe, 152
 Zamfirescu, Dan, 291, 349, 350
 Zamfirescu, Duiliu (Al.), 25, 34, 88, 89, 151, 308, 318
 Zamfirescu, Ion, 463, 513
 Zamfirescu, Radu

Zamfirescu, Violeta, 7, 118, 166,
184, 302, 354, 369, 443, 470
Zarescu, Elena, 191
Zarifopol, Paul, 55, 99, 161, 211,
239, 314, 365
Zarnoya, Concha, 189
Zavragiu, Ilie, 516
Zălnescu, A. I., 237

Zehan, Eugen, 514
Zilieru, Horia, 53, 74, 200, 205, 223,
325, 368, 475
Zincă, Haralamb, 13, 85, 166, 168,
341, 400, 454, 516
Zola, Emile, 521
Zoltan Veress, 127
Zoltán, Franyo, 119

